Huch’uy Biblia

Qhawarina

Kayqa huk allinta akllasqa ñawpa grigu qillqakunam, chaywanmi aswan allin hap'iyta munaniku Jesuspa yachachisqanta hinaspa paypa yachachisqan, riqsichisqan hinaspa hunt'achisqan qillqakunata. Ñuqaykupa munayninchikqa qamman quykim huk qayllaykachasqa chiqap rikuchiy ñawpaq grigu qillqamanta kunan pacha ñawinapaq allin ruraykachaypi.

Willakuy

Kay t'ikray ruwasqa karqan ñawpaq grigu Septuaginta chaymanta Bizantino qillqakunamanta hatun simi yachay modelokunawan. Chayrayku ñawpaq simipi culturanpa chaymanta gramaticamanta achka artefactokunata hap'in, ichaqa pantaykunatapas hap'inman. Imachus mana allin rikurikuptikiqa, ama hina kaspa ñawpaq griguta qhaway. Pantayta tarispaykiqa, ama hina kaspa jesusislord@joshuabible.com nisqaman correo electrónico kachamuway.

Licenciakuna

Kayqa saqisqayki kay t'ikrayta rakinaykipaq chaymanta rakinapaq huk'uchanpi utaq tukuynimpi. Mana saqisqaykichu hukchaspa utaq rantichinapaq. Sichus huk pantayta tarinki, chayqa huk correo electrónicota kachaykuy jesusislord@joshuabible.com nisqaman chaynapi allichayta atisunman chaymanta musuqyachisqa ediciónta qusunman.

Mateopa Allin Willayninpa

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Marcospa Allin Willayninpa

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Juanpa Allin Willayninpa

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Juanpa Qillqasqan

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5

Qallariy

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Lluqsiy

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Yupay

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Deuteronomio

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Josué

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Mateopa Allin Willayninpa

1

Jesús Cristopa paqariy librón, Davidpa churin, Abrahampa churin. Abrahamqa Isaacta yurirqan, Isaacqa Jacobta yurirqan, Jacobqa Judasta chaynallataq paypa wawqinkunata yurirqan, Judasqa Perezta chaynallataq Zerahta Tamarmanta yurirqan, Perezqa Hezronta yurirqan, Hezronqa Aramta yurirqan, Aramqa Aminadabta yurirqan, Aminadabqa Nahshonta yurirqan, Nahshonqa Salmonta yurirqan, Salmonqa Boazta Rahabmanta yurirqan, Boazqa Obedta Ruthmanta yurirqan, Obedqa Jeseta yurirqan, Jeseqa Davidta qhapaqta yurirqan. Davidqa rey karqan, paymi Salomonta yurirqan Uriaspa warminmanta, Salomonqa yurirqan Roboamta, Roboamqa yurirqan Abiasta, Abiasqa yurirqan Asata, Asaqa yurirqan Josafatta, Josafatqa yurirqan Joramta, Joramqa yurirqan Uziasta, Uziasqa yurirqan Jotamta, Jotamqa yurirqan Acazta, Acazqa

yurirqan Ezeqüiasta, Ezeqüiasqa yurirqan Manasesta, Manasesqa yurirqan Amonta, Amonqa yurirqan Josiasta, Josiasqa yurirqan Jeconiasta paypa wawqinkunatawan Babiloniaman apakusqa pachapiqa. Babiloniaman astakusqanmanta qhipaman Jeconías Salatieltan yurirqan, Salatieltataq Zorobabeltan yurirqan, Zorobabeltataq Abiudtan yurirqan, Abiudtataq Eliakimtan yurirqan, Eliakimtataq Azortan yurirqan, Azortataq Sadoktan yurirqan, Sadoktataq Achimtan yurirqan, Achimtataq Eliudtan yurirqan, Eliudtataq Eleazartan yurirqan, Eleazartataq Matantan yurirqan, Matantataq Jacobtan yurirqan, Jacobtataq Josétan yurirqan chay qhariqa Maríapaq, paymanta Jesús yurisqa karqan chay sutiyuq Cristo. Tukuy chayrayku, kay miraykunaqa Abrahammanta Davidkama chunka tawayuq miray kanku, chaymanta Davidmanta Babiloniaman apasqakama chunka tawayuq miray kanku, chaymanta Babiloniaman apasqamanta Cristokama chunka tawayuq miray kanku. Jesuspa Cristopa yurisqanqa kayhina karqan. Paypa maman Mariata Joséwan qusanman qusasqa kashaspa, manam kuska tiyanaykupaq chayamushankuchu, payqa wiksa hap'isqa tarikurqa Espíritu Santomanta. Joseph pero, warmin qusanqa, allin runa kaspa mana munaspa payta llullachiy paqarichiyta, munakurqa pakalla t'aqakunanpaq paymanta. Chaykunata paypa yuyaymanasqanmanta, rikuy, Apunchikpa willaqnin musquypi paymanqa rikurimurqan nispa: José, Davidpa churin, ama manchakuychu Mariamta warmiykita chaskikunaykipaq; paypi yurisqaqa Espíritu Santumantam kachkan. Wachakamunqa churita, chaymanta sutichkanki paypa sutinta Jesusta, paymi qispichinqa paypa

runata paykunapa huchakunamanta. Kayqa tukuy ruwakurqa chaypaqmi hunt'akunanpaq Apunchik rimashqan profeta nispa: Rikuy qhari mana yachaq warmi wiksan hap'inqa hinaspa churita wachananqa, hinaspa sutinta Emanuel sutinqaku, chaymi nishan t'ikrasqa noqanchikwan Dios nispa. Joseqa puñuymanta rikcharispa, Apunchikpa willaqnin payta kamachisqan hina ruwarqa, hinaspa warminwan huñunakunqa, manataqmi payta riqsirqachu paya ñawpaq churinta wachanankama, hinaspa sutinta Jesuswan sutichirqa.

2

Jesusqa Belénpi Judeamanta paqarisqanmanta, Herodespa reypa punchawninkunapi, yuyariy, yachaqkuna inti lluqsimuymanta chayamurqanku Jerusalénman, nispa: ¿Maypin kashan paqarisqa rey Judíokunamanta? Paypa quyllurninta rikurqayku intip lluqsiyninpi, chaymi shamurqayku payta muchuchinapaq. Uyarispa, Herodes rey llakikurqa hinaspa tukuy Jerusalén paywan, hinaspa tantachispa llapa hatun sacerdotekuna hinaspa qelqaqkuna runakunamanta, tapurqan paykunamanta maypi Cristo yuririkan. Paykunataq payta nirkuqku: Judea suyupi Belenpi; chaynatam profetaq qelqasqan: Qamtaq Belen, Judá llaqta, mana imatapas aslla kanki Judápa umalliqninkuna chawpipi; qammantam lloqsimunqa umalliq, paymi mich’anqa ñuqapa runaykunata Israelpa. Chaymantataq Herodes pakallapi magokunatam waqyaspa, paykuna mana rikusqanmanta rikurikuq quyllurpa pachanta allinta

yachakurqa, chaymanta paykunata Belenman kachaspa nirqa: Rispaykichis allinta maskaykaychis wawamanta, tarispaykichisñataq willawaykaychichis ñuqaman, chaynapi ñuqapas shamuspay payta yupaychasaq. Paykunaqa qhapaqta uyarispa risqanku, hinaspa qhaway ch'aska rikurqanku inti lluqsimuymanta ñawpaqman pusarqan paykunata, chayamuspa sayarqan maypi wawa karqan chaypata, ch'askataqa rikuspanku kusikurqanku hatun kusikuyta ancha, hinaspa wasiman chayamuspa rikurqanku wawata Mariyawan mamanwan, hinaspa urmaspanku yupaychasqanku payta, hinaspa qullqikunankuta kichaspa qurqanku payman quykunata qurита hinaspa sahumeriyuta hinaspa mirrата, hinaspa musquypi yuyachisqa mana kutinanкupaq Herodesман, huk ñanwan kutirqanku llaqtankuman. Paykuna ripuptinkuqa, rikuy, Apunchikpa willaq musquypi Joseman rikurin nispa: Hatariykuspa wawata mamanwan pusapuy, chaymanta Egiptoman ayqiy, chaypim kay ñuqa qamman niykusqaykikama; Herodesqa wawata maskaspa wañuchinanpaqmi. Payqa rikcharispaqa churita mamantawan tutayaqmi apakurqa hinaspa Egiptoman ayqikurqa, hinaspa chaypiqa karqa Herodes wañuyninkama, chaynapi hunt'akunanpaq Apunchikpa profeta nispa nisqan: Egiptomanta churiyta waqyarqani. Chaymantataq Herodes magokunamanta sarnasqa kasqanta rikuspanmi ancha phiñarikurqan, chaymanta kachaspanmi tukuy warmakunata wañuchirqan Belenpi chaymanta tukuy saywinninkunapi iskay watayuqmanta aswan pisi watayuqkama, magokunamanta allinta yachakusqan pachaman hina. Chaypacha hunt'asqa

karqan Jeremías profeta nisqan, nispa: Huk kunka Ramá llaqtapi uyarisqa karqan, waqay hinaspa waqay hinaspa achka llakiy; Raquel waqaspa wawankuna paypaq, hinaspa mana munarqanchu kusichisqa kayta, imaraykuchus mana kanku. Herodes wañuptinñataq, qhaway, Apunchikpa willaqnin musquypi rikurikun Joseman Egiptopi, nispa: Hatariykuspa apariy wawata mamantawan, riykuy Israelpa allpanman; wañupunankuña chay wawapa animanta maskaqkuna. Payqa sayarispaqa warmachata paypa mamantawan apaspa Israel suyuman chayamurqa. Uyarispaqa Arquilawu Judiyapi kamachikuchkanmanta Hirudis taytan rantipi, chayman riyta manchakurqa; ichaqa musquypi yuyaychisqa kaspaqa Galileapa suyunkunaman aywarqa, chaymanta chayaspaqa Nazarit sutiyuq llaqtapi tiyakurqa, chaynapitaq hunt'akunanpaq profitakuna nisqan Nazaritumanta sutichisqa kanqa nispa.

3

Chay p'unchaykunapi, Juan Bautizaq Judea ch'in pampapi willakuspa chayamun, nispa: Llakikuychik huchaykunamanta; hanaq pachakuna qhapaq kaynin askhayamusqaña chayrayku. Kayqa kanmi chay Isaías profeta nisqanwan nisqa, kunka qapariqpa chinkana pampapiqa allichaychik Apunchikpa ñanta, chiqan ruwaychik paipa ñankuna. Paymi Juan p'achayuq karqan kameluq chukchankuna manta, chaymanta qara watanayuq karqan k'uyrun muyuriqpi. Mikhuynintaq karqan saltamunakuna chaymanta sallqa miel. Chaypacha Jerusalén

llaqtamanta, tukuy Judea suyumanta, tukuy Jordán mayuq muyuriqnin suyukunamanta payman lloqsimurqanku, hinaspa Jordán mayupi paywan bautizachikurqanku, juchaninkuta willakuspa. Rikushpaqa achka Fariseokunamanta chaymanta Saduceokunamanta paypaq bautismoman shamushaqta, ninmi paykunaman: ¡Machaqwaymanta mirachisqakuna! ¿Pi qamkunaman rikuchirqanki ayqiyta kamachimuq phiñakuymanta? Chayrayku muyurikuypa chaniyuq rurunta ruwaychik, chaymanta ama yuyaychikunachu kikinchikunapi niyta, Abrahanta yayayuq kayku. Ñuqa qankunaman nini, chayraykutaq Dios kay rumikunamanta Abrahampaq wawakunata jatarichiyta atinmi. Ñam chaypas hachhaqa sachakuna saphinman churasqa kachkan, tukuy sacha chayrayku mana allin ruruta ruwaq kuchukun hinaspa ninaman wikchukun. Ñuqaqa chiqamanta bawtisani qankunata yakupi kutiriyman. Chayri qhipaniy shamukuq sinchiyuqmi ñuqamanta, manam ñuqaqa allinchu usutankuna apayta. Paymi qankunata bawtisanqa Espíritu Santopi chaymanta ninapi. Paypa makinpi trigo t'iqrana, chaymanta pichakachinqa trigo saruna paypa, chaymanta huñunqa trigo paypa trigo waqaychana wasimanqa, ichaqa trigo qara ruphachinqa mana wañuchina ninawan. Chaymantataq Jesús shamun Galileamanta Jordán mayuman Juanman, paywan bautizasqa kananpaq. Chaysi Juanqa hark'arqan payta nispa: Ñuqaqa necesitayuqmi kani qampa bawtisasqa kanaypaq, ¿chaymi qamri shamunki ñuqaman? Kutichispa chayri Jesus payman nirqa: Saqiy kunan; chaynatam ñuqaykupaq allinqa tukuy allin kayta hunt'achinapaq. Chaymanta payta kacharipun; hinaspa

bawtisasqa kaspa Jesusqa usqhaylla yakumanta wichaykamurun; hinaspa qhawariy hanaqpachakunaqa paypaq kichakurun, hinaspa Diospa Espiritunta rikurun uraykamuchkaqta urpi hina hinaspa payman shamuchkaqta; hinaspa qhawariy hanaqpachakunamanta huk kunka nispam: Kayqa noqaq munasqa churiy, paypim allin yuyayniyuq kani.

4

Chaymantataq Jesusqa Espiritupa pusasqanwan ch'in pampaman risqa supaypa tentasqa kananpaq, hinaspa tawa chunka p'unchaykunata hinaspa tawa chunka tutakunata ayunaspa qhipaman yarqhasqa. Chaymanta acercakuspa payman, chay pruebaykachaq nirqa: Sichus Diospa wawanmi kanki chayqa, niy kay rumikuna t'antakuna tukuynankupaq. Payqa kutichaspa nirqa: Qillqasqam kachkan: Manan t'antallapi kawsanqachu runa, astawanpas tukuy simillapi Dyuspa siminmanta lluqsiqpi. Chaymantataq supay payta pusapun santa llaqtaman, hinaspa payta sayachin templopa patanpi, hinaspa payman nin: sichus Diospa churin kanki chayqa, qanrayku uraman wikch'ukuy; qillqasqañam imaraykuchus paypa willaykuqninkuna qampa hawaykim kamachisqa kanku, hinaspa makinkunapi qanta huqarinkakusunki, ama hayk'aqpas rumiman chakiykita takakuwankichu nispa. Jesusqa paywan nirqa: Kutimpi qillqasqam kan: Ama Señor Diosnikiykita pruebakunki. Yapamanta supay payta pusapun huk ancha hatun urquman, chaymanta rikuchin payta tukuy kay pachapi qhapaq

kamachiykunata chaymanta paykunap k'anchayninkunata, chaymanta nin payta: kay tukuy imatachus qamman qusaq, sichus urmaspaykim noqata yupaychanki. Chaymantataq Jesusqa payta nin: Ripuy ñuqap qhipamanta, satanas, imaraykuchus qillqasqam kachkan: Apuyki Diostaqa muchanki, chaymanta payllataqa sirvinki. Chaymanta supay payta kacharin, hinaspa qhaway willakunaq hamurqanku hinaspa payta sirvirqanku. Uyarispaqa Jesusqa Juanqa qusqa kasqanta, chaymi Galileaman ayqirirqa, hinaspa Nazaretqa saqispa hamuspa Capernaumman tiyakurqa quchapa qayllanpi Zabulonpa Neftalipaqa saywinkunapi, chaynapi hunt'akunanpaq Isaias profetapa rimayninqa nisqan niqtin: Zabulonpa allpan Neftalipaqa allpan, quchaman ñan, Jordanpa chimpanpi, Galileaqa nacionespa, runakuna tiyakusqanku tutayaqpi rikurqanku hatun k'anchayta, hinaspa tiyakusqankuqa allpapi wañuypa llantupi k'anchayqa lloqsimurqan paykunaman. Chaymanta chaypacha Jesús qallarirqa willakuyta hinaspa niyta: P’iqchakuychik, askhayamurqan qhapaq kamachiy janaq pachakunamanta. Galilea quchapa qayllanpi purispa iskay wawqikunata rikurqa, Simonta sutiyuq Pedrota hinaspa Andreasta paypa wawqinta, llika quchaman wikch'uspa; challwa hap'iqkuna kasqanku chayrayku; hinaspa paykunaman nirqa: qatiykamuwaychik ñuqata hinaspa qankunata runap challwa hap'iqninta ruwasqayki. Chaykunaqa chayllapi llika-kunata saqispa payta qatipakurqanku. Hinaspa chaymanta ñawpaqman purispa rikurqa huk iskay wawqikunata, Jacobota Zebedeopa churinta hinaspa Juanta paypa wawqinta, barcopi Zebedeowan,

paykunapa taytanwan, challwakunapa llikankunata allichaspa, hinaspa paykunata waqyarqa. Paykunataq chayllamanta barcotan taytankutawan saqispa, payta qatirqanku. Chaymanta Jesusqa purirqan llapan Galileata, yachachispa paykuna tantanakuykunapi, willakuspa qhapaq kuypa allin willakuyta, chaymanta qhawaspa llapan unquyta chaymanta llapan unquyta runapi. Chaymanta paymanta uyarisqa ripurqan tukuy Siriaman, chaymanta payman apamurqanku llapa millay kaqkunata imaymana unquykunawan chaymanta nanaykunawan hap'isqakunata, chaymanta supaywan hap'isqakunata chaymanta killawan hap'isqakunata chaymanta mana kuyuyta atiqkunata, chaymanta paykunata qhalicharqan; chaymanta payta qatirqanku achka runamasikunata Galileamanta chaymanta Decápolismanta chaymanta Jerusalénmanta chaymanta Judeamanta chaymanta Jordán mayumanta chimpapamanta.

5

Runakuna rikuspanqa, urquman wichaykarqa, hinaspa tiyakuspanqa paypa yachakuqninkuna paymanqa achuykurqanku, hinaspa paypa siminta kichaspanqa paykunata yachachirqa nispa: Kusisqa espiritupi wakchakunaqa, imaraykuchus paykunapa kanku hanaq pachakuna qhapaq kaynin. Kusisqa kaqkuna llakikuqkuna, chayrayku paykuna allinchasqa kanqaku. Bendicionasqam llamp'u sonqoyoq kaqkuna, chayrayku paykunam heredarankuqa kay pachata.

Kusisqam chay yarqasqakuna chaymanta ch'akisqakuna chaninchayta munaspa, imaraykuchus paykuna hunt'asqa kanqaku. Kusikuypaq kay khuyapakuqkuna, chayrayku paykuna khuyasqa kanqanku. Bendicionasqam kanku chuyayuq sonqoyuqkuna, chayrayku paykunam Diosmanta riqanqaku. Yupaychasqam kay thak ruwaqkuna, chayrayku paykunaqa Diospa wawankunan sutinchasqa kanqaku. Yupaychashqam kay qatiqashqakuna allin kaynin rayku, imaraykuchus paykunapam kan hanaq pachakuna qhapaq kaynin. Bendicionasqa kanki mayqinchus qamta qillqaywachkankuqa, qatipayachkankuqa, chaymanta tukuy millay simita qamkunamanta llullakuspa ninkuqa noqarayku. Kusikuychik chaymanta kusikuychik, imaraykuchus qankunapa premioyki achka hanaq pachapi, chaynatam qankunamanta ñawpaq willaqkunata qatipakurqanku. Qankunam kanki kay pachamamapa kachin; ichaqa sichus kachim mana allin tukuptin, ¿imapitataq kachisqa kanqa? Mana imapaqpas atikunchu chayraq, mana wikch'unapaq hawaman hinaspa sarunapaq runakuna kikinwan. Qankunam kanki kay pachap k'anchaynin. Mana atinchu llaqta pakakuyta urqu patapi tiyaspa; nitaq kancharichinkuchu ninata hinaspa churankuchu payta almud ukhupi, aswanqa kancharana patapi, hinaspa k'ancharin llapa wasipi kaqkunaman. Chaynatam k'anchariychun qankunapa k'anchay runakuna ñawpaqpi, chaynapi rikuychunku qankunapa allin ruwaykunata, hinaspa yupaychaychunku qankunapa yayaykita hanaq pachapi kaqta. Ama yuyaykunkaychischu chayta hamurqani kamachikuyta utaq willaqkunata chinkachinaypaqa; mana hamurqani

chinkachinaypaqa, aswanqa hunt'achinaypaqa. Chiqamanta kay niwaykim: manaraq hanaq pacha hinaspa kay pacha chinkakaptin, huk juch'uy qillqa icha huk juch'uy siq'i mana chinkanqachu kamachimanta, manaraq tukuy ima hunt'akakaptin. Piqa sichus chayrayku paqarichimunqa huk kamachiyta kaykunamanta aswan pisikaqkunamanta, chaymanta yachachikunqa chayhinata runakunata, aswan pisi sutiyachisqa kanqa hanaq pachakunaq qhapaq kuyuyninpi; piqa ichaqa ruwanqa chaymanta yachachikunqa, kayqa hatun sutiyachisqa kanqa hanaq pachakunaq qhapaq kuyuyninpi. Ñuqa ninmi qankunaman: sichus mana aswan hunt'akunqa allin kayninkichik qillqaqkunamanta chaymanta Fariseokunamanta, manachu yaykunkichik hanaqpachakuna qhapaq kayninman. Uyarirqankichis nirqasqankuta ñawpa runakunaman: Ama wañuchinkichu; pi wañuchinman chaytaq, huchayuq kanqa juzgamientopi. Ñuqa ichaqa qankunaman nini: tukuy pichus phiñakun paypa wawqinwan mana imaraykupas, huchayuq kanqa juiciopi; pi ichaqa ninman paypa wawqinman raca, huchayuq kanqa consejopi; pi ichaqa ninman upalla, huchayuq kanqa ninapa gehenaman. Sichus qamqa haywarikunki qampa haywata altar patapi, chaymanta chaypi yuyarinki wawqiykiqa imatachus qampa contranta chariqta, saqiy chaypi qampa haywata altar ñawpaqninpi, hinaspa riy ñawpaqta amistakuy wawqiykiwan, hinaspa chaymanta chayamuspa haywakuy qampa haywata. Yachay allin sonqoyoq kay qampa contrariykiwan utqaylla mayqenkama qan ñanpi paywan kashanki, mana chayqa contrario qamta juezman qonman hinaspa juez qamta servidorman qonman, hinaspa

carcelpi wikch'usqa kanki; cheqamanta nini qamman, mana lloqsinki chaymanqa mayqenkama qhepaq quadransta qonki. Uyarirqankichis ñawpa runakunaman nirqasqanta: Ama huaynayaychu. Ñuqataq niykuykichis: tukuy warmita munanaykupaq rikuq, ñam payta adulteriotatawan ruwaran sunqunpi paypa. Sichus qanpa pañaman ñawiyki huchaman urmachisunki, hurquy payta hinaspa wikch'uy qanmanta, allinmi qampaq huk qanpa kikinmanta chinkapunanpaq, mana tukuy qanpa aychayki gehenaman wikch'unanpaq. Chaymanta sichus panya qampa maki huchaman urmachisunki, kuchuy chayta hinaspa wikch'uy qampamanta, allin kachkan qampaq chaypaq huk qampa aycha t'aqakunamanta chinkapuchun, mana tukuy qampa aycha gehenaman wikch'usqa kananpaq. Nirqan karqan: Pi-pas warminta t'aqakunanpaq munaspa, quna paymanqa t'aqakuy qillqata. Ñuqataq niwaykim qankunaman: pi warmiyninta t'aqawanman, mana qhillaypa raykulla, payta qhillaykuchikunman; chaymanta pi t'aqasqa warmiwan qusawanman, paytaq qhillaykukun. Kutin uyarirqankichis imaraykuchus ñawpa runakunaman nirqanku: Mana llullata jurarqanki, kutichinanki chaypas Apuman jurasqaykikunata. Ñuqataq niwankichis ama jurarinkichischu llapanpi: ama hanaqpachapi, imaraykuchus Diospa tiyananmi; ama kay pachapi, imaraykuchus paypaq chakikunapa chakitiyananmi; ama Jerusalenman, imaraykuchus hatun qhapaqpa llaqtanmi; ama qan umaykipi juraykichu, imaraykuchus mana atinkichu huk chukchatapas yuraq utaq yana ruwayta. Rimaykichisqa kachun: ari, ari; mana, mana; chaymanta aswan yapakuqqa millay kaqmanta kanmi. Qankunaqa uyarirqankichis nisqanta:

ñawi ñawimanta, kiru kirumanta. Ñuqataq nini qankunaman ama sayarinaykichispaq millay kaqlaman; aswanpas pichus qanta takawasunki paña ñawpaq uyanpi, kutichiy paypaq huk uyantapas; hinaspa munaqman qanwan juzgasqa kanaykita hinaspa unchuyniykita hurqunaykita, saqiy paypaq punchuyniykitapas; hinaspa pichus qanta kamachisunki huk milla purinaykita, riy paywan iskay millata; mañakuqniykiman quy hinaspa munaqta qanmanta mañakuyta ama kutichikuychu. Uyarirqankichis chay nirqanku: Munanayki qayllaykita, chaymanta chiqniranayki awqaykita. Ñuqataq qamkunaman nini, awqaykichista munakuychik, qamkunata maldicikunaykichista bendiciyaychik, qamkunata chiqnikunaykichista allin ruraychik, chaymanta qamkunata llakichikunaykichista chaymanta qamkunata qatipakunaykichista mañakuychik, chayrayku hanaqpachapi yayaykichispa churinkuna kanqaykichis, imaraykuchus paypa intinta lloqsichin millay runakunapipas allin runakunapipas, chaymanta tamyachin chanin runakunapipas mana chanin runakunapipas. Sichus qankunata kuyakuqkunata kuyakunkichis chayqa, ¿ima qullqita charinkichis? ¿Manachu tributo huñuqkunapas chay kaqllatataq ruranku? Chaymanta sichus qankunapa amigonkunatallata napaykunki, ¿imataq aswan ruwashanki? ¿Manachu impuesto huñuqkunapas chaynata ruwanku? Chaymi qamkuna allin hunt'akuna kanqankichik, imaynan taytaykichik hanaq pachapi allin hunt'a kasqan hina.

6

Yuyaykunaykichik qankunapa yanapakuyniykichikta mana ruwanaykichikpaq runakuna ñawpaqninpi rikuchikunaykichikpaq paykuna, sichus mana chayqa, mana qullqita charinkichikchu qankunapa yayaykichikpa qayllanmanta, paymi hanaq pachapi kaq. Hayk'aqchus chayri qanqa ruwanki yanapakuyta, ama trompetata waqachiychu ñawpaqeykipi, imaynan hipócritas ruwankupas tantanakuykunapi chaymanta ñankunapi, chaypaq yupaychasqa kanankupaq runakuna tarafamanta. Cheqamanta ñini qankunaman, chaskisqañan paykuna qolqe paykuna. Qam limosna rurashaspaykiqa, ama qampa lluq'i makiyki yachachunchu imatach qampa paña makiyki ruwan, chaynapi qampa limosna pakasqapi kananpaq, chaymanta qampa yayayki pakasqapi qhawaq qamman kutichipusunki sut'impi. Chaymanta hayk'aq mañakuy, mana kanki chayhinachu llulla simiyuqkuna, chayrayku munakunku congregacionkunapi, chaymanta esquinakunapi ñankunaq sayaspa mañakuyta, chaypaq rikurinankupaq runakunaman. Cheqaqtam nini qankunaman: chaskikunkuñam pagota paykunaq. Qanri hayk'aq mañakuq kanki, yaykuy ukhu wasiykiman, hinaspa wichq'aspa punkuykita, mañakuy pakasqapi kaq yayaykiman, hinaspa yayayki pakasqapi rikuq qosonqa qanman sut'inchakusqapi. Mañakuspaqa, ama t'uqyaychikchu imaynan gentilkuna, paykunaqa yuyarinku achka rimayninkurayku uyarisqa kanqankuta. Ama chayrayku paykunaman

rikch'akunkichikchu, yachanmi taytaykichik imakunamanta necesitasqaykichikta, manaraq payta mañaspaykichik. Chaynataq qankuna mañakuychik: Yayayku hanaq pachapi kaq, sutiykiqa ch'uyachasqa kachun, qapaq kayniykiqa shamuchun, munayniykiqa ruwasqa kachun, imayna hanaq pachapi hinaspa kay pachapi ima, sapa p'unchay t'antaykuta quwaykuway kunan p'unchay, hinaspa pampachawaykutaq mana allin ruwasqaykuta, imayna ñuqaykupas pampachayku mana allin ruwaqkunata ñuqaykuman, hinaspa ama pusawayku watuchakuymanqa, aswanpas qispichiwayku millaymanta. Qampa kapun kamachikuy, chaynallataq kallpa, chaynallataq k'anchay wiñay pachakunapaq. Amin. Sichus qankunaqa runaskunaman paykunapa huchankuta pampachanki chayqa, qankunapas hanaq pachapi kaq yayaykipas qankunapa huchankuta pampachanqa; sichus mana runaskunaman paykunapa huchankuta pampachanki chayqa, manaña yayaykipas qankunapa huchankuta pampachanqachu. Imaraykutaq qankuna ayunakuptikiqa, ama kaychukuychu llullakuqkuna hina llakisqa, paykuna waqaychanku uyankunata runaskunaman ayunasqa rikukunankupaq. Cheqaqtam niwayku: paykuna chaskinku qolqenkunata. Qamtaq ayunashaspa umakita llimpichikuy chaymanta uyakitapas maqchikuy, chayrayku mana runaskunaman rikurikunki ayunashaspa, ichaqa yayaykiman pakasqapi kaqman, chaymanta yayayki pakasqapi rikuq kutichisunqa qamman sut'impi. Ama qankunapaq qolqekunata kay pachapi waqaychankichischu, maypichus kuru chaymanta mikuy chinkachin, chaymanta maypichus suwakunaqa t'oqonku

chaymanta suwanku; ichaqa qankunapaq qolqekunata hanaq pachapi waqaychaychis, maypichus mana kuru nitaq mikuy chinkachinchu, chaymanta maypichus suwakunaqa mana t'oqonkuchu nitaq mana suwankuchu; maypichus qankunaq qolqeykichis kashan, chaypiqa qankunaq sonqoykichispas kanqa. Kurkunpa kancharinninmi ñawi; sichus chayrayku ñawiyki sanu kanman chayqa, tukuy kurkunpayki k'anchaywan hunt'a kanqa; aswanpas sichus ñawiyki millay kanman chayqa, tukuy kurkunpayki laqha kanqa. Sichus chayqa kay k'anchay qan ukhupi laqha kasqa chayqa, chay laqha hayk'a kanman? Mana pipas ishkay apukunata sirviyta atinmanchu; icha hukta chiqninqa hinaspa huk kayta munanqa, icha hukman hap'ipakuspa huk kaytaqa pisiyachanqa. Mana atiwankichischu Diosman serviy chaynallataq qolqeman serviy. Chayrayku kay willaykim qankunaman: ama llakikuychikchu qankunapa animankumanta imatach mikhunaykichik, chaymanta imatach upyanaykichik, nitaq qankunapa cuerpuykichikman imatach churakuqnaykichik. ¿Manachu animaqa aswan kanki mikhuypa, chaymanta cuerpoqa pachapa? Qhaway hanaq pachapi pisqukunaman, imaraykuchus mana tarpunkuchu nitaq pallaykunkuchu nitaq huñunkuchu qullqakunaman, chaymanta qankunapa yayaykichiq hanaq pachapi uywanmi paykunata. ¿Manachu qankuna aswan chaniyuq kankichiq paykunamanta? ¿Pitaq chaymanta qankunamanta llakikuywan atinman yapayta payman wiñaynin patapi huk codota? Chaymantaqa p'achapaq imataq llakikunkichis? Yachakuychik chakra liriokunata imaynatas wiñanku: mana llank'anchu nitaq pushanchu; ichaqa qankunaman ninaykim mana Salomón tukuy paypa gloria

ukhupi churakurqanchu huk chaykunahina. Sichus chaupaq qura chakrapa, kunan punchaw kaqta hinaspa paqarin hornoman shitasqa kaqta, Dios chaynatam pachan chayqa, ¿mana aswan astawan qankunata pachanqachu, pisi iñiyuqkuna? Mana chayrayku llakikuychikchu nispalla: ¿Imataq mikhuysun icha imataq ukyasun icha imataq churakusun? Tukuy kaykunataqa nacionkuna maskanku, yachantaq hanaq pachapi taytaykichis kay tukuykunamanta necesitasqaykichista. Maskhaykichik ichaqa ñawpaqta Diospa qhapaq kamachiyninta chaymanta paypa allin kayninta, chaymanta tukuy kay imakuna qankunaman yapasqa kanqa. Ama chayrayku llakikunkichischu paqarinmanta, paqarinmi kikin llakikunqa, allinmi sapa p'unchawpaq kikin mana allin kaynin.

7

Ama juzgankichischu, chaynapi ama juzgasqa kankichischu; mayqin juzgaypichus juzgankichis, chaypim juzgasqa kankichis, chaymanta mayqin tupuypichus tupunkichis, chaywanmi tupusqa kanqa qankunapaq. ¿Imamantataq qhawarinki chay juch'uy k'aspi wawqiykipa ñawimpi kaqta, chayri chay hatun k'aspi qan kikin ñawiykipi kaqtaqa manaraqchu musyanki? ¿Utaq imaynatataq ninki wawqiykiman: Saqiy lluqsichisaq chay ch'iqnita ñawiykimanta, hinaspa qhawariy, chay wiga ñawiykipi kachkan? Llullakuq, ñawpaqta hurquy qan ñawikipi kaq hatun kaspiqa, chaymanta qhawarikunki wawqikipi kaq juch'uy ch'iqchiqa hurqunaykipaq. Ama qunkichischu chay k'uyta

alquman, nitaq wikychunkichischu qankunapa perlasniykita k'uchikunapa ñawpaqninman, mana yachaspa saruchisunkuman chaykunata chakisninkuwan, hinaspa kutirimuspa ch'iqnisunkichis qankunata. Mañakuy, chaymi qusqa kanqa qankunaman, maskay, chaymi tarinqakuna, takay, chaymi kichrasqa kanqa qankunaman; tukuymi mañakuq chaskikun, chaymi maskaq tarikun, chaymi takaqman kichrasqa kanqa. Icha pi kanki qamkunamanta runa, payta sichus mañakun churin t'anta, mana rumita qunqachu paymanqa? Chaymanta sichus challwata mañanqa, ¿manachu machawayta qunqa paymanqa? Sichus chayqa qamkuna, millay kaspa, yachankichis allin quykunata quy wawaykichismanta, ¿hayk'a aswan taytaykichis hanaq pachapi qunqa allin kaqkunata paymanta mañakuqkunaman? Tukuy chayrayku, hayk'a munawaqchikqa runakunaqa ruwakunankupaq qankunaman, chaynallataq qankunapas ruwayku paykunaman; kay raykuqa kanmi kamachikuna chaymanta willaqkuna. Yaykuychik k'ichu punkumanta, imaraykuchus hatun punku chaymanta sach'a ñan chinkayman pusaq, chaymanta achkhakuna kanku paymanta yaykuqkuna. Imaynatataq k'ichkiy punku chaymanta ñit'isqa ñan kawsayman pusaq, chaymanta pisillam kanku tarikuqkuna chayta. Qhawariychik chayri llulla willaqkunamanta, mayqinkunachus shamunku qankunaman uwijapa p'achankuna ukhupi, ukhumantari kanku atuqkuna suwaqkuna. Paykunapa rurunkunamanta paykunata riqsinkichik kanki. ¿Manachu tantanku kichkamanta uwasmanta otaq kichkamanta higosmanta? Chaynalla tukuy allin sach'a sumaq ruruta ruran, chaypas ismuyuq sach'a millay ruruta ruran. Mana atinchu allin

sach'a millay ruwaykunata ruwayta, nitaq ismuyasqa sach'a allin ruwaykunata ruwayta. Tukuy sach'a mana allin rurunta ruraq k'uchusqa kanqa, chaymanta ninaman wikch'usqa kanqa. Chaymanta paykunapa rurunkunamanta paykunata riqsinkichik. Mana tukuyniyuqchu nispa ñuqaman Apu, Apu yaykungaqa hanaq pachakuna reinonman, ichaqa yaykungami ruwaq yayayniypa munayninta hanaq pachakuna ukhupi kaqpa. Achka ninqanku ñuqaman chay p'unchaypi: Apu, Apu, ¿manachu qampa sutikipi profetizarqayku, chaymanta qampa sutikipi supaykunata qarqurqayku, chaymanta qampa sutikipi achka atiykuna ruwarqayku? Chaymanta chaypacha willasaq paykunaman: Mana hayk'aqpas riqsirqaykichikchu. Ripuychik ñuqamanta, mana kamachiykunata hunt'aqkuna. Tukuy piqa mayqinchus uyarin ñuqap kay simikunata hinaspa ruran chaykunata, ñuqaqa tupachisaq payta yuyaysapa runaman, mayqinchus ruwaran paypa wasiyta qaqa patapi; hinaspa uraykamun para hinaspa shamurqanku mayukuna hinaspa phukurqanku wayrukuna hinaspa urmaykurqanku chay wasiman, hinaspa mana urmarunchu; temeliyuqmi karqan qaqa patapi chayrayku. Chaymanta tukuymi uyarispa ñuqap kay simikunata chaymanta mana ruwaspa chaykunata tupachisqa kanqa runawan upaq, mayqinchus ruwarqan wasinta aqu patapi; chaymanta uraykurqan para chaymanta shamurqanku mayukuna chaymanta phukurqanku wayrakuna chaymanta takakurqanku chay wasita, chaymanta urmarqan, chaymanta karqan urmaynin hatun. Chaymanta pasakurqa, imaraykuchus Jesusqa kay rimaykuna tukurachirqan, runakuna musphachikurqanku paypa yachachiyninmanta; payqa

yachachisharqan paykunata atiyniyuq hina kaspa, manataqmi qillqaqkuna hina.

8

Uraykumusqanmanta hinaspa, urqumanta achka runakuna payta qatipakurqanku. Chaymanta rikuy, huk qhishyasqa hamushpa yupaycharan payta nishpa: Apu, sichus munawaq kanki, atikunki ñuqata pichaykunayta. Chaymanta makin mast'arispa, Jesusqa payta llank'arqa, nispa: Munanimi, ch'uyayachikuy. Chaymanta chaylla paypa qhupa ch'uyachasqa karqan. Chaymanta Jesus payta nin: Ama pipas niychu, ichaqa riy qanmanta sacerdoteman rikuchiy, chaymanta quy haywata Moisés kamachisqanta paykuna testiminionpaq. Payman Capernaum llaqtaman yaykusqanmanta, huk pachak runakunata kamachiq payman acercakurqa payta mañakuspa hinaspa nispa: Apu, nuqapa wawaymi wasiypi saqasqa kachkan paralítico, anchata nanarichisqa kaspa. Chaymanta Jesusqa payman nin: Ñuqa shamushpa payta hampirisaq. Chaymanta kutichaspa pachak kamachiq nirqan: Apu, mana allinchu kani wasiymi patan ukhupi yaykunaykipaq; ichaqa sapalla simiwan niy, chaymanta wawaymi qhalikaponqa. Chaymi noqapas huk runa kani kamachikuq ukhunpi, soldadosniyoq kani noqaq ukhuypi, chaymanta kaymanqa nini: ripuy, chaymanta ripun, chaymanta huk runaman: hamuy, chaymanta hamun, chaymanta noqaq yanaymanqa: kayta ruway, chaymanta ruwanmi. Uyarispaqa, Jesusqa muspharikarqa hinaspa

qatiqkunaman nirqa: Chiqamanta nini qankunaman, manaqa Israelpi chay ancha hatun iñiyta tarirqanichu. Qankunaman nini: achka runas inti lluqsiymanta, inti yaykuymantawan shamunqaku, hinaspa tiyakunqaku Abraham-wan, Isaac-wan, Jacob-wan hanaq pachakuna qhapaq kaynimpi; qhapaq kaypa churinkunataq wikch'uykusqa kanqaku hawa laqha tutayaqman; chaypim waqay, kirukuna khachariy kanqa. Chaymanta Jesusqa pachak soldadokuq kamachiqman nirqa: Riy, chaymanta imayna iñirqanki hinataq kachun qampaq. Chaymanta paypa wawan hampichisqa karqan chay pachapi. Hinaspa Jesusqa chayamuspa Pedroq wasinman yaykuspa rikurqan paypa suegrantan saqma sakaykusqa ruphaywan unqusqata; hinaspa llaqllarqan paypa makinmanta, hinaspa ruphayqa saqirqan payta, hinaspa sayarirqan hinaspa sirvirqan payta. Tuta kaptinmi supay hap'isqakunata askha runakunata payman apamurqanku, hinaspa simiwan supaykunata qarqurqan hinaspa mana allinta kaqkunata llapanta hampicharqan, chaynapi hunt'akunanpaq Isaías profetapa nisqan, paymi ñuqaykupa pisiyayniykunata hap'irqan hinaspa unquykunata aparqan. Rikushpaqa Jesusqa achka runakuna payllapi kashaqtinmi kamachirqa chimpaman ripuyta. Hinaspa huk qillqaq asuykuspa paymanqa nisqa: Yachachiq, qatisqayki maypichus ripunki. Hinaspa Jesusqa payman ninmi: Atuqkunaqa uquyuqmi kanku, hanaq pachapi pisqukunapas qhawayuqmi kanku, ichaqa runap Wampinqa mana maypi umantan samachinapaq kanchu. Huk chayqa paypa yachakuqkunamanta nirqan payta: Apu, saqiway ñuqata ñawpaqta ripuyta, chaymanta pampanaypaq taytayta. Chayqa

Jesusqa paymanqa nirqa: Qatiwayña, hinaspa saqiy wañusqakunata pampanankupaq kikinkunapa wañusqankukunata. Chaymanta payqa wampuman yaykuspaqa, paypa yachakuqkunaqa qatipakurqanku. Chaymanta qhawariy, hatun pacha kuyuy tukurqan mama quchapi, chayrayku wamp'u unu phiñasqakunawan qataykachasqa karqan, paypas ichaqa puñushasqa karqan. Hinaspa paypa yachakuqkuna askhaman chayaykuspa, payta rikcharichirqanku nirqanku: Apu, qispichiwayku, chinkaykachkaniku. Chaymanta paykunaman nin: ¿Imarayku manchakuqkuna kankichik, pisi iñiyuqkuna? Chaymantataq sayarispa wayrakunata chaymanta quchata kamachirqa, chaymanta hatun thak kay tukurqa. Chay chaytaq runakuna muspharirankunirqanku: ¿Ima laya kanri kay, imaraykuchus wayrakuna chaynallataq qucha uyarinku payta? Chaymanta payman chimpaman suyuman Gergesenokunamanta chayamuspa, tuparan payta iskay supay hapishka ayachakunamanta llukhsimushka, ancha sasalla kanku, chaymi mana pipash atirqanchu chay ñanwan pasayta. Chaymanta qhawariy, paykunaqa qaparqanku nispa: ¿Imataq ñuqaykuwan hinaspa qamwan, Jesús, Diospa churin? Hamurqanki kaypi pachapa ñawpaqninpi ñuqaykuta much’uchinaykipaq? Karqan pero karu paykunamanta achka kuchikunapa qochanta mikhuchkasqa. Chay supaykunaqa payta mañakurqanku, nirqanku: Sichus noqaykuta qorqonki, noqaykuman saqiy ripuyta chay kuchikuna tantanman. Hinaspa paykunaman nirqa: Ripuychik. Paykunaqa lluqsispa ripurqanku kuchikuna huñuman; hinaspa qhawariy, tukuy kuchikuna huñuqa

phiñarispa qarqamanta quchaman phawaykarqanku hinaspa yakukunapi wañurqanku. Chay michiqkunaqa ayqirqanku, chaymanta llaqtaman rispa tukuy imakunata willakurqanku, supay hapishqakunamanta imakunatapas. Chaymanta rikuy, tukuy llaqta lloqsirqa Jesúsman tupanakuyman, chaymanta payta rikuspa, mañakurqanku imaynatachus paykuna saywakunamanta ripunanta.

9

Chaymanta barcoman yaykuspa chimpapurqa, kikin llaqtanman shamurqataq. Hinaspa rikuy, payman apamuchkankuqku huk chinkasqa unkuqta kawsana patapi saqasqata, hinaspa Jesusqa paykuna iñiyninta rikuspanqa nispanqa chinkasqa unkuqman: Kallpachakuy, wawa, pampachasqañam kanku huchaykunayki. Chaymanta qhawariy, wakin qillqaqkuna kikinkunapi nirqanku: Kayqa Diosmanta llullakachan. Chaymanta Jesusqa paykunapa yuyayninkunata rikuspanmi nirqa: ¿Imaraykutaq qankuna millay yuyaykunata sunquykunapi yuyaykunkichis? ¿Imataq chayri aswan facil kanman, niyta Pampachasqa kanku huchaykikuna utaq niyta Hatariy hinaspa puriykuy? Chaywanpaqtaq yachanaykichispaq imaraykuchus kamachiy charín chay runap Wamran kay pachapi huchakunata kacharinapaq, chaymantataq nín chay paralíticoman: Hataririspa hap'iy qampa chhatataykita, hinaspa riy wasiykiman. Hinaspaqa sayarispa, payman wasinman ripurqan. Rikushpari, chay runakuna muspharikarqanku, chaymanta

Diospa yupaychakarqanku, paymi chayhinata kamachikuyta runakunaman qorqa. Hinaspa Jesus chaypi purishaspa rikurqa runa tiyakushaqta impuesto huasipi, Mateo sutiyuq, hinaspa nirqa payta: qatiway. Chaymanta sayarispa, payta qatirqan. Chaymanta karqan paypa wasipi sirikushasqanpi, chaymanta rikuy achka qullqichuraqkuna chaymanta huchayuqkuna shamushpa Jesuswan chaymanta paypa yachakuqkunawan kuska sirikusharqanku. Chaymanta Fariseokunas rikuspankuqa paypa yachakuqninkunaman nispanku: ¿Imaraykutaq qankunapa yachachiqniykichis qullqisuq runakunawan chaymanta huchayuq runakunawan mikun? Chayri Jesusqa uyarispaqa nirqan paykunaman: Mana necesitaytachu charinkuchu sinchikuna hampikunamanta, aswanpas millay kaqkuna. Rispa yachaykunaychik imachus kanman: khuyayta munani, mana sacrificiota. Mana chayamunichu allin runakunata wajyanapaq, aswanpas huchayuqkunata kutirichinapaq. Chaymanta payman aykaykunku Juanpa yachakuqninkuna nispanku: ¿Imaraykutaq ñuqaykuwan Fariseokunapas ayunanchik achkata, chaypas yachakuqniykikunaqa mana ayunankuchu? Chaymanta Jesusqa paykunaman nirqa: ¿Mana atinkumanchu casarakuy wasipi churikuna llakikuyta mayqin tiempopipas novio paykunawan kasqanmanta? Chayanqaku p'unchaykunaqa, mayqin pachapi qasarakuq hurqusqa kanqa paykunamanta, chaymanta chaypacha ayunankupaq kanqa. Mana pipas churanchu parche musuq p'achamanta mawk'a p'achaman, hurqun chayri hunt'asqa kikinmanta p'achamanta, chaymanta aswan millay k'iti tukupun. Manaña wikch'unkuchu vino musuqta uywaq

qara odreskunaman mawk'akunaman, sichus chayqa p'akikunku chay odrekuna, hinaspa chay vino hich'akun, hinaspa chay odrekuna chinkapunqa. Ichaqa vino musuqta wikch'unku uywaq qara odreskunaman musuqkunaman, hinaspa iskayninku waqaychasqa kanku. Kaykunata paypa rimashaspa paykunaman, rikuy, huk kuraq hamuykuspa muchasqa payta, nispa: Ususi ñuqapa kunan wañurqa, ichaqa hamuykuspa churay makita qampa payman, hinaspa kawsanqa. Hinaspa Jesusqa hataririspa payta qatipurqan, paypa yachakuqkunapas. Chaymanta qhaway, warmi yawar lluqsiymanta chunka iskayniyuq watakunata ñak'arisqa, qhipamanta achhuykamuspa paypa p'achap llanthuyninta llanthuytan. Payqa nirqan icha: Sichus sapalla llaqsayman paypa pachanmanta, qhespichikunqayman. Jesusqa kutirimuspa hinaspa payta rikuspanmi nirqa: Ama manchaychu, ususi; iñiyniyki qamta qispichisunki. Chaymanta chay warmi qhispichisqa karqan chay pachakaqmanta. Chaymanta Jesús kamachiqpa wasinman chayamuspa, quena waqachiqkunata chaymanta llakisqa kasqa runakawsayta rikuspanqa, paykunaman nin: Ripuychik; mana wañurqachu sipascha, aswanqa puñushanmi. Chaymanta paykunaqa asipayakurqanku paymanta. Chaymanta runakuna qarqusqa kaptinku, yaykuspa makinta hap'irqan, hinaspa sipasqa sayarirqan. Chaymanta kay willakuy chay tukuy allpaman lluqsirqa. Chaymanta Jesús chaypi pasaqtinmi iskay ñawsa runakuna payta qatirqanku, qaparispa nispanku: Khuyakuway ñuqaykuta, Davidpa churin. Wasiman chayaspa, ñawsa runakuna payman askhayamurqanku, hinaspa Jesusqa

paykunaman nirqa: Noqa kayta ruwayta atiymanchus nispa iñinkichis? Paykunam ninku: arí, Taytay. Chaymanta llaqwirqa paykunapa ñawikunata nispa: Qankunapa iñiyniykiman hina kachun qankunaman. Chaymanta kichasqa karqan paykunapa ñawiykuna, chaymanta sinchita niqarqan paykunaman Jesús nispa: Qhawayku, mana pipas yachachun. Chaykunataq lluqsispa, paymanta willakurqanku tukuy chay llaqtapi. Paykuna lloqsichkaptinku, rikuy, payman apamurqanku upa runata supay hap'isqata; hinaspa supay qatisqa kaptinqa, upa runa rimarirqa, hinaspa runakuna muspharikarqanku nispa mana hayk'aqpas kay hina rikurimurqachu Israelpi. Chayqa Fariseokunaqa nirqanku: Payqa supaykunapa umalliqninwan supaykunata lluqsichin. Hinaspa Jesusqa purisqa tukuy llaqtakunapi, ayllukunapipas, yachachispa paykunapa tantanakuykunapi, willakuspa qhapaq kayninmanta allin willakuyta, hinaspa qhawaspa tukuy unquyta, tukuy unquytapas runakunapi. Rikushpari chay runakuna llaqtakunata, llakikurqa paykunamanta, imaraykuchus karqanku sayk'usqa chaymanta wikch'usqa hina uwijakuna mana michiqniyuq kasqanku. Chaymanta payqa yachachisqankunaman nin: Chiqamanta hallmayqa achkam, ichaqa llamkaqkunaqa pisim. Chayrayku mañakuy cosecha apumanta, chaynapi paypaq cosechanman llamkaqkunata kacharinqa.

10

Chaymanta chunka iskayniyuq yachaqmasintaqa waqyarispa, qurqan paykunaman mana ch'uya ayaykunapa kamachiy atiyninkunata, chayrayku paykunata lluqsichinanpaq, chaymanta tukuy unquyta chaymanta tukuy unquyta hampinankupaq. Chunka iskayniyuq apostolkunapa sutinkunaqa kaykunam: ñawpaqqa Simón sutiyuq Pedro hinaspa paypa wawqin Andrés, Zebedeoq churin Jacobo hinaspa paypa wawqin Juan, Felipe hinaspa Bartolomé, Tomás hinaspa Mateo qullqi huñuq, Alfeoq churin Jacobo hinaspa Lebeo sutiyuq Tadeo, Simón Cananayta runa hinaspa Judá Iscariote payta quwaq. Kay chunka iskayniyuq runasta Jesusqa kachamurqa, paykunata kamachispa nispa: Gentilkunapa ñanninman ama rinkichischu, Samaritanukunapa llaqtanmanpas ama yaykunkichischu; aswanqa Israel wasipi chinkasqa uwijaman riy. Rishaspa willakuychik nispa: Hanaq pachakunaq qhapaq kaynin aswan qayllaykumusqa. Unqusqakunata hampiychiy, llaqllasapa runakunata ch'uyanchiy, wañusqakunata huqariy, supaykunata qatiy; mana qullqiyuq chaskichirqankichis, mana qullqiyuq quy. Ama quri qullqi nitaq qullqi nitaq bronce chusku qankunapa chumpikunaman, ama bolsa ñanpaq nitaq iskay camisakuna nitaq sandalias nitaq bastun; chaypaqmi llank'aq mikhuyninmanta chaniyuq kan. Mayqin llaqtaman utaq markamanpas yaykusqaykichikman, tapukuychik pi chaypi yupaychasqa kasqanta, chaypitaq qhipaykuychik lluksisqaykichikkama. Yaykuspa chaymanta wasiman napaykaychik payta nispankichik: Thak kay wasiman. Hinaspa sichus chiqamanta kay wasi allin kaqtin, qankunapa thak kay

payman shamuchun; sichus ichaqa mana allin kaqtin, qankunapa thak qankunaman kutirimuchun. Hinaspa pi sichus mana chaskisunqankichischu nitaq qankichispa simimaykichista uyarinqachu, chay wasimanta utaq chay llaqtamanta hawaman lluqsispa, chakiykichispa allpata thiktichiy. Chiqamanta ninaykim: aswan soportakuypaq kanqa Sodomapa chaymanta Gomorrapaq allpanpaq juicio p'unchaypi chay llaqtamantaqa. Rikuy, ñuqam kachaykichik qankichikta uwihakuna hina atuqkunapa chawpinpi; chaymi yuyaysapa kaychik machaqwaykuna hina, chaymanta mana huchayuq kaychik urpikuna hina. Qankunaqa yuyaychakuychik runakunamanta; qankunata qusqankichik consejokunamán, chaymanta paykunapa tantakuyninkunapi azotasqankichik; chaymanta kamachiqkunaman hinaspa qhapaqkunaman pusasqa kankichik ñuqarayku, testimonio kananpaq paykunaman chaymanta nacionkunaman. Imaraykutaq quwasunkichik, ama llakikuychikchu imayna utaq ima rimasqaykichikta, chayrayku qusqa kanqa qankichikman chay pachapi imata rimasqaykichikta. Mana qamkuna kanki rimaykuna, ichaqa taytaykichispa Espiritun qamkunapi rimaq kan. Wawqin wawqinta wañuyman qunqa, chaynallataq tayta wawanta, chaynallataq wawakuna tayta-mamankuman jatarikunqaku chaynallataq paykuna wañuchinqaku; chaynallataq qankuna llapa runakunamanta chiqnikuq kanqankichik nuqap sutiyrayku; ichaqa tukukuykama sayaykuq chay qispisqa kanqa. Hayk'aqtinmi qamkunata kay llaqtapi qatipakusunkichik, ayqikuy huk llaqtaman; chiqamanta qamkunaman nini: mana tukupankichikchu Israel llaqtakunata,

manaraq runa churin hamunankama. Mana yachakuqqa yachachiqninta yallisqachu, nitaq yanapaqa apuninta yallisqachu. Allinmi yachakuqpaq paypa yachachiqnin hina kananta, chaynallataq qhariwarmi paypa apun hina kananta. Sichus wasi kamachiqta Beelzebul sutichasqaku chayqa, ¿hayk'a aswan paypa wasipi tiyaqkunatataq? Ama chayrayku manchakuychikchu paykunamanta, mana imapas pakasqa kachkanchu mana rikurichisqa kanqa, chaymanta mana ima pakasqapas kachkanchu mana yachasqa kanqa. Imata ñuqa qankunaman tutayaqpi nirqaytaqa, ninku k'anchaypi; chaymanta imata ninriqpi uyarinki chaytataq willakuychik wasikunaq patanpi. Hinaspa ama manchakuychikchu chaykunamanta cuerpota wañuchiqkunamanta, animatataq mana atiqkunamanta wañuchiyta; ichaqa aswan manchakuychik chayta atiqta animatapas cuerpotapas chinkachiyta infiernopi. ¿Manachu iskaynin pichitankunaqa huk asarionwan rantikun? Hinaspa paykunamanta huk mana urmakunqachu allpaman qankunapa taytaykichikpa illankama. Qankunapa uma chukchankunaqa llapanmi yupasqañam kanku. Mana chayrayku manchakuychikchu, achka pichiqkunamanta aswan chaniyuq kankichik. Tukuy piqa mayqinchus noqapi willakamunqa runakuna ñawpaqninpi, noqapas paypipuni willakumusaq yayaypa ñawpaqninpi hanaq pachapi kaqpa; mayqinchus ichaqa mana niwanqa runakuna ñawpaqninpi, noqapas payta mana nisaq yayaypa ñawpaqninpi hanaq pachapi kaqpa. Ama yuyaykunkaychischu chayta hamurqani wikch'unaypaq sumaq kawsayta kay pachapi; mana hamurqani wikch'unaypaq sumaq kawsayta, ichaqa kuchunata.

Hamurqani imaraykuchus t'aqanapaq runata paypa taytanmanta hinallataq ususitataq paypa mamanmanta hinallataq warmaqusata paypa suegranmanta; hinaspa runapa awqankuna paypa wasimasinkuna kanku. Pi munaq taytata utaq mamata ñuqamanta aswan, manan ñuqapaq allinchu; chaymanta pi munaq churita utaq ususita ñuqamanta aswan, manan ñuqapaq allinchu; chaymanta pi mana hap'in paypa chakatasninta hinaspa qatipan qhipanniyta, manan ñuqapaq allinchu. Chay alman tarisqa paypa chinkachinqa chayta, chaymanta chay alman chinkachisqa paypa noqapaq tarinqa chayta. Chay qankichista chaskinaq nuqata chaskikun, chaymanta chay nuqata chaskinaq chaskikun nuqata kachamuqta. Profetata sutinrayku chaskiq profetaq qullqinta chaskikunqa, chaymanta allin runata sutinrayku chaskiq allin runaq qullqinta chaskikunqa. Chaymanta pipas kay huchuy runakunamanta hukta chiri yakulla upyachinqa yachakuqpa sutinpi, cheqaqtam niwaykim, mana chinkachinanchu paypaq qullqinta.

11

Chaymanta karqan, Jesús chunka iskayniyuq yachakuqninkunata kamachispa tukuchiptin, chaymanta ripurqan paykunapa llaqtakunapi yachachiypa chaymanta willaypa. Juan, carcelpi uyarispa Cristoq ruwayninkunata, iskay yachakuqninkunata kachaspa, paywan nirqa: ¿Qamchu kanki shamukuq icha hukta suyasunchik? Hinaspa kutichispa Jesusqa

paykunaman nirqa: Rispa willaychik Juanman imakunata uyarinki chaymanta rikunki; ñawsa runakuna rikunku wakmanta hinaspa uya runakuna purinku, leproso runakuna chuyachasqa kanku hinaspa upa runakuna uyarinku, wañusqa runakuna huñarichisqa kanku hinaspa wakcha runakuna allin willayta uyarinku; hinaspa kusisqa kan pi sichus mana urmachisqa kanman ñuqapi. Kaykunamanta riykushaspa, qallarirqa Jesus runakutaman niy Juanmanta: ¿Imatak ch'in pampaman lluqsirqankichis qhawanapaq? Totora wayramanta kuyuchisqachu? Ichaqa imataq lluqsirqankichis rikunaykipaq? Runata llamp'u p'achakunapi p'achasqachu? Rikuy, llamp'u p'achakunata churakuqkuna qhapaqkunaq wasinkunapi kanku. Ichaqa imataq lluqsirqankichis rikunaykichispaq? Willaq? Arí, ñuqa niykichikmi, chaymanta aswan profetamanta. Kayqa chay runam, paymantan qillqasqa kasqa: Rikuy, ñuqa kachani ñuqap willaqniyuqta qampa ñawpaqenman, payqa allichanqa qampa ñanta qampa ñawpaqenpi. Chiqamanta nirqaykichis, mana yurisqachu warmimanta yurisqakunapi aswan hatun Juan bautizaqmanta, chaywanpas aswan pisi hanaq pachakuna qhapaqniyninpi aswan hatun paypa kan. Chaymantaqa Juan bautizaqpa punchawninkunamanta kunan kama hanaq pachapa qhapaq kamachiynin kallpawan purin, chaymanta kallpayuq runakuna payta hap'inku. Chayraykuqa tukuy profetakuna chaymanta kamachiyqa Juankama willakurqanku. Chaymanta sichus munankichis chaskiyta, paymi Elías shamunampaq kan. Uyarinapaq rinriyuq kaq uyarichun. Mayqinmanchus kay wiñay kawsaqkunata rikch'achisaq? Rikch'akun wawakuna tiyashaqtin qhatukunapi,

mayqinkunachus waqyashpa paykunapa masinkunaman ninkuna: quenata waqachirqaykichik, chaywanpas mana tusurqaykichikchu, waqaykunata takichirqaykichik, chaywanpas mana llakikurqaykichikchu. Shamurqa Juan, mana mikhuspa nitaq upyaspa, hinaspa ninku: supay charqan. Runapa Churin shamurqa mikuchkaspa upyachkaspawan, hinaspa ninku: Rikuy runa mikhuy ancha munaq upyaqwan vino, qullqichuraqkunapa amigun huchalliqkunapawan. Chaymanta yachay paypa wawankunamanta chiqanchasqa karqan. Chaymantataq qallarirqan llaqtakunata musyachiyta maypichus paypa aswan achka atiyninkuna ruwasqa karqan, mana llakikuyta munasqankurayku: ¡Ama qanpaq, Corazín, ama qanpaq, Betsaida! Sichus Tiro chaymanta Sidón llaqtakunapi qankunapi ruwasqa atiykuna ruwasqa kanman chayqa, unay ñawpaqmanta aycha qara chaymanta uchpapi tiyaspa llakikuyta munasqanku kanman chayqa. Ichaqa nirqaykichis: Tiro chaymanta Sidónpaq aswan soportakuypaq kanqa juicio p'unchaypi, qankunamantaqa. Chaymanta qam Capernaum, hanaq pachaman jatunchasqa, ukhu pachaman uraykuchisqa kanki; imaraykuchus sichus Sodoma llaqtapi ruwakurqan chay atiykuna qampi ruwakusqa, waqaychasqa kanman kunan punchawkama. Ichaqa nirqaykichis imaraykuchus Sodoma allpapaq aswan soportakuypaq kanqa juicio p'unchaypi qan allpamantaqa. Chay pachapi, Jesusqa kutichispa nirqa: Ñuqa yuyaychaykita yachachini, Yaya, hanaqpachapa kay pachapa Apun, imaraykuchus kay imakunata yachaqkunamanta yuyaysapa runakunamantawan pakasqanki, chaymanta chaykunata wawachakunaman rikuchisqanki; arí, Yaya,

imaraykuchus chaynatam allin munasqayki ñawpaqniykipi karqa. Tukuy ñuqaman qusqa karqan ñuqap yayaypa, chaymanta mana pipas churita riqsinchu, yayallan riqsin, nitaq mana pipas yayata riqsinchu, churillan riqsin, chaymanta mayqinmanpas churiqa munanman paqarichiyta. Hamuy noqaman tukuy llank'aqkuna chaymanta cargasqa kaqkuna, noqataq samarichisqaykichis. Noqaq yuguyta qankunaman huqariy hinaspa noqamanta yachay, imaraykuchus llamp'u kani hinaspa sunquypi q'uñi kani, hinaspa qankunaq animakunapaq samayta tarinkichik; noqaq yuguymi allinmi hinaspa noqaq k'ipiymi q'allum.

12

Chay pachapi Jesusqa sábado p’unchaypi tawa chaqru patapi purirqa, paypa yachaqkunaqa yarqhakuspa qallarikurqanku t’ikakunata khuchuy hinaspa mikhuyta. Chay Fariseokunataq rikuspankum nispanku payman: Qhaway, yachakuqniykikuna ruwankichik chayta mana saqisqa ruway sabbathpi. Chayqa nirqan paykunaman: ¿Mana ñawirirqankichischu imatá ruraran David yarqhaptin pay, chaymanta paywan kaqkunapas? Imayna yaykurqa Diospa wasinman, chaymanta rikuchiypa t'antankunata mikurqa, maykunata mana atikuq karqa paypa mikuyta, nitaq paywan kaqkunapa mikuyta, sichus mana sapalla sacerdotekunapaq. ¿Icha mana ñawirirqankichischu kamachiypi, imatam samana p'unchaykunapi sacerdotekuna templopi samana p'unchayta q'illachanku, chaymanta mana

huchayuqmi kanku? Ñuqa qankunaman nini: kay-pi templomanta aswan hatun kan. Sichus yachanman karqankichis imachus kanman khuyayta munani, mana haywakuyta, manachu kunman karqankichis huchachasqa chay mana huchayuqkunata. Runa Churiqa Apunmi kan samay p'unchaypapas. Chaymanta chaypi pasaspa, paykuna tantakuyninman hamuran. Chaymanta rikuy, huk runa karqan chaypi makinta charikuspa ch'akisqa; chaymanta paykunaqa tapurqanku payta nispa: ¿saqillasqachu kanman samay p'unchaykunapi hampinapaq? Chaynapi payta t'ikakunankupaq. Payqa nirqan paykunaman: ¿Pi kanqa qankunamanta runa mayqinchus huk uwijayuq, hinaspa sichus kay uwija sabbathkunapi t'uquman urmapun, manachu hap'inqa chayta hinaspa huqarinqa? ¿Hayk'apataq chayrayku runa uwijamanta t'aqakun? Chaymi sábado p'unchaykunapi allin ruway atisqa. Chaymanta runaman nin: Mast'ariy makiykita, chaymanta paymi mast'arin, hinaspataq kutichisqa qhali karqa huk hina. Fariseokunaqa lluqsispa, paymanta consejota hap'irqanku payta chinkachinankupaq. Jesusqa yachaspaqa chaymanta ayqirirqa; hinaspa achkha runakuna payta qatirqanku, hinaspa paykuna llapanta hampicharqa, hinaspa paykunata ama sutinta rikuchichunchu nispa kamachirqanku, chaynapi hunt'akunanpaq Isaias profeta nisqan, nispa: Rikuy wawayqa, pitaq akllakurqani, munasqayqa, pitaq animayniymi kusisqa karqa; espirituytataq payman churasaq, hinaspa juzgamientota nacionesmanqa willanqa; mana maqanakunqachu nitaq qapariqchu, nitaq pipas ñankunapi kunkayninta uyarinqachu. Mana p'akisqa totorata p'akikunqachu, mana q'uñisqa linota

wañuchikunqachu, atipaymanmi juiciota apamunankama; paypa sutinpitaq nacionkuna suyakunkuman. Chaypacha payman supay hap'isqa ñawsa hinaspa upa apachikurqa, hinaspa payta qhalicharqa, chayrayku chay ñawsa hinaspa upa rimayta hinaspa rikuyta atirqa; hinaspa llapa runakuskakunaqa admirakurqanku hinaspa nirqanku: ¿Manachu kayqa Kristu Davidpa churin kanman? Chaykunataq Fariseokuna uyarispa nirqanku: Kayqa mana supaykunata qorqonchu, manaqa Beelzebulwan, supaykunapa kamachiqninwan. Yachachkaspa chayri Jesus paykunapa yuyayninkuta, nirqa paykunaman: Tukuy qhapaq kamachiy kikinmanta rakisqa ch'usaqyachisqa kanqa, chaymanta tukuy llaqta icha wasi kikinmanta rakisqa mana sayarinqachu. Hinaspa sichus satanasqa satanasman qarqun, payman kikin rakisqa karqan, ¿imaynatataq chaymanta sayachkanqa qhapaq kaynin paypa? Chaymanta sichus ñuqa Beelzebul nisqapi supaykunata qarkuni chayqa, qankunapa churikunaqa pitaq nisqapi qarkunqaku? Chayrayku paykuna qankunapa juzgadorninkuna kanqanku. Sichus ñuqa Diospa Espiritunpi supaykunata qatichini chayqa, chaymi Diospa Qhapaq Kayninqa qankunaman chayaykamun. ¿Icha imaynatataq pichus atikunman sinchi runaq wasinman yaykuyta, chaymanta paypa imasninkunata suwakuyta, mana ñawpaqta sinchi runata wataptinqa? Chaymanta chaypacha paypa wasiyta suwakunqa. Chay mana noqawan kaqqa noqaman hinam kan, chaymanta chay mana noqawan huñuqqa chiqninmi. Chaymi qankunaman nini, tukuy huchakuna chaymanta llullakuna runakuna pampachasqa kanqaku, ichaqa Espirituta llullaymi mana runakuna pampachasqa kanqachu;

chaymanta pichus runapa churinta niran rimayta, payqa pampachasqa kanqa; ichaqa pichus Santo Espirituta niran rimayta, payqa mana pampachasqa kanqachu, mana kunan pachapi nitaq qhipan pachapipas. Icha sach'ata allinta ruwaychu, ruruntapas allinta ruwaychu, icha sach'ata ismuyasqata ruwaychu, ruruntapas ismuyasqata ruwaychu, imaraykuchus rurumantam sach'aqa riqsisqa kachkan. Machaqway wiwakunapa wawankuna, ¿imaynatataq allin rimayta atiwankichik millay kaqkuna kashaspa? Sunqupa hunt'ayninmanta simiqa rimanmi. Allin runaqa allin qolqe wasinmanta allin imakunata lloqsichin, chaymanta millay runaqa millay qolqe wasinmanta millay imakunata lloqsichin. Qankunaman nini: tukuy qilla simi mayqinchus runakuna rimankuman, chaymantataq qunqanqaku chay simikunamanta willakuyta juicio punchawpi; qan simikunamanta allin runa kanki, chaymanta qan simikunamanta huchachakusqa kanki. Chaymanta wakin qillqaqkuna Fariseokunapas kutichiranku ninku: Yachachiq, qammanta unanchayta rikuyta munaniku. Payqa kutichaspa nirqan paykunaman: Mirachiy millay, waway warmi hina, rikuchiy maskakun, ichaqa mana ima rikuchiypas qusqa kanqachu, Jonás yachachiqpa rikuchiyninmanta hawa. Imaynatachus Jonás profeta hatun challwap wiksanpi kimsa p'unchay, kimsa tutapas karqan, chaynatam runap Wawan kay pachap sunqunpi kimsa p'unchay, kimsa tutapas kanqa. Ninivita runakuna hatarinkuqmi kanqa juiciopi kay wiñaypa runakunawan, chaymanta wichanqaku payta, imaraykuchus llakikurqanku Jonaspa willakuyninman, chaymanta qhaway, aswan Jonaspa kaypi kan. Qhari warmi sur manta hatariqunqa

juicio nisqapi kay wiñay kawsaypa qatinkunawan, hinaspa wichanqa payta, imaraykuchus shamurqa kay pachapa tukukuyninkunamanta Salomónpa yachayninta uyarinapaq, hinaspa qhaway, aswan Salomónmanta kaypi. Imapacha chay mana ch'uya espíritu runapa lloqsimun, yakumana chiqankunapi purin samayninta maskaspa, hinaspa mana tarinchu. Chaymantataq nin: Wasiymanmi kutimusaq mayqinmanta lluqsirqani, chaymanta chayamuspa tarinmi mana llamk'asqata, pichq'asqata, sumaqchasqatapas. Chaymantataq rin, hinaspa qanchis huk supaykunata paywanqa pusarin, paymanta aswan millay supaykunata, hinaspa yaykuspanku chaypi tiyakun, hinaspa chay runaq qhipa kawsayninqa ñawpaq kawsayninmanta aswan millay tukupun. Chaynallataq kanqa kay millay miraymanpas. Chaypas paypa runakuna-man rimashasqanpi, qhaway, mama chaymanta wawqikuna paypa hawa sayarqanku, paywan rimayta maskaspa. Nirqan chaymanta pipas paymanqa: Qhaway, qan mamay chaymanta qan wawqikuna kanku hawa, maskhaspa qanta rikuyta. Paymi kutichispa nisqa nisqanman paymanqa: Pim kanri mamaymi Chaymanta paypaq makinta yachakuqkunanman mast'arispa nirqa: Rikuy kayqa mamaymi chaymanta wawqikunaymi; pichus taytaypa munaynintan ruwan hanaq pachapi kaqpa, payqa wawqiymi chaymanta paniymi chaymanta mamaymi kan.

13

Chay p'unchaypi Jesusqa wasiymanta lluqsispa lamar qayllanpi tiyakurqan; chaymanta achkha runakuna payman huñunakurqanku, chayrayku payqa barcoman yaykuspa tiyakunanpaq, chaymanta tukuy runakuna qocha patapi sayarqanku. Hinaspa paykunaman achka parabolaspi parlaran, ninpa: Qhawariy, tarpuq lloqsiran tarpunapaq. Chaymanta payta tarpushaspa wakin urmaykachirqa ñan patapi, chaymanta pisqukuna chayamuspa mikurqanku chaykunata; wakinkunataq urmaykachirqa rumiyuq patapi, maypichus mana achka allpayuq karqachu, chaymanta usqhaylla llullarirqa mana ukhu allpayuq kasqanrayku, intiqa lluqsimuspa ruphachikurqa, chaymanta mana saphiyuq kasqanrayku ch'akikurqa; wakinkunataq urmaykachirqa khiskakunapi, chaymanta khiskakunaqa wicharirqanku chaymanta wañuchirqanku chaykunata; wakinkunataq urmaykachirqa allin allpapi chaymanta qurqa ruruta wakinqa pachak, wakintataq suqta chunka, wakintataq kimsa chunka. Uyarinapaq rinriyuq kaq uyarichun. Chaymanta yachakuqkuna acercakuspa payman nirqanku: ¿Imaraykutaq parabolaspi rimanki paykunaman? Paymi kutichispa nirqan paykunaman: Imaraykuchus qamkunamanqa qusqa kachkan yachanaykichispaq hanaq pachakuna qhapaqniyninpa pakasqa yachayninkunata, chaykunamantataq mana qusqa kachkanchu. Pichus charninmi, qusqa kanqa paymanqa, chaymanta achka kapunqa; pichus mana charninmi, chaymanta ima charninpas qichusqa kanqa paymanta. Chaymi paykunaman willakuy simikuna nisqapi rimani, rikuchkaspa mana rikunkichischu, chaymanta uyarichkaspa mana uyarinkichischu nitaq

hamut'ankichischu, manarachus kutirimunkichis; chaymanta chaypacha hunt'achisqa kanqa paykunaman Isaías profeta nisqan ninchis: uyarispa uyarinkichis chaymanta mana hamut'ankichischu, chaymanta rikuchkaspa rikunkichis chaymanta mana rikunkichischu; rakhu kapun kay runakuna sunqun, chaymanta ninrinkuwan llasaylla uyarirqanku, chaymanta ñawinkuta wisq'arqanku, manarachus rikunku ñawinkuwan, chaymanta ninrinkuwan uyarinku, chaymanta sunquwan hamut'anku, chaymanta kutirimunku, chaymanta qhalicharisaq paykuna. Ichaqa qankunapa ñawiykuna kusisqam, imaraykuchus rikunku, chaymanta qankunapa ninriykuna kusisqam, imaraykuchus uyarinku. Chiqapmanta qankunaman nini: achka profetakuna chaymanta allin runakuna munakurqanku rikuyta imatachus qankuna rikunkichis, chaymanta mana rikurqankuchu, chaymanta uyariyta imatachus qankuna uyarinkichis, chaymanta mana uyarirqankuchu. Qankunam chayrayku uyariychik tarpuqpa simikuyninmanta. Tukuy uyarispa qhapaq kuypa rimayta mana yachaspa, millay shamun chaymanta apan tarpusqata sunqun ukhupi paypa, kayqa kanmi ñan qayllampi tarpusqa. Chayri rumiyuq allpapi tarpusqa kayqa, simiyta uyariq hinaspa chaylla kusikuywan chaskiq payta hapispa; mana chariqchu ichaqa saphita kikinpi, aswanpas mit'alla kan, llakiy utaq qatiy tukuptin simirayku chaylla urmachisqa kan. Kichkaman tarpusqataq, payqa simita uyariq runaqa kanmi, chaymanta kay pachap llakikuynin chaymanta qhapaqniypa llullakuynin simita wañuchikun, chaymanta mana ruruyuq tukupun. Chayri allin allpapi tarpusqaqa, paymi simita uyariq hinaspa hamut'aq,

payqa cheqamanta ruruyta apamun hinaspa rurallantaq: chayqa pachak, chayri suqta chunka, chayri kimsa chunka. Huk parábulata paykunaman churarqa nispa: hanaq pachakuna qhapaq kamachiynin rikchakurqa huk runawan allin muhuyta chakranpi tarpuqwan; runakuna puñushaqtinmi chayamorqa paypa awqan, chaymanta tarpurqa qorakunata trigopa chawpinpi, chaymanta ripurqa. Ichaqa chay qura wiñarispa frututa ruwaptinqa, chaymantataq qura-ñawiskunapas rikurikurqanku. Wasipataq sirvikuna achhikuspanku payta nirqanku: Apu, ¿manachu allin muhutataq qan tarpurqanki qanpa chakrapi? Maymantach chayri qhurakunata charikan? Payqa ninmi paykunaman: awqa runa kayta ruwarqan. Chaymi llank'aqkuna paymanqa nirqanku: ¿Munankichu chayrayku rispa chaykunata tantananchikta? Payqa nirqa: mana, manachus qurakunata pallaspa kikin pachallanpi trigu saphinta hurqunqichis; saqiychis iskayninkuta kuska wiñananpaq allpay pachaykama, hinaspa allpay pachampi allpaqkunaman ninqaykuman: pallaychis ñawpaqta qurakunata hinaspa wataychis chaykunata t'ikakunaman ruphachinankupaq chaykunata, trigu saphintari tantaychis nuqap pirwayman. Huk willakuyta paykunaman churarqa nispa: hanaq pachakuna qhapaq kamachikuyninqa rikchakun huk muyu mustasa muruman, chayta huk runa hapispa chakranpi tarpurqa; chayqa aswan uchuylla kanmi tukuy murukunamanta, ichaqa wiñariptinqa aswan hatunmi tukuy yurakunamanta, hinaspa sach'a tukupun, chayrayku hanaq pachaq pisqukunaqa hamunankupaq hinaspa paypa k'allankunapi tiyakunankupaq. Huk parábulata rimariranku paykunaman: hanaq pachakuna

qhapaq kuyninqa rikch'akuqmi kan levadurawan, chayta hap'ispa warmi pakaran harinupi kimsa tupuypi, tukuynin levaduraq kanankamax. Kay tukuy imakunata Jesusqa parabolaspi rimarqan runakutawan, chaymanta mana parabolamanta manataq imatapas rimarqachu paykunawan, chaynapi hunt'asqa kananpaq chay nisqa profetaq nispa: Kichasaq parabolaspi simiyta, qawarisaq pakasqa imakunata tiqsimuyuq qallariyninmanta. Chaymanta runakutata saqispa, paypa wasinman chayamurqa. Chaymanta payman aykaykurqanku paypa yachakuqninkuna nispanku: Willawayku chay parábula qurakunamanta chakramanta. Paymi kutichispan paykunaman nirqa: Allin muhuyta tarpuq runaqa Runap Churinmi; chaypas chakraqa kay pachami; chaypas allin muhuyqa, kaykunam qhapaq kuypa churinkuna kanku; chaypas qurakunaqa millay runap churinkunam kanku; chaypas awqaqa chaykunata tarpuq runaqa supayim; chaypas pallayqa kay pachap tukukuyninmi; chaypas pallaqkunaqa willariqkunam kanku. Imaynatachus qura-kuna tantakusqa kanku chaymanta ninamanta rupasqa kanku, chaynatam kanqa kay pachaq tukuynin-pi. Runap Churin paypaq angelesninta kachakunqa, chaymanta paypaq qhapaqmanta llapa hark'akunata chaymanta mana kamachikuykunata ruwaqkunata tantanqaku, chaymanta paykunata ninap hornoman wikch'unqaku; chaypim waqay chaymanta kirukunap khachariy kanqa. Chaymanta allin runakunaqa k'anchariponqanku inti hina paykuna yayaynin qhapaq kaynimpi. Rinriyuq kaq uyarichun. Kutin rikch'akuqmi kan hanaq pachakuna qhapaq kaynin pakasqa qullqiman chakrapi, chayta tarispanmi runa pakaran, chaymanta paypa

kusikuynin rayku rin, tukuy imaymanata charqantapas rantin, chay chakratapas rantikun. Yapamanta hanaqpachakuna qhapaq kaynin rikchakun huk ranqhaq runaman sumaq perlasta maskaqman; paymi huk ancha chaniyuq perlata tarispanqa, ripuspanqa tukuy imaymanatachus charqan rantirapurqan, chaywanqa payta rantirqan. Yapamanta hanaqpachakuna qhapaq kuyninqa rikch'akunmi challwachaq llikawan lamarmaman wikch'usqawan, tukuy laya challwakunata tantachisqawan; chayta, hunt'asqa kaptin, aysarispa chayta quchap patanman, chaymanta tiyarispa, allin challwakunata mankakunaman tantarqanku, ismuyuq challwakunatataq hawaman wikch'urqanku. Chhaynata kanqa pacha tukukuypi. Chaskikuna lloqsimunqanku chaymanta millay runakunata t'aqawanqanku allin runakunap chawpinmanta, chaymanta paykunata wikch'unqanku ninap wasinman ukupi; chaypi waqay kanqa chaymanta kirukunap k'aqaynin kanqa. Jesusqa paykunaman nin: ¿Qamkuna tukuy kaykunata hamut'arqankichischu? Paypaq ninku: Arí, Apu. Payqa nirqa paykunaman: Chayraykum tukuy qillqaq yachachisqa kaq hanaq pachakuna qhapaq kayninkuman rikchakuqmi runa wasipi qhapaq kaqman, mayqinchus hurqun paypa qullqimanta musuqta hinaspa mawk'ata. Hinaspa karqan, imaraykuchus Jesus kay parabolakunata tukurachirqan, chaymanta ripurqan, hinaspa chayamuspa paypaq llaqtanman yachachirqan paykunata paykuna tantakuyninpi, chaymi paykunaqa musphachikurqanku hinaspa nirqanku: Maymantachus kay runaman kay yachay hinaspa kay atiykuna? ¿Manachu kayqa karpinteruq churin? ¿Manan paypaq maman

Mariam nisqa kanchu, chaymanta paypaq wawqinkuna Jacobo, José, Simón, Judá nisqakunachu? Chaymanta paypa panikunaqa manachu llapanku nuqaykuman kanku? Maymantaq chayrayku payqa tukuy chaykunata charqan? Hinaspa paykunaqa paywanmi urmachisqa karqanku. Jesusqa paykunaman nirqa: mana profetaqa yupaychasqachu kanman sichus mana kaptinqa paypa llaqtanpi chaymanta paypa wasinpi. Chaymanta mana chaypi achkha atiykuna ruwarqanchu paykuna mana iñiyninkurayku.

14

Chay pachapi Herodes tetrarca Jesuspa willakuyninta uyarirqa hinaspa wawasninkuman nirqa: Kayqa Juan bautizaqmi; payqa wañusqakunamanta kawsarichisqa karqa, chayraykum atiykuna paypi llank'akanku. Chayrayku Herodes Juanta hap'ispa watasqa payta, chaymanta churasqa karqanpi Herodiaspaq rayku, paypa wawqin Felipepa warmin. Nirqan chayqa paymanmi Juan: Mana saqillachu qanpaq payta charinaykim. Chaymanta munaspa payta wañuchiyta, runataqa manchakurqa, imaraykuchus profeta hina payta charqanku. Herodpa wata hunt'ay raymichasqanpi, Herodiaspa ususinmi chawpipi tusurqan hinaspa Herodta kusichirqan; chayraykum juramento nispa payman qunanta ninmi mayqintapas mañakuptinqa. Payqa mamantaq yachachisqa kaspa, Qoway ñuqaman kaypi plato patapi bautizaq Juanpa umanta, ninmi. Chaymanta llakikurqa rey, ichaqa juramientokunamanta

hinaspa kuska tiyakuqkunamanta kamacharqa qusqa kananpaq, hinaspa kacharispa umanta kuchurqa Juanta carcelpi. Chaymanta uma paypa apamurqan plato hawapi, chaymanta sipasmanqa qurqan, chaymanta paypa mamanman apamurqan. Chaymanta achhuykamuspa, paypa yachakuqkuna ukhunchata heran, chaymanta chayta pampapaykurqanku, chaymanta hamuspa Jesúsman willarqanku. Uyarispaqa, Jesusqa chaypi chinkaykurqa barcompi ch'usaq sitiosman sapallanta, chaymanta uyarispa runakuna qatirqanku payman chakiwan llaqtakunamanta. Chaymanta Jesusqa lluqsispa achka runata rikurqa, hinaspa paykunawan llakikurqa, hinaspa paykunapa unqusqankuta hampicharqa. Tuta kaq chaymanta, yachaqkuna payman hamuqku nispa: Ch'in kay sitio, chaymanta ura kunan ña pasarqun. Kachariy runakuna, chaymanta ripuspa llaqtakunaman rantikunankupaq kikinpaq mikhuykunata. Ichaqa Jesusqa paykunaman nirqan: Manan necesitankuchu ripunankupaq, qankunam paykunaman mikhuyta qonki. Paykuna ichaqa ninku payman: Kaypi mana imatapas chariyku pichqa t'antakuna chaymanta iskay challwakuna qhepallapi. Payqa nirqan: Apamuy paykuna kaypi ñuqaman. Hinaspa runakutata qurakunapi tiyarikunankupaq kamachispa, pichqa t'antakunata hinaspa iskay challwakunata hap'ispa, hananpachaman qhawaspa bendicionta qurqa, hinaspa p'akispa yachachisqakunaman t'antakunata qurqa, yachachisqakunataq runakutaman. Hinaspa tukuykuna mikurqanku, chaymanta hunt'asqa karqanku, hinaspa chunka iskayniyuq kanastakuna hunt'ata huqarirqanku qhipaq kaq t'aqakunawan. Mikhuchkaqkunaqa karqanku qharikunam pichqa waranqa

hina, warmikuna wawakunapas mana yupaspa. Chaymanta chaylla Jesusqa yachachisqankunata atichiwarqa barcoman yaykuyta, chaymanta paymanta ñawpaqta hawaman puriyta, mana runachatankunata kacharinankama. Chaymanta runakutata kacharispa, sapallan urquman wicharirqa mañakunanpaq. Chayqa tuta chayaykusqanmanta paylla chaypi karqan. Chay barku ñam quchapa chawpinpi karqan, olaskunawan llakichisqa kaspa, wayraqa chiqniqmi karqan. Tawa ñiqin guardiapi tutamanta Jesús paykunaman riparqan, quchapa hawanpi purispa. Hinaspa yachakuqkuna payta quchapi purisqanta rikuspankuqa, llakikurqanku nispa: Ayam kan, hinaspa manchaykunamanta qaparirqanku. Chaylla ichaqa Jesusqa paykunaman rimariparqan nirpa: Sunquchakuychik, ñuqam kani, ama manchakuychikchu. Kutichispa chaymanta Pedroqa payman nisqa: Apu, sichus qam kanki, kamachiwayku noqata qamman shamuykunaypaq yaku hawanpi. Payqa nirqan, shamuy. Chaymanta barcomanta uraykuspa, Pedro yakukunapa hawanpi purirqa Jesusman chayaykunanpaq. Rikuchkaspa ichaqa chay sinchi wayrata manchakurqa, hinaspa chinkaykuyta qallarispa qaparirqa nispa: Apu, qispichiwayku. Chaylla ichaqa Jesusqa makinta estiraspa hap'irqan payta, hinaspa nirqan payman: Pisi creyoq, ¿imapaqtaq iskayrayarqanki? Chaymanta paykunaqa barcoman yaykuspankuqa wayraqa samarirqa; chaymanta barcopi kaqkunaqa chayamuspa payta adorarqanku nirqanku: cheqaqtapuni Diospa churin kanki. Chaymanta chimpaspa chayamurqanku Genesaret allpaman. Chaymanta chay llaqtapi runakuna payta riqsispa, tukuy chay muyuriq suyuman

kachaykurqanku, chaymanta payman llapa unqusqa kaqkunata apamurqanku, chaymanta payta mañakurqanku sapalla p'achanta k'intinta llaqwarinanpaq; chaymanta mayqinkuna llaqwarirqanku qhespichikarqanku.

15

Chaymanta Jesúsman aswan kaykuna Jerusalénmanta qillqaqkuna Fariseokuna ima, ninkuspan: ¿Imaraykutaq qampa yachakuqniykikuna t'akanku machulakuna tradicionninkunata? Mana makinkuta maqchakunkuchu t'antata mikhuqtinku chayrayku. Paymi kutichispa nirqan paykunaman: ¿Imaraykutaq qamkunapas llallirqankichik Diospa kamachikuyninta qamkunapa tradicionninchikrayku? Diosqa kamachirqan nirqan: Yupaychay taytaykita chaymanta mamaykita, chaymanta: Pipas taytanta utaq mamanta millay rimaqqa wañuywan wañuchun. Qankunataq ninku: pitaq taytanman utaq mamanman ninman, haykutaq ñuqamanta yanapasqayki chaytaq haykunapaq, chaymanta mana paypaq taytanta utaq paypaq mamanta yupaychanqachu; chaymanta qankunam Diospa kamachikuyninta ch’usaqyachirqankichis qankunapa tradicionninkunawan. Llullakuqkuna, allin Isaías qamkunamanta willakurqan, nispa: Kay runakuna siminkuwan qayllakuwanku, simirinkuwan yupaychawakunpas, ichaqa sunqunkuqa karumanta kachakun ñuqamanta; yanqataqmi ñuqata yupaychawanku, runaq kamachiyninkunata yachachispa yachachisqankuwan. Chaymanta runakuna huñuta

waqharispan, paykunaman nirqa: Uyariychik chaymanta hamut'aychik; mana simipi yaykuq runat q'illachankuchu, ichaqa simita lluqsiq chaymi runat q'illachan. Chaypacha aykamuspa pay yachakuqkuna ninku paymanqa: ¿Yachankichu Fariseokuna phiñarichisqa karqanku rimayta uyarispa? Chayqa, kutichaspa nirqa: Tukuy tarpuy mana hanaq pachapi yayaypa tarpusqanqa saqmasqa kanqa. Saqiychik paykuna, pusaqkuna kanku ñawsa ñawsakunapa, ñawsa chaytaq ñawsata sichus pusaq, iskayninku t'uquman urmankupuni. Kutichispa chaymanta Pedroqa payman nisqa: Willaway ñuqaykuman kay parabolata. Chayhinaspataq Jesusqa nirqa: ¿Kunanpas qamkunaqa mana hamut'ayuqchu kankichik? ¿Manaraqchu hamut'ankichis chay tukuy simiman yaykuq wiksamanmi rin, chaymanta ismana wasimanmi qatichisqa kanman? Chaykunaqa ichaqa simip lluqsiq sunqumanta lluqsimun, chaypas runata qillachakun. Imaraykuchus sonqomanta lloqsimunku millay yuyaykuna, wañuchikuykuna, qharichakuykuna, q'illachakuykuna, suwaykuna, llulla testiguykuna, q'añaykuna. Kaykunam kanku runata q'illachakuqkuna; chaypas mana maqchisqa makinkunawan mikhuymi mana runata q'illachanchu. Chaymanta Jesus chaymanta lluqsispa, Tiro chaymanta Sidón suyukunaman ayqirirqa. Chaymanta qhaway, warmi Cananeo chay saywakunamanta lluqsispa payachakurqa payman nispa: Llakipaway ñuqata, Apu, Davidpa wawan, ñuqap ususiymi millay supay jap'isqa kashan. Payqa mana payta ni ima simita kutichirqanchu. Chaymanta paypa yachakuqkuna askhaman chayaspa payta tapurqanku nispa: Kachariy payta,

imaraykuchus payqa qapariykan qhipanchikpi. Paymi kutichispa nirqa: Mana kachashqa kanichu, Israel wasipi chinkasqa ujajaman chayllaman. Payqa chayamuspa payta yupaychasqa nispa: Apu, yanapaway. Paymi kutichispa nirqa: Mana allinchu warmakunapa t'antanta hurquspa uchuy allqukunaman wikch'uy. Payqa nirqa: Arí, Apu, alquchakunapas mikunku t'anta phiñachakunata mesanmanta urmaykachaqkunata apukunankumanta. Chaymanta Jesusqa kutichaspa paymanqa nirqa: Aw warmi, hatun qampa iñiyniyuq, kachun qampaq imayna munasqaykiman hina. Chaymanta paypa ususi allichisqa karqan chay horamanta. Chaymanta chayamanta aywarispa, Jesus Galileapa quchapa qayllanman chayamurqa, hinaspa urquman wichaykamuspa chaypi tiyakurqa. Chaymanta achka runakuna payman chayaykurqanku kikinkunawan apaspa muyurikusqakunata, ñawsa runakunata, upa runakunata, maki chaki pisiyuq runakunata chaymanta wakin achkakunata, chaymanta paykunata churarqanku chakinkuna ukhupi Jesuspa, chaymanta payta hampirqan paykunata, chayrayku runakunaqa muspharinanpaq rikuchkaspa upa runakunata uyarichkaspa, mana rimayta atiq runakunata rimachkaspa, maki chaki pisiyuq runakunata qhali, muyurikusqa runakunata purichkaspa chaymanta ñawsa runakunata rikuchkaspa; chaymanta paykunaqa yupaychanku Diosmanta Israelpa. Chaymantataq Jesusqa paypa yachakuqkunata waqyarispa nirqa: Llakikuni kay runakuna hawapi, imaraykuchus ñam kimsa p'unchay ñuqawan qhipakuwanku hinaspa mana imatapas mikhunankupaq charinku, hinaspa paykunata yarqhasqa kachariy mana

munanichu, ichapas ñanpi sayk'unkuman. Chaymanta paymanta yachakuqkuna ninku payman: ¿Maymantataq kay ch'in pachapi ñuqaykuman ancha askha t'antakuna kanman chay ancha askha runakuna chaskichinapaq? Hinaspa Jesús paykuna-man nin: Hayk'a t'anta-kuna-ta charankichis? Paykunataq nirqanku: Qanchis, hinallataq pisi uchuy challwakuna. Chaymanta paymi kamachirqa runakutaman allpapi tiyarikunankupaq. Chaymanta qanchis t'antakunata challwakunatawan hap'ispa, agradecespa p'akisqa hinaspa paypa yachachisqankunaman qurqa, yachachisqankunataq runachamankunaman. Hinaspa llapa mikhurqanku hinaspa hunt'asqa karqanku, hinaspa p'akisqa pedazokunamanta qhiparisqata qanchis hunt'a wiskhuchakunata huqarirqanku; mikhuchkaqkunataq tawa waranqa qharikunam karqanku warmikuna hinaspa wawakuna mana kaspanku. Chaymanta runakutata kacharispaqa barquman yaykurqa, chaymanta Magdalap saywakunanman hamurqa.

16

Chaymanta Fariseokuna chaymanta Saduceokuna acercakuspa, pruebaspa tapurqanku payta hanaqpachamanta huk señalta paykunaman rikuchinanpaq. Payqa kutichispan paykuna ninpaq: Chisi chayamuptin ninqankichik: Allin pacha kanqa; hanaq pacha puka imaraykuchus; chaymanta tutamanta: Kunan punchaw wayra para kanqa; hanaq pacha puka llantu kaspa imaraykuchus. Llullakuqkuna, hanaq pachapa uyantan riqsiyta

yachankichik rakiyta, ichaqa pacha señalkunatapas mana riqsiyta atinkichikchu? Millay mana allin hinaspa wañuchikuq warmi miray sañalta maskakun, hinaspa mana ima sañalpas qusqa kanqachu payman, mana kaqtinqa Jonás willaqpa sañallan. Chaymanta paykunata saqispa ripurqan. Chaymanta paypa yachakuqkuna chimpaman chayamuspa, t'antakunata apanayta qonqarqanku. Chayhinaspataq Jesusqa nirqan paykunaman: Qhawaylla hinaspa yuyaychakuylla Fariseokunamanta hinaspa Saduceokunamanta levadura nisqamanta. Paykunaqa kikinkunapi yuyaymanakuspa karqanku, nispa: Mana t'antakunata hurqurqaykuchu. Yachaspañataq Jesusqa nisqa paykunaman: ¿Imaraykutaq yuyaykachanki kikinchikpi, pisi iñiyuqkuna, t'antakunata mana hap'isqaykichikrayku? ¿Manaraqchu hamut'ankichis, nitaq yuyarinkichischu pichqa t'ant'akunata pichqa waranqa runakunamanta, chaymanta hayk'a chuspakunata hap'irqankichis? ¿Manachu yuyarinkichischu qanchis t'antakunata tawa waranqa runakunapaq, chaymanta hayk'a isankakunata hap'irqankichis? ¿Imaynatataq mana hamut'ankichischu chay mana t'anta manta nirqayta qankichispaq, yuyay churanaykichispaq Fariseokunamanta chaymanta Saduceokunamanta levadurapi? Chaymanta hamut'arqanku mana nirqanchu yuyayta t'antap levadurankumanta, aswanpas Fariseokunapawan Saduceokunapapas yachachisqankumanta. Shamushpa hinaspa, Jesus Cesarea Filipopa partesniman chayamuptin, yachaqkunata tapurqan, nispa: ¿Pitaq noqata ninku runakuna Runapa Churin kasqayta? Paykuna chaymanta nirqanku: Wakinqa Juan

Bautizaqta, wakinqa Elíasta, wakinqa Jeremíasta icha huk profetakunamanta. Paykunaman niyta: Qankunari imataq ñuqata ninki kayta? Kutichispa, chaymanta Simon Pedro nirqa: Qam kanki Cristo, kawsaq Diospa wawan. Hinaspa kutichispa Jesusqa paymanqa nirqa: kusisqa kanki, Simon Jonaspa churin, imaraykuchus aycha yawar ima mana qamman rikuchirqankuchu, aswanpas noqapa yayaymi hanaq pachapi kaq. Noqapas chaymanta qamman nini: qan kanki Pedro, chaymanta kay rumapi noqaq tantakuyta rurasaq, chaymanta ukhu pachaq punkunkuna mana atipanqachu chayta. Hinaspa qoykusqayki llawikuna hanaq pachakunaq qhapaq kuyuchiynin, hinaspa imachus watasqayki kay pachapi kanqa watasqa hanaq pachakunapi, hinaspa imachus kacharisqayki kay pachapi kanqa kacharisqa hanaq pachakunapi. Chaymantataq yachachisqankunaman kamachirqa, mana pipas nirqankupaq paymi Jesús Cristo kasqanta. Chaymanta chaypacha Jesus qallarirqa paypa yachakuqkunaman rikuchiyta necesario kasqanta payta Jerusalenman riyta, achkhata ñak'ariyta kuraqkunamanta, hatun sacerdotesmanta, qillqaqkunamanta, wañuchisqa kananpaq, kimsa ñiqin p'unchaypi huqarisqa kananpaq. Chaymanta Pedroqa payta hap'ispa qallarirqa llipipipayta nispa: Allin qanman, Apu, mana mana kanqachu qanman kayqa. Paymi kutirispan Pedroman nirqa: Riy qhipay noqaq, satanas, sayachiq noqaq kanki, imaraykuchus mana Diospa yuyayninta yuyaykichu, ichaqa runakunapa yuyayninta yuyaykichu. Chaymantataq Jesusqa nirqan paypa yachachisqankunaman: Sichus pipas munan qhipayniyman hamuta, kikillanmanta sayanachun, hinaspa

chakatasninta aparichun, hinaspa qatiwachun ñuqata. Pichus munan payta animanta waqaychananpaq, chinkachinqa chayta; pichus chinkachin payta animanta ñuqapaq, tarinqa chayta. ¿Imataq allinpaq kanman runa sichus tukuy kay pachata tarinman, paypa almantañataq chinkachikunman chayqa? ¿Icha imatataq runa qunqa paypa almampa rantiyta? Runap churinqa taytanpa sumaq shutinwan paypa willaykuqkunawan kutimunanpaq qallarinqami, chaymantaqa sapa runaman paypa ruwasqanman hina kutichinqa. Chiqamanta niykichis, kanku wakin kaypi sayaqkuna, mayqinkunachus mana wañuyta mallkinqakuchu, manaraykuchus rikunkuman runapa churinta shamushaqta qhapaq kuyninpi.

17

Chaymanta suqta p'unchaykunamanta Jesusqa Pedrotawan Jacobotawan Juantawan paypa wawqinta pusapun, chaymanta paykunata hatun urquman sapallankupaq wichayapun; chaymanta paykunapa ñawpaqenpi tukurapun, chaymanta paypa uyanqa inti hina k'anchapun, chaymanta paypa p'achankunaqa k'anchay hina yurapun. Chaymanta qhawariy, Moisés chaymanta Elías rikurikurqanku paykunaman, paywanqa rimanakuspa. Kutichispa Pedroqa Jesúsman nisqa: Apu, allinmi noqanchis kaypi kanaykupaq. Sichus munanki, kaypi kimsa karpakuna ruwasunchis: qampaq huqta, Moiséspaq huqta, Elíaspaq huqta. Paypas parlashasqanpi, rikuy huk k'anchay phuyu paykuna patapi llanthuykachasqa, hinaspa

rikuy huk kunka phuyumanta nispa: Kayqa kanmi nuqapa churiy munasqa, paypi nuqa kusisqa karqani; payta uyariychik; hinaspa uyarispa yachakuqkuna uyankuman urmayarqanku hinaspa ancha manchakuyarqanku. Chaymanta Jesús acercakuspa llamk'arqan paykunata, nirqan: Hatariy chaymanta ama manchakuychik. Ñawisninkuta huqarispankuqa, mana pipas rikurqankuchu, Jesusllata sapallanta. Hinaspa paykunapa urqumanta uraykamuchkaptinku, Jesús paykunaman kamachirqa nispa: Mana pipas nirqankichikchu chay rikuyta, mana kama Runap Churin wañusqakunamanta huñarinqa. Chaymanta yachakuqkuna paypa tapurqanku payta nirqanku: ¿Imaraykuchus chayqa qillqaqkuna ninku Elíasta ñawpaqta hamuna necesario? Jesusqa kutichaspa paykunaman nirqa: Eliasqa ñawpaqta shamunqa hinaspa tukuy imakunata kutichinanqa; ichaqa qankunaman nini Elias ñaqa shamurqan, manataqmi riqsirqankuchu payta, aswanqa payman ruwarqanku imakunata munarqanku; chaynallataqmi runap churin ñak'arinanqa paykunamanta. Chaymanta yachakuqkuna hamut'arqanku imaraykuchus Bautizaq Juanmanta paykunaman nirqan. Chaymanta paykuna runakutaman chayamuspankuqa, huk runa payman acerkaykurqa paypa ñawpaqenpi qonqorispa, hinaspa nispa: Apu, ñuqapa churiyta khuyakuy, imaraykuchus killa onqoyniyoq kaspa allinta nanarikun; achkha kutichus ninaman urmakun, achkha kutichus yakuman urmakun. Chaymanta payta qampa yachakuqkunaman apamurqani, chaymanta mana atirqankuchu payta hampiyta. Kutichispa, Jesusqa nisqa: ¡Aw mana iñiq hinaspa k'amyasqa miray! ¿Hayk'akama

qankunawan kasaq? ¿Hayk'akama qankunamanta suyasaq? Apamuy payta kaymanqa ñuqaman. Chaymanta Jesusqa payta k'amiykapurqan, chaymanta supayqa paymantas lluqsirqan, chaymanta wawaqa chay horamanta qhalisqa karqan. Chaymanta yachakuqkuna Jesúsman sapallankupi acercakuspa nirqanku: ¿Imaraykutaq ñuqaykuqa mana atirqaykuchu chayta hurquyta? Jesusqa paykunaman nirqa: Qankunapa mana iñiyniykichikrayku. Chiqapmanta qankunaman nini, sichus qankuna iñiyta charichkanki mostaza muju hina, kay urquman ninki, kaypi kaqmanta chayman astakuy, chaymanta astakunkaman, chaymanta mana imapas mana atina kanqachu qankunapaq. Kay laya mana lluqsimunchu, mana mañakuypi chaymanta ayunapi kaqtinqa. Paykuna Galileaman kutirimuchkaptinku, Jesusqa paykunaman nirqa: Runap churinqa runap makinman qusqa kanqa, chaymanta paykunaqa wañuchinqaku payta, chaymanta kimsa ñiqin punchawpi kawsarichisqa kanqa. Chaymanta paykunaqa ancha llakikurqanku. Paykunapa Capernaumman chayamushqanku hinaspa, iskay dracmata chaskirqkuna Pedroman acercarukurqanku, nirqanku: Qankunapa yachachiq mana iskay dracmata qunchu? Arí, nin. Chaymanta hayk'aq wasiman yaykurqan, Jesusqa payta ñawpaqmanta rimapurqan nispa: ¿Imataq qamman rikurikun, Simón? Kay allpap kurakakunaqa pikunamantachus qullqita icha tribututa chaskinku? ¿Paykunapa churinkunamantachu icha huk runakunamantachu? Pedru payman nin: huk runaskunamanta. Jesusqa paymanqa nirqan: Chaymantaqa churikunaqa qhispikunam kanku. Chaymanta mana paykuna phiñachinapaq,

rispa quchaman wikch'uy anzuelta, chaymanta palta ñawpaq challwata hap'iy; chaymanta kichaspa siminta tarinki estaterota, chayta hap'ispa quy paykunaman ñuqap chaymanta qampa rantipi.

18

Chay horapiqa yachakuqkuna Jesúsman achikhurqanku nispanku: ¿Pitaq aswan hatun kanki hanaq pacha qhapaq kuyunapiqa? Chaymanta Jesusqa huk wawata waqyamuspa, payta paykunapa chawpinpi sayachirqa, chaymanta nirqa: cheqamanta qankunaman nirqayki, mana tikrakuptiykichis chaymanta wawakunahina tukuptiykichis, mana haykunkichischu hanaqpachakuna qhapaqninkuman. Pichus kay wawa hina kikinmanta ch'ikikachinqa, paymi aswan hatun kanqa hanaq pachakuna qhapaq kayninpi. Chaymanta piqa chay hina huk wawata noqapa sutiypi chaskikuqqa, noqatam chaskikun; chaywanpas piqa kay huchuy iñiqkunamanta hukta noqaman urmachiqqa, allinmi paypaqa huk asnuwan muyuchiq rumi qunakuna kunkampi wataykusqa kaspa mama quchapa hatun quchapi chinkaykuchisqa kananpaq. Llakikuy kay pachaman chay stumbling blockskunamanta, necesidadmi kanqa shamunankupaq chay stumbling blockskuna, ichaqa llakikuy chay runaman mayqinpa raykun chay stumbling block shamun. Sichus makiyki icha chakiyki huchaman urmachisunki chayqa, kuchuy chayta hinaspa wikch'uy qampa kaqmanta. Aswan allin qampaqqa kawsayman yaykuy ch'aki utaq maki

illaq kaqlla, mana iskay makiyuq icha iskay chakiyuq kaspa wiñay ninaman wikch'unaykipaq. Chaymanta sichus ñawiyki huchaman urmachisunki, hurquy payta hinaspa wikch'uy qampamanta, aswan allin qampaqqa huk ñawiyuq kawsayman yaykuy, mana iskay ñawikunayuq kaspa ninap gehennanman wikch'unaykipaq. Rikuychik, ama pisiyachinkichikchu kay huchuy chaykunamanta hukta; willaykim qankunaman chaymi paykunapa willaykachaqninkuna hanaqpachakunapi tukuy pachapi rikunkiku nuqapa yayaypa uyantan hanaqpachakunapi kaqpa. Runa churin chinkasqata qispichinanpaq hamurqan. ¿Imataq qankunaman rikch'akun? Sichus huk runaman pachak uwijakuna kaptin, hukninmi paykunamanta chinkakuptin, ¿manachu isqun chunka isqunniyuqta urquskunapi saqispa, rispa maskakun chay chinkakuqta? Chaymanta sichus tarinman chayqa, chiqamanta nini qankunaman: kusikun paymanta aswan chaypi isqun chunka isqunniyuq mana chinkasqakunamanta. Chaynapim mana kanchu munay ñawpaqpi yayaykichikpa hanaq pachapi, huk kay huch'uykunamanta chinkapunanpaq. Sichus wawqiyki qanman huchalliptin, riy hinaspa payllapi qanwan paywan sapallankumanta kamachiy; sichus qanta uyarinqa, wawqiykita taripanki; sichus mana uyarinqachu, hukta utaq iskaytataq qanwan apamuy, chaynapi iskay testigukunapa utaq kimsa testigukunapa siminpi tukuy simi sayarinanpaq. Sichus paykunapa mana uyarinqa chayqa, niykuy tantakuymanqa; sichus tantakuypa mana uyarinqa chayqa, kachun qamman imaynatachus gentil chaynallataq qullqi huñuq. Chiqamanta ninaykim: hayk'a sichus kay pachapi wataykichis, hanaq

pachapi watashqa kanqa; chaymanta hayk'a sichus kay pachapi kacharpaykichis, hanaq pachapi kacharpashqa kanqa. Kutipas, chiqapta nirqaykichis qankunaman: sichus iskay qankunamanta taripanankupaq kay pachapi tukuy imamantapas mayqinchus mañakunkuman, tukurinqa paykunaman noqap yayayniypa hanaq pachapi kaqmanta. Maypichus kanku iskay utaq kimsa tantakusqa noqaq sutiypi, chaypi kani paykunapa chawpinpi. Chaymantataq Pedro payman qayllaykuspa nirqa: Tayta, hayk'a kutitaq nuqaman huchalliqtin wawqiyniy, paytataq pampachasaq? ¿Qanchis kutikama? Jesusqa payman nin: Mana qamman nini kanchis kuti kama, ichaqa qanchis chunka kuti kanchis kama. Chaymi hanaq pachakuna qhapaq kaynqa huk qhapaq qhariwan rikch'akurqa, paymi paypa qharikunawan yupanakunata allichayta munarqa. Payman qallarisqanmanta cuentasta allichanankupaq, huk mañakuq mana yupay atina talentuskunamanta apachisqa karqan. Mana charinchu ima kutichipananpaq, kamachirqanqa kamachirqa payta rantichisqa kananpaq, warmintataq, wawankunatataq, tukuy imaynatataq charqan, kutichisqa kananpaqtaq. Urmaspam, chayrayku chay qhariwarmi muchakurqan payman, nispa: Apu, suyakuway ñuqapi, chaymanta tukuyta qamman kutichimusaq. Llakikuyta charispa, chay yanakunaq apun payta kacharirqa, hinaspa mañakusqatapas payman saqirqa. Lluqsispa chaymanta, chay sirwiq tarirqa huk sirwiq masinmanta, paymi pachaq dinariusta qullqita churana karqa payman. Chaymanta hap'ispa payta wañuchirqa, nispa: Kutichiway ñuqaman sichus imapas qullqita churana kanki. Urmaspalla chayrayku, pay servidor compañero

paypa chakikunaman parakuspa, payta mañakurqan nispa: Suyakuway ñuqawan, chaymanta qusaq qanman. Payqa mana munasqachu, ichaqa ripuspa wichq'arqan payta wasi wichq'ayman mana kutichipunankama chay mañakusqata. Rikushpa chaymanta, paypa kuska runakunaqa ima pasashqanta ancha llakikurqanku, chaymanta shamushpa, kikinkunapa kuraqman tukuy ima pasashqanta sut'inchakurqanku. Chaymanta paypa apun payta waqyarispa ninmi payta: Millay qhari, tukuy chay mañakusqaykita saqirqayki, imaraykuchus mañakuwanki. ¿Mana necesariokaqchu karqan qampas llakikuyta qanpa compañero esclavoykita, imaynan ñuqapas qanta llakikurqaykini? Chaymanta phiñarispa, paypa apun qurqa payta runapinaqkunaman, mana tukuy paymanqa mañasqata kutichipunankama. Chaynallataqmi ñuqap yaya hanaq pachapi ruwanqa qankunaman, sichus mana sapa qhari pampachanqachu paypa wawqinman qankunap sunqikunamanta paykunap huchankuta.

19

Chaymanta karqan, Jesus kay simikunata tukuchiptin, Galileamanta llaqtarqa hinaspa Judeapa saywakunaman chayarqa Jordanpa chimpapin. Chaymanta achka runakuna payta qatirqanku, chaymanta paykuna chaypi hampicharqan. Chaymanta fariseokunaqa hamurqanku payman pruebaspa payta, nispa payman: ¿Saqisqa kanchu runaman warmiyninta

kachariy tukuy imaraykupas? Payqa kutichispa paykunaman nirqan: ¿Mana ñawirirqankichischu qallariypi rurasqa qaritataq warmitataq ruwarqan paykunata hinaspa nirqan, chayraykum runaqa saqinqa taytanta hinaspa mamanta hinaspa tantakusqa kanqa warminwan, hinaspa iskayninku kanqanku huk aychaman? Chaymi manaña iskay kanku, aswanqa huk aycha kanku. Chayta, chayrayku, Dios tantachisqanta, runa ama t'aqachunchu. Ninku paywan: ¿Imaraykutaq Moisés kamachirqa divorcio-manta librota quy, chaymanta payta kachariy? Paykuna nin: Moisés qankunapa sinqi sonqonkurayku qankunaman saqisqa qankunapa warmikunata kachariykunankupaq, ichaqa qallariyninmantapacha mana chayhinachu karqan. Ñuqataq qankunaman nini: pitaq warminta t'aqawanman, mana saqra kuyayrayku, chaymanta huk warmita kasarakunman chayqa, saqra ruwan; t'aqasqa warmita kasarasqataq saqra ruwan. Ninku payman yachakuqninkuna: Sichus chaynatam kashan runa causay warmiwan, manan allinchu casarakuy. Payqa paykuna-man nirqa: mana llapa runa-kuna kay simi-ta chaskinkuchu, ichaqa chay-kuna-man qusqa kasqa; kanku-raq eunuco-kuna mayqin-kuna mama wiksa-manta yurisqa kanku chay-hina. Chaymanta kanku eunucos mayqinkunachus runakuna manta eunucos ruwasqa karqanku, chaymanta kanku eunucos mayqinkunachus kikinkunata eunucos ruwasqaku hanaq pachakuna qhapaq kamachiynin rayku. Chaskiyta atiq chaskichun. Chaymanta warmakunaqa payman apachikurqanku, paymi paykunaman makikunata churananpaq hinaspa mañakunanpaq; ichaqa yachakuqkunaqa paykunata

rimancharqanku. Jesusqa nirqan: Saqiychik warmakunata hinaspa ama harkakuychikchu paykunata noqaman hamunankupaq; chiqaqtapuni chay hinakunaqmi kanku hanaq pachaq qhapaq kaynin. Hinaspa makikunata paykunaman churaspa, chaymantas risqa. Chaymanta qhawariy, huk achhuykamuspa nirqa paymanqa: Yachachiq allin, ima allinta rurasaq chaynapi wiñay kawsayta kapuwasaq? Payqa ninmi payta: ¿Imataq ñuqata allin nishanki? Mana pipas allinchu, huk Diosllam allin. Sichus munanki yaykuyta kawsayman, waqaychay kamachikuykunata. Payman ninman: ¿Mayqinkunatataq? Jesusqa nirqa: Ama wañuchinaykichu, ama huaynaykunaykichu, ama suwaykichu, ama llulla testimonio qunaykichu, taytaykita mamaykitapas yupaychay, hinaspa qayllaykikta qanrayku hina munanayki. Chay wayna runaq ninmi payman: Tukuy kaykunata waqaychani noqaq waynakuyniymanta. ¿Imataq astawanpas faltawan? Jesusqa payman nirqa: Sichus allin kaq kayta munanki, riy, kapuyniykikunata ranqay, wakchaman qoy, chaymanta hanaq pachapi qolqe wasiyoq kanki, chaymanta hamuy, ñuqata qatiy. Chaypas wayna simita uyarispa ripurqa llakispa, askha kapuyniyuq karqan chayrayku. Chaysi Jesusqa yachachisqankunaman nirqa: Cheqamanta qankunaman nini, sasam qhapaq runaqa hanaqpacha qhapaq kayninman yaykukunqa. Kutimanta chaymanta nini qankunaman: aswan facil kan camello uja aguja ukhumanta pasanan, mana qhapaq runa Diospa reinonman yaykunanmantaqa. Uyarispa chaymanta, paypa yachakuqkuna ancha manchakurqanku, nispa: ¿Pi chaymanta atinman qispichisqa kananpaq?

Qhawarispan chaymanta Jesusqa ninmi paykunaman: Runakuna ukhumantaqa kayqa mana atiychu, Diosmanta chaymantaqa tukuy imakunam atiy kanman. Chaymanta kutichaspa Pedroqa paymanqa nirqa: Qhaway, ñuqaykuqa tukuyta saqirqayku chaymanta qamman qatirqasunayku. Ima chaymanta ñuqaykuman kanqa? Chayqa Jesusmi paykuna ninqa: Chiqamanta nini qankunaman, qankunaqa ñuqata qatisqaykichis, chay musuqyachiypi, hayk'aq Runap Churin tiyakunqa paypa gloria tronunpi, qankunapas tiyakunkichis chunka iskayniyuq tronuskunapi, chunka iskayniyuq Israelpa ayllunkunata juzgaspa. Chaymanta tukuy pi saqirqa wasikunata, wawqikunata, panikunata, taytata, mamata, warmita, wawakunata utaq chakrakunata nuqaq sutiyrayku, pachak kutita chaskinqa, chaymanta wiñay kawsayta heredanqa. Achkha chaninpas ñawpaq kaqkuna qhipa kanqaku, chaymanta qhipa kaqkuna ñawpaq kanqaku.

20

Similar chayqa kanmi hanaq pachakuna qhapaq wasipi runawan, mayqinchus lloqsirqa kuska paqariy llamk'aqkunata qhatupaq paypa uwiña chakraman. Hinaspa llank'aqkunawan huk denariomanta p'unchaypaq yuyaychaspa, paykunata paypa uwiña chakranman kacharqan. Hinaspa lluqsispa kimsa hora chawpinpi huk runakunata rikurqa qhatupi sayashaspa mana llamkaspa, hinaspa chay runakunaman nirqa: Riychik qankunapas uva chakraman, hinaspa ima allin kaqta

qusqaykichik. Paykunaqa ripurqanku. Yapamanta lluqsispa suqta ñiqin chaymanta isqun ñiqin hora chiqanpi kikin hina ruwarqa. Chaymanta ichaqa chay chunka hukniyuq pacha lluqsispa tarisqa wakkunata sayasqata mana llamkasqata, chaymanta nisqa paykunaman: ¿Imataq kaypi sayarqankichis tukuy punchawta mana llamkasqa? Payman ninku: Mana pipas noqaykuta alquilarqachu. Paykunaman niran: Riychik qankunapas uva chakraman, chaymanta ima justo kaptinpas chaskinkichik. Tuta kaq chaymanta, wiña chakra kamachiq paypaq kamachikuqman nin: Waqyay llank'aqkunata chaymanta quy paykunaman qullqita, qallarikuspa qhipa kaqkunamanta ñawpaq kaqkunakama. Chaymanta iskayniyuq chunka hukniyuq pacha muyuypi shamushpa, paykunaqa huk denariota hurqurqanku. Hamushpa ñawpaqkuna yuyarqanku aswan achkhata chaskinqankuta, chaymanta paykuna ima sapa denariota chaskirqanku. Chaskispa chaymanta musphaykacharqanku wasi kamachiqmanta nispa: Kay qhipa kaqkuna huk horata ruwarqanku, chaymanta paykuna ñuqaykuman kikin hinamanmi ruwarqanki, p'unchawpa llasaqninta chaymanta ruphayninta apaqkunaman. Payqa kutichaspa nirqan hukninman paykunamanta: Masiy, mana mana chaninchasqaykichu. ¿Manachu huk dinariomanta yupachkarqanki ñuqawan? Qanpa kaqniykita hap'iy hinaspa riy; chaywantaq kay qhipa runaman qanman hina quy munani; icha mana atiymanchu munasqayta ruway ñuqap kaqniykunapi? ¿Sichus qampa ñawiyki millay kan imaraykuchus ñuqa allin kani? Chaynalla kanqanku qhipakuna ñawpaq, hinaspa ñawpaqkuna qhipa; askha icha kanku

wajyasqakuna, pisi ichataq akllasqakuna. Hinaspa Jesús Jerusalénman wichaykaptin chunka iskayniyuq yachakuqkunata sapallankuman ñanpi pusarqan, hinaspa paykunaman nirqan: Rikuy, Jerusalénman wichaykaykuchkan, hinaspa runaq churin hatun sacerdotesman hinaspa qillqaqkunaman qusqa kanqa, hinaspa payta wañuyman huchacharqanqaku, hinaspa payta nasyunkunaman qunqaku asipayanakunanpaq hinaspa azutenakunanpaq hinaspa kruspi wañuchinakunanpaq, hinaspa kimsa kaq punchawpi kawsarimunqa. Chaymantataq qayllakurqan payman Zebedeopa churikunap maman, churikunanwan yupaychaspa, hinaspa paymanta imata mañakuspa. Payqa nirqan payta: ¿Imataq munanki? Payman nin: Niy kay iskay churiykuna tiyananpaq, huk qanpa pañamanta, huk qanpa lluq'imanta qanpa qhapaq kamachiykipi. Kutichispa Jesus nisqa: Mana yachanqichischu imatam mañakunqichis. ¿Atiwankichischu upyayta qiruta ñuqa upyanaypaq kani, icha bawtismuta ñuqa bawtisasqa kani bawtisasqa kayta? Payman ninman: Atiykum ninku. Chaymanta paykuna ninmi: Chay qupayqa arí upyankichis, chaymanta chay bawtismupi ñuqa bawtisasqa kani chaypim qankunapas bawtisasqa kankichis. Ichaqa pañayniypi tiyakunapaq chaymanta lluqiniypi tiyakunapaq, manan ñuqapaq kanchu quykunaypaq, aswanqa taytaymanta wakichisqakunapaqmi. Chaymanta uyarispa, chunka runaqa iskay wawqikunamanta phiñarikurqanku. Chayqa Jesusmi paykunata waqyarispa nirqa: Yachankichismi chay nasyunkunapa kamachiqninkuna paykunata kamachinku, chaymanta hatun kaqkunapas paykunata atipanku. Mana

chaynatañachu qankuna ukhupi kanqa, ichaqa pi munaspa qankuna ukhupi hatun tukuyta munanman, paymi qankunapa sirvinaq kanqa, chaymanta pi munaspa qankuna ukhupi ñawpaq kananpaq munanman, paymi qankunapa qhapaq kanqa; imaynatachus runapa churin mana shamurqanchu sirvisqa kananpaq, ichaqa sirvinanpaq chaymanta qunampaq paypa almanta rescate hina askha runapa rantin. Chaymanta Jericómanta lluqsispa, achka runa payta qatirqan. Chaymanta qhawaychik, iskay ñawsa tiyashaqkuna ñan qayllanpi, Jesusqa pasashaqta uyarispa, qaparirqanku nirqanku: Khuyaykuwayku, Apu, David churin. Chayqa runa tantakuyqa paykunata llalliq karqan upallankupaq, ichaqa paykunaqa aswan hatunwan qaparirqanku nirqanku: Khuyaykuway ñuqaykuta, Apu, Davidpa wawan. Chaymanta Jesús sayaspa paykunata qayarirqa, hinaspa nirqa: ¿Imataq munanki qankunapaq ruwanayta? Payman ninku: Apu, ñuqaykupa ñawinkuna kichasqa kananpaq. Llakikuyta charispa, Jesusqa llamiparqa paykunapa ñawikunata, hinaspa chayllamantan paykunapa ñawikunaqa qhawarqanku, hinaspa payta qatiparqanku.

21

Chaymanta imaraykuchus Jerusalénman asuykurqanku chaymanta Betfagéman chayarqanku olivo urquman, chaypacha Jesusqa iskay yachakuqkunata kachamurqan paykunaman nispa: Riychik qamkunapa ñawpaqniyuq llaqtaman, chaymanta usqhaylla asnuta watashqata chaymanta uywata paywan

tarinqichik; paskarispa apamuwaychikmari. Chaymanta sichus pipas qankunaman imatachus ninqa, ninqankichis: Apuqa paykuna necesidadta charín, chaylla-qa kachan paykunata. Kay tukuy rurasqa karqan hunt'achisqa kananpaq profetaq nisqan, payqa nispa: Niy Sionpa ususinman, qhaway qampa qhapaqnikiqa shamunki qamman llamp'u hinaspa tiyarispa asnu patapi hinaspa potrillo patapi, carga asnupa churin kasqan. Yachakuqkuna rispa hinaspa ruwaspa imayna Jesús paykunata kamachisqan hina, asnutawan uywacha apamurqanku, hinaspa paykunapa p'achakunata paykunapa hawanpi churarqanku, hinaspa paykunapa hawanpi tiyakurqan. Chayri aswan hatun runakuna paykuna kikin p'achakunata ñanpi mast'arqanku, wakkuna chayri k'illimsakunata sachakuna manta k'uturqanku, hinaspa ñanpi mast'arqanku. Chayqa runakuna ñawpaqman purikuqkuna chaymanta qhipaman qatikuqkuna qaparqanku nispanku: Hosanna Davidpa churinman, bendicionasqa shamukuq Señorpa sutinpi, hosanna aswan pata ukhupi. Chaymanta payman Jerusalenman yaykuptinqa, tukuy llaqtaqa kuyurichisqa karqan, nispa: ¿Pitaq kayri? Chayqa runakuna nirqanku: Kayqa kanmi Jesus, chay profeta Nazaret Galileamanta. Hinaspa Jesusqa Diospa templonman yaykurqa, hinaspa llapa ranqhiqkunata rantiqkunatapas templo ukhupi kaqkunata qatirqa, hinaspa qullqi tikraqkunapa mesankunata tukurachirqa hinaspa urpikunata ranqhiqkunapa tiyanankunata, hinaspa paykunaman nirqa: qillqasqañam, wasiymi mañakuypa wasin sutiyachisqa kanqa; qankunari payta suwaqkunapa maqhayninman ruwarqankichis. Hinaspa

usyaqkuna ñawsaqkunapas paymanqa hamuqku templo ukhupi, chaymi paykunata qhaliykacherqa. Hatun sacerdotekuna chaymanta qelqaqkuna rikuspankum imaymana musphay ruwaykunata paym ruwarqan chaymanta wawakuna qapariqta templo ukhupi chaymanta niqta, hosanna Davidpa churinman, piñarikurqanku chaymanta payman nirqanku: ¿Uyarinki imatam kaykunam ninku? Jesusqa paykunaman ninmi: Arí; ¿mana hayk'aqpas liwirqankichischu wawakuna siminmanta hinaspa ñuñu ch'unqaqkuna siminmanta alawansata wakichirqanki nisqata? Hinaspa paykunata saqispa llaqtamanta hawaman lloqsirqon Betaniaman, hinaspa chaypi puñurqon. Tutamanta llaqtaman kutimuspa yarqharqa; huk higuera sachatam ñanpi rikuspanmi payman chayarqa, manataqmi paypim imatatapas tarirqachu raphillakunallata, hinaspa payman nirqa: Manaña qammanta ruruqa wiñanqachu wiñaypaq. Chaymanta chaylla higuera chakikapurqan. Chaymanta yachakuqkuna rikuspankuqa muspharkankuñataq nispanku: ¿Imaynatataq higuera sach'aqa chaylla ch'akiykapurqan? Jesusqa kutichispa paykunaman nisqa: Cheqaqtam niniykichis, sichus iñiyniyuq kankichis chaymanta mana iskayrayankichischu, mana sapallatachu higuera ruwasqanta ruwankichis, aswanpas kay urquman ninkichis chayqa, Hoqoriy hinaspa qochaman wikch'ukuy, kanqataq; hinaspa tukuy imakunatapas mañakunkichis chayqa mañakuypi iñispa, chaskinkichis. Chaymanta payman templo sagrado ukhumanmi chayamuspa, hatun sacerdotekuna chaymanta runap kuraqkunam acercakurqanku payman yachachisqanman, nispa: ¿Ima clase autoridadpi kaykunata

ruranki, chaymanta pi qamman kay autoridadta qorqa? Kutichispa chaymanta Jesus nirqan paykunaman: Tapusqayki qankunata ñuqapas huk simita, chayta sichus nirqankichik ñuqaman, ñuqapas qankunaman nisaq ima kamachiypi kaykunata ruwani. Juanpa bawtismunqa maymantachus karqan, hanaqpachamantachu icha runakunamantachu? Paykunaqa kikinkunapura yuyaymanakurqanku, nirqanku: Sichus hanaqpachamanta ninchik chayqa, payqa ninqanchik: ¿Imaraykutaq mana payta iñirqankichik?; sichus ichaqa runakuna ukhumanta ninchik chayqa, manchakunchik llaqta runakunata; llapa runakunam Juanta profeta hina qhawarinku. Hinaspa kutichaspa Jesúsman nirqanku: Mana yachanchikchu. Paykunaman nirqa pay kikin: Mana noqapas ninichu qankunaman ima atiyniyuqchus kay imakunata ruwayta. Imamantataq qankunaman rikch'akun? Huk runa iskay wawayuq karqan, chaymanta ñawpaq kaqman chayaykuspa nirqan: waway, kunan punchaw riy llank'ay noqaq uva chakrapi. Payqa kutichispa nirqa: Mana munanichu, qhipamantaq llakikuspa ripurqa. Chaymanta iskay kaqman asuykuspa kikin hinataq nirqan. Chaymi kutichispan nirqa: Ñuqa, apu; chaymanta mana ripurqachu. ¿Pitaq iskay runamanta taytapa munayninta ruwarqa? Payman ninku: Ñawpaqnin. Jesusqa paykunaman nin: Cheqaqtam qankunaman nini, qolqe huñuqkuna chaymanta warmi q'enqakuna qankunata ñawpaqenku Diospa qhapaq kaynin ukhumanqa. Hamurqa chayamurqa qamkunaman Juan chiqap ñanpi, chaymanta mana iñirqankichischu paymanqa. Chaypas qullqisuq runakunaqa chaymanta warmikuna rantikunaqa

iñirqanku paymanqa. Qamkunapas rikuspankichis mana llakikurqankichischu qhipamanta iñinapaq paymanqa. Huk parabolata uyariychik. Huk runa karqan wasipi kamachiq, paymi uva chakrata tarpurqan hinaspa pirqata payman muyuriqpi churarqan hinaspa uva saruy wasita paychawpi t'uqyarqan hinaspa turrinta ruwarqan, hinaspa payta chakra llamk'aqkunaman alquilarqan hinaspa karuman ripurqan. Rurukunapa tiemponqa chayaykamuptin, paypa servidorninkuta chakra llamkaqkunaman kachaykurqa paypa rurukunata hap'inanpaq. Hinaspa chakra llamk'aqkuna paypa yanakunata hap'ispa, maykantaqa chiqnirqanku, maykantaqa wañuchirqanku, maykantaqa rumiwan wañuchirqanku. Kutipaq apachirqa wak yanakunata, aswan achkhata ñawpaq kaqkunamanta, chaymanta paykunaman kikin hinataq ruwarqanku. Qhipaman ichaqa kacharka paykunaman churinta nispa: Respetanqaku churiyta. Chaymantataq chakra llamkaqkuna churita rikuspankuqa, kikinkunapi nispanku: Kayqa herederomi kan. Hamuy, wañuchisunchis payta, chaymanta herencianta hap'isunchis. Chaymanta payta hap'ispa, uva tarpuy chakramanta hawaman karunchakurqanku, chaymanta wañuchirqanku. Hayk'aqchus chayqa viña chakrapa yayankuna shamunqa, ¿imataq chay chakra llamk'aqkunaman ruwanqa? Ninku payman: Millayta chinkachinqa chay millay runakuna-ta, chaymanta chaqra-ta qunqa wak chakra ruqkuna-man, mayqinkuna kutichipunqanku payman rurukuna-ta paykuna-pa tiempokuna-pi. Jesusqa paykuna ninmi: ¿Mana hayk'aqpas ñawirinqichischu qillqasqakunapi? Rumi mayqinchus ruwaykuna mana

munasqanku, kayqa tukurqa uma k'uchuman. Apumanta kay tukurqa, chaymanta admirakuypaqmi ñuqaykupa ñawiykupi. Chayrayku qankunaman nini: Diospa qhapaq kaynin qankunamanta hurqusqa kanqa, hinaspa huk runakunaman qusqa kanqa, paypa frutuskunata ruwaqkunaman; hinaspa kay rumiman urmaq kaq p'akisqa kanqa; mayqinman chaytaq urmaykuptin, chankaykachanqa payta. Chaymanta uyarispa hatun sacerdotekuna chaymanta Fariseokuna paypaq parabolakunata, yachasqaku paykunamanta nirqanta; chaymanta payta hap'iyta maskaspa, manchakurqaku runataqa, imaraykuchus profeta hina payta yuyanakurqaku.

22

Chaymanta kutichaspa Jesusqa yapamanta paykunaman parábulakunapi nispa nirqa: Hanaq pachakuna qhapaq kayninqa huk runa qhapaqman rikchakurqa, paymi churinpaq kasarakuyta ruwarqa. Chaymanta paypa runakunata kacharka wajyasqakunata kasarayman qayananpaq, ichaqa manachu shamuy munarqanku. Kutin kacharan huk doulouskunata nispa: Niychik chay qayasqakunaman: Qhaway, noqaq allin mikhuyniyta wakichirqani, noqaq torosniy chaymanta laq'asqakuna wañuchisqaña, chaymanta tukuy wakichisqaña, shamuy casarakunayman. Paykunaqa mana qhawaspa ripurqanku, hukninqa kikin chakranman, hukninqa paypaq rantinapanman; qhipaqkunaqa paypaq yanakunata hap'ispa millay ruwarqanku hinaspa wañuchirqanku. Uyarispaqa chay

qhapaq piñarikurqa, hinaspa paypa awqanakuna kachaspa chay wañuchiqkunata chinkachirqa, chaymanta paykunapa llaqtanta rupachirqa. Chaymanta paypa servidorninkuna ninmi: Chay casarakuy allin wakichisqañam, ichaqa waqyasqakunaqa mana allin karqankuchu; chaymi kunanqa ñankunapa kuchunkunaman richkayichis, hinaspa hayk'a runakunatapas taripaykichisqa chayta casarakuyman waqyaychis. Chaymanta chay qharikunaqa lluqsispa ñankunaman tantarqanku tukuyta mayqinkunatachus tarirqanku, millay chaymanta allin, chaymanta kasarakuyqa hunt'achikurqa sirikusqakunawan. Yaykuspa, qhapaq runakunata rikukunanpaq tiyakushqankunata rikurqan, chaypim rikurqan huk runata mana churakushqata kasarakuy pachata, hinaspa ninmi payta: masiy, imaynatataq kaymanri yaykurqanki mana kasarakuy pachata charispa? Payqa upallachisqa karqan. Chaymanta qhapaq nirqa sirvinakuqkunaman: Watarqanku paypaq chakikunata chaymanta maqikunata, hurqaychik payta chaymanta wikch'uychik hawa laqhaman. Chaypi kanqa waqay chaymanta kirukunaq kirishtiy. Achka chayqa wajyasqakuna kanku, pisilla ichaqa akllasqakuna. Chaymantataq Fariseokuna rispa consejota hap'irqanku, imaynatas payta simipi hunt'akunankupaq. Chaymanta paykuna kachanku paymanqa paykunapa yachakuqkunata Herodianokunawan kuska nispanku: yachachiq, riqsiyku qan cheqaq kasqaykita chaymanta Diospa ñanninta cheqaqpi yachachinki, chaymanta mana qanpaqqa imapas importanchu manataq qhawanki runapa uyanman; niway chayrayku ñuqaykuman, imataq qanman rikukunchu? ¿Atinchu Cesarman tributota quy icha

manachu? Yachachkaspataq Jesusqa paykunapa millay yachayta rikuspa nirqa: ¿Imataq ñuqata pruebaykuwankichik, iskay uyaniyuqkuna? Rikuchiwaychiykuy nuqaman tributumanta qullqita. Paykunaqa payman denariota apamurqanku. Hinaspa nin paykunaman: ¿Pipataq kay siq'i hinaspa kay qillqasqa? Paypa ninku: Césarpa. Chaymanta paykunaman ninta: Quwichik chayrayku Césarpa kaqninta Césarman, chaymanta Diospa kaqninta Diosman. Chaymanta uyarispa muspharikarqanku, hinaspa payta saqispa ripurqanku. Chay p'unchaypi payman Saduceokuna acercakurqanku, paykunaqa mana kausariyta kananta nispa, hinaspa payta tapurqanku nispa: yachachiq, Moisés nirqa, sichus pipas wañunqa mana wawayuq kaspa, paypa wawqin paypa warminwan casarakunqa hinaspa paypa wawqinpaq muhuyta jatarichikunqa. Karqanku qanchis wawqikuna ñuqanchikwan, hinaspa ñawpaq kaq qusayukuspa wañurqa, hinaspa mana muhuyta charispa saqirqa paypa warminta paypa wawqinman; kikin hina iskay kaq hinaspa kimsa kaq, qanchis kaqkama. Qhipaman, tukuymanta qhipapi, chay warmi wañurqa. Chayrayku kawsariypim mayqin qanchis runapa warmin kanqa chay warmiqa? Llapa paykunam payta charqanku. Kutichispa, chaymanta Jesus nirqan paykunaman: Pantasqakunkichis, mana yachaspankichis qillqakunata nitaq Diospa atiyninta. Chayrayku kawsayman kutiriypim mana casarakunkuchu nitaq casarachisqachu kanku, aswanpas Diospa willaqninkuna hina hanaq pachapi kanku. Wañusqakunapa kawsariymantaqa, manaraqchu ñawirinkichis Diospa qankunaman nisqanta, payqa nispa: Ñuqam kani Abrahampaq Diosninmi, Isaacpaq Diosninmi, Jacobpaq

Diosninmi? Diosqa mana kanchu wañusqakunapa Diosnin, aswanqa kawsaqkunapa. Chaymanta uyarispa, runakuna paypa yachachiyninpi muspharikarqanku. Fariseokunas uyarispa Saduceokunas upallachisqanta, huñunakurqanku kikin patapi, hinallataq huk paykunamanta, kamachiy yachaq, pruebaspa payta hinaspa nispa: yachachiq, may kamachiy hatun kamachiypi? Chaymantataq Jesusqa payta nirqa: Tukuy sonqoykiwan, tukuy almaykiwan, tukuy yuyayniykiwanpas Apunchik Diostaqa munawanki. Kay kanmi ñawpaq hinaspa hatun kamachiy. Iskay kaqnintaq rikch'akuqmi kayhina: munankichu qayllaykiqta qamta hina. Kay iskay kamachikuykunapi tukuy kamachiy chaynallataq willaqkuna warkukun. Fariseokuna tantakusqankumanta, Jesusqa paykunata tapurqan nispa: ¿Imataq qankunaman rikurikun Cristomanta? ¿Pitaq churin kan? Paypaq ninku: Davidpa. Paykuna nin: ¿Imaynatataq chayri Dawid Espiritupi Señorninta payta sutin nispa, Señor ñuqap Señorníyman nirqa, tiyakuy ñuqap pañamanta qanpa ayqakunata qanpa chakiykipa tiyapunan kayta churanaykama? Sichus chayqa Davidqa payta Apu nispa qhaparin chayqa, ¿imaynatataq churin paypa kanman? Chaymanta mana pi atirqachu payta simiwan kutichiyta, nitaq mana pi atrevekorqachu chay p'unchaypa qallarispa payta tapuyta manaña.

23

Chaymantataq Jesus runakuna uywakunaman hinaspa paypa

yachakuqkunaman rimapurqan, nirqan: Moiséspa tiyananpi qillqaqkuna hinaspa Fariseokuna tiyarqanku. Tukuy chayrayku, hayk'a sichus qankuna niwaqtinkuqa waqaychanapaq, waqaychaychis chaymanta ruraychis. Ichaqa paykunapa ruwayninkuna hina ama ruraychischu, ninku chaymi, chaymanta mana ruwankuchu. Wataykunkum, imaraykuchus llasaq kaqkuna llasa hinallataq hayñi apay, hinallataq churankum rikchaqninkuna patanpi runakunapa. Chaymi ichaqa rukanankuwanmi paykuna mana munankum kuyuchiy chaykunata. Tukuy paykuna ruwaykunata ruranku runakunaman rikuchikananpaq. Paykunaqa hatunchankum phylacterionkuta hinaspa hatunchankum p'achakunankupa k'intinta, munankutaqmi ñawpaq tiyayta mikhuykunapi hinaspa ñawpaq tiyaykunata tantakuykunapi hinaspa napaykunata qhatukunapi hinaspa sutichakuyta runakunamanta rabi rabi nispa. Qamkunaqa manataq sutichikachunkichischu rabí nispa, huklla yachachiqninchismi kan, Cristom, tukuy qamkunaqa wawqikunam kankichis. Hinaspa ama waqyaychikchu huk taytata qankunapa kay pachapi, huk taytallam kachkan qankunapa, payqa hanaq pachapi kachkan. Mana sutichikuychikchu yachachiqkuna, huk qankunapa yachachiqninmi kan, Cristo. Chay ichaqa aswan hatun qankunamanta kanqa qankunapa sirwiqnin. Pichus kikinmanta jatun ruwanqa, uchuyachisqa kanqa, chaymanta pichus kikinmanta uchuy ruwanqa, jatunchisqa kanqa. Woe pero qankunaman, qillqaqkuna chaymanta Fariseokuna llullakuqkuna, imaraykuchus mikhuykunkichis waqchakuna warmikunapa wasinkunata, chaymanta pretextopi suni

mañakuspa, chayrayku chaskinkichis aswan hatun juzgamientota. Ama qankunaman, qillqaqkuna chaymanta Fariseokuna llullakuqkuna, imaraykuchus hanaq pachakuna qhapaqninta wichqankichis runakuna ñawpaqninpi; qankuna mana yaykunkichischu, manataqmi yaykuq runakuna yaykuyta saqinkichischu. Llakikuy qankunaman, qillqaqkuna chaymanta Fariseokuna llullakuqkuna, chayrayku qankuna purinkichik quchata chaymanta ch'akita ruwanapaq huk mitiqta, chaymanta hayk'aq tukuptin, payta ruwankichik ukhu ninap churinta iskay kuti aswan qankunamanta. Ama qankunapaq, pusaqkuna ñawsakuna, chay ninakuq: pipas juraq templo ukhupi, mana imapas kanchu; chaytaq pipas juraq templopa quripi, debenan. Upallaykuna hinaspa ñawsakuna, pipas imaraykuchus aswan hatun kan: quriku icha quri yupaychayniyuq ruwaq temploku? Chaymanta: pitaq altar nisqapi juran chayqa, mana imapas kanchu, ichaqa pitaq chaypa hawanpi kaq haywakunapi juran chayqa, payqa jina kanan tiyan. Upallaykuna hinaspa ñawsakuna, ¿imataq aswan hatunri, hayway icha altar chaymi haywayta santuyachin? Chayrayku pi altar-pi jurasqa, paymi altar-pi juran, chaymanta tukuy chay hawanpi kaqkunapi juran; chaymanta pi templo-pi jurasqa, paymi chay-pi juran, chaymanta chaypi tiyaq-pi juran; chaymanta pi hanaq pacha-pi jurasqa, paymi Diospa tiyana-n-pi juran, chaymanta chay hawanpi tiyakuq-pi juran. Llakiy qankuna, qillqaqkuna chaymanta Fariseokuna llullakuqkuna, imaraykuchus qankunaqa chunka kaqninchikta qunkichik hierba buenata, eneldota, cominota, chaymanta saqirqankichik aswan llasa kamachiypa: juzgamientota, khuyayta, iñiyta. Kaykunataq

karqan necesario ruwana, chaykunatapas mana saqispa. Ñawsa pusaqkuna, conopata t'aqaspa ichaqa camellota millp'uspa. Ama allinchu qankuna, qillqaqkuna Fariseokuna llullakuqkuna, imaraykuchus qopapa hawanta platopa hawanta pichachankichis, ukuntaq hunt'asqa kanku suwasqamanta mana allin ruwaymanta. Fariseo ñawsa, pichay ñawpaqta qiruq ukunta chaymanta platoq ukunta, chayrayku paykunaq hawanninkupas ch'uya kapunqa. Llakiy qankuna, qillqaqkuna chaymanta Fariseokuna llullakuqkuna, imaraykuchus qankuna rikurikunkichis yuraq llanthuykusqa ayamarkakunaman hinaqa, mayqinkunachus hawamanta chiqamanta rikurikunku sumaq, ukhumanta ichaqa huntasqa kankichis wañusqakunapa tullukunawan chaymanta tukuy mana chuyaywanwan. Chaynallatataq qamkuna hawamanta chiqapta rikurikunkichis runakunaman chaninchasqa, ukhumantari hunt'a kankichis iskay uya kayninmanta, chaymanta mana kamachiy kayninmanta. Llakikuy qankuna, qillqaqkuna chaymanta Fariseokuna llullakuqkuna, imaraykuchus qankuna ruwaykachanki willaqkunaq ayachankunata chaymanta sumaqchaykachanki allin runaq yuyarichinankunata, chaymanta ninki: sichus ñuqayku karqayku taytanchikkunaq punchawninkunapi, mana ñuqayku kanqaykuchu paykuna yaqi willaqkunaq yawarninpi. Chaymi testificankichis kikinchismanta imaraykuchus churikuna kankichis chay profetakunata wañuchisqankunapa. Chaymanta qamkuna hunt'achiy taytaykichispa tupuyninta. Machaqway, katarikunapa wachakuna, ¿imaynatataq ayqinkichik infirnupa juzgamientonmanta? Chaymi, rikuy, ñuqa kachaykani

qankunaman profetakunata, yachaysapa runakunata, qillqaqkunatapas, chaymanta paykunamanta wañuchikunki, chakatakunki, chaymanta paykunamanta azotakunki qankunapa tantanakuykunapi, qatipakunki llaqtamanta llaqtaman, chaynapi hamunampaq qankunaman tukuy chanin yawar hichusqa kay pachapi, Abilpa chanin yawarnimanta Zakariaspa, Barakiaspa churinpa, yawarninkama, payta wañuchirqankichik templomanta altarmanta chawpipi. Chiqamanta nini qankunaman: kay tukuy imakuna hamunqa kay wiñaypaq pataman. Jerusalem Jerusalem, profetakunata wañuchiq chaymanta payman kachasqakunata rumiyachiq, hayk'a kutita munani wawaykikunata tantayta, pisqu kikinpa pichqankunata raphikunapa uranpi tantasqan hina, ichaqa mana munankichischu. Rikuy, qankunapa wasinqa ch'usaqta saqisqa kachkan. Ñuqa nini qamkunaman: mana noqata rikuwankichischu kunan pachamanta, haykakama ninki: Bendicionasqa chay shamukuq Apunchikpa sutinpi.

24

Chaymanta Jesús templo nisqamanta lluqsispa purirqan, chaymanta yachakuqkuna payman templo nisqap wasikunanta rikuchinanpaq hampurqanku. Jesusqa paykuna-man nirqa: ¿Manachu kay tukuy imakuna-ta qhawankichis? Chiqamanta niwaykim, mana kaypi rumipas rumipa hawanpi saqasqa kanqachu, chayqa mana urmuchisqa kanqachu. Tiyakushasqanmanta hinaspa paymanta uliwakuna urqupi,

yachakuqkuna hamurqanku payman sapallankumanta, nispa: Niy ñuqaykuman hayk'aq kaykunaqa kanqa, chaymanta imachus señalqa qampa chayayniykipa chaymanta kay pachapa tukuyninpa? Hinaspa kutichispa Jesusqa paykunaman nisqa: Rikuychik, ama pipas qankunata pantachisunman. Achkha kay shamunqaku noqaq sutiyman ninku: Noqa kani Cristo, chaymanta achkhata pantachinqaku. Qankunaqa uyarinqankichik maqanakuykunata, chaymanta willakuykunata maqanakuykunamanta. Rikunkichik, ama llakikunkichikchu, necesario kaptinmi tukuy ima kananpaq, ichaqa manaraqmi chay tukukuy kanchu. Hatarikunqam icha llaqta llaqta patapi, chaymanta qhapaq kay qhapaq kay patapi, chaymanta kanqaku yarqhakuna chaymanta unquykuna chaymanta pacha kuyuykuna sapa chiqakunapi; tukuy kaykunataq qallariy kanku wachay nanaykunap. Chaymanta qankunata llakiyman qusqankichik hinaspa wañuchisqankichik, hinaspa llapa nacionkunap chiqnisqa kanqankichik sutiymanta. Hinaspa chaymanta achka urmachisqa kanqaku, hinaspa hukninku hukninkuta qunqaku, hinaspa hukninku hukninkuta chiqninqaku. Chaymanta achka llulla willaqkuna hatariqanqaku chaymanta achka runakunata pantachiqanqaku, chaymanta mana kamachiy mirachisqanrayku achka runakunaq munakuynin chiriyaqanqa. Chay ichaqa tukukuykama suyaspa, kayqa qispichisqa kanqa. Chaymanta willasqa kanqa kay allin willakuy qhapaq kuypa tukuy kay pachapi llaqtakunapi rikuchiyninpaq tukuy nacionkunaman, chaymanta chaypacha shamunqa tukuchiy. Chaymi imapacha rikunkichik chay millay ch'in kayta, chayta rimashqa Daniel profeta kaqwan, sayashpa

santo cheqaspi, leq runaq hamut'anan, chaypachaqa Judea cheqapi kaqkuna ayqekuchunku urquman, wasip patanpi kaq ama uraykamuchunchu wasinmanta imatapas apanaykipaq, chaynallataq chakrapi kaq ama kutimuchunchu qepaman p'achanta apanaykipaq. Llakikuy, ichaqa chay wiksayuq warmikunaman, chaymanta chay ñuñuchiq warmikunaman chay p'unchaykunapi. Mañakuychik, chaywanpas mana qhapariyninkichik chiri-mitapi nitaq sábado p'unchaypi tukuchinanpaq. Kanqa chaypacha hatun llakiy, chayhinaqa mana tukurqanchu pacha qallariyninmanta kunan ñawpaqkama, manaña mana tukuqchu. Hinaspa sichus mana p’isiyachisqa karqanku chay p’unchawkuna, mana pipas aycha qispichisqa kanman karqachu, ichaqa chay akllasqakuna rayku p’isiyachisqa kanqa chay p’unchawkuna. Chaypacha sichus pipas qankunaman ninman, Rikuy, kaypi Cristo icha chaypi, ama iñiychikchu; llulla cristokuna llulla profetakunapas hatarikunqanku hinaspa hatun señalkunata admirakuykunatapas qunqanku, chaywanqa llullankuman, atikuqtinqa, akllasqakunatapas. Qhaway, ñawpaqmanta willarkaykim. Sichus qankunaman ninkuman chayqa, qhaway chusaq pampapi kan, ama lluqsimunkichischu, qhaway ukhu wasikunapi, ama iñinkichischu; imaynatachus illapa lluqsin inti lluqsiymanta hinaspa rikurin inti chinkaykama, chaynatam kanqa runapaq churinpa chayamusqanpas; maypis aycha wañusqa kaptin, chaypim kunturkunaqa tantanakunqaku. Chaylla chay llakiy p'unchaykunapa qhipanpi inti laqhayasqa kanqa, killa mana qonqachu k'anchayninta, ch'askakuna urmakunqanku hanaqpachamanta, chaymanta

hanaqpachakunapa atiyninkuna kuyuchisqa kanqanku. Hinaspa chaymanta rikurinqa runaq wamraq señalin hanaq pachapi, hinaspa chaymanta tukuy kay pachaq ayllukuna waqanqaku, hinaspa rikanqaku runaq wamrata shamuchkaqta hanaq pachaq phuyunkunapi achka kallpawan hinaspa achka gloriawan. Chaymanta kachanqa paypa willakunata huk hatun trompeta kunkawan, chaymanta huñunqaku paypa akllasqankunata tawa wayrakunamanta, hanaqpachakuna puntakunamanta puntankama. Higuera yuraymanta parabolata yachaykuychik. Imaraykuchus chay sach'a k'allu llamp'u tukuptin, raphikuna lluqsimuptin, yachankichis ruphay timpuqa askhaylla kasqanta; chaynallataqmi qankuna kay tukuy imakunata rikuptiykichis, yachankichis punkupi askhaylla kasqanta. Chiqamanta ñuqa niwaykim: mana pasanqachu kay miray, tukuy kay imakuna tukukunankama. Kay hanaq pacha chaymanta kay allpa chinkapunqanku, ichaqa ñuqap rimayniy mana chinkapunqachu. Chay p'unchay chaymanta hora chaykunamanta, mana pipas yachanchu, mana hanaqpachapi willaqkunapas, noqaq yayayniy sapallañan. Imaynatachus Noépa p'unchawkuna karqan, chaynatam runapaq churinpa rikurimusqanpas kanqa. Imaynatachus karqan chay p'unchaykunapi hatun yaku hunt'ay ñawpaqpi mikuchkaspa hinaspa upyachkaspa, casarakuchkaspa hinaspa casarachichkaspa, chay p'unchaykama Noé arca ukhuman yaykurqankama, hinaspa mana yachapqankuchu hatun yaku hunt'ay shamurqankama hinaspa llapankuta aparqankama, chaynatam kanqa runapaq churinpa shamuyпинpas. Chaymantaqa iskay kanqanku chakrapi, huk hapichikun

hinaspa huk saqichikun; iskay warmikuna kutanku mulinupi, huk hapichikun hinaspa huk saqichikun. Qhawaylla chayqa, mana yachankichischu ima pachapi Apuykichis shamunqa chayrayku. Chaytataq yachanki: sichus wasi kamachiq yacharan ima qhawayllapi suwa shamun chayqa, qhawaran an, chaymanta mana an saqiran wasinta t'uquykunanpaq. Chaymi qamkuna wakichisqa kankichik, imaraykuchus mana yuyasqankichik horapiqa runaq churin shamunqa. ¿Piqa chayri kanman chay hunt'asqa qhariwarmi chaymanta yuyaysapa, payta apun churarqan servicionpa patapi, paykuna-man mikhuyta qonapaq allin pachapi? Kusisqa chay runa llank'aqmi, mayqinchus shamushpa paypa apun taringa rurachkaqta chaynataraq. Chiqamanta ninaykim, tukuy kapuyninkuna paypa ukupi payta churanqa. Sichus chay millay sirviykuq ninqa paypa sunqunpi, Apuymi qhipakushan shamuypi, hinaspa qallarinqa paypa wawqi sirviykuqkunata maqayta, mikhunanpas upyananpas machakuqkunawan, chaymi chay sirviykuqpa apun shamunqa mana suyasqan p'unchaypi hinaspa mana yachasqan horaspi, hinaspa iskaypi t'uqunqa payta, hinaspa paypa rakinta llullakuqkunawan churanqa; chaypim kanqa waqay hinaspa kirukunapa khachariy.

25

Chaymanta hanaq pachakuna qhapaq kamachiynin chunka qhari mana yachaq warmiswan tupachisqa kanqa, paykunaqa kikinkunaq ninakuna hapispanku qosaq tupanakunanpaq

lloqsirqanku. Pichqa chaywanpas yachaysapa karqanku paykunamanta, chaymanta chay pichqa upallakuna karqanku. Mayqinkunachus upalla kanku, paykuna kikinpa ninachaqninkunata hap'ispa, mana paykuna kikinwan aceiteta hap'irqankuchu; ichaqa yuyaysapa warmikuna aceiteta hap'irqanku paykunapa p'uyñukunapi paykunapa ninachaqninkunawan kuska. Novio suyaspa, lliw puñuykacharqanku hinaspa puñurqanku. Chawpi tutapi qapariy tukupun, qhawariy, kasarakuq jamuchkan, lluqsichkankichis paywan tupanakuypaq. Chaymanta tukuy chay sipaskuna hatarirqanku hinaspa paykuna-pa ninakunata allicharqanku. Chaykunaqa mana yuyaysapakunam yuyaysapakunaman nirqanku: Qowayku ñuqaykuman qamkunapa aceitenmanta, imaraykuchusmi ñuqaykupa ninakunaqa wañuchkanku. Kutichirqanku chaymanta chay yachaysapakuna nispa: Manachus mana kanqachu ñuqaykupaq chaymanta qamkunapaq, ripuychik chaymanta aswan ranqiqkunaman, chaymanta rantikuychik kikinchikpaq. Paykuna rantikuq ripukushaspa, qusacha hamurqa, hinaspa wakichisqakuna paywan kasarakuyman yaykurqaku, hinaspa punkuqa wisq'asqa karqa. Qhipaman chaymi shamunku huk saqrasqa ñust'akuna nispanku: Apu, apu, kichapuwayku ñuqaykuta. Paymi kutichispa nirqa: Cheqamanta ñini qankunaman, mana riqsinichu qankunata. Qhawariychik chaymi, mana yachankichikchu chay p'unchayta nitaq chay pachata maypichus runap churin shamun. Imaynatachus runa wasi karu rinapaq purishaspa paypaq kikin yanakunata waqyarqa, hinaspa paykunaman qurqan paypaq tukuy

imayninkuna, hinaspa mayqinmanchus qurqan pichqa talintukuna, mayqinmanchus iskay, mayqinmanchus huk, sapa runamanmi kikin atiyninman hina, hinaspa chaylla wasi karu rirqa. Rispa, chaymanta chay pichqa talintakuna chaskirispa, llank'arqa chaykunapi, chaymanta ruwarqa wak pichqa talintakuna. Chaynallatapas chay iskay talentukunayuq ganasqa iskay talentukuna pay kikin. Chayri payqa huk qullqita hapishpa ripuspan allpapi t'uquta ruwarqa hinaspa apunpa qullqinta pakaran. Chaymantaqa achka pacha qhipaman chayamun chay yanakunapa apun, chaymanta paykunawan simita rimanakun. Hinaspa asuykuspa, chay pichqa talentusta hap'isqa apamurqa huk pichqa talentusta nispa: Apu, pichqa talentusta ñuqaman qurqanki, rikuy huk pichqa talentusta tarisqani chaykunapi. Nirqa payman paypa apun: Allin, allin yanaqa hinaspa hunt'asqa, pisi patapi hunt'asqa karqanki, achka patapi qanta churasaq, yaykuy apuykipa kusikuynman. Achaykuspa, chaymanta iskay talentusta chaskirispa nirqa: Apu, iskay talentusta ñuqaman qurqanki; rikuy, wakin iskay talentusta taripurqani paykuna patapi. Paymanqa nirqa paypa apunqa: Allin, allin yanapaykuq qhari, hunt'asqa ima, pisi kaqkunapi hunt'asqa karqanki, achka kaqkunapi qanta churasaq, yaykuy qanpa apunpa kusikuynimman. Chayamuspaqa huk talintuta chaskirisqa runapas nirqa: Apu, riqsirqanim qamta sinchi runa kasqaykita, mana tarpusqaykipi allchaspa, mana ch'iqnisqaykimanta huñuspa; manchakuspa ripuspa talintuykirta allpapi pakasqanim; qhaway, qampa kaqniyki kanmi. Kutichispa chaymanta paynin apun payta nirqa: Millay sirwi hinaspa qilla, yachanki chayta pallaykuni maypi mana

tarpurqani hinaspa tantaykuni maymanta mana ch'iqtarqani. Kanan chaymi qan wikchunaykin karqa qullqiyta qullqi apaykunaman, hinaspa chayamuspa ñuqa chaskirqayman nuqapa qullqita wiñayniyuq. Chayrayku paymanta chay talentota horqoychik hinaspa chunka talentoyoq kaqman qoychik. Chaypaqmi tukuy chariqman qusqa kanqa, chaymanta ashkha kapunqa; mana chariqmantari, ima charqantapas hurqusqa kanqa paymanta. Chaymanta mana allin servidorta hawa laqhaman wikch'uychik, chaypim waqay kanqa chaymanta kirukunaq k'aqaynin. Hayk'aq runap churin paypaq k'anchayninwan hamunqa hinaspa llapa k'uychisqa willaqkuna paywan kaqtinqa, chaypacha paypaq k'anchay tiyananpi tiyakunqa, hinaspa llapa nasyunkuna paypaq ñawpaqninpi tantachisqa kanqaku, hinaspa paykuna hukninmanta t'aqanqa imaynatachus michiq uwihakuna chiwchi uywamanta t'aqan, hinaspa uwihakuna paypaq pañanpi sayachinqa, chayri chiwchikunatataq ichuqninpi sayachinqa. Chaymanta kuraqqa ninqa chay pañamanta paypa kaqkunaman: Hamuy, bendicionasqakuna yayaypa ñuqapa, heredaychik chay qankunapaq preparasqa reynuta pacha tiyarisqanmanta. Yarqasqa karqani chayrayku, hinaspa qankuna noqaman mikhuyta qorqankichis, ch'akisqa karqani, hinaspa qankuna noqaman upyachirqankichis, mana riqsisqa runa karqani, hinaspa qankuna noqata tanterqankichis, q'ara karqani, hinaspa qankuna noqata p'acharqankichis, onqosqa karqani, hinaspa qankuna noqata watukurqankichis, wichq'anapi karqani, hinaspa qankuna noqaman hamurqankichis. Chaymanta kutichinkupunqa payman chay allin runakunaqa

ninkupunqa: Apu, hayk'aqchus qamta rikurqayku yarqhaykamusqaykita hinaspa mikhuchirqaykiku, icha ch'akiykamusqaykita hinaspa upyachirqaykiku? ¿Hayk'aqchus qamta rikurqayku mitmaq nispa, chaymanta huñurqayku, icha q'ara kashaspa, chaymanta p'acharqayku? ¿Imamantataq qamta rikurqayku mana kallpayuq icha wichq'anapi, hinaspa hamurqayku qamman? Hinaspa kutichispa, rey ninqa paykunaman: Cheqaqtam nini qankunaman, hayk'a ruwasqaykichis hukman kaykunamanta ñuqap wawqeykuna aswan pisi kaqkunamanta, ñuqaman ruwasqaykichis. Chaymantataq ninqa lluq'i ladumanta chaykunaman: Ripuychik ñuqamanta, qankunaqa maldecisqakuna, nina wiñaypaqman wakichisqaman supaypaq paypa willaqkunapaqpas. Yarqasqa karqani, chaymi mana qurqankichischu noqaman mikhuyta, ch'akisqa karqani, chaymi mana upyachirqankichischu noqata, mana riqsisqa runa karqani, chaymi mana chaskisqankichischu noqata, q'ara karqani, chaymi mana p'achasqankichischu noqata, onqosqa karqani chaymanta wichq'anapi karqani, chaymi mana watukurqankichischu noqata. Chaymanta kutichinkuqanku payman, paykunapas ninkuqanku: Apu, hayk'aq qamta rikurqayku yarqhakuqta icha ch'akikuqta icha mitmaqta icha q'araqta icha mana kallpayuqta icha wichq'anapi, chaymanta mana yanapakurqaykiku qamman? Chaymantaqa paykuna kutichikunqa ninqa: Chiqaqtam nini qankunaman, manam kay aswan pisi kaqkunamanta hukninmanpas ruwasqaykichischu, manaqa ñuqamanpas ruwasqaykichischu. Chaymanta kay runakuna wiñaypaq muchuymanmi riponqaku, chaninkuna ichaqa wiñaypaq

kawsaymanmi rinqaku.

26

Chaymanta karqa, imaraykuchus Jesusqa tukuy kay simiskunata tukuchiraptin, paypa yachakuqkunaman nirqa: Yachankichis iskay p'unchaymanta qhipaman Pascua kanqa, chaymanta runapa churinqa cruzpi wañuchinapaq qusqa kanqa. Chaypacha hatun sacerdotekuna, qelqaqkuna, runap curajkunapas tantakurqanku Caifás sutiyuq hatun sacerdotepa patiunman, chaymanta yuyaychakurqanku imaynatachus Jesusta llullakuywan hap'inankupaq, wañuchinankupaqpas. Paykunaqa ninku karqan ichaqa: Ama raymi chaypi, chaynapi ama llakikuy tukuchun runakuna ukhupi. Jesusqa Betaniapi kashaspa, Simón qhella runap wasinpi, huk warmiqa payman askhakamurqa huk alabastro phrascowan ancha chaniyuq muyuta apaykuspa, chayta paypa umanpi hich’arqa sirikushaspa. Rikushpaqa, paypa yachakuqkuna phiñarikurqanku nishpa: ¿Imapaqtaq kay chinkay? Atirqasqa karqan imaraykuchus kay muyu achkapi rantikunman karqan, chaymanta wakcha runakunaman qusqa kanman karqan. Yachaspam Jesusqa paykunaman nirqa: ¿Imataq llakiyta qunkichis kay warmiman? Payqa allin llamkayta ruwarqa ñuqaman. Chay wakchakuna imatapas sapa kuti qankuna kikinchiswan charankichis, nuqatari mana sapa kuti charankichis. Churaspaqa kay warmi kay q'uñi jampit nuqapa hawayniyman, nuqata pampanaypa kaqman ruwarqa.

Chiqamanta ñini qankunaman: maypichus sichus willakusqa kanqa kay allin willakuy tukuy pachapi, rimasqa kanqataq ima ruwarqan kay warmi yuyarinapaq paypa. Chaymantataq chunka iskayniyuqmanta huk, Judah Iscariote sutiyuq, hatun sacerdotesman rispa nirqa: ¿Imataq munankichis noqaman quwanaykichis?, chaymi nuqapas qankunaman paytaqa qusaq. Paykunaqa payman kimsa chunka qullqi qullqikunata qurqanku. Chaymanta chay pachamanta maskharqan allin pachata payta qupananpaq. Chayri ñawpaq p'unchaypi mana levadura tiyaq t'antamanta, yachakuqkuna Jesúsman chayamurqanku, paywan rimanku: ¿Maypi munanki wakichiykusunchu qampaq mikunaykipaq pascuata? Payqa nirqa: Riychik llaqtaman chay runaman hinaspa payman niychik: Yachachiqqa nin, ñuqap pachayqa qayllapin kashan; qanwan rurani Pascuata ñuqap yachakuqniykunawan. Chaymanta yachakuqkuna ruwanku imayna Jesusqa paykuna kamachirqan, chaymanta pascuata wakichiranku. Tuta chayaptinqa, paymi chunka iskayniyuqwan kuska tiyakurqan. Hinaspa mikhusqankupi nirqan: Chiqamanta nini qankunaman, huk qankunamanta qhawarikunqa nuqata. Hinaspa ancha llakikuspanku, qallarirqanku payman niyta sapa mayqen paykuna: ¿Mana ari ñuqachu kani, Apu? Chayri kutichaspa nirqa: Chay ñuqawan kuska platopi makinta ch'uqyachiq, payqa ñuqata qatunqa. Chay runaq wawan chiqamanta rin imayna qillqasqa kachkan paymanta, ichaqa llakikuy chay runaman mayqinpa chayninwan runaq wawan qusqa kachkan, allin karqan payman sichus mana yurisqa karqan chay runa. Kutichispa, chaymanta Judah paymi payta quwachkaq nirqa:

¿Manan ñuqachu kani, rabbi? Ninman payman: Qammi nirqanki. Paykuna mikuchkaptinku, Jesusqa t'antata hap'ispa diospagaraspa p'akispa yachachisqankunaman qorqachkarqa, nispa: Hap'iychik, mikhuy; kayqa nuqapa aychay kan; hinaspa qerutapas hap'ispa diospagaraspa paykunaman qorqa, nispa: Ukyaychik kaymanta llapallayku; kayqa nuqapa yawarniy kan musuq willakuypa, askha runakunapaq hich'asqa kachkan huchakunata pampachasqa kananpaq. Ichaqa qankunaman nini: mana ubyasaqchu kunan kaqmanta kay vidpa ruruymanta, chay p'unchay kama, payta qankunawan musuq ubyasaq taytaypa reinonpi. Hinaspa takiyta takispa, lloqsirqanku olivo sach'akunap urqunman. Chaymantataq Jesusqa paykunaman nirqa: llapa qankunaqa urmachisqa kanqankichis ñuqapi kay tutapi; qillqasqañam karqa: michiqta waqtasaq, hinaspa michisqakuna ch’iqnisqa kanqanku; ichaqa ñuqa huñurichisqay qhepamantataq qankunata ñawpaqenqasaq Galileaman. Kutichispa, Pedroqa paymanqa nirqa: Sichus tukuykuna urmachisqa kanqaku qamrayku, ñuqataq mana hayk'aqpas urmachisqa kanimanchu. Jesusqa paymanqa nisqa: Chiqaqtam nini qamman: kay tutapi, mana urpi qayariptinqa, kimsa kutita qichawanki. Pedroqa paymanmi nin: sichus ñuqawan kuska wañunay necesariochkan chayqa, mana qamtaqa negasqaykichu. Chaynallatapas llapan yachakuqkuna nirqanku. Chaymantataq Jesusqa paykunawan shamun Getsemaní sutiyuq sitioman, hinaspa yachaqkunaman nin: Kaypi tiyakuychik ñuqa chaypi mañakamunaykama. Chaymanta Pedrota, Zebedeopa iskay churinkunata hap'ispa, qallarirqa llakikuyta, sasachakunaytapas. Chaymanta Jesús

paykunaman nin: Ancha llakisqa kachkan almaymi wañuykama, qhipakuychik kaypi chaymanta rikuychik ñuqawan. Chaymanta ñawpaqman pisi purispa, uyanpa patanman urmaykurqa mañakuspa, nispa: Yayayniy, sichus atikuqmi kanman, kay qiru ripuchun ñuqamanta, ichaqa mana imaynatachus ñuqa munaykuni, aswanqa imaynatachus qan. Chaymanta shamun yachakuqkunaman, chaymanta tarín paykuna puñushaqta, chaymanta nin Pedroman: Chaynataq mana atiwaqchikchu huk horata rikchanaykipaq ñuqawan. Rikchay chaymanta mañakuy, mana yaykunkichikchu watiqayman. Chay espirituqa munaqmi, aychañataqqa pisiyaqmi. Kutin iskay kuti ripuspa mañakurqa nispa: Yayayniy, mana atinchu kay qiru ñuqamanta pasanaykipaq, mana chayta upyaspaqa, ruwakuchun munayniyki. Hinaspa shamushpa tarinmi paykunata yapamanta puñushaqta, imaraykuchus paykunapa ñawikunaqa llasaq karqan. Chaymanta paykuna saqispa ripuspa yapamanta mañakurqa kimsa kutimanta kikin rimayta nispa; chaymantataq hamuykun yachaqmasqankunaman hinaspa ninpaq paykunata: puñunkichischu kunanmanta chaymanta samaykunkichis, rikuy chayaykamusqañam pacha chaymanta runaq churin qusqa kanqa huchayuqkunaq makikunaman. Hatariy, risunchik; qhawariy, aswan qayllaykamun nuqata quwaq. Chaymanta pay rimashasqanpi, rikuy, Judah chunka iskayniyuqmanta huk shamurqa, chaymanta paywanqa achkha runakuna espadaswan chaymanta kaspikunawan hatun sacerdoteskunamanta chaymanta runakunaq yuyaqninkunamanta. Chayri quwaq payta qurqan paykunaman señalta nispa: Mayqintachus

muchasaq, paymi; hap'iychik payta. Hinaspa chaylla Jesúsman ayqikuspa, nirqa: Kusikuy, rabí, hinaspa payta muchakarqa. Jesusqa paymanmi nirqa: Masiy, imapaqchus kaykushkanki chaypaq. Chaymantataq achhuykamuspa makikunata Jesuspa hawanman churarqanku, hinaspa payta hap'irqanku. Chaymanta rikuy, huk Jesuswan kaqkunamanta makinta ñawpaqman churaspa espadanta horqorqa, chaymanta hatun sacerdotepa yanapakoqninta maqaspa ninrinta p'itirqa. Chaymanta Jesusqa payta nin: Espadaykita kikinpa lugarninman kutichiy, imaraykuchus llapa espadawan hapisqakunaqa espadawanmi wañunqanku. ¿Icha yuyankichu mana atiymanchu kunan taytayta mañakuyta, chaymanta paymi quwanqa ñuqaman aswan chunka iskayniyuq legionkunata willaqkunamanta? ¿Imaynatataq chayrayku qillqakuna hunt'achisqa kanman, chaymi hinatam kanan tiyan tukuyman? Chay horapiqa Jesusqa runakutaman nirqa: Suwa hina lluksirqankichis espadakunawan chaymanta kaspikunawan hap'inaypaq noqata. Sapa p'unchay qankunaman tiyakorqani yachachispan templo ukhupi, chaymanta mana hap'irqankichischu noqata. Kay tukuymi pasarqa profetakunap qillqasqankuna hunt'achisqa kananpaq. Chaymanta tukuy yachakuqkuna payta saqispa ayqarqanku. Chaykunataq Jesusta hap'ispa atipasqakuna apakurqanku Caifasman hatun sacerdoteman, maypichus qillqaqkuna chaymanta yuyaqkuna tantakusqa kasqanku. Chay hinaspataq Pedro qatiykacharqan payta karumanta hatun sacerdotepa patiunkaman, hinaspa yaykuspa ukhupi tiyakacharqan yanapakuqkunawan tukukuyta rikuyta. Hatun sacerdotekuna, yuyaqkuna, tukuy consejopas

llulla testimoniota Jesuspa contrankupi maskasharqanku payta wañuchinanpaq, manataq tarisharqankuchu; achka llulla testigokuna acercakuptinkupas, manataq tarisharqankuchu. Qhipaman iskay llulla testigos acercakuspa nirqanku: kay runaqa nirqa, atiyman urmachiy Diospa templon chaymanta kinsa punchawkunapi wasiychay payta. Hinaspaqa hatun sacerdote sayarispa paymanqa nirqa: ¿Manachu imatatapis kutichkanki? Imamantataq kaykunaqa qanpa contranpi testificankutaq? Ichaqa Jesusqa upallalla karqan. Chaymanta kutichaspa hatun sacerdote payman nirqa: Qamta juramentuchikuyki kawsaq Diospa sutinpi chayta noqaykuman niwanaykipaq sichus qam kanki Cristo, Diospa Churin. Jesusqa paymanmi nin: Qammi nirqanki, ichaqa ñuqaqa qamkunamanmi nini, kunan pachamanta qhawarinqakum runap churinta tiyashaqta atiypaq pañanpi, chaymanta phuyu patapi shamushaqta hanaq pachapi. Chaymantataq hatun sacerdote paypaq p'achakunata rakirqan nispa: Payqa Diosmanta millay rimayta rirqan. ¿Imaraykutaq aswan testigukunata necesitanchik? Rikuy, kunan uyarirqankichis paypa blasfemianta; ¿imachus qankunaman rikurikun? Paykunataq kutichispa nirqanku: Wañuymanta huchayuqmi kan. Chaymantataq payman uyanman thuqarqanku, chaymanta makiwan waqtarqanku payta, wakinñataq mak'aykurqanku nispa: Willaway ñuqaykuman, Cristo, pitaq waqtasqayki? Chay ichaqa Pedro hawa tiyakurqan chay patiopi, hinaspa huk warmi sipas paymanqa acercarqan nispa: Qampas karqanki Jesuswan, chay Galileomanta. Payqa tukuyninkupa ñawpaqninpi mana riqsispa nirqa: Mana yachanichu imatam ninki. Lluqsispa

chayqa, payta punkuman huk warmi rikurqan, hinaspa paykunaman nin: Chaypi kayqa karqan Jesuswan, Nazareomanta. Chaymanta yapamanta juramentowanmi ñitirqan: Mana riqsinichu chay runata. Pisi puchulla qhipaman, sayaqkuna qayllakuspa Pedrowan nirqanku: Chiqamanta qamtaq paykuna ukhumantam kanki, rimaynikiqa sut'i qamta ruwasqanrayku. Chaymanta qallarirqa maldiciyta hinaspa jurayta, mana riqsinichu chay runata nispa. Chaymanta chaylla wallpa qaparirqa. Hinaspa Pedroqa yuyarisqa Jesuspa siminta paymanqa nisqanta: Mana ama alektoraqa qapariptinqa, kimsa kutita qamqa noqata manacharinki, hinaspa lloqsispa hawaman waqasqa khapaqtalla.

27

Tutamanta kaqtinña, tukuy hatun sacerdotekuna hinaspa runaq kuraqkunapas tantakuyta ruwasqaku Jesuspa contrankupi, chaynapi wañuchinanpaq payta; hinaspa wataspa payta pusasqaku hinaspa qusqaku payta Poncio Pilatoman gobernadorman. Chaypacha Judah, paymi qaran churaq, rikurqan wañuyman juzgasqa kasqanta, llakikuspa kutichirqan kimsa chunka qullqi t'ipasta hatun sacerdotesman hinaspa yuyaqkunaman, nispa: huchallikusqanim mana huchayuq yawarta quspa. Paykunaqa nirqanku: ¿Imataq noqaykuman? Qam rikunki. Chaymanta qullqi t'ipinkunata templo ukhupi wikch'uspa, ayqirirqa; chaymanta ripuspa warkukurqa. Chay sacerdote principales nisqakuna qullqi qullqikunata hap'ispa

nirqanku: Mana saqisqa kanchu chaykunata qullqi wasiman wichq'anapaq, imaraykuchus yawarpa chaninnin. Consejota hap'ispa, paymanta ceramero chakranta rantirqanku forasteros p'ampanankupaq; chayrayku chay chakraqa yawar chakra sutiyasqa karqan kunan p'unchawkama. Chaypacha hunt'asqa karqan Jeremias willakuq nisqan, nispa: Chaymanta kimsa chunka qullqi qullqita hap'irqanku, chaninchisqa runaq chaninninta, payta Israel wawankunamanta chaninchirqanku, chaymanta chaykunata mankakamayuqpa chakranman qurqanku, imaynan Apu ñuqata kamachiwasqan hina. Jesusqa kamachiqpa ñawpaqninpi sayarirqa; hinaspa kamachiqqa payta tapurqa nispa: ¿qamchu kanki judíokunapa reynin? Jesusqa payman nin karqan: qammi ninki. Chaymanta hatun sacerdotekunamanta hinaspa yuyaqkunamanta akusasqa kaptin, paymi mana imapas kutichirqachu. Chaymanta Pilato payman nin: ¿Mana uyarinki hayka qampa contra testificankuta? Chaymanta mana ima huk simiwanpas kutichirqanchu payman, chayrayku kuraqqa ancha muspharargan. Nisqaman raymi kaqpi, umalliq yachachisqa karqan huknin hap'isqa runata huñusqaman kacharinanta, mayqentapas paykuna munarqanku. Chaymantaqa chay pachapi paykunaqa huk rikch'anayuq watarisqa runata charqanku, sutinmi karqa Barrabas. Paykuna tantakusqankumanta, Pilato paykunaman nisqa: ¿Pitaq munankichis kacharisayki qankunapaq? ¿Barabbasta icha sutiyuq Cristota Jesusta? Yachachkarqa phiñakuyrayku qharqamurqankuta payta. Paypaq plataforma patapi tiyakusqanmanta, paypaq warmin kacharka qanman nispa:

Mana imapas qanman chaymanta chay chanin runaman, imaraykuchus achka ñak'arikurqani kunan punchaw musquypi paymanta. Chayqa hatun sacerdotekunawan yuyaqkuna runatakunata mañachirqanku, chaynapi Barrabásta mañanankupaq, Jesustañataq chinkachinanpaq. Kutichispa, umalliq paykuna-man nirqa: Mayqinta munankichis iskay-manta kacharisaq qankuna-paq? Paykunataq nirqanku: Barrabasta. Pilato paykunaman nin: ¿Imastataq ruwasaq Jesusta sutiyachisqa Cristota? Tukuyninkuna payman ninku: Kruspi wañuchisqa kachun. Chaysi umalliq nirqan: ¿Imataq millay ruwarqan? Paykunaqa astawan sinchita qaparirqanku nispa: Kruspi wañuchisqa kachun. Pilatom rikushpa mana imapas yanapasqanta, ichaqa aswan llakikuy tukusqanta, yakuta hap'ishpa maqchikurqa makikunata runap huñunpa ñawpaqenpi, nishpa: Mana huchayuqchu kani kay allin runap yawarninmanta, qamkuna rikunkichik. Hinaspa kutichispa, tukuy runakuna nirqanku: Paypaq yawarnin ñuqaykuman hinallataq wawasniykuman kachun. Chaymanta payta kacharirqa paykunaman chay Barrabasta, shinataq Jesusta azotaspa qorqa cruzpi wañuchinapaq. Chaymantataq umalliqpa soldadonkuna Jesusta hap'ispa pretorioman pusarqanku, chaymanta tukuy cohortetaqa payman huñurqanku; hinaspa payta q'arachispa puka capata churarqanku, hinaspa k'aspikunamanta coronata away'aspa umanpi churarqanku hinaspa totorataqa paña makinpi churarqanku, hinaspa ñawpaqenpi qonqorispa asikurqanku nispanku: Kusikuy Judíokunapa qhapaqnin; hinaspa payman t'uqaspa totorata hap'ispa umanpi takarpurqanku. Chaymanta hayk'aq

asikurqanku payman, qhichurqanku payta chay punchuta, chaymanta churarqanku payta paypa p'achakunata, chaymanta pusarqanku payta kruspi wañuchinapaq. Lluqsispa ichaqa tariranku Cireneomanta runata, sutiyuq Simonta; payta kamachirqanku cruzta apananpaq. Chaymanta chayamuspa huk sitioman sutiyuq Golgota, chaymi kaq sutiyuq uma tullu sitio, qarkupunku payta upyananpaq vinagre hielwan chaqrusqata; chaymanta mallispa mana munarkuchu upyayta. Payta cruzpi wañuchispa, paypaq p'achankunata rakirqanku suertetawan churaspa, hinaspa tiyakuspa payta chaypi qhawasharqanku. Chaymanta paykunaqa churarqanku umampa hawanpi paypa aitían qillqasqata: kayqa kanmi Jesús judíokunamanta qhapaq. Chaymanta iskay suwa-kuna cruz-chisqa kanku paywan, huk paña ladumanta, huk lluq'i ladumanta. Chayri pasachkaqkunaqa payta qhechapuchkarqanku umankuta kuyuchispa hinaspa nispa: Templota waqaychaq runaqa hinaspa kimsa punchawkunapi wakin ruwanapaq, qanllaqtata qhespichiway; sichus Diospa churin kanki chayqa, chakatanamanta uraykamuy. Chaynallatapas hatun sacerdotekuna asipayaspa qelqaqkunawan kuraqkunawan Fariseokunawan nisqanku: Hukkunata qespichichirun, kikinmanta mana atinchu qespichikuyta; sichus Israelpa qhapaqnin kan chayqa, kunanqa urayaykuchun chakatanamanta hinaspa paypaq iñisun; Diosman confiakurun, qespichiychun kunanqa payta, sichus munakun payta; nisqanmi Diospa churin kani nispa. Chayqa chay kikin suwa-kunapis, paywan kuska cruz-pi wañuchisqa kaq-kuna, llalliq karqanku payta. Chaymanta ichaqa suqta pacha manta laqha tukurqa tukuy

allpa patapi iskun pacha kama. Iskunpa horasmanta hinallataq Jesusqa hatun kunkawan qaparirqa nispa: Eli, Eli, lema sabactani. Kayqa, Diosniy Diosniy, imarayku noqata saqirqanki? Wakin chaypi sayaq runakunamanta uyarispa, niqku karqanku: Eliasta waqyaykachan kay. Hinaspa chaylla phawaspa, huk paykunamanta esponjata hap'ispa vinagreta hunt'achirqan, hinaspa t'urupi churaspa payta upyachirqan. Chay qhipakuna nirqanku: Saqiy, qhawasunchis sichus Elías payta waqaychananpaq shamun. Jesusqa yapamanta hatun kunkawan qaparispas samayninta saqirqa. Chaymanta rikuy, templupi qatana p'achakuna iskaypi rakisqa karqan hanaqmanta uraykama, chaymanta allpa kuyurisqa karqan chaymanta rumikuna t'aqasqa karqanku, chaymanta ayakuna wasi kichasqa karqanku chaymanta achkha ayakuna puñusqa santos runakunaq huqarisqa karqanku, chaymanta lluqsispa ayakuna wasikunamanta, paypaq huqariyninmanta qhipaman yaykurqanku santu llaqtaman chaymanta rikurichirqanku achkha runakunaman. Chay centurionqa chaymanta paywanqa qhawaqkunapas Jesusta, pacha kuyuyta chaymanta pasasqakunata rikuspankuqa, ancha manchakurqanku nispa: Chiqamanta Diospa churin karqan kay. Karqamanta qhawaspa achkha warmikuna chaypi kasqaku, paykuna Jesusta Galileamanta qatispa payta yanapasqaku; chaykunapi Magdalena María kasqa, chaymanta Jacobopa Josépa maman María kasqa, chaymanta Zebedeopa churinkunapa maman kasqa. Chisi chayaptinña huk qhapaq runa hamurqa Arimatea llaqtamanta, sutinqa José, paypas Jesuspa yachakuqnin karqa; paymi Pilatoman achhuykamuspa Jesuspa cuerponta

mañakurqa. Chaymanta Pilato kamachirqa chay cuerpo kutichisqa kananpaq. Chaymanta Jose ukhuta hap'ispa, payta ch'uya llanthuwan p'acharqan, chaymanta payta paypa musuq ayamarka ukhupi churarqan mayqinchus qaqa ukhupi t'uqusqa karqan, chaymanta hatun rumita ayamarka punkuman k'uyuchispa ripurqan. Chaypim karqan María Magdalena chaymanta huk María, pampanapaq ñawpaqninpi tiyakusqaku. Chay qhipaq p'unchaypi, mayqinchus allichakuy qhipapi kan, hatun sacerdotekuna Fariseokunawan Pilatoman tantakurqanku nispa: Apu, yuyarirqanchik chay llullakuq kawsashaspa nirqanta, kimsa p'unchaymanta pacha sayarisaq nispa. Kamachiy chayrayku waqaychasqa kananpaq chay pampa wasi kimsa p'unchay kama, mana imaynapis shamuptinkuqa paypaq yachakuqkuna tutapi suwakunankupaq payta, chaymanta ninkuqa runaman, waqarisqa karqa wañusqamanta, chaymanta kanqa qhipa pantay aswan millay ñawpaq pantaymanta. Pilato paykunaman nirqan: Qankuna guardiata charankichis, ripuychis asegurachikuychis imayna yachankichis. Paykuna chaymanta rispa, rumita silluchispa guardiawan kuska waqaychasqaku.

28

Qhipa sabadokunamanta, pacha illariypi huk sabadoman, María Magdalenapi huk María ima hamurqanku ayamantata qhawarinanpaq. Chaymanta rikuy, hatun pacha kuyuy karqan; Apunchikpa willarichiqmi hanaqpachamanta uraykuspa,

chayaykuspa, rumita punkumanta qunqurqarqan, chaymanta chaypa hawanpi tiyakurqan. Karqan, ichaqa rikch'aynin paypa illapahina karqan, hinaspa p'achanpas paypa yuraq karqan rit'ihina. Paypa manchaymantaqa kuyurichisqa karqanku qhawaqkuna, hinaspa wañusqa hina tukurqanku. Kutichispa, chaymanta chay willaykachaq warmiskunaman nirqa: Ama manchakuychischu qamkuna; yachaninim imaraykuchus Jesusta, chay cruzchakusqata, maskankichis; manan kayanchu kaypi; kawsarichisqañam, nisqanman hinam. Hamuy rikuy chay sitiota maypichus Apu sirikusqa karqan. Hinaspa utqaylla rispa, ninki paypa yachakuqkunaman: Hatarisqa wañusqakunamanta, hinaspa qhaway, ñawpaqenqa qankunata Galileaman; chaypi payta rikunkichis. Qhaway, nirqayki qankunaman. Chaymanta utqhaylla wañuy wasiymanta lluqsispa, hatun manchaywan chaymanta hatun kusikuywan, phawaykarqanku paypa yachakuqninkunaman willanaykupaq. Hinaspa paykuna rishasqanku willananpaq paypa yachakuqkunaman, chaymi qhaway Jesús tuparan paykunata nispa: Kusikuychik. Paykunaqa askhaman chayamuspa paypaq chakikunata hap'ispa payta adorakurqanku. Chaymantataq Jesusqa paykunaman nin: Ama manchakuychikchu. Riychik, ñuqap wawqiykunaman willaykachiychik Galileaman rinankupaq, chaypitaq ñuqata rikuwanqaku. Purishaspa ichaqa paykuna, rikuy: wakin guardamanta shamushpa llaqtaman willarkurqanku kuraka sacerdotesman tukuy pasashqanta. Chaymanta kuraj taytakunawan tantakuspa consejotapas hap'ispa, qullqi askhatam suldadokunaman qurqanku nispa: Ninqichik paypaq yachakuqninkuna tutayaq shamuspankum

payta suwarqanku ñuqayku puñushasqaykupi. Chaymanta sichus kay uyarisqa kanqa kuraqpa patanpi, ñuqayku payta llullachisunchik chaymanta qamkunata llakiy illaq rurasunchik. Paykunaqa qolqe qopikunata chaskispa ruwarqanku imayna yachachisqa karqanku chaynaman hina. Chaymi kay rimayka mast'arikurqa judíokunapura kunan p'unchawkama. Chayqa chunka hukniyuq yachachisqakunaqa risqanku Galileaman, urquman maypichus Jesusqa paykuna kamachisqan. Hinaspa rikuspankuqa payta payman muchasqaku, chaykunataq iskayrayasqaku. Chaymanta Jesús acercakuspa paykunaman rimaran nispa: Ñuqaman qusqa karan tukuy kamachiy hanaq pachapi, chaymanta kay pachapi. Rispa yachachisqakunata ruway tukuy nacionkunapi, paykuna bawtisaspa Yayaypa sutinman Churipa sutinman Espíritu Santuq sutinman ima, paykuna yachachispa waqaychanankupaq tukuy imaymanata ñuqa qamkunaman kamachirqayta; chaymi rikuy ñuqa qamkunawan kani tukuy punchawkunapi pachaq tukukuyninkama. Chiqapmanta.

Marcospa Allin Willayninpa

1

Allin willakuypa qallariyninmi kay, Jesucristo, Diospa Wawanmanta. Imayna qillqasqa kasqanman hina profetakunapi, qhaway ñuqa kachanipuni willaqniyta qampa ñawpaqenpi, paymi allichanqa qampa ñanniykita qampa ñawpaqenpi; qapariqpa kunkanmi chinkasqa pampapi, allichaychik Apupa ñanninta, chiqan ruraychik paypaq ñankunata, Juanmi tukurqan bawtisaspa chinkasqa pampapi hinaspa willakuspa bawtismota kutiriymanta huchakunapa kacharinapaq. Hinaspa tukuy Judea suyuqa hinaspa Jerusalemitakuna paymanmi lloqsheq karqanku, hinaspa tukuynin Jordán mayupi paypa bawtisasqa karqanku, paykunapa juchasninkuta rikuchispa. Karqan chaypas Juan p'achasqa kamilu millmawan, chaynallataq chumpi qarawanmi payin chawpinpi, chaynallataq mikhuq karqan saltamontesta

mielwan sallqata. Chaymanta willakuq karqan, nirqan: Shamun aswan sinchiyuq ñuqamanta qhipanpi ñuqamanta, mayqanmanta mana ñuqaqa allinchu kani kunurikuspa paskanapaq wask'ata sandaliakunamanta paymanta. Ñuqa chiqamanta bawtisarqaykichik qankunata unuwan, paytaq bawtisanqa qankunata Espíritu Santuwan. Chaymanta karqan chay p'unchaykunapi Jesús hamuqran Nazaretmanta, Galileamanta, hinaspa Juanpa bautizasqa karqan Jordanman. Chaymanta chaylla yakumanta lluqhispa rikurqa hanaq pachakuna kichakusqanta chaymanta Espirituta urpahina uraykusqanta paypa hawanman; chaymanta kunka rikurimurqa hanaq pachakunamanta: qam kanki churiy munasqa, qanpi kusisqa kani. Chaymanta chaylla Espíritu payta qarqun ch'in pampaman; chaymanta chaypi karqan ch'in pampapi tawa chunka p'unchaykunata Satanásmanta tentachasqa kaspa, chaymanta salqa uywakunawan karqan, chaymanta willaqkuna payta sirvirqanku. Juan qatusqa kasqanmanta, Jesusqa Galileaman shamurqa Diospa qhapaq kayninta allin willakuyta willaspa, hinaspa nirqa: Pachaq hunt'asqaña, hinaspa Diospa qhapaq kaynin aswan qayllaykumusqaña; kutirikuychik hinaspa allin willakuypi iñiychik. Galilea quchap qayllanpi purispa, Simonta, Andresta Simonpa wawqinta rikurqa, llikanta quchapi wikch'ushasqankuta; challwa hap'iqkunam kasqanku; hinaspa Jesusqa paykunaman nirqa: Qipaypi hamuy, chaymi qankunata runakunap challwa hap'iqninkuna kayta ruwasqayki. Chaymanta chayllamanta paykunapa llikanta saqispa, payta qatirqanku. Chaymanta chaymanta pisi ñawpaqman purispa rikurqa Jacobota, Zebedeopa churinta,

Juantawan paypa wawqinta, paykunatapas barcopiqa challwana llikallankuta allichashaspa, hinaspa chaylla qayarirqa paykunata. Hinaspa paykuna taytankuta Zebedeo saqispa barcopiqa alquilasqa runakunawan, payman qhipanta ripurqanku. Hinaspa Capernaum-man yaykunkuqa, hinaspa chaylla sabbath-kunapi tantanakuy wasi-man yaykuspa yachachirqan. Hinaspa muspharikarqanku paypa yachachiyninpi, imaraykuchus paykuna-ta yachachispa karqan kamachiy-yuq hina, hinaspa mana qillqaqkuna hina. Hinaspa paykunapa tantakuyninpi huk runa mana ch'uya espirituwan karqan, hinaspa qaparirqan nispa: ea, imachus ñuqaykuwan hinaspa qamwan, Jesús Nazaretmanta? ¿Hamurqanki chinkachinawanchispaq? Yachani pi kasqaykita, Diospa santun kanki. Chaymanta Jesusqa payqa musyachirqa nirqa: Upallayay, chaymanta lloqsiy paypa ukhumanta. Chaymanta mana chuyachu espíritu payta khunuchispa, hatun kunkawan qaparispa, paymanta lluqsirqa. Chaymanta llapa runakunaqa muspharikarqanku, chaymi paykunapura rimanakurqanku nirqanku: ¿Imachus kayqa? ¿Pitaq kay musuq yachachiy, imaraykuchus kamachiywan mana ch'uya ayaykunaman kamachin, chaymanta paytaqa uyarinku? Chaymanta paypa uyariynin chaylla tukuy Galileapa muyuriq suyunman lloqsirqa. Chaymanta chaylla tantakuymanta lluqsispa, Simunpa Andrispa wasinman chayarqanku Jakubuwan Juanwan kuska. Simonpa suegran ruphaywan onqosqa sayakusqa karqan. Hinaspa chaylla paykunaqa payman paypa manta ninku. Hinaspa acercakuspa sayarichirqa payta makinta hap'ispa. Chaymantataq ruphayqa saqirqa payta chaylla, hinaspa

paykuna yanapakurqa. Tuta hinaptinmi, inti yaykuptinmi, paykuman apamurqanku llapa mana allinta tarikuqkunata chaymanta supay hap'isqakunata. Chaymanta tukuy llaqta tantakusqa karqan punkuman, chaymanta achkha runasta hampirqan imaymana unquykunawan millay kashaqtinku, chaymanta achkha supaykunata qarqurqan, chaymanta mana saqirqanchu supaykunata rimayta, imaraykuchus yachakurqanku payta Cristo kayta. Hinaspa tutamanta ancha saq'ispaqa lloqsirqa, hinaspa ch'in tiyayman rirqa, chaypitaq mañakurqa. Chaymanta Simón paywan kaqkunapas payta qatirqanku, chaymanta tarispan payta ninku payman: Tukuykuna qamta maskhanku. Chaymanta paykunaman nin: Kikin llaqtakunaman risunchis, chaypi ima willanaypaq, kaymantataq lluqsimuni. Hinaspa karqan willakuchkan paykuna tantakuyninkunapi tukuy Galileaman, hinaspa supaykunata qorqachkan. Hinaspa huk qhata-unquy-yuq runa payman shamun, payta mañakuspa, qunqurikuspa, hinaspa nispa: Sichus munawaq kanki, atiwanki nuqata pichaykunayta. Jesusqa llakikuywan hunt'asqa kaspa, makinta mast'arispa payta llamk'arirqa, hinaspa payman nirqa: Munanimi, ch'uyayachikuy. Chaymanta paymanta nirqanmanta, chaylla paymanta chay qupa ripurqan, chaymanta pichaykarqan. Chaymanta payta sinchita yuyachispa chaylla payta kachariykurqa, chaymanta payta nirqa: Rikuy, mana pipas mana imapas ninki, ichaqa riy qanrayku rikuchiy sacerdoteman, chaymanta haywariy qanpa chuyanchayniykimanta chay Moisés kamachirqa testimonioman paykunapaq. Paymi lluqsispa qallarirqa achkata willakuyta,

chaymanta rimayta mast'ariyta, chaymi manaña payta atikurqanchu paqariyta llaqtaman yaykuyta, ichaqa hawa ch'in sitiykunapi karqa, chaymanta payman tukuy ladosmanta hamuqkurqanku.

2

Chaymanta paymi kutin Capernaum llaqtaman yaykurqa p'unchawkunamanta, hinaspataq uyarisqam karqa wasipi kasqanmanta. Chaymanta chaylla achka runakunam huñusqa karqanku, chaymi manaña haykuyta atinankuchu, manaña punkuman qayllapiqa, hinaspa payqa paykunaman simita willaq karqan. Chaymanta payman chayaykamunku huk unqusqata apaspa, tawa runakuna huqariyachisqata; chaymanta mana atispa payman asuykuyta runakuna hunt'asqanrayku, wasipatata kicharqanku maypichus karqan, chaymanta t'uquspa urayachirqanku kawsanata, maypichus unqusqa sirikusqa karqan. Rikushpari Jesusqa paykuna feyta qhawashpa, paralíticoman nin: Wawa, pampachasqa kanki qampa huchaykunaqa. Wakin qillqaqkunamanta karqanku chaypi tiyasqa hinaspa paykunapa sunqunkunapi yuyaymanasqa: ¿Imataq kay runa kaynata rimashan blasfemiakunata? ¿Pitaq atinman huchakunata kachariyta, mana huk sapalla Dioslla chaypas? Chaymanta usqhaylla riqsispa Jesus espiritunwan paypaq imaynatas paykuna yuyanku kikinkupi, nisqa paykunaman: ¿Imataq kaykunata yuyanki-chis sonqoykichispi qankunapa? ¿Imataq aswan facil

kanman, paralítico nisqaman niyta: Pampachasqa kanku qampa juchakuna, utaq niyta: Jatariy, apariy qampa estera hinaspa puriykuy? Chaywanmi yachankichis chayqa runaq churin atiyniyuq kasqanta kay pachapi juchakunata kacharinapaq, paralítico runaman nin: Qamman nini, jatariy hinaspa puñuna jergaykita apay hinaspa wasiykiman riy. Chaymanta payqa sayarirqa usqhayllamanta, chaymanta ñit'ispa chay qatamanta lluqsirqa tukuyninkuna ñawpaqninpi, chaymi tukuyninkuna muspharinanku chaymanta yupaychakunanku chay Dyusta, nispa: Mana hayk'aqpas chayhinachu riqsirqanchik. Chaymanta kutipay quchapa qayllanmanta lluqsirqa, hinaspa tukuy runakuna payman hamuq karqanku, hinaspa paykunata yachachiq karqa. Chaymanta purispa rikurqa Leví Alfeo churinta tiyakusqanta impuesto wasipi, hinaspa nirqa payta: qatiway ñuqata. Chaymanta sayarispa, payta qatirqan. Hinaspa paymi wasinpi sirikushaspa, achka qullqisuq huñuqkuna hinaspa huchayuqkuna Jesúswan hinaspa paypa yachakuqkunawan kuska sirikusharqanku, imaraykuchus achkam karqanku, hinaspa payta qatirqanku. Chaymanta qillqaqkuna chaymanta Fariseokuna rikuspankum payta qullqisuyu huñiqkunawan chaymanta huchayuqkunawan mikhuqta, niqku paypa yachakuqkunaman: ¿Imaraykutaq qullqisuyu huñiqkunawan chaymanta huchayuqkunawan mikhun chaymanta upyan? Hinaspaqa Jesusqa paykunaman nin: mana sinquyuqkunaqa hampiqta necesitankuchu, ichaqa millay kakuqkunam; mana shamurqanichu chaniyuqkunata waqyanaypaq, ichaqa huchalliqkunata kutirichikunankupaq. Chaymanta Juanpa yachakuqkuna chaymanta Fariseokunapaq

yachakuqkunaqa ayunashaspa karqanku. Chaymanta shamunku chaymanta payman ninku: ¿Imaraykutaq Juanpa yachakuqninkuna chaymanta Fariseokunapa yachakuqninkuna ayunankupaq, ichaqa qampa yachakuqninkuna mana ayunankuchu? Chaymanta Jesusqa paykunaman nirqa: ¿Mana atinkuchu kasarakuy wasipi churikuna ayunakuyta, maypichus qusacha paykunawan kachkan? Hayk'a pachapas paykunawan kasqankupi kasarakuqta charinku chayqa, mana atinkuchu ayunakuyta. Shamunqataq p'unchaykunaqa, mayqinchus kasarakuq qhari apasqa kanqa paykuna manta, chaymanta chaypacha ayunankupaq chay p'unchaykunapi. Mana pipas parche p'achata mana ch'ullchusqamanta siranchu mayu p'acha ratuyuqman; sichus mana chayqa, apan hunt'asqanta paymanta, musuqta ratuyuqmanta, chaymanta aswan millay t'uqu tukun. Hinaspa mana pi wikch'unchu vino musuqta odres mawk'aman, sichus chayqa, vino musuqqa odreskunata p'akichinqa, hinaspa vinoqa ch'aqaykachanqa, hinaspa odreskunapas chinkapunqanku. Ichaqa vino musuqta odres musuqman churana tiyan. Chaymanta pakarqan paypaq ñan puriyta sabbathkunapi sarapatapakuna ukhupi, chaymanta paypaq yachakuqkunan qallarirqanku ñanta rurayta sarakuna khichuspa. Chaymanta Fariseokuna payta nirqanku: Rikuy, imataq ruwanku sabbath-kunapi, chayqa mana saqisqachu. Chaymanta paymi paykunaman nirqa: ¿Mana hayk'aqpas ñawirirqankichischu imatach ruwarqa David, hayk'aq necesidadta charirqa hinaspa yarqhakurqa pay, chaymanta chaykunapas paywan? ¿Imayna yaykurqa Diospa wasinman Abiatar hatun sacerdote pachapi, chaymanta rikuchiypa

t'antankunata mikurqa, chaykunata mana saqisqa mikuyta mana kaptinqa sacerdotekunallapaq, chaymanta qurqataq paywan kaqkunamanpas? Chaymanta paykunaman nirqan: Sabadoqa runapaq ruwasqa karqan, manam runaqa sabadopaq karqanchu; chayrayku Runap Churinqa sabadopaq apuninpas kanmi.

3

Chaymanta yaykurqa kutimanta tantanakuy wasimanqa, chaymanta chaypi karqa ch'akisqa makiyuq runa. Chaymanta qhawachkarqanku payta, sichus samay p'unchaypi hampikunqa payta, chaynapi t'irarqankupaq paypa. Chaymanta runaman ch'aki makiyuq kaqta nin: Hatariy chawpiman. Chaymanta paykunaman ninmi: ¿Sábado punchawkunapi allin ruwayta atikun icha mana allin ruwayta? ¿Almata qhispichiy icha wañuchiy? Paykunaqa upallalla kaqku. Chaymanta paykunata muyurispa qhawarispa phiñakuywan, paykunapa sunqunkupa sinchiyasqanmanta llakikuspa, runaman nirqa: Makiykita mast'ariy. Chaymanta mast'arirqa, chaymanta kutichisqa karqa paypa makin qhali hina chay wak kaq. Chaymanta Fariseokuna lluqsispa, chaylla Herodes nisqakunawan kuska yuyaychasqata ruwasqaku paypa contranta, payta chinkachinanpaq. Jesusqa yachachisqankuna kaqwan ayqirirqa quchaman; chaymanta achka runakuna Galileamanta qatirqanku payta, chaymanta Judeamanta, chaymanta Jerusalenmanta, chaymanta Idumeamanta, chaymanta Jordán mayumanta

chimpapuramanta, chaymanta Tiro Sidón llaqtakunamanta kaqkuna, achka runakuna, uyarispa hayk'a ruwasqanta, hamusqanku payman. Hinaspa yachakuqninkunaman nirqa huk uchuy wampa paypa qayllanpi suyananpaq runamasikunarayku, mana payta ñit'inankunapaq; achkhataña hampicharqa, chaymi payman urmapuqku payta llank'anankunapaq mayqinchus unquykunayuq karqanku; hinaspa mana ch'uya ayaykuna payta rikuspaqa, paymanmi urmapukurqanku hinaspa qaparirqanku nispa qam kanki Dyuspa churin. Chaymanta achka paykunata kamachirqa, mana sut'i payta ruwanankupaq. Hinaspa wicharinmi urquman, hinaspa waqarinmi mayqinkunatachus paymi munarqan, hinaspa ripurqanku paymanmi. Chaymanta chunka iskayniyuqta ruwarqan, paywan kananpaq, chaymanta paykunata kachananpaq willananpaq, chaymanta atiyniyuq kananpaq unquykunata hampinanpaq, chaymanta supaykunata qarqananpaq. Chaymanta Simunman sutita churarqan Pidru, chaymanta Santiaguqa Zibidiyupa churin, chaymanta Juanqa Santiaguupa wawqin. Chaymanta paykunaman sutikunata churarqan Buanirgis, chaymi qapariypa churikuna. Chaymanta Andriswan, chaymanta Filipuwan, chaymanta Bartulumiyuwan, chaymanta Matiyuwan, chaymanta Tumaswan, chaymanta Santiaguqa Alfiyupa churin, chaymanta Tadiyuwan, chaymanta Simunqa Kanananmanta, chaymanta Judasqa Iskariyutimanta, paytaq qurqan payta. Chaymanta wasiman shamunku, chaymanta yapamanta runakuna huñurikun, chaywanmi paykuna mana atinkuchu t'antata mikhuytapas. Chaymanta paymanta kaqkuna uyarispa, lloqsirqanku payta hap'inanpaq,

imaraykuchus musphaspam kan nispa nirqanku. Chaymanta qillqaqkuna Jerusalenmanta uraykamushpa nirkankuqa Beelzebulta charin, chaymanta supay kamachiqnimpi supaykunata qatipachin. Chaymanta paykunata wajyaspa, parabolakunapi paykunaman nirqan: ¿Imaynatataq Satanas Satanasta qatichiyta atin? Chaymanta sichus huk qhapaq kamachiy kikinmanta rakisqa kanman chayqa, mana atikunmanchu sayariyta chay qhapaq kamachiy; chaymanta sichus huk wasi kikinmanta rakisqa kanman chayqa, mana atikunmanchu sayariyta chay wasi. Chaymanta sichus satanas paypa kikinman hatariykurqa chaymanta rakisqa kasqa chayqa, mana sayariyta atikunmanchu, aswanpas tukukuyniyuqmi. Mana pipas atinchu sinchi runaq imasninkuna suwayta paypa wasinman yaykuspa, mana ñawpaqta sinchi runata wataspaqa, chaymanta paypa wasintan suwanqa. Chiqamanta ñuqa qankunaman nini: tukuy pampachasqa kanqa runakuna churinkunaman, huchakunapas chaymanta llullakuykunapas, mayqan llullakuykunata ruwaspapas; pipas llullakuyta ruwan Espíritu Santoman, mana pampachayta charin wiñay pachapaq, aswanqa huchayuq kan wiñay juzgamientomanta; imaraykuchus paykunaqa nirkankuqa, mapa espirituyuq kan. Chayamuranku chayqa paypaq maman chaymanta paypaq wawqinkuna, hawa sayaspa payman kachasqanku waqyaspa payta. Hinaspa paypa muyuriqninpi runakuna tiyakurqanku, nirqankutaq payta: Qhawariy, mamayki wawqeykikunawan hawapi maskhasunkiku. Chaymanta kutichirqa paykunaman nirqa: ¿Pitaq mamay, icha pitaq wawqeykuna? Chaymanta muyuriqman qhawarispa paypa muyuriqninpi tiyakuqkunata

nin: Rikuy mamaymi chaymanta wawqikunaymi; pichus Diospa munaynintan ruwanqa, payqa wawqiymi chaymanta paniymi chaymanta mamaymi kan.

4

Hinaspa kutillapi qallarirqa yachachiy quchapa qayllanpi, hinaspa achka runa huñusqa karqa paymanqa, chaymi pay yaykuspa barcoman tiyakurqa quchapi, hinaspa tukuy runa quchaman allpapi karqanku. Chaymanta paywankunata yachachirqan achka willaykuna nisqapi, chaymanta paywankunaman nirqan paypa yachachiyninpi: uyariychik. Qhaway, tarpuq lluqsirqa tarpunanpaq. Hinaspa tarpushaspa wakin urmaykamusqa ñanman, hinaspa pisqukuna shamuykamusqa hinaspa mikuykamusqa chayta; hinaspa wak urmaykamusqa rumiyuq allpaman, maypichus mana achka allpayuq kasqa, hinaspa usqhaylla llulluykamusqa mana ukhu allpayuq kasqanrayku, intiqa lluqsimusqanmantaqa rupaykamusqa, hinaspa mana saphiyuq kasqanrayku ch'akiykamusqa; hinaspa wak urmaykamusqa khiskakunaman, hinaspa khiskakuna wiñaykamusqa hinaspa wañuchiykamusqa chayta, hinaspa mana rurutaqa qusqachu; hinaspa wak urmaykamusqa allin allpaman hinaspa qusqa ruruta wiñaspa hinaspa yapakaspa, hinaspa apaykamusqa kimsa chunkapi hinaspa suqta chunkapi hinaspa pachakpi. Chaymanta paykunaman nirqan: Rinrikunayuq uyarinapaq, uyarichun. Hinaspa sapallapi kaptin, muyuriqninkuna chunka

iskayniyuqkunawan kuska tapurqanku payta chay parabolamanta. Hinaspa paykunaman nirqan: qankunaman qusqa kasqa yachanaykichispaq Diospa qhapaq kaynimpa pakasqa yachayninkuna; chaykunaman ichaqa hawapi kaqkunaman tukuy imakunapas willakuykunapi tukun, chaynapi qhawaspa qhawanankupaq hinaspa mana rikanankupaq, hinaspa uyarispa uyarinankupaq hinaspa mana hamut'anankupaq, manachus kutirinankupaq, chaymanta paykunaman huchankuna pampachasqa kanankupaq. Hinaspa nin paykunaman: Mana yachankichischu kay parabolata, ¿imaynatataq llapa parabolakunata yachanqakichis? Tarpuq simita tarpun. Kaykunam ichaqa kanku chaykunam ñan patapi, maypichus simim tarpusqa kan, chaymanta hayk'aqchus uyarinku, chaylla supay hamuq kan, chaymanta apaq kan chay simita tarpusqata sonqonkupi paykuna. Chaynallataqmi kaykunaqa kankuqa rumiyuq allpapi tarpusqakuna, paykunaqa imapacha uyarinku simiqa, chaylla kusikuywan chaskinku payta, chaymanta mana charinkuchu saphita kikinkunapi, ichaqa mit'alla kankuqa; chaymantataq tukuptin llakikuy utaq qatikuy simi rayku, chaylla urmayachinku. Chaymi kaykunaqa kanku chay kichkaman tarpusqa kaqkuna, chay simita uyariqkuna, chaymi kay pachap llakikuyninkunawan chaymanta qhapaq kaypa llullakuyninwan chaymanta huk imakunamanta munaykunapas yaykuspa wañuchinku chay simita, chaymi mana ruruyuq tukupun. Chaymanta kaykunam kanku allpa allinta tarpusqakuna, paykunam uyarinku simita, chaskinkutaq, chaymanta ruruyuq kanku kimsa chunkapi, suqta chunkapi, pachakpipas. Chaymantaqa paykunaman nirqan:

¿Manachu kandilari shamun modio ukhupi churasqa kananpaq utaq kawitu ukhupi? ¿Manachu kandelero pataman churanakunanpaq? Mana imaraykuchus kanchu pakasqa chay sichus mana rikuchisqa kanman, nitaq tukurqanchu pakasqa, ichaqa chaypaq rikuyman hamunman. Sichus pipas uyarinapaq rinriyuq kan chayqa, uyarichun. Chaymanta paykunaman nirqan: Rikuychik imata uyarinkichik. Mayqin tupuywan qankuna tupunki, chaywanmi qankunaman tupusqa kanqa, chaymanta yapasqa kanqa qankunaman uyariqkunaman. Piqa imaynatachus charinman, qusqa kanqa payman, chaymanta piqa mana charinchu, imatachus charinpas hurqusqa kanqa paypa kaqninmanta. Chaymanta nirqan: Chaynatam Diospa qhapaq kuykunan, imaynatachus runa muhuyta allpaman churanman, chaymanta puñunman hinaspa rikhurinman tuta p'unchay, chaymanta muhuyqa wiñanman hinaspa wiñaykachanman manam payqa yachanchu hina. Kikinmanta icha allpa ruruchatami apamun: ñawpaqta qurakunata, chaymantataq sara chuklluta, chaymantataq hunt'a sara muruta chay sara chukllumpi. Imapacha ruru qunqa, chaylla kacharin ñiqhina, imaraykuchus pallay pacha shamurqaña. Chaymanta nirqan: ¿Imaynatataq Diospa qhapaq kuyninwan tupachinchik? Otaq mayqin willaykuypichus churaykusunchik chayta? Mostaza muhup hina, mayqinchus allpapi tarpusqa kaptin, tukuy muhukunamanta aswan huch'uy kan allpapi kaqkunamanta; hinaspa tarpusqa kaptin, wicharin hinaspa tukuykun aswan hatun tukuy yurakunamanta, hinaspa ruwan hatun k'allankunata, chayrayku hanaq pachap pisqunkuna atinku paypa llanthunpi samayta. Chaymanta achkha chay hina

rikch'anachiy simikunawanmi paykunaman simiyta parlarqan, imaynatachus uyariyta atirqanku hina, mana rikch'anachiy simillataqa mana paykunaman simiyta parlarqanchu; sapallañataqmi yachakuqninkunaman tukuy imakunata sut'inchaparqan. Chaymanta paykunaman nin chay p'unchaypi tuta tukuptin: Pasasunchis chay hawamanqa. Chaymanta runakutata saqispa, payta aparqanku imayna barcopi kasqanta, chaymanta wak barcakunapas paywan kasqanku. Hinaspa hatun wayra phukuy tukuran, chaymanta olaskuna wampu ukhupi churakuran, chayrayku kunanña huntarikuq karqan. Chaymanta karqan pay kikin patma patapi almuhada patapi puñuspa, chaymanta rikcharichinku payta, chaymanta ninku payman: Yachachiq, ¿mana llakikunchu qamman chayrayku wañuchkanchik? Chaymanta rikcharispa wayrata kamachirqa, chaymanta quchaman nirqa: Upallayay, kicharasqa kay. Hinaspa wayra samarirqa, hinaspa hatun thak kay karqa. Chaymantaqa paykunaman nirqa: ¿Imarayku chhaynata manchakuq kankichik? ¿Imaynatataq mana iñiyniyuqchu kankichik? Chaymanta hatun manchakuyta manchakurqanku, chaymanta huk hukmanta nirqanku: ¿Pi chayqa kayqa kanki, imaraykuchus wayrapas quchapas kasuykunku payta?

5

Hinaspa chayamurqanku quchap chimpanman, Gergesenokunamanta llaqtaman. Chaymanta payqa barcamanta lloqsisqanmanta chaylla, mana chuyaq espirituyoq runaqa aya

wasiskunamanta tuparan payta, piqa tiyayniyoq karan aya wasiskunapi, chaymanta mana pipas atinchu karan payta watayta cadenakunawan, imaraykuchus payqa achkha kutita watarqanku grilleteskunawan chaymanta cadenakunawan, chaymanta cadenakunataqa payllawan p'akirqanku chaymanta grilleteskunataqa t'uqyachiranku, chaymanta mana pipas atinchu karan payta domeqayta; chaymanta tukuy tutapi chaymanta p'unchaypi aya wasiskunapi chaymanta urquskunapi karan qaparispalla chaymanta kuchuspalla kikinmanta rumikunawan. Jesusta karumanta rikuspanqa phawaykamuspan payta mukhurirqa, hinaspa hatun kunkawan qaparispanqa ninmi: ¿imataq noqawan qanwan, Jesús, aswan paqariq Diospa churin? Noqa yupaychaykachani Diosmanta, ama noqata k'irichiywaychu. Nirqan karqan paymanqa: Lluqsiy, mana ch'uya espíritu, kay runamanta. Chaymanta payqa tapurqan payta: ¿Imataq sutiyki? Chaymanta kutichirqa nispa: Legión sutiymi, icha askha kayku. Chaymanta payta ashkhata mañakurqan, mana paykunata llaqtamanta hawaman kachunanpaq. Chaypim karqa hatun kuchi hatarichiy mikhuchkasqa urqu patapi; hinaspa tukuy supaykunam payta mañakurqanku nirqanku: Apachiwayku kuchikunaman, chaykunaman yaykuyta atinanchispaq. Hinaspa Jesusqa paykunaman chaylla saqirqa. Chaymanta lluqsispa mana ch'uya espiritukuna yaykurqanku kuchikunaman; chaymanta manada phawaykarqan qaqa patamanta mamaquchaman; karqanku iskay waranqa hina; chaymanta wañuchikurqanku mamaqucha ukhupi. Chaymanta kuchikuna uywaykuqkunaqa ayqirqanku, chaymanta llaqtaman chakrakunamanpas willarkurqanku,

chaymanta lloqsirqanku rikuyta imachus pasasqanta. Chaymanta Jesúsman shamunku, hinaspa supay apasqa runata rikunku tiyakushaqta, p'achallikushaqta, allin yuyayniyuqta, legión apasqata, hinaspa manchakurqanku. Hinaspa rikuqkuna willakurqanku paykunaman imayna pasarqan supay hapishqa runaman, hinaspa kuchikunamantapas. Chaymanta qallarirqanku payta mañakuyta, ripunanpaq paykunapa saywakunamanta. Chaymanta paypa wampuman yaykuchkaqtin, supay hap'isqa runa payta mañakurqan paywan kananpaq. Hinaspa mana saqirqanchu payta, ichaqa ninmi paymanqa: Riy wasiykiman runaykikunaman hinaspa willaykamuway paykunaman hayka Apu qanman ruwasqanta, hinaspa imayna khuyakusqaykita. Chaymanta ripurqa, chaymanta Chunka Llaqtakunapi Jesusqa payman hayk'a imatachus ruwarqantaqa willakuyta qallarirqa, chaymanta tukuykuna muspharikarqanku. Chaymanta Jesús barcopi chimpaman yapamanta chimpapusqanmanta, runa achka payman tantakurqa, chaymanta quchapa qayllanpi karqa. Chaymanta huk sinagogapa kamachiqkunamanta shamun, sutinmi Jairo, chaymanta payta rikuspanmi chakinkuman urmayun chaymanta payta achkhata mañakurun, nispa: ñuqap uchuy ususiymi ancha millay kachkan, chaymi hamuspanki payman makiykikunata churawanki, chaynapi qhispichisqa kanqa chaymanta kawsanqa. Hinaspa paywanqa ripurqa, hinaspa achka runakuna payta qatirqanku, hinaspa payta ñit'irqanku. Huk warmi yawar phiñasqapi chunka iskayniyuq watasta kashaspa, achkha hampiqkunamanta achkha nanayta rikuchispa, tukuy kikinmanta imaykunata quspa, mana

imapipas yanapasqa kaspa, aswanpas aswan millay kaqman chayaspa, Jesuspa willakuyninmanta uyarispa, runakutapi qhipanmanta hamuspa paypa pachanta llamk'arqa; payqa kikimpi nirqa: Sichus paypa pachankunata llamk'asaq chayqa, qhispichisqa kasaq. Hinaspaqa usqhaylla paypa yawar pukyun ch'akiykapurqan, hinaspaqa payqa kurpunwan yacharpurqan imaraykuchus hampichikurqan chay unquymanta. Chaymanta chaylla Jesus paypi yachaspanmi paymanta kallpa lluqsisqanta, kutirimuspa chay runakuna ukhupi nirqan: ¿Pi ñuqap p'achaykunata llamirqan? Chaymanta yachakuqninkuna payman nirqanku: Qhawarinki runata ñit'ishasunki qanta, chaymanta ninki: ¿Pi ñuqata llaqt'arqan? Chaymanta muyu-muyu qhawaykacharan rikunapaq chayta rurasqa warmita. Chaymantataq warmi manchakuspa, khatatakuspa, yachaspanmi ima tukusqanta payman, shamurqa hinaspa payman urmaykacharqa, paymantaq tukuy cheqaqta willakurqa. Payqa nirqa payta: Ususi, iñiyniykim qespichisunki. Thak kaypi riy, hinaspa azoteykimanta qhali kay. Kachalla paypa rimaykusqanpi, shamunkuna tukuy tantanakuy kamachiqmanta, ninkuna: Ususiyki wañurqan, ¿imataq kachalla llakichkanki yachachiqta? Jesusqa chaylla uyarispa rimayta rimasqata nirqa sinagoga kamachiqman: ama manchaychu, sapalla iñiy. Chaymanta mana saqirqanchu payman pipas qatipukunanpaq, Pedrolla, Jacobolla, Juanllawan Jacoboq wawqinta. Chaymanta chayamun sinagogap kamachiqnin wasinman, chaymanta rikan aslla kayta, chaymanta waqaqkunata chaymanta qapariqkunata achkhata, chaymanta yaykuspa nin paykunaman: ¿Imaraykutaq aslla kankichik,

chaymanta waqankichik? Chay wawa mana wañurqachu, ichaqa puñushkanmi. Chaymanta paykunaqa asipayakurqanku paymanta. Chaymanta llapa runakunata hawaman qatispa, wawapa taytanta, mamanta, paywankunatapas pusapun, hinaspa wawa saqasqa kasqanman yaykupun, hinaspa wawapa makinta hap'ispa payta nin: talitha, koumi; chaytaqa t'ikrasqaqa kaymi, sipascha, qamta nini, hatariy. Chaymanta chaylla sayarirqa sipascha chaymanta puririrqa; chunka iskayniyuq watayuqmi karqan imaraykuchus. Hinaspataq anchata muspharikarqanku, hatun musphariywanmi. Chaymanta paykunata sinchita kamachirqa mana pipas chayta yachanampaq, chaymanta nirqa payman mikhuyta qunankupaq.

6

Chaymanta chay chayamanta lluqsirqa, kikinpa llaqtanman chayarqataq, paypa yachakuqninkunataq payta qatipakunku. Hinaspa sábado p’unchaw chayamuptin paypaq qallarirqa juntanakuypi yachachiyta; hinaspa achkha runas uyarispa muspharikarqanku nispa: ¿Maymantachus kaymanqa kaykunaqa? ¿Chaymanta ima yachaytaq qusqa paymanqa, chaymanta chay hina atiykunataq paypaq makinwan rurakun? ¿Manachu kayqa ruwayniyuq, Mariapa wawan, Jacobopa, Josepa, Judahpa, Simonpapis wawqin? Chaymanta mana kanchu paypa panikunaqa kaypi ñuqaykuwan? Hinaspa paykunaqa paywanmi urmachisqa karqanku. Jesusqa paykunaman nirqan:

Mana profetaqa yupaychasqachu kanman, mana kaptinqa paypa llaqtanpi, paypa ayllukunapi, chaymanta paypa wasinpi. Chaymanta mana atirqanchu chaypi ima atiytapas ruwayta, mana pisi unqusqakunaman makikunata churaspa hampichaqtinlla. Chaymanta payqa muspharkaran paykunapa mana iñiyninkurayku. Chaymanta payqa ayllukunata muyurikuspa yachachirqan. Chaymanta payman waqarin chunka iskayniyuqta, chaymanta qallarirqan paykuna kachayta iskay iskay, chaymanta qurqan paykunaman atiyta mana ch'uya ayakunap, chaymanta kamachiwarqan paykunaman mana imata apanankupaq ñanman sichus mana chakitaklla sapalla, mana wayaqata, mana t'antata, mana chuqpiman qullqita, ichaqa sandaliakunawan watarisqa, chaymanta mana churakuqankupaq iskay unkuykunata. Chaymanta paykunaman nirqan: Maypichus yaykusqaykichis huk wasiman, chaypi qhipaykuychis hayk'aqchus lluqsisqaykichis chaymanta; chaymanta hayk'akuna mana chaskisunkichischu nitaq uyarisunkichischu qankunamanta, lluqsispa chaymanta ch'aqisaychis ñut'uta chakiykichispa urayninmanta testimonio paykunapaq; chiqamanta nirqaykichis, aswan soportakuypaq kanqa Sodomapaq utaq Gomorrapaq juicio p'unchaypi chay llaqtamantaqa. Chaymanta lluqsispa willakurqanku chaynapi kutirikunankupaq, chaymanta achkha supaykunata qarqurqanku, chaymanta achkha unqusqakunata aceitewan lluchkayarqanku chaymanta hampicharqanku. Chaymanta uyarirqa kuraq Herodes, sut'i karqa runa sutinqa paypaq, chaymanta nirqa: Juan bautizaq wañusqakunamanta huqarisqa karqa, chaymanta kay rayku llank'anku atiykuna paypi. Wakin

ninkunaqa nirkaqku: Elías kan, wakin ninkunataq nirkaqku: Profeta kan, huk profetakuna hinan. Uyarispaqa Herodes nisqa: Mayqintachus ñuqa umanta kuchurqani Juanta, payqa kanmi, paymi wañusqamanta huqarisqa. Paymi, imaraykuchus pay kikin Herodes kachaspa hap'irqa Juanta, chaymanta watarqa payta wasi qhawaypi Herodiaspaq rayku, Felipepa warminta, turqunpa paypa, imaraykuchus payta qusarqa. Juan Herodesmanqa nirqan karqan: Mana saqisqachu qanpaqqa wawqiykipa warminta charinki. Herodiasqa payman chiqnikurqan hinaspa payta wañuchiyta munarqan, ichaqa mana atirqanchu; imaraykuchus Herodesqa Juanta manchakurqan, payqa allin runa kasqanta hinaspa yuyu runa kasqanta yachaspa, hinaspa payta waqaychakurqan, hinaspa paymanta uyarispa achkha ruwakurqan hinaspa kusisqa paymanta uyarirqan. Chaymanta allin p'unchay chayamuptin, Herodes paypaq watarayku mikhunata ruwarqan paypa hatun runasninkunapaq, chaymanta waranqa kamachiqkunapaq, chaymanta ñawpaq runakuna Galileamanta, chaymanta Herodiaspa ususin yaykurqan, chaymanta tusurqan, chaymanta kusichirqan Herodesta chaymanta kuska tiyakuqkunata, qhapaq niwarqan sipasmanqa: Mañakuway imachus munanki, chaymanta qusqayki. Chaymanta jurqurqa payman: Ima sichus nuqata mañawanki, qusayki, chawpi qapaq kuyniykama. Payqa lluqsispa mamanman nirqa: ¿Imataq mañakusaq? Payqa nirqa: Juan Bawtistapa umanta. Hinaspa usqhaywan yaykuspa qhapaq kuraqman mañakurqa nispa: Munani qamqa kunanlla quwanki platopi Juanpa bautizaqpa umanta. Chaymanta ancha llakisqa tukuspa, qhapaq juramientokunamanta chaymanta paywanqa

tiyakuqkunamanta mana munasqachu payta qhipaykunata. Hinaspa chaylla kachaspa, rey verdugota kamachirqa apachimunanta umanta paypa. Payqa ripuspa umanta kuchurqan hark'ay wasipi, hinaspa umanta laq'u patapi apamurqan, chayta sipasmanqa qurqan, hinaspa sipasqa chayta maman qurqan. Chaymanta uyarispa paypa yachakuqkuna shamurqanku, chaymanta paypa ayachata hurqurqanku, chaymanta chaytataq pampanapiqa churarqanku. Chaymanta apóstolkuna Jesúsman tantakurqanku, chaymanta payman tukuy willakurqanku, hayka ruwasqankuta chaymanta hayka yachachisqankuta. Hinaspa paykunaman nirqan: Shamuy qankuna kikinku sapalla ch'in pampaman, hinaspa pisi samaykuy, imaraykuchus achka runa shamushaqtin hinaspa ripushaqtin manaña mikhunapaqpas tiempoyuqchu karqanku. Chaymanta barcowan kikinku ch'in tukuy pampaman ripurqanku. Chaymanta rikurqanku paykunata ripuqta, chaymanta riqsirqanku paykunata achkha runakuna, chaymanta chakiwan tukuy llaqtakunamanta tantanakuspa phawayurqanku chayman, chaymanta ñawpaqman purirqanku paykunata, chaymanta tantanakurqanku payman. Chaymanta Jesusqa lluqsispa achka runata rikurqa, chaymanta paykuna hawapi llakikurqa, imaraykuchus karqanku uwihakuna hina mana michiqniyuq, chaymanta achka yachachiykunata paykunaman qallarirqa. Chaymanta ñam achka pacha pasasqanmanta, paypaq yachakuqninkuna paymanqa acercakuspanku ninku kay sitiuqa ch'in kasqanta chaymanta ñam achka pacha; kachariy paykunata, chaymi ripuspanku muyuriq chakrakunaman chaymanta llaqtakunaman

rantikunkuman kikinkunapaq t'antakunata; imaraykuchus mikhunanpaq mana imataqa charinkuchu. Payqa kutichispa paykunaman ninmi: Qamkuna quy paykunaman mikhuyta. Chaymanta paykuna paymanqa ninkupuni: Ripuspa iskay pachak dinarukunawan t'antakunata rantisunchikchu chaymanta paykunaman mikhunanpaq qusunchikchu? Chaymi paykuna-man nin: Hayk'a t'anta-kuna-ta charankichis? Richkuy hinaspa rikuychik. Chaymanta yachaspa ninku: pichqa, chaymanta iskay challwakuna. Chaymanta paykunaman kamachirqa tukuykuna mikhunapaq mikhunapaq q'umir qurapa hawanpi tiyachunankupaq. Chaymanta tiyarqanku t'ikamuyukunapi, pachak pachakpi, pichqa chunka pichqa chunkapi. Hinaspa pichqa t'antakunata iskay challwakunatawan hap'ispa, hanaq pachaman qhawaspa bendicionta qurqa, t'antakunata p'akispa yachachisqakunaman qoq karqa paykunaman churanankupaq, iskay challwakunatataq llapanman rakirqa. Chaymanta tukuykuna mikurqanku chaymanta hunt'asqa karqanku, chaymanta chunka iskayniyuq wiskhukuna hunt'a p'akisqa mikhuy kaqkunamanta hurqurqanku, chaymanta challwa kaqkunamanta ima. Chaymanta pichqa waranqa qharikuna t'antakunata mikhusqakuna karqanku. Chaymanta chaylla pay yachakuqninkuna barcoman yaykuyta chimpaman Betsaidaman ñawpaqman puriyta kallpachirqa, paymi runachatata kacharinankama; chaymanta paykunamanta t'aqakuspa urquman mañakuq rirqa. Hinaspa tuta chayaykuptin, barku mama quchaq chawpinpi karqan, hinaspa pay sapalla allpa patapi karqan. Chaymanta rikuspanku

paykuna llakisqa kaspankuta puñunaypaq, karqan imaraykuchus wayra chiqnikuq paykunaman, chaymanta yaqa tawa qhawana tutamanta shamun paykunaman purispa lamar quchapi, chaymanta munakurqan pasayta paykuna. Paykunaqa payta quchapa patanpi purisqanta rikuspankutaq, aya kasqanta yuyarqanku, chaymanta qaparirqanku; llapa paykunaqa payta rikurqanku chaymanta llakisqa karqanku. Chaymanta chaylla paykunawan rimapurqa, chaymanta paykunaman nirqa: Kallpachakuychik, ñuqam kani, ama manchakuychikchu. Chaymanta wichayarqan barco ukhumanqa paykunaman, chaymanta wayraqa samarqan, chaymanta ancha llapan yupaymanmanta kikinkunapi musphayarqanku, admirakurqankutaq. Mana yachasqakuchu t'antakunamanta, ichaqa paykunapa sunqunqa sinchi karqan. Chaymanta chimpaspa ripurqanku Genesaret allpaman hinaspa sayachirqanku. Hinaspa paykuna barcamanta lluqsiptinkuqa chaylla payta riqsispa chay tukuy muyuriq suyuta phawaykacharqanku hinaspa qallarikurqanku mana allin kaqkunata qatanapi apaykachiyta maypichus uyarirqanku chaypi kasqanta; hinaspa maypichus yaykuq karqan ayllukunaman icha llaqtakunaman icha chakrakunaman, qhatukunapi churarqanku unqusqakunata hinaspa payta mañakurqanku imaynatachus pachanllanpas k'utukunmanta llamiykunankupaq; hinaspa hayk'akuna payta llamirqanku, qispichisqa karqanku.

7

Chaymanta Fariseokuna tantakuranku paymanqa, wakin qelqaqkunapas Jerusalenmanta shamuspanku; chaymanta rikuspanku wakin yachakuqninkuna mana chuyachasqa makinwan, kayqa mana maqchisqa, t'antata mikhuspanku, huchachayta qallarinku; Fariseokunaqa chaymanta tukuy Judíokunapas, mana makinkuta allinta maqchikuspankuqa, mana mikhunkuchu, kuraq runakuna yachachisqanta waqaychaspanku; chaymanta qhatumanmanta kutimuspanku, mana armakuspankuqa, mana mikhunkuchu; chaymanta achkha wak kapun chaykunata chaskirqanku waqaychanapaq, qupikuna maqchiy chaymanta jarra chaymanta anta qiru chaymanta puñuna; chaymantataq Fariseokuna chaymanta qelqaqkuna tapuranku payta: Imarayku mana yachakuqniykikuna purinku kuraq runakuna yachachisqanman hina, aswanpas mana maqchisqa makinwan mikhunku t'antata? Payqa kutichispa paykunaman nirqa: Allintan Isaías willakurqan qankunamanta llullakuqkunamanta, imaynatas qillqasqa kasqa: Kay runakunaqa simikunawan noqata yupaychanku, ichaqa sonqonkuqa karumanta kachakun noqamanta; yanqallataq noqata yupaychanku, yachachispa yachachiykunata kamachiykunata runakunamanta. Saqispa, imaraykuchus Diospa kamachikuyninta, hap'ikunkichis runakunapa tradicionta: bautismokunakunata jarrakunapa chaymanta vasokunapa, chaymanta wak rikch'akuq chay-hina achka ruwankichis. Chaymanta paykunaman nirqan: Allintan qankunaqa churankichis Diospa kamachikuyninta, chaymanta qankunapa tradicionniykichista waqaychanki churaykichis. Moisés nisqa nirqan: Taytaykita mamaykitapas yupaychay;

chaymanta pipas taytanta icha mamanta millay rimashan chayqa wañuyllawan wañuchun; qankunataq ninku: sichus runa taytanman icha mamanman nin korban, chaytaq haykun haykunapuni, mayqinchus ñuqamanta yanapasqa kanki chayqa, chaymantapacha manaña saqinku payta imatapas rurayta taytanpaq icha mamanpaq, Diospa simintan qankunapa tradicionninkunawan ch'usaqyachinku mayqinta qurqanku; chaymanta achkha chay hina ruwaykuna ruwankichik. Chaymanta tukuy runata wajyarispa, paykunaman nirqan: Tukuykuna ñuqamanta uyariwaychik, chaymanta hamut'aychik. Mana imapas kanchu hawamanta runapa yaykuq paymanqa mayqinchus atinman payta qhellichayta, ichaqa lloqsiqkunam kanku runata qhellichaq. Chaymanta, hayk'aq runakuna aypamanta wasiman yaykurqan, paymanta yachaqkuna payta simikuna tupaq taripakuchkarqanku. Chaymanta paykunaman ninmi: Chaynatapas qamkunapas mana hamut'ayuq kankichis? ¿Manarachus hamut'ankichis tukuy hawamanta yaykuq runaman manam atikunchu payta qillachananpaq? Chaymi mana yaykun paypa sunqunman, ichaqa yaykun wiksamanmi, chaymanta lluqsimun ismana wasimanmi, chuyachaspa tukuy mikhuykunata. Nirqan: Chay runap ukhumanta lluqsiq, chayqa runata qillachakuchin. Ukhumantam runakunapa sunqunmanta millay yuyaykunaqa lloqsimun: huaynachakuy, sarnakuy, wañuchiy, suway, munay achka, millay ruwaykunam, llullakuy, mana pinkakuy, millay ñawi, qhechuy simi, jatun yuyay, mana yachay; llapan kay millay kaqkunam ukhumanta lloqsimun hinaspa runata qhellichin. Chaymanta chaypi sayarispa ripurqan Tiro Sidón

suyukunaman. Chaymanta wasiman yaykuspa, mana pipas yachananpaqta munarqan, ichaqa mana pakakuyta atirqanchu. Huk warmi paymanta uyarispa, paypa uchuy ususin mana ch'uya espirituyuq kasqanrayku, chayamuspa paypa chakisman urmaykamusqa; chay warmitaq griega karqa, sirofenicia raza nisqamanta; hinaspa payta mañakurqa demoniotaqa paypa ususinmanta lluqsichinanta. Chayqa Jesusmi payta nirqa: Saqiy ñawpaqta wawakuna sasiasqa kanankupaq, mana allinchu imaraykuchus wawakuna-manta t'antata hapispa uchuy allqukuna-man wikch'uyta. Payqa kutichirqan hinaspa payman nirqan: arí, Apu; hinaspa uchuy allqukuna mesa uranpi mikunku wawakunapa t'anta phirurunkumanta. Hinaspa payta nirqan: Kay simiykiraykum riy, supayqa ususiykimanta lloqsirqanña. Chaymanta paypa wasinman ripuspa tarisqa wawata kawsanapi sirkasqata, chaymanta supaytapas lluqsisqata. Chaymanta kutimanta Tiro linderokunamanta lluqsispa, Sidón linderokunawanpas, hamurqa Galilea quchaman Decápolis linderokunakuq chawpinpi. Chaymanta payman upa rimaypi hark'asqata apamunku, hinaspa payta mañakunku makinta payman churananpaq. Chaymanta payta runakuna tantamanta sapalla apaspa, rikuchiq rukunkunanta paypa ninrinkuna ukhupi churarqa, chaymanta thuqaspa paypa qallunta llamirqa, chaymanta hanaq pachaman qhawarispa ancha samakurqa, chaymanta payta nirqa: effatha, chaymi kichurikuy. Chaymanta chaylla kichakurqanku paypa uyariyninkuna, chaymanta kacharikurqa paypa siminpa wataynin, chaymanta allinta rimarqa. Chaymanta kamachirqa paykunaman mana pipas ninkupaq, ichaqa paymi paykunaman

kamachikuchkarqa chayhina, aswan astawan willakuchkarqanku. Chaymanta yupaymanaypa yallanpi muspharikarqanku, nirqanku: Allin tukuy ruwarqan, upakunata uyarichun ruwan, mana rimayta atiqkunatapas rimarichun ruwan.

8

Chay p'unchaykunapi, yapamanta achka runa kashaspa mana imatapas mikhunankupaq charispa, Jesusqa yachakuqninta waqyarispa paykunaman nirqa: Noqa llakikuni kay runakunamanta, imaraykuchus kinsa p'unchayñan noqawan suyashankuña, mana imatapas mikhunankupaq charispa; sichus paykuna mana mikhuspapuni wasinkunaman kachasaq chayqa, ñanpi pisiyapunkuman; wakinninku karumanta shamushankuraqmi. Hinaspa yachakuqninkuna payman kutichirqanku: ¿Maymanta pipas kaypi atinqa kaykunata t’antakunawan ch’aqchunankupaq ch’in pachapi? Chaymanta paykunata tapurqan: Hayk'a t'antakunata qankunaqa charinkichik? Paykunaqa nirqanku: Qanchis. Hinaspa runaman kamachirqa pachapi tiyarikunankupaq, chaymanta qanchis t'antakunata hap'ispa yuspaychay ruwaspa p'akirqa, hinaspa yachachisqankunaman qurqa churakunankupaq, hinaspa runamanmi churaranku. Hinaspa paykunaqa pisi challwachakunatam charanku, chayta bendicionaspaqa, chaykunatapas ñawpaqman churanakunankupaq nisqa. Mikhuranku, chaymanta huntasqa karqanku, chaymanta

qanchis wiskhukuna saqisqa kaqkunamanta huqarirqanku. Karqanku chaymanta tawa waranqa hina, hinaspa kacharqan paykunata. Chaymanta yachakuqnin-kuna-wan barco-man yaykuspa, chaylla Dalmanutha suyukuna-man hamusqa. Chaymanta Fariseokuna lloqsirqanku, chaymanta qallarirqanku paywanqa rimanakuyta, maskhaspanku paypa kaqninmanta hanaqpachamanta señalta, pruebaspa payta. Chaymanta paypa espiritunpi ukhupi ancha saminakuspa nin: ¿Imaraykutaq kay mirayqa señalta maskakun? Chiqamanta ninaykim: sichus kay wiñaypaq willakuy qusqa kanqa. Chaymanta paykunata saqispa, barkuman yaykuspa kutimpi ripurqa. Chaymanta qunqarqanku t'antakunata hap'iyta, chaymanta huk t'antallamanta mana huk imata charqankuchu kikinwan wampupi. Chaymanta paykuna-man kamachikurqan nirqan: Rikuychik, qhawarychik Fariseokuna-pa levadura-manta chaymanta Herodes-pa levadura-manta. Hinaspa paykunaqa hukwan hukwan yuyaymanakurqanku, nirqanku: Mana t'antakunata charqankuchu. Chaymanta yachaspaña Jesusqa paykunaman ninmi: ¿Imaraykutaq yuyaykachankirichis mana t'antakunayuq kasqaykichisrayku? Manaraqchu hamut'ankichis nitaq yachankichischu? ¿Aswanpas sinchiyachisqa sonqoykichista charinkichischu? Ñawikunayuq kashaspa mana rikunkichischu, chaynallataq ninrikunayuq kashaspa mana uyarinkichischu? ¿Chaymanta manachu yuyarinkirichis? Hayk'apataq pichqa t'antakunata p'akirqani pichqa waranqa runakunaman, hayk'a wiskhukuna p'akisqa t'antawan hunt'asqa huqarirqankichik? Payman ninku: chunka iskayniyuq. Icha qanchis t'antakunata tawa waranqa runakunaman rakirqankichis chayqa, hayk'a

wiñapukunapi hunt'a p'akisqa t'antakunata huqarirqankichis? Paykunaqa nirqanku: Qanchis. Chaymanta paykunaman nirqan: ¿Manarachu hamut'ankichis? Chaymanta shamun Betsaidaman. Chaymanta paykuna apamunku paymanqa huk ñawsa runata, chaymanta paykuna mañakunku payta chaynapi payta llank’anan. Hinaspa ñawsa runapa makinta hap'ispa, payta llaqtamanta hawaman pusarqan, hinaspa paymanta ñawikunaman thuqaspa, makinkunata payman churaspa, payta tapurqan sichus imata rikan. Chaymanta hanaqman qhawarispa nirqan: Runakunata sach'akuna hina purisqankunata rikuni. Chaymanta yapamanta churarqa makikunata paypa ñawikunapa patanpi, chaymanta payta qhawarichiyta ruwarqa, chaymanta kutichisqa karqa, chaymanta llapanta sut'imanta qhawarqa. Hinaspa kacharan payta wasinman, nispa: Ama llaqtaman yaykunkichu, ama pipaspas llaqtapi ninkichu. Chaymanta Jesusqa lloqsirqa yachaqkunanwan Cesarea de Filipopa ayllukunanman, chaymanta ñanpim paykunata tapurqa, nirqaspa: ¿Imataq runakunaqa ninku ñoqa kayta? Paykuna chaymi kutichirqanku: Juan bautizaqta, chaymanta wakkuna Eliasta, wakkuna chaymi profetakunamanta huqta. Chaymanta paymi payqa ninku paykunaman: qankunaritaq pitaq ñuqata ninku kayta. Kutichispa Pedro payman nin: Qam kanki Cristo. Chaymanta paykuna-ta llalliq ama pi-man-pis paymanta ninkuman-chu. Hinaspa qallarirqa paykunata yachachiy runaqa churin achkha ñak'arinanpaq, hinaspa mana chaskinasqa kananpaq kuraqkunamanta hinaspa hatun sacerdotekunamanta hinaspa qillqaqkunamanta, hinaspa wañuchisqa kananpaq, hinaspa kimsa p'unchaykunamanta

qhipaman hatarinanpaq; hinaspa mana manchakuspa chay simita rimaykachasqa. Chaymanta Pidru payta hap'ispa, payta k'amiyta qallarisqa. Payqa ichaqa kutirimuspa, yachakuqninkuna rikuspanku, Pedrota llaqtarqan nispa: Riy qhipay ñuqay, satanás, imaraykuchus mana Diospa imakunata yuyarinki, aswanqa runaskunapa imakunata. Chaymanta runata yachakuqninkunawan wajyachispa, paykunaman nisqa: Pipas munan qhipay qatipanaypaq, kikinmanta ñichikuchun, chakatasninta apachikun, hinaspa ñuqata qatipachikun. Piqa imaraykuchus munanman paypa animanta waqaychayta, chinkachinqa chayta; piqa chaymanta chinkachinman paypa kikinpa animanta ñuqapa rayku chaymanta allin willakuypa, kayqa waqaychanka chayta. ¿Imanataq yanapanqa runatqa, sichus taripanqa tukuy kay pachata, chaymanta chinkapunqa animanta paypa? Icha ima qunqa runa t'inkinapaq paypa animanmanta? Piqa sichus noqamanta hinaspa noqaq rimayniykunamanta pinkakunqa kay wiñay mirachiq hinaspa huchalliq miraypiqa, chaymi Runaq Churin paymanta pinkakunqa hamuqtinmi Yayayniq k'anchayninpi santu willaqkunawan kuska.

9

Hinaspa paykunaman nirqan: Chiqamanta qankunaman nini, kanku wakinkunaqa kay sayaqkunamanta, maykunachus mana wañuyta mallipunqakuchu, hayk'aqkama Diosmanta qhapaq kuykunata atiyniyuq hamushaqta rikunkuchu. Chaymanta

suqta p'unchaywan Jesusqa Pedrotawan Jacobotawan Juantawan pusarqan, paykuna hatun urquman wicharqan sapallankuta; chaymanta paypa ñawpaqenpi tukurikapurqan, chaymanta paypa p'achankuna k'anchaylla tukupurqan, yuraq ancha rit'i hina, mayk'aq t'aqsaq kay pachapi mana atinmanchu chhaynata yurayachinanta. Chaymanta Elías rikurirqa paykunaman Moiséswan, chaymanta paykunaqa rimanakuchkarqanku Jesuswan. Chaymanta kutichispa Pidru nin Jesúsman: rabí, allinmi kaypi kanaykupaq; chaymanta ruwasunchik kimsa karpakuna, qampaq hukta, Moiséspaq hukta, Elíaspaq hukta. Mana yachanchu imatach parlan, manchakusqam karqanku chayrayku. Hinaspa phuyu llanthuykachaq paykunaman karqan, hinaspa phuyumanta kunka hamurqan nispa: Kayqa kanmi ñuqap munasqa churiy, payta uyariychik. Chaymanta qunqayllamanta muyuriyta rikuspa, manaña pi mana rikurqankuchu, aswanpas Jesusta sapalla paykuna kikinwan. Paymanta uraykamuchkaptinkuqa, paykunata kamachirqa mana pipas willananpaqchu imakunata rikurqankuta, mana runaq churin wañuqkunamanta hatarinankamaqa. Chaymanta chay simita hap'irqanku, kikinkunaman rimanakuspa ima kasqanta chay wañusqakunamanta huqariyta. Chaymanta payta tapukuranku, nirankuchu: ¿Imaraykutaq qillqaqkuna ninku Elías ñawpaqta shamunan tiyan? Paymi kutichispa nirqan paykunaman: Elías chiqamanta hamuspa ñawpaqta kutichin llapanta, chaymanta ¿imaynatataq qillqasqa kachkan runaqa churin patapi, chaypaq achkha ñakarikunanta chaymanta qhaway illasqa kananpaq? Ichaqa nini qankunaman chayqa Elías shamurqan, chaymanta

ruwanku payman hayka munankutaq, imaynan qillqasqa kachkan payman. Chaymanta shamushpa yachakuqkunaman chayaspanqa, achka runata paykunamanta rikurqa, chaymanta qillqaqkunata paykunawan rimanakushaqta rikurqa. Chaymanta chaylla tukuy runakuna payta rikuspankuqa anchata mancharikurqanku, hinaspa phawaykamuspa napaykurqanku payta. Hinaspa qillqaqkunata tapurqa: ¿Ima rimanakunkichis kikinchiskunawan? Hinaspa huk tukuy runakunamanta kutichispa nirqa: Yachachiq, apamurqani wawayuqta qamman, ama rimaq espírituyuq kaspa. Chaymanta maypichus payta hap'inman, urmachin payta, chaymanta phusaykan, chaymanta kirusninta kharirichin, chaymanta ch'akiykan, chaymanta yachaqmasqaykiman nirqani payta qarqunankupaq, ichaqa mana atirqankuchu. Payqa kutichispa paymanqa nin: ¡Aw mana iñiq miray!, ¿hayk'akama qankunawan kasaq? ¿Hayk'akama qankunamanta suyasaq? Apamuy payta ñuqaman. Chaymanta paykuna payta payman apamurqanku. Chaymanta payta rikuspanqa, chaylla espíritu k'irirqachirqa payta, chaymanta allpa patapi urmaspanqa k'uyurirqa pukurikuspa. Chaymanta paypa taytanta tapurqan: Hayk'a pachapas kay payman tupasqan? Payqa nirqa: wamramantapacham. Hinaspa sapa kuti payta ninaman wichqarqa, yakunamanpas, chinkarichinampaq payta, ichaqa sichus ima atikunki, yanapawayku ñuqaykumanta llakikuspa. Ichaqa Jesusqa payman nirqa: Sichus iñiyta atinki chayqa, tukuy imakunam atikuna iñiqpaq. Chaymanta chaylla qaparispas wawa taytanqa wiqikunawan nirqan: Iñinimi, Apu; yanapaway mana iñiyniypi. Jesusqa rikushpanmi runakuna

tantakumusqankuta, chay mana chuyaq ajaytaqa nisqa, paymanqa nishpa: Chay mana rimaq, upaqa ajay, ñuqaqa qamman kamachikuyki, paymanta lluqsiy, chaymanta manaña paymanqa yaykunkichu. Chaymanta qaparispanku, achkha kunkurichispanku payta, lluqsirqa. Chaymanta karqa wañusqa hina, chayrayku achkha runakunam ninku wañusqaña karqa nispa. Chayqa Jesusqa payta makimanta hap'ispa huqarichirqa, hinaspa payqa sayarirqa. Chaymanta payta wasiman yaykuspa, yachakuqkuna paypa sapallankupi tapurqanku: ¿Imaraykutaq ñuqayku mana atirqaykuchu chayta hurquyta? Hinaspa paykunaman nirqan: Kay laya mana pimanpas lluqsiyta atinchu, manaqa oración nisqapi hinaspa ayuno nisqapi. Chaymanta chaymantataq lluqsispa Galileapi purisharqanku, manataq munarqachu pipas yachananta; yachachisharqan imaraykuchus yachakuqninta hinaspa nisharqan paykunaman chay runaq churin qusqa kanqa runaq makinman, hinaspa wañuchikunqaku payta, hinaspa wañuchisqa kaspa kimsa punchawpi hatarikunqa. Paykunaqa mana yachanqakuchu chay simita, chaymanta manchakuranku payta tapuyta. Chaymanta shamurqa Capernaumman, chaymanta wasipi kashaqtin tapurqan paytakunata: ¿Ima ñanpi kikinkunaman rimanakurqankichis? Paykunaqa upallalla qhipakurqanku, paykunapura ñanpi rimanakurqanku pi aswan hatun kasqanmanta. Hinaspaqa tiyakuspa, waqyarqa chunka iskayniyuqta, hinaspaqa ninmi paykunaman: Sichus pipas munan ñawpaq kananpaq, kanqa llapamanta qhipa, hinaspaqa llapamanta sirwiq. Hinaspa huk wawata hap'ispa, paykunapa chawpinpi churarqa, hinaspa payta mak'anpi hap'ispa

paykunaman nirqa: Pitaq kay hina wawakuna huknintataq nuqapa sutiypi chaskikun chayqa, nuqatam chaskikun; hinaspa pitaq nuqata chaskikun chayqa, manan nuqatachu chaskikun, aswanqa nuqata kachamuqtam chaskikun. Juan payman kutichirqa nirqa: Yachachiq, rikurqayku huk runata qampa sutikipi supaykunata hurquchkaqta, mayqan mana qatiwanchikchu, chaymanta harkaykarqayku payta, imaraykuchus mana qatiwanchikchu. Chaysi Jesusqa nirqa: Ama harkaychu payta, mana pipas kanchu mayqinchus atiyta ruwanqa ñuqap sutiypi, chaymanta utqayllataq atikunqa millay rimayta ñuqamanta. Pichus mana qankunata hinaraqchu, paymi qankunapaq kan. Pi qankunaman yakunpa qiruyninta qunman sutiypi ñuqap, Cristomanta kasqaykichisrayku, chiqamanta ñini qankunaman: mana imatapas chinkachinanchu paypaq qullqinta. Chaymanta pi kay huch'uy noqaman iñiq runakunamanta hukta urmachispa, aswan allinmi paypaq sichus huk hatun kutana rumi kunkampi muyurichisqa kaspa, chaymanta quchaman wikch'usqa kanman. Chaymanta sichus makiyki urmachisunki, kuchuy chayta; allinmi qanpaq mana hunt'a makiyuq kawsayman yaykunayki, iskay makiyuq kaspa Gehennaman rinaykimanta, mana wañuchisqa ninaman, maypichus paykunapa kuru mana wañunchu chaymanta nina mana wañuchisqachu. Chaymanta sichus chakiyki urmachisunki chayqa, kuchuy payta; allinmi qanpaq kawsayman yaykunayki usqu kaspa, icha iskay chakiyuq kaspa wikch'usqa kanayki gehennaman, mana wañuchiy atina ninaman, maypim kurunkunaqa mana wañunchu chaymanta ninaqa mana wañuchisqachu.

Chaymanta sichus qampa ñawiqmi qamta urmachisunki chayqa, hurquy payta; allinmi qampaq huk ñawiyuq haykuyta Diospa qhapaq kaynimman, utaq iskay ñawikunayuq kaspa riyta nina gehenaman, maypim paykunapa kurumi manan wañunchu chaymanta ninapis manan wañuchisqachu kanchu. Llapa runapas ninawan kachiyachisqa kanqa, chaymanta llapa haywaykunapas kachiwan kachiyachisqa kanqa. Allin kachkan kachi; ichaqa sichus kachiqa mana kachi tukuptin, imawanchus payta kachichankichik? Qankunapi cachiy charichinkichis, chaymanta hukwan hukwan thak kaychis.

10

Hinaspa chaymanta hatarispan, Judeapa saywinkunaman Jordanpa chimpanpa ukhunman shamun, hinaspa runakuna yapamanta paymanqa huñunakunku, hinaspa imayna yachachiq karqan hinan, yapamanta paykunata yachachirqan. Chaymanta Fariseokuna acercakuspa payta tapurqanku sichus saqasqa kasqa qharimanqa warmita kachariy, pruebaspa payta. Payqa kutichispa nirqan paykunaman: ¿Imataq qankunaman kamachirqasunki Moisés? Paykunaqa nirqanku: Moisés saqirparin t'aqay qillqata qillqayta hinaspa kacharpayta. Hinaspa kutichaspa Jesus paykunaman nirqa: qankunapa sunqu sinchi kayninman hina qankunaman kay kamachiyta qelqarqa; ichaqa qallariy kamay pachamanta qari hinaspa warmi paykunata ruwarqa Dios; kay rayku saqenqa runa taytanta hinaspa mamanta, hinaspa tinkukunqa warminta, hinaspa

kanqaku iskay huk aychapi. Chaymi manaña iskay kanku, aswanqa huk aycha; chaymi chay Dios tantachisqanta, runa ama t'aqachunchu. Chaymanta wasiman kutimuspanku yachakuqkuna paymanta kay chayamanta tapurqanku, chaymanta paykunaman ninmi: Pipas warminta saqispa huk warmita qusaykusqa chayqa, paypa hawanpi hucha ruwan; chaymanta sichus warmi qusanta saqispa huk qusawan qusaykusqa chayqa, hucha ruwan. Chaymanta paykuna apamuchkarqanku wawakuna payman, chaynapi paykunata llank'akunanpaq; ichaqa yachakuqkuna ninachkarqanku apamuchkaqkunata. Jesusqa rikuspanmi phiñakurqa hinaspa paykunaman nirqa: Saqeychik warmakunata noqaman hamunankupaq, hinaspa ama harkakuychikchu paykunata; chay hina warmakunaqpaqmi Diospa qhapaq kaynin kan. Chiqapmanta ñiykichik, pi mana Diospa qhapaq kuynintan wawa hina chaskikuptin, mana chaypi yaykuqchu kanqa. Hinaspa paykunata k'askaspa, makikunata paykunaman churaspa, bendicionta qurqa. Chaymanta payman ñanman lloqsisqanman, huk phawarimuspa chaymanta qonqorispa payta tapurqan: Allin yachachiq, ¿ima ruwasaq chayrayku wiñaypaq kawsayta heredasaq? Jesusqa paymanmi nirqan: ¿Imataq ñuqata allin nishanki? Mana pipas allinchu, huklla Dios chayllam. Kamachikuykunata yachanki: ama huaynaykunachu, ama wañuchiychu, ama suwachu, ama llulla testimonio quychu, ama qhechuychu, taytaykita yupaychaykuy chaymanta mamaykita. Chayqa, kutichispa nisqa paymanqa: Yachachiq, kay tukuy imakunata waqaychani noqa wayna kayniymanta. Chayqa Jesusqa qhawaspa payta munasqa, hinaspa nisqa

payman: Huklla qamta pisiyachin. Sichus munanki allin kay, riy, tukuy kapuykikunata rantiykuy hinaspa qoy wakchaman, chaymanta kapunki qolqeta hanaq pachapi, hinaspa hamuykuy qatiwanaykipaq, hoqarispa cruzniykita. Paymi llakisqa tukuspa chay rimayman hina ripurqa llakikuypi, imaymana kapuyniyuq achkhata kaptin. Hinaspa muyuriyta qhawaspa Jesusqa paypa yachakuqkunaman nin: ¡Imaynatachus sasam qullqita chariqkuna Diospa qhapaq kaynimman yaykunkuman! Yachakuqkunataq paypa simikunamanta muspharkankutaq. Jesusqa kutichispa paymi paykunaman nirqa: Wawakuna, imaynatachus sasa kanman qullqipi confiasqakuna Diospa reinunman yaykuyta; aswan facil kanman camello agujaqa t'uqunmanta yaykuyta chaymanta qhapaq runa Diospa reinunman yaykuyta. Paykuna chaywantaq anchata muspharikarqanku, kikinkunaman nirqanku: Chaymantapas, pi atinman qispichisqa kananpaq? Qhawarispa paykuna Jesus nin: Runakuna ukhupiqa mana atiychu, ichaqa mana Dios ukhupiqa, tukuy imachus atiy kan Dios ukhupi. Pedroqa payta nirqayta qallarirqa: Qhawariy, ñuqaykuqa tukuyta saqirqayku, chaymanta qamtaqa qatirqaykutaq. Jesusqa kutichaspa nirqa: Cheqaqtam qankunaman nini, mana pipas kanchu wasiyta utaq wawqekunata utaq panikunata utaq taytata utaq mamata utaq warmita utaq wawakunata utaq chakrakunata saqesqa ñuqapaq chaymanta allin willakuypaq, chayqa mana chaskisqa pachak kutinta kunan kay pachapi wasikunata wawqekunata panikunata taytata mamata wawakunata chakrakunata ñak'ariykunawan, chaymanta shamuchkaq pachapi wiñay kawsayta. Achka-kuna ichaqa ñawpaq-kuna qhipa-kuna

kanqaku, chaymanta qhipa-kuna ñawpaq-kuna kanqaku. Paykunam karqanku ñanpi wichaykamuspa Jerusalénman; hinaspa Jesusmi ñawpaqenpi apakurqan paykunata, hinaspa muspharikarqanku, hinaspa qatiykuspa manchakurqanku. Chaymanta kutipi chunka iskayniyuqta pusaspa, qallarirqa paykunaman niyta payman pasaqta imakunata, chaymi: Qhawariychik, wichaykamuykuchkaniku Jerusalenman, chaymanta Runaq Churin qusqa kanqa hatun sacerdotesman chaymanta qillqaqkunaman, chaymanta wañuyman huchachanqaku payta, chaymanta qunqaku payta nacionkunaman, chaymanta asipayawanqaku payta, chaymanta azotawanqaku payta, chaymanta thuqawanqaku payta, chaymanta wañuchinqaku payta, chaymanta kimsa punchawpi hatarikunqa. Chaymanta paymanmi acercakunku Santiago chaymanta Juan, Zebedeopa churinkuna, nispanku: Yachachiq, munayku ima mañasqaykutapas ruwanaykita ñuqaykupaq. Payqa nirqan paykunaman: ¿Imataq munanki qankunapaq ruwayta? Chaykunataq nirkanchik payman: Qoway ñuqaykuman, imaynatachus huk qanpa pañamanta, chaymanta huk qanpa lluq'imanta tiyakusunchik qanpa k'anchayniykipi. Jesusqa paykuna-ta nirqan: Mana yachanki-chis ima-ta mañakunki-chis. ¿Qankuna atinkichuwanchu upyayta chay qiruta mayta ñuqa upyani, chaymanta chay bautismuta mayta ñuqa bautizasqa kani bautizasqa kaytataq? Paykunaqa ninku payta: Atiwanchik. Jesusqa paykunaman nirqa: chay qiru nuqa upyashqayta qankunapas upyanqakichik, chaymanta chay bautismo nuqa bautizasqayta qankunapas bautizasqa kanqakichik; ichaqa nuqapa pañamanta tiyay chaymanta

lluqimanta tiyay mana nuqapa qunapaq kanchu, aswanqa maykunapaqchus wakichisqa kasqa. Chaymanta chunka uyarispa, Jacobomanta chaymanta Juanmanta phiñakuyta qallarirqanku. Jesusqa paykunata waqyarispa niran paykunaman: Yachanki imaynatachus nacionespa kamachiqninkuna rikurikuq paykuna kamachinku paykunata, hatun runakunankupas atipaykachanku paykunata; mana chaynatañataq kanqa qankunapi, aswanqa pichus munakun hatun kay qankunapi, kanqa qankunapa sirvinakuq, pichus munakun qankunapa ñawpaq kay, kanqa llapanpa sirviykachaq; runapas Churinqa mana shamurqachu sirvikunanpaq, aswanqa sirvinakuqpaq, qonampaq almaninta qullqipaq askha runapa rantipi. Chaymanta paykuna Jericoman shamunku. Hinaspa paymanta Jericumanta lluqsishaspa hinaspa yachakuqninkuna paymanta hinaspa achka runakuna, Timayuq churin Bartimayus ñawsa tiyakushasqa ñan qayllanpi mañakuspa. Chaymanta uyarispa Jesusqa Nazaretmanta kasqanta, qallarirqa qapariyta hinaspa niyta: Davidpa wawan, Jesus, llakikuway ñuqawan. Chaymanta achkha runakunaqa paymanmi rimanakurqanku upallana kananpaq, ichaqa payqa aswan achka qapariyta qallarirqa: Davidpa churin, llakiykuway ñuqata. Chaymanta sayaspa Jesus nirqa: Waqyaychik payta. Chaymanta waqyankupaq ñawsa runat, nispankupaq payman: Kallpachakuy, hatariy, waqyasunki. Payqa p'achanta wikch'uspa sayarispa, Jesúsman shamurqa. Hinaspa kutichispa Jesus payman ninmi: ¿Imataq qanpaq munawanki ruwanayta? Chay ñawsataq payta ninmi: Rabbuni, wakmanta rikuyta atiymanpaq. Hinaspa Jesusqa paymanmi nirqa: Riy, iñiyniyki

qespichisuqayki. Hinaspa chaylla qhawariykurqa, hinaspa Jesusta qatirqa ñanpi.

11

Hinaspa imaraykuchus Jerusalenman, Betfageman, Betaniaman, aceituna urquman achaykuchkaptinku, iskay yachakuqninkuna kachan, hinaspa paykunaman nin: Qankunapa ñawpaqnikipi llaqtaman riy, hinaspa chaylla chayman yaykuspankichis tarikunkichis huk potrillota watarasqata, manataqmi pi runapis payllapi tiyakurqanchu; payta kacharispan apamuy. Chaymanta sichus pipas qankunaman ninman: ¿Imataq kayta rurachkankichis? nispa Ninku Señor paymanta necesitakun nispa, chaymanta chaylla payta kachapunqa kayman kutimuchispa. Ripukurqanku, chaymanta tarikurqanku wataykusqa potrillota punkuman hawa ñanpa hawanpi, chaymanta paykuna paschanku payta. Chaymanta wakin chaypi sayaqkunamanta niqku paykunaman: ¿Imataq ruwankichis kacharispa chay uywacha? Paykunataq paykunaman nirqanku imayna kamachirqa Jesus, chaymanta saqirqanku paykunata. Chaymanta paykunaqa apamurqanku chay uywachata Jesúsman, chaymanta churqanku paypi paykunapa p'achakunata, chaymanta paymi tiyakurqa paypi. Achka runakunapas paykunapa p'achakunata mast'arqanku ñanman, wak runakunapas raphiyuq k'allankunata k'utiykurqanku sach'akunamanta hinaspa mast'arqanku ñanman. Chaymanta ñawpaqman rikuna runakunapas qhipaman rikuna

runakunapas qaparirqanku nirqanku: ¡Hosanna! Bendicionasqa Señorpa sutinpi shamukuna. Bendicionasqa shamuchkan qhapaq kamachiy Señorpa sutinpi, yayaynichik Davidpa, hosanna aswan pata ukhupi. Chaymanta Jesusqa yaykurqa Jerusalenman, templo sagradomanpas, hinaspa tukuy imakunata qhawarispan, chisi pacha ña kashasqanrayku, lloqsirqa Betaniaman chunka iskayniyoqkunawan. Hinaspa qhipaq p'unchaypi paykuna Betaniamanta lluqsispa, yarqhasqa karqan; hinaspa karumanta higo sachatam raphiyuqta rikuspa, hamusqa imachus taripananpaq chaypi; hinaspa chayman chayaspa, mana imactapas tarisqachu, raphillakunallam kasqanmanta; mana higokunaq pachanchu kasqanrayku. Chaymanta kutichaspa paymanqa nirqa: Ama qampamanta wiñaypaqpas pipas ruruta mikhuchun. Chaymanta paypa yachakuqkuna uyarirqanku. Hinaspa paykuna kutimusqanku Jerusalenman; hinaspa Jesusqa yaykuspa templo ukhumanqa qallarisqa ranqhaqkunata hinaspa rantiqkunata templo ukhupi kacharpuyta, hinaspa qullqi tikraqkunapa mesankunata hinaspa urpita ranqhaqkunapa tiyanankunata waqllisqa, hinaspa mana saqisqachu pipas imapas templo ukhumanta apananpaq, hinaspa yachachisqa nispa paykunaman: ¿Manachu qillqasqa kasqa noqapa wasiymi mañakuy wasi sutiyachisqa kanqa tukuy nacionkunapaq? Ichaqa qankunaqa payta suwakuna wasin ruwarqankichis. Chaymanta uyarirqanku qillqaqkuna, fariseos, hatun sacerdotekunapas, chaymanta maskharqanku imaynatachus payta chinkachinanpaq, imaraykuchus manchakurqanku payta, tukuy runakuna muspharikarqanku paypa yachachiyninwan. Chaymanta ch'isi

tukuptin, payqa llaqtamanta hawaman lluqsiq karqan. Chaymanta tutamanta purispa rikurqanku higuera sachatam saphimanta ch'akisqa kasqanta. Hinaspa Pedroqa yuyarispa paymanmi nin: Rabí, rikuy, higuera sach'aqa qan maldecirqanki, ch'akisqa kapun. Chaymanta kutichaspa, Jesusqa paykunaman ninmi: Diospa iñiyniyuq kaychis. Chiqamanta qamkunaman nini: pichus kay urquman ninman, Hurqusqa kay hinaspa wikch'usqa kay quchaman, hinaspa mana t'aqasqa kanman sunqunpi, ichaqa iñinqa imachus nin tukupun chayqa, kanqa paypa imachus ninman. Chayrayku nini qankunaman: tukuy imatachus mañakuspa mañakunkichis, iñiychis chaskikunkichis nispa, chaymi qankunapaq kanqa. Chaymanta mayqin pachapas sayankichis mañakuspa, pampachankichis sichus imapas charinki huk runapa contranta, chaypaq yayaykichispas hanaq pachapi kaqqa pampachasunqankichis huchankichista. Sichus qankunaqa mana kachariykichischu, manataqmi taytaykichis kacharikunqachu qankunapa huchaykunata. Hinaspa kutimusqanku Jerusalenman; hinaspa templo ukhupi payta purishasqantin, hatun sacerdotekuna hinaspa qelqaqkuna hinaspa yuyaqkuna shamunqanku payman hinaspa ninqanku payta: ¿Ima atiyniyuqchus kay imakunata ruranki? Icha pi qamman kurka kay atiyta kay imakunata ruwanaykipaq? Chayqa Jesusqa kutichispa nirqan paykunaman: Tapusqayki qankunata ñuqapas huk shimita, chaymanta kutichiwaychik ñuqaman, chaymanta nisqayki qankunaman ima atiypi kaykunata rurani. Juanpa bawtismunqa hanaq pachamanta karqanchu icha runakuna ukhumanta karqanchu? Kutichiwayychik ñuqata. Chaymanta paykunaqa kikinkunaman

yuyaykusharqanku nispa: Sichus hanaqpachamanta nishunchi, ninqa: Imaraykutaq chaymi mana payman iñirqankichis? Ichaqa niykusunchikchu, runaskunamanta? Paykunam runata manchakurqanku; llapa runakunam Juanta profeta kasqanta yuyarqanku. Chaymanta kutichaspa ninku Jesúsman: Mana yachanchikchu. Chaymanta Jesusqa kutichaspa ninmi paykunaman: Manaña ñuqapas ninichu qankunaman may atiyniyuqchus kay imakunata ruwani.

12

Chaymanta qallarirqa paykunaman willakuykunapi nirqa: Uwiña chakrata tarpurqa huk runa, chaymanta churarqa pirqata, chaymanta t'uqurqa vino saruna, chaymanta ruwarqa turrita, chaymanta qurqa payta chakra llamk'aqkunaman, chaymanta ripurqa. Hinaspa kacharka huk runa t'aqata chakra llamkaqkunaman pacha chayamuptin, chaynapi chakra llamkaqkunamanta uva tarpuypa rurunkunata hap'ichinanpaq. Chaymanta payta hap'ispa maqarqanku, ch'usaqta kacharpurqanku. Chaymanta kutimanta kacharka paykunaman huk siervo-ta, chaymanta chay-ta rumiyaspa uma-n-ta k'irispa, kacharka mana yupaychasqa-ta. Hinaspa kutimanta hukta kachaykurqa, chaytapas wañuchirqanku, hinaspa achkha hukkunata, mayqinkunatataq maqaspa, mayqinkunatataq wañuchispa. Kaqlla chaypas huk churita charikuspa, munasqan paypa, kachaykurqa paytapas qhipaq paykunaman, nispa: Yupaychankuman churita ñuqapa. Chaykunataq chakra

llamkaqkuna, payta shamuchkaqta rikuspanku, kikinkunaman nispanku: Kayqa heredero kashan. Hamuy, wañuchisun payta, chaymanta herenciaqa ñuqanchikpa kanqa. Chaymanta hap'ispa wañuchirqanku payta, chaymanta qarqurqanku payta uva tarpuypa hawanman. Imamantataq ruwanqa viñap yayakunanqa? Shamunqa hinaspa chinkachinqa kay chakra llamkaqkunata, hinaspa qunqa uva chakrata waqkunaman. ¿Manachu kay qillqasqata ñawinchankichis, rumi mayqintataq wasiruqkuna mana munankuchu, kayqa tukurqan k'uchu umaman; Apumanta kaytaqa rurasqa karqan, chaymanta admirakuypaqmi ñawinchistapi kan? Chaymanta paykunaqa payta hap'iyta maskharqanku, chaymanta runachatamanta manchakurqanku; yachakurqankutaq imaraykuchus paykunaman willakuyta nirqan. Chaymanta payta saqispa ripurqanku. Chaymanta paykunaqa kachanku paymanqa wakin Fariseokunamanta chaymanta Herodianokunamanta, chaypaqqa payta hap'inankupaq simiwan. Paykunaqa chayamuspa paymanqa ninku: yachachiq, yachanchikmi cheqaq kanki chaymanta mana qampaq importanchu pipasmanta; mana qhawarinki runakuna uyanman, ichaqa cheqaqnintapim Diospa ñanta yachachinki. Chaymanta ñuqaykuman nirqanku: ¿Saqillasqachu Césarman tributa quy utaq manachu? Quyku icha mana quyku? Ichaqa paykunapa llullakuyninta yachaspa, paykunaman nisqa: ¿Imaraykutaq noqata pruebaywankichik? Apamuy noqaman huk denariota rikunaypaq. Paykunaqa apamurqanku. Chaymanta paykunaman nin: ¿Pitaq kay rikcha, chaymanta kay qillqasqa? Paykunaqa nirqanku: Césarpa. Hinaspa kutichispa, Jesusqa nirqan paykunaman: Qukuychik

Césarpa kaqninta Césarman, chaymanta Diospa kaqninta Diosman. Hinaspa admirakurqanku paypi. Chaymanta Saduceokuna payman shamurqanku, paykunam nirqanku mana kausariymi kananta, chaymanta payta tapurqanku nispa: yachachiq, Moisesmi noqaykuman qelqarqa sichus pipas wawqen wañunqa chaymanta warmiyninta saqenqa, chaymanta wawakuna mana saqenqa, chaypaqmi wawqen paypa warmiyninta hap'inanpaq chaymanta muhuyta hatarichinampaq paypa wawqenpaq. Qanchis chayrayku wawqikuna karqanku. Chaymanta ñawpaq warmita hurqurqa, chaymanta wañuchkaspa mana muhuyta saqirqachu. Chaymanta iskay kaqnin payqa horqorqa, chaymanta wañurqa, chaymanta mana paypas mana muhuyta saqirqachu. Chaymanta kimsa ñiqin kikin hinataq. Chaymanta qanchis paykunaqa payta hap'irqanku, chaymanta mana muhutatapas saqirqankuchu. Tukuymanta qhipanpi warmipas wañurqa. Kawsariypiqa, kawsariptinkuqa, pitaq paykuna warmin kanqa? Imaraykuchus chay qanchis paykunaqa payta warmita charqanku. Chaymanta kutichaspa Jesusqa nirqan paykunaman: ¿Manachu kayrayku pantasqankichis, mana yachaspa qillqakunata nitaq Diospa atiyninta? Imaraykuchus wañusqakunamanta hatarinkuqa, mana casarakunkuchu nitaq casarachisqa kankuchu, ichaqa kanku willaykuqkuna hanaqpachakunapi kaqkuna hina. Chaymanta ichaqa wañusqakunamanta, imaraykuchus huñarichisqa kanku, ¿manachu ñawirisqankichis Moiséspa libronpi, sachapa patanpi imaynatachus Dios nisqa payta nispa: Ñuqaqa kani Abrahampaq Diosnin, chaymanta Isaacpaq Diosnin, chaymanta Jacobpaq

Diosnin? Mana Dios kanchu wañusqakunapa, ichaqa kawsaqkunapa; qamkuna chaymi ancha pantasqa kanki. Hinaspa huk qillqaqkunamanta askhaman, paykunapa rimanakuyninkunata uyarispa, allin paykunaman kutichisqanta rikuspanmi, payta tapurqan: ¿Imachus kan ñawpaq kamachikuy llapanmanta? Jesusqa payta kutichirqan nispa: Ñawpaq llapamanta kamachikuyqa kaymi: Uyariy, Israel, Apunchikqa Diosnchikqa huk Apun kan; hinaspa munankichu Aputa Diostaykita tukuy sonqoykimanta, tukuy almaykimanta, tukuy yuyayniykimanta, tukuy kallpaykimantapas. Kay ñawpaq kamachiy. Chaymanta iskay kaq rikch'anakuqmi kayqa: munankichu qayllaykikta kikinykihina. Kaykunamanta aswan hatun kamachiy manam kanchu. Chaymanta qillqaqqa payta nirqa: Allin, yachachiq, cheqaq patapi nirqanki huk kasqanta, chaymanta mana huk kanchu paymanta hukqa; chaymanta munay payta tukuy sonqomanta chaymanta tukuy yachaymanta chaymanta tukuy almamanta chaymanta tukuy kallpamanta, chaymanta munay qayllanata kikin hina aswan kan tukuy ruphaykuna chaymanta haywakuna. Chaymanta Jesusqa rikushpa imaraykuchus yuyayniyuqta kutichirqan, nirqa payta: Mana karumanta kanki Diospa qhapaq kaynin manta, chaymanta mana pipas manaña atirqachu payta tapuyta. Chaymanta Jesusqa kutichaspa, templo ukhupi yachachispa, nirqan: ¿Imaynatataq escribakuna ninku Cristoqa Davidpa churin kasqanta? Paymi kaq David Espíritu Santopi nirqa: Señor ninmi ñuqap Señorniymanqa: Tiyakuy pañaymanta, enemigosniykita chakiykipaq pataykiman churasaqkama. Paymi chayqa David payta Apu nispa nin; ¿chaymantaqa imaynatataq

paypa churin kanman? Chaymanta achka runakuna payta kusisqata uyarirqanku. Hinaspa paykunaman yachachisqanpi nirqan: Qhawariychik qillqaqkunamanta, chay munaqkunamanta hatun p'achakunapi puriyta, napaykuykunata qhatukunapi, ñawpaq tiyaykunata huñunakuykunapi, ñawpaq tiyaykunata mikhunakunapi. Waqchakunapa wasinkunata mikhuqkuna, ima nishpa unay mañakuqkunapas, kaykunam aswan hatun juzgamientota chaskikunqaku. Chaymanta Jesús qullqi wasi qhipanpi tiyakuspa, runakuna imayna qullqi wasi ukhupi anta qullqita wikch'urqankuta qhawarichkarqan. Chaymanta achkha qhapaq runakunaqa achkhata churachkanku karqanku, chaymanta huk waqcha qusa warmi shamushpa iskay juch'uy qullqikunata churarqan, chayqa huk quadransmi karqan. Chaymanta yachakuqninkuna waqyarispa, paykunaman nisqa: Cheqaqtam qamkunaman nini, kay waqcha qusa warmi llapamanta aswan churasqa qolqe wasi ukhupi churaqkunamanta; llapanku yapayninkumanta churarqanku; paytaq pisiyayninkumanta tukuy imaynatachus charqan churarqan, tukuy kawsayninta.

13

Chaymanta paymanta templo manta lluqsispa, huk yachakuqnin nin payman: Yachachiq, qhaway imayna rumikuna chaymanta imayna wasikunapas. Hinaspa Jesus kutichaspa payta nirqa: Kay hatun wasikuna rikunki? Mana kaypi rumipas rumi patapi saqasqachu kanqa, chayqa manam urmachisqachu kanqa.

Chaymanta paymi tiyakushaspa Olivo urqupi templo qhawariynimpi, Pidru, Jacobo, Juan, Andrispas sapallankupi tapurqanku payta: Willawayku imapacha kay imakuna kanqa, chaymanta ima señal kanqa tukuy kay imakuna hunt'akunanpaq. Jesusqa kutichaspa paykunaman ninanta qallarirqa: Rikuychik ama pipas qankichista pantachinanpaq. Achkha chayqa shamunqaku noqapa sutiy-man, ninku noqa kani, chaymanta achkhata pantachisunqaku. Mayqinchus uyarisqaykichis maqanakuykunata hinaspa willakuykunata maqanakuykunamanta, ama manchakuychischu, necesario kanan tiyan, ichaqa manaraqs tukukuychu. Hatarikunqa chayqa llaqta llaqta patapi, chaymanta qhapaq kamachiy qhapaq kamachiy patapi, chaymanta kanqaku pacha kuyuykuna tukuy kitikunapi, chaymanta kanqaku yarqhaykuna chaymanta chaqwaykuna. Kaykunaqa paqariy nanaykunapa qallariyninkunam kanku. Qankunam qawankichis kikinchista. Paykunaqa qankuna qusunkichik consejosman, chaymanta paykunapa tantakuyninkunapi maqasqa kankichik, chaymanta kamachiqkunapa ñawpaqninpi chaymanta qhapaqkunapa ñawpaqninpi sayachisqa kankichik ñuqamanta, testimonio kananpaq paykunaman. Chaymanta tukuy llaqtakunaman ñawpaqta allin willayta willakuy necesario. Mayqinchus qankunata apamuwaqtinkuqa qhawamuwaspa, ama ñawpaqmanta llakikuychikchu imataq rimakunki, nitaq yachakuychikchu. Ichaqa ima qusqa kanqa qankunaman chay pachapi, chayta rimaychik. Mana qankuna kankichikchu rimaykuq, aswanqa Espíritu Santo. Qatichkanqa chaymanta wawqi wawqita wañuyman, yaya wawata, chaymanta

sayarikunqanku wawakuna taytamamakuna patapi, wañuchinqanku paykunata. Chaymanta qankunaqa llapa runakunamanta chiqnisqa kanqanku sutiymi rayku, chaypas sayaykusqa tukukuykama kayqa qispichisqa kanqa.
Hayk'aqtinmi rikunkichik chay millay saqisqa kay Daniel profeta nisqan sayasqanta maypichus mana necesario kaqtin, chay leq'uq entiendichun, chaymi chay Judea suyupi kaqkuna urquman ayqeykuchunku, chaymi chay wasipatapi kaq ama uraykamuchunchu wasinman nitaq yaykumuchunchu imatachus wasinmanta apanaykupaq, chaymi chay chakrapi kaq ama kutimuchunchu qhepaman p'achanta apanaykupaq.
Llakiy chay wiksayuq warmikunaman, chaymanta chay ñuñuchiq warmikunaman chay p'unchaykunapi. Mañakuychik, chaywantaq mana qankunapa ayqeyninkichis chiripachapi kananpaq. Chay p'unchaykunaqa llakiy kanqa, chayniyuqtaq mana tukurqanchu qallariyninmanta kamachiymanta mayqinchus Dios kamachirqan kunan kama, chaymantapas manaña tukurinqachu. Hinaspa sichus mana Apuqa p'unchawkunata pisiyachirqanchu chayqa, mana tukuy aycha qhespisqa kanmanchu, ichaqa akllasqakuna rayku, mayqenkunata akllakurqan, pisiyachirqa p'unchawkunata.
Hinaspa chaymanta, sichus pi qankunaman ninqa: Qhaway, kaypim Cristo, qhaway, chaypim, ama iñinaychu.
Hatariqkunqanku icha ch'iqan Cristokuna chaymanta ch'iqan willaqkuna, chaymanta qunqanku señalkunata chaymanta musphaykunata pantachinapaq, sichus atikuqqa, akllasqakunatapas. Qankunataq rikunkichis; rikuy, ñawpaqmanta qankunaman tukuy imakunata willasqaña.

Ichaqa chay p'unchaykunapi, chay llakiy qhipaman inti laqhayasqa kanqa, hinaspa killa mana k'anchayninta qunqachu kanqa, hinaspa ch'askakuna hanaq pachamanta urmaspalla kanqanku, hinaspa atiykuna hanaq pachapi kuyuchisqa kanqanku. Chaymanta chaypacha rikunkuqa runap wawanta phuyu ukupi achka kallpawan, qhapaqniywan ima shamuchkaqta. Hinaspa chaymanta kachakunqa paypa willaqllakunata, hinaspa tantakunqa paypa akllasqankunata tawa wayrakunamanta, kay pachapa puntanmanta hanaq pachapa puntankama. Higuera yuraymanta parabolata yachaykuychik. Imaraykuchus paypa k'acha ñam llamp'u tukuptin hinaspa raphikuna lluqsimuptin, yachankichis ruphay timpuqa askhaylla kasqanta; chaynallataqmi qankuna, imaraykuchus kay imakuna ruwakusqanta rikuptiykichis, yachankichis askhaylla punkukunapi kasqanta. Amen, nirqayki qankunaman: mana pasanqachu kay wiñay, tukuy kay imakunapas tukukunankama. Kay hanaq pacha chaymanta kay allpa chinkapunqanku, ichaqa ñuqap shimikuna mana chinkapunqankuchu. Chay p'unchay nisqamanta otaq chay hora nisqamanta, mana pipas yachanchu, manaqa hanaq pachapi willaqkuna, manaqa Churi, mana sichus Yaya. Rikuychik, mana puñuspa kachkay hinaspa mañakuychik; mana yachanqakuchu imapacha pacha kasqanta. Imayna runa karumanta purispa, wasinta saqispa, esclavosninman autoridadta quspa, sapa kaqman llank'ayninta quspa, punkuq riqsiqman kamachirqa qhawananpaq. Rikch'arisqa kaychik chayrayku; mana yachankichikchu imapacha wasipi yaya hamunanta, ch'isi utaq chawpi tuta utaq wallpa qapariypi utaq paqarin; mana

usqhaylla chayamuspa qankunata puñushasqata tarinqa. Imakunatataq qankunaman nini, llapanman nini, rikuychikuy.

14

Pascua chaymanta mana levadura tanta karqan iskay p'unchaykunamanta qhipaman. Chaymanta hatun sacerdotekuna chaymanta qillqaqkuna maskachkanku imaynatachus payta llullakuywan hap'ispa wañuchinkuman. Paykunaqa nirqanku: Ama chay raymipipichu, manachus runaq llaqllayninku kanqa. Chaymanta paymi Betaniapi kasharqan Simón qhera unqoqpa wasinpi sirikushaspa, huk warmi hamurqa hap'ispa alabastro unguento nardopa ch'uya chaninniyoqta, chaymanta alabastrota p'akispa paypa umanpi hich'arqa. Karqanku pero wakin phiñakuspa paykunaman kikinku nispanku: ¿Imapaqtaq kay chinkay chay muyuq karqan? Kay q'uñi muyu rantikunman karqan kimsa pachak dinariumanta aswan chaymanta wakchaman qusqa kanman; chaymanta paywan phiñakurqanku. Jesusqa nirqa: Saqiychik payta; ¿imaraykutaq payman sasachakuykunata apamunkichik? Allin llamkayta ruwarqa nuqapi. Sapa kutim wakchakunataqa qankunawan kikinchikwan charankichik, chaymanta mayqin kuti munasqaykichik, atinkichik paykunata allin ruwayta; ñuqataqa mana sapa kuti charankichikchu. Ima chayta pay warmi charqan chayta ruwarqa, ñawpaqman purirqa much'aykunapaq ñuqap cuerpuyta pampanapaq. Chiqamanta nirqaykichis qankunaman, maypichus sichus willakusqa kanqa

kay allin willakuy tukuy pachaman, chaymanta ima ruwasqan kay warmi rimasqa kanqa yuyarinapaq paypa. Chaymanta Judah Iskariote, chunka iskayniyuqmanta huk, ripurqan kuraq sacerdotesman payta paykunaman qunankupaq. Paykunaqa uyarispa kusikurqanku, chaymanta payman qullqi qukunata qunankuta prometerqanku, chaymanta maskharqan imaynatas allin pachapi payta qunman. Chaymanta ñawpaq p'unchaypi mana llasaq t'antamanta, mayk'aq pascua aycha wañuchisqaku, yachakuqninkuna ninku payta: ¿Maypi munanki rispa wakichisunchis pascuata mikhunaykipaq? Chaymanta iskay yachakuqninkunamanta kachan, chaymanta paykunaman nin: Llaqtaman riy, chaymanta qankunawan tupanqa runa unu p'uyñuta apaspa; payta qatiy, chaymanta maypichus yaykumunqa, wasipataman niy yachachiq nin: Maypin kachkan nuqapa samana wasiyniy maypichus Pascuata nuqapa yachakuqniykunawan mikhuysaq? Chaymanta paymi qankunaman rikuchinqa hatun hanaq cuartota allichasqata, wakichisqata; chaypi wakichiy nuqanchikpaq. Chaymanta paymanta yachakuqkuna lloqsirqanku chaymanta llaqtaman chayarqanku, chaymanta tarirqanku imaynatas paykunaman nirqan, chaymanta Pascuata wakichirqanku. Chaymanta tuta chayamuptin paymi chunka iskayniyuqwan shamun; chaymanta paykuna tiyakuspa mikhuykushaspa Jesús nirqan: cheqaqtam qankunaman nini huk qankunamanta noqata qonqa, payqa noqawan mikhuq. Paykunaqa qallarirqanku llakikuyta hinaspa payta nirqanku huk hukmanta: ¿Manachu ñuqaqa kani? Chaymanta huk: ¿Manachu ñuqa? Paymi kutichispa nirqan paykunaman: Huk chunka iskayniyuqmanta

kaq, chay t'uqyaq ñuqawan ukhu p'ukupi. Runap Wamranqa rinmi, imayna paymanta qillqasqa kachkan hina; ichaqa llakikuy chay runaman, paywanmi runap Wamran qusqa kachkan. Allin kanman karqan paypaq sichus mana yurisqa kanman chay runa. Chaymanta paykunapa mikhuykusqankupi, Jesus t'antata hapirqa, bendiciyrqa, p'akisqa, chaymanta paykunaman qurqa, chaymanta nirqa: Hapiychik, mikhuychik; kayqa nuqapa aychay kanmi. Hinaspa qupata hap'ispa yupaychaspa, paykunaman qurqan, hinaspa llapanku paypa qupamanta upyarqanku. Hinaspa paykunaman nirqan: Kayqa yawarniymi, musuq willakuypa yawarninmi, achkhakunapaq hich'asqa. Amen, nini qamkunaman: manaña mana upyasaqchu vidpa rurumanta chay p'unchawkama, hayk'aq payta upyani musuq Diospa qhapaq kaynimpi. Chaymanta takiyta takispaqa, aceituna urquman lluqsirqanku. Chaymanta Jesusqa paykunaman nin: llapankichis urmachisqa kanqankichis ñuqapi kay tutapi, imaraykuchus qillqasqa kachkan, michiqta maqasaq chaymanta uwijasqa ch'iqnisqa kanqanku, ichaqa ñuqa huñurichisqa kasqaymanta qhipaman ñawpaqenkichis risaq Galileaman. Chaysi Pedro payta nirqa: Sichus tukuykuna urmachisqa kanqaku, ichaqa mana ñuqachu. Hinaspa Jesus payta nin: Chiqamanta nini qamman, qam kunan punchaw kay tutapi, wallpa iskay kuti qapariptinqa ñawpaqta, kimsa kuti noqata qichawanki. Pedro ichaqa aswan sinchita nirqan: Sichus qanwan kuska wañunaypas necesario kaptinqa, mana qanta negasqaykichu. Chaynallatapas llapanku nirqanku karqan. Hinaspa paykuna Getsemaní sutiyuq sitiyuman shamunku, hinaspa paypa yachakuqkunaman nin: Kaypi tiyakuychik, ñuqa

mañakuykukama. Chaymanta Pedrowan Jacobowan Juanwan paywanqa pusapun, chaymanta ancha manchakuyta qallaripun chaymanta llakikuyta chaymanta paykunaman niyta: Ancha llakisqa kachkan animay wañuykama; kaypi qhipakuychik chaymanta rikch'ariychik. Chaymanta pisi ñawpaqman purispa, uyanwan allpaman urmurqa, chaymanta mañakurqa chay pacha paymanta pasananpaq, atikuq kaqtinqa, chaymanta nirqa: Abba Yaya, llapa imapas qanpaq atikun; kay qiruta ñuqamanta apay; ichaqa mana imachus ñuqa munani, aswanqa imachus qan munawaq. Chaymanta shamun chaymanta paykunata puñushaqta taripun, chaymanta Pedroman nin: Simon, puñushanki? ¿Mana huk horata rikchakuspa qhipay atiwarqankichischu? Rikuykachaychik hinaspa mañakuychik, ama yaykunkichikchu tentacionman, espiritutaq munakuqmi, aychataq pisi kallpayuqmi. Chaymanta kutimanta ripuspa, kikin shimita nispa mañakurqa. Chaymanta kutimuspa tarirqa paykunata wakmanta puñushaqta, icha ñawinkunqa paykunapa llasayachishqa kashaqta, chaymanta mana yachirqankuchu imataq kutichinkuman payman. Chaymanta kimsa kutita shamun hinaspa paykunaman nin: Puñunkichischu kunan hinaspa samaykunkichis. Karuman kachkan. Pacha chayamun. Qhaway, runapa churin huchayuqkunapa makinman qusqa kachkan. Hatarinkichis, risunchis. Qhaway, ñuqata quq askhayamun. Chaymanta chaylla, paypaq rimashasqanpi, Judah Iscariote chayamun, chunka iskayniyuqmanta huk, chaymanta paywan achka runa espadakunawan chaymanta kaspikunawan, hatun sacerdotekuna chaymanta qillqaqkuna chaymanta yuyaqkunamanta kachisqakuna. Chaywanpas payqa quwasqa

karqan, payqa churaqkaq payta, unanchata paykunaman nispa: Mayqintachus much’asaq, payqa kanqa; hark’aychik payta hinaspa pusaychik allinta. Hinaspa shamushpa, chaylla paymanqa qayllaykushpa nin: Kusikuy, yachachiq, hinaspa muchaykurqan payta. Paykunataq payman makikunata churarqanku, hinaspa payta hap'irqanku. Huk sayaq runakunamanta pi espadanta t'iqishpa, sumo sacerdotepa yanqanta waqtarqa, chaymanta paypa ninrinta kuchurqa. Chaymanta Jesusqa kutichaspa paykunaman nirqa: Suwa hina lluqsirqankichis espadakunawan chaymanta kaspikunawan ñuqata hapinaykipaq. Sapa p'unchay qankunaman templo ukhupi yachachispa karqani, chaymanta mana hapirqankichischu ñuqata. Ichaqa hunt'akusqa kanankupaq chay qillqakuna. Chaymanta payta saqispa, llapa ayqarqanku. Hinaspa huk wayna qatirqan payta, llika p'achawan qallu aycha patapi churakusqa, hinaspa waynakuna hap'irqanku payta. Payqa lienzo t'antata saqispa q'ara ayqirqa paykunamanta. Chaymanta paykuna Jesusta hatun sacerdoteman apapurqanku, chaymanta payman tukuy hatun sacerdotekuna, yuyaqkuna, qelqaqkunapas tantakurqanku. Chaymanta Pedro karumanta qatirqan payta hatun sacerdotepa kanchanpa ukhupi, hinaspa yanapakuqkunawan kuska tiyakuspa q'uñikuchkarqan ninapi. Hatun sacerdotekuna hinaspa tukuy consejo maskachkarqanku Jesuspa contrankuna testimoniotam wañuchinapaq payta, chaywanpas mana tarikarqankuchu; achkakuna llullata testimonio qokarqanku paypa contran, chaywanpas chay testimoniokunaka mana kaqlla karqankuchu. Chaymanta wakin sayarispanku llulla testimoniota qurqanku paypa contrankupi

nispanku: ñuqaykuqa uyarirqayku payta nisqanta, ñuqaqa kay templo makiwan ruwasqata destruyasaq chaymanta kinsa punchawkunapi huk mana makiwan ruwasqata rurasaq. Chaymantapas mana chaynapiqa kaqlla karqanchu paykunapa testimoniunkuna. Chaymanta hatun sacerdote hatarispan chawpiman Jesusta tapuspan ninmi: ¿Mana imatapas kutichinkichu? ¿Imamantataq kaykunaqa qanpa contranpi testimonio qunkutaq? Payqa upallalla karqan hinaspa mana imatatapas kutichirqanchu. Yapamanta hatun sacerdote payta tapurqan hinaspa payta nirqan: ¿Qamchu kanki Cristo, benditopa churin? Chayqa Jesusmi nirqa: Ñuqam kani, chaymanta qawanqakuna runaq wawanta kallpaq pañanpi tiyakuqta, hanaq pachaq phuyunkunapi shamukuqta. Chay hatun sacerdote p'akirispa chuspa-kuna-n-ta nin: ¿Ima-ta-taq necesidad-ta chariyku testigo-kuna-manta? Qankunam uyarirqankichis chay blasfemiata; ¿imataq qankichispaq rikurikun? Tukuy paykuna payqa wañuypaq huchayuq kayta kamachirqanku. Chaymanta wakin runakunaqa qallarirqanku payta thuqayta, chaymanta uyantan qatayta, chaymanta makiwan payta takayta, chaymanta payman niyta: Willaykamuway ñuqaykuman pichus kanman chay qanta takasqayki. Hinaspa servidorkuna maqanakunawan payta maqarqanku. Chaymanta Pedro uray patiopiqa kashaspa, hatun sacerdotepa warmi servintekunamanta huk shamun, chaymanta Pedrota q'oñirikuchkaqta rikuspanqa, paymanqa allinta qhawaspanqa nin: Qanpas Jesús Nazarenowan karqanki. Payqa mana nispam nirqan, nispam: Manan yachanichu nitaq yachanichu imatam qam ninki nispa. Chaymanta payqa

lluqsirqa hawaman patiuman, hinaspa wallpaq qhari qaparirqa. Chaymanta warmi sipas payta rikuspanqa, kutin sayaqkunaman niyta qallarirqa: Kay runaqa paykunamantam nispa. Payqa yapamanta mana nisqanta nirqan. Chaymanta huk juch'uy pachaman kutiykuspa chay sayaq runakunaqa Pedroman nirqanku: Chiqapmanta paykunamanta kanki; Galileamantam kanki, rimayniykipas rikch'akunmi. Payqa qallarirqa maldiciyta hinaspa jurayta: mana riqsinichu chay runataqa mayqentachus qankuna nirqankichis nispa. Hinaspa iskay kutimanta wallpa qaparirqa. Chaymanta Pidruqa yuyarikurqan Jesuspa siminta, mayqinchus nirqa payta: Ñawpaqta wallpa qaparinanta iskay kuti, qamqa mana riqsinki noqata kinsa kuti, chaymanta hawaman lluqsispa waqarqan.

15

Chaymanta usqhaylla paqariq pachapi consejota ruraspa, hatun sacerdotekuna kuraqkunawan, qelqaqkunawan, chaymanta tukuy consejowampas Jesusta wataspa apakurqanku, hinaspa Pilatoman qorqanku. Chaymanta Pilato payta tapurqan: ¿Qanchu kanki Judíokunamanta qhapaq? Chaymi kutichispa paymanqa nirqan: Qam ninki. Chaymanta hatun sacerdotekuna payta achkhata t'ikrachirqanku, paytaq mana imatapas kutichirqachu. Chaymanta Pilato yapamanta payta tapurqan nispa: ¿Mana imatapas kutichinkichu? Rikuy hayk'a imakunatachus paykuna qanpa contrapi testificanku. Jesusqa manaña imamanpas kutichiranchu, chaymi Pilatotaqa

admirachiran. Chaymanta raymi kaqpi kacharqan paykunaman huk hap'isqata, mayqentapas mañakurqanku. Karqan chayna sutichasqa Barabbás, levantakuqkunawan kuska watasqa, paykunaqa chay levantakuypi wañuchiyta ruwasqaku. Chaymanta runakuna qaparispas qallarirqanku mañakuyta, imaynatas sapa kuti ruwaq paykunaman. Chayqa Pilato kutichirqa paykunaman nirqa: ¿Munankinchu kacharimusaq qankunaman judíokunamanta qhapaqta? Yacharan imaraykuchus phiñakuymanta qhawachirqanku payta hatun padrekuna. Chayqa hatun sacerdotekunam runata kuyuchirqanku, chaynapi aswanta Barrabasta kacharinanta paykuna. Chay chaytaq Pilato kutichispa yapamanta nirqan paykunaman: ¿Imaraykutaq munankichis ruwasaq mayqinchus ninkichis chay qhapaq Judíokunamanta? Pay-kuna-qa kuti qaparirqanku: Chakataykuy pay-ta! Pilatotaq paykunaman nirqan: ¿Imataq mana allin kayta ruwasqa? Paykunataq aswan sinchita qaparirqanku: Chaki-kruzpi wañuchiy payta. Chay Pilato, runakutaman allin ruwayta munaspa, kacharirqa paykunaman Barrabasta, chaymanta Jesusta azotaspa qorqa cruz patapi wañuchinapaq. Soldadokunataq payta pusarqanku patio ukhupi, chaymi pretorio, hinaspa tukuy cohortetaqa huñurqanku; hinaspa payta churarqanku morado p'achata hinaspa churarqanku paypi k'aspikunawan ruwasqa k'aspi coronata, hinaspa qallarirqanku payta napaykuyta. Kusikuy, Judíokunaqa qhapaqnin; hinaspa paykuna paypa umanta t'uqtawan maqarqanku hinaspa payman thuqarqanku, hinaspa qunqurkunata churaspa payman yupaychasqaku. Chaymanta hayk'aq asikurqanku payman, lluqsichirqanku paymanta kulli

p'achata, chaymanta churarqanku payman kikin p'achakunata, chaymanta pusankupuni payta chaypaq kurus pataman churankupaq payta. Hinaspa paykunaqa atipanku purishasqanta huk Simonta Cireniano, hamushaqta chakramanta, tayta Alejandromanta hinaspa Rufomanta, chaynapi apanampaq cruzta paymanta. Chaymanta payanku payta Golgota sitio pataman, chayqa kasqa t'ikrasqa uma tullu sitio. Chaymanta paykunaqa qurqanku payman upyananpaq mirra chaqrusqa vinota, ichaqa mana hap'irqanchu. Hinaspa payta cruz-pi wañuchispa, p'achankuna paymanta rakinkuchu, suerteta wikch'uspa paykuna-man, pi imatapas apanampaq. Kimsa ñiqin pacha karqan, chaymanta paykunaqa payta cruzpi wañuchirqanku. Chaymanta paypa causanpa qillqasqan karqan: Judíukunapa qhapaqnin. Chaymanta paywanqa iskay suwakunata cruzpi wañuchinku, hukta paña lawmanta, hukta lluq'i lawmanta paypa. Chaymanta hunt'asqa karqan qillqa nisqan: chaymanta mana kamachikuqkunawan yupasqa karqan. Chaymanta pasachkaqkuna payta qhillachachkarqanku umankuta kuyuchispa hinaspa nispa: ¡Atataw! Templota waqaychiq hinaspa kimsa punchawpi rurachiq, qanllatam qispichiy hinaspa chakatamanta uraykumuy. Kikin hinataq hatun sacerdotekuna asikuchkaspa huk hukmanta qelqaqkunawan nirkankichik: Wakkunata qespichichiurqa, kikinmanta mana atinchu qespichita. Cristo, Israelpa qhapaqnin, kunan chaki-cruzmanta urayamuchun, chaywanqa rikuykusunchis hinaspa payta iñiykusunchis. Chaymanta paywanqa chaqrusqa kaqkunaqa paytaqa qamichikurqanku. Suqta hora chayamusqanmanta, laqha tukurqan tukuy pachapi

iskaynin hora kama; chaymanta iskaynin horapiqa Jesusqa sinchi kunkawan qaparirqan nispa: Eloi Eloi, lema sabactani. Chaymi t'ikrasqa kasqan: Diosníy, Diosníy, ¿imamantataq nuqata saqirparqanki? Chaymanta wakin sayaq kaqkunamanta uyarispa nirqanku: Qhaway, Elíasta waqyachin. Phawaspa huk, chaymanta esponjata vinagremanta huntachispa, qañaman muyurichispa, upyachirqan payta, nispa: Saqeychik, rikuychik sichus Elías hamun payta uraykuchinapaq. Jesusqa hatun kunkayta saqispa wañurqa. Chaymanta templupi qhipina k’aqasqa karqan iskay k’itimanmi, hanaqmanta uraykama. Rikushpari centurion ñawpaqninpi sayaq, imaraykuchus chaynatam qaparispam samayninwan lluqsirqa, nirqa: Cheqaqtam kay runa Diospa churin karqa. Karqamanta qhawachkaq warmikuna karqanku, chaykunapi karqan María Magdalena, chaymanta María Jacobo huch'uypa Josépa maman, chaymanta Salomé, paykunapas Galileapi kashaspa paywan qatipakurqanku chaymanta paywan yanapakurqanku, chaymanta wakin achkha warmikuna paywan Jerusalénman huqarirqanku. Chaymanta ñam chisi tukushaspa, imaraykuchus karqan allichakuy punchaw, chaymi kachkan samay punchaw ñawpaqnin, chayamuspa José Arimateamanta, sumaq kamachikuq, payqa kikinpas karqan suyaspa Diospa qhapaq kayninta, atreveykuspa yaykurqan Pilatoman hinaspa mañakurqan Jesuspa cuerponta. Pilatoqa muspharikarqan sichus ñam wañupusqaña, hinaspa centurion nisqata waqyamuspa tapurqan payta sichus unayñam wañurqan; hinaspa centurion nisqamanta yachaspa qurqan ayachata Joséman. Chaymanta lino p'achata rantispa, payta uraykachispa,

lino p'achapiwan puskasqa, hinaspa payta rumimanta kuchusqa ayamarka ukhupi churasqa, chaymanta rumita ayamarka punkun hawanpi muyuchisqa. Chayqa Magdalena María hinallataq Josepa María rikurqanku maypi churakun.

16

Hinaspa sábado pasasqanmanta, Mariya Magdalena, Jacobopa Mariya, hinaspa Salomé arumakuna rantirqanku chaynapi shamuspanku payta taksakunankupaq. Hinaspa ancha tutamanta, huk sabadokunamanta, intip lloqsisqanmanta ayamarka pataman shamunku. Hinaspa kikinkunaman nirqanku: ¿Pi ñuqaykuman kunkaykachinqa chay rumita chay ayamarqap punkumanta? Chaymanta ñawita huqarispankuqa rikunkuchu rumim kuchusqa kasqanta, imaraykuchum ancha hatun karqan. Chaymanta yaykuspa wasi wañusqaman rikurqanku wayna qhari tiyakushaqta pañaman, yuraq p'achawan churakushaqta, chaymanta anchata muspharikarqanku. Payqa paykuna nispam nin: Ama manchakuychikchu. Jesusta maskankichik, chay Nazaretmanta runa, chay cruzpi wañuchisqata. Payqa hatarichikunqa. Manan kaypim kanchu. Rikuychik chay sitiota maypi churarqanku payta. Ichaqa riychik, niychik paypa yachakuqkunaman chaymanta Pedroman: pay ñawpaqeykichik Galileaman, chaypi payta rikunkichik, imaynan nirqaykichik. Hinaspa lluqhispa ayqirqanku wañuqpa wasimanta, chaymi paykunata hap'irqan khatatay hinaspa manchakuy, hinaspa mana pipas mana imapas

nirqanku, manchakusharqankurayku. Hataririspa, tutamanta ñawpaq sábado p'unchaypi, rikurikurqa ñawpaqta Mariaman Magdalenamanta, paymanta qanchis supaykunata qarqusqa kasqanmanta. Chay rispa willakurqa paywan kasqakunaman, llakikuspa hinaspa waqaspa. Chaymanta paykunapas uyarispa kawsasqanmanta, chaymanta paywan rikurisqanmanta, mana iñirqankuchu. Chaymanta hinaspa kay kaqkunamanta iskayninman purishasqankupi rikurichikurqan huk hukaq rikch'aypi, chakraman rishasqankupi. Chaypas paykunapas ripuspa willarkurqanku tukuy waksaqkunaman, manataqmi paykunamanpas iñirkankuchu. Qhipaman, sirikusqanku paykunaman, chunka hukniyuqman, rikurichikurqa, chaymanta musphachirqa mana iñiyninkuta paykuna chaymanta sinchi sunqunkuta, imaraykuchus rikurqankuna payta huñuchisqa mana iñirqankuchu. Hinaspa paykunaman nirqan: Rispa tukuy pachaman, tukuy kamayman allin willakuyta willakuychik. Chay iñiq chaymanta bautizasqa kaq qhespisqa kanqa, ichaqa chay mana iñiq huchachasqa kanqa. Chaymanta kay señalkunaqa iñiqkunata qatipanqa: ñuqap sutiypi supaykunata qarqunqaku; musuq simikunapi rimanqaku; machwaykunata aparinqaku; wañuchiq imatapas upyaspaqa, mana paykuna nanachisqachu kanqa; unqusqakunaman makikunata churanqaku, chaymanta allin kanqaku. Chay chiqamanta Apuqa paykunaman rimay qhipaman hanaq pachaman huqarirqan, chaymanta Diospa pañaman tiyarqan. Chaykunataq lluqsispa willarikurqanku tukuy llajtakunapi, Apunchik yanapashaspa hinaspa simita hunt'achishaspa qatiq señalkunawan. Chiqapmanta.

Juanpa Allin Willayninpa

1

Qallariypiqa Simikaq karqan, chaymanta Simikaqqa Diosman karqan, chaymanta Simikaqqa Dios karqan. Kay karqa qallariypi Diosman. Tukuy imapas paywanmi tukurqan, chaymanta mana paywanqa manam huk imapas tukurqanchu tukusqamanta. Paypim kawsay karqan, chaymanta chay kawsay runap achhiynin karqan. Hinaspa k'anchayqa laqha ukhupi llipipin, chaymanta laqhaqa mana payta hap'irqanchu. Huk runa karqan Diosmanta kachashqa, sutinqa Juan karqan; payqa shamurqan testimonioman, testimonio qonampaq k'anchaymanta, llapa runakunaqa paywan iñinankupaq. Mana karqan paymi k'anchay, ichaqa k'anchaymanta testimonio qunapaq. Chay cheqaq k'anchayqa karqan, chaymi tukuy runata k'anchan kay pachaman shamushaqtin. Kay pachampi karqan, chaymanta kay pacha paypa ruwaynin kaqmanta paqarimuqan,

chaymanta kay pacha payta mana riqsirqanchu. Kikinman shamurqa, chaymanta kikinkuna payta mana chaskichurqankuchu. Mayqinkunachus payta chaskisqaku, paykunaman qurqa autoridadta Diospa wawankuna tukukunankupaq, paypa sutinpi iñiqkunaman, mayqinkunachus mana yawarkunamanta nacisqakuchu, nitaq aycha munayninmantachu, nitaq qhari munayninmantachu, aswanpas Diosmanta nacisqaku. Chaymanta chay Simi aycha tukurqan, chaymanta ñuqaykupi tiyarqan, chaymanta ñuqayku paypa glorianta qhawarqayku, gloria sapalla wachakusqa Yayamanta hina, hunt'a graciawan hinaspa chiqapwan. Juan paypa qhawariyninta willan, chaymanta qaparqan nispa: Kayqa karqan mayta ñuqa nirqani, chay qhipanpi ñuqap shamushaq ñawpaqniypi ñuqap tukurqan, imaraykuchus ñuqamanta ñawpaq karqan. Chaymanta paypa hunt'asqanmanta noqanchis llapanchis chaskisqanchis, chaymanta gracia gracia rantipi; imaraykuchus kamachiy Moiséswan qosqa karqan, gracia chaymanta cheqaq kay Jesús Cristowan tukurqan. Diosman mana pi rikurqachu hayk'aqpas; sapalla churin, yayapa ukhupi kaq, paymi willarqan. Chaymanta kayqa Juanpa testimoniun kanmi, imaraykuchus judíos Jerusalenmanta sacerdotesninta chaymanta levitasninta kachasqaku payta tapunankupaq: ¿Qam pi kanki? Hinaspa payqa yachachirqa, hinaspa mana nisparaq, hinaspa yachachirqa: Mana ñuqachu kani chay Cristo. Chaymanta payta tapurqanku: ¿Imataq chayri? ¿Qam Elías kanki? Chaymanta nin: Mana kanichu. ¿Willaq runa qamchu kanki? Chaymanta kutichirqa, mana. Chayrayku paykunaqa ninku payta: Pi kanki? Chaymanta kutichiyta qusun noqaykuta

kachasqankunaman; ¿imataq ninki qan kikinmanta? Nirqan: Ñuqaqa kunkaymi qapariqpa chawpi ch'in pampapi, allin ruraychik ñanta Apunchikpa, imaynan nirqan Isaías yachachiq. Hinaspa chay kachakusqakuna Fariseokunamanta karqanku; hinaspa paykunaqa tapurqanku payta hinaspa nirqanku payman: ¿Imaraykutaq qan bawtisanki, sichus qan mana kanki Cristo nitaq Elías nitaq profeta? Kutichirqa paykunaman Juan nirqa: ñuqa bautizani yakupi, chawpiykichikpitaq sayakun mayta qankunaqa mana riqsinkichikchu. Paymi kachkan qhipay-ni-y shamuchkan, pi ñawpaq-ni-y tukupun, mana ñuqa yupay kani pay-pa sandalya-n-pa wask'a-n-ta pascanaypaq. Kay imakunaqa Betaniapi pasarqa Jordán mayumanta chimpapi, maypichus Juanqa bawtisashasqa karqa. Qhipan p'unchaypi Juanqa rikun Jesusta paymanqa shamuchkaqta, chaymanta nin: Rikuy, Diospa uywanmi kay pachapa huchantan apachkaq. Kayqa chaymantam ñuqa nirqani: qhipaniy shamun runa mayqanchus ñawpaqniy tukupun, imaraykuchus ñawpaqniy karqan. Noqapas mana riqsirqanichu payta, ichaqa paymi rikuchisqa kananpaq Israelman, chayrayku shamurqani noqa yakupi bautizaspa. Chaymanta Juan testigo rikuchirqa, nirqa: Ñuqa rikurqani Espírituta uraykamushaqta urpi hina hanaqpacha manta, chaymanta paypa hawanpi qhiparqa. Chaymanta ñuqaqa mana riqsirqanichu payta, ichaqa chay kachaqniy ñuqata bautizanaypaq unupi, paymi ñuqaman nirqa: Mayqinchus qawanki Espirituta uraykuchkaqta chaymanta qhipakuchkaqta paypi, kayqa kanmi bautizaq Espiritu Santupi. Ñuqapas rikurqani, chaymanta testificakurqani kay Diospa Wamran kasqanta. Qhipan p'unchaypi yapamanta Juan

sayarisqa karqan chaymanta paypa yachakuqninkunamanta iskay, chaymanta Jesusta purisqanta allinta qhawarispa nin: Riqsiy Diospa uwihancha. Chaymanta iskay yachakuqkuna paypa rimasqanta uyarirqanku, hinaspa Jesusta qatirqanku. Muyurispa hinaspa Jesusqa paykunata qatiqtinkuta rikuspanqa paykunaman ninmi: ¿Imataq maskankichik? Paykunataq paymanqa nirkankuqa: Rabí, chaytaq t’ikrasqa ninmi Yachachiq, ¿maypichus qhipakunki? Paykunaman niran: Shamuy hinaspa rikuy. Chayrayku shamurqanku hinaspa rikurqanku maypi tiyakusqanta, hinaspa paywan chay p'unchayta tiyakurqanku; pacha karqa chunka hora hina. Andrés karqan Simón Pedroq wawqin, iskay runakunamanta huk, Juanmanta uyarisqakuna hinaspa payta qatisqakuna. Payqa ñawpaqta taripun paypa kikin wawqinta Simonta, hinaspa ninmi payta: Taripurqanchik Mesiasta, chaymi ninakun Cristo nispa; hinaspa pusarqan payta Jesúsman. Paypa qhawarispa Jesusqa nirqa: Qamqa kanki Simón, Jonaspa churin, qamqa sutiyachisqa kanki Cefas, chaytaq t'ikrasqa kachkan Pedro nispa. Chay qhipa p'unchaypi Jesús munasqa Galileaman lloqsiyta, chaymanta Felipota tarín, chaymanta payman nin: Qatiwayña. Karqan pero Felipe Betsaidamanta, Andréopa Pedropawan llaqtanmanta. Filipuqa Natanaelta tarín, chaymanta payman nin: Mayqintachus Moisés qillqarqa kamachiypi, chaymanta willaqkunapas, paytaqa tarirqayku: Jesusta, Josépa churinta, Nazaretmanta kaqta. Chaymanta Natanael payman nirqa: ¿Nazaretmanta imachus allin kay atinmanchu? Felipe payman nin: Hamuy, qhaway. Jesusqa Natanaelta paymanmi shamushaqta rikurqa, chaymanta paymanta ninmi: Rikuy, chiqaqtapuni Israelitaqa,

paypim llullakuyqa mana kanchu. Natanael payman nin: ¿Maymantachu noqata riqsiwanki? Jesusqa kutichirqan hinaspa payman nirqan: Felipeqa qanta waqanankumanta ñawpaqpi, higuera yura uraypi kashasqaykita rikurqayki. Natanael kutichirqa hinaspa payman nirqa: Rabí, qam kanki Diospa Wawan, qam kanki Israelpa Qhapaqnin. Jesusqa kutichirqan hinaspa payman nirqan: Higuera yura uraypi qanta rikurqani nisqaykiraykuchu iñinki? Kay kaqkunamanta aswan hatun kaqkunata qawanki. Hinaspa paymanqa nin: Chiqamanta, chiqamanta nini qankunaman, kunan pachamanta qhawanqankichis hanaq pachata kichakusqata, hinaspa Diospa willaqninkunata wichaykunanta hinaspa uraykukunanta runap churinpa patanman.

2

Chaymanta kimsa p'unchaypi kasarakuy karqan Canapi Galileamanta, chaymanta Jesuspa maman chaypi karqan; waqyasqa karqanku ima Jesuspas paypa yachakuqninkunapas kasarakuyman. Chaymanta vino pisiyapusqanmanta, Jesuspa maman paymanqa nin: Mana vinota charinkuchu. Jesusqa paymanmi nin: ¿Imataq ñuqawan qanwan, warmi? Manaraqmi nuqapa tiemponqa chayamunchu. Paymi mamanqa sirviqkunaman nin: Ima-pis qankunaman ninqanman, chayta ruwaychik. Chaypim karqan suqta rumi unu mankakuna sayasqa, judíokunapaq chuyanchakuyninman hina, sapa mayninpi iskay icha kimsa tupukuna hap'iqkuna. Jesús

paykunaman nin: unu jarkukunata unuwan huntachiy. Hinaspa huntachirqanku chaykunata patakama. Chaymanta paykunaman nin: Kunan ch'uyanchikuy hinaspa raymi kamachiqman apamuy. Chaymanta apamurqanku. Chayhinataq fiesta kamachiq yakuta vinoman tukusqanta mallispa mana yachasqachu maymantas kasqanta, ichaqa yanapaqkuna yachankutaq yakuta urqusqankuta, chayhinataq fiesta kamachiq qasaraykunata waqyarin hinaspa paymanqa nin: tukuy runa ñawpaqta allin vinota churan, hinaspa machasqankumanta aswan pisi vinota churan, ichaqa qamqa allin vinota kunan kama waqaychasqanki. Kay-ta ruwarqa qallariy-ta señales-manta Jesus Cana-pi Galilea-manta, chaymanta rikuchiwarqa gloria-n-ta pay-pa, chaymanta iñirqanku pay-man yachakuq-kuna pay-pa. Kay qhipaman paymi uraykamuran Capernaumman, mamanwan, wawqinkunawan, yachakuqninkunawan, chaypitaq qhiparanku mana achkha p'unchawkunata. Chaymanta askhata karqa judíokunaq paschankuqa, chaymanta Jesusqa Jerusalénman wichaykamuqa. Hinaspaqa tariran templo ukhupi wakakuna, uwihakuna, urpikunatapas rantichikunata, hinaspa qullqi cambiaqkunatapas tiyashaqta. Hinaspa waskamanta asutata ruraspa llapanta templumantan qarqurqan, uwijaskunatapas wakakunatapas, hinaspa qullqi tikraqkunapa qullqinta hichayarqan hinaspa mesaskunata tikrarqan, hinaspa urpikunata ranqiqkunaman nirqan: Apaykaychik kaykunata kayamanta; ama ruwaychikchu taytaypa wasintan rantinapaq wasi. Yuyarikurqanku chaymanta paypa yachakuqkuna chayqa qillqasqa kan: Wasiykimanta munayqa mikuwanqa nuqata.

Kutichirqanku chayrayku judíokunas, hinaspa nirqanku payman: ¿Ima señalta rikuchikunki ñuqaykuman, imaraykuchus kay imakunata ruranki? Jesusqa kutichirqa, paykunamantaq nirqa: Kay templota chinkachichiy, kimsa p'unchaykunapitaq huqariqsaq payta. Nirqan chayrayku judíokuna: Tawa chunka suqta watapi rurakurqan kay templo, ¿chaymanta qamchu kinsa p'unchawpi sayarichinki payta? Chayqa payqa paypa cuerpunpa templunmanta nirqan. Chayrayku, imaraykuchus wañusqakunamanta huqarisqa karqan, paymanta yachakuqninkuna yuyarirqanku kayta nisqanta, hinaspa qillqasqata iñirqanku hinaspa simita mayqintataq Jesús nirqan. Jerusalenpi pascua raymi fiestapi kasqanmantaqa, achka runakuna paypa sutinpi iñirqanku, paypa rurasqan unanchakunata rikuchkaspanku. Jesusqa paykunaman mana kikinmanta confiakurqanchu payqa llapa runakunata riqsisqanrayku, chaymanta mana necesitarqanchu pipas runapa hawanmanta testigo kananpaq, payqa riqsirqan imachus runapa ukhupi kasqanta.

3

Karqan huk runa Fariseokunamanta, Nicodemo sutiyuq, Judiokunamanta kamachiq. Kay chayamurqa payman tutapi, chaymanta nirqa payman: Rabí, yachanchik imaraykuchus Diosmanta shamurqanki yachachiq, mana pipas kay señalkunata atinchu ruwayta mayqinkunata qam ruwakanki, mana Dios paywan kaptinqa. Jesusqa kutichirqa, chaymanta

payta nirqa: Cheqaqtam, cheqaqtam qamman nini: sichus mana pi hanaqmanta yurisqa kanchu chayqa, mana atinchu Diospa kamachikuyninta rikuyta. Nicodemo payman nin: ¿Imaynatataq runa machu kaspa paqariyta atinman? ¿Mana atinchu paypa mamapa wiksamanmi iskay kuti yaykuyta hinaspa naciytaqa? Jesusqa kutichirqa: Cheqamanta, cheqamanta nirqayki, sichus mana pi yacumanta chaymanta Espiritumanta paqarisqa kanman chayqa, mana atinmanchu Diospa qhapaq kayninman yaykuyta. Chay aycha-manta paqarisqa aycha kan, chaymanta chay Espíritu-manta paqarisqa espíritu kan. Ama musphaychu imaraykuchus ñirqayki: necesario kanki qankunaqa hananmanta yurinaykichis. Chay samay maypi munan wayrarin, chaymanta paypaq kunkanta uyarinki, ichaqa mana yachanki maymanta shamun nitaq maypi rin; chayhinam kan tukuy chay Samaymanta yurisqa. Nicodemo kutichirqa chaymanta payman nirqa: ¿Imaynatataq kay imakuna tukuyta atinman? Jesusqa kutichirqan, payman nirqan: ¿Qamchu kanki yachachiq Israelpaq, chaytachu mana yachankichu? Chiqamanta, chiqamanta nini qamman: ima yachasqanchikta rimasunchik, chaymanta ima rikusqanchikta testigukunanchik, ichaqa mana testimoniunchikta chaskikunki. Sichus kay pacha kaq imakunamanta nirqaykichis chaymanta mana iñinkichischu, ¿imaynatataq sichus hanaq pacha kaq imakunamanta nirqaykichis iñinqakichis? Chaymanta mana pipas hanaq pachaman siqasqachu, sichus manaqa chay hanaq pachamanta uraykuq, runaq churin, hanaq pachapi kaq. Chaymanta imaynatachus Moisés machaqwayta huqarirqa chawpi sach'a-sach'api, chaynatam necesario kanqa runaq

churin huqarichisqa kananpaq, tukuy paypi iñiq mana chinkapunanpaq, aswanpas wiñaypaq kawsayta charinampaq. Chaynatam imaraykum munakurqa Dios kay pachata, chayrayku churinta paypa sapallanta qorqa, chaynapi tukuy paypi iñiq ama chinkakunanpaq, aswanpas wiñay kawsayta kapunanpaq. Manachu Dios kacharan churinta kay pachaman chaypaq juzgan kay pachamanta, aswanqa chaypaq qispichisqa kanampaq kay pacha paywan. Chay paypi iñiq mana juzgasqachu, chay mana iñiqtaq ñam juzgasqañam, imaraykuchus mana iñisqachu Diospa sapalla yuraq wawanpa sutinpi. Kayqa chaymi kachkan chay juzgamiento: chay k'anchay shamurqan kay pachamamaman, hinaspa runakunaqa aswan munakurqanku laqhayata k'anchaymanta, imaraykuchus paykunapa ruwayninkunaqa millay karqan. Tukuy mana allin ruwaqqa k'anchayta chiqnikun, manataq k'anchayman shamunchu, paypa ruwayninkunaqa ama rikuchisqa kanankupaq; chiqata ruwaqtaq k'anchayman shamun, paypa ruwayninkunaqa rikuchisqa kanankupaq, Diospi ruwasqa kasqankurayku. Kaykunamanta qhipaman Jesús paypa yachaqmasqankunawan shamurqan Judea allpaman, chaypitaq paykunawan tikarqan, bawtisarqaspataq. Juan bawtisashasqa karqan Ainon llaqtapi Salim llaqta qayllanpi, imaraykuchus achkha yaku kasqa chaypi, hinaspa runakuna chayamusqaku hinaspa bawtisasqa karqanku; manaraqs Juan qarqusqa karqanchu wichq'ana wasipi. Chayrayku Juanpa yachakuqninkunamanta huk judíowan chuyanchakuymanta tapukuy tukurqan. Chaymanta Juanman shamurqanku chaymanta payman nirqanku: Rabi, pi qamwan karqan Jordán

mayupa chimpanpi, piman qam testimoniota qurqanki, rikuy paymi bautizachkan chaymanta llapanku payman shamuchkanku. Juan kutichirqa, nispa: Mana atinchu runa imatapas chaskinanta, sichus mana hananpachata paymanqa qusqa kaptinqa. Paykuna qankuna ñuqaman testigo kanki nispa nirqani: Mana kani nuqa Cristo, aswanpas kachasqa kani paypa ñawpaqninpi. Warmita chariq qhari kasqa kan; ichaqa qhari kasqapa amigonqa, sayaspa hinaspa payta uyarispa, kusikuywan kusikun qhari kasqapa kunkanrayku. Kay chayrayku kusikuyniy hunt'asqa kan. Payta wiñachinan necesario, ñuqatari pisiyachinan. Hanaq pachamanta shamukuq llapa hawanpi kachkan. Pacha-manta kaq pacha-manta kan hinaspa pacha-manta rimashan; hanaq pacha-manta shamukuq llapa-manta hanan kan, hinaspa ima rikurqan hinaspa uyarirqan, chayta testificashan, hinaspa paypa testimonio-n-ta mana pi-pas chaskisqachu. Chay hap'isqa paypa testinionta sellosqa karqan, imaraykuchus Dios cheqaq kan. Paymi imaraykuchus Dios kacharan, Diospa rimayninta rimaykun, mana imaraykuchus tupumanta Dios Espirituta qun. Yaya churinta munan, chaymanta tukuyta paypa makimpi qurqan. Chay creyente chay Wamraman charín kawsayta wiñaypaq, chay mana kasuqtaq chay Wamraman mana rikanqachu kawsayta, aswanpas Diospa phiñaynin qhepanqa paypi.

4

Chayrayku Apu yachasqanmanta Fariseokunas uyarisqankuta

Jesusqa aswan achka yachakuqkunata ruran hinaspa bautizanpas Juanmanta, manaraykuchus Jesusqa paymi mana bautizarqachu aswanqa paypa yachakuqkunan bautizarqanku, Judeamanta saqirparqa hinaspa Galileaman ripurqa. Necesario karqan, chaymanta paymi Samaria ukhupi pasanan karqan. Chayrayku shamun huk llaqtaman Samaria suyumanta, sutiyuq Sicar, chiqan huk sitiomanta mayqinchus Jacob qurqan José churinman paypa; karqan chaypitaq pukyu Jacobpa. Chayrayku Jesusqa puriymanta sayk'usqa kaspa chaynatam pukyu patapi tiyakurqan; pacha karqan suqta hora hina. Huk warmi Samaria llaqtamanta shamun yakuta aysanapaq. Jesusqa paymanmi nin: Quwayña upyananpaq. Chay para paypa yachakuqkuna chay llaqtaman risqaku mikhuyta rantinankupaq. Chayrayku Samaria warmi payta nin: ¿Imaynatataq qam judío kaspa ñuqamanta upyayta mañanki, ñuqa Samaria warmi kaspay? Judíukunaqa mana samaritanukunawan kuska llamk'ankuchu. Jesús kutichirqa, nirqataq chayqa: Sichus yachawaq Diospa quykunanta, chaymanta pichus kanman qamman niq quy ñuqaman upyayta, qam ari payta mañawaq, paytaq qamman kawsaq yakuta quwaq ari. Ninmi payman chay warmi: Apu, manam timpuyki kanchu, chaymanta chay quchuri ukhuми kan. ¿Maymantachus chayqa kanki chay yaku kawsaq? ¿Manachu qam aswan hatun kanki ñuqaykup yayayku Jacobmanta, paymi qurqan ñuqaykuman kay pukyuta, hinaspa pay kikin chaymanta upyarqa, hinaspa churinkuna paypaq, hinaspa uywankuna paypaq? Jesusqa kutichirqan hinaspa payman nirqan: tukuy kay yakumanta upyaq chaqasqa kanqa wakmanta; pipas ñuqa payman qusaq yakumanta upyaqtinqa

mana wiñaypaqpas chaqasqa kanqachu, ichaqa ñuqa payman qusaq yakuqa paypim yaku pukyu phinkispa wiñaypaq kawsayman kanqa. Warmi payman nin: Apu, kay yakuta qoway ñuqaman, mana ch'akikunaypaq nitaq kayman yaku ch'uyamuy hamunaypaq. Jesusqa paymanmi nin: Riy, qhariykita qayariy, chaymanta kutiykamuy kaymanqa. Warmi kutichirqa hinaspa nirqa: Mana qusayuqchu kani. Jesusqa paymanqa nin: allintan nirqanki mana qusayuqchu kani; pichqa qusayuqmi karqanki, kunanqa pipas qanwan kaqqa manan qampa qusaykichu; kaytaqa cheqaqtan nirqanki. Warmiqa paymanqa nin: Apu, rikuni qamqa profeta kasqaykita. Ñuqaykupa taytakunaqa kay urqupi adorakurqanku, chaymanta qamkunaqa ninki Jerusalénpiqa kanman chay sitio maypichus adorana tiyan. Jesusqa payman nin: Warmi, nuqaman iñiy, imaraykuchus shamunqa pacha maypichus manaña kay urqupi nitaq Jerusalenpi yupaychanqakichis Taytata. Qankunaqa muchankichis chayta mana yachankichischu, ñuqaykuqa muchayku chayta yachaykuña, chaymi chay qhispichiy judíokunamanta kan. Ichaqa pacha shamun, chaymanta kunanqa kashan, maypichus chiqap yupaychaqkuna taytata yupaychankuqanku espiritumpi chaymanta chiqapmanta, chaymanta taytaqa chaykunata maskhan payta yupaychaqkunata. Diosqa Espíritu, chaymi payta adoraqkunaqa espiritumpi cheqaqwanpas adoranankuqa tiyan. Warmiqa payta nin: Yachanim Mesiasqa shamusqanta, paytaqa Cristowan sutichanku; chay hamuqtinqa, noqanchispaqqa tukuy imakunatapas willawasunqa. Jesusqa paywan nin: Ñuqam kani qanwan rimaq kay. Chaymanta kay pachapi chayamurqanku

paypa yachakuqninkuna, hinaspa muspharikarqanku imaraykuchus huk warmihuan rimanakurqan; manataq pipas nirqanchu: ¿Imataq maskhanki? utaq ¿Imataq rimanki paywan? Chayrayku warmi paypa yaku mankanta saqirqa hinaspa llaqtaman rirqa, hinaspa runakunaman nirqa: Hamuy rikuychik runata mayqan ñuqaman tukuy imakunata ruwasqayta nirqan; manachu kayqa Cristochu? Chayrayku paykuna llaqtamanta lluqsirqanku hinaspa paymanqa shamurqanku. Chaypi chawpipi yachakuqkuna payta tapurqanku nirqanku: Yachachiq, mikuy. Chaysi paykunaman nisqa: Ñuqaqa mikhuyta charani mikhunapaq, chaytaqa qamkunaqa mana yachankichischu. Chayrayku yachakuqkuna hukninman hukninkuman nirqanku: ¿Manachu pipas payman mikhunata apamurqa? Jesusqa paykuna ninmi: Ñuqap mikhuyniymi ruway kachamuqniypa munaynintan ñuqata, chaymanta tukuchiy paypa llank'ayninta. ¿Manachu qamkuna ninki: Tawa killa kachkan hinaspa pallay shamun? Qhaway, ñuqa qankunaman nini, qankunapa ñawikunata huqariy hinaspa chakrakunata qhaway, yuraj kanku kutinapaq kunanña. Pallaykachaqqa qullqita chaskin, rurutapas wiñay kawsayman tantakun, chaypaqmi tarpuqpas pallaykachaqpas kuska kusikuchunku. Kay chaypiqa chiqap simi kan, imaraykuchus huk runam tarpun, huk runataqmi pallán. Ñuqa kachkarqanikichis qankunata allchanapaq ima mana qankuna llank'arqankichischu, wakkuna llank'arqanku, chaymanta qankuna paykunapa llank'ayninkuman yaykurqankichis. Chay llaqtamanta, askha Samaritanokuna iñirqanku payman warmi simirayku, payqa testificaspa: Nirqan ñuqaman tukuy imata

ruwasqayta. Chaymi Samaritanokuna payman chayamuptin, paykunaqa payta mañakurqanku paykunawan qhepananpaq; chaymanta payqa chaypi iskay p'unchayta qheparqan. Chaymanta aswan achka runakunaqa paypaq simirayku iñirqanku, chaymanta warmimanqa nirqanku nispa manaña qampa rimaynikirayku iñiyku; paykuna kikinku uyarirqankuña, chaymanta yachanchikmi nispa kayqa cheqamanta kay pachapa qespichiqninmi Cristo. Chaymanta iskay p'unchawkunamanta lloqsirqan chaymantas, chaymanta Galileaman ripurqan. Paymi imaraykuchus Jesusqa testificasqa profetaqa kikin llaqtanpi yupaychayta mana charinchu. Chayrayku payman Galileaman chayamuptin, Galileamanta runakunam payta chaskirkurqanku, tukuy imakunata rikushpa mayqinkunata Jerusalenpi raymichawpipi ruwarqan; paykunapas raymiman chayamurqanku. Chaymi Jesusqa kutimpun Canaman Galileamanta, maypichus yakuta vinoman ruwarqan. Hinallataq karqan huk rey qhapaq runa, paypa churin unqusqa karqan Capernaum llaqtapi; kay runa uyarispa Jesusqa hamurqan Judea suyumanta Galilea suyuman, payman risqa hinaspa payta mañakurqan uraykumunanpaq hinaspa paypa churinta qhalichinanpaq; wañunaypaqmi karqan chayrayku. Chayrayku Jesusqa payman nirqa: Sichus mana señalkunata chaymanta musphaykunata rikunkichikchu, mana iñinkichikchu. Payqa ninmi payman chay qhapaq runa: Apu, uraykamuy ñawpaqta waway wañunampaq. Jesusqa paymanmi nin: riy; churikiqa kawsanmi. Chaymanta chay runa iñirqa chay simita mayqintachus Jesús payta nirqa, chaymanta rirqa. Ñam payqa uraykachkashaqtin, paypa yanakunaqa paywan

tupanakurqanku hinaspa willakurqanku nispa: Qampa churiyki kawsashan nispa. Chayrayku paykunamanta yacharca horata maypichus aswan allin kapurca. Chaymanta paymanqa nirqanku: Qayna qanchis horaspi ruphayqa payta saqirqa. Taytaqa yachachirqan chayrayku chay pachapi, maypichus Jesusqa paymanqa churiykiqa kawsanmi nispa nirqa, chaymanta paypas tukuy wasinpas iñirqanku. Kay iskay kaq señalta Jesús ruwarqan Judeamanta Galileaman shamuspanmanta.

5

Kay imakunamanta qhipaman Judíokunaqa raymin karqan, chaymanta Jesusqa Jerusalénman wichaykarqan. Jerusalenpi uywa quchapi kan, Hebreo simipi Betesda sutiyuq, pichqa galeriakunayuq. Kaypiqa sayanakurqan achkha unqusqakuna: ñawsakuna, much'ukuna, ch'akikuna, yakupa kuyuyninmanta suyaspa. Willakuqmi tiempoman hinan uraykuq karqan yakuquchapi, chaymanta yakuqa chaqrusqa karqan; chayrayku ñawpaq yaykuq yaku chaqrusqamanta qhipaman qhali tukuq karqan mayqin unquywan hap'isqa kasqanpas. Huk runa karqa chaypi kimsa chunka pusaq watata paypa pisiyayninpi charikuspa. Kayta rikuspam Jesus sirikusqanta, yachaspampas achka ñam pachata charinña, payman nin: ¿Munanki qhali kayta? Unqusqa runaqa payta kutichirqa: Apu, mana pipas yanapawanchu, chaynapi hayk'aq yakuqa kuyurisqa kanman, ñuqata yakupakuyman wichq'akunanpaq. Ichaqa ñuqa

shamuykushaspaymi, huk runa ñawpaqniyta urayamun. Jesusqa paywan nin: Jatariy, simiykita apariy hinaspa puriykuy. Chaymanta chaylla chay qhari qhali tukurqan, chaymanta paypa kawsananta huqarirqan hinaspa puririrqan. Sabado karqan chay p'unchaypi. Chayrayku judíokuna hampichikapusqaman ninku: Sábado kan, mana saqillaykichu chay esterata apanaykipaq. Paykunaman kutichirqa: Ñuqata qhali ruwasqa runaqa ñuqaman nirqa: Qhatata hurquy qampa, chaymanta puriykuy. Tapuykurqanku chayrayku payta: ¿Pitaq chay runa qamman nirqan: Hurquy esteraykita, puriy? Chayqa hampichiqa mana yachanchu pi kasqanta, Jesusqa chinkaykupusqa runakuna chay sitiopi kashasqanrayku. Chay qhipanpi Jesusqa tarikun payta templo ukhupi, nispa payman: Qhaway, qhali tukurqanki, ama ñataq huchalliychu, mana aswan millay imapas qanman tukuchinanpaq. Ripurqa chay runa, chaymanta judíokunamanta willirqa Jesusqa karqan payta qhali ruwaq. Chaymanta kay raykun qatirqanku Jesusta judíokunas, chaymanta maskharqanku payta wañuchinanpaq, imaraykuchus kay imakunata ruwarqan sábado punchawpi. Chayqa Jesusqa paykunata kutichirqa: Taytay kunan kamapas llank'ashan, noqapas llank'ashani. Chayrayku, aswan maskharqanku payta judíos wañuchinanpaq, imaraykuchus mana sapallataqa p'akichirqan sábadota, aswanpas kikin yayanta nirqan Diosta, kikinmanta Dioswan kaqlla ruraspa. Jesusqa chayrayku kutichispa paykunaman nirqa: Chiqamanta, chiqamanta nini qankunaman, mana churiqa atinchu kikinmanta imatapas ruwayta, sichus mana taytata ruwaqta rikuqtinqa. Imakunatachus payqa ruwan, chaykunatataq

churipas kikin hinataq ruwan. Chay yaya munakun chay churita, chaymanta tukuy rikuchin payman mayqinkunata pay kikin ruwan, chaymanta aswan hatun kaykunamanta rikuchinka payman ruwaykunata, qamkuna muspharinaykichispaq. Imaynan yaya wañusqakunata huqarinchin, kawsaytapas quspa, chaynallataq churi mayqinkunata munakun kawsayta qun. Manachu yayaqa mana pipas juzganchu, ichaqa tukuy juzgaytaqa churinman qurqan, chaymi tukuykuna churinta yupaychanqanku imaynan yayata yupaychankutapas. Churi-ta mana yupaychaq mana yupaychanchu yaya-ta payta kachaqta. Chiqamanta chiqamanta nini qankunaman: chay ñuqap simimta uyariq hinaspa ñuqata kachamuqman iñiq, charqun wiñay kawsayta, hinaspa juzgamientonman mana shamunchu, ichaqa wañuymanta kawsayman pasarqun. Chiqamanta chiqamanta niwaykim qankunaman chay shamun pacha, kunanpas kan, maytachus wañusqakuna uyarinqaku Diospa Churinpa kunkanmanta, chaymanta uyarisqakuna kawsanqaku; imaynatachus Yaya kamachiyniyuq kawsayta paypa kikimpi, chaynatam qurqan Churinmantawan kawsayta kamachinanpaq paypa kikimpi; chaymanta atiynintawan qurqan payman chaymanta juiciota ruwananpaq, imataq runapa Churin kasqanrayku. Ama musphaykaychischu kayta; imaraykuchus pacha shamunqa maypichus tukuy aya pampakunapi kaqkuna uyarinqaku paypa kunkaninmanta, hinaspa lluqsimunqaku allin ruwaykunata ruwaqkuna kawsay kausakuyman, mana allin ruwaykunata ruwaqkunataq juicio kausakuyman. Mana atiynichu nuqa kikinmantay imatatapas ruwayta. Imaynatachus uyarini

chaynata juzgani, chaymanta nuqapa juzgasqayniy allin kan; imaraykuchus mana maskanichu nuqapa munasqayta, aswanpas maskani kachawamuqpa taytapa munasqayta. Sichus ñuqa kikinmanta testificani chayqa, ñuqap testimonioyqa manan chiqapchu. Huk kashkan chay rikuchiq noqamanta, chaymanta yachani chiqanmi kashkan chay rikuchiy mayqenta rikuchin noqamanta. Qankunaqa Juanman kachaykurqankichis, payqa cheqaqman testiguyta qurqan; ñuqataq mana runapa testimonionta chaskinichu, ichaqa kay rimaykuna nii qankuna qespichikunaykichispaq. Chay karqa lampara ruphay kaq chaymanta k'anchay kaq, qamkuna ichaqa munarqankichis kusikuyta huk pachapaq paypa k'anchayninpi. Ñuqataq ñuqaqa charinipuni testimoniota aswan hatunta Juanpa testimionmanta, imaraykuchus chay ruwanakuna mayqinkunata Yayayqa qurqa ñuqaman tukuchinaypaq chaykunata, chaykunallataq chay ruwanakuna mayqinkunata ñuqa ruwani, testificanku ñuqamanta imaraykuchus Yayayqa ñuqata kachawarqa. Chaymanta noqata kachawaq tayta, paymi noqamanta testimonio qusqa. Mana hayk'aqpas paypa kunkanmanta uyarirqankichischu nitaq paypa rikch'ayninta rikurqankichischu, chaymanta paypa siminqa mana qankuna ukhupi qhipakuspa tarikunkichischu, imaraykuchus pay kachasqanta, chayman qankuna mana iñinkichischu. Qankunaqa qillqasqakunata maskankichis, imaraykuchus qankunaqa yuyankichis chaykunapi wiñay kawsayta charinankichis; chaymanta chay qillqasqakunam ñuqamanta testimonio qunku; chaymanta mana munankichischu ñuqaman shamunankichispaq kawsayta charinankichispaq. Mana

runakuna manta allin sutita chaskinichu; ichaqa qankunata riqsini imaraykuchus Diospa munakuynintan mana qankuna ukhupi charinkichischu. Ñuqa taytaypa sutinpi shamurqani, chaymanta mana chaskiwankichischu ñuqata; sichus huk runa kikin sutinpi shamunqa, chayta chaskiwankichis. ¿Imaynatataq qankuna atiwaqchik iñiyta, ukhupi huk hukniykichismanta yupayta chaskinachkaspa, chaymanta chay yupaytari chay sapalla Diosmanta mana maskankichikchu? Ama yuyankichischu ñuqa qankunata acusasaq taytaman; kanmi acusasunki Moisés, paypim qankuna suyakunkichis. Sichus iñinirqankichis Moisésta chayqa, iñinirqankichis ari ñuqatapas, ñuqamantam chay qillqarqan. Sichus chay-pa qillqasqanman mana iñinkichischu chayqa, ¿imaynatataq ñuqa-pa simiykunaman iñinqankichis?

6

Chaykunamanta Jesus ripurqan Galilea quchap chimpanman, Tiberias nisqaman; hinaspa achkha runakuna payta qatirqarqanku, imaraykuchus rikurqanku paypa señalninkunata ruwasqanta unqusqakunapi. Jesusqa urquman wichaykarqan, chaymanta chaypi paypa yachakuqkunawan tiyakarqan. Karqataq qayllapiña pascua, judíokunamanta raymi. Jesusqa ñawikunata huqarispa, achka runakuna payman hamusqankuta rikuspanmi, Felipoman nin: Maymantachus t'antakunata rantikunanchik, chayrayku kaykunaqa mikuchun? Kay-ta nin karqa llanchispa pay-ta, pay-qa riqsin ima-ta rurana

karqa. Filipoqa payman kutichirqa: Iskay pachak dinariusmanta t'antakunaqa mana yanapanchu paykunaman, sapankupaq pisi imata hap'inankupaq. Paymanta yachakuqninkunamanta huk paypaq nin, Andrés Simón Pedroq wawqin: Huk uchuy wamra kashan kaypi, paymi pichqa cebada t'antakunata iskay uchuy challwakunatapas chaqan; ichaqa chaykunari imataq kanman ancha achka runakunapaq? Jesusqa nirqa: Runakunata tiyachichiy; chaypitaq achka qura karqa chay sitiopi. Chaymanta runakunaqa tiyakurqanku, yupayninkupiqa yaqa pichqa waranqa hina. Jesusqa t'antakunata hap'ispa, agradecespa, yachachisqakunaman rakirqa, yachachisqakunataq tiyakuqkunaman rakirqanku, kikin hinataq challwakunamantapas hayk'a munarqankuta. Ñawpaqmanta hunt'asqa kaptinkuqa, yachachisqan runaskunaman nin: Huñuchiy qhipasqa t'uqyasqakunata, mana imapas chinkapunanpaq. Chayrayku tantakurqanku, chaymanta hunt'achirqanku chunka iskayniyuq wisllata phichqa cebada t'antamanta p'itikunawan, chaykunam qhipaykurqan mikhukuqkunamanta. Chayrayku runakuna, Jesuspa ruwashqan señalta rikushpankum, nishqaku karqanku: Kayqa chiqamanta profetam, kay pachaman shamushqa. Jesusqa chayrayku yachaspa mayqinchus munanku shamunankuta chaymanta hap'inankuta payta, chayrayku ruranankupaq payta qhapaq, ripukurqa kutimanta urquman payllam sapalla. Chayhinataq tuta chayaykuptin, paypa yachakuqkuna uriyarqanku lamar pataman, hinaspa wampuman yaykuspa rirqanku lamarpa chimpanman Capernaumman. Hinaspa laqha kañan tukupusqa hinaspa mana Jesusqa paykunaman

chayamusqachu, hinaspa hatun wayra phukusqanrayku quchapas kuyurichisqa karqan. Puriyasqankumanta chayqa iskay chunka pichqayuq icha kimsa chunka estadiosta, rikunkutaq Jesusta quchapa hawanpi purisqanta, wampuman askhata chayaykusqanta, chaymanta manchakurqanku. Payqa ninmi paykunaman: Ñuqam kani, ama manchakuychikchu. Munakurqanku chayrayku hap'iyta payta wampuman, chaymanta chaylla wampu chayarqan allpa patapi maypi rirqanku. Qhipan p'unchaypi runakuna sayasqa karqanku lamar qhipanpi, rikurqankutaq mana huk uchuy wampu karqasqanta chaypi, huk chayllapuni maymanchus paypa yachakuqninkuna yaykurqanku, chaymanta mana Jesusqa yaykurqasqanta paypa yachakuqninkunawan uchuy wampuman, ichaqa sapallanku paypa yachakuqninkuna ripurqanku; wakin uchuy wampukunataq hamurqanku Tiberiasniymanta qayllapiña chay sitiomanta maypichus mikurqanku t'antata Apunchik yuspagarasqanmanta; chayraykutaq runakuna rikurqanku mana Jesusqa kasqanta chaypi nitaq paypa yachakuqninkuna, chayhinaspataq paykuna yaykurqanku wampukunaman, chaymanta hamurqanku Capernaumman maskhaspa Jesusta. Chaymanta payta quchapa chimpanpi tarispa, payman nirqanku: Rabí, ¿hayk'aqtaq kaypi tukurqanki? Jesusqa paykunaman kutichispa nirqa: Chiqaqtapuni, chiqaqtapuni nini qankunaman, maskawankichis ñuqata, mana señalkunata rikurqankichisrayku, ichaqa t'antakunamanta mikurqankichis hinaspa hunt'asqa karqankichisrayku. Llamk'aychik mana mikhunata chinkapuchkaqta, ichaqa mikhunata qhipachkaqta wiñay

kawsayman, chayta runap Churin qankunaman qunqa, chayrayku Tayta Dios payta sellarqan. Nirqan chayrayku paymanqa: ¿Imataq ruwasunchik chaymanta Diospa llank'aykunata llank'asunchik? Jesusqa kutichirqa hinaspa paykunaman nirqa: Kayqa Diospa llank'aynin kanmi, iñinankichispaq pitapas paymi kachachirqa chayta. Chayrayku payman ninkutaq: ¿Imastataq qan ruwanki señalta rikuychikpaq chaymanta qanman iñiychikpaq? Imataq llank'anki? Ñuqaykuq taytakuna maná mikurqanku sach'a-sach'api, imaynan qillqasqa kan, hanaqpachamanta t'antata qurqan paykunaman mikunanpaq. Chayrayku Jesusqa paykunaman nirqa: Chiqamanta, chiqamanta niykim qankunaman, mana Moisésqa t'antata hanaqpachamanta qurqasunkichu, ichaqa yayayniyqa qun qankunaman chiqaq t'antata hanaqpachamanta. T'antaqa Diospa kanmi uraymuq hanaqpamanta, kawsayta quspa kay pachaman. Nirqan chayrayku payman: Apu, sapa kuti qoway ñuqaykuman kay t'antata. Jesusqa paykunaman ninmi: Ñuqaqa kani kawsaypa t'antanmi, ñuqaman shamukuqqa mana yarqanqachu, chaymanta ñuqapi iñikuqqa mana hayk'aqpas ch'akisaqchu. Ichaqa nirqani qankunaman chayqa rikuwankichis noqata, chaymanta mana iñinkichischu. Tukuy imata yayay ñuqaman qowanqa ñuqaman shamunqa, chaymanta ñuqaman shamuqtaqa mana hawa kacharimusaqchu; imaraykuchus hanaqpachamanta uraykumusqani, mana ñuqap munayniyta ruwanaypaq, aswanqa ñuqata kachamuqniypa munayninta ruwanaypaq. Kayqa munayninmi apachiwaqniy yayaypa, tukuy ima quwasqanta mana chinkachisaq paykunamanta, aswanqa

huqariqmusaq chayta qhipa punchawpi. Kayqa chaymi kachkan munay kachariwaqniypa noqata, chaymi tukuy rikuq churita hinaspa iñiq payman chariqan kawsayta wiñaypaq, hinaspa sayarichisaq payta noqa qhepa p'unchaypi. Judíokunaqa paymantataq uñu-uñuyachkarqanku imaraykuchus nirqan, ñuqaqa kani t'anta uraykuq hanaqpachamanta, hinaspa nirqanku: ¿manachu kayqa Jesusqa Josépa churin, paypa taytantapas mamantapas ñuqaykuqa riqsiyku? ¿Imaynatataq chayrayku kay runa nin ñuqaqa hanaq pachamanta uriyamurqani nispa? Jesusqa chayrayku kutichispa paykunaman nirqa: Ama huk hukwan khunkhuyaychikchu. Mana pipas atinchu ñuqaman shamuy, sichus mana Tayta kachawasqan ñuqata aysanchu payta, chaymanta ñuqa huqariqsaq payta qhipa p'unchaypi. Qillqasqa kachkan profetakunapi: chaymanta tukuykuna Diospa yachachisqan kanqanku. Tukuy Yayaymanta uyariq hinaspa yachaq noqaman shamun; mana chaywanqa Yayayta pipas rikusqachu, mana chayqa Diosmanta kaq, paymi Yayayta rikusqa. Chiqamanta chiqamanta nini qankunaman: pi iñiq ñuqaman, payqa charin kawsayta wiñaypaq. Ñuqa kani kawsaypa t'antan. Qankunapa yayaykuna maná mikhurqanku chaqapi, chaymanta wañurqanku; kayqa hanaq pachapi urayamushaq t'antam, pipas paymanta mikhunampaq chaymanta mana wañunanpaq. Ñuqa kani kay kawsaq t'anta hanaq pachapi manta uraykuq; sichus pipas kay t'antamanta mikhuqtin, wiñaypaq kawsanqa. Chaymanta t'anta mayqantachus ñuqa qusaq, ñuqap aychan kan, mayqantachus ñuqa qusaq kay pachap kawsayninpaq. Judíos maqanakurqanku chayrayku huk huqninman nispa:

¿Imaynatataq kay runa atinman ñuqaykuman aychanta quyta mikhunapaq? Chayrayku Jesusqa paykuna nirqa: Chiqamanta, chiqamanta qankunaman nini, sichus mana runap churinpa aychanta mikunkichis chaymanta paypaq yawarninta upyankichis, mana qankunapi kawsayta charinkichischu. Ñuqap aychata mikhuq hinaspa ñuqap yawarta upyaq wiñay kawsayta charin, hinaspa ñuqa payta qhipa p'unchaypim huqariqsaq. Noqaq aychaqa cheqaqtam mikhuymin, chaymanta noqaq yawarqa cheqaqtam upyaymin. Chay mikhuchkaq ñuqap aychata, chaymanta ukyachkaq ñuqap yawarta, ñuqapi qhipakun, chaymanta ñuqapas paypi qhipakuni. Imayna kawsaq yaya kachasqawanqa, chaynallataq ñuqa kawsani yaya rayku, chaymanta mikhuchkaq ñuqata, paypas kawsanqa ñuqa rayku. Kayqa chay t'antam hanaq pachapi urqumusqa, mana imaynatachus taytaykichis maná mikurqanku chaymanta wañurqanku, kay t'anta mikuqqa wiñaypaq kawsanqa. Kay kaykuna nirqan tantanakuy wasipi yachachispa Capernaum llaqtapi. Achkha chayrayku uyarispa paypa yachakuqkunamanta nirqanku: Sasa kan kay rimay, pi atikunman paymanta uyariyta? Yachachkaspa chaymanta Jesus payllapi imaraykuchus ñut'inkunku kaypi paypa yachakuqkuna, nirqa paykuna: ¿Kayqa qankunata urmachisunki? Sichus chayqa runaq churinta wichaqta rikunkichis maypichus ñawpaqta karqan; Chay espíritu kawsarichiqmi kan, aychataq mana imapipas yanapanchu. Chay simikuna mayqkunata ñuqa qankunaman rimayki, espíritum kanku, kawsaypas kanku. Ichaqa qankunamanta wakinqa kanku mana iñiq. Jesusqa qallariymantan yachakurqan pitaq mana iñiqkuna kasqankuta

chaymanta pitaq payta qupaqnin kasqanta. Chaymanta nirqan: Kay rayku ñisqayki ñiwarqani qankunaman, mana pipas atinchu shamuy ñuqaman, mana sichus kachkan qusqa payman tataymanta ñuqap. Kaymanta achka yachakuqninkunamanta qhipaman ripurqanku, chaymanta manaña paywanqa purirqankuchu. Chayrayku Jesus chunka iskayniyuqman nirqa: ¿Manachu qamkunapas ripuyta munankiraq? Chaymi Simón Pedro payta kutichirqa: Taytay, pimanchus ripusunchik? Qan wiñay kawsaypa simimkunata chariwanki; hinaspa ñuqaykuqa iñiykamurayku hinaspa riqsiykamurayku imaraykuchus qan kanki Cristo, kawsaq Diospa churin. Jesusqa paykuna-ta kutichirqa: ¿Manachu ñuqa qankunata chunka iskayniyuqta akllakurqani? Chaymanta qankunamanta huk supay kan. Payqa nirqan Judahta Simónpa Iscarioteta; kayqa imaraykuchus paymi qaylla karqan payta qupunanpaq, huk kaspa chay chunka iskayniyuqmanta.

7

Chaymanta Jesusqa purirqan chay ruwaykunamanta qhipaman Galileapi, mana munasqachu Judeapi puriyta, imaraykuchus judíokunas maskharqanku payta wañuchinapaq. Karqan chaymanta qayllapiña Judíokunaqa rayminku, chay Carpakuna Rayminku. Chayrayku paypa wawqinkuna payta nirqanku: Kaymantan ripuy hinaspa Judeaman riy, yachakuqniykikuna qawanankupaq ruwaynikikunata mayqinkunata ruwashanki; mana pipas pakasqapi imatapas ruwan hinaspa pay kikin

munakun sut'imanta kayta. Sichus kay imakunata ruranki chayqa, qanta rikuchiy pachaman. Mana imaraykuchus paypa wawqenkuna mana paypi iñirqankuchu. Jesusqa paykunaman chayrayku nin: Ñuqap pachay manaraqs chayamunchu, ichaqa qankunap pachaykiqa sapa kuti wakichisqa kachkanmi. Mana atikunchu kay pacha qankunata chiqnikuyta, ñuqata ichaqa chiqnikun, imaraykuchus ñuqa testificani paypa hawan, paypa rurayninkunaqa millay kasqankuta. Qamkuna kay raymi man riy, ñuqa mana raqay kay raymi man riykani, imaraykuchus ñuqap pachay mana raqay hunt'asqa kanchu. Kay kaqkunata nispanku paykuna qhipakurqan Galileapi. Paypa wawqenkuna wichaykapusqankumanta, chaymantaqa pay kikinnin wichayarqa chay raymiman, mana sut'imanta nitaq, aswanqa pakasqapi hina. Chayrayku judíokuna maskharqanku payta raymi ukhupi, chaymanta nirqanku: ¿Maypichus kashan chay runa? Chaymanta achka rimaykuna karqan paypa hawampi runakuna ukhupi. Paykunaqa nirqanku allin kasqanta; wakkuna nirqanku: Mana, ichaqa runakutata pantachin. Mana pipas ichaqa mana sinchi sunquwan parlakurqanchu paypa hawanmanta judíokunaqa manchakuyninrayku. Ñam chay raymi chawpiyachkaptinqa, Jesusqa templo ukhumanqa wichayarqan hinaspa yachachiyachkarqan. Chaymanta judíokuna muspharikarqanku, nirqanku: ¿Imaynatataq kay runa qillqakunata yachan mana yachachisqa kaspa? Jesusqa paykunaman kutichirqa, chaymanta nirqa: ñuqap yachachiwayniymi mana ñuqap kanchu, aswanpas ñuqata kachawaqpa; sichus pipas paypaq munaynintan rurayta munakun, yachanqa kay yachachiwaypa patamanta,

Diosmantachu kanman icha ñuqachu kikinmanta rimaniy. Chay kikinmanta rimaspa paypa qallariynintan maskhakun, chaqa chay paypa kachaynin qallariynintan maskhakuspa, kayqa chiqaqmi kan, chaymanta mana allinqa paypi manachu. ¿Manachu Moisés qamkunaman kamachikuyta qurqan? Chaymanta mana pipas qankunamanta kamachita hunt'an. Imataq noqata wañuchiyta maskankichis? Runakuna kutichirqanku hinaspa nirqanku: Supaywan kanki. ¿Pitaq qanta wañuchiyta maskashanki? Jesusqa kutichirqan, chaymanta paykunaman nisqa: Huk llamkayta ruwani, chaymanta llapallayku musphaykanki kay rayku. Moisés qankuna qusqankichis circuncisión-ta, mana chayrayku Moisés-manta kan, ichaqa tayta-kuna-manta, chaymanta sábado-pi circuncidar-nkichis runa-ta. Sichus huk runa circuncisionta chaskin samana punchawpi chaynapi ama Moisespa kamachikuynin paskasqa kanampaq, ñuqawan phiñakunkichis imaraykuchus huk hunt'a runata qhali ruwarqani samana punchawpi, ama t'ukuychischu rikuyninman hina, ichaqa chiqan t'ukuyta t'ukuychis. Chayrayku wakin Jerusalemmanta llaqtakuna nirqanku: ¿Mana kayqa kanchu paytataq maskankichik wañuchinapaq? Hinaspa qhawariy, mana manchakuspa rimanmi, hinaspa mana imatatapas payman ninkuchu. ¿Manachu chiqapmanta yachankuchu kamachiqkuna kay chiqapta Cristom kasqanta? Ichaqa kayta yachanchik maymantas kasqanta; ichaqa Cristo hamuqtinqa, mana pipas yachanchu maymantas kasqanta. Chayrayku Jesusqa templo ukhupi yachachispa qaparirqa hinaspa nirqa: Noqatapas riqsiwankichis, hinaspa maymantas kasqayta riqsiwankichis;

hinaspa kikinmantaqa mana hamusqanichu, ichaqa chiqaq kachkan noqata kachamuqqa, paytaqa qankuna mana riqsiwankichischu; noqaqa riqsini payta, imataq paymanta kani hinaspa chay runaqa noqata kachawarqa. Maskharqanku chayrayku payta hap'iyta, chaymanta mana pipas churarqan payman makinta, imaraykuchus manaraqs chayamurqan paypaq horanqa. Achkha runa-kuna-qa chay runakay-manta iñirqanku pay-man, hinaspa nirqanku: Cristo hamuptin, ¿manachu aswan achkha señal-kuna-ta ruranqa kay-kuna-manta, may-kuna-ta kay rurarqan? Fariseokuna uyarirqanku runakutipa paymanta chaykunata musyakusqanta, chaymanta Fariseokuna chaymanta hatun sacerdotekuna yanapaqkunata kacharqanku payta hap'inankupaq. Jesusqa nirqan chayrayku: Aswan pisi tiempullatam qankunawan kani, chaymantaqa riyman kachawamuqman ñuqata. Maskhawankichis ñuqata, chaymanta mana tarinkichischu, chaymanta maypichus ñuqa kani, qamkuna mana atinkichischu chayman shamuta. Chaymi judíukuna kikinkunaman ninkuna: ¿Maypitaq kay runa rikunqa, imaraykutaq mana payta taripasqayku? ¿Manachu Grigu runakunapa chiqnikuyninman rinanqa hinaspa Grigu runakunata yachachinanqa? ¿Imataq kay rimaymi mayqinchus nirqa: Maskhawankichik chaymanta mana tariwankichikchu, chaymanta maypi kani ñuqa, qamkuna mana atinkichikchu shamuy? Chaypi, chay qhepa p'unchaypi, chay hatun raymip'unchaypi, Jesusqa sayarqan hinaspa qaparqan nispa: Sichus pichus ch'akisqa kanki, noqaman hamuy hinaspa upyay. Noqaman iñiq runaqa, qillqasqa nisqan hina, paypa wiksamanta kawsaq yakup mayukuna lloqsimunqa. Kay chayta

nirqa Espiritumanta, mayqinchus chaskiyta qallariqku iñiqkuna paypi. Mana raqmi karqa Espiritu Santo, icha Jesus mana raqmi glorificasqa karqa. Chaymanta achka runakuna chay simita uyarispa nirqanku: Payqa cheqamanta profetam; wakkuna nirqanku: Payqa Cristom; wakkuna nirqanku: ¿Manachu Galileamanta Cristoqa shamun? ¿Manachu qillqasqaqa nirqan Davidpa muhuymanta hinaspa Belenmanta llaqtachamanta, maypichus Davidqa karqan, Cristoqa shamunqa nispa? Rakiy chayrayku runakuna ukhupi karqan payrayku. Wakin shinapas munakurqanku paykunamanta hap'iyta payta, ichaqa mana pipas makikunata churarqan payman. Chayrayku servidorkuna shamurqanku hatun sacerdotekuna chaymanta Fariseokuna man, chaymanta chay runakuna nirqanku paykunaman: Imarayku mana payta apamurqankichik? Yanapaqkuna kutichirqanku: Mana hayk'aqpas chhaynata rimaran runa, imaynan kay runa rimashan. Kutichipurqanku chayrayku paykuna Fariseokuna: ¿Manachu qamkunapas pantachisqa karqankichis? ¿Mana pi kamachiqkunamanta iñirqa paypi utaq Fariseokunamanta? Ichaqa kay runakuna mana yachaqkuna kamachikuyta maldicikunam kanku, nin Nikodimo paykunaman, tuta hamuq paymanqa, huk kaspa paykunamanta; ¿manachu ñuqaykupa kamachikuyninchik juzgan runata, sichus mana uyarinchu paymanta ñawpaqta chaymanta yachanchu imata ruwan? Paykunaqa kutichirqanku hinaspa paymanqa nirqanku: ¿Mana qampichu Galileamanta kanki? Maskhaykuy chaymanta rikuy imaraykuchus Galileamanta mana huk willakuq hatarikunchu. Chaymanta sapa runa ripurqa payman wasinman.

8

Jesusqa risqa olivo urquman; paqarismantaq kutimusqa templo ukuman, tukuy runakuna payman shamurqanku; tiyarispataq yachachirqan paykunata. Qillqaqkunaqa Fariseokunaqa apamunku warmita hap'isqa kachkaqta wañuchikuq huchapi, chaymanta chawpiman sayachispa paywan ninkuqa: yachachiq, kay warmimi hap'isqa kachkan chiqap ruwaypi wañuchikuq huchata ruwaspa; chaymanta ñuqaykuq kamachiypiqa Moisesmi kamachirqa chay hinataq kaqkunata rumiwan wañuchiyta. Qam chayrayku imataq ninki? Chaytari ninku pruwaspa payta, chaynapi huchachayta payta atiyninkupaq. Jesusqa ichaqa uraymanmi k'umuykuspa rukanawanmi allpaman qillqachkarqan. Imayna pero paykunaqa tapuykuspa payman sayaykusharqanku, sayarirqa hinaspa nirqa paykunaman: Chay huchannaq qankunamanta ñawpaqta wikchuchun rumita payman. Chaymanta wakmanta uraypi kuyurispa allpaman qillqarqan. Chaykunataq uyarispaqa lloqsirqanku huk huk, kuraqkunamanta qallarispa, hinaspa Jesusqa saqasqa karqan, warmiqa chawpipi kaspa. Jesusqa ñawpaqman rikurispanmi paymanqa nirqa: warmi, maypitaq kanku? Mana pipas qanta huchachawarqanchu? Payqa nirqa: Mana pipas, Taytay. Jesusqa nirqa: Manachu ñuqapas qanta huchachasaqchu; riy, hinaspa kunan pachamanta manaña huchalliychu. Yapamanta chaymi Jesusqa paykunaman rimashqa nishpa: Ñuqam kani kay pachaq k'anchaynin. Pipas ñuqata qatiqninqa manan laqhapi purinqachu, aswanqa

kawsaypa k'anchayninta qarinqa. Chayrayku Fariseokuna payman nirqanku: Qam qampa kikinmanta testificanki, testificacionniyki mana cheqaqchu. Jesusqa kutichirqan hinaspa paykunaman nirqan: sichus ñuqapas ñuqa kikin manyakuyta testiguykuni, chiqaymi kanman ñuqap testiguyniy, imaraykuchus yachani maymantachus shamurqani hinaspa mayman risaq; qankunari mana yachankichischu maymantachus shamurani utaq mayman risaq. Qankunaqa aycha nisqaman hinam juzgankichis, ñuqataq mana pi runatapas juzganichu. Hinaspa sichus juzgasaq ñuqa, juzgayniypas chiqanmi kan, chaymi mana sapallaychu kani, aswanqa ñuqa hinaspa ñuqata kachamuqti yaya. Chaymanta qankunapa leyniyuqpipas qillqasqa kasqa: iskay runakunapa testigonku chiqan kan. Ñuqa kani noqamanta testificaq, chaymanta noqamanta testifican noqata kachamuq yaya. Chayrayku payman nirqanku: Maypin taytayki kashan? Jesusqa kutichirqa: Mana noqata riqsiwankichischu nitaq noqap yayaytapas; sichus noqata riqsiwaqchis karqankichis chayqa, noqap yayaytapas riqsiwaqchis karqankichis. Kay rimaykuna rimaran Jesusqa qullqi wasipi, yachachispa templopiqa, chaymanta mana pi hap'iran payta, imaraykuchus manaraq chayamurqan horanqa paypaq. Nirqa chayrayku kutin paykunaman Jesusqa: Ñuqa rini, chaymanta maskawankichik ñuqata, chaymanta ñuqaykichikpa juchaykichikpi wañunkichik; maypi ñuqa rini, qamkuna mana atinkichikchu shamuta. Chayrayku judíokuna ninku: ¿Manachu kikianta wañuchinqa, chaymi nin: Maypi ñuqa rini, qamkuna mana atinkichischu chayanapaq? Chaymanta paykunaman nirqan: Qamkuna uraypi

kankichik, ñuqataq hanaqpi kani; qamkuna kay pachapi kankichik, ñuqataq mana kay pachapi kanichu. Nirqani chayrayku qankunaman: wañunqankichis qankunapa huchakunapi; sichus mana iñinqankichis chay ñuqa kani chayqa, wañunqankichis qankunapa huchakunapi. Chaymi payta tapurqanku: ¿Qam pi kanki? Hinaspa Jesusqa paykunaman nirqa: Qallariypi imachus qankunaman parlaykaachani. Achkha chariniy qankunamanta rimanapaq chaymanta juzganapaq, ichaqa chay kachamuqniy chiqaq kan, chaymanta ñuqapas ima uyarirqani paymanta, chaykuna nini kay pachaman. Mana yachankuchu taytamanta paykunaman rimasqanta. Nirqan chayrayku paykuna Jesús: Hayk'aq huqarinkichis chay runap churinta, chaymanta yachankichis chay ñuqa kani, chaymanta kikinmantaqa mana imapas ruwanichu, ichaqa imayna yachachiwaran ñuqata yayayqa, chay imakunatan rimani. Chaymanta chay kachamuqniy ñuqawan kashan, mana saqiwarqachu ñuqata sapalla Yaya, imaraykuchus ñuqa paypaq munasqanta rurani tukuy pachapi. Kay imakunata paypa rimasqanpi, achka runakunaqa payman iñirqanku. Jesusqa nirqan chayrayku paypi iñirqan judíokunamán: sichus qankuna noqaq simiype qhipankichis, cheqamanta noqaq yachakuqniykuna kankichis, chaymanta cheqata yachankichis, chaymanta cheqaqa qankunata kacharisunkichis. Payta kutichirqanku: Abraham-pa muhunmi kayku, manataqmi pipas qhawasqa kayku hayk'aqpas. ¿Imaynatataq qam ninki qhispikuq kanqanku nispa? Jesusqa paykunata kutichin: chiqamanta chiqamanta ñiykichis huchata ruwaq llapa runaka huchaq qharinam kan. Chayri mitmaqqa

mana wasipi qhipanchu wiñay pachapaq, churiritaq qhipan wiñay pachapaq. Sichus chayqa Wamraqa qankunata kacharisunki chiqaq, chiqaqtapuni qhispikuna kanqanku. Yachani Abrahampa muhun kasqaykichista, ichaqa maskankichis ñuqata wañuchiyta, imaraykuchus ñuqap simimqa manan qamkunapi chawrinchu. Ñuqa taytaypa qayllanpi rikurqayta rimaykuni, chaymanta qamkunapas taytaykichispa qayllanpi rikurqaykichista ruwankichis. Kutichirqanku hinaspa payman nirqanku: Ñuqanchikpa yayayqa Abrahammi kan. Jesusqa paykunaman nin: sichus Abrahampa wawankuna karqankichis chayqa, Abrahampa ruwayninta ruwarqankichisman. Kunan chaywantaq maskankichis ñuqata wañuchiykunaykichispaq, runa mayqan chiqap simita qamkunaman rimarirani, chayta uyarirani Diosmanta; kayta Abraham mana rurarqachu. Qankunaqa ruwankichis chay llank'aykunata taytaykichismanta. Chayrayku paymanqa nirkanchis: ñuqaykuqa mana llullakuy puñuymanta paqarisqaykuchu; huk yayayuqmi kayku, Diostaqa. Nirqa chayrayku paykunaman Jesusqa: Sichus Diosqa taytaykichik karqa, munawaqchik ari noqata, noqa imaraykuchus Diosmanta lloqsirqani hinaspa chayamusqani. Manataqmi kikinmantaypas chayamusqanichu, ichaqa payqa noqata kachawarqa. ¿Imaraykutaq nuqapa rimayniyqa mana riqsinkichikchu? Chaymi mana atinkichischu uyariyta noqapa simita. Qankunaqa supay taytamanta kankichis, chaymanta qankuna taytaykichispa munayninkunata munankichis ruwayta. Chay runa wañuchiq karqan qallariypi chaymanta cheqaqpi mana sayasqachu, imaraykuchus mana cheqaq kanchu paypi; hayk'aq llullata

rimaykuptinqa kikinmanta riman, imaraykuchus llullakuqmi chaymanta taytanpas. Ñuqa ichaqa chiqapta nini chayraykuqa, mana iñiwankichischu. ¿Pitaq qankunamanta nuqata huchamanta t'ikrachin? Ichaqa sichus cheqaqtam nini chayqa, imaraykutaq qamkuna mana noqaman iñinkichischu? Chay Diosmanta kaq Diospa rimayninkuna uyarin; chaymanta qamkuna mana uyarinkichischu, icha Diosmanta mana kankichischu. Kutichirqanku chayrayku Judíokunas hinaspa nirqanku payta: ¿Mana allinchu niyku ñuqaykuqa Samaritanu kanki qam hinaspa supayyuq kanki? Jesusqa kutichirqa: Ñuqa supay mana charinichu, ichaqa yupaychani taytayta; qamkunataq mana yupaychaniwankichischu. Ñuqataq mana maskanichu ñuqap gloriayta; kanmi maskaq hinaspa juzgaq. Chiqamanta, chiqamanta nini qankunaman: sichus pipas noqaq simita waqaychasqa chayqa, mana wañuyta riqanqachu wiñaypaq. Chaymanta judíukuna payta ninkuna: Kunan yachanchikña qanpi supay kasqanta. Abraham wañurqa chaymanta willaqkunapas, chaymanta qam ninki, sichus pipas noqaq simiyqa waqaychanqa, mana wiñaypaq wañuyta mallipanqachu? ¿Manachu qam aswan hatun kanki noqaykupa taytanchik Abrahammanta, pay wañuqtinqa? Chaymanta profetakuna wañurqanku; imataq qan kikinmanta ruranki? Jesusqa kutichirqa: sichus ñuqa kikiyta yupaychachiyman chayqa, ñuqap yupaychayniyqa imapas mana kanchu; ñuqap yayaymi ñuqata yupaychachiwachkan, paytaqa qankunam qankunap Diosninmi nispa ninku, chaymanta mana riqsirqankichischu payta; ñuqataq riqsini payta. Chaymanta sichus Mana payta riqsinichu nispa nirqayman chayqa,

qankuna hina llullakuq kanman; ichaqa riqsini payta, chaymanta siminta waqaychani. Abraham taytaykichiq kusikurqan ñuqap p'unchayta rikuchinanpaq, hinaspa rirqan, hinaspa kusikurqan. Chayrayku judíokuna paymanqa nirqan: Pichqa chunka watasta manaraq charqanki, chaymanta Abrahanta riqwarqankichu? Jesusqa paykunaman nirqa: Chiqamanta, chiqamanta nini qankunaman, manaraq Abraham kananpaq, ñuqa kani. Chayrayku rumikunata huqarirqanku payman wikch'unanpaq. Jesusqa pakasqa karqan, chaymanta templo ukhumanta lluqsirqan paykunapa chawpinmanta pasaspa, chaymanta hinataq purirqan.

9

Chaymanta pasaspa rikurqa ñawsa runata paqarisqamanta. Hinaspa yachakuqninkuna payta tapurqanku, nirqanku: Yachachiq, ¿pi huchallirqa, kay runachu icha taytamamankunachu paypa, ñawsa yurisqa kananpaq? Jesusqa kutichirqa: Mana kay runapa huchallirqanchu, nitaq tayta mamankunapa, ichaqa Diospa ruwayninkuna rikurichisqa kananpaqmi paypi. Ñuqataqa necesarion llamk'ayta llamk'aykunata kachawaqniypa ñuqata p'unchaw kachkasqanman hina, chayamunmi tuta maypichus mana pi atinchu llamk'ayta. Imapacha kay pachapi kaqtiy, kay pachaq k'anchayninmi kani. Chay imakunata nispa, payman allpaman thuqarqa hinaspa thuqasqanmanta t'uruqa ruwarqa, hinaspa chay t'uruqata ñawsa runaq ñawikunaman llutharqa hinaspa

payta nirqa: Riy maqchakuy Siloé pukyu ukhupi, chaytaq t'ikrasqa kachkan kachasqa nispa. Chayrayku ripurqan, maqchikurqan, chaymanta rikuchkaspa hamurqan. Chayrayku wawqikuna chaymanta ñawpaqta payta rikuqkuna, imaraykuchus ñawsa karqan, nirqanku: ¿Manachu kayqa chay tiyakuq, mañakuqpas kanman? Wakin runakunaqa nirqanku: Paymi, wakin runakunataq nirqanku: Payman rikchakuqmi. Chay runa nirqan ñuqa kani nispa. Paykunapas chayrayku payman nirqanku: ¿Imaynatataq ñawiykikuna kichasqa karqan? Chay runa kutichirqa hinaspa nirqa: Jesús sutiyuq runa t'uruqa ruwarqa, ñawiykunaman churarqa, hinaspa ñuqaman nirqa: Riy Siloam pukyuman, maqchakuy. Ripuspa, maqchakuspam ñawirirqani. Chaymi paywan ninku: ¿Maypichus chay kashan? Nin: Manan yachanichu. Payta Fariseokunamanqa pusanku, chay ñawpaqta ñawsa kaqta. Karqan pero sábado chaypacha t'uruqa ruwarqan Jesús, chaymanta kicharqan paypa ñawikunata. Chayrayku Fariseokuna payta yapamanta tapurqanku imaynatachus rikariyta taririrqan. Payqa paykuna-man nirqa: T'uruqa churarqa ñawiy-kuna-pi, maqchikurqani, hinaspa rikani. Chayrayku wakin Fariseokunamanta nirqanku: Kay runa mana Diosmanta kanchu, imaraykuchus sabadota mana waqaychanchu. Wak-kuna nirqanku: ¿Imaynatataq huchayuq runa kay-hina señal-kuna ruwayta atinman? Hinaspa rakiy karqan paykunapi. Paykunaqa ñawsa runaman kutimanta ninku: Qamqa imatach paymantataq ninki, paymi qampa ñawiykikunata kicharqan chayrayku? Payqa nirqan profeta kasqanta. Mana iñiyqankuchu chayrayku Judíos paymanta

ñawsa karqan chaymanta qhawariyta taripurqan, haykaq waqyarqanku taytamamanta paymanta qhawariyta taripuqmanta, chaymanta tapurqanku paykuna nispa: kaychu kanichikkuna churin, mayqintaq qankuna ninki ñawsa yurikarqa? ¿Imaynatataq kunan qhawarin? Paymi paypaq tayta mamankunaqa paykunata kutichirqanku hinaspa nirqanku: Yachanchikmi kayqa ñuqanchikpa churinmi, chaymanta ñawsa yurisqam; imaynatachus kunanqa rikun mana yachanchikchu, otaq pichus paypa ñawikunata kichasqa ñuqanchikqa mana yachanchikchu; paymi wiñayniyuqña, payta tapukuychik, paymi kikimpaq rimanqa. Kaykunata paypa tayta mamanku nirqanku, imaraykuchus judíokunata manchakurqanku; ñaña judíokuna tantakurqankuña, chayrayku sichus pipas payta Cristo nispa uyarinqa, congregacionmanta qechusqa kanqa. Kayrayku paypa tayta mamankunaqa nirqanku: Wiñaytañan charin, paytam tapukuy. Paykunaqa iskay kutita qaparirqanku chay ñawsa runata, chaymanta payman nirqanku: Diosman yupaychayta quy; ñuqaykuqa yachayku kay runaqa huchalliq kasqanta. Kutichirqa chayrayku chay, hinaspa nirqa: sichus huchalliq kanman, mana yachanichu; hukta yachani, ñawsa kaspa kunan qhawani. Paywanku paymanqa yapamanta nirqanku: ¿Imataq ruwasunki? ¿Imaynatataq ñawiykikunata kicharirqan? Paykuna kutichirqa: Ñisqaykichisña, manataq uyarirqankichischu; ¿imataq wakmanta uyariyta munankichis? ¿Manachu qamkunapas munankichis paypa yachakuqninkuna kayta? Payta qhiparqanku, chaymanta nirqanku: Qam kanki chay yachakuq, ñuqaykutaq Moiséspa yachakuqninkuna kayku. Ñuqaykuqa yachaykum Dios Moisésman rimashqanta, ichaqa

kayqa maymanta kasqantaqa mana yachaykuchu. Runaqa kutichispa paykunaman nirqa: Chaypim kay admirakuypaq kan, qamkuna mana yachankichischu maymantataq kanman, chaymanta ñawiykunata kichawarqa. Yachaykum chaymanta huchayuqkunamantaqa Diosqa mana uyarinchu, ichaqa sichus pipas Diosman yupaychasqa kan, chaymanta paypaq munaynintan ruwan chayqa, chayta uyarin. Mana hayk'aq pacha-manta uyarisqa karqan chay pim ñaqha yurisqaq ñawikunata kicharqan. Sichus kay mana Diosmanta karqachu chayqa, mana imatapas ruwayta atirqachu. Paykunam kutichirqanku hinaspa payta nirqanku: Huchakunapi qan tukuy paqarisqanki, hinaspa qanchu noqaykuta yachachinki? Chaymanta payta hawaman qarqurqanku. Jesusqa uyarirqa payta hawaman qarqusqankuta, hinaspa tarispa paymanqa nirqa: ¿Qamchu iñinki Diospa Churinmanqa? Chay kutichirqa chaymanta nirqa: ¿Pitaq kanri, Apu, payman iñinaypaq? Jesusqa payta nirqa: Rikurqankitaqmi payta, qanwan rimashanqa paymin kashan. Chay hinaspa nirqa: Iñini, Apu, hinaspa payman muchakurqa. Chaymanta Jesusqa nirqa: Juicioman kay pachaman ñuqa hamurani, mana rikuqkuna rikunanpaq, chaymanta rikuqkuna ñawsa tukunanpaq. Hinaspa Fariseokunamanta chaykunata uyarirqanku paywan kanqankuna, hinaspa payman nirqanku: ¿Manachu ñuqaykupas ñawsachu kayku? Jesusqa paykunaman nirqa: Sichus ñawsa kankichis karqankichis, mana huchayuq kanmankichis karqankichis. Kunanqa ichaqa niykichis: Rikuykichis, chayrayku huchaykichis qhepanpuni.

10

Chiqapmanta, chiqapmanta nirqaykichis, mana punkumanta uwihakuna kanchaman yaykuq, aswanpas huk ladumanta wichaq, payqa suwa kanmi chaymanta saqra; ichaqa punkumanta yaykuq uwihakuna michiqninmi kan. Kaypi punkuq kicharin, chaymanta uwijakuna paypa kunkanmanta uyarinku, chaymanta kikin uwijankuna sutinwan wajyan, chaymanta paykuna pusanpas. Hinaspa hayk'aq kikin uwijankuta lluqsichinqa, ñawpaqninkupi purin, hinaspa uwijankuna payta qatipun, imaraykuchus riqsinku paypaq kunka siminmanta; huk runaqmanqa mana qatipunkuchu, aswanpas ayqepunkaku paymanta, imaraykuchus mana riqsinkuchu huk runakunaq kunka siminmanta. Kay parábola-ta Jesús paykuna-man nin, paykunari mana yachankuchu ima-kuna-ta paykuna-man parlakaran chayta. Nirqa chayrayku kutin paykunaman Jesús: Chiqamanta, chiqamanta nini qankunaman: ñuqa kani uwijaskunapa punkun. Llapa hayk'akuna ñawpaqniy shamurqanku suwakuna kanku chaymanta suwakuna; ichaqa mana uyarirqankuchu paykunata uwijakunaqa. Ñuqa punkum kani, ñuqapa ukhupi sichus pipas yaykumunqa, qispichisqa kanqa, chaymanta yaykumunqa, chaymanta lluqsimunqa, chaymanta michkayuqta tarinqa. Suwa mana shamunchu, suwakunanpaq, wañuchinanpaq, chinkachinanpaqlla shamun; ñuqataq shamurqani kawsayta charinankupaq, aswan achkata charinankupaq. Ñuqaqa kani allin michiqmi. Allin michiq paypa animanta churan uwijaspa rantipi; alquilasqa llamkaq

chaymanta mana michiq kaspa, mayqinpa mana kanchu uwijakuna kikinnin, rikun atuqta shamushaqta, chaymanta kacharipun uwijakunata, chaymanta ayqin; chaymanta atuq hap'in paykunata, chaymanta ch'iqtachin uwijakunata. Chaymi llamk'aq ayqin, imaraykuchus llamk'aq kan, chaymanta mana payman uwijakunamanta importan. Ñuqa kani allin michiq, chaymanta riqsini ñuqapaq kaqkunata chaymanta riqsisqa kani ñuqapaq kaqkunawan, imaynatachus riqsin ñuqata yaya chaymanta ñuqa riqsini yayata, chaymanta ñuqap animayta churani uwijakunapaq. Chaymanta huk uwijakunatapas charani, chaykunaqa mana kay kanchap ukhumantachu kanku. Chaykunatataqmi apamunay tiyan, chaymanta ñuqap kunkayta uyarinqaku, chaymanta huk uywa huñullam kanqa, huk michiqwan. Kayrayku Yaya ñuqata khuyakuwan, imaraykuchus ñuqa churani ñuqap animayta, chaypaq yapamanta hap'inaypaq payta. Mana pipas payta ñuqamanta hurqunchu, ichaqa ñuqa churani payta ñuqap kikinmanta; atiyniyuq kani churanaypaq payta, chaymanta atiyniyuq kani yapamanta hapinaypaq payta; kay kamachikuyta chaskirqani taytaymanta. Rakiy chayrayku wakmanta karqan judíokunapiqa kay rimaykuna rayku. Ninku karqanku, ichaqa achka paykunamanta: Supay charqan chaymanta musphaykan, ¿imataq paymanta uyarinkichik? Wak kuna nirqanku: Kay rimay kuna mana supay japishqa runaq rimaynin kanchu. ¿Imaynatataq supay atinman ñawsa runaq ñawi kuna kichariyta? Dedicacionpa rayminkuna Jerusalenpi karqan, chaymanta chiri-pacha karqan; chaymanta Jesusqa templupi puriykachkarqan Solomonpa galerianpi. Chaymanta Judíos

payta muyurqanku hinaspa payta nirqanku: ¿Hayk'akama noqaykupa almanchista hurqunki? Sichus qam kanki Cristo, willaway ñuqaykuman mana pakaspa. Jesusqa paykuna kutichirqan: Ñuqa qankunaman nirqani, chaywanpas mana iñinkichischu; llank'aykunata ñuqa ruwani taytay sutinpi, chaykunam ñuqamanta testificakun; ichaqa qankunaqa mana iñinkichischu; manachus qankunaqa kankichis ñuqap uwihaykunamanta, imaynan ñuqa qankunaman nirqani. Ñuqap uwihakuna ñuqap kunkayta uyarinku, chaymanta ñuqaqa paykunata riqsini, chaymanta paykunaqa ñuqata qatinku, chaymanta ñuqaqa paykunaman wiñay kawsayta quni, chaymanta mana chinkapunqakuchu wiñaypaq, chaymanta mana pipas paykunata ñuqap makiymanta suwanqachu. Taytay, pi quwaran ñuqaman, aswan hatun llapamanta kan, chaymanta mana pipas atinchu hurquyta taytaypa makimanta. Ñuqa taytawan huk kayku. Judíos nisqakuna chayrayku yapamanta rumikunata apamurqanku payta rumiyachinanpaq. Jesusqa paykunata kutichirqa: Achka allin ruwaykuna rikuchirqaykichis qankunaman yayaymanta. ¿Imaraykutaq chay ruwaymanta rumiwan wañuchiwaykichkanki ñuqata? Kutichirqanku payman judíukuna nirqanku: Mana allin ruwaymanta rumi taqwasunki qanta, ichaqa llullakuymanta, chaymanta qan runa kaspa ruranki qan kikin Dyusta. Jesusqa paykunata kutichirqa: ¿Manachu qamkunapa kamachiyniykichikpi qillqasqa kachkan: Ñuqa nirqani, yayakuna kanki? Sichus chay runakunata dioskunata nirqa, maykunaman Diospa simin chayamurqa, chaymanta mana atinchu qillqa paskasqa kayta, pitachus Yaya yupaychasqa chaymanta kachasqa kay pachaman, qamkuna

ninku blasfemia ruranki nispa, imaraykuchus nirqani Diospa churin kani nispa? Sichus mana ruwanichu taytaypa ruwayninta, ama iñiwankichischu; sichus ichaqa ruwani, chaywanpas manachus ñuqaman iñiwankichis, chay ruwaykunaman iñiychis, chaynapi yachankichis hinaspa iñinkichis ñuqapi taytaqa kachkan, ñuqapas paypi kachkani nisqata. Maskharqanku chayrayku wakmanta payta hap'iyta, ichaqa lloqsirqan paykuna makinmanta. Hinaspa payman ripurqa kutimanta Jordán-pa chimpanman, chay sitioman maypichus Juan ñawpaqta bautizachkarqa, hinaspa qhiparqa chaypi. Chaymanta achka runa payman shamurqanku chaymanta nirqanku: Juan mana ima señalta ruwasqachu, tukuy imakunatataq Juan kay runamanta nisqan cheqaq karqan. Chaymanta achka runakuna chaypi payman iñirqanku.

11

Karqa huk unqusqa runa, Lázaro sutiyuq, Betania llaqtamanta, Mariapa Martapa panikunapa llaqtanmanta. Karqa María chay Yaya-ta q'uñi ñawiywan lluchk'achisqa, hinaspa chaki-kuna-n-ta chukcha-kuna-n-wan pichachisqa, chay-pa turi Lázaro unqusqa karqa. Chayrayku panikunaqa paymanmi kacharanku nispa, Apu, qhaway mayqintataq munankiri unqushanmi. Uyarispa chaymanta, Jesusqa nirqa: Kay onqoyqa manam wañuyman kanchu, ichaqa Diospa glorianpaq, chaynapi Diospa churin paywanqa glorifichasqa kananpaq. Jesusqa munasqan Marthata, paypa paninta, Lazarotapas. Chaymi uyarisqanmanta

onqosqanta, chaypacha iskay p'unchaykunata maypi kasqanpi qhepakurqan; chaymantataq chaypa qhepanpi yachakuqkunaman nirqan: Judeaman kutirimuy risunchis. Yachakuqkuna ninku paypa: Rabi, kunan judíokuna maskharqanku qamta rumiyachinaykipaq, chaymanta ¿yapamanta rinki chayman? Jesusqa kutichirqa: ¿Manachu chunka iskayniyuq horasmi p'unchaypa kanku? Sichus pipas p'unchaypi purinqa chayqa, mana urmaykachanchu, imaraykuchus kay pachap k'anchayninta rikun; ichaqa sichus pipas tutapi purinqa chayqa, urmaykachan, imaraykuchus k'anchayqa mana paypi kanchu. Kaykunata nirqa, chaymanta chaymanta qhipaman ninmi paykunaman: Lázaro amigonchik puñuykusqa, ichaqa riyman payta rikcharichinaypaq. Nirqan chayrayku paypa yachakuqkuna: Apu, sichus puñuykusqa, qhespisqa kanqa. Jesusqa paypaq wañuynintam nishan karqan, ichaqa paykunaqa puñuypa puñuynintam nishasqa nishanta yuyarqanku. Chaymanta chaypacha Jesusqa paykuna ninmi sut'imanta: Lazaroqa wañupunña, chaymi qankunarayku kusikuni iñinaykichispaq, mana chaypi kaqtiyrayku; ichaqa risunchis payman. Nirqan chayrayku Tomás, Mellizo sutiyuq, wakin yachaqmasinkunaman: Risun ñuqaykupas, chaynapi wañusunchik paywan. Hamushpa chayrayku, Jesusqa tariran payta tawa p'unchawkunaña wasi wañusqapi kasqanta. Betania karqan Jerusalén llaqtamanta qayllapin, chunka pichqayuq estadio hinam, hinaspa achkha judíokuna chayamusqakuña karqanku Marta chaymanta María pataman paykunata wañusqanku wawqenkumanta samachipunanpaq. Chayrayku Martha, Jesuspa shamushaqanta uyarispaqa, payta tupachirqa;

Mariataq wasichaw tiyakusharqa. Nirqan chayrayku Marta Jesúsman: Apu, sichus kaypi karqanki, ñuqap turay mana wañunqachu karqan. Ichaqa kunan yachanitaqmi, imaynatachus askha mañanki Diosman, Dios qonqa qanman. Jesus payman nin: Turiyki huqarimpunqa. Marta payman nin: Yachani qhipa p'unchaypim jatariypi jatarikunqa. Jesusqa paymanqa nirqa: Ñuqam kani kawsarichiy hinaspa kawsay. Ñuqapi iñiq, wañuptinpas, kawsanqa; tukuy kawsaq ñuqapi iñiqpas mana wiñaypaq wañunqachu. ¿Chayta iñininki? Payman nin: Arí, Apu, ñuqa iñini qam kanki Cristo, Diospa Churin, kay pachaman shamuchkaq. Chaymanta kay imakunata nispa ripurqa, chaymanta Mariata, paypa paniñinta, pakallalla waqyarqa nispa: Yachachiq kashan, chaymanta qanta waqeykun. Chay imayna uyarirqantin, utqaylla sayarispan payman shamurqa. Manaraqmi Jesús chayamusqa llaqtaman, ichaqa kasqa chay sitiopi maypichus Marta tupasqa payta. Chayrayku judíokuna paywan chay wasipi kaqkuna hinaspa payta llamp'uchkaqkuna, Maríata rikuspa utqaylla sayariyta hinaspa lloqsiyta, qatirqanku chayta, nispa: Ayamarka ukhumanqa rin chaypi waqananpaq. Chayrayku María hamusqanman maypi Jesus kasharqan, payta rikuspanqa urmaykurqan paypa chakinkunaman nispa paymanqa: Apu, sichus kaypi kanki karqanki, mana wañunmanchu karqan ñuqapa wawqiy. Jesusqa chayrayku payta waqasqanta rikuspanqa chaymanta paywan tantarikushqa judíokunapas waqasqankuta, espiritunpi sinchita khuyarikurqan chaymanta kikillantataq llakichikurqan, chaymanta nirqan: Maypitaq payta churarqankichis? Payman ninku: Apu, hamuy hinaspa rikuy.

Waqasqa Jesus. Chayrayku judíokuna nirqanku: Rikuy imaynatas payta munakurqan; wakinninku ichaqa paymanta nirqanku: ¿Mana atirqanchu kay, ñawsa runaq ñawinkunata kichaq, ruwayta kaypas mana wañunanpaq? Jesusqa, wakmanta payman kikin ukhupi sinchi llakisqa kaspa, ayamarka wasiman chayan; chaytaq mach'ay karqan, hinaspapas rumi payman sirikusqa karqan. Jesusmi nin: Rumitatam huqariyachiy. Marta, wañusqaq panin, payman nin: Apu, kunanqa asnashan; tawa p'unchayñan kasqan. Jesusqa payta nin: ¿Manachu ñirqaniki sichus iñinki, riqsiwanki Diospa lliphininta? Chayrayku paykunaqa rumita huqarirqanku maypi wañusqa runa saqmasqa kasqan. Jesusqa ñawikunata hanaqman huqarirqa hinaspa nirqa: Yaya, qamta yupaychaykini imaraykuchus uyariwanki. Ñuqataq yachanitaqmi sapa kuti ñuqapa uyarinki, ichaqa muyuriq runakuna rayku nirqani, chaynapi iñinankupaq qam ñuqata kachawarqanki. Chaymanta kay imakunata nispa, hatun kunkawan qaparirqa: Lázaro, hamuy hawaman. Chaymanta wañusqa runa lloqsirqa, chakinkuna chaymanta makinkuna p'acha cintakunawan watarisqa, chaymanta paypa uyanta ñawpaqnin p'achawan qipichisqa karqa. Jesusqa paykunaman nin: Payta kachariychik, chaymanta rinanpaq saqiychik. Achkha judíokunamanta, Maríaman shamushqanku chaymanta Jesús ruwashqanta rikushqanku, chayrayku payman iñishqanku. Wakin ichaqa paykunamanta ripurqanku Fariseokunamanqa, hinaspa paykunaman nirqanku imakunatachus Jesusqa ruwarqa. Chayrayku hatun sacerdotekuna Fariseokunapas consejota tantachirqanku, hinaspa nirqanku: ¿Imataq ruwasunchik? Kay runami achka

señalkunata ruwan. Sichus kacharisunchis payta chaynataq, llapa creerqanqaku paypi, chaymanta chayamunqanku Romanosninkuna, chaymanta apanqanku ñuqanchispa lugarninchista chaymanta nacionninchista. Huk paykunamanta Caifás, chay watapa hatun sacerdote kaspa, paykunaman nirqa: Qamkuna mana imatatapas yachankichischu, nitaq yuyaykunkichischu allin kananpaq noqaykupaq huk runa wañunanpaq runakuna rayku, chaymanta mana tukuy nación chinkananpaq. Chaytari mana kikinmanta nirqanchu, ichaqa chay watapi hatun sacerdote kasqanrayku willakurqan imachus Jesusqa wañunanpaq karqan llaqtapaq, manataqmi llaqtapaqlla, aswanpas Diospa wawankuna ch'iqisqakunatapas hukniyachinampaq hukman. Chay p'unchaymanta pacha, tantakurqanku imaynatachus payta wañuchinankupaq. Jesusqa chayrayku manaña sinchi sunquwanqa judíos ukhupi puriykachasqachu, ichaqa chaymanta ripusqa chay sallqa qayllanpi suyuman, Efraim nisqa llaqtaman, chaypitaq yachakuqninkunawan qhipaykusqa. Judíokunaqa Pascuan chayamuchkasqa karqa, chaymi achka runakuna suyumanta Jerusalénman wichaykamuqku Pascua ñawpaqpi kikinkunata ch'uyanchakuqkupaq. Maskharqanku chayrayku Jesusta, chaymanta nirqanku hukwan huk templo ukhupi sayaspa: ¿Ima yuyaykichik qankuna, mana manachu shamunqa fiestaman? Qusqa karqanku, chaymanta hatun sacerdotekuna chaymanta Fariseokuna kamachiy qurqanku chayrayku, sichus pipas yachanman maypichus kan, willanman chayrayku hap'inankupaq payta.

12

Chayrayku Jesusqa suqta p'unchay ñawpaqmanta Pascua huntaymanta Betaniaman shamurqa, maypichus Lázaro wañusqa kachkarqa, paytaqa payqa wañusqakunamanta huqarichirqa. Rurasqanku chayrayku payman mikhunata chaypi, chaymanta Marta yanapakuq karqa, chaypas Lázaro huk karqa reclinakuqkunamanta paywan. Chayqa María, huk libra muyu nardo ch'uya chaninniyuq hapispa, Jesuspa chakinta llulluychirqa, chaymanta paypa chukchankuwan Paypa chakinta pichurqa, wasiqa muyu asnaywan hunt'asqa karqa. Chaymi huk yachakuqninkunamanta, Judah Simónpa churin Iskariote, payta qoykuq kaq, nin: ¿Imaraykutaq kay muruqa mana rantikaranchu kimsa pachak dinariukunawan, hinaspa wakchaman qokaranchu? Nirqa chayta, mana wakcha runakunamanta llakikurqan chayrayku, aswanqa suwa karqan, chaymanta qullqi wasita charqan, chaymanta churasqa imakunata apakurqan. Nirqan chayrayku Jesus: Saqiy payta, noqaq t'oqasqay p'unchawpaq waqaychasqa chayta. Chay wakcha runakunataqa sapa kuti kikinchiswan charankichis, nuqataqa manaña sapa kuti charankichischu.
Yachachikurqanku chayrayku achka runakuna judiokunamanta chaypim kasqanta, chaymanta shamurqanku mana Jesusraykullachu, aswanpas Lazarota rikunankupaqpas mayqinchus wañusqakunamanta huqarirqasqa karqan. Chaymi hatun sacerdotekuna yuyaymanarikurqanku Lazarota wañuchinanpaq, imaraykuchus achka judíokunamanta

paywanrayku rirqanku hinaspa Jesusman iñirqanku. Qhipan p'unchaypi achkha runa raymi fiestaman chayamusqa, uyarispa Jesús Jerusalénman shamushaqta, palma raphinkuta hap'irqanku hinaspa lloqsimuranku payta tupananpaq, chaymanta qaparqanku: Hosanna, bendicionasqa Apunchikpa sutinpi shamushaq, Israelpa qhapaqnin. Jesusqa huk uchuy asnuta tarispa, payman tiyarirqa, imaynatachus qillqasqa kasqan: ama manchakuychu, Sionpa ususi; qhaway qhapaq qampa shamun tiyarispa asnu uñapi. Kaykunataqa manataq riqsirqankuchu paypa yachakuqninkuna ñawpaqtaqa, ichaqa hayk'aq Jesusqa k'anchayachisqa karqan, chaymantataq yuyarirqanku kaykunaqa paypi qillqasqa kasqanta, chaymanta kaykunata ruwarqanku paywan. Testificakurqan chayrayku runakuna paywanqa kasqankuna, hayk'aq Lazarota qayarirqan ayamarka ukhumanta hinaspa huñuchirqan payta wañusqakunamanta. Kayrayku runakuna payman tupachirqanku, imaraykuchus uyarirqanku payta kay señalta ruwasqanta. Chayrayku Fariseokuna kikinkunaman nirkaku: Rikunkichis mana imapas allinchankichischu. Rikuy, tukuy pacha paypa qhipanman ripun. Karqanku wakin grigokunaq wichaq kunaqmanta, yupaychanankupaq raymipi. Kaykunaqa chaymi Filipoman acercakurqanku, paymi Betsaidamanta Galileamanta karqan, hinaspa paykunaqa payta tapurqanku nispa: Señor, Jesusta rikuyta munayku. Felipe shamun hinaspa Andreswan nin, hinaspa kutin Andres chaymanta Felipe Jesusman ninku; Jesustaq paykunata kutichispa nin: Chayamusqa pacha runaq churin yupaychasqa kananpaq. Chiqamanta chiqamanta ñini qankunaman: sichus mana huk

muhu trigu urmaykuspa allpaman wañunchu, payllam qhipan; sichus ichaqa wañun, achkha rurukunata apamun. Almanta munaq chinkachinqa chayta, almanta chiqniqtaq kay pachapi kawsay wiñaypaq waqaychanqa chayta. Sichus pipas ñuqaman yanapakun chayqa, ñuqata qatichun, chaymanta maypichus ñuqa kani, chaypiqa ñuqap yanapaqniy ima kanqa, chaymanta sichus pipas ñuqaman yanapakun chayqa, taytaqa payta yupaychanqa. Kunan ñuqap almaymi llakisqa kachkan, hinaspa ¿imataq niyman? Tayta, qispichiway kay pachamamanta. Ichaqa kay rayku kay pachaman chayamurqani. Tayta, qampa sutiykita k'anchachiy. Chaymi huk kunka hanaqpachamanta shamurqa: Ñuqaqa yupaychacharqani hinaspa yapamanta yupaychachaqmi kani. Chayrayku runa huñu sayaspa uyarispaqa nirqanku illapa kasqanta; wakinkunataq nirqanku: huk willaq payman rimasqanta. Jesusqa kutichirqa hinaspa nirqa: Mana noqapaq kay kunkaqa tukurqachu, aswanqa qankunapaq. Kunan kay pachapa juicionninmi, kunan kay pachapa kamachiqninqa hawaman wikch'usqa kanqa; ñuqapas sichus pachamamanta huqariyachisqa kani chayqa, llapanta ñuqaman ayqisaq. Kayqa nirqan rikuchispa ima wañuywan wañunanpaq karqan. Runakuna payta kutichirqanku: Ñuqaykuqa uyarirqayku kamachikuymanta Cristoqa wiñaypaq qhipakun nispa, ¿imaynatataq qamri ninki runap churin huqariykuna tiyan nispa? ¿Pitaq kay runa churin? Nirqa chayrayku paykuna Jesus: Astawanraq huch'uy pacha k'anchay qankunawan kan. Puriychik maykama k'anchay qankunawan kanki, chaymi mana laqha qankunata hap'inqa. Purikuq laqhapi mana yachan maypi rin. K'anchay charinankukama

k'anchayman iñiychik, k'anchaypa churinkuna kanaykichikpaq. Kay rimaykuna rimaran Jesús, chaymanta ripuspa pakakuran paykunamanta. Chaynallata unaylla señalkunata paypa rurasqan ñawpaqninkupi, mana iñirqankuchu paypi, chaymi Isaías profetapa simin hunt'akunanpaq, mayqintataq paymi nirqa: Apunchik, pitaq iñirqa uyariyniykunapi? ¿Chaymanta Apunchikpa arman pitaq rikuchisqa karqan? Chaymi mana atirqankuchu iñiyta, imaraykuchus Isaías wakmanta nirqa: Paykunapa ñawikunata qañachirqa hinaspa paykunapa sunqunkuta sinchiyachirqa, ama ñawikunawan rikurinankupaq hinaspa sunquwan hamut'arinankupaq hinaspa kutirinankupaq, chaymi noqaqa qhalicharisaq paykunata. Kay imakunata Isaías nirqa, hayk'aq paypa qhapaqninta rikurqa hinaspa paymanta rimanakurqa. Chaywanpas kamachiqkunamanta askha paymi iñirqanku payman, ichaqa Fariseokunarayku mana willarkankuchu, tantanakuy wasiymanta qarqusqa mana kanankupaq; runakunaq yupaychayninta aswan munarkankuraq Diospa yupaychaynintamanta. Jesusqa qaparirqan hinaspa nirqan: Ñuqapi iñiq mana ñuqapi iñinchu, aswanqa ñuqata kachaqpi iñin, hinaspa ñuqata rikuq chay ñuqata kachaqta rikun. Ñuqa k'anchaymi kay pachaman hamuni, tukuy ñuqapi iñiq laqhayapi mana qhipananpaq. Chaymanta sichus pipas ñuqap simimkunata uyarinqa chaymanta mana iñinqachu, ñuqaqa mana payta juzganichu; manachus shamurqani kay pachata juzganaypaq, aswanpas kay pachata qispichinaypaq. Noqata mana chaskiniq chaymanta mana noqaq simiykunata chaskiniq, paypaq juzgaqniyoqmi; ima simita rimarqani, chaymi payta

juzganqa qhepa punchaypi; imaraykuchus noqaqa mana kikinmanta rimarqanichu, ichaqa noqata kachamuq yaya paymi noqaman kamachikuyta qorqa imata ninay chaymanta imata rimanay; chaymanta yachanichus paypa kamachikuyninqa wiñay kawsaymi. Chayta ñuqa rimani, imaynatachus taytay ñuqaman nirqan, chaynatam rimani.

13

Pascua raymimanta ñawpaqtaqa, Jesusqa yachaspa paypaq pachañam chayamushqanta kay pachapi kaymanta Taytaman ripunanpaq, kikin runakunata kay pachapi munaspa, tukuykama munarka paykunata. Hinaspa mikhuna tukuptin, supay ñam Judas Simónpa churin Iscariotapa sonqonman churasqa karqan payta qonampaq, Jesusqa yachaspa Taytaqa llapanta payman makinman qorusqanta, hinaspa Diosmanta lloqsimusqanta hinaspa Diosman ripusqanta, mikhunapi sayarikun hinaspa pachankunata churan, hinaspa toallata hapispa kikinmanta watarikun. Chaymanta wichq'an yakuta pileta ukhupi, hinaspa qallarirqan maqchikuyta yachakuqkunapa chakikunata, hinaspa ch'aqchikuyta toallawan mayqinwan k'askakusqa karqan. Shamunmi chayqa Simón Pedropaq, chaymanta ninmi payman chay: Apu, qamchu ñuqap chakiyta maqchikanki? Jesusqa kutichirqa, nirqataq payta: Imatachus ñuqa rurani chayta, qamqa manaña yachanki kunanqa, yachankicharí qhipamantaqa. Pedro payta nin: Mana wiñaypaqpas ñuqap chakinkunata mayllanqachu. Jesusqa payta

kutichirqa: Sichus mana qanta maqchikuykichu chayqa, mana noqawan kuska rakiykita charinkichu. Simón Pedro payman nin: Apu, ama chaki-y-kuna-lla-ta-chu, aswanpas maki-y-kuna-ta-pis uma-y-ta-pis. Jesusqa payta nin: armakusqaqa mana necesitanchu chakikunata maqchikuyta, aswanqa hunt'ata chuyayasqa kan, chaymanta qamkunapas chuyayasqakuna kanki, ichaqa mana tukuykuna. Paymi yacharan pi payta quwananpaq, chayrayku nirqan: Manan llapallankichis chuyachu kankichis. Chayraykum chakunata t'aqsakaptin, p'achakunata hurqurispa, musuqmanta tiyaykukuspa, paykunaman nirqa: ¿Yachanki imatach qankunaman ruwasqayta? Qankunam nuwankichis Yachachiq chaymanta Apu, chaymanta allin ninkichis, chay kani chayrayku. Sichus chayqa ñuqa mayllarqani qankunapa chakikunata, Apu chaymanta Yachachiq kaspaymi, chaymanta qankunapas debenku huk hukmanta chakikunata mayllayta. Rikch'anapaq quwaykim qankunaman, chaynapi imaynatam ñuqa ruwasqayki qankunaman, chaynallataqmi qankuna ruwaychik; chiqamanta chiqamanta niykim qankunaman, mana kanchu sirwiq aswan hatun paypa apunmanta, nitaqmi kachaq aswan hatun payta kachamuqmanta. Sichus kay kaqkunata yachankichis, kusisqa kankichis chaykunata ruaspaykichis. Mana llapan qankunamanta niykuchu; ñuqa yachaykim maykunata akllakurqani; ichaqa chay qillqasqa hunt'akunanpaq, ñuqawan t'antata mikuq paypa chakisapayninta ñuqapa hawanman huqarirqa. Kunan willaykim qankunaman manaraq tukuynin, chaymi hayk'aq tukuqtin iñinki ñuqa kani chayqa. Chiqamanta, chiqamanta nini

qankunaman: pichus chaskikun mayqinta kachamusaq chayqa, nuqatam chaskikun; pichus nuqata chaskikunqa, paymi chaskikun nuqata kachamuqta. Kaykunata nispam Jesusqa llakikurqa espiritunpi, chaymanta testigo karqa hinaspa nirqa: Cheqaqtam, cheqaqtam nini qankunaman: huk qankunamanta qhawarikunqa noqata. Chayrayku yachakuqkuna hukninman qhawarikurqanku, mana yachaspalla imamantataq nisqanta. Huk yachakuqninkumanta karqan sirikusqa Jesuspa ukhupi, paytaqa Jesusqa munakurqan; chaymi Simón Pedro payman ñawinta qurqan tapukunanpaq pitaq kanman chay paypa rimanmanta. Chay payqa Jesuspa qhasqunman urmaykamuspa, paymanqa ninmi: Apu, pichus kan? Jesusqa kutichkan: Payqa kanqa mayqanmanchus ñuqa t'intata ch'unqaspa qusaq. Chaymanta chay t'antachata t'intispa qun Judahman, Simónpa churin Iscarioteman. T'anta t'antata qhipaman, chaymanta Satanas payman yaykurqan. Chayrayku Jesusqa paymanmi nin: Imatam ruranki, chayta aswan utqaylla ruray. Chaytari mana pi riqsirqachu chay mesapi tiyakuqkunamanta imarayku payta nirqan; wakinqa yuyarqanku, imaraykuchus Judah qullqi qhipinta charqan, Jesusqa payta nirqan, rantiy imachus necesitanchik raymipaq, utaq wakcha runakunaman imatachus qunampaq. Chay runa t'antata hap'ispa, chayrayku chaylla lluqsirqa, tuta karqan chaypas. Hayk chayrayku lluqsirqan chayqa, nin Jesus: Kunan runa churin glorificasqa karqan, hinaspa Dios glorificasqa karqan paypi. Sichus Dios glorificasqa karqan payman chayqa, Diosqa glorificanqa payta kikinmanta, chaymanta chaylla glorificanqa payta. Wawakuna, aswan pisi tiempolla qankunawan kani. Noqata maskhanqichis, chaymanta

imaynatas judíokunamanta nirqani chay mayman noqa rini, qankunaqa mana atinqichischu chayman hamuta, chaynallatam kunan qankunaman nini. Kamachikuy musuqta qoykichik, chaynapi munanakunki huk huktawan, imaynatas ñuqa munasqaykichik chaynapi, qamkunapas munanakunki huk huktawan. Kaypi tukuykuna yachankachun ñuqapa yachachisqaykuna kasqaykichista, sichus khuyanakuyta charinkichis ukhuykichispi. Simón Pedro payman nin: Apu, maytaq rinki? Jesusqa payta kutichirqa: Maymanchus noqa rini, manan kunanqa noqata qatipayta atinkichu, qhepamantaq noqata qatipanki. Pedroqa payman nin: Apu, imarayku manan kunanqa qanman qatipayta atinichu? Alma-y-ta qampaq churasaq. Jesusqa payman kutichirqa: Animaykitachu noqapaq churanki? Chiqamanta, chiqamanta ninki qanman: Mana wallpaqa qaparinqachu, manaraq noqata kimsa kutita qonqawankikama.

14

Ama llakikuchunchu qankunapa sunqinkuna, Diosman iñiychik, chaymanta ñuqamanpas iñiychik. Noqapa taytaypa wasinpi achka tiyakuna kanku; mana chayqa, qankunaman niyman karqani; qankunapaq mayuta wakichinaypaq rini; hinaspa sichus riyman hinaspa qankunapaq mayuta wakichiyman chayqa, kutimusaq hinaspa qankunata noqaman apasaq, maypichus noqa kani, qankunapas kanankichikpaq. Chaymanta maypi ñuqa rini yachankichis, chaymanta chay ñanta

yachankichis. Tomásqa payta nin: Apu, mana yachanchikchu maymanchus rinki, ¿imaynatataq chayri atikunman chay ñanta yachayta? Jesusqa payta nin: Ñuqam kani ñan, chiqap chaymanta kawsay; mana pim Taytaman shamunmanchu mana ñuqawan kaqtinqa. Sichus noqata riqsirqankichis chayqa, taytaytapas riqsirqankichis kanman. Hinaspa kunan pachamanta riqsinkichis payta hinaspa rikurqankichis payta. Payman nin Felipe: Apu, rikuchiwayku taytata, chaywanqa allinña kanqa ñuqaykupaq. Jesusqa payman nin: Ancha pachata qankunawan kani, chaywanpas manarachu noqata riqsiwanki, Felipe? Noqata rikuq payqa taytata rikushqan; chaymantaqa ¿imaynatataq qam ninki, noqanchikta taytata rikuchiy? ¿Mana iñinkichu ñuqa taytapi kasqayta hinaspa tayta ñuqapi kasqanta? Kay simikunata mayqinkunata ñuqa qankunaman rimani, ñuqa kikimmanta mana rimanichu; ichaqa Yaya ñuqapi tiyaq paymi ruwan kay ruwaykunata. Iñiychik ñuqaman ñuqaqa Yayaypi kani chaymanta Yayaqa ñuqapi kan, sichus manaqa, chay ruwaykunarayku iñiychik ñuqaman. Chiqapmanta chiqapmanta nirqaykichis, nuqapi iñiq, llank'aykunata mayqinkunata nuqa ruwani chaykunata paypas ruwanqa, chaymanta aswan hatun kaykunamanta ruwanqa, imaraykuchus nuqa yayayman risqani, chaymanta imapas mañakusqaykichis sutiypi nuqaq, chayta ruwasaq, chaypaq yayay yurichisqa kanqa churipi. Sichus imata mañakusqaykichis ñuqap sutiypi, ñuqa ruwasaq. Sichus noqata munankichis chayqa, noqaq kamachikuyniykuna waqaychaychis, chaymanta noqaqa Taytata mañasaq, chaymanta huk yanapaqta qosunki qankunaman, qankunawan wiñaypaq qhepakananpaq, Cheqaq Yuyaypa Espiritunta,

chaytaqa kay pacha mana atinchu chaskinayta, imaraykuchus mana rikusqanchu chayta nitaq reqsinchu chayta; qankunari reqsinkichis chayta, imaraykuchus qankunawan qhepan, chaymanta qankunapi kanqa. Mana wakcha hina saqesqaykichischu, shamuniymi qankunaman. Kaqlla huch'uyllam, chaymanta kay pacha manaña noqata qhawanqachu; qankunataq noqata qhawankichis, chayrayku noqa kawsani, chaymanta qankunapas kawsanqankichis. Chay p'unchaypiqa yachankichik imaraykuchus ñuqa taytaypim kani, qankunapas ñuqapim kankichik, ñuqapas qankunapim kani. Chay kamachikuyniykunata chariq chaymanta paykunata waqaychaq, paymi ñuqata munaq, chaymanta ñuqata munaq munasqa kanqa ñuqap yayaypa, chaymanta ñuqa payta munasaq chaymanta paymanmi ñuqallayta rikuchisaq. Judah, mana Iscariota kaq, payman nin: Apu, imaraykutaq ñuqaykuman qawachikuyta munanki kikinmanta, manataq kay pachaman? Jesusqa kutichispa paymanmi nirqa: Sichus pipas noqata munakuwanman chayqa, simiytataq waqaychanqa, chaymanta Taytallaytaq payta munakusunqa, chaymanta payman chayamusunchis, chaymanta paywan tiyanakunata ruwasunchis. Chay mana noqata munaq manan noqaq rimayniykunata waqaychanchu, chaymanta chay rimay mayqintataq uyarinki manan noqaqchu kanchu, aswanqa noqata kachawaq yayaqpa kan. Kay rimaykuna rimani qankunawan kaqkaspa; ichaqa Yanapaq, Espíritu Santo mayqantaqa Yaya kachakunqa nuqapa sutiypi, paymi qankunata yachachinqa tukuy imakunata hinaspa yuyarichinqa qankunata tukuy imakunata mayqankunata niykichis. Thak

kayta saqini qankunaman, thak kayta ñuqap quykin qankunaman; mana kay pacha qun hinachu, ñuqa quykin qankunaman. Ama qankunapa sunqinkuna llakikuchun nitaq manchakuchunpas. Uyarirqankichis ñuqa nirqaykichis qankichispaq, ripuni hinaspa kutirimuni qankichispaq; sichus munawaqwankichis, kusikuwaqwankichis chayqa nirqani, ripuni taytayman; imaraykuchus taytay aswan hatunmi ñuqamanta; hinaspa kunan nirqaykichis mana kachkaspa, chaymi hamuqtin iñinqankichis. Manaña achka rimaykusaqchu qankunawan; chaymi kay pachapa kamachiq shamushkan, chaymi manaña imapas ñuqapi tarinchu; ichaqa kay pacha yachanampaq ñuqa taytata kuyakusqayta, chaynallataqmi tayta ñuqata kamachiwasqanman hina ruwani. Hatariykaychik, kaymanta risunchik.

15

Ñuqa kani chiqap uwa parral, chaymanta taytay chakra llamkaqmi. Tukuy k'ita ñuqapi mana ruruta apaqtaqa, payta hurqun, chaymanta tukuy ruruta apaq k'itataq, payta pichakun, aswan achka ruruta apananpaq. Ñam qamkuna ch'uyayashqankichis noqa qamkunaman rimashqay simirayku. Qhipakuychik ñuqapi, chaymanta ñuqapas qankukunapi. Imaynatachus k'acha mana atinchu ruruyta apamuy kikinmanta, mana vid uywapi qhipakunqa chayqa, chaynatapas manaña qankunapas, mana ñuqapi qhipakunkichis chayqa. Ñuqa kani vid sach'a, qamkuna kanku k'allmakuna. Noqapi

qhepakuq chaymanta noqa paypipas, payqa achkha rurukunata apamun, imaraykuchus noqamanta karu kankaqa mana imatatapas ruwayta atinkichischu. Sichus mana pi ñuqapi qhipakun chayqa, hawaman wikch'usqa kanqa k'acha hina, hinaspa ch'akisqa kanqa. Chaykunata tantanku, ninaman wikch'unku, hinaspa rupan. Sichus qankuna ñuqapi qhipankichis chaymanta ñuqap siminkuna qankunapi qhipan chayqa, imatachus munankichis chayqa mañakuy, chaymanta qankunaman tukupunqa. Kaypi glorificasqa karqan taytay, chaymi ruru achkhata apamunkichik, chaymanta tukupunkichik ñuqap yachakuqniykuna. Imaynan yaya ñuqata munawaran, chaynan ñuqapas qamkunata munarqaykichik; qhipaykuychik ñuqap munakuyniypim. Sichus ñuqap kamachikuyniykuna waqaychasqaykichis chayqa, qhipakunkichis ñuqap khuyakuyniype, imaynan ñuqa yayaypa kamachikuyninkuna waqaychasqani hinaspa qhipani paypa khuyakuynimpi. Kay imakunata qankunaman rimarirani, kusikuyniyta qankunapi qhipananpaq, chaymanta kusikuyniykichis hunt'asqa kanampaq. Kayqa kamachikuyniy, munanaykichispaq huk huktawan imaynatas ñuqa munasqaykichis. Mana pipas kay munakuymanta aswan hatun munakuyta charinchu, chaypaqmi pi animanta churanan paypaq amigonkunapaq. Qankunaqa amigukuna nuqapa kanki sichus ruwankichis hayk'atapas nuqa qankunaman kamachiniy. Manaña qankunataqa nirqanichu runakunata, imataq runa mana yachanchu imataq ruwan paypa apun, qankunataqa ichaqa nirqani amigokunatam, imataq tukuy imakunata uyarirqani taytaymanta yachachirqani qankunaman. Mana

qamkuna ñuqata akllawankichischu, ichaqa ñuqa qamkunata akllawankichis, chaymanta qamkunata churawankichis chayrayku qamkuna rinaykichispaq chaymanta ruruta apanaykichispaq, chaymanta qamkunapa rurunqa qhipanqa, chayrayku ima imachus mañakuwaychis yayata ñuqapa sutiypi, paymi qamkunaman qunqa. Kay imakunata qamkunaman kamachikuyki, chaymi kuyanakunkichik huk hukniykichikwan. Sichus kay pacha qankunata chiqnin chayqa, yachankichis chayta ñuqata ñawpaqta qankunamanta chiqnisqaña kasqanta. Sichus kay pachapi karqankichis chayqa, kay pacha kikinmanta munasqa karqa; ichaqa kay pachapi mana kankichischu, aswanpas ñuqa akllasqaykichis kay pachapi, chaymi kay pacha chiqnikichis. Yuyarikuychik simiyta mayqintachus ñuqa nirqani qankunaman: mana kanchu sirvinakuq aswan hatun paypa apunmanta. Sichus nuqata qatipurqanku, qankunatapas qatipuwankuqku; sichus nuqap simitaqa waqaychapurqanku, qankunapaqtapas waqaychawankuqku. Ichaqa kay llapan ruranqaku qankunaman noqaq sutiymanta, mana yachanku noqata kachamuqta. Sichus mana shamurqanichu hinaspa mana paykunaman rimayrqanichu chayqa, mana huchayuq karqankuchu; kunanqa ichaqa mana kanchu disculpa huchankumanta. Chay ñuqata chiqniq yayaytapas chiqnin. Sichus mana rurasqani chay ruwaykunata paykunapi chayta mana pipas wak rurasqa, juchataqa mana charqankuchu karqan, kunanqa ichaqa rikurqankutaqmi, chiqnikurqankutaqmi ñuqatapas taytaytapas. Ichaqa chaynapi hunt'achisqa kachun simi qillqasqa paykunapa kamachiyninpi, chiqamanta chiqnirqankum noqata mana imamantapas.

Chaymanta chay Yanapaq hamunqa, chayta ñuqa kachamusqayki qankunaman Yayaymanta, chay Cheqaq Kaypa Espiritun Yayaymanta lloqsimun, paymi testigo kanqa ñuqamanta; chaymanta qankunapas testigo kanqichik, imaraykuchus qallariyninmanta ñuqawan kasqaykichik.

16

Kay imakunata qankunaman rimariykuni, mana escandalizasqa kanaykichispaq. Llaqtamanta qarqusqa ruwasunkichik, ichaqa chayamun pacha, chaymi tukuy wañuchisqaykichik yuyakunqa Diospa serviciontan qoyta. Chaymanta kay imakunata ruwanqaku, imaraykuchus mana yayata nitaq ñuqata riqsirqankuchu. Ichaqa kay imakunata qankunaman rimarirani, chaynapi chay pacha chayamuptin qankunaqa paykunata yuyarinankichispaq, chayqa ñuqa qankunaman nirkani. Kay imakunataqa mana qallariypiqa qankunaman nirqanichu, qankunawan kaqnirayku. Kunan ichaqa riykachani kacharqman, manataqmi pipas qankunamanta tapuwanchu maymanchus riykankiri, ichaqa kay rimaykuna qankunaman rimashqaymanta, llakiy hunt'achirqa qankunapa sonqonta. Ichaqa ñuqa chiqapta willanaykichis: allinmi qankichispaq ñuqa ripunaypaq. Sichus noqa mana ripuspaqa, yanapaqmi mana qankunaman shamunqachu; sichus ichaqa ripuspaqa, payta qankunaman kachamusaq; chaymanta pay chayamuspa kay pachata huchapi, chaymanta allin kaymanta, chaymanta juzgaymanta yachaychinqa. Huchaman nispaqa, mana

noqaman iñisqankurayku; chaninchaymanta nispaqa, noqaq taytayman rini chaymanta manaña noqata rikuwankichischu; chaninchaymantataq nispaqa, kay pachaq kamachiqninqa chaninchisqaña. Kaqlla achkha niyta charini qankunaman, ichaqa manam atinkichischu apayta kunan. Imaraykutaq chay Espíritu chiqap-pa chayamunqa, pusasunki qankuna tukuy chiqapman, mana imataq kikin-manta rimanqa, ichaqa hayk'akuna uyarinqa chayta rimanqa, chaymanta chay shamukuna willarisunki qankunaman. Chayqa noqata yupaychanqa, imaraykuchus noqamanta hap'inqa, chaymanta qankunaman willanqa. Tukuy imachus yaya charriran ñuqap-mi; chayraykum nirqani ñuqamanta hurqunqa hinaspa willanqa qankunaman. Huch'uy chaymanta mana rikuwankichischu ñuqata, chaymanta kutin huch'uy chaymanta rikuwankichis ñuqata, chayrayku ñuqa taytaman ripuni. Nirqanku chayrayku paypa yachakuqkunamanta huk hukmanta: Ima kashan kay mayqinchus nin ñuqaykuman, huchuy hinaspa mana riwankichis ñuqata, hinaspa kutin huchuy hinaspa riwankichis ñuqata, hinaspa imaraykuchus ñuqa ripuni yayaman? Chayrayku ninku: Imachus kashan chay uchuylla nisqan paypaq? nisharqanku. Mana yachanchikchu imatapas rimashqanmanta. Yachachirqan chayrayku Jesus chayta munarqankuta payta tapuyta, hinaspa nirqan paykunata: Kaypa maskankichik hukkunawan chayta nirqani, Huchuylla chaymanta mana rikunkichikchu ñuqata, hinaspa kutirimpi huchuylla chaymanta rikunkichik ñuqata? Chiqamanta chiqamanta niqayki qankunaman waqanqakichik hinaspa llakikunqakichik qankuna, ichaqa kay pacha kusikunqa;

qankuna llakikunqakichik, ichaqa llakiykichik kusikuyman tukurunqa; warmi wachakuptin llakiyta charin imaraykuchus chayamurqan pacha paypa; wachakuptin ichaqa wawata, manaña yuyarin llakiymanta kusikuy rayku imaraykuchus yuririrqan runa kay pachaman. Chaymanta qankunapas chayrayku kunan llakiyniyuqmi kankichis, ichaqa yapamanta rikuykusqayki qankunata, hinaspa qankunapa sunqunkichis kusikusqa kanqa, chaymanta qankunapa kusikuyninkichista mana pipas qankunamanta hurqunqachu. Chaymanta chay p'unchaypi ñuqata mana imapas tapuwankichischu, cheqamanta cheqamanta nini qankichispaq: imaynatachus hayk'apas Taytata mañakunkichis ñuqap sutiypi, qonqa qankichispaq. Kunan kamakama mana imatapas sutiypi ñuqap mañarqankichischu. Mañakuy, chaymanta chaskinkichis, chaynapi kusikuyninkichis hunt'asqa kananpaq. Kay imakunata qankunaman parábola nisqapi rimarikaani; ichaqa chayamun pacha manam qankunaman parábola nisqapi rimasaqñachu, aswanpas qosqalla Taytaymanta willarisqayki qankunaman. Chay p'unchaypi ñuqap sutiypi mañakunkichis; chaymanta mana qankichista nini ñuqa yayayta qankunamanta mañasaq; paymi yaya qankichista munakun, imaraykuchus qankuna ñuqata munankichis, chaymanta iñinkichis ñuqa Diosmanta lluqsimuni. Taytamanta lluqsirqani hinaspa kay pachaman shamurqani; wakmanta kay pachata saqispa taytaman kutimuni. Paypaj yachakuqninkuna payta ninku: Rikuy, kunan mana pakasqa rimankiña, manataj ima willakuytapas nimunkiñachu. Kunan yachanchik qam tukuy imakunata yachanki chaymanta mana necesitankichu pipas qanta

tapunanpaq. Chaypi iñinchik Diosmanta lluqsimurqankita. Jesusqa paykuna kutichin: Kunanlla iñinkichis; rikuy chayamun pacha, chaynallataq kunanqa chayamusqaña, sapa runa kikinman ch'iqisqa kanankupaq, chaymanta ñuqatari sapallaytataq saqiwankichis; chaynallataq mana sapallaychu kani, imaraykuchus Yayayqa ñuqawan kashan. Kay imakunata qankunaman rimarirani chaynapi ñuqapi thak kayniyuq kanankichispaq. Kay pachapi llakikuykunata charinqankichis; ichaqa sinchi sonqo kaychis, ñuqaqa kay pachata atipasqañam kani.

17

Kaykunata rimasqa Jesusqa, chaymanta ñawinkunata hanaq pachaman huqarirqa hinaspa nirqa: Yaya, chayamusqa horaqa; yupaychachiway qampa churita, chaynapi churiykipas yupaychasunki qanta, imaynan qurqanki payta kamachikuyta tukuy aychapa, chaynapi tukuy imata qurqanki payta qunqa paykunaman wiñay kawsayta. Kayqa wiñay kawsaymi, paykunaqa yachananku qanta, sapalla cheqa Dyosta, chaymanta mayqenta kachamorqanki, Jesús Cristota. Ñuqa qanta yupaychacharqani kay pachapi, llank'ayta tukucharqani mayqinchus qurqanki ñuqaman ruwanapaq; kunanqa qam yupaychaway, yaya, qampa kikinwan yupaywanwan mayqinchus charrqani manaraq kay pacha kananpaq qamwan. Ñuqa riqsichirqani qampa sutiykita runaskunaman, mayqinkunatachus qurqanki ñuqaman kay pachamamanta.

Qampa karqanku hinaspa ñuqaman paykuna qurqanki, hinaspa qampa simitaqa waqaychaqanku. Kunan paykuna yachanku tukuy imapas quwasqayki ñuqaman qammanta kasqanta; simikunata quwasqayki ñuqaman paykunaman qurqani, hinaspa paykuna chaskiykurqanku, hinaspa paykuna cheqaqtam yachanku qammanta lloqsimusqayta, hinaspa paykuna iñirqanku qam ñuqata kachamusqaykita. Ñuqa paykunamanta mañakuni; mana kay pachamamanta mañakunichu, aswanqa maykunata qamqa ñuqaman qurqanki chaykunamanta, imaraykuchus qampa kanku, chaymanta tukuy ñuqapaq kaqkuna qampaq kan chaymanta qampaq kaqkuna ñuqapaq kan, chaymanta ñuqa paykunapi yupaychasqa kani. Chaymanta manaña kay pachapi kanichu, chaymanta kaykunaqa kay pachapi kanku, chaymanta ñuqaqa qamman shamuni. Yaya santu, paykuna waqaychasqa kachun sutiykipi mayqinchus quwasqanki ñuqaman, huk kanankupaq imaynan ñuqanchis kayanchi. Noqa paykunawan kay pachapi kaqtiyqa, noqaqa paykunata sutikipi waqaychani karqani; pikunatachus qamqa qowarqanki noqaman, waqaychani karqani, manataqmi pichus paykunamanta chinkapurqachu, chinkay churillachu kaptinqa, qelqasqa hunt'akunanpaq. Kunan ichaqa qamman shamuni, chaymanta kay rimaykuna rimani kay pachapi, chaynapi paykunaqa ñuqapa kusikuyniyta hunt'asqa kapuqta paykunapi. Ñuqa paykunaman qanpa simita qukuni, chaymanta kay pacha paykunata chiqnikurqa, imaraykuchus mana kay pachapi kanku, imaynan ñuqa mana kay pachapi kani. Mana mañakunichu qichuwanaykipaq paykunata kay pachamamanta, aswanqa mañakuni waqaychawanaykipaq paykunata

millaymanta. Kay pachamamanta mana kanku, imaynan ñuqa kay pachamamanta mana kani. Yupaychasqa kaychay paykunata cheqaq-kaynikipi; simiyki cheqaq-kay kan. Imayna noqata kay pachaman kachawarqanki, chaynataq noqapas paykuna kay pachaman kachawarqani. Hinaspa paykunapaq ñuqa kikinmanta yupaychachikunim, chaynapi paykuna yupaycha chaskisqa kanankupaq cheqaq kaypi. Mana kay kaqkunamantachu sapalla mañakuni, ichaqa kaypas mañakuni paykunapa siminwan ñuqaman iñiqkunamanta, tukuykuna huk kanankupaq, imaynan qan, yaya, ñuqapi kachkanki chaymanta ñuqapas qanpi kachkani, chaynallataq paykuna ñuqanchikpi huk kanankupaq, kay pacha iñinanpaq qan ñuqata kachamusqaykita. Chaymanta ñuqaqa chay sumaq shutita mayqinchus qam quwanki ñuqaman, chaytataq quwani paykunaman, chaynapi huk kanqaku imahinachus ñuqaykuqa huk kayku, ñuqa paykunapi chaymanta qam ñuqapi, chaynapi hunt'asqakuna kanqaku hukman, chaymanta chaynapi kay pacha yachanqa imaraykuchus qam ñuqata kachawarqanki chaymanta munawaqrqanki paykunata imahinachus ñuqata munawaqrqanki. Yaya, pikunachus quwasqanki ñuqaman, munani maypichus kani ñuqa, paykunapas kankuchu ñuqawan, rikunankupaq qullana ñuqap chayta quwasqanki ñuqaman, imaraykuchus waylluwasqanki ñuqata ñawpaq tiyapuy pachap. Tayta allin kaq, chaymanta kay pacha mana qanta riqsirqachu, ñuqataq qanta riqsirqani, chaymanta kaykunaqa riqsirqanku qam ñuqata kachamusqaykita; chaymanta ñuqa paykunaman sutiykita riqsichirqani chaymanta riqsichisaq, chayrayku munakuy maywan qam ñuqata munakurqanki paykunapi

kananpaq, chaymanta ñuqapas paykunapi.

18

Kaykunata nispam, Jesús lloqsirqa paypa yachakuqninkunawan Cedrón mayupa chimpanman, maypichus huk huerta karqa, maymanmi yaykurqa pay kikin chaymanta paypa yachakuqninkuna. Yacharan chayta chay sitiota Judah, paykta quwaq, imaraykuchus achkha kutikuna Jesus tantakurqan chaypi paypa yachakuqninkunawan. Chayrayku Judah soldadokunamanta huñuta hap'ispa, hatun sacerdotekunamanta Fariseokunamantapas yanapaqkunata hap'ispa, chaypi shamun ninakuna, lampakuna, armakuna ima kaqtin. Jesusqa chayrayku tukuy paypa hawanman shamushqakunata yachashpa, lluqshishpa paykunaman nirqa: ¿Pitaq maskankichis? Paykunaqa kutichirqanku payta: Jesusta Nazaretmanta kaqta. Jesús paykunaman nin: Ñuqam kani. Judah paywanpas sayaykusqa karqan, payta quwaq, paykunawan. Chayrayku, nirqan paykunaman Ñuqam kani nispa, qhipaman kutirirqanku hinaspa pampaman urmarqanku. Yapamanta chaymi paykunata tapurqan: Pitaq maskankichik? Paykunataq nirqanku: Jesusta Nazaretmanta kaqta. Jesús kutichirqa: Ñirqaykichis noqa kani chayta. Sichus noqata maskashankichik chayqa, kaykunata saqaychik ripunankupaq; chaynapi hunt'akuchun simi mayqanta nirqan: Maykunatachus qowarqanki noqaman, mana chinkachirqanichu paykunamanta ni pitatapas. Simón chayrayku Pidru espadayuq kaspa chaytataq aysarqan,

chaymanta hatun sacerdotepa yanakunanta maqarqan chaymanta paypa paña rinrinta kuchurqan; yanakunapa sutinmi Malco karqan chaytaq. Nirqan chayrayku Jesusqa Petroman: Wikch'uy espadatqa tumbuman. Qiru chayta quwaran ñuqaman taytaqa, ¿manachu upyasaq chayta? Chayrayku chay soldadokuna hinaspa chay waranqa kamachiq hinaspa judíokunaqa yanapaqninkuna hap'irqanku Jesusta hinaspa watarqanku payta, hinaspa pusarqanku payta Anásman ñawpaqta; karqan imaraykuchus qhatun Caifáspa, paymi karqan hatun sacerdote chay watamanta chaypa. Caifás karqan chay yachachiq Judíokunamanta, imaraykuchus allin karqan huk runa wañunanpaq llaqtapaq. Jesústa qatirqanku Simón Pedropas huk yachakuqpas. Chay yachakuq riqsisqa karqan hatun sacerdotewan, hinaspa Jesuswan kuska yaykurqan hatun sacerdotepa patiunman; ichaqa Pedro sayarqan punkup hawanpi. Chayrayku huk yachakuq lluqsirqa, payqa hatun sacerdotewan riqsisqa karqa, hinaspa punkuqamayuqman nirqa, hinaspa Pedroqa yaykuchirqa. Chayrayku punku qhawaq warmi llank'aq Pedroqta nin: ¿Manachu qampas kay runaq yachakuqninkunamanta kanki? Payqa nin: manan kanichu. Sayaq karqanku jatun runakunapas, yanapaqkunapas k'illimsapa ninata ruwasqankurayku, imaraykuchus chiri karqan, chaymanta q'uñikuqku karqanku. Karqan chaymanta paykuna kaqninwan Pedro sayaspa, q'uñikuqspa. Chayrayku hatun sacerdote Jesusta paypa yachakuqkunamanta hinaspa paypa yachachiyninmanta tapurqa. Jesusqa paymi kutichirqa: ñuqaqa mana pakaspa rimarqani kay pachapi; ñuqaqa sapa kuti yachachirqani tantanakuypi chaymanta templupi, maypichus

sapa kuti judíos tantakunku, chaymanta pakasqapi mana imatatapis rimarqanichu. Imataq noqata tapuwanki? Tapuykuy uyarisqakunata imatach paykunaman rimasqayta; qhaway, kaykunam yachanku imakunatach ñuqa nisqayta. Kaykunata ichaqa paypa nispa, huk yanapaqkunamanta sayaq qurqa maqayta Jesúsman nispa: ¿Hinatachú kutichikunki hatun sacerdoteman? Jesusqa payman kutichirqa: Sichus mana allinta rimasqani chayqa, testiguykuy chay mana allinmanta; sichus allinta rimasqani chayqa, ¿imaraykutaq ñuqata maqawanki? Anás payta wataykusqata Caifásman, hatun sacerdoteman, kachaykurqa. Simón Pedro sayasqa kasqa, chaymanta q'uñikuykusqa kasqa. Chayrayku payman nirqanku: ¿Manachu qampas paypa yachakuqninkunamanta kanki? Chayrayku paymi chay runa mana nin hinaspa nirqan: Manan kanichu. Huk hatun sacerdotepa yanankunamanta nin, payqa ayllu karqan chay runapa mayqinpa rinrinta Pedroqa kuchurqan; ¿manachu ñuqaqa qamta rikurqani chay huertopi paywan? Yapamanta chaymi mana riqsisqanta nirqa Pedro, chaymanta chaylla wallpa qaparirqa. Chayrayku Jesusta Caifasmanta praetorioman pusanku, tutamanta karqan, chaymanta paykuna mana praetorioman yaykurqankuchu, mana qillachakuchikunankupaq, aswanpas pascuata mikuyninkupaq. Chayrayku Pilato lloqsirqa paykuna-man, hinaspa nirqa: ¿Mayqen t'ipayta apamunkichis kay runa-manta? Kutichirqanku, hinaspa payman nirqanku: Sichus mana karqan kay millay ruaq, mana qamman qurqaykikumanchu payta. Chaymanta Pilatom paykunaman nirqa: Qankunam payta hap'iychik, chaymanta qankunapa kamachiyniykichikman hina

payta juzgaychik. Chayrayku judíokuna payman nirkaku: Ñuqaykumanqa mana saqisqachu kanku pitatapas wañuchiyta; chaynapi Jesuspa siminkuna hunt'akunanpaq, paymi nirqa rikuchispan ima laya wañuywan wañunanta karqa. Chayrayku Pilato pretorio wasiman kutillaspan yaykurqa, hinaspa Jesusta waqyarqa, hinaspa payman nirqa: ¿Qamchu kanki Judíokunaq reynin? Jesusqa payta kutichirqa: ¿Qamchu kikinmanta kay niwanki icha wakkuna qamman ñuqamanta nirqanku? Kutichirqa Pilato; ¿manachu ñuqa judío kani? Llaqtayki chaymanta hatun sacerdotekuna qanta noqaman qorqankiku; ¿imataq ruwarqanki? Jesusqa kutichirqa: Ñuqap kamachiyniymi manan kay pachap kaymantachu. Sichus ñuqap kamachiyniymi kay pachap kaymanta karqa chayqa, ñuqap yanapaqkunaymi maqanakurqanku mana judíokunamanta qusqa kanaypaq. Kunan ichaqa ñuqap kamachiyniymi manan kaypi kanchu. Chaymi Pilato payta nirqa: Chayrayku qam qhapaq kanki? Jesusqa kutichirqan: qammi ninki ñuqa qhapaq kasqayta. Ñuqa kay rayku yurisqa kani, chaymanta kay rayku kay pachaman shamurqani, chiqap kayman testigo ñinaypaq. Tukuy chiqap kaymanta kaq uyarin nuqapa kunkayta. Pilato payman nin: ¿Imataq chiqap kay? Chayta nispam kutimanta lluqsirqa judíokunamán, hinaspa paykunaman nirqa: ñuqa mana ima huchata paypim tarini; ichaqa qankunapaq kanmi costumbre huk runata qankunapaq kacharinay Pascuapi; munankichutaq qankunapaq kacharisaq judíokunap reyninta? Chayrayku tukuykuna wakmanta qaparirqanku nispa: Mana kayta, aswanqa Barrabasta. Barrabásqa suwaq karqan.

19

Chaymanta chayrayku Pilato Jesusta hap'ispa waqtarqa. Hinaspa chay soldadokuna k’ichikuna nisqamanta coronata awarispa paypaq umanpi churarqanku, hinaspa kulli p’achata payta qatirqanku hinaspa nirqanku: Kusikuy Judíokunapaq qhapaq, hinaspa payta maq’arqanku. Lluqsirqa chayrayku wakmanta hawapi Pilato, hinaspa nirqa paykunaman: Qhawaychik, apamuni qankichikman payta hawapi, chaymi yachankichik imaraykuchus paypim mana ima razonpas tarikuni. Chayrayku Jesusqa hawaman lloqsirqa kichkasapa coronata churakuspa hinaspa kulli p’achata churakuspa, hinaspa paykunaman nirqa: Rikuychik chay runata. Chayrayku hatun sacerdotekuna chaymanta yanapaqkuna payta rikurqankuqa, qaparirqanku nispa: ¡Kruspi wañuchiy, kruspi wañuchiy payta! Pilatuqa paykunaman nin: Qankunam payta apankichik, chaymanta qankunam kruspi wañuchinkichik; ñuqaqa mana paypi huchata tariniichu chayrayku. Judíukuna payman kutichirqanku: Ñuqaykuqa kamachiyuq kayku, chaymanta ñuqaykuq kamachiy hina wañunanmi, imaraykuchus kikinmanta Dyuspa churin rurarka. Chayrayku Pilato kay rimayta uyarisqanmanta, aswan manchakurqa, hinaspa pretorioman yapamanta yaykurqa hinaspa Jesúsman nirqa: ¿Maymanta qam kanki? Jesusqa manataq kutichiytatqa qurqanchu payta. Chayrayku Pilato payta nin: ¿Manachu noqaman rimanki? ¿Mana yachankichu ñuqa qamta kurus patapi wañuchinaypaq atiyniyuq kasqayta chaymanta qamta kacharipunaypaq atiyniyuq kasqayta?

Kutichirqa Jesus: Mana qan kamachiy nisqata charqankichu nuqamanta, sichus mana hanaqmanta qanman qusqa karqachu. Chaymanta, nuqata qanman quwaq aswan hatun huchata charin. Chaymanta Pilato payta kachariy munarqan; ichaqa judíokuna qaparqarqanku nirqanku: sichus payta kacharinki, mana Césarpa amigunchu kanki. Tukuy paypa kikinmanta qhapaq ruwaqqa Cesarpa contranpi rimakun. Kay simita uyarispaqa, Pilato Jesusta hawaman pusarqa, hinaspa tribunal ukhupi tiyarqa chay sitiopi sutiyuq Rumimanta Rurasqa nisqapi, Hebreo simipiqa Gabata; karqa Pascua allichakuy punchaw, horaqa yaqa suqtayuq; hinaspa Judíokunaman nirqa: Rikuychik qankunapa qhapaqninkuta. Paykunaqa qaparirqanku: Hurquy, hurquy, kruspi wañuchiy payta. Pilato paykuna-man nin: Qankunapa qhapaqninta cruzpi wañuchisaq chu? Hatun sacerdotekuna kutichirqanku: Mana kapuyku reyqa, Césarllatam. Chaymanta chayqa payta paykunaman qurqan, chakatasman churasqa kanampaq. Jesusta chaskirqanku hinaspa pusarqanku; cruznintan apaykuspa lluqsirqa uya uma nisqa sitioman, chaytaq hebreo simipi Golgota nisqa, chaypim payta cruzpi wañuchirqanku, hinaspa paywan iskayniyuq wakinta kay ladumanta hinaspa kay ladumanta, chawpipitaq Jesusta. Qillqarqataq sutichanakunatapas Pilato, chaytapas churarqa chakatanamanta patanpi. Karqataq qillqasqa: Jesus Nazaretmanta, Judíokunamanta rey. Kay titulutaqa askha judíos ñawirqanku, imaraykuchus llaqtamanta qayllapin karqan chay sitio maypichus Jesús chakataschka karqan, hinaspa qillqasqa karqan hebreo simipi, griego simipi, latino simipi. Chayrayku judíokunapa hatun sacerdotesninkuna Pilatoman nirqanku:

Ama qillqaychu judíokunapa reyn, ichaqa payqa nirqa: judíokunapa reyn kani nispa. Pilatom kutichirqa: Ima qillqarqanitaq, qillqarqanim. Chayrayku soldadokuna, Jesusta cruzpi wañuchispa, paypa p'achakunata hoqarispa tawa t'aqaman rakiranku, sapa soldadopaq huk t'aqa, chaymanta chuskutapas. Ichaqa chay chuskuqa mana sirayoq karqan, pata patamanta tukuy ukhupi away karqan. Chayrayku paykunaqa huk hukmanta nirqanku: Ama t'aqasunchischu payta, ichaqa suertetawan churasunchis paymanta pipachus kanqa; chaynapi qillqa hunt'achisqa kananpaq nisqan: Ñuqap p'achakunata paykuna kikinpaq rakisqanku, chaymanta ñuqap p'achay patapi suertetata churarqanku. Chay soldadokunam chayrayku chayta ruwarqanku. Jesuspa chakatasnimpi sayarqanku paymi mamanpas, mamampaq ñañanpas, Maria Clopaspa warmin, Maria Magdalenapas. Jesus chayrayku mamantan chaymanta munakusqan yachaqta sayaqtapas rikuspanmi paypaq mamanta ninmi: Warmi, rikuy churiyki. Chaymanta yachaqmasqanman nin: Qhaway, mamayki. Chaymanta chay pachapita yachakuq payta kikin wasinman apakurqa. Kayqá kaptinqa, Jesusqa yachaspa tukuy imapas ñaqa hunt'asqa kasqanta, qillqasqa hunt'akunanpaq, nirqa: Ch'akisqam kani. Chayrayku huk manka vinagre huntasqa kasharqan; paykunataq huk esponjata vinagrewan huntachispa hisopopi churaspa paypaq simininman apamurqanku. Chaymi Jesusqa vinagreta hap'ispa nirqa: Tukusqañam, chaymanta umanta samichispa animanta qorqa. Chayrayku judíokuna, mana qhipananpaq cruz patapi aycha ukunkuna sabbath p'unchaypi, imaraykuchus wakichiy p'unchay karqan, hatun p'unchay karqan chay sabbath,

tapurqanku Pilato-ta p'akichinanpaq paykuna-manta chakikuna, chaymanta apachisqa kananpaq. Chayrayku soldadokuna shamurqanku, chaymanta ñawpaq kaqpa chakinkunata p'akirqanku chaymanta huk kaqpa paywanwan kruspi warkusqa kaqpa chakinkunata; ichaqa Jesúsman chayaspankuqa rikurqanku payta ñam wañusqa kasqanta, mana p'akirqankuchu paypa chakinkunata, aswanqa huk soldadokuna ukhumanta lanzawan paypa k'aspankunata t'uqyarqan, chaymanta chaylla lluqsirqan yawar chaymanta unu. Chaymanta rikushqa testificashqa, chaymanta cheqaq paypa kan testimonio, chaymanta chay yachan imaraykuchus cheqaq nin, chaypaqmi qamkuna iñinki. Kay rurasqakunaqa karqan qillqasqa hunt'achisqa kananpaq: Mana paypa tullun p'akisqa kanqachu. Chaymanta huk qillqa nin: rikunkuqa pitachus t'uqyarqanku. Chaykunamanta qhipaman José Arimateatamanta Pilatota tapurqan, Jesuspa yachakuqnin kaspa, ichaqa pakasqa judíokunamanta manchakusqanrayku, Jesuspa aychanta apanakunanpaq; hinaspa Pilato saqirqan. Chaymi shamurqa hinaspa Jesuspa cuerponta apakurqa. Shamurqa hinaspa Nicodemo, paymi ñawpaq tuta Jesúsman chayamurqa, apamurqan chaqrusqa mirra aloewan, hina pachak libra. Hap'irqanku chayrayku Jesuspa cuerponta, chaymanta waturqanku payta lino p'achapi asnaq muhukunawan, imaynatachus costumbre kan Judíokunapaq pampay. Karqa huerta chay sitiopi maypichus chakataschka karqa, chaymi chay huertapi musuq aya wasi karqa, maypichus manaraq pipas churasqa karqachu; chaymi chaypi Judíokunaqa wakichikuy punchawninku rayku, aya wasi qayllapichus

kasqanrayku, Jesusta churarqanku.

20

Chay hinaspa huk sábado punchawkunamanta, María Magdalena shamun tutamanta, laqhaya kachkashtin, wañuywasi ukhumanqa, hinaspa riquin chay rumita qichusqa kachkashtin chay wañuywasipi. Phaway, chayri chaymanta shamun Simón Pedroman, chaymanta huk yachaqaqman mayqintachus Jesús munakurqan, hinaspa nin paykunaman: Apakurqanku Apunchikta t'uqsimanta, mana yachanchikchu maypi churqanku payta. Chayrayku Pedro huk yachaqkuqwan kuska lloqsirqanku, chaymanta ayamarka ukhumanqa shamurqanku. Iskayninku phawaykacharqanku kuska; hinaspa huk yachakuq ñawpaqman phawaykarqan aswan utqaylla Pedromanta hinaspa ñawpaq chayarqan ayamarka wasimanqa, hinaspa kunuykuspa rikun sayasqa lino pañakunata, mana chayqa yaykurqanchu. Chayrayku Simun Pidru payta qatispa shamun, hinaspa ayamana wasi ukhumanmi yaykun hinaspa linu p'achakunata saqrasqata rikun, hinaspa paypa umanpi kasqa ñawipachata, mana linu p'achakunawan saqrasqa kaqta, aswanqa sapalla q'ipichisqa huk sitiopi kaqta. Chaymantaqa yaykurqan huk yachakuq ñawpaq chayamusqa ayamarka wasimanqa, hinaspa rirqan hinaspa iñirqan; manaraqmi yachanku karqanchu qillqasqata paymi wañusqakunamanta hatarinan karqanta. Chayrayku yachakuqkunaqa kutipay kikinkunaman ripurqanku. María chaypas tumbapa qayllanpi

hawapi sayarqan, waqaspa. Chayrayku waqashasqanman hina, kunkaykusqa ayamarka ukhupi, chaymanta rikun iskay willakunata yuraq chaykunapi tiyakusqankunata, hukta umanman, hukta chakikunaman, maypi sirikusqa karqa Jesuspa aychan. Hinaspa paykuna paymanqa ninku: Warmi, imataq waqanki? Paykunaman ninmi: Apuruyta apakurqanku, manataqmi yachanichu maypi payta churqankuta. Chaymanta kay imakunata nispa qhipaman kutirikapurqan, chaymanta Jesusta sayaqta riqsirqan, chaymanta mana yachaqchu Jesusmi kasqanta. Jesusqa paywan nin: Warmi, imamantataq waqanki? Pitaq maskakanki? Chay warmi yuyaspa horticultor kasqanta, payta ninmi: apu, sichus qam apaykurqanki payta, willaway maypi churarqanki payta, chaymi ñuqa huqariykusaq payta. Jesús paymanqa nin: María. Kutirispa chay warmiqa payta ninmi: rabbuni, chaymi ninku, yachachiq. Jesusqa payta nin: Ama nuqata llanchiychu, manaraqa Yayayman wichaykamunichu. Aswanqa riy wawqikunaman, hinaspa niy paykuna: Wichakuni Yayayman, qankunapa Yayaykichikmanpas, Diosniymanpas, qankunapa Diosniykichikmanpas. María Magdalena hamun yachachiqkunaman willaspa Aputa rikurqasqanta, chaymanta payqa kaykunata nisqanta. Chay p'unchay tuta kaptin, sabbathpa huk p'unchayninpi, punkukuna wichq'asqa kaptin maypi yachakuqkuna Judíokunamanta manchay rayku tantasqa karqanku, Jesús hamurqa hinaspa chawpapi sayarirqa, hinaspa paykunaman nirqa: Thak qankunaman. Chayta nispam paykunaman makinkunata chaymanta paypa k'uchunta rikuchirqa. Yachakuqkuna kusikurqanku, chayrayku,

Apunchikta rikuspa. Chaymanta Jesusqa paykunaman kutimanta nirqa: Thak kay qankunapaq. Imaynatachus Yaya noqata kachawarqan, chaynatam noqapas qankunata kachani. Chayta nispam samaykunata paykuna ukhuman phukurqa, hinaspa paykunaman ninmi: Chaskiychik Espíritu Santo; mayqin runaskunapas huchankuta pampachaspaykichik, pampachasqañam kanku paykunapaq; mayqin runaskunapas hap'ispaykichik, hap'isqañam kanku. Thomas chaymanta, chunka iskayniyuqmanta huk, sutiyuq Didymus, mana karqan paykunawan Jesús hamuqtin. Chayrayku huk yachakuqkuna paymanqa nirqanku: Apunchikta rikusqaykum. Payqa paykuna-ta nirqa: Sichus mana paypa makinkuna-pi clavukuna-pa siq'inta rikuyman-qa, chaymanta rukanay-ta clavukuna-pa siq'in-man churaman-qa, chaymanta makiy-ta paypa k'irkun-man churaman-qa, mana iñisaqchu. Chaymanta pusaq p'unchaywan kutipi paypa yachakuqkuna ukhupi karqanku, chaymanta Tomás paykunawan. Jesusqa shamun punkukuna wichqasqa kachkaspa, chaymanta chawpiman sayarin hinaspa nin: thak kaychun qankunaman. Chaymanta Tomásman nin: Apamuy rikuchiq rukinaykita kaypi, chaymanta qaway makikunayta; chaymanta apamuy makiykita, chaymanta churay kostadoyman; chaymanta ama tukuy mana iñiq, aswanpas iñiq. Hinaspa Tomás kutichirqa, payman nispa: Apuy, Diosniy. Jesusqa payta nin: Imaraykuchus qawariwarqanki, iñirqanki. Kusisqa kanku mana qawaspa iñiqkuna. Achkha unay huk siq'ikuna ima ruwarqan Jesus paypa yachakuqninkunapa ñawpaqninpi, chaykunaqa mana qillqasqa kanchu kay liwrupi; ichaqa kaykunaqa qillqasqa kanku iñinaykichispaq Jesusqa

Cristom Diospa churin kasqanta, chaymanta iñispa kawsayta charinaykichispaq paypa sutinpi.

21

Kay imakunamanta qhipaman, Jesusqa paytataq kutin rikuchikurqa yachachisqakunaman Tiberias quchapi, chaymantaqa kayhina rikuchikurqa. Karqanku kuska Simón Pedro, chaymanta Tomás sutiyuq Mellizo, chaymanta Natanael Canámanta Galileapa, chaymanta Zebedeopa churinkuna, chaymanta iskay wak yachakuqkuna paypa. Simón Pedro paykunaman nin: Challwayta hap'iq rini. Payman ninku: Shamunchik ñuqanchikpas qamwan. Paykuna lluqsirqanku chaymanta usqhaylla barcoman yaykurqanku, chaymanta chay tutapi mana imatatapas hap'irqankuchu. Tutamanta ña tukusqanmanta, Jesus qhawaman sayarirqa, mana ichaqa yachaqkunaqa manachu yachaqchu karqanku chay Jesus kasqanta. Jesusqa paykunaman ninmi: Wawakuna, ¿manachu ima mikhunata charinkichis? Paykunaqa kutichirqanku payta: Mana. Payqa paykunaman ninmi: Barcoq paña ladunman challwamantan wikch'uychik, chaymi tarikunqakichik. Chaymanta wikch'urkurqanku, chaymanta manaña chayta aysayta atirqankuchu challwakunapa ashkhayninkumanta. Chayrayku chay yachakuq, Jesús munaykusqan, Pedrotan nin: Apunchikmi kan. Simon Pedro chayrayku uyarispa Apunchik kasqanta, hawapi p'achanta k'askikurqan; qara kasqa chaymi; hinaspa kikinmanta quchaman wikch'urqan; wak

yachakuqkunataq huch'uy barcowan shamurqanku; mana karumanta allpamanta kasqankuchu, aswanqa iskay pachak codosninmanta hinam, challwakunapa llikanta wataykuspa. Chayrayku allpaman lluqsispa, rikunku k'illimsayuq nina sayasqata, challwa churasqata, t'antata ima. Jesús paykuna-man nin: Apamuy kunan hap'isqaykichis challwa-kuna-manta. Simón Pedro wichaykamuran, chaymanta llikataqa allpaman aysan, hatun challwakunawan hunt'asqa, pachak pichqa chunka kimsayuq; chaymanta chay achkha kaptin, mana ch'iqtakaranchu llikaqa. Jesusqa paykunaman nin: Hamuy, mikhuychik. Mana pipas yachakuqkunamanta atirqanchu payta tapuyta Qan pitaq kanki, yachaspanku Apunchik kasqanta. Chayrayku Jesus shamun, tantata hurqun hinaspa paykunaman qun, challwatapas chaynallataq. Kay ñam kinsaykaq kuti rikurichirqa Jesús paypa yachakuqkunaman, wañuqkunamanta waqarispa. Chayrayku mikhusqankumanta, Jesusqa Simón Pedrotam nin: Simón, Jonaspa churin, ¿qanqa noqata munawankichu aswan kay kaqkunamanta? Payman nin: Arí, Apu, qam yachanki ñoqa kuyaykusqayta. Payman nin: Ñuqapa uchpa uwijachakunata michiy. Paypaq kutimanta iskay kuti nin: Simón, Jonaspa churin, qanta munawaykichu? Payman nin: Arí, Apu, qam yachanki ñoqa munakusqaykita. Payman nin: Michiy ñuqap uwihakunata. Kimsa ñiqin kuti ninmi: Simon, Jonaspa churin, munawankichu? Llakisqa karqan Pidru imaraykuchus payta nirqan kimsa kutita, munawankichu, chaymanta payta nirqan: Apu, qam tukuyta yachanki, qam yachanki munakusqaykita. Jesús payman nin: Ñuqap uwihakunata mikhuchiy. Chiqamanta, chiqamanta nini qanman: hayk'a

aswan wayna karqanki, qanrayku watarqanki hinaspa purirqanki maypi munarqanki; ichaqa hayk'a machuyakunki, makiykikunata mast'arinki, hinaspa wak runa qanta watakunqa, hinaspa apasunki maypi mana munankichu. Chaytari nirqan rikuchispa ima laya wañuywanchus Diocта yupaychanqa. Chaymanta kayta nispa payman nin: qatiway. Kutichisqa chaymanta, Pedroqa rikun yachaqtawan mayta munasqa Jesusqa qatisqanta, mayqanchus tukusqa mikhuypi patanman paypa qhasqunman, chaymanta nisqa: Apu, pitaq quwaq qanta? Kayta rikuspam, Pedroqa Jesúsman nin: Apu, kayri imataq? Jesusqa payman nin: sichus payta munayman qhipakunanta hamunaykama, ¿imatachus qanman? Qam noqaman qatipay. Chayrayku kay simi wawqikunaman lloqsirqa: chay yachakuq mana wañunchu nispa. Ichaqa Jesús mana payman nirqachu mana wañunchu nispa, aswanqa: Sichus payta munani qhipakunanpaq hamunaykama, ¿imataq qanman? nispa. Kayqa yachakuqmi kay kunasmanta testificaq chaymanta kay kunasta qillqaq, chaymanta yachanchikmi paypa testimoniun chiqaq kasqanta. Kanan huk achka imakunapas kan, chayta Jesusmi ruwarqa, chaykunataqa sichus sapa hukninmanta qillqasqa kanman chayqa, mana kaypacha kikinpas chay qillqasqa liwrukunata hap'iyta atinmanchu nispa yuyani. Chiqapmanta.

Juanpa Qillqasqan

1

Chay qallariypi karqa, chay uyarirqanchik, chay ñawinchistawan rikurqanchik, chay qhawarirqanchik, chaymanta makinchistaq llank’arqan, kawsaypa simimanta; chaymanta kawsayqa rikuchikurqa, chaymanta rikurqanchik, chaymanta testimonio quyku, chaymanta willaykichik wiñay kawsayta, mayqinchus Yayawan karqa, chaymanta ñuqaykuman rikuchikurqa; chay rikurqanchik, chaymanta uyarirqanchik, willaykichik, chaynapi qankunapas hukllawasqa kayta charinki ñuqaykuwan; chaymanta ñuqaykupa hukllawasqaykutaq Yayawan, chaymanta Churin Jesucristowan. Chaymanta kay imakunata qillqayku qankunaman, noqaykuq kusikuyniyku hunt'asqa kananpaq. Hinaspa kayqa willakuymi mayqanta uyarirqanchik paymanta, hinaspa willarqaykichik qankuna, imaraykuchus Dios k'anchaymi, hinaspa laqha paypim mana kanchu mana ima. Sichus ninchik paywan hukllachasqa kasqanchikta, laqhayapipis purishasun chayqa, llullakunchik manataqmi chiqapta ruwanchikchu; ichaqa sichus k'anchaypi

purishasun, paypas k'anchaypi kasqanman hina, hukllachasqa kanchik huk hukninchikwan, chaymanta Jesús Cristo churinpa, paypa, yawarninmi pichawanchik tukuy huchanchikkunamanta. Sichus niwanchik huchata mana charinchikchu nispa, kikinchikta llullanchik, chaymanta cheqaq kaqqa mana kanchu noqanchikpi. Sichus ñuqaykuqa uyarichisunchus huchanchiskunata, paymi hunt'asqa kasqan chaymanta chanin kasqan, chaypaqmi quchun ñuqaykuman huchanchiskunata, chaymanta pichachun ñuqaykuta tukuy mana allin ruwaykunamanta. Sichus Mana huchallisqaykuchu niwanchik chayqa, Payta llullakuqman tukurachiwanchik, chaymanta Paypa siminqa manan ñuqanchikpi kanchu.

2

Wawakuna noqaq, kay imakunata qelqani qankunaman mana huchallisqaykichis kananpaq; chaymanta sichus pipas huchallisqa kanman, yanapaqniyoqmi kanchis Yayayman, Jesús Cristo chanin; chaymanta paymi paqarichiyninmi noqanchispa huchanchisman, mana noqanchispa huchanchisman sapalla, ichaqa tukuy kay pachapa huchankunamanpas. Chaymanta kay ukhupiqa yachanchik payta riqsisqanchikta, sichus paypa kamachikuyninkunata waqaychanchik. Chay niriq, Payta riqsirqani, chaymanta paypa kamachikuyninkunata mana waqaychaspa, llullakuqmi, chaymanta chaypi cheqaqniyuqqa mana kanchu; pipas paypa siminta waqaychaqtaq, cheqaqtam chaypi Diospa khuyakuyninqa hunt'asqa kapun. Kaypi

yachanchik payllapi kasqaykuta. Chay niq paypi qhipananpaq ñan paymi, imayna chay purirqan, chaynallataqmi pay kikin chaynaqa purinan. Wawqikuna, mana musuq kamachiyta qillqaykichischu, aswanqa ñawpa kamachiyta, chayta qallariypi charqankichis; chay ñawpa kamachiyqa kanmi chay simi chayta qallariypi uyarqankichis. Yapamanta kamachiy musuqta qillqani qankunaman, chayqa cheqaqmi paypipas qankunapipas, imaraykuchusmi laqhaqa chinkapuchkanña, chaymanta k'anchay cheqaqtaqmi ñam k'anchachkan. Pay ninaq k'anchaypi kanayta, paypa wawqinta chiqnikuqpas, tutayaqpim kan kunan kama. Paypa wawqinta munaq k'anchaypi qhipakun, chaymanta paypi urmachinapaq mana kanchu; ichaqa paypa wawqinta chiqniq laqhayapi kan chaymanta laqhayapi purin, chaymanta mayman rinanta mana yachanchu, imaraykuchus laqhaya paypa ñawikunata ñawsayachirqan. Qillqaykichik, wawakuna, imaraykuchus huchaykichikqa pampachasqañan kanku paypa sutinrayku. Qillqaykichis, taytakuna, riqsirqankichis chay qallariypi kaqta. Qillqani qankunaman, wayna runakuna, chayraykutaq atipashqankichis chay millayta. Qillqarqaykichis, wawakuna, riqsirqankichis taytata chayrayku. Qillqarqaykichis, taytakuna, riqsirqankichis chayrayku chay qallariypi kaqta. Qillqarqaykichis, wayna runakunata, chayrayku kallpayuq kankichis chaymanta Diospa simin qankichispi qhipakun chaymanta millayta atipankichis. Ama munankichischu kay pachata nitaq kay pachapi kaqta. Sichus pipas kay pachata munakun chayqa, mana yayapa munakuynin paypi kanchu; imaraykuchus tukuy kay pachapi kaq, aychapa munaynin,

ñawikunapa munaynin, kawsaypa jatunchakunaynin, mana yayamanta kanchu, aswanqa kay pachamanta kan. Chaymanta kay pacha chinkapuchkan chaymanta munay paypa, chaypas ruwaq munay Diospa qhipakun wiñaypaq. Wawakuna, qhipa pacha kanmi, chaynallataqmi uyarirqankichis antikristu shamunanta, kunanqa achkha antikristukuna tukupunkuñam; chayraykum yachanchis qhipa pacha kasqanta. Ñuqaykumanta lloqsirqanku, ichaqa mana ñuqaykumanta karqankuchu. Sichus ñuqaykumanta karqanku chayqa, ñuqaykuwan qheparqankuman. Ichaqa chaypaqmi rikuchikunkuman, mana llapanku ñuqaykumanta kasqankuta. Chaymanta qamkuna yupaychasqamanta unciónniyuq kanki, chaymanta tukuyta yachanki. Mana qillqarqanikichischu imaraykuchus mana yachankichis chiqap kayta, ichaqa imaraykuchus yachankichis chayta, chaymanta imaraykuchus tukuy llulla chiqap kaymanta mana kanchu. ¿Pitaq kanman llullakuq, mana chaychu niykuq Jesusqa mana Cristo kanchu nispa? Kayqa anticristo kanmi, taytata churitapas negaqmi. Tukuy churita mana yachakuq, yayatapas mana charinchu. Qankunaqa chayrayku ima uyarisqankichis qallariypi, qankichispi qhipachun. Sichus qankunapi qhiparin chay qallariymanta uyarirqankichis, qankunapas Churipi chaymanta Yayapi qhiparinqankichis. Chaymanta kayqa promesam kan, paymi ñuqaykuman promesarqa: wiñay kawsayta. Kay imakunata qillqarqaykichik qankunata llullakuq runakunamanta. Chaymanta qamkuna, chay ñut'uy mayqanta chaskirkankichis paymanta, qamkunapi qhipan, chaymanta mana necesidadta charinkichischu imaraykuchus pipas yachachinqa qamkunata, ichaqa imaynatas

chay kikin ñut'uy yachachin qamkunata tukuy imamanta, chaymanta cheqaq kan, chaymanta mana llulla kanchu, chaymanta imaynatas yachachirqasunki qamkunata, qhepankichis paypi. Chaymanta kunan, uchuy wawakuna, payllapi qhepariychik, chaynapi hayk'aq rikuchisqa kaptin, mana manchakuyniyuq kayku, chaymanta mana p'enqakusunchik paypa qhepanmanta paypa rikuriynimpi. Sichus yachankichis chayqa Paymi chanin kasqanta, yachankichis chayqa tukuy chaninkayta rurasqanqa Paymanta yurisqa kasqanta.

3

Rikuy imayna munakuyta quwanchik taytaqa, chaymi Diospa wawankuna sutiyachiwanchik. Kayrayku kay pacha mana riqsisunkichischu, imaraykuchus mana payta riqsirqanchu. Munasqakuna, kunan Diospa wawankuna kayku, chaymanta manaraqmi rikurichisqa karqan imataq kasaqku. Yachanchikmi ichaqa sichus rikurichisqa kanqa, payman rikchakuq kasaqku, imaraykuchus rikusaqku payta imayna kasqanta. Chaymanta tukuy chay suyakuyta payman qhawarispa yuqqa kikinmanta ch'uyanchakun, imaynan chay ch'uya kasqan hina. Tukuy huchata ruwaq pantasqa kaytapas ruwanmi, chaymanta huchataqa pantasqa kaymi kan. Chaymanta yachankichis chay pay rikuchisqa karqan ñuqaykupa juchakunata apananpaq, chaymanta paypim mana ima juchachu kanchu. Tukuy payman qhipakuq mana huchallitanchu; tukuy huchalliq mana

rikurqanchu payta, nitaq riqsirqanchu payta. Uchuy wawakuna, ama pipas qankunata pantachisunchu; allin kayta ruwaq allin kaqmi, chaynallataq pay allin kaq; huchata ruwaq supaymantan kaq, imaraykuchus qallariymantan supay huchallirqan. Kaypi rikurichisqa karqan Dyuspa Churin, supaypa ruwayninkunata paqarichinanpaq. Tukuy Diosmanta yuraq kaq mana huchata ruranchu, imaraykuchus paymanta muhuynin paypi qhipakun, chaymanta mana atinchu huchata ruray, imaraykuchus Diosmanta yuraq kaq. Kaypiqa rikurikun Dyuspa wawankuna chaymanta supaypa wawankunapas. Tukuy mana allin kayta ruwaq manam Diosmanta kanchu, chaynallataq mana paypa wawqinta kuyaq. Chaymi kay willakuy mayqinta uyarirqankichis qallariypi, munananchispaq huk huqta, mana imaynatachus Caín millay kaqmanta karqan hinaspa wauqinta wañuchirqan; chaymanta imaraykuchus wañuchirqan payta? Chayraykuqa paypa ruwayninkuna millay karqan, ichaqa paypa wawqinpa ruwayninkuna chanin karqan. Ama musphayankichischu, wawqiykuna, sichus kay pacha chiqniwasunki. Ñuqayku yachayku wañuymanta kawsayman pasasqaykuta, wawqikunata munasqaykurayku. Mana wawqinta munaq wañuypi qhipakun. Tukuy chiqnikuq paypa wawqinta wañuchiqmi kan, chaymanta yachankichis tukuy wañuchiq mana charinchu wiñay kawsayta paypi qhipakuqta. Kay chaypi munakuyta riqsirqanchik, imaraykuchus pay ñuqanchikpaq animanta churarqa, chaymanta ñuqanchikpas wawqikunapaq animakunata churananchik tiyan. Pichus kay pachapa kawsayniyuq kaptinpas, wawqinta necesitayniyuq rikuspanpas, ukhu sonqonta paymanta wichqaspa,

¿imaynatataq Diospa munakuynin paypi qhepanman? Wawakuna ñuqap, ama munakusunchik simiwan nitaq qalluwan, aswanqa ruwaypi hinaspa chiqampi. Chaymanta kay chaypi yachanchik cheqa kaymanta kanchik nispa, chaymanta paypaq ñawpaqninpi sonqonchikta yuyaychasunchik, icha sonqonchik noqanchikta huchachakapuwaqtinqa, Dios aswan hatunmi sonqonchikta yachan chaymanta tukuy imakunata yachan nispa. Munasqakuna, sichus ñuqaykupa sunqunqa mana ñuqaykuta huchachanchu chayqa, mana manchakuyta charinchik Diosman, chaymanta imapas mañasqaykutaqa chaskikuniku paymanta, imaraykuchus paypa kamachikuyninkunata waqaychaniku chaymanta paypa ñawpaqninpi paypa kusichiq imakunata ruraniku. Hinaspa kayqa paypa kamachikuyninmi: iñinaykupaq paypa churinpa sutinpi Jesús Cristopa, hinaspa khuyanakuykupaq huk hukninchikta, imaynatas qarka kamachikuyta. Chaymanta paypa kamachikuyninkunata waqaychaq paypi qhipakun, chaymanta paypas paypi. Chaywanmi yachanchik payqa ñuqanchikpi qhipakusqanta, Espiritumanta mayqintachus ñuqanchikman qusqanta.

4

Munasqakuna, ama tukuy espirituta iñiychikchu, aswanqa pruebaychik espiritukunata sichus Diosmanta kanku, imaraykuchus achka llulla profetakuna lluqsimushankutaq kay pachaman. Kaypi yachanki Diospa espiritunta: tukuy espiritu

Jesús Cristo aycha ukhupi shamushqanta riqsichin, Diosmanta kan; chaymanta tukuy espiritu mana Jesús Cristo aycha ukhupi shamushqanta riqsichinchu, Diosmanta mana kanchu; chaymanta kayqa Anticristopa kaynin, uyarishqaykichis shamunqa nispa, chaymanta kunanqa kay pachapi kachkanñam. Qamkuna Diosmanta kanki, wawakuna, chaymanta paykuna atipashkanki, imaraykuchus aswan hatun kan qamkunapi chayqa kay pachapi kaq chayqa. Paykuna kay pachamamanta kanku, chayrayku kay pachamamanta rimanku, chaymanta kay pacha paykunapa uyarin. Ñuqanchik Diosmanta kayku; Diosta riqsiq ñuqanchikta uyarin. Piqa mana Diosmanta kanchu, chayqa mana noqanchista uyarinchu. Kaypi riqsichkanchik cheqaq kayniypa espiritunta chaymanta pantay puriyniypa espirituntapas. Munasqakuna, munakusunchis huk huktawan, imaraykuchus munakuyqa Diosmanta kan, chaymanta tukuy munaq Diosmanta yurisqa kan chaymanta riqsin Diosta. Mana munaq mana riqsirqanchu Dyusta, imaraykuchus Dyusqa munakuymi. Kaypi rikurichirqa Diospa munakuynin ñuqaykupi, imaraykuchus Dios churinta, paypa sapallanta, kay pachaman kachaykurqa, chaywanmi kawsaykusun paypa. Kay ukhupin kan munay, mana imaraykuchus ñuqaykuqa munarqayku Dyusta, ichaqa imaraykuchus payqa munarqan ñuqaykuta, hinaspa kacharka churinta pampachanapaq ñuqaykup huchanchiskunamanta. Munasqakuna, sichus chhaynata Dios munawarchkan noqaykuta, chaymanta noqaykupas kananchis huk huktawan munanaykupaq. Diosmanta mana pi hayk'aqpas rikurqanchu; sichus noqanchik munanakunchik huk hukninchikta, Dios

noqanchikpi qhepan, hinaspa paypa munakuynin hunt'asqa kachkan noqanchikpi. Kaypi yachanchik paypi qhipakusqaykuta, paypas ñuqaykupi qhipakusqanta, imaraykuchus paypa Espiritunmanta quwanchik ñuqaykuman. Chaymanta ñuqaykuqa rikurqaykutaqmi, testigo kaykutaqmi, imaraykuchus Yayaqa kacharka Churinta kay pachapa Salvadorninta. Pitaq willasunman chayqa Jesus Diospa churin kasqanta, Dios paypi qhipakun, chaymanta pay Diospi qhipakun. Chaymanta ñuqaykuqa riqsirqaykum chaymanta iñirqaykutaqmi chay munakuyta mayqintataq Diosqa ñuqaykupi charin. Dios munaymin, chaymanta munaypi qhipakuq Diospi qhipakun, chaymanta Dios paypi qhipakun. Kaypi hunt'asqa kachkan munay noqaykuwan, chaymi mana manchakuspa rimayta chariwanchik juzgamiento p'unchaypi, imaraykuchus imaynatam pay kachkan, chaynallataqmi noqayku kachkayku kay pachapi. Manchay mana kanchu munakuypi, ichaqa allin hunt'asqa munakuy hawaman wikch'un manchayta, imaraykuchus manchayqa castigota charin, chaymi manchakuqqa mana hunt'asqachu kanchu munakuypi. Ñuqayku payta munayku, chayrayku pay ñawpaqta ñuqaykuta munasqan. Sichus pipas ninchis Noqa munani Diosmanta, chaymanta paypa wawqinta chiqnikun, llullakuqmi kan. Chayrayku mana munaq wawqinta mayqinta rikurqan, Diosmanta mayqinta mana rikurqan, ¿imaynatataq atinman munayta? Chaymanta kay kamachiy niykuta chariyku paymanta: Diosmanta munaq paymanta wawqintapas munanan.

5

Tukuy iñiq Jesusqa Cristom nispa, Diosmanta yurisqam, chaymanta tukuy yuriqta munaq, yurisqatapas paymanta munakun. Kaypi yachanchik Diospa wawasninta munakuyku nispa, hayk'aq Diosta munakuyku chaymanta paypa kamachikuyninkunata waqaychakuyku chayqa. Kayqa kanmi Diospa munakuynin, paypa kamachikuyninkunata waqaychanaykupaq; chaymanta paypa kamachikuyninkunaqa mana llasaqchu kanku, imaraykuchus tukuy Diosmanta yurisqa atipan kay pachata; chaymanta kayqa kanmi atipay kay pachata atipasqan, ñuqaykupa iñiyniyku. ¿Pi-taq atipakunman kay pachata, mana chay iñiq chayqa Jesusqa Diospa Wawanmi kananta? Payqa kanmi yaku ukhuwan hinaspa yawarwan shamushqa, Jesus Cristo, mana yaku ukhuwanchu sapalla, aswanqa yaku ukhuwan hinaspa yawarwan, hinaspa Espirituqa testigo qonmi, imaraykuchus Espirituqa chiqapmi.
Imaraykuchus kimsa kanku testigo ruwaqkuna hanaq pachapi, Yaya, Simi chaymanta Espíritu Santo, chaymanta kay kimsa huk kanku; chaymanta kimsa kanku testigo ruwaqkuna kay pachapi, Espíritu chaymanta yaku chaymanta yawar, chaymanta kay kimsa hukman kanku. Sichus runakuna-pa testimonio-ta chaskiykiku, Dios-pa testimonio-qa aswan hatun kan, chaymi kay kan Dios-pa testimonio-qa, mayqan-ta pay testificasqa wawa-n-manta. Diospa churinman iñiq runaqa rikuchinata paypi charqan, Diosman mana iñiq runataq llullaqta ruwarqan payta, imaraykuchus mana iñirqanchu chay rikuchinata

mayqinta Dios paypa churinmanta rikuchirqan. Hinaspa kayqa testimonioymi, imaraykuchus Diosqa wiñaypaq kawsayta ñuqaykuman qorqan, hinaspa kay kawsayqa Paypa Churinpi kanmi. Chay churita charisqa kawsayta charin, Diospa churinta mana charisqa kawsayta mana charin. Kay imakunata qillqarqaykichik qankunaman, Diospa Churinpa sutinpi iñiqkunaman, yachankichik kama wiñay kawsayta charqankichikta, chaymanta Diospa Churinpa sutinpi iñinkichik kama. Chaymi kayqa mana manchakuy rimaymi mayqintaq charinchik payman, imaraykuchus sichus imapas mañakunchik munayninman hina, uyarinwanchik. Chaymanta sichus yachanchik chay uyarinchikta ima mañakusqanchikta, yachanchik chay kapunchikta chay mañakuykunata mayqhinkunata mañakurqanchik paymanta. Sichus pipas paypa wawqinta rikuptin huchata rurashasqanta, mana wañuyman apaq huchata, mañanqa, chaymanta payman kawsayta qonqa, chay mana wañuyman apaq huchata ruwaqkunaman. Kanmi huchha wañuyman rin; mana chay huchhapaq niykichu mañanaykipaq. Tukuy mana allin ruway huchami kan, chaymanta huchapas kanmi mana wañuyman kaq. Yachanchik chayta tukuy Diosmanta yachachisqa mana huchallikushanchu, ichaqa Diosmanta yachachisqa kikinmanta waqaychan, chaymanta chay millay mana payta llamkhanchu. Yachanchik Diosmanta kasqaykuta, chaymanta tukuy kay pacha mana allinpi saykan. Yachanchik chaymanta Diospa Churin shamurqan chaymanta quwanchik ñuqaykuman yuyayta chaypaq yachanchik cheqaq kaqllatapas; chaymanta kanchik cheqaq kaqllapi, Paypa Churinpi Jesús Cristopi. Payqa chiqap

Diosmi chaymanta wiñay kawsaypas. Wawakuna, qhawariychik kikinchikta idolokunamanta, chiqamanta.

Qallariy

1

Qallariypi Diosqa hanaq pachata chaymanta kay pachata ruwarqa. Chaymi allpa karqan mana rikukunapaq hinaspa mana rurasqa, hinaspa laqha karqan ukhu quchapa hawanpi; hinaspa Diospa samanan puriykachkarqan yakupa hawanpi. Chaymanta Dios nirqa: K'anchay kachun, chaymanta k'anchay karqa. Hinaspa Dios k'anchayta rikurqa, allin kasqanrayku, hinaspa Dios k'anchaypa chawpinwan laqhayapa chawpinwan t'aqarqa. Chaymanta Dios k'anchayta p'unchay nispa suticharan, laqhayatataq tuta nispa suticharan. Chaymanta tuta karqan, chaymanta paqarin karqan, huk p'unchaw. Chaymanta Dios nirqa: Firmamento kachun yakupa chawpinpi, chaymanta rakichun yakuta yakumanta, chaymanta chaynatam tukurqa. Chaymanta Dios firmamentota ruwarqa; chaymanta Dios rakikurqa yakuta chawpipi, mayqinchus firmamentopa urayninpi karqa, chaymanta yakuta chawpipi, firmamentopa hawanninpi. Chaymanta Dios sutichirqa chay firmamentota hanaqpacha nispa, hinaspa Dios rirqa allin kasqanta, hinaspa

chisi tukurqa, hinaspa paqarin tukurqa, iskay ñiqin p'unchay. Chaymanta Dios nirqa: Tantachisqa kachu yaku hanaqpachaq urayninpi huk tantakuyman, chaymanta chakisqa rikukachu. Chaymanta chaynaqa karqa. Chaymanta yaku hanaqpachaq urayninpi tantachasqa karqa tantakuyninkunaman, chaymanta chakisqa rikurqa. Hinaspa Dios chaki allpata allpa sutiwan waqyarqa, hinaspa yakukunapa huñunakuntaqa quchakuna sutiwan waqyarqa, hinaspa Dios rikurqa allin kasqanta. Chaymanta Dios nirqa: Allpa yuruchun qura qurapa, muhu tarpuq laya nisqaman hina chaymanta rikchanakunaman hina, chaymanta yura ruruyuq ruruta rurachiq, muhu paypa ukupi paypi laya nisqaman hina allpapa hawanpi, chaymanta chaynahina karqa. Chaymanta allpaqa lluqsichirqa qura qhurapa muhuyta churaspa, muhu laya hina chaymanta rikchakuy hina, chaymanta yura ruruyuq ruraspa ruruta, mayqinpa muhun paypa ukupi kachkan laya hina allpa patapi, chaymanta Diosqa rirqa imaraykuchus allin karqa. Hinaspa chisi karqan, hinaspa paqarin karqan, kimsa p'unchaw. Hinaspa Dios nirqa: Kachun k'anchaqkuna hanaqpachaq firmamentonpi kay pachata k'anchanapaq, p'unchaywan tutata t'aqanapaq, hinaspa kachunku señalkunapaq, tiempokunapaq, p'unchaykunapaq, watankunapaq. Chaymanta kachunku k'anchay hina hanaq pachaq firmamentunpi allpaq patanpi k'anchananpaq, hinaspataq chaynahinatam tukurqan. Chaymanta Dios iskay hatun k'anchaqkunata ruwaran: hatun k'anchaqta p'unchaw qallariyninpaq, chaymanta aswan huch'uy k'anchaqta tuta qallariyninpaq, chaymanta quyllurkunatapas. Chaymanta Dios paykuna-ta churarqa hanaq pachaq

firmamento-pi, chaynapi llipipu-nankupaq kay pacha-pi, chaymanta kamachi-nankupaq p'unchay-ta chaymanta tuta-ta, chaymanta t'aqa-nankupaq k'anchay-manta laqha-manta chawpi-pi; chaymanta Dios riqsirqa allin kasqanta. Hinaspa ch'isi karqan, hinaspa paqarin karqan: tawayuq p'unchaw. Chaymanta Dios nirqa: Yakukuna lluqsichichun suyuq kawsaq animakunata, chaymanta pisqukuna phawayta kay pacha patapi, firmamento hanaq pachaman ñiqinman, chaymanta chaynataq tukurqa. Hinaspa Dios ruwaran chay hatun mama qucha uywakunata, hinaspa tukuy sonqota siq'ikuq uywakunamanta, mayqinkunataqa yakukuna lluqsichiran kikinkunapa layayninman hina, hinaspa tukuy raphiyuq pisqota layayman hina, hinaspa Dios rikuran chayta allin kasqanta. Chaymanta Dios bendicionarqan paykunata, nispa: Wiñaychiy, mirachiy, huntachiytawan yakukunata lamarpura, pisqukunataq mirachunku kay pachapi. Hinaspa chisi karqan, hinaspa paqarin karqan, pichqa p'unchaw. Chaymanta Dios nirqa: allpa lluqsichun kawsaq almata laya hina, chusku chakiyuqkunata, chaymanta siq'ikunata, chaymanta allpaq salqa uywakunata laya hina; chaymanta chaynatam karqa. Chaymanta Dios sallqa uywakunata kay pachapa ruwaran layanman hina, chaymanta uywakunata ruwaran layanman hina paykunapa, chaymanta tukuy siq'ikunata kay pachapa ruwaran layanman hina, chaymanta Dios rikuran allin kasqanta. Chaymanta Dios nirqa: Runata ñuqanchispa rikchayninman hina, ñuqanchispa kikinman hina ruwasunchis, chaymanta quchapi challwakunata, hanaqpachapi pisqukunata, uywakunata, tukuy allpata, chaymanta allpapi suyuq kuyuq

tukuy kawsaqkunata kamachichunku. Chaymanta Dios runata ruwarqan, Diospa rikchayninman hina payta ruwarqan, qharita chaymanta warmita paykunata ruwarqan. Chaymanta Dios paykuna-ta bendicionarqan, nispa: Wiñaychikuy, mirachikuy, allpa-ta hunt'achiy, chay-ta atipayaychiy, qocha challwa-kuna-ta, hanaq pacha pisqu-kuna-ta, tukuy uywa-kuna-ta, tukuy allpa-ta, chaymanta allpa-pi sirt'aq tukuy sirt'aq-kuna-ta kamachiy. Hinaspa Dios nisqa: Qhaway, quwqaykichis llapa muhu tarpuna qhura muhuwan, chaymi llapa pachapa hawanpi; hinaspa llapa sach'a, chaymi kikinpi muhu tarpuna ruruta charqan, qankunapaqmi mikhuypa kanqa, hinaspa llapa kay pachapa salqa uywakunapaq, hinaspa llapa hanaq pachapa pisqukunapaq, hinaspa llapa kay pachapi siq'isiq siq'iq, chaymi kikinpi kawsay animata charqan, hinaspa llapa q'umir qhura mikhuypa; hinaspa chaynatam karqan. Chaymanta Dios rikurqa tukuy hayka ruwasqanta, chaymanta qhaway ancha allin karqa, chaymanta chisi tukurqa, chaymanta paqarin tukurqa, suqta p'unchay.

2

Chaymanta hanaq pacha, kay allpa, chaymanta tukuy paykunapa pachankupas tukuchasqa karqan. Chaymanta Dios tukuchin suqta p'unchaypim paypa ruwayninkunata mayqinkunata ruwarqan, chaymanta qanchis p'unchaypim samarqan tukuy paypa ruwayninkunamanta mayqinkunata ruwarqan. Chaymanta Dios bendicionarqan qanchisniyuq

p'unchayta, chaymanta consagrarqan payta, imaraykuchus chaypi samarqan tukuy paypa llank'ayninkunamanta, mayqinkunata Dios qallarirqan ruwayta. Kay libruqa hanaq pacha allpapas paqariyninkuna, imayna paqarirqan, chay p'unchaypi Apu Dios hanaq pachata allpatapas ruwarqan, tukuy q'umir yura chakramanta mana allpapi wiñamushaspa ñawpaqmanta, tukuy q'uya chakramanta mana llukshamushaspa ñawpaqmanta; mana Dios allpaman parata churarqanchu, mana runa karqanchu chayta llamk'ananpaq. Pukyu ichaqa wicharimuchkarqan allpamanta, chaymanta tukuy allpapa uyantan ch'aqchirqan. Chaymanta Diosqa runat allichirqa, allpamanta allichisqa, hinaspa paypa uyampi kawsaypa samayninwan phukurqa, hinaspa runaqa kawsaq animaman tukurqa. Chaymanta Dios tarpurqa paradisuqa Edenpi inti lluqsiyman hina, hinaspa churarqa chaypi runata mayqinchus rurasqanta. Hinaspa Dios wicharichirqa hinallataq allpamanta tukuy sach'ata sumaq qhawaynapaq, hinaspa allin mikhuynapaq, hinaspa kawsaypa sach'anta paraíso chawpinpi, hinaspa yachaypa sach'anta riqsisqa allinmanta hinaspa millaymanta. Mayu hinaspa lluqsimun Edenmanta paradisota yarquchanaypaq, chaymanta tawa qallariykunaman rakisqa kachkan. Hukpa sutin Pishon, payqa muyuchkan tukuy Havilah allpata, chaypichus cori kan. Chay allpapa qurinqa allinmi, chaypitaq k'illimsayaq rumipas q'umir rumipas kanku. Chaymanta iskay kaq mayuq sutinqa Gihon, kayqa tukuy Etiopía allpata muyuchiq. Chaymanta kimsa kaq mayu Tigris, kayqa Asiriospa qhipanpi ñawpaqman purik; tawa kaq mayu taq Eufrates. Chaymanta Apu Dios hap'irqa runata mayqinchus

ruwarqan, hinaspa churarqa payta kusikuypa paraíson ukhupi llank'ananpaq hinaspa waqaychananpaq. Chaymanta Apu Dios Adanman kamachirqa, nirqa: Paraíso ukhupi kaq tukuy sachamanta mikhunapaq mikhukunki. Chaymantaqa yachay sachapa allinmanta millaymantawan mana mikunkichischu. Mayqin p'unchaypi chaymanta mikunkichis chayqa, wañuywan wañunkichis. Hinaspa Apu Dios nirqa: Mana allinchu runa sapalla kanan, paypaq hina yanapaqta ruwasunchis. Hinaspa Dios ruwasqa hinallataq allpamanta llapa chakra uywakunata, hinaspa llapa hanaq pacha pisqukunata, hinaspa apasqa paykunata Adanman rikunanpaq imataq sutichananqa paykunata, hinaspa tukuy imapas Adan sutichisqa kawsaq animata, chay karqa sutinqa. Hinaspa Adán sutiyuqta qurqan llapa uywakunaman, hinaspa llapa hanaq pachaq pisqukunaman, hinaspa llapa pampa sallqa uywakunaman, ichaqa Adánpaqqa mana tarisqachu yanapaq rikchakuq payman. Chaymanta Dios musquy ñawpaqmanta churarqan Adam patapi, chaymanta puñurqan, chaymanta hurqurqan huk k'aspinta paypa, chaymanta hunt'achirqan aychawan chaypa rantinpi. Hinaspa Dios ruwaran chay k'aspita, chayta hurqusqa karqan Adammanta warmi kananpaq, hinaspa pusaran payta Adamman. Chaymanta Adam nirqa: Kayqa kunanqa tullu ñuqap tulluykunamanta, chaymanta aycha ñuqap aychaymantan; kayqa warmi sutichisqa kanqa, imaraykuchus qharimanta hurqusqa karqa. Kayrayku runaqa taytanta chaymanta mamanta saqinqa, chaymanta paypa warminwan tantakusqa kanqa, chaymanta iskayninkuqa huk aycha kanqanku. Chaymanta iskay q'ara karqanku, Adán chaymanta paypa

warmin, hinaspa mana p'enqakurqankuchu.

3

Chay machaqwaytaq karqan aswan yachaysapa llapan sallqa uywakunamanta kay pachapi, chaykunata Apu Dios ruwasqanmanta, hinaspa chay machaqway warmita nisqa: ¿Imaraykutaq Dios nisqa, mana mikunkichischu llapan paraiso sachakuna? Chaymanta warmika machaqwayman nirqa, paraíso sachapa rurumanta mikhusonchik; Ichaqa chay sachapa rurumanta, mayqinchus paraíso chawpipi kashan, Dioska nirqa, mana paymanta mikhunkichikchu, manataqmi payta llankankichikchu, chaynapi mana wañunkichikpaq. Hinaspa machaqway warmita nirqa: Mana wañuywanchu wañunkichis. Yachanmi Dios, mayqin p'unchaypas mikunkichis chaypi paymanta, kichasqa kanqa ñawiykichis, hinaspa kankichis dioses hina, yachaqkuna allin chaymanta millay. Chaymanta warmiqa rikurqan imaraykuchus allin karqan yuraqa mikhuypaq, chaymanta imaraykuchus kusikuypaq karqan ñawikunapaq rikuyta, chaymanta sumaq karqan yachanapaq, chaymanta hap'ispa paypa rurumanta mikhuqa, chaymanta qurqan qharinmanpas paywan, chaymanta mikhurqanku. Chaymanta kichakurqan iskayninpa ñawikunqa, hinaspa yacharkankutaq qarqar karkankutaq, hinaspa sirakurqanku higuera sachapa raphikunata, hinaspa rurakurqanku kikinkunapaq wara chuñikunata. Chaymanta uyarirqanku Apu Diospa uyantan paraíso ukhupi purisqanta chisi pachapi,

chaymanta Adán warminwanpas pakakurqanku Apu Diospa ñawpaqinmanta paraísoq sach'ankunapa chawpinpi. Hinaspa Apu Dios Adanta waqirqa, hinaspa payta nirqa: Adan, ¿maypichus kanki? Chaymanta paymanqa nirqan: Simiykita uyarirqani paraísopiqa purishasqaykita, chaymi manchakarqani q’araq kasqaymanta, chaymi pakakurqani. Chaymanta Dios payta nirqa: ¿Pi willasurqasunki q’ara kasqaykita? ¿Manachu chay sachapamanta mikhuranki, mayqinmanta kamachirqayki qamman kaypa sapallanta mana mikhunankupaq? Chaymanta Adán nirqa: Chay warmi mayqantachus ñuqawan qurqanki, paymi ñuqaman chay sachamanta qurqa, chaymanta mikurqani. Chaymanta Dios Apu warmiman nirqa: ¿Imataq kayta ruwarqanki? Chaymanta warmi nirqan, machaqway llullawaran, chaymanta mikurqani. Chaymanta Apu Dios machaqwayman nirqa: Imaraykuchus kayta ruwarqanki, qamqa maldecisqa kanki tukuy uywakunamanta, tukuy sallqa uywakunamanta kay pachapi kaqkunamantapas. Qasqikipi chaymanta wiksakipi purinki, allpatapas mikhuqanki tukuy kawsayniykip punchawninkunapi. Hinaspa chiqnikuyta churasaq qamwan warmawan chawpinpi, hinaspa qampa muhukunawan paypa muhukunawan chawpinpi. Paymi qampa umata waqaychanan, hinaspa qam paypa chaki waqtanta waqaychanki. Chaymanta warmiman nirqa: Mirachispa mirachisaq llakiykikunata, chaymanta waqayniykita. Llakiykunapi wachaqanki wawakuna, chaymanta qusaykiman kutikuyniyki, chaymanta paymi qampa kamachiqanqa. Chaymi Adanmanqa nirqa: Imaraykuchus warmikipa kunkanmanta uyarirqanki, hinaspa sachamanta

mikurqanki, mayqanmantachus kamachirqaykiku kay sapallanta ama mikuyta, chaymanta mikurqanki, maldita allpa qanpa ruwaynikikunapi. Llakiykunapi mikunkiqa chayta tukuy punchawkunata kawsayniykipa. Khiskanakuna chaymanta khiskanakuna wiñarimunqa qamman, chaymanta chakrapa qhuran mikhukunki. Uyanpa hamp'inwan t'antaykita mikhukunki allpaman kutimunaykikama, mayqinmanta hurqusqa karqanki, imaraykuchus allpa kanki, chaymanta allpaman kutimunki. Chaymanta Adán sutiyachirqa warmin sutinta Kawsay, imaraykuchus paymi karqa tukuy kawsaqkunaq maman. Hinaspa Apu Dios Adamman, paypa warminmanpas qaramanta unkukunata ruwarqa, chaymanta paykunata p'acharqan. Hinaspa Dios nirqa: Qhaway, Adán tukupun ñuqanchik hina huk, allin chaymanta millay yachanapaq. Hinaspa kunan mana hayk'aqpas mast'arinanpaq makinta, chaymanta kawsay sachapa hap'inanpaq, chaymanta mikhunanpaq, chaymanta wiñaypaq kawsananpaq. Chaymanta Apu Dios payta kacharpurqa paraíso sumaq kawsaymanta, llank'ananpaq allpa maymanta hurqusqa karqanta. Chaymanta Adanta lluqsichirqa, chaymanta payta paraíso kusikuypa ñawpaqninpi tiyachirqa, chaymanta querubinta churarqa, chaymanta nina kuchunatapas muyurikuqta churarqa, sach'a kawsaypa ñanta waqaychanapaq.

4

Adanqa yachan Evata, paypa warmintan, chaymanta

wachakuspa wachan Cainta, hinaspa nin: Tarisqani runata Diospa raykun. Chaymanta yaparka wachanayta paypa wawqinta Abelqa, chaymanta Abel karqa uwija michiq, Caín ichaqa allpa llank'aq karqa. Hinaspa punchawkunawan Caín allpamanta rurukunamanta haywayta Apunchikman apamurqa. Hinaspa Abel paypas paypa uwihankuna ñawpaq yurisqankumanta, hinaspa paykuna wiramanta apamurqa; hinaspa Dios Abelpa hawanman, hinaspa paypa haywayninkunapa hawanman qhawarirqa. Ichaqa Caínmanqa, chaymanta paypaq haywarikuykunamanqa, mana qhawariparqachu, chaymanta Caín ancha llakisqa karqan, chaymanta uyanman urmapurqan. Chaymanta Apu Dios Cainman nirqa: ¿Imaraykutaq ancha llakisqa tukurqanki, chaymanta imaraykutaq uqiyki urmaykurqa? ¿Mana sichus allin quwanki, ichaqa allin mana t'aqanki chayqa, huchallikusqankichu? Upallachiy; paypaq kutimuynin qanmanmi, qanmi payta kamachinki. Chaymanta Caín nirqa wawqin Abelmanqa: Risunchis pampaman, chaymanta tukurqan chay pampapi kasqankupi, Caín sayarirqa wawqin Abelpa patanman, chaymanta wañuchirqa payta. Chaymanta Apu Dios Caínman nisqa: Maypichus kashan Abel wawqiyki? Chaymanta nirqa: Mana yachanichu. ¿Ñuqaqa ñuqap wawqiypaq waqaychaq kanichu? Chaymanta Señor nirqa: ¿Imataq ruwasqanki? Wawqiykipa yawarninpa kunkan noqaman qaypamanta qayakun. Chaymanta kunan qillqasqa kanki allpamanta, chay paqarirqa siminwan turiykipa yawarninta chaskikunanpaq qanpa makinmanta. Allpata llamk'aptiykin, manaña yapanqachu paypa kallpanta

qonaykipaq qamman, waqaspa chaymanta khatatispa kanki allpapi. Hinaspa Caín Apunchikman Diosman nirqa: Aswan hatun ñuqap huchayniymi pampachasqa kanaypaq. Sichus qan noqata kunan p'unchay allpapa ñawpaqmanta qarqonki, chaymanta qanpa ñawpaqmantapas pakakusaq, hinaspa asikuspa khatuykuspa allpapa patanpi kasaq, hinaspa tukuy tarikunan noqata wañuchiwanqa. Chaymanta Dios Apu payta nirqa: Mana chaynachu; pipas Caintataq wañuchiqqa, qanchis kuti venganzapi sufrirqanqa. Chaymanta Apu Dios churarqa unanchatawan Cainman, mana wañuchinanpaq payta tukuy taripaq payta. Llukshirqa hinaspa Caín Diospa ñawinmanta, hinaspa tiyarqa Naid allpapi Edénpa qhipanninpi. Chaymanta Caín paypa warminta riqsirqa; chaymanta wachakuspa Enochta wachachirqa. Chaymanta karqan llaqtata ruraspa; chaymanta sutichirqan chay llaqtata churinpa sutinwan, Enoc. Enochpaq Gaidad yuririqan, hinaspa Gaidad Malaleleelta wachachirqan, hinaspa Maleleel Matusalanta wachachirqan, hinaspa Matusala Lamechta wachachirqan. Hinaspa Lamech iskay warmikunata paypaq hap'irqan, hukpa sutin Ada, iskayñiqinpa sutin Sella. Hinaspa Ada Jobelta wacharan, payqa karqan carpakuna ukhupi tiyaq uywa michiqkunapa yayan. Chaymanta paypa wawqinpa sutinqa Jubal karqan, payqa salterio chaymanta lira riqsichiq karqan. Zillah ima payqa wacharka Tubal-ta; payqa karqa taqaqaq, anta ruqaq anta-manta hinaspa qillay-manta. Thobel-pa panin karqa Noema. Nirqa chaymanta Lamech paypa kikinpa warmikunaman, Ada chaymanta Sella: Uyariwaychik ñuqapa kunkayta, warmikuna Lamech, uyariwaychik ñuqapa simikunata, imaraykuchus runatam wañuchirqani ñuqaman

k'irimanta, chaymanta waynataqa ñuqaman mak'aymanta. Chaymi qanchis kutita vengasqa karqan Caín-manta, ichaqa Lamec-manta qanchischunka kutita qanchis. Riqsirqan chaymanta Adam Evata, paypa warmiykita, chaymanta wachakuspa wacharan churita, chaymanta suticharan sutiykita paypa Seth, nispa: Sayarichiwanmi Dios huk muhuyta Abel rantipi, mayta Caín wañuchirqa. Chaymanta Sethpaq churi tukurqan, sutichkarqan chaymanta paypa sutinta Enos; payqa suyarqan Señor Diospa sutinta wajyayta.

5

Kayqa runakunapa paqariynin qillqan; mayqin p'unchaypi Dios Adanta ruwaran, Diospa rikch'ayninman hina payta ruwaran; qharita warmita ruwaran paykunata; hinaspa bendicionaran paykunata; hinaspa sutinta Adan suticharan, mayqin p'unchaypi paykunata ruwaran. Kawsarqan Adán kimsa chunka iskay pachak watasta, hinaspa yurichirqan paypaq yuyaynin hina, paypaq rikch'aynin hina, hinaspa sutichirqan paypaq sutinta Set nispa. Tukurqanku chaymanta Adanpa p'unchayninkunaqa, mayqinkunapi kawsarqan Setpa wachakuyninmanta qhipaman, qanchis pachak watakunata, chaymanta wachachirqan churikunata chaymanta ususkunata. Chaymanta tukuy chay p'unchawkuna Adánpa kawsasqan karqanku kimsa chunka isqun pachak wata, chaymanta wañurqa. Kawsarqataq Seth pichqa chaymanta iskay pachak watakunata, hinaspataq yuririrqataq Enosta. Chaymanta Seth kawsarqa Enósta

yachachisqanmanta qhipaman qanchis pachak qanchis watakunata, chaymanta churikunata ususkunatapas engendrarqa. Hinaspa llapa Seth p'unchayninkunaqa chunka iskayniyuq isqun pachak wata karqan, hinaspa wañurqan. Hinaspan Enos kawsarqa pachak isqun chunka watata, hinaspan Cainanta yurirqa. Chaymanta Enos kawsarqa Cainanta wachachisqanmanta qhipaman chunka pichqayuq chaymanta qanchis pachak watakunata, chaymanta churikunata chaymanta ususikunata wacharqa. Chaymanta tukuy Enóspa p'unchawninkunaqa karqan pichqa pachak isqun chunka watakuna, hinaspa wañurqa. Hinaspa Cainán qanchis chunka pachak watakunata kawsarqa, hinaspa Mahalalelta yuriririqa. Hinaspa Cainán kawsarqa qhipaman Mahalalelta wachachisqanmanta, qanchis pachak tawachunka watakunata, hinaspa wachachirqa churikunata, ususkunatapas. Chaymanta tukuy Cainánpa p'unchayninkunaqa chunka watakunawan isqon pachak watakuna karqan, chaymanta wañurqan. Hinaspa Mahalalel kawsarqa pichqa chunka pichqayuq pachak watakuna, hinaspa Jaredta yuriririqa. Hinaspa Mahalalel kawsarqa Jaredta yachachisqanmanta qhipaman kimsa chunka qanchis pachak watakunata, chaymanta churikunata ususkunatapas yachachirqa. Chaymanta tukuy Mahalalelpa punchawninkunaqa karqan pichqa chunka pichqayuq pusaq pachak watakuna, chaymanta wañurqa. Hinaspa Jared iskay chunka suqta chunka pachak watayuq kaspa Enocta yucharqa. Chaymanta Jared kawsarqa pusaq pachak watata Enocta yachachisqanmanta qhipaman, chaymanta churikunata ususikunatapas engendrarqa. Chaymanta tukuy Jaredpa

p'unchayninkunaqa iskay, suqta chunka, isqun pachak watakuna karqan, chaymanta wañurqa. Chaymanta Enoch pichqa suqta chunka pachak watata kawsarqa, chaymanta Matusalata yucharqa. Enoc Diosman allin puriyta ruwarqa Matusalata wachachiynimanta qhipaman iskay pachak watakunapi, hinaspa churikunata wachachirqa hinaspa ususkunata. Chaymanta tukuy Enochpa p'unchayninkunaqa karqan pichqa, suqta chunka, kimsa pachak watakuna. Chaymanta Enoc Diosman kusichirqa, chaymanta mana tarikusqachu karqa, imaraykuchus Dios payta astaman apachirqa. Chaymanta Matusalén pachak suqta chunka qanchis watata kawsarqa, chaymanta Lamec-ta yucharqa. Hinaspa Matusalá kawsarqa Lamechta yachachisqanmanta qhipaman iskay pachak pusaq pachak watata, chaymanta churikunata hinaspa ususikunata yachachirqa. Hinaspaqa tukuy Matusalapa kawsasqan p'unchaykunaqa isqun chunka isqunniyuq isqun pachak watakunam karqan, hinaspaqa wañurqan. Hinaspa Lamech kawsarqa pusaq chunka pusaqniyuq pachak watakunata, hinaspa churita yuririrqa. Chaymanta payqa sutinta Noé sutichirqa, nirqa: Kayqa samarichiwasunchik noqaykuta ruwayniykunanchikta, chaymanta makinchikpa nanayninkunamanta, chaymanta allpamanta, chaytaqa Apu Dios maldecirqa. Hinaspa Lamec kawsarqa Noeta yachachisqanmanta qhipaman pichqa pachak suqta chunka pichqayuq watata, hinaspa churikunata, ususikunatapas yachachirqa. Chaymanta Lamechpa tukuy p'unchayninkunaqa qanchis pachak pichqa chunka kimsa wata karqan, chaymanta wañurqa. Hinaspa Noé pichqa pachak watayuq karqan, hinaspa

kimsa churikunata yurirqan: Semta, Camta, Jafetta.

6

Hinaspa tukurqa, hayk'aq runakunaq achkhakuna tukuyta qallarirqanku kay pachapa hawanpi, ususikuna yuririqanku paykunaman. Rikuspankun chaymanta Diospa churikuna runakunapa warmikunata sumaq kaspankuraykun, hurqurqanku kikinkunapaq warmikunata tukuy kaqkunamanta maykunatachus akrarqanku. Chaymanta Apu Dios nirqa: Mana espíritu-y noqaq qhipanqachu kay runakunapi wiñaypaq, imaraykuchus paykunaqa aychallapuni kanku, ichaqa p'unchawninku pachak iskay chunka watakuna kanqa. Chay hatun runakuna karqanku kay pachapa hawanpi chay punchawkunapi, chaymanta chay qhipaman, imayna Diospa churinkuna runapa ususinkuman yaykuq karqanku, chaymanta paykuna wachachirqanku, chaykunam karqanku chay hatun runakuna ñawpaq pachakutimanta, chay sutiyuq runakuna. Rikuspanmi Apu Dios runakuna millay ruwayninkuna mirachikurqanku kay pachapi, hinaspa tukuy runa sunqunpi sapa p'unchay allinta millay imakunamanta yuyakun; Hinaspa Dios yuyarikurqan rukata kay pachapi ruwarqanta, hinaspa yuyarikurqan. Chaymanta Dios nirqa: Pichaykusaq runata, chayta ruwarqani kaypacha ukhunmanta, runaqamanta uywakamanqa, chaymanta suytuq kaqkunamanta hanaq pachaq pisqukunakamanqa, imaraykuchus llakikuni ruwarqani paykunata. Noé chaymi tarirqa allin kayta Apu Diospa

ñawpaqninpi. Kaykunam Noépa mirayninkunan karqan. Noé runa allin kashka, paypa tiempompi hunt'a kashaspa, Diosman kusichishka Noé. Noéqa kimsa churikunata yuraqarqa: Sem-ta, Cam-ta, Jafet-ta. Allpaqa karqasqa karqan Dyuspa ñawpaqninpi, chaymanta allpaqa huntasqa karqan mana allin ruwaywan. Chaymanta Apu Dios kay pachata rikurqa, chaymanta waqllisqa karqa, imaraykuchus tukuy aycha ñanta waqllirqa kay pachapi. Hinaspa Apu Dios Noéman nirqa: Tukuy runapa pachankuna ñawpayniyman shamurqanña, imaraykuchus allpaqa paykunapa mana allin ruwayninkuwan hunt'asqaña. Qhawariy, ñuqaqa paykunata allpatapas chinkachisaq. Chayrayku qampaqllaykipaq cuadrado maderamanta arkakta ruway, chay arkapi qosqokunas ruwanki, chaymanta payta ukhumanta hinaspa hawamanta breawan qatachikunki. Chaymanta chhaynata ruranki chay arkataqa: kimsa pachak codos sunin kanqa, pichqa chunka codos kinkuran kanqa, chaymanta kimsa chunka codos hatun kanqa. Huñuspa arca-ta ruranki, chaymanta huk codo-man chay-ta hanaq-manta tukuchinki. Punku-ta-ri arca-pa ladu-kunapi ruranki. Uray pata-ta, iskay pata-ta, kimsa pata-ta-pas ruranki chay-ta. Ñuqa chaymanta qhaway, unuphaqchayta apamuni, yakuta allpa pataman, tukuy aychata wañuchinapaq, chaypim kawsay samay kan hanaq pacha urayninpi, chaymanta hayk'apas allpa patapi kanman, wañunqa. Chaymanta ñuqa sayarichisaq alianzayta qamwan, ichaqa qam yaykunkichu arka ukhumanqa, chaymanta churiykikuna, chaymanta warmiyki, chaymanta churiykikunapa warminkunapas qamwan. Chaymanta tukuy uywakunamanta, tukuy siq'ikuq imakunamanta, tukuy salqa uywakunamanta,

tukuy aycha imakunamanta iskay iskayta yaykuchinki arka ukhupi, chaynapi qanwan kuska kawsachinki; qhari chaymanta warmi kanqaku. Tukuy paway pisqukunamanta layankuman hina, tukuy uywakunamanta layankuman hina, chaymanta tukuy pachapi siq'iq siq'ikunamanta paykuna layankuman hina, iskay iskay tukuymanta yaykunkuqanku qanman qanwan uywasqa kananpaq, qhari chaymanta warmi. Qam ichaqa apanki qampaqllapaq tukuy mikhuykunamanta mayqinkunata mikhuqankichik, hinaspa huñunki qamman, hinaspa kanqa qampaq chaynallataq chaykunapaq mikhunapaq. Chaymanta Noéqa tukuy hayk'a kamachirqa payman Apu Diosqa, chaynatam ruwarqa.

7

Hinaspa Apu Dios Noéta nirqa: Yaykuy qam hinaspa llapa qampa wasiyki arca ukhumanqa, imaraykuchus qamta rikurqani chanin ñawpaqniypim kay wiñaypura. Chaymanta chuyaq uywakunamanta qanchis qanchis qhari warmi qanman yaykuchiy, hinaspa mana chuyaq uywakunamanta iskay iskay qhari warmi yaykuchiy. Hinaspa hanaq pachapi ch'uya pisqukunamanta qanchis qanchis orqo hinaspa china, hinaspa tukuy mana ch'uya pisqukunamanta iskay iskay orqo hinaspa china, muhu waqaychanapaq tukuy allpa patapi. Kaqlla qanchis p'unchawkunamanta ñuqa apamuni tamyata kay pachamamapi, tawa chunka p'unchawkuna, tawa chunka tutakunapas, chaymanta ñuqa pichapusaq tukuy kawsaykunata, chay

ruwasqayta, kay pachamamapa uyanmanta. Hinaspa Noé tukuy imakunata ruwarqa, Apu Dios payman kamachisqanta. Noé chaytaq suqta pachak watayuq karqan, chaymanta yakupa unuyninqa kay pachapi hamurqan. Noéqa yaykurqa, paypa churinkunapas, paypa warmipas, paypa churinkunapa warminkunapas paywanqa arka ukhumanqa hatun unupa rayku. Chaymanta ch'uya phawaqkunamanta, chaymanta mana ch'uya phawaqkunamanta, chaymanta ch'uya uywakunamanta, chaymanta mana ch'uya uywakunamanta, chaymanta tukuy allpapi siq'ikuq kawsaqkunamanta, iskay iskay yaykurqanku Noemanqa arkaman orqo chaymanta china, imaynatachus Dios Noeta kamachirqan. Chaymanta qanchis p'unchawkunamanta qhipaman, hatun unuy yakunkuna kay pachamamapi karqan. Suqta pachak watapi Noépa kawsayninpi, iskay killa killapi, qanchis hinaspa iskay chunka p'unchaypi, chay p'unchaypi tukuy ukhu qochapa pukyukunan p'akikurqanku, hinaspa hanaq pachapa phatmakunan kichakurqanku. Chaymanta para kay pachapi tawa chunka p'unchawkunata, tawa chunka tutakunatapas paraykurqan. Kay p'unchaypi yaykurqa Noé, Sem, Cam, Jafet, Noépa churinkuna, chaymanta Noépa warmin, chaymanta kimsa warmikuna paypa churinkunapa paywan, arkaman. Chaymanta tukuy sallqa uywakunapas laya hinam, chaymanta tukuy uywakunapas laya hinam, chaymanta tukuy sut'u kuyuq allpapi purichiq laya hinam, chaymanta tukuy phaway pisqupas laya hinam paypa, yaykurqanku Noeman arcaman, iskay iskay qhari chaymanta warmi tukuy aychakuna manta, maypichus kawsaypa samaynin kan. Chaymanta yaykuqkuna, qhari chaymanta warmi, tukuy aychamanta

yaykurqanku, imaynan Dios Noéta kamachirqan, chaymanta Señor Dios arcata hawamanta wisq'arqa. Chaymanta unuphaqcha tawa chunka p'unchawkuna, tawa chunka tutakunapas kay pachapi karqan, chaymanta unuqa yapakurqan, arkatapas huqarirqan, chaymanta kay pachamanta huqariyachisqa karqan. Chaymanta yaku atipakuchkarqa, chaymanta ancha mirachikuchkarqa kay pachapi; chaymanta arca purichkarqa yaku patanpi. Chay hinaspa yakuqa ancha ancha atipakurqa kay pachapa hawanpi, hinaspa qatarqa llapa hatun urqukuna mayqinkunaqa hanaqpachapa urayninpi karqa. Chunka pichqayuq codo patapi uyariykusqa yaku, hinaspa qatapasqa llapa hatun urqukunata. Chaymanta tukuy aycha kuyurisqa kay pachapi wañurqa: pisquskuna, uywakuna, salqa uywakuna, tukuy such’uy kuyuqkuna kay pachapi, chaymanta tukuy runakuna. Chaymanta tukuy samay kawsayniyuq kaqkuna, chaymanta tukuy chaki patapi kaq kaqkunapas wañurqanku. Chaymanta pichurqan tukuy kawsaq kaqkunata, mayqinchus kay pachapa uyanpi karqan, runaqta qallarispalla uywakunakama, chaymanta siq'ikuna, chaymanta hanaq pachapa pisqunkunapas, chaymanta pichurqasqanku karqan kay pachaqta. Chaymanta sapalla qhiparqan Noé, chaymanta paywan kaqkuna arca ukhupi. Chaymanta yaku pachapa patanpi uywarichisqa karqan pachak pichqa chunka p'unchay.

8

Hinaspa Dios Noéta yuyarirqa, hinaspa tukuy salqa uywakunata, hinaspa tukuy uywakunata, hinaspa tukuy pisqukunata, hinaspa tukuy siq'ikuq kaqkunata siq'ikuqkunata, hayk'a paywan arka ukhupi karqa, hinaspa Dios samay pacha pataman apachirqa, hinaspa yaku samarqa. Chaymanta wichq'akurqanku ukhu pachap pukyunkuna, chaymanta hanaq pachap wichq'a punkunkunapas, chaymanta hark'akurqa hanaq pachamanta para. Chaymanta unuqa pachamamanta richkaspa pisiyachikurqan, chaymanta unuqa pisiyachikurqan pachak pichqa chunka p'unchawkunamanta qhipaman. Chaymanta arca tiyarqan qanchisniyuq killapi, qanchisniyuq chaymanta iskay chunka killapa, Ararat urqukuna patapi. Chaymi yakuqa pisiyachkarqan chunka ñiqin killakama. Chaymanta chunka killapi, killap ñawpaq p'unchayninpi, urqukunap umankuna rikurisqa karqan. Chaymanta tawa chunka p'unchawkunamanta qhipaman, Noé ventanata kichasqa arcamanta, chaytaqa paymi ruwasqan karqa. Chaymanta kacharka allqamarita, chaymanta lluqsispa, mana kutimurqachu chaqasqa kananpaq yaku pachamamanta. Chaymanta kacharka urpita qhipanpi paymanta, rikukunanpaq sichus yaku pisiyasqaña karqa allpamanta. Chaymanta mana tarispas urpi samayninta chakisninkupaq, kutirirqa payman arcaman, imaraykuchus yaku karqa tukuy pachap uyanpi, chaymanta mast'arispas makinta hurqurqa payta, chaymanta yaykuchirqa payta kikinman arcaman. Chaymanta wak qanchis p'unchaykunata suyaspa, wakmanta urpita arka ukhumanta kacharpurqa. Chaymanta urpiqa kutimurqa paymanqa chisi pachamanqa, chaymanta siminpiqa olivo arbolmanta raphinta

charqasqa, chaymanta Noéqa yacharka yakuqa pisiyasqaña allpamanta karqanta. Hinaspa qanchis punchawkuna hukkunata suyaspa, wakmanta urpita kacharca, hinaspa mana yaparca payman kutirinapaq kaq. Chaymanta karqan huk pachak suqta pachak watapi Noépa kawsayninpi, ñawpaq killapa huk p'unchayninpi, yakuqa chinkaripurqan pachamamanta. Chaymanta Noé paskarichiyta arcapa qatanta, payta ruwarqan chayta; chaymanta rikurqan yakuqa chinkakapurqan allpapa uyanmanta. Iskay killapi chaymantaq allpaqa ch'akisqa karqan, qanchis iskay chunka p'unchawpi killap. Hinaspa Apu Dios nirqa Noeman, nispa: Lloqsiy arca ukhumanta qam, hinaspa warmiyki, hinaspa churiykikuna, hinaspa churiykikunapa warminkunapas qamwan. Hinaspa tukuy sallqa uywakuna mayqinkuna qamwan kanku, hinaspa tukuy aycha phawaq pisqukunamanta uywakunakama, hinaspa tukuy siq'isapa kuyuriq kay pachapi, lloqsichiy qam kikinwan. Hinaspa wiñaychikuy hinaspa mirachikuy kay allpa patapi. Hinaspa Noé lloqsirqa, hinaspa paypa warmin, hinaspa paypa churinkuna, hinaspa paypa churinkunapa warminkuna paywan; Hinaspa llapa sallqa uywakuna, hinaspa llapa uywakuna, hinaspa llapa pisqu, hinaspa llapa allpapi kuyuq siq'isapa uywakuna paykunapa layayninkuman hina, arkamanta lloqsirqanku. Chaymanta Noé huk altarta ruwaran Apunchikpaq, chaymanta tukuy chuyaq uywakunamanta harkuran, chaymanta tukuy chuyaq pisqukunamanta harkuran, chaymanta altarpi ruphaypaq wichayaran. Chaymanta Apu Dios sumaq q'apayta muqch'irqan. Hinaspa Apu Dios yuyaykuspa nirqa: Mana yapamanachu ñataq allpata maldicikunayta

runakunapa ruwayninkurayku; imaraykuchus runaqa yuyaynin saqma kaqkunaman allin qhawaspa wayna pachankumanta; mana yapamanachu chayrayku ñataq tukuy kawsaq aychata wañuchiyta, imaynatam ruwasqani hina. Tukuy kay pachap p'unchawninkunapi, muhu chaymanta pallay, chiri chaymanta ruphay, ruphay mit'a chaymanta paqariy mit'a, p'unchaw chaymanta tuta, mana samarinqachu.

9

Chaymanta Dios bendicionarqan Noeta, wawankuna paywanpas, chaymanta nirqan paykunaman: wiñaychikuy, mirachikuy, hunt'achiy kay pachata, kamachikuy paymanta. Chaymanta chakatayniykichis, chaymanta manchayniykichis kanqa tukuy sallqa uywakunapa allpapa patanpi, tukuy phawaq pisqukunapa hanaqpachapa patanpi, chaymanta tukuy kuyuq allpapa patanpi, chaymanta tukuy challwakunapa quchapa patanpi; makiykichispi qankunaman qurqani. Chaymanta tukuy siq'isqa kawsaq, qankunaman mikhuymanqa kanqa, imaynan qura yurata qurqani qankunaman, chaynataq tukuyta qurqani. Ichaqa animanpa yawarninwan aychataqa ama mikunkichischu. Chaymanta imaraykuchus qankunapa yawar, qankunapa animakunapa yawar, lliw salqa uywakunapa makimanta maskasaq payta, chaymanta runa wawqipa makimanta maskasaq runapa animata. Chay runaq yawarninta hich'aqqa, paypaq yawarnin hich'asqa kanqa, imaraykuchus Diospa rikch'ayninpi ruwarqani runata. Qankunam ichaqa

wiñaychikuy, mirachikuy, hunt'achiy kay allpata, kamachikuytaq paymanta. Chaymanta Dios nirqa Noéman chaymanta paypa churinkunaman, paywanqa, nispa, chaymanta qhaway ñuqa sayarichini noqapa convenioyta qankunaman, chaymanta qankunapa muhuykichikman qankunawan, chaymanta tukuy kawsaq almaman qankunawan, pisqukunamanta, chaymanta uywankunamanta; chaymanta tukuy sallqa uywankunaman kay pachapa, mayqinchus kanku qankunawan tukuymanta llupthisqankunamanta kay arcamanta. Chaymanta churasaq willakuyta ñuqap qankunaman, chaymanta mana wañunqachu tukuy aycha kunan hatun unumanta, chaymanta mana kunan kanqachu hatun unu, wañuchinapaq tukuy allpata. Hinaspa Apu Dios Noéman nirqa: Kayqa alianzapa señalnin, chayta ñuqa quni ñuqapawan qankunapawan chawpipi, hinaspa tukuy kawsaq almapawan chawpipi, mayqan qankunawan kan wiñaypaq miraykunapaq. Noqaq arco-y-ta phuyu-pi churani, chaymi kanqa willakuy pacto-manta noqa-wan kay pacha-wan chawpi-pi. Chaymanta kanqa, phuyukunata allpa patapi tantachiptiy, k'aspi phuyupi rikukunqa. Chaymanta yuyarisaq ñuqap tratunmanta, mayqan kan ñuqawan qankunawan chawpinpi, chaymanta tukuy kawsaq almakunawan tukuy aycha ukhupi; chaymanta mana kanqachu waqmanta yaku unuymanta chinkachinapaq tukuy aychata. Chaymanta arcoymi kanqa phuyupi, chaymanta rikuqsaq yuyarinapaq wiñaypaq pactota ñuqawan allpawan chawpinpi, chaymanta kawsaq almakunawan chawpinpi tukuy aychapi mayqinkunam kanku allpa patanpi. Chaymanta Dios Noéman nirqa: Kayqa chay

alianzapa señalnin, mayqanta churarqani ñuqapawan tukuy aychapawan chawpinpi, mayqanqa kay allpa patapi kachkan. Noépa churinkuna karqanku, chaykunam arka ukhumanta lluqsirqanku: Sem, Cam, Jafet. Ham-qa karqan Canaán-pa yayan. Kimsa kay kanku Noépa churikuna, kay-kunamanta ch'iqtasqa karqanku tukuy allpapi. Chaymanta Noé runa, allpa chakra llamkaq, qallarirqa, hinaspa uva tarpuy tarpurqa. Hinaspa vino-manta upyarqa, machakurqapas, hinaspa pay wasin-pi q'ararqosqa karqa. Chaymanta Cam, Canaanpa taytanqa, taytanpa q'arayayninta rikurqa, chaymanta lluqsispa iskay wawqinkunaman hawapi willakurqa. Hinaspa Sem Jafet pachata hap'ispa, iskay qipankuman churarqanku, hinaspa qhipaman puririrqanku, hinaspa taytankuq q'arayayninta qataparqanku; hinaspa uyankuqa qhipaman karqan, hinaspa taytankuq q'arayayninta mana riqarqankuchu. Noé vinomanta rijch'arirqan, chaymanta yacharqan imaynatachus aswan sullk'a churin payman ruwarqan. Chaymanta nirqa: Maldicionasqa kachun Canaán wawa; yanapaq kanqa paypa wawqinkunapaq. Chaymanta nirqan: Bendicionasqa kachun Señor Dios Sempa; chaymanta Canaán kanqa paypa sirvinakuq wamran. Dios hatunchachun Jafetta, chaymanta paymi tiyachun Sempa wasinkunapi; chaymanta Canaán kachun paypa churin. Noéqa hatun unu parapa qhipanpi kimsa pachak pichqa chunka watakunata kawsarqa. Chaymanta Noépa tukuy p'unchawninkunaqa isqon pachak pichqa chunka wata karqan, hinaspa wañurqan.

10

Kaykunam chay wiñaykuna Noé churikunamanta: Sem, Cam, Jafet, chaymanta paykunaman churikuna yuririchirqanku unu pachakuti qhipanpi. Japhethpa churikuna: Gomer, Magog, Madai, Jovan, Elisha, Tubal, Meshech, Tiras. Chaymanta Gomerpa churikunan: Ashkenaz, Riphath, Togarmah. Chaymanta Jovanpa churikunaqa: Elisha, Tarseis, Kitim, Rodanim. Kaykunamanta t'aqasqa karqanku waywakuna nasyunkunap paykunap allpanpi, sapa kaq simiyman hina paykunap ayllukunapi, chaymanta paykunap nasyunkunapi. Kampa churinkunaqa, Kus, chaynallataq Misrayim, Fut, chaynallataq Kanaan. Chuspa churinkuna: Saba, Evilah, Sabatha, Regma, Sabathaka; Regmapa churinkuna: Saba, Dadan. Allpaqa wachachirqa Nimrodta; payqa qallarirqa hatun runa kananpaq kay pachapi. Payqa karqan hatun runa chaku runa Yaya Diospa ñawpaqninpi; chayrayku ninqaku, imaynan Nimrod hatun runa chaku runa Yayapa ñawpaqninpi. Chaymanta paypa qhapaq kaynin qallariy karqan Babilunya, chaymanta Orech, chaymanta Archad, chaymanta Chalanne, Senaar allpapi. Chay allpamanta Asur lluqsirqa; chaymanta Niniveta ruwarqa, chaymanta Rehoboth llaqtata, chaymanta Calahta, chaymanta Resen llaqtata Ninive chaymanta Calah chawpinpi; kay llaqtaqa hatun karqa. Chaymanta Mizrayim yurirqan Ludimkunata, chaymanta Neftalimkunata, chaymanta Anamimkunata, chaymanta Lehabimkunata, chaymanta Pathrusimkunata, chaymanta Casluhimkunata,

chaykunamantachus lloqsirqan Filisteokunas, chaymanta Caphtorimkunata. Canaanqa yurirqan Sidonta, paypa punta wawanta, hinaspa Hititata, hinaspa Jebusitata, hinaspa Amorreota, hinaspa Gergesheota, hinaspa Heveota, hinaspa Araceota, hinaspa Sineota, hinaspa Arvadeota, hinaspa Samaraeota, hinaspa Hamateota. Chaymanta kay qhipaman Canaanniyuqkunaq ayllukunaqa chiqnisqa karqanku. Chaymanta Canaanniyuqkunapa saywakunaqa karqan Sidónmanta Geraraman chaymanta Gazaman chayanaykama, Sodomaman chaymanta Gomorrahman, Adamahman chaymanta Zeboiimman Lashakama chayanaykama. Kaykunam Campa churikuna, paykunapa ayllukunapi, paykunapa simikunaman hina, paykunapa suyukunapi, chaymanta paykunapa nacionkunapi. Hinaspa Shem-manpas wachakurqa, paymi karqa yaya tukuy Eber wawankunamanta, wawqin Jafet aswan hatunpa. Shempa churikunan: Elam, Asiria, Arfaxad, Lud, Aram, Cainan. Chaymanta Arampa churikunan: Uz, Ul, Gater, Mesec. Hinaspa Arphaxad Cainan-ta yurirqa, hinaspa Cainan Sala-ta yurirqa, Sala-taq Eber-ta yurirqa. Chaymanta Eberpa iskay churinkuna yurisqa karqan; hukpa sutin Peleg karqan, imaraykuchus paypa punchawninkunapi kay pacha rakisqa karqan; chaymanta paypa wawqinpa sutin Joktan karqan. Joktanqa yuriqchirqa Elmodadta, chaynallataq Shelephta, chaynallataq Hazarmavethta, chaynallataq Jerahta, chaynallataq Hadoramta, chaynallataq Uzalta, chaynallataq Diklahta, chaynallataq Obalta, chaynallataq Abimaelta, chaynallataq Shebata, chaynallataq Ophirta, chaynallataq Havilahta, chaynallataq Jobabta; tukuy kaykunam karqanku

Joktanpa churinkuna. Chaymanta paykunapa tiyayninku karqan Massa-manta inti lluqsimuy urqu Saphera-man chayaykama. Kaykunam Sempa churikuna, paykunapa ayllukunapi, paykunapa simikunaman hina, paykunapa suyukunapi, chaymanta paykunapa nacionkunapi. Kaykunam chay ayllukunam Noépa churinkunamanta, kikinkunapa wiñayninkunaman hina, kikinkunapa llaqtankunaman hina. Kaykunamantam ch'iqtaykurqanku llaqtakunapa wawakunam kay pachapi hatun unuhatunpa qhipanpi.

11

Chaymanta tukuy kay pachapi huk simi karqan, chaymanta tukuypaq huk kunka karqan. Hinaspa karqan, paykuna inti lluqsiymanta kuyurispa, Shinar suyupi pampa taripurqanku, hinaspa chaypi tiyakurqanku. Chaymanta runa paypa qayllanman nirqa: Hamuychik, ladrillusta ruwasunchik, chaymanta chaykunata ninapi ruphachisunchik. Chaymanta ladrillukuna paykunapaq rumiman tukurqa, chaymanta asfalto paykunapaq t'uru karqa. Hinaspa nirqanku: Hamuy, rurachisun ñuqaykupaq llaqtata hinaspa turrita, chaypa uman hanaqpachakama chayananpaq, hinaspa rurachisun ñuqaykupaq sutita, mana ch'iqnisqa kanaykupaq tukuy kay pachapa uyanpi. Chaymanta Apu uraykurqa llaqtata chaymanta turrinta qhawarinapaq, chayta ruwarqanku runakunaq churinkuna. Hinaspa Apuqa nirqa: Rikuy, huk ayllu, hinaspa tukuyninkuq huk simin, hinaspa kaywan qallarirqanku

ruwayta, hinaspa kunanqa mana chinkapunqachu paykumanta tukuy imapas mayqinkunata munankuman qallayta ruwayta. Hamuy, chaymanta uraykuspa chaqrusunchis paykunapa siminta chaypi, mana sapa runa qayllanpa kunkaninta uyarinankupaq. Chaymanta Taytay paykuna ch'iqnirqan chaymanta llapan kay pacha uya patanman, chaymanta paykuna saqerqanku llaqtata ruwayta chaymanta torreта ruwayta. Chayraykun sutinqa Pantay nisqa karqan, imaraykuchus chaypin Apunchik tukuy kay pachapi rimasqakunata chaqrurqan, chaymantapachan Apunchik paykuna tukuy kay pachapi uyaman chinkarachirqan. Chaymanta kaykunam karqan Sempa mirayninkunan, Sem karqan pachak watayuq, hayka pacha wachachirqan Arfaxadta, iskay niqin watapi hatun unumanta. Hinaspa Sem kawsarqa Arfaxadta yachachisqanmanta qhipaman pichqa pachak watakunata, hinaspa churikunata hinaspa ususkunata yachachirqa, hinaspa wañurqa. Arphaxadqa pachak kimsa chunka pichqayuq watakuna kawsarqa, chaymanta Cainanta yucharqa. Hinaspa Arfaxad kawsarqa, Cainan yurichisqanmanta qhipaman, tawa pachak watakunata, hinaspa yurichirqa churikunata hinaspa ususkunata, hinaspa wañurqa. Hinaspa Cainán pachak kimsa chunka watakunata kawsarqa, hinaspa Salata yuriririqa; hinaspa Cainán Salata yuririsqanmanta qhipaman kimsa pachak kimsa chunka watakunata kawsarqa, hinaspa churikunata hinaspa ususikunata yuriririqa, hinaspa wañurqa. Hinaspa Sala pachak kimsa chunka watasta kawsarqa, hinaspa Eberta yuriririqa. Hinaspa Sala kawsarqa Eberpa yachachisqanmanta qhipaman

kimsa pachak kimsa chunka watata, hinaspa churikunata hinaspa ususikunata yachachirqa, hinaspa wañurqa. Hinaspa Eber pachak kimsa chunka tawa watasta kawsarqa, hinaspa Falegta yucharqa. Chaymanta Eber kawsarqa Phaleg-ta wachachisqanmanta qhipaman iskay pachak qanchiskunka watata, chaymanta churikunata ususikunatapas wachachirqa, hinaspa wañurqa. Hinaspa Phaleg kimsa chunka pachak watakunata kawsarqa, hinaspa Ragauta yucharqa. Hinaspa Faleg kawsarqa Ragauta wachachisqanmanta qhipaman isqun pachak watasta, hinaspa churikunata ususikunatapas wachachirqa, hinaspa wañurqa. Hinaspa Ragau pachak kimsa chunka iskayniyuq watasta kawsarqa, hinaspa Seruchta yuriririqa. Hinaspa Ragau kawsarqa Seruch-ta wachachisqanmanta qhipaman iskay pachak qanchis watata, hinaspa churi-kuna-ta hinaspa ususi-kuna-ta wacharqa, hinaspa wañurqa. Hinaspa Seruch pachak kimsa chunka watasta kawsarqa, hinaspa Nahortaqa yuriririqa. Hinaspa Serug kawsarqa iskay pachak watakunata Nahor-ta wachachisqanmanta qhipaman, hinaspa churikunata, ususkunatapas wachachirqa, hinaspa wañurqataq. Hinaspa Najor pachak isqon chunka isqonniyoq watakunata kawsarqa, hinaspa Terata yuriririqa. Hinaspa Najor kawsarqa, paymanta Tera yurichisqanmanta qhipaman, pachak pichqawaranqa chunka watata, hinaspa churikunata hinaspa ususikunata yurichirqa, hinaspa wañurqa. Chaymanta Taraj qanchis chunka watakunata kawsarqa, chaymanta Abramta yuriririqa, chaymanta Najorta, chaymanta Jaranta. Kaykunam karqan Tarra-pa yachay: Tarra wachachirqa Abram-ta, chaymanta

Nachor-ta, chaymanta Aran-ta; chaymanta Aran wachachirqa Lot-ta. Chaymanta Harán wañurqa Tara taytanpa ñawpaqninpi mayqin llaqtapi paqarirqa, Caldeokunapa llaqtanpi. Hinaspa Abram hinaspa Najor kikinkunapaq warmikunata hap'irqanku. Abrampa warminpa sutin Sara, hinaspa Najorpa warminpa sutin Melka, Aranpa ususinmi. Payqa Melkapa yayan, hinaspa Iskapa yayan karqan. Chaymanta Sara karqa mana wachaq, chaymanta mana wawakuna yachachkarqachu. Hinaspa Tare churintan Abramta, hinaspa Lotqa Haranpa churin, paypa churinpa churinta, hinaspa Sarayta paypa qhatsuntan, Abrampa warmintan paypa churinpa, apakurqa, hinaspa paykuna Caldeakuna suyumanta lloqsichirqa Canaán suyuman rinanpaq; hinaspa Haranman chayarqanku, hinaspa chaypi tiyakurqa. Chaymanta tukuy Terajpa p'unchayninkunaqa Harán llaqtapi karqan, iskay pachak pichqa watakuna; chaymanta Teraj wañurqan Haránpi.

12

Chaymanta Apu Abramman nirqa: Lluqsiy qanpa allpamanta, qanpa aylluykimanta, qanpa taytaykipa wasinmanta, chaymanta hamuy allpaman mayqinchus qanman rikuchisaq. Chaymanta qanta hatun llaqtaman tukuchisaq, chaymanta qanta bendicisaq, chaymanta sutiykita hatunchay, chaymanta bendicionasqa kanki. Chaymanta bendicionasqayki qamta bendicionakuqkunata, chaymanta qamta maldicionakuqkunata maldicionasqayki, chaymanta tukuy kay pachapa ayllukunaqa

qampi bendicionasqa kanqaku. Chaymanta Abram ripurqa, imaynatataq Apu paywan rimarqa hina, chaymanta Lot paywan ripurqa. Abram chaytaq pichqakunka pichqayuq watayuq karqa Haranmanta lluqsisqanpi. Hinaspa Abram hap'irqan Saraita warmin payta, hinaspa Lotta churin wawqin payta, hinaspa tukuy ima kaqninkuta paykuna hayk'a taripurqanku, hinaspa tukuy animata mayqan taripurqanku Harán manta, hinaspa lloqsirqanku Canaán allpaman riypaq. Hinaspa Abram allpata puriykachaspa suyunta tukuy suni kayninman chay sitio Siquemkama haykurqan, hatun algarrobo sachaman, Cananeo runakunataq chaypacha chay allpapi tiyakurqanku. Chaymanta Apu rikurikurqa Abramman, hinaspa nirqa payman: Qanpa muhuykiman qusaq kay allpata. Chaymanta Abram ruwarqa chaypi huk altarta Apupaq, payman rikurikuqman. Chaymanta ripurqan chaymantataq urquman Betelpa intilluqsimuyman, chaymanta churarqan chaypi carpanta Betelpi quchaman hinataq, chaymanta Angai intilluqsimuyman, chaymanta ruwarqan chaypi altarta Apumanqa, chaymanta waqyarqan Apuq sutinpi. Chaymanta Abram llaqtarqan, chaymanta rispa chinkana pampapi campamentota ruwarqan. Chaymanta yarqay karqan kay pachapi, chaymanta Abram uraykurqan Egiptoman chaypi qhipaykunanapaq, imaraykuchus yarqay sinchiyarqan kay pachapi. Karqan, chaymanta haykuqa Abram chayaykurqan Egipto-man yaykuyta, Abram nirqan Sara warminta: Yachani ñuqa warmi sumaq uyayuq kasqaykita. Kanqa chayrayku, imayna rikuwasqaykiku Egiptokunas, ninqaku: Chay warmi paypa kan, chaymanta wañuchiwanqaku noqata, qamta ichaqa waqaychanqaku. Nirqani chayrayku pani

paypa kani nispa, chaynapi allin ñuqaman kanqa qamrayku, chaymanta kawsanqa alma ñuqap qamrayku. Karqan chaymanta, Abram Egiptoman haykusqanpi, Egiptokunaqa warmin payta rikuspankuqa, ancha sumaq kasqanta rikurqanku. Chaymanta Faraonpa kamachiqkuna rikurqanku payta, chaymanta payta Faraonman allicharqanku, chaymanta payta Faraonpa wasinman yaykuchirqanku. Chaymanta Abramta allinta ruwarqanku payrayku; chaymanta paypaq karqan uwijakuna, chaymanta uywa uywakuna, chaymanta asnukuna, chaymanta waynakuna, chaymanta china warmiqhari, chaymanta mulakuna, chaymanta camelokuna. Chaymanta Dios Faraonta ñak'arichirqa hatun chaymanta millay ñak'ariykunawan, chaymanta paypa wasinta Saramanta, Abrampa warminmanta. Waqyaspa chaymanta Faraón chay Abramta nisqa: ¿Imaraykutaq kayta ruwarqanki ñuqaman? ¿Imaraykutaq mana willawarkankichu ñuqaman warmiyki kasqanta? Imaraykutaq nirqanki ñañay kasqanta? Chaymanta paykunaqa payta ñuqapaq warmita hap'irqanku; chaymanta kunanqa qhaway, warmiyki qampa ñawpaqiykipi kachkan, hap'ispa ayqiy. Hinaspa Faraón runakunata kamachirqa Abram manta payta kachanapaq, hinaspa warminta, hinaspa tukuy imaymanata paypa karqanta.

13

Abram Egiptomanta wichayarqan, paymi, warmin paypa, tukuy imakuna paypa, chaymanta Lot paywan, ch'in pampaman.

Abram nisqataq ancha qhapaq karqan uywakunapi, qullqipi, quripipas. Chaymanta risqa maymantas shamurqa ch'in pachaman Betelkama, maykama karqa paypa karpan ñawpaqta, Betelwan Aiwan chawpinpi, altarpa mayninman, maypi ruwasqa qallariypi, chaymanta Abram waqyarqa chaypi Apunchikpa sutinta. Chaymanta Lot Abramwan kuska puriykachaqqa uwijakunayuq, wakakunayuq, carpakunayuqpas karqan. Chaymanta mana allpaqa paykunata kuska tiyachiyta atirqanchu, chayrayku paykunapa imayninkuna achka karqan, chaymanta mana allpaqa paykunata kuska tiyachiyta atirqanchu. Chaymanta maqanakuy karqan Abrampa uywakunap michiqkunap chawpinpi, chaymanta Lotpa uywakunap michiqkunap chawpinpi; chaywantaq Canaankunapas Perezikunapas chay pachapi chay allpapi tiyarqanku. Nirqa hinaspa Abram Lotman: Ama kachun maqanakuy ñuqapwan qampawan chawpinpi, chaymanta ñuqap michiqniykunapwan qampa michiqniykikunapwan chawpinpi, imaraykuchus ñuqaykuqa wawqikuna kayku. Manachu rikuy tukuy allpa qampa ñawpaqniykipi kasqanqa. Ñuqamanta t'aqakuy; sichus qam lluq'iman rinki chayqa, ñuqaqa pañaman risaq; sichus qam pañaman rinki chayqa, ñuqaqa lluq'iman risaq. Chaymanta Lot ñawikunata huqarispa, rikurqa tukuy Jordanpa muyuriq suyunta, imaraykuchus tukuy yakuyachisqa karqa, ñawpaqmanta Dios Sodomata Gomorratawan waqaychaynimpa, Diospa paraíson hina, chaymanta Egiptopa allpan hina, Zoaraman chayamuykaykama. Chaymanta Lot akllakurqa kikinpaq tukuy Jordanpa muyuriq suyunta, chaymanta Lot ripurqa intilluqsimanta, chaymanta

rakisqa karqanku sapa qhari wawqinmanta paypa. Abram chaytaq Canaan suyupi tiyakurqa, Lot chaytaq muyuriq suyukunapa llaqtanpi tiyakurqa, chaymanta Sodoma llaqtapi carpata churakurqa. Chayqa Sodoma ukhupi runakuna ancha millaykuna hinaspa huchayuqkuna karqanku Diospa ñawpaqenpi. Diosqa nirqa Abramta Lot paymanta t'aqasqa kasqanmanta qhipaman, hawaman qhawariy ñawiykikunawan, hinaspa rikuy maypichus kunan qan kashanki chaymanta chinchaman hinaspa uralan hinaspa intilluqsimuyman hinaspa mamaquchaman; imaraykuchus tukuy allpata, maytachus qan rikuwachkanki, qanman qusaq chayta hinaspa mirachikiykiman wiñaypaq kama. Chaymanta qanpa muhuykita kay pachapa t'uruninman hina ruwasaq, sichus pipas kay pachapa t'uruninman yupayta atinman chayqa, qanpa muhuykipas yupasqa kanqa. Hataririspa puriykuy allpata suni-nman-pas kinray-nman-pas, imaraykuchus qamman qusaq chayta, qampa mirachiy-nman-pas wiñay pachakama. Chaymanta Abram karpanta astaspa, chayamuspa tiyakurqa Mamre roble qayllanpi, chaymi Chebrón ukhupi karqa, hinaspa ruwarqa chaypi huk altarta Apunchikpaq.

14

Karqan Amrapilpa Sinarpa qhapaq kaynimpi, hinaspa Ariokpa Elasarpa qhapaq, Kedorlaomerpa Elampa qhapaq, hinaspa Tidalpa llaqtakunapa qhapaq, paykunaqa maqanakuyta ruwarqanku Bilhawan Sodomapa qhapaq kaqwan, hinaspa

Birshawan Gomorapa qhapaq kaqwan, hinaspa Sinarwan Admapa qhapaq kaqwan, hinaspa Shemeberwan Zeboimpa qhapaq kaqwan, hinaspa Balaqpa qhapaq kaqwan; kayqa Zoarmi. Tukuykuna kaykuna tanteakurqanku qaqa-qhata kachiyuq patapi; kaymi mamacocha kachimanta. Chunka iskayniyuq watakunata paykuna sirvirqanku Chedorlaomerman, chunka kimsayuq watapi hinaspa chinkaykurqanku. Chunka tawachayuq watapitaq Chedorlaomer shamurqa paypa qhipanpi kaq qhapaqkunawan, chaymanta kuchurqanku Ashtaroth-pi kaq hatun runakunata, Karnaim-papis, kallpasapa nasyunkunata paykunawan kuska kaqkunata, chaymanta Saue llaqtapi kaq Ommaean runakunatapas. Chaymanta Horitasta urqikunapi Seirpi, Faranpa terebintunkama, mayqinchus ch'in pampapi kachkan. Chaymanta kutirimuspa chayamurqanku juzgamientopa pukyu pataman; kayqa Kadeshmi; chaymanta tukuy Amalekpa kurakakuna kuchurqanku, chaymanta Amorreokuna Asasontamarpi tiyaqkunata. Chaymanta lloqsirqa Sodomapa qhapaqnin, chaymanta Gomorramanta qhapaqnin, chaymanta Adamanta qhapaqnin, chaymanta Zeboiimmanta qhapaqnin, chaymanta Balakpa qhapaqnin; kayqa Zoarmi; chaymanta paykunawan maqanakuypaq allichakurqanku qachiwan quebradapi, Chedorlaomerwan Elampa qhapaqnin, chaymanta Tidalwan nacikunapa qhapaqnin, chaymanta Amraphelwan Shinarmanta qhapaqnin, chaymanta Ariochwan Ellasarmanta qhapaqnin, tawa qhapaqkuna pichqa qhapaqkunaman. Chay kachi q'aqamanta uma phujyukunayuq, ayriway uma phujyukunayuq. Hinaspa Sodoma qhapaq kuraq chaymanta

Gomorra qhapaq kuraq ayqirqanku, chaymanta urmaykurqanku chaypi. Chay saqisqa kaqkunataq orqoman ayqirqanku. Hap'irqanku ichaqa tukuy caballota Sodomamanta Gomorramanta, tukuy mikhuyninkunata paykunapa, hinaspa ripurqanku. Hurqurqanku hinaspa Lotkta, Abrampa wawqinpa churinta, hinaspa paypa qipikunanta, hinaspa ripurqanku, imaraykuchus payqa tiyashasqa karqan Sodomapi. Chayamuspa, qispichisqakunamanta huk runa Abram hebreoman willarka. Paymi tiyarka roble Mamre Amorreomanta wawqin Escolpa, hinaspa wawqin Onanpa, paykuna Abrampa aliadosnin karqanku. Abram uyarispa Lot paypa wawqin hap'isqa kasqanta, paypa kikin wasimasinkuna kimsa pachak chunka pusaqniyuqta yupasqa, chaymanta paykunapa qhipanman qatisqa Dankama. Chaymanta paykuna pataman urmaykurqa tutapi pay kikin, chaymanta wawasnin, chaymanta paykunata takakurqa, chaymanta paykunata qatikurqa Hobah kama, chayqa kachkan lluqi ladopi Damascomanta. Chaymanta tukuy Sodomap kawallunta kutichirqa, chaymanta Lot sobrinonta kutichirqa, tukuy imayninkuna paymanta, warmikuna, chaymanta runakuna. Sodomamanta rey lloqsirqa payman tupanakunanpaq, payta Chedorlaomerta maqanakuymanta kutimuynin qhepaman, hinaspa paywan kaq reykunamanta, Shaveh qhichwaman. Kayqa reykunapa pampan karqa. Chaymanta Melquisedec, Salem curaca, t'antakunata chaymanta vinota lluqsichirqa, paytaq karqa aswan hatun Diospa sacerdoten. Chaymanta bendicionasqa Abram-ta, chaymanta nisqa: Bendicionasqa Abram aswan hatun Dios-man, pi kamarisqa hanaq pacha-ta

chaymanta kay pacha-ta. Chaymanta bendicionasqa kachun Dios aswan hatun, paymi quwaran qampa auqakunata makiykiman qanman, chaymanta Abram paymanqa quwaran chunka kaqninta tukuy imamanta. Sodomapa kuraqa Abram-man nirqa: Qoway ñuqaman kay runakunata, kawallukunatataq hap'iy qanpaq. Abrampaq nirqan Sodomapa qhapaq kurajman, ñuqapa makiyta huqariqusaq Apunchikman Diosman aswan hatunman, paymi hanaq pachata hinaspa kay pachata kamarisqa, sichus huk k'askamanta sandaliapa watasqankama tukuy imaykikunamanta hap'isaqchu chayqa, ama qam nisqaykipaq, ñuqam Abramta qhapaq ruwarqani nispa. Mana chaykunamanta mikhurqanku waynakuna, chaymanta qharikunapa rakinkumanta noqawan purisqankumanta Eschol, Onan, Mamre, paykunam chaskinqanku rakirta.

15

Chaymanta kay simikuna chaykunamanta, Apunchikpa simin Abramman rikuypi hamurqan, nispa: Ama manchakuychu Abram, ñuqa qhawapaykim qampa, qullqiyki achkha kanqa ancha. Abram nin: Apu Yaya, imataq quwanki? Ñuqataq ripuni mana wawayuq; chaymanta ñuqap wasipi yuraq runap churin Masek, kayqa Damasco Eliezer. Chaymanta Abram nirqa: Imaraykuchus mana ñuqaman muhuqa qurqankichu, wasiypi yurisqay heredanqa ñuqata. Chaymanta usqhaylla Apunchikpa kunkan payman chayamurqa, nirqan: Mana kay qamta heredanqachu, ichaqa pi qampa ukhunmanta lluqsimunqa,

kayqa qamta heredanqa. Pusarqamurqa chaymanta payta hawaman, chaymanta nirqa payman: Qhaway arí hanaqpachaman, chaymanta yupay ch'askakunata, sichus atinki yupayta paykunata. Chaymanta nirqa: Chaynatam kanqa muhuykiqa. Chaymanta Abram Diosman iñirqa, chaymanta payman allin kay hina yupasqa karqa. Nirqa chaymanta payman: Ñuqam kani Dios, lloqsichisqayki Caldeos suyumanta kay allpata qamman qonaypaq, heredanaykipaq. Nirqan chayqa: Apu Taytay, imamantataq yachasaq chayta qharikunasaqta? Nirqa chaymanta payman: Hap'iy ñuqapaq uchilla waka kimsa watayuq, cabra kimsa watayuq, carnero kimsa watayuq, tórtola, chaymanta urpi. Hap'irqan chaymanta payman tukuy kaykunata, chaymanta rakirqan chaykunata chawpimanta, chaymanta churarqan chaykunata ñawpaqninman hukninman; pisqukunatataq mana rakirqanchu. Uraykamuran chayqa pisqukuna aycha-kunaman, iskaypi rakisqa-kuna paykunamanta, chaymanta Abram paykunawan tiyaykuran. Inti yaykuy patapi Abramman ñawsa kay shamushqa karqan, chaymanta qhaway, manchariy laqha hatun urmashqa karqan payman. Chaymanta Abramman nirqanku: Allinta yachachkaspa yachankiman chayqa qanpa muhuqa migrante kanqa mana kikinpa allpapi, chaymanta paytakunata servidumbre runanqaku, chaymanta paytakunata llakichisqanqaku, chaymanta paytakunata humillasqanqaku tawa pachak watakunata. Chay naciontataq, maymanchus servinqaku, juzgasaq ñuqa; chaymantataq kaykunamanta lluqsimunqaku kayman achka equipowan. Qan ichaqa ripunki tata-kuna-yki-man hawka-pi, allin mawk'a kay-pi uywasqa

kaspa. Tawa ñiqin miraypiqa kutirimunqanku kaypi, manaraqtaq hunt'asqachu kanku Amorreokunapa huchankunaqa kunan kama. Imaraykutaq inti chinkayman tukuptin, nina tukurqa, chaymi rikuy: qusñiq qusñiyuq, chaymanta nina ninakuna chaykunam kay t'aqasqa rakikunapa chawpinta puriykurqanku. Chay p'unchaypi Apu Abramwan tantakuyta ruwarqa, nispa: Qampa mirachikuyniykiman kay allpata qusaq, Egipto mayumanta hatun Eufrates mayukama; Keneokunamanta, Kenezokunamanta, Kadmonokunamanta, Heteokunaмanta, Perezokunaмanta, Rafaimkunamanta, Amoreokunaмanta, Cananeokunaмanta, Heveokunaмanta, Gergeseokunaмanta, Jebuseokunaмanta.

16

Sarai, Abrampa warminqa, mana wachachirqanchu payta, ichaqa paypa huk empleada egipcia karqan, sutinmi Agar. Sarai nisqa Abramman: Qhaway, Apu mana wachanaypaq wichq'arqawan; chaymi yaykuy ñuqaq warmimasiymanqa, chaynapi wawayuq kayman paymanmanta; Abramtaq Saraiq siminmanta uyarirqa. Chaymanta Sara, Abrampa warmin, Agarta, Egiptumanta paypaq warmakunaq warminta hapishpa, chunka wata Abram Canaán llaqtapi tiyasqanmanta qhipaman, qurqan payta Abram qharinman, paypaq qusanman, warmitapaq. Chaymanta Agarman yaykurqa, chaymanta wawayuq karqa, chaymanta rirqa wiksayuq kasqanta, chaymanta paypa señoran mana yupaychasqa karqa paypa

ñawpaqninpi. Sarai nisqa Abramman: Pantachisqa kani qanmanta; ñuqaqa qurqani warmichayta qan ukhuykiman, ichaqa rikuspa payqa wawayuq kasqanta, mana yupaychasqa karqani paypa ñawpaqninpi. Dios juzgachun noqapura qanpura chawpipi. Abram nisqa Saraiman: Qhaway, qampa warmi yanapaqniyki qampa makiykikunapi kachkan, payta ruway imayna qampaq kusikuypaq kanman chayhinata. Chaymanta Saray payta llakichirqa, hinaspa payqa paypa ñawpaqinmanta ayqirirqa. Tarikurqami payta Apunchikpa willaykuq unup pukyupi chawpi sach'a-sach'api, pukyupi Shur ñanpi. Chaymanta Apuq willaqnin payman nirqa: Agar, Saraq warmi yanapaq, ¿maymantachus shamunki? Chaymantaqa mayman rinki? Nisqa: Sarahpa, ñuqap patronaypa, ñawpaqinmanta ñuqaqa ayqeykachani. Chaymanta Apunchikpa willakuq paymanqa nirqa: Kutirimuy qhawaqniykiman, chaymanta q'uñikuy paypa makinkunapa uranpi. Hinaspa Apunchikpa chaski payta ninmi: mirachispa mirachisaqmi muhuykita, hinaspa mana yupasqa kanqachu achka kaymanta. Chaymanta Apunchikpa chaski paymanqa nirqa: qhaway, qan wiksampi charqanki, chaymanta churita wachaqanki, chaymanta sutinta Ismael sutikunki, imaraykuchus Apunchik qanpa wakchakuyniykita uyarirqa. Kay kanqa sallqa runa, paypa makinkuna llapanpi, chaymanta llapanpa makinkuna paypi, chaymanta llapa paypa wawqinkunapa ñawpaqinman hina tiyakunqa. Chaymanta sutinta waqyarqa Apunchikpa paywan rimanqanpa: Qam Dios ñawpaqman rikusqayki ñuqata, chayrayku nirqa: Chaymi ñawpaqpi rikurqani rikurisqayta ñuqaman. Kayrayku chaymanta sutichirqa pukyuta, pukyuta

maypichus ñawpaqninpi rikurqani; qhaway Kadesh chawpipi hinaspa Barad chawpipi. Chaymanta Hagar Abrampa churinta wachachirqa, hinaspa Abram churinpa sutinta, Hagar payman wachachisqanta, Ismaelta sutichirqa. Abram pusaq chunka suqtayuq watayuq karqan, chaymi Agar Abramman Ismaelta wachachirqan.

17

Abram isqun chunka isqunniyuq watayuq karqan. Hinaspa Señor rikurikurqa Abramman, hinaspa payta nirqa: ñuqa kani qampa Diosniyki; allin munasqa kay ñuqapa ñawpaqniypi, hinaspa tukuy mana huchayuq. Chaymanta nuqapa huñunakuytaqa churasaq nuqawan qanwan chawpipi, chaymanta qantaqa anchata mirachisaq. Chaymanta Abram uyanta ukhunman urmaykurqa. Chaymanta Dios paywan rimaran, nispa: Ñuqa, qhaway, ñuqap alianza qamwan, chaymanta qam kanki tayta achka nacionespa. Hinaspa mana kachkanqachu waqyasqa sutikiqa Abram, ichaqa kanqa sutikiqa Abraham, imaraykuchus achka nacionkunapa taytanta churarqaykiku. Chaymanta wiñachisqayki ancha ancha, chaymanta churasqayki nacionkunaman, chaymanta qhapaqkuna qammanta lluqsimunqaku. Chaymanta churasaq pactonta qamwan chawpinpi, chaymanta qam qhipaman muhuykirayku chawpinpi tukuy wiñaykunankupaq, wiñaypaq pactopaq kanaypaq Diosnin qampa, chaymanta qam qhipaman muhuykirayku Diosnin. Chaymanta qoqayki qamman,

chaymanta qampa mikhunaman qampa qhipapi, allpata maypichus tiyakuranki, tukuy Canaán allpata, wiñaypaq jap'inapaq, chaymanta paykunapaq Diosñinku kaqayki. Chaymanta Dios Abrahamman nirqa, qamri chayta. Noqaq alliykachisqayta waqaychanki, qam chaymanta qampa wiñaynin qamwan kuska paykunapa mirayninkunapi. Chaymanta kay pactoqa, chayta waqaychanki ñuqapa chaymanta qankunapa chawpipi, chaymanta qanpa muhuykipa qanwan kaqwan chawpipi paykunapa pachakunapaq, kuchuchisqa kanqa qankunapa tukuy qhari. Chaymanta qankuna kuchusqa kanki chay aycha chay qallu qankunamanta, chaymanta kanqa unanchay willakuymanta ñuqawan qankunawan chawpipi. Chaymanta pusaq punchawmanta wamra kuchukusqa kanqa qankunapaq, llapa qari qankunapa miraykunaman; chaymanta wasipi paqarisqa chaymanta qullqiwan rantisqa llapa hawa runapa churimanta, mayqinchus mana qanpa muhumanta kanchu. Kuchuywan kuchukusqa kanqa qanpa wasiykipa wasipi paqarisqa, chaymanta qullqiwan rantisqa; chaymanta noqapa tantakuyniy qankunapa aychaykichikpa patanpi kanqa wiñay tantakuypaq. Chaymanta mana kuchusqa qhari, mayqan mana kuchusqachu kanqa aycha qallu paypaq pusaq p'unchaypi, chinkarichisqa kanqa chay alma paypaq laya ukhumanta, imaraykuchus ñuqap rimanakuyta p'akisqa. Chaymanta Dios Abrahamman nirqa: Sarai, qampa warmin, manaña Sarai sutiyuq kanqa; aswanqa Sara kanqa paypa sutin. Bendicinaymi chaytapas, chaymanta qosqayki paymanta wawata, chaymanta bendicinaymi chayta, chaymanta kanqa nacionesman, chaymanta qhapaqkuna

nacionesmanta paymanta kanqaku. Chaymanta Abraham paypa uyanman urmaykurqa, hinaspa asikurqa; hinaspa paypa yuyaynimpi nirqa, nispa: ¿Pachak watayuqmanchu churi kanqa? Chaymanta sichus Sara isqun chunka watayuq wachananqachu? Nirqan chaysi Abraham Diosman: Ismael kayqa kawsachun ñawpaqeykipi. Nirqa chaymanta Dios Abrahamman: Arí, qhaway, Sarah warmiyki yachunqa qamman churita, chaymanta sutinta Isak sutiyakunki, chaymanta sayarichisaq pactuyta ñuqapa payman, pactuyman wiñaypaq, kay payman Dios, chaymanta muhuyman payta khuska payta. Ismaelmantaqa uyarirqaykitaqmi qampa, bendiciurqaykitaqmi payta, wiñachisaqtaqmi payta, mirachisaqtaqmi payta anchata, chunka iskayniyuq nacionkunata wachachinqa, qusaqtaqmi payta hatun nacionman. Chaywanpas ñuqap alliykachayniy churasaq Isaacwan, payta Sarahqa qanpaq wachananqa kay pachapi, huk watapi. Tukurachirqa rimashpa paywan, hinaspa Dios wichaykarqa Abrahampa hawanmanta. Hinaspa Abraham hap'irqan Ismaelta churinta kikinmanta, hinaspa llapan wasipi yurisqankuna paymanta, hinaspa llapan qullqiwan rantisqankuna, hinaspa tukuy qhari runakuna Abrahampa wasinpi, hinaspa kuchurqan qallu aychankuta chay p'unchaypa pachanpi, imayna Dios payman rimarqan hina. Abraham chaninri isqun chunka isqunniyuq watayuq karqan chay pachapiqa paypaq qalluq aychanta ñat'isqa kaptin. Ismael chaytaq, churi paypa, chunka kimsayuq watayuq karqan, circuncidakusqanpi aycha qallunmanta paypa. Chay punchaypa pachanpi, Abrahamqa kuchusqa karqan, chaymanta Ismaelqa churinpas, chaymanta tukuy paypa wasinpi runakunapas,

chaymanta paypa wasipi yuraq runakunapas, chaymanta hawa llaqtakunamanta qullqiwan rantisqa runakunapas.

18

Diosqa rikurichikurqa payman Mambrep roblenmanta, payqa carpanpa punkunpi tiyakushaqtin chawpi p'unchawpi. Ñawisninkuwan rikurquspa rikurqan, chaymi kinsa runakunam paypa hawanpi sayarqanku; rikuspam paykunata tupananpaq carpanpa punkumanta phawaykacharqan, chaymi allpaman kunkacharqan. Hinaspa nirqa: Apu, sichus tarikurqani allin qawayta ñawpaqiykipi, ama pasaychu wawaykita. Hap'ichikuchun yaku, chaymanta maqchikuchunku chakiykichis, chaymanta samarpakaychik sach'a uraypi. Chaymanta hap'isaq t'antata, chaymanta mikunkichis. Chaymanta kay qhipaman purinqankichis ñanniykichis pataman, mayrayku kutirikurqankichis wawaykichis laduman. Chaymanta nirqan: Chhaynata ruway, imaynatam nirqanki chaynata. Chaymanta Abraham utqayarqan carpa pataman Sarahman, chaymanta payman nirqan: Utqayay, chaymanta kimsa tupuna allin harinata llut'ay, chaymanta ukhuyachisqa t'antakunata ruway. Hinaspa wakasman Abraham phawaykamuran, hinaspa huk llamp'u hinaspa allin uywacha wakachata hap'iykuran, hinaspa warmamanta qaran, hinaspa payta ruwanapaq utqaykachiykuran. Hap'irqan mantikillata, lichita, uywata mayqan ruwaran, chaymanta churaran paykunaman, chaymanta mikurqanku. Paymi ichaqa sayarqan

paykunaman sachapa uranpi. Payqa paymanqa ninmi: ¿Maypichus Sara warmiyki? Payqa kutichispa nirqan: Qhaway, karpapi kashan. Nirqan, kutimuspa hamushaq qanman kay tiempopi horasman, chaymanta Sarah, qanpa warmiykiqa, churiyuq kanqa. Sarah uyarisqa karpapa punkupi kashaspa paypa qhipanpi. Abraham chaymanta Sarah paykunaqa kuraq karqanku, p'unchawkunapi ñawpaqman purisqa, chaymanta Sarahpaqqa warmi imakunataqa saqerpusqa karqan. Asikurqan hinaspa Sara paypa ukhupi nispa: Manaraqmi ñuqapaq tukurqan kunan kama, hinaspa qhari yayayniy aswan machun. Chaymanta Apu Abrahamman nirqa: ¿Imaraykutaq Sara paypa ukhupi asirirqa, nispa: ¿Chiqaqtachu noqa wachakusaq? Ñuqaqa maqarurqaniñam. ¿Manachu Diosmanta ima rimaypas mana atiykunqachu? Kay pachapi kutimusaq qanman pacha horasman, chaymanta Sarahpaq kanqa churi. Ichaqa Sara nisqa karqan nispa: Mana asirqanichu; manchakusqa karqan chayrayku. Chaymanta payta nirqan: Mana, ichaqa asirqanki. Chaymantataq sayarispa runakunaqa Sodomapa Gomorrapapas uyanta qhawarikurqanku. Abraham chaymanta paykunawan kuska puriykachasqa, paykunata qatispa pusaspa. Apu Yaya nirqa: Mana pakasaqchu ñuqa Abraham churiymanta imakunatachus ñuqa ruwani. Abraham pero tukuspa kanqa huk hatun chaymanta achka nación, chaymanta tukuy kay pachapa nacionkuna payllapi bendicionasqa kanqaku. Yachani karqani, imaraykuchus kamachinga churinkunaman paypa, chaymanta wasinman paypa paywan, chaymanta waqaychankakuna ñankunata Apunchikpa, ruwanapaq chaninchayta chaymanta huñuyta, chayraykuchus apamunqa Apu Abrahamman tukuy

imakunata rimarqan paywan. Nirqataq Apu: Sodoma chaymanta Gomorramanta qapariyqa yupaykunapakun ñuqaman, chaymanta paykunapa huchakunaqa ancha hatunmi kanku. Uraykuspa chaymi qhawasaq, sichus paykunapa qhapariyninku ñuqaman chayaykuq hina tukuchkanku, manachus chayqa, chaypaqmi yachanaypaq. Chaymanta kutirispa chay runakunaqa Sodomaman chayamurqanku; Abrahamtaq kaqllatataq Apunchikpa ñawpaqninpi sayaq karqan. Chaymanta askhaman chayaspa, Abraham nirqa: Ama chiqap runata mana Diosman creyuqwan kuska chinkachinaykichu, chaymanta chiqap runa kanqa mana Diosman creyuq hina. Sichus pichqa chunka allin runakuna llaqtapi kanku chayqa, paykunata chinkachinki? Mana saqinqachu tukuy chay llaqtata pichqa chunka chaninchasqa runakunarayku, sichus paykunaqa chaypi kanku? Mana imapaschapis qam ruranki kayhina kay rimayta: wañuchinapaq allin runata mana allin runawan, chaymanta allin runa kanqa kayhina mana allin runa. Mana imapaschapis, tukuy allpata juzgaq, ¿mana ruranki juzgamientota? Apu nisqa: Sichus kanku Sodoma llaqtapi pichqa chunka chaninkuna, saqisaq tukuy chay llaqtata, chaymanta tukuy chay sitiyuta paykunarayku. Chaymanta kutichispa Abraham nirqa: Kunan qallarirqani rimayta Apuyman, ñuqataq kani allpa chaymanta uchpha. Sichus pichqa chunka chanin runakunaqa pisiyapunankupaq pichqa chunka pisqaman, chay pichqa runakunarayku tukuy llaqtata chinkachinki? Chaymanta nirqa: Mana chinkachisaqchu sichus chaypi pichqa chunka pichqayuqta tarisaq. Hinaspa yapan wali rimayta payman, hinaspa nin: Sichus chaypitaq

tarikunkuman chunka tawa chunka, hinaspa nin: Mana chinkachisaqchu chunka tawa chunkamanta. Chaymanta nirqa: ¿Manachu imapas, Apu, sichus rimani? Ichaqa sichus chaypi kimsa chunka tarikuqtinku? Chaymanta nirqan, mana chinkachisaqchu kimsa chunka rayku. Chaymanta nirqa: Imaraykuchus ñuqaqa charini rimayta Apunchikman, sichus tarikunkuman chaypi iskay chunka? Chaymanta nirqa: Mana chinkachisaqchu, sichus chaypi iskay chunkata tarispan. Chaymanta nirqa: Mana imatapas kanchu, Apu, sichus huk kutilla rimaykusaq? Sichus chaypi chunka tarikunkuman chayqa? Chaymanta nirqa: Mana chinkachisaqchu chay chunkayuq rayku. Apu ripurqa rimayta sayanakurqaptinqa Abrahamwan, chaymanta Abraham kutiripurqa paypaq sitioman.

19

Chaymanta iskay willaqkuna chisi Sodomaman chayamurqanku. Lot tiyakusharqan Sodomapa punkun qayllanpi; Lot rikurqaptin, sayarirqan paykunaman tupanakunanpaq, hinaspa uyanwan allpaman muyurirqan. Chaymanta nirqa: Qhaway, Apukuna, wawaykichispa wasinman kutiriy, samariy, chakiykichista maqchikuy, temprano hatarispapas ñanniykichismanmi ripunqankichis. Hinaspa nirqanku: Mana, ichaqa hatun ñanpi samarasunchis. Chaymanta payta kallpachirqa paykunata, chaymanta paykunaqa kutirirqanku payman, chaymanta yaykurqanku

paypa wasinman. Chaymanta ruwarqa paykunapaq upyayta, chaymanta mana levadura tanta waykurqa paykunapaq, chaymanta mikurqanku. Manaraq puñunanpaq, llaqtapi qarikunaqa, Sodomamanta runakunaqa, wasita muyurikurqanku, wayna runamanta yuyaq runakama, tukuy runakuna kuska. Chaymanta paykuna Lotninta waqyarqanku, chaymanta payman nirqanku: ¿Maypichus kanku chay qharikuna yaykurqanku qamman chay tutapi? Paykunata lluqsachimuy ñuqaykuman, paykunawan ayllu kananchikpaq. Lot lloqsirqa paykunaman punkuman, hinaspa punkuta wichq'arqa qhipanpi paymanta. Nirqataq paykunaman: Mana imaynallapas, wawqikuna, ama millay ruwaychikchu. Kanku chaymanta ñuqapaq iskay ususikuna, chaykunam mana riqsirqankuchu qharita, lluqsichisaq paykunata qamkunaman, chaymanta llamk'achikuy paykunawan imayna ari kusichiwanman qamkunata, sapallam kay qharikunaman ama ruwankichischu mana allinta, mana chayrayku yaykurqanku ñuqap qatanaypa urayninman. Paykunaqa paymanmi nirqanku: Aqayman sarunki; qamqa tiyakuq hamuranki, manataq juzgaq kanankipaqchu? Kunan chayrayku qanta aswan millay rurasunchik chay runakunamanta. Chaymanta paykunaqa Lot runata ancha kallpachakurqanku, chaymanta punkuta p'akichinapaq qayllaykarqanku. Mast'arispa, runakunaq makikunata ayqichirqanku Lotta kikinkunaman wasiman, chaymanta wasipa punkunta wichq'arqanku. Chay runakunata punkupi kaqkunata wasipi maqarqanku mana rikuywan, huchuy-manta hatun-kama, hinaspa saykusqaku maskaspa punkuta. Chayna runakuna Lotman niran: ¿Kanchu qampa

kaypi tullqakuna, icha churikuna, icha usushikuna? Sichus pipas qanwan llaqtapi kan chayqa, lluqsichiy kay sitiomanta, imaraykuchus ñuqayku chinkachisunchik kay sitiota; imaraykuchus paykunapa qapariyninku wichayasqa karqan Apupa ñawpaqenpi, chaymanta Apu kachawarqanchik chayta chinkachinanchikpaq. Lot lloqsirqa, hinaspa paypa qhatakunaman, paypa ususikunata chaskirqankunaman, rimanakurqa, hinaspa nirqa: Sayariy, hinaspa kay sitiomanta lloqsiy, imaraykuchus Señor llaqtata chinkarichin. Ichaqa paypa qhatakunapa ñawpaqninpi asirinapaq hina rikurirqa. Paqariy chayamuptin, chaski runakuna Lotninta munaykachasqaku nispa: sayarispa qusaykita apay, hinaspa iskay ususiykikunata maykunatachus charqanki, hinaspa lluqsiy, mana qanpas llaqtaq mana kamachikuyninkuna kaqwan kuska chinkapunaykipaq. Chaymanta llakikurqanku, chaymanta willaqkuna hap'irqanku paypa makinta, chaymanta paypa warminpa makinta, chaymanta paypa iskay ususninpa makinkunta, Apu paypa khuyapayasqanpi. Hinaspa karqan, hayk'aq paykuna hawaman lluqsichirqanku, hinaspa nirqanku: qispichispa qispichiy qan kikin animaykita, ama qhipaman qhawaychu, nitaq tukuy muyuriq suyupi sayarichu, urquman qispichikuy, ama hayk'aqpas hurqusqa kanki. Lotqa paykunaman nirqa: Mañakuyki Apu, qanpa ñawpaqenpi qan wawayki khuyayta tarirqan, chaymanta qanpa allin kayta hatunchirqanki, noqaman ruwasqayki, noqapa animayta kawsachinaypaq; noqataq mana atisaqchu urquman qespichikunayta, manachus millay kaqkuna noqata hap'iwanman, chaymanta wañusaq. Qhaway, kay llaqta askhata

qayllaymi noqa ayqikuypaq chayman, payqa huch'uymi; chaypitaq qhespichikamusaq; ¿manachu huch'uyqa? Chaymanta kawsanqa almaymi qanrayku. Chaymanta payta nirqan: Qhaway, qanpa uyanmanta muspharkani, chaymanta kay simipi mana chinkachinapaq chay llaqtata mayqanmanta rimaranki. Utqaylla chayrayku chaypi qispichikunaykipaq, mana atiymanchu imatapas rurayta qam chaypi chayanankikama. Chaymi payqa chay llaqtapa sutinta Zoar nispa sutichirqa. Inti lluqsirqa allpa pataman, chaymanta Lot yaykurqa Zoar ukhuман. Chaymanta Apuqa parachiwarqa Sodoma patapi, Gomorra patapiwan, diosninchikpa ninatawan Apu kaqmanta hanaq pachakaqmanta. Chaymanta p’itiykurqa kay llaqtakunata, tukuy muyuriq suyutapas, tukuy kay llaqtakunapi tiyaqkunatapas, allpamanta wiñaq tukuy imakunatapas. Hinaspa paypa warmin qhipaman rikurqan, hinaspa kachi saywa tukurqan. Abraham paqarirqan tutamanta, hinaspa chay sitioman rirqan, maypichus payqa sayarqan Apuq ñawpaqninpi. Hinaspa payqa qhawariqa Sodomapa uyanta Gomorrapapas, hinaspa muyuriqnin suyupa uyanta, hinaspa rikarqa, hinaspa qhaway wichaykamukarqa nina allpamanta, qunallapa qusñin hina. Chaymanta karqan, Dios tukuy llaqtakunata muyuriq suyupi chinkachisqanpi, Dios Abrahamta yuyarirqan, chaymanta Lotta chinkaypa chawpimanta kacharqan, Apu llaqtakunata chinkachisqanpi, maypichus Lot chaykunapi tiyasqan. Lot Zoarmanta wichayarqan, hinaspa urqupi tiyakarqan pay, iskay ususninkunawan, Zoarpi tiyakunanta manchasqanrayku, hinaspa mach'aypi tiyakarqan pay, iskay ususninkunawan. Nirqa chayqa kuraq warmi aswan sullka

warmiman: Taytanchisqa kurakñan, chaymanta mana pipas kanchu kay pachapi, payqa yaykumunqa ñuqaykuman, imayna allin kachkan tukuy pachapaq. Hamuy, chaymanta taytanchista vinuta upyachisun, chaymanta paywan ñakarisun, chaymanta taytanchismanta muhuyta huqarichisun. Paykuna taytankuta vinota upyachirqanku chay tutapi, hinaspa aswan kuraq ususi yaykuspa taytanwan puñurqan chay tutapi, chaymanta mana riqsirqanchu pay puñukuptin, nitaq sayarikuptin. Tukurqan chaymanta chay qhipan p'unchaypi, chaymanta aswan kuraq ñaña nirqan aswan wayna ñañanman: Qhaway, qayna puñurqani taytanchikwan. Ukyachisun payta vinuta chaymanta kay tutapi, chaymanta yaykuspa puñukuy paywan, chaymanta huñuchisun taytanchikpa muhuyninta. Ukyachirqankutaq chay tutapi taytankuta vinota, chaymanta aswan sullka ususi yaykuspa taytanwan puñurqan, chaymanta mana riqsirqanchu pay puñukuptin nitaq hatariykuptin. Chaymanta Lotpa iskay ususinkuna taytankumanta wawayuq karqanku. Hinaspa kuraq warmiqa churita wacharan, hinaspa paypa sutinta Moab sutichasqa nispa: Nuqap taytaymanta, kayqa Moabitakunap taytanmi kunan punchawkama. Wachakurqan ima aswan sullk'a churita, chaymanta sutinta Ammon sutiyachirqan, nispa: churi aylluymanta, payqa tayta Ammonitakunamanta kunan p'unchaykama.

20

Chaymanta Abraham chaypi kuyurichirqa uralan pataman,

hinaspa tiyarqa Kadesh chawpipi, Shur chawpipi, hinaspa Gerara llaqtapi qheparirqa. Nirqa hinaspa Abraham Sarah paypa warmin manta, ñuqap panay kan nispa, manchakurqan nir porque nirqa ñuqap warmiy kan nispa, mana hayk'aqpas wañuchinanpaq payta llaqtap qharinkunaqa payrayku. Kacharpurqa hinaspa Abimelech, Gerarkunap reyin, hinaspa hap'irqa Sarahta. Chaymanta Dios yaykurqan Abimelekman puñuypi chay tutapi, chaymanta nirqan: Qhaway, qam wañunki chay warmimanta, mayta hurqurqanki, payri kan qhariwan tiyakusqa. Abimelech ichaqa mana llallipashqachu payta, chaymanta nirqa: Apu, ¿llaqta mana yachaqta chaymanta chaninta wañuchinkichu? Manachu paymi ñuqaman Panaymin nispa nirqan? Chaymi paymi ñuqaman nirqa: wawqiymi kan? Chuyay sunqupi, chaynallataq allin ruwaypi makikunapa, kayta ruwarqani. Nirqa hinaspa paymanqa Dios mosqoyman jina: Ñoqapas yacharani imaraykuchus chuyaq sonqowan ruwarqanki chayta, hinaspa ñoqa qanmanta waqaychakarqani mana huchallikuspa qan noqaman. Kayrayku mana saqerqanichu qan llaqwarinaykita payta. Kunan chaywantaq kutichiy warmita runaman, imaraykuchus profeta kan, chaymanta payqa mañakusunki qanmanta, chaymanta kawsanki. Sichus chaywantaq mana kutichiykichu, yachanki imaraykuchus wañunki qan, chaymanta tukuy qanpa. Hinaspa Abimelec paqariy paqarin riccharirqa, hinaspa llapa wawasninta waqyarqa, hinaspa llapa kay rimaykuna paykunapa ninrinkuman rimarqa; chaymi llapa runakuna ancha manchakurqanku. Chaymanta Abimelec Abrahamta waqyarqa, chaymanta payta nirqa: ¿Imataq kaytataq

ruwarqanki ñuqaykuman? ¿Manachu huchasapa karqayku qanman, chayrayku hatun huchata apamurqanki ñuqaman chaymanta ñuqap qhapaq kuyniyman? Llank'ayta mana pipas ruwanqachu chayta, qamqa ruwarqanki ñuqapaq. Nirqa hinaspa Abimelec Abraham-man: ¿Imataq qhawaspa kayta ruwanki? Abrahamqa nirqa: Nirqanim kaq: Manan kanchu Diosman yupaychay kay sitiopi, ñuqatapas wañuchinqaku noqaq warmiymanta. Chaymanta chiqapmanta, panay kanmi taytamanta, ichaqa mana mamamanta, tukurqan ñuqapaq warmiman. Karqan, chaymanta Dios ñuqata taytaypa wasinmanta lluqsichiptin, paymanqa nirqani: Kay allin ruwayta ruwanki ñuqapaq tukuy maymanpas yaykusqaykunchispi: ninki ñuqata wawqiy kasqanta. Abimelechqa huk waranqa didracmasta hap'irqan, hinaspa uwihasta, hinaspa uywakunata, hinaspa wawakunata, hinaspa china yanakunata, hinaspa Abrahamman qurqan; hinaspa payman Sarata, paypa warmintan, kutichiparqan. Hinaspa Abimelec nisqaqa Abraham nisqaman nirqa: Qhaway, nuqaq allpay ñawpaqniykipi kachkan, maypichus qamman munasqa kanqa chaypim tiyay. Chaymi Sarahmanqa nirqa: Qhaway, qullqi waranqa iskay drachmasta wawqiykiman qurqani, kaykunaqa qanpaq kanqa qan uyaykipaq yupaychayman, chaymanta tukuy qanwan kaqkunaman, chaymanta tukuyta cheqamanta rimay. Abrahamqa Diosman mañakurqa, hinaspa Diosqa Abimelechta, warminta, sipas warmikunantapas hampichiurqa, chaymanta wachakurqanku. Chaymi Apu wichqaspa wichqarqa hawamanta tukuy qhesaykunata Abimelechpa wasinpi, Sarrapa rayku, Abrahampaq warminpa.

21

Hinaspa Apu Sarata watukurqa, imaynatas nirqan hina, hinaspa Apu Sarapaq rurarqa, imaynatas rimarqan hina. Chaymanta yuyaspa wacharan Abrahampaq churita machu kayninpi, pacha tiempopi imayna Apuqa paywan rimaran. Chaymanta Abraham sutichirqa churinpa sutinta payman yurimuqta, mayqantachus Sarah payman wachachirqa, Isaac; Chaymanta Abraham Isaac-ta circuncidachirqa pusaq ñiqin p'unchaypi, imaynachus Dios payman kamachirqan hina. Hinaspa Abraham karqa pachak watayuq, hayk'aq Isaac churin payman tukurapurqan. Nirqa Sarah: Asikuyta ñuqapaq ruwarqa Dios; pi-pis uyarinqa, kusikukanqa ñuqawan. Chaymanta nirqa: ¿Pichus Abrahampaq willanqa Sarata wawata ch'unchuchkantan chaytataq? Chaymi churita paqarirqani machuyniypim. Hinaspa wawa wiñarqan, hinaspa ñuñumanta qhesachasqa karqan; hinaspa Abraham hatun raymita ruwarqan, chay p'unchaypi Isaac paypa churin ñuñumanta qhesachasqa karqan. Sarahqa rikuspanmi Agarpa churinta, Egiptosuyu warmipa churinta, Abrahampa churinta, payqa puklluykachashaqtin Isaacwan, paypa churinwan, hinaspa Abrahamta nispanmi: Kay warmita qorqoy, churintapas; mana kay warmipa churinqa heredanqachu ñuqapa churiy Isaacwan. Sasam pero rikurikurqa rimaykuna ancha Abrahampa ñawpaqninpi paypa churinmanta. Diosmanta nirqa Abrahampaq: Ama sasa kaychun qampa ñawpaqniykipi wawamanta, chaynallataq china sipas warmimanta; tukuy imachus Sarah qamman ninqa, paypaq kunkanmanta uyariy;

icha Isaacpi qampaq muhu sutichisqa kanqa. Chaymanta kay warmipa churinta huk hatun nacionman rurasaq payta, imaraykuchus qampa muhuymi kan. Abrahamqa tutamantam sayarirqa, hinaspa t'antakunata hinaspa yaku uyhutatapas hurqurqa, hinaspa Hagarpaq qurqa; hinaspa wawata paypa rikranman churarqa, hinaspa payta kachaparqa; Ripuspaqa ch'in pampapi puriykachasqa, juramento pukyup qayllanpi. Tukuykurqa yakuqa odremanta; chaymanta churarqa wawata huk pino sach'a uraypi; Ripuspa tiyakurqa paypa ñawpaqenpi karumanta, arco muyurichiy hina; nirqataq, ama rikunaypaqchu wawaypa wañuyninta. Chaymanta tiyakurqan paypa ñawpaqninpi; wawataq qaparispanmi waqarqan. Diosqa uyarirqa wawaqa kunkaninmanta maypi kasqanmanta; chaymanta Diospa willaqliqnin qayarirqa Hagarta hanaqpachamanta, chaymanta payta nirqa, imataq Hagar? Ama manchaychu; Diosmi uyarirqan wawapa kunkayninta maypi kasqanmanta. Hatariy hinaspa wawata hap'iy, hinaspa makiykiwan payta allinta hap'iy; chaymi huk hatun nacionta paymanta rurasaq. Chaymanta Dios paypaq ñawikunata kicharan; chaymanta payqa rikuran unuy pukyuta kawsaq unuwan, chaymanta risqa, chaymanta unuy odreta huntachisqa, chaymanta wawata upyachisqa. Chaymanta Dios karqan wawawan; chaymanta wiñarqan, chaymanta tiyarqan chaqapi; hinaspa wachiq tukurqan. Hinaspa tiyarqan ch'in pachapi, hinaspa maman hurqurqan paypaq warmita Paran Egiptomanta. Chay pachapi karqan, hinaspa Abimelec nisqa, hinaspa Ocozat paypa amigon, hinaspa Ficol paypa ejercitomanta hatun kamachiq, Abrahamman rimaspa nirqan:

Dios qanwan kashan tukuy imapipas mayqinkunata ruwaspapas. Kunan chayrayku juraykuway ñuqaman Dyusta mana pantachiwasqaykita ñuqata, nitaq wiñayta nuqaq, nitaq sutita nuqaq, ichaqa allin rurayman kaqman ruwarqani qanwan, chaynallataq ruranki ñuqawan, chaymanta allpawan, maypichus qan tiyarqanki chaypi. Chaymanta Abraham nirqa: Ñuqa juramentusaq. Chaymanta Abraham Abimelekhta yaku pukyu kunamanta ninakurqan, chaykunata Abimelekhpa servinkunan hurqurqanku. Hinaspa Abimelech payman nirqa: Mana yachanichu pi qamman kay simita ruwarqa, manataqmi qam ñuqaman willawarkanichu, manataqmi ñuqa uyarirqanichu, aswanqa kunan punchawlla. Chaymanta Abrahamqa uwijasta wakakunatawan hap'ispa, Abimelech-man qurqa, hinaspa iskayninkupis tantakuyta ruwanku. Chaymanta Abrahamqa qanchis ñawi uywakunata sapallanta churarqan. Chaymanta Abimelec nirqa Abraham-man: ¿Imakunataq kanku kay qanchis uywa crias chay ovejaspa, maykunatachus sapallankuta churarqanki? Chaymanta Abraham nirqa: Chay qanchis ñuñuma uwijachakunata hap'inki ñuqamanta, chaywanmi kanqa ñuqapaq testimonio, ñuqa t'uqurqani kay pukyuta. Chay rayku suticharan chay chawpi sutinta Juchuy Puquyu Juramento, imaraykuchus chaypi iskayninku jurarqanku. Chaymanta paykunaqa huk tantakuyta rurarqanku juramento pukyupi; hinaspataq Abimelec sayarirqan, Ocozat paypaq amigon, chaymanta Ficol paypaq kallpamanta hatun kamachiq, hinaspataq paykunaqa kutirirqanku Filisteo runakunaq allpanman. Chaymanta Abraham tarpurqa chakrata juramento puquyup patanpi, chaymanta payqa chaypi wajyarqa

Apunchikpa sutinta: Dios wiñaypaq. Abrahamqa Filisteokunap allpanpi achka p'unchaykunata tiyakurqa.

22

Chaymanta karqan kay rimaykuna qhipaman, Dios Abrahanta llallicharqan, chaymanta payman nirqan: Abraham, Abraham, chaymanta paypas nirqan: Qhawayña, kaypi kani. Chaymanta nirqa: Hurquy churiykita munasqaykita, mayqantachus munarqanki, Isaacta, chaymanta riy allpa hatunman, chaymanta wischuy payta chaypi tullpuy haywaman huk urquskunamanta mayqinkunachus qanman niwaq. Abrahamqa paqariyaspa, paypa asnutaqa aparachirqa; iskay waynataqa paywanqa pusarqa, chaymanta Isaacta paypa churintapas; chaymanta t'aqaspa q'aspikunata tukuy ruphachiy ruwanapaq, paqariyaspa rirqa, chaymanta chayarqa chay sitioman, mayqintataq Diosqa paymanqa nirqa kimsa kaq p'unchaypi. Chaymanta Abraham paypa ñawikunaman rikurispa, chay sitiyuqta karumanta rikurqa. Chaymanta Abraham paypa wawasninkuman nirqa: Kaypi tiyaykuychik asnuwan; ñuqataq chaymanta wamra puriyusunchik kaykamanqa; chaymanta mukhuyukuspataq kutimusunchik qankunaman. Abraham hap'irqan llapan ruphachiy haywapaq k'aspikunata, chaymanta churarqan churin Isaac patanpi. Makikunawanmi hap'irqan ninata espadatapas, chaymanta iskayninku kuska purirqanku. Isaaqa niran Abrahammanta paypa taytanman: taytay; payqa niran: imataq, waway? Nisqa, chaymi rikuy nina chaymanta

k'aspikunapas, maypichus kachkan uwiha tukuy ruphachisqapaq? Abraham nirqan, Diosmi paypaq rikunku uwijata tukuy ruphachisqa haywapaq, wawa. Iskayninku kuska rispan, Dios payman nisqan kitimanmi chayarqanku; chaypim Abraham altarta ruwaran chaypi, hinaspa k'aspikunata churaran; hinaspa Isaacta churinta wataspa, payta altarpi k'aspikunapa hawanpi churaran. Chaymanta Abraham makinta mast'arirqan espadanta hap'inapaq, churinta wañuchinapaq. Chaymanta Apuq chaski payta waqyarqa hanaqpachamanta, chaymanta nirqa: Abraham, Abraham; paytaq nirqa: kaypi kani ñuqa. Chaymanta nirqa: Ama churankichu qan maki-yki-ta chay wamra-pi, nitaq ruwankichu pay-man ima-ta-pis; kunan-qa yachanitaq, imaraykuchus qan manchaku-nki Dios-ta; chaymanta mana waqaychawarqankichu qan churi-yki-ta munasqa-ta ñuqa-rayku. Hinaspa Abraham ñawisninkuwan hawaman qhawarispa rikurqa, hinaspa qhaway huk carnero wak'akusqa karqa Sabek yurapiqa wak'rankunawan. Chaymanta Abraham risqa, chaymanta chay carnero-ta hap'isqa, chaymanta pay-ta tukuy ruphachiy haywana-man wichayasqa Isaac pay churin rantipi-pi. Chaymanta Abraham sutiyachirqa chay kitip sutinta, Apu rirqa; chaymi kunanllawtaq ninqanku, Urqupi Apu rikurirqa. Chaymanta Apuq Willaqnin waqyarqa Abrahanta iskay kuti hanaqpachamanta, nispa, Ñuqapaq jurarqani, nin Apu, imaraykuchus kay rimayta ruwarqanki, mana waqaychaspa churiykita munasqaykita ñuqarayku, Chiqamanta bendicispa bendicisqayki, chaymanta mirachispa mirachisaq muhuykita, hanaqpachaq quyllurninkuna hina, chaymanta aqu hina mama quchaq

simpin kaqta; chaymanta muhuyki heredanqa awqankunaq llaqtankuta. Chaymanta bendicionasqa kanqaku qampa simillapi tukuy kay pachamamapa nacionkuna, ñuqapa kunturniyta uyariwasqaykimanta. Abraham paypa wawasninkuman kutirirqa; hinaspa sayarispa kuska riranku Juramento Pukyu-man. Chaymanta Abraham tiyakurqa juramentomanta pukyupi. Karqan kay rimaykuna qhipaman, hinaspa willakarqan Abrahampaq, nispa, qhawariy Milca paypas churikuna yurirqan Najorpaq qampa wawqiykipaq, Uzta punta wawata, hinaspa Buzta paypa wawqinta, hinaspa Kamuelpa Siriakunapa taytanta, hinaspa Chesedta, hinaspa Hazota, hinaspa Pildaschta, hinaspa Ieldaphta, hinaspa Betuelpa. Betuel-qa Rebeca-ta yuriyachirqa. Pusaq kay churikuna, maykunatachus Milca wacharan Nahorpaq, Abrahampa wawqinman. Chaymanta paypa chhinawarmin, sutinqa Phuyumayu karqan, paypas wachakurqan Tabekta, chaymanta Taamta, chaymanta Tajashta, chaymanta Maakajta.

23

Sarah kawsaynin karqan pachak iskay chunka qanchisniyuq wata. Hinaspa Sarah wañurqa Arbok llaqtapi, chay k'ikllupi kasqa, kayqa Hebron karqa Canaán allpapi. Hinaspa Abraham hamurqa Sarah-ta waqanaypaq, hinaspa llakikunaypaq. Chaymanta Abraham sayarirqa wañusqanmanta; chaymanta Abraham nirqa Hethpa churinkunaman nispa: Mitmaq chaymanta forastero ñoqaqa kani qankunawan; qowaychik

chayrayku ñoqaman aya pampanapaq jap'iyta qankunawan, chaymanta pampasaq wañusqayta ñoqamanta. Kutichirqanku chaymanta Hethpa churikunan Abrahamman, nispa: Mana, apu. Uyariwayku, qan Dyusmanta qhapaq kanki ñuqaykupi. Ñuqaykupa akllasqa pampanakunapi pampay wañusqaykita. Mana pipas ñuqaykumanta harkasqachu pampanankunanta qanmanta, chaypim pampanayki wañusqaykita. Sayarispa hinaspa Abraham kunkarikurqa allpap llaqtanman, Hetpa churinkunaman. Hinaspa Abraham paykunaman rimariqa, nispa: Sichus qankunaqa animuyuqta charinkichis, chaymi nuqapa wañusqayta nuqapa ñawpaqinmanta pampanapaq, uyariwaychis nuqata, hinaspa Efronman, Zoharpa churinman, nuqamanta rimaychis. Chaymanta quchun ñuqaman chay iskaynintin machayta, chay paypa kan, chay kaq paypa chakrapa huk rakimpi; chaniyuq qullqiwan quychik ñuqaman chayta qankunapi pampana tiyaypaq. Efron chaytaq tiyakusharqan Hetpa churinkunapa chawpipi; chaymanta Efron Heteo kutichispa Abrahamman nirqan, Hetpa churinkuna uyarichkaptinku, chaymanta tukuy llaqtaman yaykuqkuna uyarichkaptinku, nispa: Ñuqawan kay, apu, chaymanta ñuqata uyariy; chakrata, chaymanta machaytataq paypi kaqta, qamman quni; tukuy ñuqapa llaqtamasispa ñawpaqninpi qamman qurqani; wañusqaykita pampay. Chaymanta Abraham yupaycharan kay allpap runakunap ñawpaqninpi. Hinaspa Efronman nirqa uykunaman, runakuna ñawpaqninpi kay pachapa, sichus ñuqaman kanki, uyariway, chakrapa qullqinta hurquy ñuqamanta, hinaspa wañusqayta chaypim pampasaq. Efronqa Abrahamta kutichirqa, nirqa: Mana, apu; uyarirqanim,

allpaqa tawa pachak qullqi didrachmakuna; ichaqa imachus kanman chayqa ñuqapawan qampawan chawpipi? Qan chaymanta wañusqaykita pampay. Chaymanta Abrahamqa uyarirqa Efronmanta, chaymanta Abrahamqa kutichirqa Efronman qolqeta, chayta rimasqa uyarikunaman Hetpa churinkunapa, tawa pachak didracma qolqepa allin qhatiqkunapaq. Chaymanta Efronpa chakran sayarirqa, mayqinchus karqa iskay kuti machaypi, mayqinchus kan Mambripa ñawpaqenpi, chakran chaymanta machay, mayqinchus karqa chaypi, chaymanta tukuy sach'a, mayqinchus karqa chakrapi, chaymanta tukuy imapas mayqinchus kan paypa saywakunapi muyuriqpi, Abrahamman, tiyay kananpaq Hetpa churikunapa ñawpaqenpi, chaymanta tukuykunapa llaqtaman yaykuqkunapa ñawpaqenpi. Kay imakuna qhipaman, Abraham p'amparkurqa Sarahta paypa warmintan chakrapa mach'aynimpi iskay kutipi, mayqinchus karqa Mamre ñawpaqninpi, kayqa karqa Hebrón Canaán allpapi. Chaymanta chaqra chaymanta machay ñan karqan chaypi, Abraham man tiyayninman pampanapaq churasqa karqan Heth churikuna manta.

24

Hinaspa Abraham karqan kuraq, p'unchawkunapi ñawpaqman puriq, hinaspa Apu bendicionarqan Abrahamta tukuy imapi. Chaymanta Abraham nirqa paypa churinta, paypa wasinpi aswan kuraq kaqta, tukuy paypa imaninkunapa kamachiqta:

Churay makiykita noqapa chankaypa uranpi. Chaymanta ñuqa qamta juramentochini Apu hanaq pachaq Diosninwan, chaymanta kay pachaq Diosninwan, mana churiy Isaacpaq warmita hurqunankipaq Cananeo ususikunamanta, paykunawan ñuqa tiyani paykunapi. Ichaqa nuqa allpaman, maypichus yurisqa karqani, rinki, chaymanta nuqa aylluyman rinki, chaymanta chaypi hurqurinki warmi nuqa churi Isaakpaq. Chaywanqa erqe paymanqa nirqa: ¿Manachu warmi munankumanchu ñuqawan kutimuyta kay allpaman? ¿Churiykita kutichisaq allpaman, maymantataq lloqsirqanki chaymantataq? Nirqa chaymanta payman Abraham: Qhaway qampaqllapaq, ama kutichiychu churiyta chaypi. Yaya Dios hanaq pachapa Dios chaynallataq kay pachapa Dios, paymi ñuqata apamurqan taytaypa wasimanta, chaynallataq kay pachapamanta maypichus yuririqani, paymi ñuqawan rimasqa, chaynallataq paymi ñuqaman jurasqa, nispa, qamman qusaq kay pachata chaynallataq qampa muhuykiman, paymi kachanqa paypa Chaskinta qampa ñawpaqniykipi, chaynallataq hap'inki warmita churiypaq chaypiqa. Sichus manachu munay warmi riyta qamwan kay allpaman chayqa, chuyasqa kanki juramentiymanta; sapallataqa churiyta ama kutichiychu chayman. Chaymi chay wamraqa churarqan makinta Abrahampa chunkurin uraypi, paypa apunpa, chaymi jurarqan payta kay simiymanta. Chaymanta chay erqi chunka camellukunata apakurqa paypa apunpa camellukunamanta, hinaspa tukuy allin imakunata paypa apunpa kikinwan apaspa; hinaspa sayarispa rirqa Mesopotamiaman Najor llaqtaman. Chaymanta payqa kamayuqkunata llaqtap hawanpi samachirqa,

yakup pukyunpa qayllanpi, ch’isi pachapi, warmikuna yaku apamuy lluqsimuqtin. Hinaspa nirqa: Apu, Dios apuymanta nuqapa Abraham, allin puriyta qoway ñawpaqniypim kunan p'unchaypi, hinaspa ruwayku khuyayta apuywanwan nuqapa Abraham. Qhaway, ñuqa yaku pukyup patanpi sayani, chaymanta llaqtapi tiyaqkunapa ususinkuna yaku aysanapaq lluqsimunku. Chaymanta kanqa chay sipas mayqantachus ñuqa ninay, Unkuykachay qampa yaku mankita, chayrayku upyayman, chaymanta ninman ñuqaman, Upyay qam, chaymanta qampa camellusniyuqtapas yakuchisaq upyashaqankukama, chaytaqa qam wakichirqanki qampa churipaq Isaacpaq; chaymanta kaypiqa yachasaq imaraykuchus qam ruwararqanki khuyayta ñuqap apuywanwan Abrahamwan. Chaymanta karqan ñawpaq tukuchinanpaq payta rimayta sunqunpi, chaymanta qhaway, Rebeca lloqsimurqan, chay yuriqsqa Betuel churimanta, Melchas warmip Nahor wawqinpas Abrahampa, hap'iqta unu mankhata qhipanpi. Chay qhari warmi karqan ancha sumaq rikuyninpi, qhari warmi karqan, mana ima qhari riqsirqan payta. Uraykuspa pukyu pataman, huntachirqan yaku mankanta, hinaspa wicharqan. Chayna erqe phaway paywan tupanakuypaq, chaymanta nirqan: Qomay noqaman huch'uy yakuta qampa unu mankamanta. Payqa nirqa: Upyay, apu, chaymanta utqaylla unuyuq mankanta brazonninman urqurqa, hinaspa payta upyachirqa upyayta tukuykama. Chaymanta nirqa: Qampa kamiyluykunamanpas yakuta qusaq tukuyninkuna upyananka ma. Chaymanta utqayarqa, chaymanta ch'usaqyachirqa unuyuq mankata ukyachina mankamanqa,

chaymanta phawayarqa pujyuman yapamanta aysanapaq, chaymanta unuta aysarqa tukuy kamiyukunaman. Chay runataq allinta qhawaspa payta upallalla karqan, yachanaykipaq sichus Apuqa allin ruwaspa karqan ñanta paypa utaq mana. Karqan, chaymanta imaraykuchus tukuy kamayuqkuna upyayta saqirqanku, chay runa hurqurqan quri ninrinkuna huk drachma llasayniyuq, iskay muñeqeraskunata paypaq makinkunapi, chunka quri llasayniyuq. Chaymanta payqa tapurqan payta, chaymanta nirqan, pitaq taytayki kanki. Willaway, sichus taytaykipa chaypi kanchu mayqin ñuqaykupaq samana. Payqa nirqan payman: Bathuelpa ususinmi kani, Milcahpa, paymi Nahorpaq wacharan. Hinaspa paymanqa nisqa: Qichwa hinaspa mikhuna achka ñuqanchikpa kan, hinaspa t'uqanapaq sitio kan. Chaymanta kusisqa kachkaspa chay runa Apunchikman muchuykurqan. Chaymanta nirqan: Bendicionasqa Apu Dios noqaq apuyniy Abrahampaq, paymi mana saqirqanchu paypa allin kayninta, chaymanta chiqap kayninta, noqaq apuymanta; noqatapas Apuqa pusarqan noqaq apuypa wawqinpa wasinman. Hinaspa phaway ususi willarkurqa mamanpa wasinman kay rimaykuna hina. Rebecaqa-taq wawqin karqan, pay-pa sutinqa Laban, chaymanta Laban phawaykarqan runa-man hawa-pi pukyuman. Chaymanta karqan, imaraykuchus rikurqan ñawiq'ipikunata, chaymanta muñeqakunata panipatanpa makikunapi, chaymanta imaraykuchus uyarirqan Rebecapa, panipatanpa, simikunata, nispa: Chaynatam nirqan ñuqaman chay runa, chaymanta hamurqan chay runaman, payqa sayasqa karqan kamelukunapi pukyupi. Chaymanta paymanqa nirqan,

kaymanmi haykumuy, Apunchikpa bendicionniuq; imaraykutaq hawapi sayashanki? Ñuqa wakichirqani wasita, chaynallataq kamilukunapaq sitiyuta. Yaykurqa hinaspa chay runa wasiman, karqarqa camellokunatawan, qorqa ichhu hinaspa mikhunata camellokunapaq, yakutapas maqchikuypaq chakisnin paypaq, hinaspa chakisninman runaskunapa paywan kaqkunapa. Chaymanta churarqa paykunaman t'antakunata mikhunapaq, chaymanta nirqa: Mana mikhusaqchu ñuqa rimaykunayta rimaykama, chaymanta nirqa: Rimay. Hinaspa nirqan: Abrahampa churinmi kani. Dios chaytaq bendicionarqa nuqapa apuyta ancha, chaymanta yupaycharqan; chaymanta qorqan payta uwijasta, chaymanta ternirusta, chaymanta qolqeta, chaymanta qorita, wawakunata, chaymanta warmi servidorakunata, camellukunata, chaymanta burrukunata. Chaymanta Sarah, apuypa warmin, huk churita wachachirqa apuyman paypa maqachakusqanmanta qhipaman, chaymanta payman tukuy imayninchistapas qurqa paypa kasqanta. Chaymanta apuyniy jurk'achiwarka ñuqata, nispa: Mana qamqa hurqunki warmita churiypaq Cananeokunap ususinkunamanta, maypichus ñuqaqa yaqa kawsani paykuna allpanpi. Ichaqa taytaypa wasinman rinki, aylluymanpas, chaymanta chaymantan churiypaq warminta apamunki. Ñiwarqani kuraq masiyman: Mana icha warmi ñuqawan rikunqachu. Chaymanta payqa ñuqaman nirqa, Apu Dios mayqanpa ñawpaqninpi ñuqa allin karqani, paymi Chaskinta qanwan kachanqa, chaymanta paymi ñanniyki allin puririchinqa; chaymanta qamqa warmita churiypaq horqonki aylluymanta, chaymanta taytaypa wasinmanta. Chaymanta mana huchayuq kanki ñuqap

maldiciunniykunamanta, imaraykuchus sichus hamuqtiyki ñuqap aylluman, hinaspa mana qanman qunkuchu, chaymanta mana huchayuq kanki ñuqap juramentunniypa. Chaymanta kunan punchaw yaku pukyu pataman chayaspa nirqani, Apu, apuyniy Abrahammanta Dios, sichus qam ñanniypi allin purichiwanki, maypichus kunan noqa purishaykani chaypi, qhaway noqa yaku pukyupi sayashani, chaymanta llaqtamanta runakuna ususinkuna yakuta horqomuy lloqsimunku, chaymanta sipas warmi kanqa, maypitachus noqa ninay, upyachiwayku huchuy yakuta yaku mankayniykimanta, chaymanta payqa niwan, chaymanta qampas upyay, chaymanta camellosniykipaqpas yakuta horqomusaq, kayqa warmi maytachus Apu wakichirqa kikin servinten Isaacpaq, chaymanta kaypi yachasaq, imaraykuchus qam khuyayta ruwanki apuyniy Abrahampaq. Chaymanta karqan ñawpaq tukuchiyta ñuqa rimayta ukhu yuyayniypim, chaylla Rebeca lloqsirqan, charikuspa unuyaq mankhata rikranpi, chaymanta uraykurqan pukyuman, chaymanta yakuta horqorqan, ñuqa nirqani ichaqa payta, upyachiy ñuqata. Hinaspaqa urqhuspa uraykachirqa unuykunata qhipinata kikinpa muq'uynin patapi kikinmanta, hinaspa nirqa: Upyay qam, hinaspa qampa kamirukunatapas upyachisaq, hinaspa upyarqanku, hinaspa kamirukunatapas upyachirqa. Chaymanta tapurqani payta, hinaspa nirqani: Pipataq ususi kanki? Willaway ñuqaman. Payri nirqa: Bathuelpa ususinmi kani, Najorpa churinpa, payta Milka wachachirqa paymanqa. Chaymanta churarqani paymanqa rinrinkuna, hinaspa makinkuna patanpi churarqani churanakuna paypaq. Chaymanta kusisqa, noqaqa

muchakurqani Apuman, chaymanta bendiciurqani Aputa, Diostaqa apuypaq noqapaq Abrahampa, mayqan prospero ruwawaran noqaqa chiqap ñanpi, hapinapaq ususiqa wawqenpaq apuypaq noqapaq chunkaqa wawaynin. Sichus chayqa qankuna llakikuyta allin kaytawan ruwankichis apuyman, mana chayqa willaywaychis, chaynapi pañaman utaq lluq'iman kutimusaq. Kutichispa, Laban chaymanta Betuel ninku: Apumanta lluqsirqa kay imapas, mana atisunchu qamman rimayta mana allin utaq allin. Kaypi Rebeca ñawpaqniykipi kan, hap'ispa ripuy, hinaspa kaychun warmi qhapaq kayniykipa churinman, imaynan Qhapaq rimaran. Abrahampa servinninqa paykunapa rimayninkuta uyarisqanmanta, Apunchikman allpapi mukhurirqa. Hinaspa chay wamra qollqe p'uyñukuna hinaspa qori p'uyñukuna hinaspa p'achakuna hawaman apamuspanqa, Rebecaman qorqa; hinaspa regalokuna paypa turinmanpas, hinaspa paypa mamanmanpas qorqa. Hinaspa mikurqanku, upyarqanku, paypas, chay runakunapas paywanmi kaqkuna. Hinaspa puñurqanku. Tutamanta hatarispan nirqan: Kachawaychik ñuqata, apuyman ripunaypaq. Nirqanku chaymanta paypa wawqinkuna, chaynallataq mama: Qhipachun sipas ñuqaykuwan chunka p'unchaw hina, chaymantaqa ripunqa. Payqa nirqan paykunaman: Ama hark'awankichischu, Apuqa allin ruwarqan ñuqap ñanniyta. Kachamuwaychis, chaynapi ripusaq ñuqap Apuyman. Paykunataq nirqanku, Warmitata waqaychis, chaymanta paypa siminmanta tapuychis. Chaymanta Rebecata waqyarqanku, chaymanta payta nirqanku: ¿Kay runawan rinki? Payqa nirqan: Risaq. Chaymanta paykuna

kacharpurqanku Rebecata, paykunapa paniñkuta, chaymanta paypa imaninkunata, chaymanta Abrahampaq serviqninta, chaymanta paywan kaqkunata. Hinaspa bendicionakurqanku Rebecata, hinaspa nirqanku: Ñañanchik ñuqaykuq kanki, tukuy chunka warankakuna warankaman, hinaspa heredananchik muhuyki llaqtakunata awqakunaq. Rebeca hinaspa paypa warmikuna sayarispa camelloskunaman siqaykuspa, chay runawan risqaku; chaymanta wambraqa Rebecata apaspa ripusqa. Isaac chaninpas puriykacharan chinkana pampapi rikuy pukyumanta, paypas tiyakuran chinkayman rikuq allpapi. Chaymanta Isaac lloqsirqa pampaman rimanakuypaq ch'isiyaqman, chaymanta wichaylla qhawarispanqa ñawikunanwan, camelokunas hamusqankunata rirqa. Chaymanta Rebeca ñawikunawan ñawpaqman qhawarispa Isaacta rikurqa, chaymanta camelomanta urmaykurqa. Chaymanta wawamanqa nirqa: Pichus kanman chay runa purichkan pampapiqa ñuqaykuman tupanakunapaq? Chaymi wamra nirqa: Kayqa ñuqap apuymi; chaymi payqa pañuelo-ta hap'ispa churakurqa. Chaymanta wamraqa Isaacman tukuy rimaykuna rurasqanta willakurqan. Isak mamanpa wasinman yaykurqan, hinaspa Rebecata hurqurqa, hinaspa paypa warmin tukurqa, hinaspa payta munakurqa, hinaspa Isaq mamanmanta Saramanta kusichisqa karqa.

25

Yapaykunapas Abraham warmita hurqurqa, paypa sutin

Keturah karqa. Payman wachakurqa Zombranta, Iezanta, Madalta, Madiamta, Iesbokta, Soietapas. Iezanqa yachachirqa Sabata, Dedantapas; Dedanpa churinkunaqa Assourieim, Latousieimpas, Laomeimpas karqanku. Midiampa churikunaqa Gepher, Apher, Enoch, Abida, Eldaag karqanku, tukuy kaykuna Keturahpa churinkunan karqanku. Ichaqa Abrahamqa tukuy kapuyninkunata churin Isaacman qurqa. Chaymanta Abraham paypa panikunapa churinkunaman regalukunata qurqan, hinaspa paykunata Isaac paypa churimanta kacharpurqan, paymi astawanraq kawsachkashtin, intichiqman intichiq allpaman. Kaykunam chay watakuna p'unchaykunamanta Abrahampa kawsayninmanta, mayqinkuna kawsarqan: pachak pichqayuq qanchiskunka watakuna. Chaymanta chinkaykuspa wañurqa Abraham allin machu kaypi, machu runa, chaymanta hunt'a p'unchawkunawan, chaymanta yapasqa karqa paypa ayllukunaman. Chaymanta payta pamparkurqanku Isak chaymanta Ismael, paypa churinkuna, iskay kuti machaypi, Efron chakrapi, Zohar Heteopa churinpa, mayqinchus kashan Mamre ñawpaqninpi, chakrata chaymanta machayta, mayqintachus Abraham rantikorqa Het churinkunamanta; chaypi pamparkurqanku Abrahamta, chaymanta Sarata paypa warminta. Karqan chayqa Abrahampa wañunanmanta, Dios bendicirqan Isaac churinta, chaymanta Isaac tiyarqan rikuypa pukyu qayllanpi. Kaykunam wiñaykuna Ismael Abrahampa churinmanta, payta wacharan Agar Egipciomanta, Sarapa sirviq warmin, Abrahamman. Chaymi kaykunaqa sutinkunam Ismailpa churinkunapa, sutinkuna hina paypa mirayninkunapa; ñawpaq wachakusqa Ismailmanta, chaymanta Nabayot,

chaymanta Qidar, chaymanta Nabdil, chaymanta Masam, chaymanta Masma, chaymanta Duma, chaymanta Masi, chaymanta Xodan, chaymanta Tayman, chaymanta Yitur, chaymanta Nafis, chaymanta Qidma. Kaykunam kanku Ismael churinkuna, chaymanta kaykunam sutinkuna paykunapa carpakuna ukhupi, chaymanta paykunapa llaqtakuna ukhupi, chunka iskayniyuq kamachiqkuna paykunapa nacionesninkuna hina. Chaymanta kaykunam watakunan Ismael kawsayninpa, pachak kimsa chunka qanchis wata, chaymanta pisiyaspa wañurqa, chaymanta yapasqa karqa aylluninman. Tiyakurqa Havilah-manta Shur-kama, mayqinchus Egipto-pa ñawpaqenpi kashan Asiria-kuna-man chayaykama, tukuy pay-pa wawqe-kuna-pa ñawpaqenpi tiyakurqa. Chaymanta kaykunam karqan wiñay puriykuna Isaac, Abrahampa churinmanta; Abrahammi yurirqan Isaacta. Karqa hinaspa Isaac tawachunka watayuq karqa, haykupi hurqurqa Rebecata, usustanta Betuelpa Sirioq, Mesopotamiamanta Siriamanta, paniñinta Labanpa Sirioq, paypaq warmipaq. Isaakqa Apunchikta mañakurqan Rebeca paypa warmin rayku, imaraykuchus payqa mana wachaq karqan, hinaspa Diosqa payta uyarirqan, chaymi Rebeca paypa warminqa wiksayurqan. Warmakunaqa paypi phinkikurqanku; nisqataq: Sichus khaynata ñuqapaq kanqa chayqa, ¿imaraykutaq kayqa ñuqapaq? Payqa risqa tapukunapaq Yayamanta. Hinaspa Apu payta nirqa: Iskay nasyunkuna qhasqu ukhuykipi kanku, hinaspa iskay runakuna wiksa ukhuykimanta rakisqa kanqanku, hinaspa runa runata yallinqa, hinaspa aswan hatun qharqa aswan huch'uyta. Hinaspa hunt'asqa karqan p'unchaykunaqa wachananpaq payta, hinaspa kaypi iskaynintin

karqan paypa wiksanpi. Paqariq lloqsirqa puka, tukuynin hinaqa millwa qara, chaymanta sutiyarqan paypaq sutin Esaú. Chaymanta kay qhipanpi paypa wawqin lloqsirqan, chaymanta paypa makin Esaúpa chaki tullurinmanta hap'isqa karqan, chaymanta paypa sutinta sutichirqan Jacob nispa. Isaaqa karqan suqta chunka watayuq, Rebeca paykunata wachaptin. Wiñarqanku waynakuna, chaymanta Esaú karqan chaku ruwayta yachaq runa, chakra runa; aswanpas Jacob karqan mana ruwasqa runa, wasi ukhupi tiyaq. Munakurqataq Isaac Esaúta, chayrayku paypa chakusqan mikuy karqan paypa; Rebecataq munarqa Jacobta. Wayk'uykurqan-raq Jacob t'imputa, chaymantaqa Esaú chakramanta hamurqan pisiyaspa. Chaymanta Esaú nirqa Jacobman: Mikhuchiwayku kay puka yanukusqamanta, imaraykuchus sayk'usqam kani. Chaymi sutinqa Edom karqa. Nirqataq Jacob Esaúman: Rantiway kunan p’unchay paqarimuy derechonikiyta. Chaymanta Esaú nirqa: Qhaway, ñuqa wañuyman rini, chaymanta ¿imaraykutaq ñuqapaq kay pañakayniyuq kay? Chaymanta Jacob nirqa paymanqa: Jurachikuy ñuqaman kunan, chaymanta jurachirqa paymanqa. Chaymanta Esauqa ranticharqa pañakayninta Jacobman. Jacobqa Esauman t'antata qurqa, lentejaspa lawatapas, hinaspa mikurqa, upyarqataq, chaymanta sayarispa ripurqa, Esauqa pañaykuna derechota pisiyachirqa.

26

Karqan chaymanta yarqaykamurqa llantu patapi, chikan

karqan yarqay ñawpaq mayqan karqan Abrahampaq tiempunpi. Rirqan chaymanta Isaak Abimelekhman, rey Filisteopaq, Geraraman. Apu payman rikurimurqa, hinaspa nirqa: Ama Egiptoman uraykuychu, aswanqa tiyakuy chay allpapi mayqintataq qanman nisqayman. Hinaspa kay allpapi tiyakuy, hinaspa qanwan kankani, hinaspa bendicionasqayki, qanmanmi chaymanta qanpa muhuykimanpas qusaq tukuy kay allpata, hinaspa sayachisaq ñuqap juramentonta, mayqen jurarqani qanpa taykin Abrahamman. Hinaspa qampa muhuykita mirachisaq hanaq pachapa quyllurkunahina, hinaspa qampa muhuykiman kay allpata tukuyta qusaq, hinaspa qampa muhuykipi kay allpapa nacionkunap tukuynin bendicionasqa kanqaku. Chaypa rantipi, Abraham taytayki ñuqap kunkayta uyarirqan, hinaspa ñuqap kamachikuyniykuna, ñuqap kamachikuykuna, ñuqap allin kamachiykuna, hinaspa ñuqap kamachikuykunata waqaycharqan. Isaac Gerara-pi tiyakurqa. Tapuykurqanku chaymanta chay llaqtap runakuna Rebecamanta, paypa warmimanta, hinaspa nirqan: Ñañaymi, manchakurqan chayrayku niyta: Warmiymi, manachu wañuchiwanankupaq payta chay llaqtap runakuna Rebecamanta, imaraykuchus sumaq rikuyniyuq karqan. Karqan chaypi unay pachata, hinaspa Abimelec, Gerarpa kuraqa, ventanawan qhawaspa Isaacta Rebecawan, paypa warminwan, pukllashaqta rikurqan. Abimelech Isaacta waqyarqa, hinaspa payqa nirqa: ¿Chayqa qampa warminchu? Imaraykutaq Ñañaymi nispa nirqanki? Isaqqa paymanqa nirqa: Nirqanim, ama hayk'aqpas payrayku wañusaq nispa. Abimelech paymi payta nirqa: ¿Imamantataq

kay rurarqanki ñuqaykuman? Pisi faltasqallapim wakin ñuqap aylluymanta warmiykiwan puñurqanman, chaymi ñuqaykuman mana yachayta apamuwaq karqanki. Kamachirqan chaysi Abimelech tukuy pay runakunaman, nirqan: Tukuy chay runata llaqtasqa chaymanta pay warminmanta, wañuywanmi huchayuq kanqa. Isaac chay allpapi tarpusqa, hinaspa chay watapi pachak kutiyuq sebadanta tarisqa, Señorqa payta bendicionasqa. Chaymanta yupay chayasqa runa, chaymanta ñawpaqman puriq aswan hatun tukurqa, ancha hatun tukurkama. Chaymi paypa karqan uywa uywakuna, hinaspa uywa wakakuna, hinaspa chakra llank'aykuna achka. Filisteokunaqa paytataq qhiparkurqanku. Chaymanta tukuy pukyukuna mayqinkunatachus paypa taytanpa wawankuna t'uqurqanku paypa taytanpa tiemponpi, chaykunata Filisteokuna wisq'arqanku, chaymanta chaykunata allpawan hunt'achirqanku. Nirqa chaymanta Abimelech Isaacman: Ripuy ñuqaykumanta, chaymi aswan sinchi ñuqaykumanta tukurqanki ancha. Chaymanta Isaac chaymanta ripurqan, Gerar quebradapi samarqan, chaypitaq tiyarqan. Chaymanta yapamanta Isaqqa yaku pukyukunata allaykurqa, chaykunata allaykurqanku Abrahampaq churinkuna paypa taytanmanta, chaymanta chaykunata wisq'arqanku Filisteukunaqa Abrahampa wañuyninmanta qhipaman paypa taytanta; chaymanta paykunaman sutikunata churarqa sutikuna hina, chaykunata sutichirqa paypa taytan. Chaymanta Isaacpa wawankuna Gerarpa quebradanpi allaykurqanku, chaymanta chaypi kawsaq yakupa pujyunta tarikurqanku. Chaymanta Gerarpa michiqkuna Isaacpa michiqkunawan

maqanakurqanku, nirqanku yakuqa paykunapa kasqanta, chaymanta pukyupa sutinta Mana Allin Ruway suticharqanku, paykunaqa mana allinta ruwarqanku payta chayrayku. Chaymantataq ayqimanta lluqsispa huk pukyuta allaykurqa, chaymantapas chay pukyumanta maqanakurqanku, chaymi sutinta Chiqniy nispa churarqa. Chaymanta lluqsispa, chaypi huk pozo t'uqurqa, manataqmi paymanta maqanakurqankuchu. Chayrayku sutinta Hatun Pampa nispa sutinchasqa, nispa: Kunanqa Apunchik ñuqanchikpaq hatun pachata quwanchik, kay pachapi wiñachiwasqanchiktaqmi. Chaymanta juramento pozoman wichaykamuran. Hinaspa Apunchis payman rikurikurqan chay tutapi, hinaspa nirqan: Ñuqam kani Abraham yayaykipa Diosninmi, ama manchakuychu, qanwanmi kani imaraykuchus, hinaspa bendiciykusqayki, hinaspa muhuykitam mirachisaq Abraham yayaykipa rayku. Chaymanta paymi chaypi huk altarta ruwaran, chaymanta Apunchikpa sutinta waqyaran, chaymanta chaypi carpanta churaran; Isaacpa wawankuna chaypi huk pukyuta allaykurqanku Gerarpa quebradanpi. Chaymanta Abimelec payman rin Gerarmanta, chaymanta Ocozat paypa amigun, chaymanta Ficol paypa ejercitunpa hatun comandanten. Chaymanta Isaac paykuna-ta nirqa: ¿Imarayku hamurqankichis ñuqaman? Qankunataq chiqnikuwankichis, chaymanta kachariwankichis qankunamanta. Paykunaqa nirqanku, rikuspanchikmi rikurqanchik Apunchik qamwan kasqanta; chaymi nirqanchik, kaychun juramento ñuqanchikkuna chawpinpi chaymanta qam chawpinpi, chaymi qamwan huk tratota ruwasunchik, Ama ñuqanchikkunawan millay ruway, imaraykuchus mana qanta

chiqnikurqaykichikchu ñuqanchik, chaymanta imayna allin qamta tratarqaykichik, chaymanta qanta kacharpurqaykichik hawka kayniywan; chaymanta kunanqa qam bendicionasqa kanki Apunchikpa. Chaymanta paykunapaq banqueteta ruwaran, chaymanta mikhuran, chaymanta upyaran. Chaymanta tutamanta hataririspa, sapa runa qayllanman jurasqa, chaymanta Isaac paykuna kachasqa, hinaspa paymanta qhispiywan ripusqaku. Chay p'unchaypi karqan, chaymanta Isaacpa wawankuna chayamuspa payta willarqurqanku askasqanku chay pujyumanta, hinaspa nirqanku: mana yakuta tarisqaykuchu. Chaymanta payqa sutichirqa chayta Juramento, chayrayku payqa chay llaqtaman sutinta churirqa Juramento Pozo nispa, kunan punchawkama. Karqan Esau tawa chunka watayuq, hinaspa hurqurqa warmita Judittaqa, Beeri Hititopa ususinta, hinaspa Basemattapas, Elon Hititopa ususinta. Chaymanta paykunaqa llakiyta qurqanku Isaacpaq chaymanta Rebecapaq.

27

Karqan chaymanta qhipaman machu tukuy Isaac, chaymanta llañuchisqa karqan ñawiykuna paypaq rikuypaq, chaymanta waqyarqan Esaúta churinta paypaq kuraqta, chaymanta nirqan payman: Churiy, chaymanta nirqan: Qawaykuway, ñuqam kaykuni. Chaymanta nirqa: Qhaway, maqasqa kani, chaymanta mana yachanichu wañuy p'unchayta. Kunan chayrayku hap'iy qampa imaykikunata, chay wach'i q'ipita, chaynallataq chay

wach'ita, hinaspa lluqsiy pampa pataman, hinaspa chakuy ñuqapaq chakuta. Chaymanta ruway ñuqapaq mikhuykunata imaynan munani ñuqa, chaymanta apamuy ñuqapaq mikhunaypaq, chayrayku bendicionasunaykipaq qan ñuqap animay, ñawpaqta wañunaypaq ñuqa. Rebecachataq uyarirqa Isaac rimasqanta Esauman paypa churinman, Esautaq rirqa pampa pataman chakuyta hapinapaq taytanpaq. Rebeca nispaykurqa Jacobman churinta aswan sullk'aqta, qhaway, uyarirqani qan yayaykita rimasqanta Esauman qan wawqiykiman, nispa, Apamuy ñuqaman chakuta, chaymanta ruway ñuqaman mikhuykunata, mikhuspa bendicisaykipaq qan Apunchikpa ñawpaqninpi ñuqa wañunaymanta ñawpaqpi. Kunan chaymi churiy, uyariway, imaynan ñuqa qamman kamachikuykisqa. Chaymanta uwijaman rispa, apamuy ñuqapaq chaymanta iskay uchuy cabrakunata llamp'ukunata allinkunata, chaymanta rurasaq paykunata mikhuykunata yayaykipaq, imayna munakun. Chaymanta taytaykiman apamunki, chaymanta mikhunga, chaynapi taytayki qanta bendicionninwan mana wañuchkaspa. Jacobqa Rebecaman, mamanman, nirqa: Esauqa, ñuqap wawqiyqa, millma runam, ñuqataq llañu runam. Mana hayk'aqpas llank'awanqachu taytay, chaymanta kanqani paypa ñawpaqninpi qhechuyachkaq hina, chaymanta apamunqani ñuqapaq kikin maldiciónta, mana bendiciónta. Mamanqa paymanqa nirqa, noqapim kachun maldiciónniyki, wawa; sapalla uyariway kunanka, rispa apamuy noqaman. Rispa chayaspa hurqurqa, hinaspa apamurqa mamanman, hinaspa paypa maman mikhuykunata ruwarqa, imaynan paypa taytanqa munarqa. Chaymanta Rebeca hap'ispa

Esaúpa, aswan kuraq churinpa, sumaq unchunta, chay paypa wasipi karqan, p'achasqa Jacobta, aswan sullk'a churinta. Chaymanta ch’usaq cabramanta qarata churarqan paypa rikrankunapi, chaymanta paypa q’ala kunkapi. Chaymanta qurqa mikhuykunata, chaymanta t'antakunata mayqinkunata ruwarqa, Jacobpa makikunaman, paypa churinman. Hinaspa taytanman apaykamurqa, nirqataq: Tayta, paytaq nirqa: Kaypi kani ñuqa, pi kanki qam, waway? Chaymanta Jacob nirqa taytaman: Ñuqa Esau, punta wachakusqa-yki, ruwarqani ima-hina rimawarqanki ñuqa-man. Hatarispan tiyakuy, chaymanta mikuy chaku-y-manta, chaynapi bendicionawanqa alma-yki ñuqa-ta. Isaac paypa churinman nirqa: ¿Imachus kayqa, chayta utqaylla tarisqanki, waway? Payqa nirqan: Chayta Taytay Dios qampa ñawpaqniypi qurqan. Isaakqa nisqa Jacobman: Asuykamuy ñuqaman, chaymanta llaqwasqayki, wawa, sichus qam kanki churiy Esau utaq mana. Jacobqa acercakurqa Isaacman, paypaq taytanman, hinaspa llanchaykurqa payta, hinaspa nirqa: Chiqamanta kunkaqa Jacobpa kunkanmi, ichaqa makinkunaqa Esaúpa makinkunami. Chaymanta mana riqsirqanchu payta, karqan chayrayku makinkuna paypa, imaynan makinkuna Esaú wawqinpa paypa, millwasapa; chaymanta bendiciurqan payta, chaymanta nirqan, qamchu kanki churiy Esaú? Payqa nirqa: Ñuqa. Chaymanta nirqa: Apamuy ñuqaman, chaymanta mikuysaq qampa chakuymanta, wawa, chaynapi ñuqapa almay qanta bendicisunaykipaq. Chaymanta payman qurqa, chaymanta mikurqa, chaymanta payman vinuta apamurqa, chaymanta upyarqa. Hinaspa Isaak taytanqa paymanqa nisqa: Haykumuway ñuqaman, hinaspa much'akuway, waway.

Chaymanta askhayaspa muchasqa payta, chaymanta musphayasqa paypa p'achankuna musphayninkunata, chaymanta bendicisqa payta, chaymanta nisqa: Qhaway, churiypa musphayninqa chakra hunt'apa musphayninmi hina, maytachus Apu bendicisqa. Chaymanta Dios qunqachu qamman hanaq pachap qusap manta, chaymanta kay pachap sumaq wiñaynin manta, chaymanta achka tarpukunap chaymanta vinop. Hinaspa nacionkuna qamman llank'achunku, hinaspa kuraqkuna qamman muchuchunku, hinaspa wawqiykipa apun kay, hinaspa taytaykipa churinkunaqa qamman muchunqaku. Qamta millachiqqa millachisqa kachun, chaymanta qamta bendicionchaqqa bendicionasqa kachun. Chaymanta pacha Isak Jacobta, churinta, bendicispa tukuchiptin, Jacob Isak yayaynin ñawpaqinmanta lluqsisqanman hina, Esaú wawqin chakumanta hamurqan. Chaymanta paypas mikhuykunata rurasqa, chaymanta taytanman apasqa, chaymanta taytanman nisqa: Taytay sayarichun, chaymanta churinpa chaqanmanta mikuchun, chaynapi qanpa almayqa ñuqata bendicionawanqa. Chaymanta Isaac, paypa tayta, paymanqa nirqa: ¿Pi kanki qam? Payqa nirqa, ñuqam kani qampa churiyki punta wachakusqa Esaú. Isaacqa ancha manchasqa karqan, hinaspa nirqan, pitataq ñuqapaq chakuta ruwarqa hinaspa apamuwanqa, hinaspa ñuqa mikhurqani llapanmanta qam shamumuykipaq ñawpaqpi? Chaymanta payta bendicirani, chaymanta bendicionasqa kanqa. Karqan, chaymanta haykuq Esaú uyarirqan taytanpa Isaac simikunata, qaparirqan hatun kunkawan hinallataq ancha hayaqta, hinallataq nirqan: Bendiciwayña chiqamanta ñuqatapas, taytay. Nirqa ichaqa payman: Wawqiyki

llullakuywan hamushpa bendicionniykita hurqurqa. Chaymanta nirqa: Allinwan sutiyachisqa karqa sutin paypaq Jacob, payqa ñawpaqman churarqa chayrayku ñuqata, qhaway iskay kuti kay. Primogenitura ñuqapaq hurqurqa, chaymanta kunan hurqurqa bendición ñuqapaq. Chaymanta nirqa Esaú tayta paypaq: Manachu saqirqanki ñuqapaq bendición, taytay? Kutichispa, chaymanta Isak Esauman nirqa: Sichus payqa apu rurarqani qampa, chaymanta tukuy wawqinkuna paypa rurarqani paypa yanakunata, trigo chaymanta vino sayachirqani payta, qamman chaymanta ima ruwasaq, wawa? Esaú nisqa taytanman: ¿Manachu huk bendición qanpaq kan, taytay? Bendicionaway noqatapas, tayta; Isaacqa anchata llakisqa kaspanqa, Esauqa sinchita qaparirqa, hinaspa waqarqa. Rikcharispari, Isaak paypa taytanqa paymanqa nirqa: Qhaway, allpapa sumaq wirayninmanta qampa tiyanayki kanqa, chaymanta hanaq pachapa qasanmanta pata. Chaymanta qanpa espadaykipi kawsanki, chaymanta qanpa wawqeykita sirvinki, ichaqa kanqa hayk'aq sichus t'aqanki chaymanta qhichurinki yugotan paymanta qanpa kunkaykimanta. Chaymanta Esaú chiqnikurqan Jacobta bendiciónmanta, mayqantam taytanpa bendiciurqan payta. Nirqan ima Esaú yuyayninpi: Askhakamuchun taytayniypa waqayninpa p'unchaykuna, chaypaqmi wañuchisaq turiyniyta Jacobta. Rebecaman willasqakurqan Esaupa, paypa kuraq churinpa, rimayninkuna; chaymanta kachaspari waqyarqan Jacobta, paypa sullka churinta, chaymanta payman nirqan: qhaway, Esau qanpa wawqiykiqa manchachisunki wañuchinaykipaq. Kunan chaymi, wawa, uyariway ñuqap kunkayta, hinaspa hatarispan ayqiy

Mesopotamiaman, Labánman, ñuqap wawqiyman, Haránman. Chaymanta paywan wakin p'unchaykunata tiyay, piñaynin kutimunankamaqa, chaymanta wawqiykipa piñaynin qammanta, chaymanta qonqananpaq imakunata payman ruwarqanki; chaymanta kacharispa qayta wajyamusqayki chaymantataq, ama hayk'aqpas iskay qankunamanta wachakunay chinkachisqa kanay huk p'unchaypitaq. Rebecaqa nirqa Isaacman: Saykusqa kani kawsayniywanqa Hetpa churinkunapa ususininkunarayku. Sichus Jacobqa kay pachapa ususininkunamanta warmita hurqunqa, ¿imamantataq ñuqapaq kawsayqa?

28

Isaac Jacobta wajyaspa, bendicionarqan payta, chaymanta kamachikarqan payman nispa: Ama hurqunkichu warmita Canaankunaq ususikunamanta. Hataririspa ayqiy Mesopotamiaman, Bethuel wasiyman mamaykipa taytanpa, hinaspa horqosqa warmita qanpaq chaypi Laban ususitukunamanta mamaykipa wawqinpa. Diosniytaq bendecichisonqa qanta, yapaykuchisonqa qanta, mirachisonqa qanta, chaymanta nacionkunap huñunakuyninkunapi kanki. Hinaspa qosonqa qamman Abrahampa bendicionta, taytayniypa bendicionta, qamman hinaspa muhuykiman qamwan, heredananpaq allpata tiyasqaykipa, chayta Diosqa Abrahamman qorqa. Chaymanta Isaak Jacobta kacharan, chaymanta paymi rin Mesopotamiaman Labanman, Batuelpa

churin Sirioq, Rebecaq wawqin, Jacobpaq chaymanta Esaupaq maman. Rikuy, chaymanta Esaú imaraykuchus bendicionarqa Isaak Jacobta, chaymanta kachaparqa Mesopotamia Siriaman hapikunanpaq paypaq warmi chaykunamanta, bendicionanapaq payta. Chaymanta kamachirqa payman nispa: Mana hapikunki warmita Cananeokunapa ususiturinkunamanta. Chaymanta Jacobqa yayayninta chaymanta mamanta uyarirqa, chaymanta Siria Mesopotamiaman rirqa. Rikuspanmi Esau chaymanta Canaanpa ususikunaqa millay kasqankuta Isaac paypa taytanpa ñawpaqninpi, Esau risqa Ismaelman; chaymanta payqa hurqusqa Maelethta, Ismael Abrahampa churinpa ususinta, Nabayothpa pananinta, paypa warminkunaman yapaspa warmita. Chaymanta Jacobqa juramento pukyumanta lluqsirqa, chaymanta Haranman rirqa. Hinaspa huk kitipi tuparan, hinaspa chaypi puñuran, imaraykuchus inti yaykuran. Hinaspa chay kitipi rumikunamanta hapiran, hinaspa paypaq umaman churaran, hinaspa chay kitipi puñuran. Chaymanta musqukurqan; chaymanta qhawariy, huk iskaynata allpapi churasqa kasqa, chaypa uman hanaq pachaman chayaykusqa; chaymanta Diospa willaqninkuna payman siqaykusqaku hinaspa uraykusqaku. Chayri Apuqa sayarqan paypaq, hinaspa nirqan: Ñuqam kani Abraham taytaykipa Diosninmi, hinaspa Isaac Diosninmi. Ama manchakuychu. Allpa chaypaq qan puñunki paypaq, qampaqmi qusaq chayta, hinaspa wiñaypaq qanpapas. Hinaspa qampa muhuyqa allpapa aqunhina kanqa, hinaspa mast'arikunqa mama quchaman, Uray intiman, Chinchay intiman, hinaspa intilluqsimumanpas, hinaspa tukuy

allpapa ayllukuna qampi bendicionasqa kanqaku, qampa muhuypi ima. Chaymanta rikuy, ñuqa qamwan kani, qamta waqaychaq tukuy ñanpi maypichus ripunki, chaymanta kutichimusqayki kay allpaman, imaraykuchus mana qamta saqesqayki kunankama ñuqa tukuy imata ruwanay hayk'a qamman rimarimusqayki. Hinaspa Jacobo rikcharisqa karqan puñuymanta, hinaspa nirqan: Apu kay sitiopi kan, ñuqam ichaqa mana yachakarqanichu. Chaymanta manchakurqa, chaymanta nirqa: ¡Imayna manchay kay sitio! Mana kanchu kay, aswanqa Diospa wasinmi, chaymanta kayqa janaqpachapa punkun. Hinaspa Jacob hatarirqa tutamantaqa, hinaspa hurqurqa chay rumita mayta uma patanman churarqa chaypi, hinaspa sayachirqa payta sayananpaq, hinaspa chururqa aceiteta chaypa puntanman. Chaymanta payqa chay chiqap sutinta Diospa Wasin nispa sutiyukurqan, chaymanta chay llaqtaqa ñawpaqtaqa Luz sutiyuq karqan. Chaymanta Jacobqa mañakurqa mañakuyta, nispa: sichus Apu Dios noqawan kachun, chaymanta noqata waqaychawachun kay ñanpi maypichus noqa puriykachani, chaymanta qowanqa noqaman t'antata mikhunapaq, chaymanta p'achata churakuypaq, chaymanta kutichiwanqa qhespiywan taytaypa wasinman, chaymanta Apu kanqa noqapaq Dios. Chaymanta kay rumi, mayta churarqani sayaq rumi hina, kanqa ñuqapaq Diospa wasin, chaymanta tukuy imamanta sichus ñuqaman quwanki, chunka kaqninta chunkapaq t'aqasaq chaykunata qanman.

29

Hinaspa Jacob chakikunata huqarispa intip lluqsimuynin allpaman rirqa, Laban, Betuel Siriano wawan, Rebeca wauqin, Jacob hinaspa Esaú maman kaqman. Hinaspa rikun, hinaspa qhawariy, pukyu kasqa pampapi, chaypas chaypi kimsa uywa tantanakuykuna uwijamanta samarikushasqa paypaq patanpi, chaymantaqa chay pukyumanta yakuchirqanku uywa tantanakuykunata, rumi hatunpas kasqa pukyu simipipi. Chaymanta tantakuchkarqanku chaypi tukuy uywakunapa qatiqninkuna, hinaspa qonqorpacharqanku rumita phutkunapa siminkamanta, hinaspa yaku qorqanku uywakunata, hinaspa kutichirqanku rumita phutkunapa simin pataman paypaq kitimanman. Yakub paykunaman nirqa: Wawqikuna, maymantach qankuna kankichik? Paykunaqa nirqanku: Harán llaqtamanta kayku. Paykunaman nirqa: Yachankichischu Labanta, Najorpa churinta? Paykunaqa nirqanku: Yachanchik; Paytaq paykunaman nirqa: ¿Qhalichu? Paykunaqa nirqanku: Allinmi kachkan; chaymi qhaway, Raquel paypa ususinmi uwijakunawan hamuchkasqa. Hinaspa Jacob nirqa: Astawanpas hatun p'unchaw kanraq, manaraqs pacha uywakunata tantanakunapaq. Uwijakunata yaku quspa, ripuspa mikhuchiy. Paykuna ichaqa nirqanku: Mana atisunmanchu tukuy michiqkuna tantanakusqankama, chaymanta paykunaqa rumiqa pukyup kunkamanta qulluchisunqaku, chaymanta uywakuna ukyachisunqaku. Aswanpas paypa rimasqantin paykunaman, chaymanta qhaway, Raquel, Labánpa ususin, hamuchkarqan taytanpa uwihankuna kaqwan, paymi taytanpa uwihakunata michirqan. Karqan chaymanta, imayna Jacobqa rikurqan Raquilta, Labanniq ususintan, wauqinmanta maman

paypa, chaymanta uwijaskunata Labanniq, wauqinmanta maman paypa, Jacobqa asuykuspa qonqorirqan rumita pukyuq siminta, chaymanta yakuchirqan uwijaskunata Labanniq, wauqinmanta maman paypa. Hinaspa Jacobqa Rachelta muchasqa, chaymanta paypa kunkawan qaparikuspa waqasqa. Hinaspa Raquelmanqa willakurqa paypa taytanpa wawqinmi kasqa, hinaspa Rebecapa churinmi kasqa, chaymanta phawaspa paypa taytanman willakurqa kay rimaykuna hina. Karqan, imayna Laban uyarirqan Jacobpa sutinta, ñañanpa churin paypa, phawaykarqan payta tupananpaq, hinaspa maqllispa payta munarqan, hinaspa yaykuchirqan payta wasinman, hinaspa willaykarqan Labanman tukuy kay rimaykunata. Chaymanta Laban payta nirqa: Ñuqap tullukunamanta chaymanta ñuqap aychamanta kanki qam, chaymanta paywan iskay kimsa chunka punchaw karqa. Labanka Jacobman nirqa: Wawqiy kanki chayrayku, mana qullqi mana imawan ñuqapaq llank'anki. Willaway imachus qullqiyki kan. Labánpa iskay ususikuna karqan, aswan hatunpa sutinqa Lea, aswan sullkapa sutinqa Raquel. Chaymantataq Leahpa ñawinkuna mana kallpayuq karqanku, Raquel kaqtaq sumaq karqa rikchayninpi, chaymanta ancha sumaq rikuyninpi. Jacob Rachelta munasqan, chaymanta nisqa: Qanchis watata qamman servisaq Rachelmanta, aswan sullk'a ususiykimanta. Labantaq paymanqa nirqa: Aswan allin ñuqa payta qamman quyta, icha ñuqa payta huk runaman quyta. Tiyay ñuqawan. Chaymanta Jacob yanapakurqa Raquelpa qanchis watankama, chaymanta paypa ñawpaqninpi pisi p'unchawkunahina karqanku, payqa payta anchata munasqanrayku. Nirqataq Jacob Labanta: Quwayari

warmiyqa, paqtasqañan p'unchawkunaqa, chaypaqmi yaykumusaq paymanqa. Tantarikurqataq Laban tukuy runakuna chay llaqtamanta, hinaspa ruwarqa kasarakuyta. Chaymanta tuta karqan, chaymanta paypa ususintan Leata hap'ispa, Jacobman pusarqan, chaymanta Jacob payman yaykurqan. Labantaq Leah ususinman Zilpah warmi llank'aqninta qurqa, payman warmi llank'aqta. Tutamanta karqan, hinaspa qhawariy Lea karqan; hinaspa Jacobqa Labanta nirqan: Imataq kayta ruwawanki? ¿Manachu Raquel rayku qampa chaypi llank'arqani? Chaymanta imarayku llullawanki? Labantaq kutichirqa: Mana kanchu chaynaqa noqanchispa cheqasninchispi qonapaq aswan sullk'ata ñawpaqta aswan kuraqta. Tukuchiy chayrayku kay qanchis p'unchawkunata, chaymanta qoqayki kay warmita ima kay llamk'aypa rantipi, maypi llamk'anki noqapaq aswan qanchis wata wakkunata. Jacobqa chaynatapas ruwarqa, hinaspa chay qanchis kaqta huntachiwarqa, hinaspa Labanqa Raquel ususintan payman warmi hina qowarqa. Labán qurqan paypa ususiman Bilhata, paypa china yanapaqqta, payman china yanapaqqta. Chaymanta Raquelmanqa yaykurqa, chaymanta Raquelqa aswan munakurqa Leamanta, chaymanta paymanqa qanchis wak watakunata servirqa. Rikushpari Apu Dios chiqnisqa karqan Leah, kichaykurqan wiqsanta; Raquelri karqan mana wachaq. Hinaspa Lea wachakurqa, hinaspa Jacobpaq churita wachachirqa, sutintari Ruben churarqa, nispa: imaraykuchus Apuy rikurqa ñuqap pisiyachisqayta, hinaspa ñuqaman churita qurqa, kunan chaymi qusay ñuqata munawanqa. Hinaspa wachakurqa kutimanta, hinaspa iskay kaq churita wachariqa

Jacobpaq. Hinaspa nirqa: Apuqa uyarirqa chiqnikasqa kasqayta, hinaspa kay-ta ima qorqa ñuqaman. Hinaspa sutinta Simeon suticharqa. Hinaspataq yuraq ñataq, hinaspa wacharan churita, hinaspa nirqan: Kunan pachapiqa ñuqaman kanqa qusay, wachachirqanitaq paymanqa kimsa churikunata. Chaymi sutichasqa sutinta Leví. Chaymanta wiksayuspa waqmanta wacharan churita, chaymanta nirqan: Kunanqa waqmanta kayta yusulpaykusaq Apunchikman; chayrayku sutinta suticharqan Judá nispa; chaymanta sayanarqan wachaymanta.

30

Raquel rikushpa mana Jacobpaq wachashqanrayku, Raquel panan ñañanwan phiñarikurqa, chaymanta Jacobpaq nirqa: Qoway wawakuna, mana chayqa wañusaq. Phiñakuspa, Jacob Raquelwan nirqa payta: ¿Manachu Diospa rantinpi ñuqa kani, pi qamta waksapa rurunmanta qesachirqa? Raqil Yaqubman nirqa: Qhaway, ñuqaq warmiqhatuymi Bilha; yaykuy payman; chaymanta payqa wachananqa ñuqaq qunqurniykuna patapi, chaymanta ñuqapas wawayuq kanisaq paymanta. Chaymanta payqa qurqan payta Bilhata, paypa china warmita, payta warmapaq; chaymanta yaykurqan payman Jacob. Chaymanta Bilhah, Raquel-pa china sirvienta, wiksayurqan, chaymanta Jacobpaq churita wacharan. Hinaspa Raquel nirqa: Dios ñuqata juzgarqa, hinaspa ñuqap kunkayta uyarirqa, hinaspa ñuqaman churita qurqa; chayraykumi sutinta Dan sutiyarqa. Chaymanta Bilhah, Raquelpa warmicha, yapa wiksayurqa, chaymanta iskay

kaq churita Jacobpaq wachakurqa. Chaymanta Raquel nirqa: Yanapawanqa ñuqap Diosníy, chaymanta ñuqap paniwan maqanakarqani, chaymanta atirqani, chaymanta sutinta waqyarqa Neftalí. Rikurqataq Leah sayana wawayuqmanta, chaymanta hurqurqa Zelpha paypa empleadanta, hinaspa qurqa payta Jacobman warmi hina, hinaspa yaykurqa payman. Hinaspa Zilpah, Leahpa sipasn, yurqurqa, hinaspa Jacobpaq churita wacharka. Chaymanta Leah nirqa: Suerteypi, chaymanta sutinta Gad sutinchawarqa. Hinaspaqa Zelpha, Lea-pa warmi yanapaqnin, yacharan hinallataq, hinaspa Jacobpaq iskay ñiqin churita wacharan. Chaymanta Leah nirqa: Kusisqa ñuqa, chaymi chay warmikunaqa kusisqa ninqanku ñuqata, chaymanta paypa sutinta Asher sutiyuq waqyarqa. Ruben risqa trigo pallaypa punchawninpi, hinaspa mandrágora rurukunata chakrapi tarirqa, hinaspa chaykunata mamanman Leahman apamurqa; hinaspa Raquel ñañanman Leahman nirqa, qoway ñuqaman churiykipa mandrágora rurukunamanta. Liyap nirqan: ¿Mana allinchu qanpaq qusayta hurqusqaykiqa? Mana churiypaq mandragorakunatapas hurqunki? Raquel nisqataq nirqa mana chaynachu kay tuta qanwan puñuchun churiykipa mandragorasninkuna rantipi Yaykurqataq Jacob chakramanta chisiyaq, hinaspa Lea lloqsirqa tupanakunayman payman, hinaspa nirqa: Ñoqaman yaykuwanki kunan p'unchay, alqillawarqaykitaq churiypa mandrágoras nisqanmanta, hinaspa puñurqa paywan chay tutata. Hinaspaqa Dios Leanmanta uyarirqa, hinaspaqa yuyaspa Jacobpaq pichqayuq churita wachachirqa. Hinaspa Lea nirqa: Dios ñuqaman qullqita quwanman, ñuqap sipasniyta qusaqniyman qusqaymanta,

hinaspa sutinta Isacar suticharqa, chaymi qullqi nisqa kaq. Hinaspaqa Leah uchuypi hap'irqan, hinaspa soqta churita Jacobpaq wachachirqan. Hinaspa Lea nirqa: Dios ñuqaman allin quyta qurqa kay kunan pachapi, qusay ñuqata akllawanqa, paymanmi suqta churikunata wachakurqani. Chayrayku sutinta Zabulon nispa waqyarqa. Chaymanta kay qhipaman ususitatam wacharan, chaymanta paypa sutintam Manchay suticharan. Diosqa yuyarisqa Raquel-ta, chaymanta Diosqa uyarisqa pay-ta, chaymanta kichasqa pay-pa qhasqunta. Chaymanta wawayuq kaspa, Jacobpaq churita wacharka. Raquel nisqa hinaspa: Diosníy qechurqa ñuqap llakiyta. Chaymanta sutinta Joséta sutichasqa nispa: Dios ñuqaman huk churita yapachun. Karqan, chaymanta imayna Raquel Joséta wacharan, Jacob Labánman nirqan: Kachawaykuy ñuqata, chaynapi ñuqap kitiymanpas, ñuqap allpaymanpas ripusaq. Kutichiway ñuqap warmiskunata, chaymanta ñuqap wawaskunata, paykunamanta qamta sirvirqani, chaynapi ripunaypaq; qam yachanki sirvikuyta, chayta qamta sirvirqani. Labantaq payman nirqa: Sichus gracia tarirqani ñawpaqniykipi, adivinakurqanim. Diosqa bendiciwanmi qanpa haykuyniykirayku. Willay imayna qullqi munanki ñuqaman, chaymanta qusaq. Nirqa hinaspa Jacob: Qam yachanki imayna servirkusqaykita, hinaspa hayk'a uywaykikuna nuqawan kasqankuta. Huch'uy karqan imayna askha qampa ñawpaqniypi, hinaspa yapakurqan achka kayman; hinaspa Apu Dios bendicionarqasunki chakiyniyrayku; kunan chayrayku hayk'aqchus ruwasaq ñuqapas kikinpaypaq wasita. Chaymanta Laban payta nirqa: ¿Imataq qanman qusaq? Jacobqa paymanmi nirqa: Mana imatachus quwankichu. Sichus kay

rimayta ruwawaykiman chayqa, wakmanta uwijaykikunata michisaq, chaymanta waqaychasaqpas. Pasachun tukuy qampa uwijakuna kunan p'unchay, chaymanta t'aqay chaypi tukuy yana uwija uwijakunapi, chaymanta tukuy sut'uyuq chaymanta ch'iqchiyuq cabrakunapi kanqa ñuqapaq qullqi. Chaymanta uyarikunqa ñuqaman allin ruwayniymi paqarin p'unchaypi, imaraykuchus qullqiymi ñawpaqniykipi; tukuy chay mana kaq ch'iqniyuq chaymanta yuraj siq'iyuq chiwapi, chaymanta yana uywapi, suwasqa kanqa ñuqamanta. Labantaq payman nirqa: Kachun qampa rimaykiman hina. Chaymanta chay p'unchaypi t'aqarqan urqu cabrakunata chiqnikuna chaymanta yuraq chiqnikuna, chaymanta tukuy china cabrakunata chiqnikuna chaymanta yuraq chiqnikuna, chaymanta tukuy imapas yana karqan uyhakunapi, chaymanta tukuy imapas yuraq karqan paykunapi, chaymanta qurqan paymanta churinkunapa makinkuwan. Chaymanta kimsa punchawkuna ñanta paykuna chawpinpi churarqa, chaymanta paykuna chawpinpi Jacobwan chawpinpi, Jacobtaq Labánpa qhipaq uwijankuna michirqa. Jacobqa paykipaq hap'irqa chakatakunata estorakmanta q'omer, nuecesmanta, plátanomanta, hinaspa Jacobqa llipiparqa chaykunata llipipaykunata yuraq, hinaspa q'omerta qhechuspa, chaktanakunapi rikhurimurqa yuraq chayta llipipasqanta, t'ikraq. Chaymanta churarqa chay llusk'ichisqa k'aspikunata yaku ukyananpaq t'impukunapi, chaynapi uwihakunaqa upyamunankupaq hamuspa, k'aspikunapa ñawpaqenpi upyanankupaq hamusqankupi, uwihakunaqa yurqonqanku chay k'aspikunaman. Hinaspa uywakunaqa k'aspikunaman qhawarispa yuraq, ch'iqchi, uqi ch'iqniyuq wachakurqanku.

Chay uwihakunatari t'aqarqan Yakup, hinaspa churarqan ñawpaqenpi uwihakunapa urqu uwihata yuraq siq'isapa, hinaspa tukuy imaymana uwihakunapi, hinaspa t'aqarqan paypaq uywakunata kikinmanta, hinaspa mana chaqrurqanchu chaykunata Labánpa uwihakunaman. Tukuykurqataq pacha timpupi maypichus uwijakuna yuyachkarqanku wiksa ukhupi hap'ispa, Jacobqa k'aspikunata uwijakunapa ñawpaqninpi pukyu wasikunapi churarqa, paykunata k'aspikunaman hina yuyachinankupaq. Imaraykuchus uywikunaqa wachananku, mana churarqachu, hinaspataq mana sananpaqkunaqa Labánpa karqan, sananpaqkunataq Jacobpa karqan. Chaymanta chay runa ancha ancha qhapaq tukurqan, chaymanta paypaq achka uywakunam karqan, chaymanta wakakuna, chaymanta warmi servidorkuna, chaymanta camelokuna, chaymanta asnokuna.

31

Jacob uyarirqa Labánpa churinkunapa rimayninkuta, paykunaqa nirqanku: Jacob apakurqa tukuy yayaykupa imayninkuta, chaymanta yayaykupa imayninkumanta rurarqa tukuy kay qhapaq kayninta. Chaymanta Jacobqa rikurqa Labánpa uyantan, chaymanta qhawariy, mana karqachu payman hina qayna chaymanta kimsa punchaw hina. Yaya Jacobman nirqa: Kutirimuy taytaykipa allpanman, chaymanta aylluykiman, chaymanta qanwan kasaq. Kachaspa chayri, Jacob waqyarqa Leatawan Raqueltawan pampa ukhumanmi, maypim

uywakuna karqa. Chaymanta paykunata nirqan: Rikuni ñuqa taytaykichispa uyanqa, imaraykuchus mana ñuqaman kan qayna hina kimsa p'unchay hina, chaywanpas taytaypa Diosninqa ñuqawan karqan. Chaymanta qankunapas yachankichis, imaraykuchus tukuy ñuqap kallpaywan yanapakurqani qankunap taytankichista. Chay taytaykichikqa llullawaran nuqata, chaymanta tikraran misk'iyta chunka amnunkunamanta, chaymanta mana Diosqa qurqan payman millay ruwanaypaq nuqata. Sichus chhaynata ninqa, chay saminchisqa kankuna kanqa qampa misk'i, chaymanta tukuy uwijakuna wachananqa saminchisqa; sichus ichaqa ninqa, chay yuraq kankuna kanqa qampa misk'i, chaymanta tukuy uwijakuna wachananqa yuraq. Chaymanta Dios tukuy taytaykichispa uywakunata hurqurqa, chaymanta chaykunata ñuqaman qurqa. Chaymanta karqan hayk'aq uwijakuna wawayuq hapaykachkarqan wiksapi, chaymanta rikurqani ñawiykunawan puñuypi; chaymanta qhawariy chiwchi-urqukuna chaymanta qarwa-urqukuna wichaykamuspa uwijakuna patapi chaymanta cabrakuna patapi, yuraq-llimp'isqa chaymanta miruy-miruy chaymanta uchpa-hina ch'iqchisqa. Chaymanta Diospa Chaski ñuqaman nirqa puñuypi: Jacob; ñuqataq nirqani: ¿Imataq kay? Chaymanta nirqa: ñawiykikunawan hanaqman qhaway, chaymanta qhari chiwaskunata chaymanta carnerokunata uwihakunaman chaymanta chiwaskunaman wichaqkunata rikuy yuraq ch’iqniyuq chaymanta imaymana chaymanta ukhuyuq ch’iqniyuq; ñuqaqa rikurqani hayk'a Laban qanman ruwasqanta. Ñuqam kani Dios rikurisqa qamman Diospa kitinpi,

maypi ch'allakurqanki ñuqaman chaypi sayaq rumita, hinaspa munakurqanki ñuqaman chaypi munakuyta. Kunan chaymi hatariy, hinaspa lluqsiy kay allpamanta, hinaspa ripuy qampa yurisqaykipa allpanman, hinaspa kaqsaq qamwan. Chaymanta kutichispa, Raquel chaymanta Lea ninku payman: ¿Manachu kanchu ñuqaykupaq kunan rakin utaq herencia taytaykupa wasinpi? ¿Manachu wak llaqtamanta warmikuna hina paypaq yupasqa kasqayku? Rantisqanchikmi noqanchikta, chaymanta mikhuywan qolqenchikta mikhurusqa. Tukuy chay qhapaq kay chaymanta chay k'anchay, chayqa Dios ñuqaykuq yayamanta apakurqan, ñuqaykuman kanqa chaymanta ñuqaykuq wawakuna kanqanku, kunan chayrayku hayk'a Dios qamman nirqan, ruway. Sayarispa Jacob paypa warmikunata chaymanta paypa wawakunata camellokunapiman churarqa; Chaymanta llapa paypa imaninkunata, chaymanta tukuy paypa equiponkunata, chayta Mesopotamiapi tarisqanta, chaymanta tukuy paypaq imakunata pusarqa, paypa yayan Isaacman Canaán allpaman rinanpaq. Laban rirqataq paypa uwihankunata rutuchikuq, Raquel ñataq suwarqa paypa taytanpa idolonkunata. Pakaran pero Jacob Laban Sirio-ta, mana payta willanampaq ayqekusqanta. Chaymanta payqa ayqirqa tukuy imasninkuna ima, mayutapas chimpapurqa, hinaspa Galaad urquman phawaykarqa. Laban Sirianoman willakurqanku kimsa p'unchaypi Yakub ayqisqanta. Hinaspa paypa wawqinkunata paywanqa hap'ispa, qanchis p'unchay ñanta qipanpi qatipurqan, hinaspa Galaad urqupi payta hap'irqan. Hamurqataq Dios Labánman Siriakunamanta puñuypi tutapi, hinaspa nirqa payman: Qhaway qanmanta, ama

hayk'aqpas rimanki Jacobwan millayta. Chaymanta Laban hap'irqa Jacobta, Jacobtaq carpanta churarqa urqupi, Labantaq wawqinkunata sayachirqa Galaad urqupi. Labán nisqa Jacobman: ¿Imataq ruwarqanki? ¿Imaraykutaq pakallalla ayqirqanki, chaymanta nuqata suwarqanki, chaymanta ñuqap ususikunata pusarqanki, espadawan hap'isqakuna hina? Hinaspa sichus willawawasqaykiman, kusikuywan kachaykuwaqman karqani, takiqkunawan, wankarkunawan, kitarrakunawan ima. Chaymanta mana allin kasqani muchakunaypaq wawakunayta chaymanta ususkunayta; kunan ichaqa mana yuyaywan ruwarqanki. Chaymanta kunan kallpayuq makiy millay ruwayta qamta, ichaqa Diosninmi yayaykipa paqarin nirqan ñuqaman nispa: Qhaway qamta, ama hayk'aqpas millay rimayta Jacobwan. Kunan chaymi purirqanki, munaywan munarqanki ripuyta taytaykipa wasinman, imaraykutaq suwarqanki ñuqapa apukunata? Kutichispa, Jacob nisqa Laban-man: Manchakurqani, nirqanichus: Ama hayk'aqpas qechuwankichu ususniykita nuqamanta, chaymanta tukuy nuqap-ta. Hinaspa Yakup nirqa: Mayqinpipas qampa apukunata tarinki, mana kawsanqachu ñuqaykupa wawqinkunapa ñawpaqninpi. Riqsiy imapas ñuqapa qampaq kanman, hinaspa hurquy. Hinaspa mana paypaq imatapas riqsirqachu. Ichaqa Yakup mana yachanchu karqa Raquel warmin chaykunata suwarqanta. Yaykuspa, Laban maskharqan Leapa wasinman, chaymanta mana tarirqanchu. Chaymanta lloqsirqan Leapa wasiymanta, chaymanta maskarqan Jacobpa wasin, chaymanta iskay sipaskunapa wasinpi, chaymanta mana tarirqanchu. Yaykurqan hinaspa Raquelpa wasinman. Raquel

chaytaq hap'irqa chay wak'akunata, chaymanta churarqa chaykunata kamilu saqmatakunaman, chaymanta tiyaykurqa chaykunapi. Chaymanta paypa taytanman nirqa: Ama llasaywan apamuy, apu, mana atinichu sayariyta ñawpaqeykipi, imaraykuchus warmikunapa costumbren ñuqaman kan. Labán tukuy wasipi maskharqa, chaymanta mana idolokunata tarirqachu. Jacobqa phiñarikurqan, chaymanta Labanwan maqanakurqan; chaymanta Jacobqa kutichispan Labanta nirqan, ¿imataq ñuqap pantasqayniy? Chaymantaq imataq huchaniy, qatiwanki qhepaman, chaymantaq maskharqanki tukuy imaykunata wasiymanta? ¿Imataq tarisqanki tukuy wasiykipa imankunamanta? Churay kaypim qampa wawqikunapa ñawpaqninpi chaymanta nuqapa wawqikunapa ñawpaqninpi, hinaspa paykuna juzgachunku iskay ñuqaykupa chawpinpi. Kay kaykunata iskay chunka watakuna ñuqaqa kani qamwan; qampa uwihakuna chaymanta qampa cabrakuna mana wachayuq tukurqankuchu; qampa uwihakunamanta carnerokunata mana mikhurqanichu. Sallqa uywakunawan kharkusqata mana apamurqanikipaq; ñuqa qullqita kutichirqani ñuqamantapacha, punchawpi suwakunata, chaynallataq tutapi suwakunata. P'unchaypa ruphaywanmi k'añasqa karqani, tutapa chirimwanpas, chaymanta puñuyniytaq ñawiykunamanta chinkapurqan. Kaykunaqa iskay chunka watakuna ñuqa qampa wasiykipi kani, qamman yanapakurqani chunka tawayuq watakuna qampa iskay ususiykikunapa rantiynimpi, chaymanta suqta watakuna qampa uwijaykikunapi, chaymanta llullawarkankichu ñuqapa llank'ay qullqiyta chunka uwiha criaswan. Sichus mana Dios taytay

Abraham-pa, chaymanta manchay Isaac, karqan ñuqapaq, kunan ch'usaqta nuqata kachawarqanman. Wakcha kayniy-ta nuqap-a, chaymanta llank'ay makiy-kuna-p nuqap-a, riqsirqan Dios, chaymanta musyachirqan qanta qayna. Kutichispa, chaymanta Laban nisqa Jacobman: chay ususikuna ñuqap ususikuna kanku, chaymanta churikuna ñuqap churikuna kanku, chaymanta chay uywakuna ñuqap uywakuna kanku, chaymanta tukuy imapas qam rikunkichay ñuqap kan, chaymanta ñuqap ususikunamanta, ¿ima ruwasaq kaykunaman kunan, utaq chay wawakuna paykunap, maykunaman wachakurqani? Kunan chayrayku kayman hamuy, ruwasaq rimanakuyta ñuqa chaymanta qam, chaymanta kanqa testimonio ñuqapwan qampawan chawpinpi. Nirqa chaymanta payman: Qhawariy, mana pipas ñuqaykuwan kanchu. Qhaway, Dios testigo ñuqapwan qampawan chawpinpi. Jacob rumita hap'ispa, payta sayaq rumi hina churarqan. Nirqa chaymanta Jacob paypa wawqinkunaman: Huñuchiy rumikuna, chaymanta huñurqanku rumikuna, chaymanta ruwarqanku urquta, chaymanta mikurqanku chaypi urqupi. Chaymanta Laban nirqa payman: Kay urqu testificakun ñuqap chaymanta qampa chawpinpi kunan p'unchaypi. Hinaspa Laban payqa sutichirqa testimoniopa muqun nispa, Jacob chaytaq sutichirqa testigopa muqun nispa. Nirqa hinaspa Laban Jacobman: Rikuy kay urquqa chaymanta kay sayaq rumiqa, mayta churarqani ñuqapwan qampawan chawpinpi, testificakun kay urquqa, chaymanta testificakun kay sayaq rumiqa, chaymanta kayrayku sutichakurqa sutiqa: Urqu testificakun. Chaymanta chay rikuy, chaytan nirqa, qhawachun Dios chawpipi ñuqap chaymanta

qampa, imaraykuchus t'aqakusunchik huk hukninmanta. Sichus pisiyachinki ñuqap ususikunata, sichus hurqunki warmikunata ñuqap ususikunayman, rikuy, mana pipas ñuqaykuwan kashan rikuq, Dios testigo ñuqap chawpinpi chaymanta qampa chawpinpi. Sichus ñuqa mana pasayman qamman, nitaq qam pasanki ñuqaman kay urquta chaymanta kay sayaqta mana allin ruwanapaq. Abrahampa Diosninwan Nahorpa Diosnin ñuqaykupa chawpinchikpi juzganankupaq, chaymanta Jacobqa paypa yayan Isaacpa manchayninman hina juramento ruwarqan. Hinaspa payqa orqopi sacrificiota ruran, wawqinkunata qayaran, mikhuran, upyaran, hinaspa orqopi puñuran.

32

Hataririspa, Laban tutamantaqa muchasqa churikunata hinaspa ususikunata paypa, hinaspa bendicionasqa paykunata, hinaspa kutirispa Laban ripusqa sitioman paypa. Jacobqa payman ñanninman ripurqan; chaymanta hanaqman qhawarispa Diospa campamentontan rikurqan chaypim tiyakusqanta; chaymanta Diospa willaqkunan paywan tupanakurqanku. Jacobqa nirqa, paykuna-ta rikushaqtin: Kayqa Diospa campamentunmi, hinaspa chay lugarta Campamentokuna suticharqa. Jacobqa willakuqkunata ñawpaqninman kachasqa paypa wawqin Esauman, Seir allpaman, Edom suyuman. Chaymanta paykunata kamachirqa, nispa: Chhaynata ninqakichik nuqapa apuyniy Esauman: Chhaynata nin qampa

servinqe Jacob; Labanwan tiyarqani, hinaspa kunan kama saqerqani. Chaymanta noqapaq tukurqanku wakakuna, chaymanta ashnukuna, chaymanta uwihakuna, chaymanta wawakuna, chaymanta warmi yanapaqkuna; chaymanta kachamurani willanaypaq noqaq apuy Esaúman, chayrayku qampa wawaykim tarinqa allin qhawayta qampa ñawpaqniykipi. Chaymanta willakuqkuna kutiripurqanku Jacobman, nirqanku: Rirqanchik qanpa wawqiyki Esauman; chaymanta qhawariy, paymi shamushan qanwan tupanakunanpaq, chaymanta tawa pachak runakuna paywanmi. Jacobqa ancha manchakurqan, chaymanta llakikurqan, chaymanta paywan kaq runakunata, wakakunata, camelokunatapas, ovejakunatapas iskay campamentoman rakikurqan. Chaymanta Jacobqa nirqa: Sichus Esau huk campamentoman hamuptin, chaymanta chayta kuchuptin, iskay ñiqin campamentoqa salvasqa kananpaq kanqa. Yakub nirqa: Diosqa taytaypa Abrahampa Diosnin, taytaypa Isaacpa Diosnin, Apu, qam niwaqtiykim ñuqaman, kutirimuy qampa paqariyniykip allpanman, allin qanta ruwasaq; Yupaykunayman noqaman tukuy chaninchaymanta, tukuy chiqapmanta, ruwarqanki wawaykiman; chayrayku kay chakana waraywan chinkasqani kay Jordanta; kunanñataq iskay campamentokunapaq tukurqani. Qispichiway ñuqata wawqiypa makimanta, Esaúpa makimanta, chaymi manchakuni payta, manachu hayk'aqpas shamushpa waqtawanqa ñuqata, mamatawan wawakuna patapi. Qanpas nisqanki: Allin qanta ruwasaq, chaymanta churasaq mirachisqaykita qocha arenanta hina, mayqinchus mana yupasqa kanqachu achka kasqanrayku.

Chaymanta payqa chay tutapi chaypi puñurqan; chaymanta payqa apamurqan chaykunamanta haywaykunata hurqurqan; chaymanta Esauman wawqinman kachamurqan, iskay pachak chiwakunata, iskay chunka urqu chiwakunata, iskay pachak uwihakunata, iskay chunka urqu uwihakunata, kimsa chunka ñuñuchaq kamillukunata uywachakunawanpas, tawa chunka wakaykunata, chunka torokunata, iskay chunka asnokunata, chaymanta chunka uywakunata. Hinaspa payqa chaykunata qurqan paypa wawakunaman, sapa uywa qatata sapalla sapalla; hinaspa nirqan paypa wawakunaman: Ñawpaqniyman puriychik ñawpaqniypi, hinaspa chawpita ruwaychik sapa uywa qatawan sapa uywa qatawan chawpinpi. Chaymanta paykuna kamachirqa ñawpaq kaqman, nirqa: Sichus Esaú ñuqap wawqiy qanwan tupanqa, hinaspa tapusunki, nirqa: Pitaq kanki? Chaymantaqa mayman rinki? Pichus chaykunaqa ñawpaqniykiman purichkanku? Ninki: Qampa churin Jacobpa; regalokunaqa kachaykurqan noqapa apun Esaúman; hinaspa qhaway, paymi qhepanchikpi kashan. Hinaspa kamachirqa ñawpaq kaqman, hinaspa iskay kaq kaqman, hinaspa kimsa kaq kaqman, hinaspa llapa kay uwijakunapa qhipanpi ñawpaqman purikuqkunaman, nispa: Kay simiman hinan rimaychik Esauwan paykuna tarikuptiykichik. Hinaspa ninqichik: Qhaway, qampa churiyki Jacobqa qhipanchikpi shamuchkan; nisqam: Payllachisaq uyantan ñawpaqninpi purikuq haywaykuna, hinaspa chaymantaqa rikurisaq uyantan; ichapas chaskiwanqam uyantan. Chaymanta chay quykunaqa ñawpaqman purirqa paypa ñawpaqninman, paymi ichaqa chay tutata chay kanpamintapi puñurqa. Sayarispa chay tutapi, iskay

warmita hap'irqa, chaymanta iskay china sirvintata, chaymanta chunka hukniyuq wawakunanta, chaymanta Jabbok chimpanata chimpapurqa. Chaymanta paykuna-ta hap'ispa mayu-ta chimpapurqan, hinaspa tukuy paypa imaynin-kuna-ta chimpachirqan. Qhipakurqa chaymanta Jacob sapalla, chaymanta huk runa paywan maqanakurqa tutamanta kama. Rikurqataq mana atinchu paywan, chaymi llank’arqa chay k’uchu chay chanka paypa, chaymi qunqayachirqa chay k’uchu chay chanka Jacobpa payta paywan maqanakuypi. Chaymanta payqa payta nirqa: Kachawaychis, paqariq na wichaykamusqaña chayrayku. Payqa nirqa: Mana qanta kachasaqchu, sichus noqata mana bendicionawankichu chayqa. Payqa ninmi: ¿Imataq sutiyki? Payqa nirqan: Yakub. Chaymanta payta nirqan: Mana waqmanta Yakub sutiyuq kanqachu sutiyki, aswanqa Israel kanqa sutiyki, imaraykuchus Dioswan kallpachasqanki, chaymanta runakunawanpas atiq kanki. Tapuykurqan chayri Jacobmi, hinaspa nirqan, willaway sutiykita; hinaspa nirqan, imaraykutaq kayri tapukunki qam sutiyta? Hinaspa payta bendicionarqan chaypi. Chaymanta Jacob sutichirqa chay kitip sutinta Diospa rikchayninmanta; imaraykuchus rikurqani Diosta ñawimanta ñawiman, chaymanta animay qispichisqa karqa. Rikcharirqan chaymanta payman inti, haykaq pasarqan Diospa forman, paymi chaymanta saqmarqan chankampi. Kayrayku mana mikunkuchu Israel churikuna chay aycha sunkhata, mayqinchus ñak'arirqan, mayqinchus chanka patanpi kan, kunan p'unchay kama, imaraykuchus llamk'arqan Jacobpa chanka patanta, chay aycha sunkhata, mayqinchus ñak'arirqan.

33

Jacobqa ñawisniwanmi hanaqman qhawarispa rikurqan, chaymi rikurqan Esaú wawqinqa shamuchkasqanta, chaymanta tawa pachak runakunapas paywan kasqankuta, chaymi Jacobqa wawakuna rakirqan Lea pataman, chaymanta Raquel pataman, chaymanta iskay warmi yanapaqkunaman. Chaymanta churarqa iskay warmi yanapaqkunata paykunapa churinkunawan ñawpaqpi, Liyata paypa wawakunawan qhipapi, Raquilta Josetataq qhipaqninpi. Paymi ñawpaqman purirqa ñawpaqninkumanta, chaymanta allpapi qanchis kutita muchukarqa wauqinman qayllakuykama. Hinaspa Esau phawaykamusqa payman tupanankupaq, hinaspa maqllispa payta urmaykusqa paypa kunkanta patanpi, hinaspa muchasqa payta, hinaspa iskayninku waqasqaku. Chaymanta Esaú hanaqman rikurquspa warmiskunata hinaspa wawaskunata rikurqa; chaymanta nirqa: ¿Imataq kaykunaqa qampaq kanku? Payqa nirqa: Wawakuna, maykunawan Dios khuyaykurqa qampa wawata. Chaymanta sipaskunas qayllakurqanku, chaymanta paykunapa wawakunapas, chaymanta muchasqaku. Hinaspa Leah asuykamuran wawankunawan, hinaspa muchaykurqanku, chaymanta qhipaman Raquel asuykamuran Joséwan, hinaspa muchaykurqanku. Hinaspa nirqa: ¿Imataq kay kaqkunaqa qampaq kanku, tukuy kay huñunakuykuna, chaykunawanchus tupakurqani? Payqa nirqa: Chaynapi wawayki graciata tarikuchun qanpa ñawpaqiykipi, apuy. Esau nisqa: Ñuqamanmi achka kan, wawqi, qanpaq kaychun qanpa

kaykunaqa. Jacobqa nirqa: Sichus noqaq favorta tarinki qampa ñawpaqenpi, chaskikuy kay regaloskunata noqaq makisniywan; kay raykun rikurqani qampa uyanqata, imaynan pipas Diospa uyanqanta rikuwanman hina, chaymi noqawan kusisqa kanki. Hap'iy bendicionniykuna, chaykuna apamurqayki, imaraykuchus Dios khuyakuwarqa, chaymanta noqapaq tiyawan tukuy, chaymanta kallpachawarqa payta, chaymanta hap'irqa. Chaymanta nirqa: Lluqhispa, chiqan ñanpi risunchis. Payta nirqa: Apuyniymi yachan warmakunaqa aswan llamp'ukuna kasqankuta, uywakuna ovejaswan wakaswan wachachkanku ñuqapi; sichus chaymanta qatisaq paykunata huk p'unchayta, tukuy uywakunam wañunqa. Ñawpaqman risun noqaq apuy paypa wawasnin ñawpaqninpi; noqataq kallpachakusaq ñanpi noqaq ñawpaqniypi kaq puriymanta samayninman hina, chaynallataq wawakuna chakinkunaman hina, apuyman Seirman chayaykama. Esau nisqa hinaspa: Saqsaq qanwan kuska ñuqap runakuna ukhumanta; paytaq nisqa: ¿Imaraykutaq kayqa? Allinmi tarisqani chaniyta qanpa ñawpaqniykipi, apu. Kutichirqa hinaspa Esaú chay p'unchaypi ñanninman Seirman. Chaymanta Jacob ripun carpaman, chaymanta paypaq chaypi wasikunata ruwaran, chaymanta paypaq uywakunapaq carpakunata ruwaran, chayrayku chay sitiuq sutinta Carpakuna nispa suticharan. Chaymanta Jacobqa hamurqa Salemman, Siquempa llaqtanman, mayqinchus Canaanpa allpanpi kasqa, hayk'aq Mesopotamia Siriamanta kutirimurqa, hinaspa llaqtapa ñawpaqenpi sayanakurqa. Hinaspa rantikurqa chay chakra t'iqata, maypichus sayachirqa chaypi karpanta, Emmormanta, Siquem taytanmanta, pachak

amnunwan. Hinaspa chaypi altarta churarqan, hinaspa Israelpa Diosninta waqyarqan.

34

Llukshirqa hinaspa Millay Imakuna, Leahpa ususi, payta Jacobpaq wachashqan, llaqtapi tiyaqkunapa ususinkuta riqsinakunanpaq. Hinaspa Siquem, Emor Heveopa wawan, kay pachapa kamachiqnin, riqurqa payta, hinaspa hap'ispa payta puñurqa paywan, hinaspa q'umirqa payta. Hinaspaqa payqa sunqunta churarqa Manchay ususimanmi Jacobpa; hinaspaqa payqa munarqa chay sipasta; hinaspaqa payqa rimarqa chay sipaspa yuyayninman hina paymanqa. Siquem Hamor taytanman nin, nispa: Kay sipasta nuqapaq warmiman hap'iy. Jacobqa uyarirqan imaraykuchus Emmorpa churin Dinahta, paypa ususintan, qhellichirqa. Paypa churinkunataq karqanku paypa uywakunawan pampapi. Jacobtaq upallalla qhepakarqa paykuna shamunankama. Llukshirqa hinaspa Emmor, Siquempa taytan, Jacobman rimanapaq payman. Jacobpa churinkuna chay pampamanta shamurqanku; uyarisqankumanta, kay runakunaqa t'uqsisqa karqanku, chaymanta ancha llakisqa karan paykunapaq; imaraykuchus millay ruwayta ruwaran Israelpi, Jacobpa ususinwan puñuspa; chaymanta mana chaynataraq kanqa. Chaymanta Hamor paykunaman rimaran, nispa: Siquem churiy sonqonwan akllaran ususiykichikta; chayrayku qoychik payta paymanqa warmita, chaymanta tinkuykuychik ñoqaykuwan;

ususiykichikta qoychik ñoqaykuman, chaymanta ususiykunchikta hap'iychik churiykichikpaq. Chaymanta ñuqaykuwan tiyaykichik, allpari rikuy hatun qankunapa ñawpaqeykichikpi; tiyaykichik, rantinakuykichik paypi, chaymanta hapiykichik paypi. Nirqa hinaspa Siquem paypa taytanman, hinaspa paypa wawqinkunaman: Tariyman allin kayta ñawpaqiykichikpi, hinaspa imachus ninkichik, qusunchik. Kay dote-ta achkhata mirachichiy, chaymanta quwasaq imaynatachus niwankichis chayhinata, chaymanta kay sipas warmata quwankichis ñuqaman warmi kananpaq. Jacobpa churinkunaqa kutichirqanku Sichemman, Emmormanpas paypaq yayayninman, llullakuywan, hinaspa rimasqaku paykunaman, imaraykuchus qhellichirqanku Dinahta, paykunapa paniyninkuta. Hinaspa paykuna niran Simeon chaymanta Levi, Dinapa wawqenkuna: Mana atisunchu kay simita rurayta, ñuqaykupa paniykuta qhari runaman quyta, paymi circuncisión mana kaptin; chayqa ñuqaykupaqmi pinsachakuymi. Sapalla kaypim qankunaman rikch'akusqaykichik kanqaku, chaymanta qankunapi tiyasqaykichik kanqaku, sichus tukukunki imayna ñuqaykuchik, chaymanta qankuna, qankunapa tukuy qhari kuchusqa kananpaq. Chaymanta qusunchik ñuqaykupa ususikunata qankunaman, chaymanta qankunapa ususikunamanta hap'isunchik warmikunata ñuqaykupaq, chaymanta qankunawan tiyasunchik, chaymanta huk ayllu hina kasunchik. Sichus mana uyariwankichikchu ñuqaykuta kuchuy rurakuchinapaq, ususiykuta hap'ispa ripusaqku. Chaymanta rimaykuna kusichirqanku Emmorpa ñawpaqninpi, chaymanta

Siquempa, Emmorpa churinpa, ñawpaqninpi. Chaymanta mana usyachirqachu wayna kay simita ruwananpaq, payqa munakurqan Jacobpa ususinwan, paytaq karqan aswan yupaychasqa llapa chaykunamanta taytanpa wasinpi kaqkunamanta. Hamor chaymanta Sikem paypa churin shamurqanku llaqtankupa punkuman, chaymanta rimasqanku llaqtankupa runakunawan, nispa: Kay runakunaqa thak kanku, ñuqaykuwan tiyakuchunku kay allpapi, chaymanta rantiykachakuchunku chayta; allpari qhaway hatunmi paykunapa ñawpaqninpi; paykunapa ususinkuta hap'isunchik ñuqaykupaq warmi hina, chaymanta ñuqaykupa ususiykunata qusunchik paykunaman. Kay-pi kay-llapi-lla ñuqaykuman rikch'akunkuman runa-kuna tiyanaykupaq ñuqaykuwan, chaymi kananpaq huk llaqta, circuncidachisqa kananpaq ñuqaykupa tukuy qhari, imaynan pay-kuna-pis circuncidachisqa kanku. Hinaspataq paykunapa uywakunan, chusku chakiyuq uywakunan, paykunapa tukuy imayninkuna, manachu ñuqaykupa kanqa? Kaypi chayllapim paykunaman rikch'akusunchik, chaymanta paykunaqa ñuqaykuwan tiyasqanku. Hinaspa Emmorta hinaspa Shechemta, chay wawanta, uyarirqanku tukuy llaqtankupa punkun ranqaqkuna, hinaspa tukuy qharikuna qallunkupa aychanta kuchurqanku. Karqan kimsa kaq p'unchaypi, paykuna nanaypi kasqankupi, iskay churikuna Jacobpa, Simeon Leviwan, Dinapa wawqenkuna, sapa qhari paypa espadanta hap'irqanku, hinaspa llaqtaman mana imamanta manchakuspa yaykurqanku, hinaspa tukuy qharita wañuchirqanku. Chay Emmor-ta, chaynallataq Shechem-ta, chay wawan-ta, wañuchirqanku

espada simin-pi, chaynallataq Dinah-ta horqorqanku chay Shechem wasin-manta, chaynallataq lloqsirqanku. Chay churikunataq Jacobpa yaykurqanku chay k'irisqakuna pataman, hinaspa saquirqanku chay llaqtata, maypichus q'añarqanku Dinah nisqata, chay paniñkuta paykuna. Chaymanta paykunapa uwijakunata, paykunapa wakakunata, paykunapa asnukunata, tukuy llaqtapi kaqkunata, chaymanta tukuy pampapi kaqkunata hurqurqanku. Chaymanta tukuy paykunapa cuerpokunatapas, tukuy paykunapa equipajentatapas, paykunapa warmikunatatapas hap'irqanku, chaymanta llaqtapi ima kaqtapas, wasikunapi ima kaqtapas saquirqanku. Nirqan Jacob Simeónman Levímanpas: Chiqnisqa nuqata ruwankichis, chaymi millay kani tukuy kay allpapi tiyaqkunapaq, Cananakuna Perizikuna ima. Nuqataq pisi kani yupaypi, chaymi tantakuspa nuqaman shamunqaku kuchuwanankupaq, chinkachikunqa nuqa wasiywan kuska. Paykunaqa nirqanku: ¿Ichaqa imaynatachus warmi ranqhaqwan ruwanqaku ñuqaykup paniykuwan?

35

Nirqa hinaspa Dios Jacobman: Hatarispan siqay chay sitiosman Betel, chaypis tiyay chaypi, chaypis ruray chaypi altarta Diosman, mayqan rikurisqayki chaypi ayqinaykipi qam Esaú ñawpaqninmanta, wawqeykimanta. Nirqataq Jacob wasinman paypaq, tukuy paywankunamantawan: Hurquychik hawa dioskunata qankunawan kaqta chawpiykichikimanta,

churakaychik chuyata, tikraychiktaq p'achaykichikta. Chaymanta hatarispan, Betelmanqa wichaykamusun, chaymanta chaypi altar rurasun Diosman, payqa uyariwasqayta ñuqata p'inakuy p'unchaypi, payqa ñuqawan karqan, chaymanta ñuqata qespichiwarqan purisqay ñanpi. Hinaspa qurqanku Jacobman chay hawa dioskunata mayqinchus makikunapi paykuna karqanku, hinaspa chay ninriq'ipukunata mayqinchus ninrikunapi paykuna karqanku, hinaspa Jacob pakaran chaykunata terebinto yuraq uraypi Siquempi, hinaspa chinkachirun chaykunata kunan punchawkama. Chaymanta Israel Siquimmanta lloqsirqa, hinaspa Diospa manchaynin muyuriqninkupi llaqtakunapi karqa, hinaspa mana Israelpa churikunata qhipanmanta qatirqankuchu. Hamurqa hinaspa Jacob Luz-man, chaymi kachkan Canaan suyupi, chaymi kan Bethel, paymi, hinaspa tukuy runakunam mayqinchus paywanmi karqa. Chaymanta payqa chaypi huk altarta ruwarqan, chaymanta chay sitiyuq sutinta Betel nispa suticharqan, chaypi imaraykuchus payman Dios rikurqamurqan paypa wawqin Esaúpa ñawpaqinmanta ayqiptisqanpi. Wañurqa hinaspa Deborah, Rebecapa ñuñuq, hinaspa pampasqa karqa Betelpa urayninpi roblepa sikinpi, hinaspa Jacobqa suticharqa sutinta paymanta Llakiypa Roblen. Dios rikurimurqa Jacobta wak Luzpi, Mesopotamia Siriamanta hamuqtin, hinaspa Dios bendicionarqa payta. Chaymanta Dios payman nirqa: Sutikiqa manaña Jacob sutichisqa kanqachu, ichaqa Israel kanqa sutiki, chaymanta paymanta sutinta Israel sutichasqa. Nirqa hinaspa payman Dios: Ñuqam kani Diosniyki. Wiñay hinaspa miray. Nasyunkuna hinaspa huñunakuykuna nasyunkunamanta

kanqanku qampamanta, hinaspa qhapaqkuna chiqniykimanta lluqsimunqanku. Chaymanta kay allpata, Abraham chaymanta Isaacman qurqani, qamman qurqani payta, qamman kanqa, chaymanta qampa muhuykiman qampa qhipanpi qusaq kay allpata. Wichaykamuran chaymanta Dios paymanta chay sitiomanta maypichus rimaran paywan. Chaymanta Jacobqa sayarirqan huk saywata chay sitiypi maypichus Diosqa rimanakurqan paywan, saywata rumimanta, chaymanta churarqan chayman t'inkita, chaymanta churarqan chayman aceiteta. Chaymanta Jacobqa chay sitiomanta sutinta sutichirqa, maypichus Diosqa paywan rimapurqa chaypi, Betel. Jacobqa Betelmanta lluqsispa, carpanta Gader torrepa qhipanman churarqan, hinaspa Chabrathamanta Ephratahamanta chayamunanpaq acercarqaptin, Raquelqa wachakurqan, chaymanta chay wachakuypi sasata wachakurqan. Tukuran chaypas chay saqra wachaypi payta wachananpi, nin payman chay partera: Ama manchaychu, kayqa qampaqpas churi kanki. Tukurqan, chaymanta animanta kacharispa, wañuchkasqa karan imaraykuchus, sutinta waqyarqan: Churi nanay ñuqaypa; ichaqa taytari sutinta waqyarqan: Benyamin. Wañurqataq Raquel, chaymanta pampasqa karqa Efrataman rispa ñanpi; kayqa Belénmi. Hinaspa Jacob sayarirqan huk saywata paypa ayamarka patapi, kayqa kanmi chay saywa Rachel ayamarka patapi kunan punchawkama. Karqan, chaymanta Israel chay llaqtapi tiyakuchkaqtin, Rubén rirqan hinaspa Bilhahwan puñurqan, paypa yayan Jacobpa warmi-masinkaqwan, hinaspa Israel uyarirqan, hinaspa millay rikhurikurqan paypa ñawpaqninpi. Jacobpa churikunaqa chunka iskayniyuq

karqanku. Leahpa churinkuna, Jacobpa ñawpaq wawan Rubén, Simeón, Leví, Judá, Isacar, Zabulón. Rachelpa wawankunaqa Joséwan Benjamínwan karqanku. Bilhahpa churikuna, Raquelpa warmi yanapaqninpa, Dan chaymanta Neftalí. Churikuna Zilpah-pa, Leah-pa warmimasi-n-pa, Gad chaymanta Asher, kaykuna churikuna Jacob-pa, chay tukurqanku payman Mesopotamia Siria-pi. Jacob shamurqa taytanman Isaacman Mabreman, pampa llaqtaman, kayqa Hebron Canaan allpapi, maypichus Abraham hinaspa Isaac tiyarqanku. Isaacpa kawsasqan p'unchaykunaqa pachak pusaq chunka wata karqan. Chaymanta chinkaykuspa Isaak wañurqa, chaymanta yapasqa karqa paypa ayllumanmi, machu chaymanta hunt'a punchawkunawan, chaymanta pampapurqanku payta Esaú chaymanta Jacob, paypa churinkuna.

36

Kaykunam chaymanta Esaúpa miraykunam, paymi Edom kanmi. Esauqa hapirqa warmikunata paypaq Kananakunap ususikunamanta: Adataqa, Ailom Hititup ususinta, Olibematapas, Ana ususinta, paytaq Sebegon Hivitup churin karqa. Chaymanta Basemathta, Ismaelpa ususintan, Nebaiothpa panintan. Adaqa payman Elifazta wachakurqa, Basemattataq Ragueltataq wachakurqa. Hinaspa Olibema wachachirqa Ieusta, Ieglomta, Koretapas; kaykunam Esauq churinkuna karqanku, paykunam Canaan llaqtapi payman yurimuqanku. Esaú hap'irqa warminkunata, churinkunata, ususinkunata, tukuy

runakuna wasinpi, tukuy imayninkuna, tukuy uywakunata, tukuy imaymanata tarisqanta, tukuy imaymanata tarisqanta Canaán allpapi, hinaspa Esaú rirqa Canaán allpamanta wawqenpa Jacob ñawpaqenmanta. Karqan paykunapa imaninkunaqa askha tiyanakunapaq kuska, chaymanta mana atirqanchu allpa paykunapa puriyninpa apay paykunata askha kayninmanta paykunapa imaninkunapa. Tiyakurqataq Esaú Seir urqupi, Esaú payqa Edommi karqa. Kaykunam chay generacionkuna Esaú yaya Edom chaypi Seir urqupi. Chaymanta kaykunam sutinkuna Esaupa churinkunapa: Eliphaz, Adapa churin, Esaupa warminpa; chaymanta Raguel, Basematpa churin, Esaupa warminpa. Karqanku hinaspa Eliphazpa churinkuna: Teman, Omar, Zophar, Gothom, chaymanta Kenaz. Thamna-qa karqan Eliphaz-pa pallakaqnin, Esaú-pa churin-pa, chaymanta paymi wachachirqan Eliphaz-paq Amalek-ta; kaykuna karqanku Ada-pa churikuna, Esaú-pa warmin-pa. Kaykunam ichaqa Raguelpa churikuna karqanku: Nahath, Zare, Some, chaymanta Moze; kaykunam Basemath, Esaupa warminpa, churikuna karqanku. Kaykunam karqanku Oholibamahpa churinkuna, Anap ususip, Zibeonpa churinpa, Esaupa warminpa; paymi Esaupaq wacharka Jeushta, Jaalamta, Korahtataq. Kaykunam pusaqkuna Esaupa churinkuna; Elifaspa churinkuna, Esaupa ñawpaq wawan: pusaq Teman, pusaq Omar, pusaq Zefo, pusaq Kenaz, pusaq Kore, pusaq Gatam, pusaq Amalek; kaykunam Elifaspa pusaqninkuna Edom allpapi; kaykunam Adapa churinkuna. Chaymanta kaykunaqa churinkuna Raguel churin Esaupa, kuraq Nahoth, kuraq Zare, kuraq Some, kuraq Moze; kaykunaqa kuraqkuna Raguelpa

Edom llaqtapi, kaykunaqa churinkuna Basemath warmin Esaupa. Kaykunam chaywanpas churikuna Olibemas warmin Esauq: pusaq Ieous, pusaq Ieglom, pusaq Kore; kaykunam pusaqkuna Olibemas ususinpa Ana warminpa Esauq. Kaykunam Esaúpa churikuna, chaymanta kaykunam paykunapa apukuna, kaykunam Edompa churikuna kanku. Kaykunam Seir Horitopa churinkuna karqanku, paymi allpapi tiyaq karqan: Lotan, Shobal, Zibeon, Ana, Dishon, Ezer, Dishan; kaykunam Horitopa kamachiqkuna karqanku, Seirpa churin, Edom allpapi. Lotanpa churikunaqa Chorri chaymanta Heman karqanku, chaymanta Lotanpa paniñqa Tamna karqan. Kaykunam Shobalpa churinkuna: Golam, Manahath, Gaibel, Zophar, chaymanta Omar. Chaymi kaykunaqa Zibeónpa churinkuna karqanku, Aie, chaymanta Ana; kayqa Ana karqan, payqa Iameinta tarirqan chawpi sach'a-sach'api, paypaq yayaynin Zibeónpa carga uywakunata michishasqanmanta; Kaykunataq Anapa churinkuna karqanku: Dishon, chaymanta Oholibama Anapa ususin karqan. Kaykunam Disónpa churikuna: Amadá, Asbán, Itrán, Jarán. Kaykunam Asarpa churinkuna: Balaam, Zoukam, Ioukampas. Kaykunam ichaqa Risonpa churinkunan karqanku: As chaymanta Maldición. Kaykunam Hori pusaqkuna karqanku: Lotan pusaq, Shobal pusaq, Zibeon pusaq, Ana pusaq, Dishon pusaq, Ezer pusaq, Dishan pusaq; kaykunam Hori pusaqkuna karqanku paykuna pusayninkupi Edom allpapi. Chaymanta kaykunam karqanku Edom llaqtapi kamachisqa kurakakuna, manaraq huk kuraka Israel llaqtapi kamachisqanmanta. Hinaspa Balak, Beorpa churin, Edompi kamachirqa, hinaspa llaqtanpa sutin Dennaba karqa.

Wañurqataq Balak, hinaspa paypa ñawpaqninpi kamachirqa Jobab, Zarapa churin Bosorra llaqtamanta. Jobab wañurqan, hinaspa Asom Thaiman allpamanta pay rantinpi kamachirqa. Wañurqan Asom, hinaspa kamachirqan paypa rantinpi Adad, Baradpa churin, paymi urmarqan Midianman Moabpa pampanpi, hinaspa llaqtanpa sutin karqan Gethaim. Wañurqa hinaspa Adad, chaymanta paymanta kamachirqa Samada Masrekah manta. Samadaqa wañurqa, chaymanta Saul mayupatapi Roobothmanta qhapaq kurqa paypa rantinpi. Saúl wañurqa, hinaspa paypa rantinpi Ballenón, Acobor churin, kamachirqa. Wañurqa Ballenon, Achoborpa churin, hinaspa paymanta kamachirqa Arad, Baradpa churin; hinaspa paypaq llaqtanpa sutinqa Fogor karqa; hinaspa paypaq warminpa sutinqa Metebeel karqa, Matraithpa ususinpa, Maizobpa churinpa. Kaykunam Esaupa pusaqninkunapa sutinkuna, paykunapa ayllukunapi, paykunapa kitinman hina, paykunapa suyukunapi, chaynallataq paykunapa nacionninkunapi: pusaq Timna, pusaq Alva, pusaq Jeter, pusaq Oholibama, pusaq Ela, pusaq Pinon, pusaq Kenaz, pusaq Teman, pusaq Mazar, pusaq Magdiel, pusaq Iram; kaykunam Edompa pusaqninkuna, paykunapa kamachisqan allpapi tiyasqa llaqtakunapi; kayqa Esau, Edompa yayan.

37

Tiyakurqam Jacob chay allpapi maypichus yayan tiyakurqa Canaán allpapi, kaykunam miraykunam Jacobpa. José

chaymanta chunka qanchisniyuq watayuq karqan, taytanpa uwijakunata wawqinkunawan michispa, mana mushuq kashaspa, Bilhap churinkunawan chaymanta Zilpap churinkunawan, taytanpa warminkunawan. Chaymanta José millay willakuyta Israel taytankuman apamurqan. Jacobqa munarqan Josephta llapa churinkunamanta aswan, imaraykuchus machuyninpi wawa karqan paypaq, ruwarqantaq paypaq unkuta t'ikrayniyuq. Rikushpaqa paypa wawqinkuna, imaraykuchus taytanku payta munakun llapa churinkuna ukhumanta, chiqnikurqanku payta, chaymanta mana atirqankuchu paywan thak sumaqta rimayta. Josefqa musquyta musquykunmi, chayta paypa wawqinkunaman willurqan. Chaymanta paykunaman nirqan: Uyariychik kay musquyta mayqintataq musqurqani. Yuyarqani qankunata hatakunata wataykusqaykichis chawpi pampa ukhupi, hinaspa nuqapa hatayqa hatarqun, sayarqunpas, qankunapa hatakunaqa muyurispa muchasqaku nuqapa hatayta. Paypa wawqinkuna ninku paywan: ¿Manachu qan kamachispa kamachiwanki ñuqaykuta, icha kamachispa kamachiwanki ñuqaykuta? Chaymanta yapanku astawanraq chiqninankuta payta paypa musquyninkuna rayku, chaymanta paypa siminkunarayku. Rikurqataq huk musquyta, chayta willakurqa yayayniman hinaspa wawqinkunaman, hinaspa nirqa: Qhaway, huk musquyta musqukurqani, imaynan inti, killa, hinaspa chunka hukniyuq quyllurkunam kunukuwaqku ñuqata. Chaymanta paypa taytanqa payta k'amiyarqa, chaymanta payta nirqa: ¿Imataq kay musquy, chayta qan musqurqanki? Chaynapas chiqaqtapas shamuspa shamuspanchikchu ñuqa

hinaspa mamayki hinaspa wawqiykikuna qanman allpapi muchuykuspa? Wawqinkuna ñawinakurqanku payta, ichaqa taytanku waqaychakurqa chay simita. Ripurqanku chaymanta paypa wawqinkuna taytankupa uwijakunata michiq Sichemman. Chaymanta Israel nirqa Joseman: ¿Manachu wawqiykikuna michkanku Siquempi? Kaypi kachamusqayki paykunaman; paytaq nisqa: Qhawariy, ñuqa. Israel payman nirqa: Rispa qhaway sichus wawqiykikuna allin kanku, chaynallataq uwijapas, hinaspa willaway ñuqaman. Chaynallataq payta kacharqa Hebrón quebradamanta, hinaspa Siquemmán chayarqa. Hinaspa huk runa tarikurqan payta chinkasqa purishasqanta pampapi, chaymanta chay runa tapurqan payta, nispa: ¿Imataq maskhanki? Payqa nirqa: Ñuqap wawqiykunata maskani; willaway maypi michkanku. Nirqa pero paymanqa chay runa: Ripushqanku kaymanta, uyarirqani paykunata nirqankuta: Risunchis Dothaim-man, hinaspa José rirqa wawqinkunapa qhipanpi, hinaspa tarirqa paykunata Dothaim-pi. Paykunaqa ñawpaqmanta rikurqanku payta karumanta, manaraq paykuman asuykamushaspa, chaymanta millay yuyayta ruwasqanku payta wañuchinapaq. Nirqan hinaspa sapa qhari paypa wawqinman: Qhawariy, chay musquyuq shamuchkan. Kunan chaymi shamuy wañuchisun payta, chaymanta wikch'usun payta huk t'uquman, chaymanta nisun: Millay uywa mikhurqan payta, chaymanta rikusun imachus kanqa paypa musqukunawan. Uyarispa chaymanta, Rubén payqa qispirachirqa payta chaykunapa makikunamanta, chaymanta nirqa: Ama wañuchisunchik payta animaman. Nirqa chaymanta paykunaman Rubén: Ama hichaychu

yawarninkunata, wikch'uychu payta huk chay t'uqukunamanta chawpi sach'a-sach'api kaqkunamanta, chaymanta ama churaychu makiykichista payman, chaynapi qispirichinman payta makikunamanta paykuna, chaymanta kutichinman payta taytanman paypa. Karqan, chaymi hayk'aq José paypa wawqinkunaman chayamurqan, qhechurqanku Joséta imaymana unkuta paypa churasqanta. Chaymanta payta hap'ispa, t'uquruman wikch'urqanku; chay t'uqurutaq ch'usaq karqan, mana yakuyuq. Tiyarikurqanku t'antata mikhunankupaq, chaymanta ñawikunawan qhawarispa rikurqanku, hinaspa qhaway, puriykachaqquna Ismaelitataq Galaadmanta shamuchkarqanku, hinaspa kamiyunkuna inciensowan resinawan mirrakunawan hunt'asqa karqan Paykuna risharqanku urayachinapaq Egiptoman. Judah ninmi paypa wawqinkunaman: ¿Imachus allinchu kanman sichus wawqinchista wañuchisunchis, hinaspa paypa yawaranta pakasunchis? Hamuy, payta kay Ismaelitakunaman rantiychik; ñuqaykupa makiykuna mana payman kachunchu, imaraykuchus payqa ñuqaykupa wawqeynin aychanchikpas kanmi. Paypaq wawqinkunaqa uyarirqanku. Chaymanta Madianita runakuna ranqhaqkuna pasachkasqaku, chaymanta aysaspa wichaykamusqaku Joséta t'uqumanta; chaymanta ranqusqaku Joséta Ismaelitakunaman iskay chunka qurinta. Chaymanta Joséta urayachirqanku Egiptoman. Rubenqa kutiriykurqa t'uquman, hinaspa mana Joseta riqanchu t'uqu ukhupi, chaymi paypa p'achakunata ch'iqtarqa. Chaymanta paypa wawqinkunaman kutirirqa, chaymanta nirqa: wamrachaqa mana kanchu; ñuqataq mayman riyman kunan?

Josépa tuniqanta hapispa, huk uchpa kabrata shitarqanku, hinaspataq tuniqata yawarwan qillurqanku. Hinaspa kachaykurqanku chay imaymana coloresniyuq chukunata, hinaspa apamurqanku taytankuman, hinaspa nirqanku: Kaytataq tarirqanku. Riqsiy sichus churiqniykipa chukunan kanchu icha manachu. Chaymanta riqsirqa payta, chaymanta nirqa: Churiypa chuskun kanmi, millay uywa mikhurqa payta, uywa hap'irqa Joséta. T'aqarqan chaysi Jacob paypa p'achankuna, hinaspa churakurqan aycha q'aranta paypa k'umupi, hinaspa llakikurqan paypa churinta achkha p'unchawkunata. Tukuy paypa churinkuna ususinkunapas tantakurqanku, chaymanta shamurqanku payta kusichipunanpaq; ichaqa mana munarqachu kusichisqa kananpaq, nispa, Ñuqaqa uraykamusaq churiyman llakispa ukhu pachaman; chaymanta paypa taytanqa waqarqan payta. Madianita runakunaqa Joseta rantirqanku Egiptoman, Potifar eunucoman, Faraon hatun wayk'uqninman.

38

Chay pachapi karqan, Judá paypa wawqinkunamanta uraykurqan, chaymanta huk Adulam runaman chayarqan, paytaq Hira sutiyuq karqan. Chaymanta Judah rikurqa chaypi huk Canaán runap ususintan, paypa sutin Shua karqa; chaymanta payta hurqurqa, chaymanta payman yaykurqa. Chaymanta wawayuq kaspa churita paqarirqa, chaymanta sutinta Er nispa sutichirqa. Hinaspa yuyarispa churita wacharan

hinallataq, hinaspa paypa sutinta Onan nispa suticharan. Chaymanta yapaspa churita wachakurqa, chaymanta sutinta Shiloh sutichirqa, payri Chasbipi karqa, hayk'aq paykunata wachakurqataq. Hinaspa Judah warmita hurqurqa Er paypa ñawpaq wachakusqanpaq, paypa sutinmi Tamar karqa. Karqan Er, Judapa punta wawaynin, millay karqan Apunchikpa ñawpaqninpi, chaymi Dios payta wañuchirqan. Judah nisqa Onanman: Yaykuy qan wawqiykipa warminman, chaymanta paywan kasarakuy, chaymanta wawqiykipaq muhuyta jatariy nisqa. Onan yachaspaqa, mana payman kanqachu muhu, tukurqan mayqinchus yaykurqan wawqinpa warminman, jich'arqan allpaman, mana qonapaq muhu wawqinman. Millay hinaspa rikurirqa Diospa ñawpaqninpi, imaraykuchus kayta ruwarqa, hinaspa paytapas wañuchirqa. Judá nirqa Tamar paypa qhatsaman: Tiyakuy waqcha warmi hina yayaykipa wasinpi, Selá churiy hatun kanankama; nirqataq: Ama hayk'aqpas wañuchun pay ima, wawqinkuna hina. Ripuspa chayqa, Tamar tiyakurqan paypa taytanpa wasinpi. Mirachikurqanku p'unchaykunaqa, chaymanta wañurqa Shua Judapa warmin; chaymanta Juda samarispan wichaykarqa paypa uwijakuna rutuchiqkunaman, paypas chaymanta Hira paypa michiqnin Adullamita runa Timnaman. Chaymanta Tamar paypa ñuñuman willasqa karqan, nispa: Qhaway, qhaqan suqruykunpa suyuq Timnaman wicharimuchkan paypa uwijanta rutuchiq. Chaymanta urmachispa paypa wawachakuy pachakunata kikinmanta, churakurqa ruphay pachata, sumaqyachikurqataq, tiyakurqataq Ainan punkukunaman, chayqa kasqa Thamna ñanpi, rikurqan imaraykuchus hatun

tukupurqa Shilom, paytaq manam qorqanchu payta paymanqa warmita. Chaymanta Judah payta rikuspanqa, paymi yuyarqa warmi ranqhaq kasqanta; imaraykuchus paypa uyanqa qatasqa karqa, chaymanta mana riqsirqachu payta. Ñanmanta kutirikurqa chayman, hinaspa nisqa payta: Saqiway yaykuyta qanman, mana yachasqachu warmichan kasqanta. Payri nisqa: ¿Imataq qowanki ñuqaman, sichus yaykukunki ñuqaman? Payqa nirqan: Noqa qamman uchkucha chiwchikunamanta ñuqap llaqwaskunamanta apachisaq. Payqa nirqan: Sichus ñuqaman ñatiqta qowankiman, qam apachinkaykikama. Payqa nirqa: ¿Ima arrawta qanman quysaq? Payqa nirqa: siqllukiykita, hinaspa waturkiykita, hinaspa maykipi kaq chakanaykitapas. Chaymanta qurqan payta, chaymanta yaykurqan payman; chaymanta wicsaypi hap'irqan paymanmanta. Hinaspaqa sayarispa ripurqan, hinaspa paypa chiraway p'achanta kikinmanta qhichurqan, hinaspaqa waqchasqa kayninpa p'achankunata churakurqan. Judahqa kacharan uchilla cabrata cabrakuna ukhumanta paypaq michiqnin Adullamita runapaq makimpi chay warmimanta prendanta kutichikunanpaq; chaymi mana tarinchu payta. Payqa tapurqan chay runakunata chay llaqtamanta: Maypichus kasqa chay warmi qhatukuq Enanpi ñanpi kaq? Hinaspa nirqanku: Mana warmi qhatukuq karqachu kaypi. Chaymanta kutirimurqa Judaman, hinaspa nirqa, mana tarirqanichu; chaymanta chay llaqtamanta runakuna ninku, mana kaypi warmi qhatukuq kanchu. Judah nisqa: Payqa chayta hapisqa; ichaqa mana hayk'aqpas asipayawasqanchischu; ñuqaqa kay uchkucha chiwata kachamusqani, qamtaq mana tarisqankichu. Kimsa killakuna

qhipaman Judaman willakurqan, ninku: Tamar qampa warmakuyniykin fornikakurqan, chaymanta qhawaykuy wiksampi hap'iqkun fornikasqamanta. Chaymanta Judas nirqan: Lluqsichiy payta, chaymanta ruphachisqa kachun. Kay chaqa pusasqa kashaspa kacharka suqrunman paypa nispa: Kay runapa, mayqinpa kaykunaqa kanku, ñuqaqa wiksa ukhupi charini. Chaymanta nirqa: Yachay mayqinpa siq'ichu, waturuchu, chaymanta chakanaqa kay kanku. Judah riqsirqa, hinaspa nirqa, Tamar allin kasqa ñuqamanta aswan; chayrayku mana qurqanichu payta Shelahman churiyman. Hinaspa mana yapamantachu riqsirqachu payta. Tukuykurqan, wachachkashasqanpitaq iskayñiqi paypa wiksapi kasharqanku. Karqan chaymanta chay wachaypi, huk lluqsichirqan makinta. Parteraqa hap'ispa watarqan puka hiluwan makimpi, nispa: Kayqa ñawpaqta lluqsimunqa. Ichaqa makinta kutichikaptin, chaylla paypa wawqin lluqsirqa; chaymanta payqa nirqa: ¿Imataq qanrayku pirqa p'akisqa karqa? Chaymanta paypa sutinta Perez nispa suticharqa. Hinaspa kay qhipaman paypa wawqin lloqsirqa, paypa makinpi puka karqa, hinaspa paypa sutinta Zara suticharqanku.

39

José nisqataq Egiptoman apachikurqan, chaymanta Potifar, Faraónpa eunuconmi, wayk'uq kamachiqmi, Egipto runami, Ismaelitakunapa makinmanta rantikurqan, paykunam chaymanmi apamurqanku. Hinaspa Apu Josewan karqa,

hinaspa payqa allin ruwaq runa karqa, hinaspa paypa apunpa Egiptoq wasimpi karqa. Yachan chayqa paypa apun, imaraykuchus Apu karqan paywan, hinaspa hayk'aqpas ruwaqtin, Apu allin ruwachin paypa makikunapi. Chaymanta José tariran allin qawayta paypa apunpa ñawpaqninpi, chaymanta payta kusichirqan. Chaymanta payta wasinmanta churarqa; chaymanta tukuy imapas paypa karqan, Josépa makinwan qurqa. Karqan chayqa, qhipaman paymi tukurqan payqa wasipi paypa, chaymanta tukuy hayk'apas karqan paypa, Apu bendicionarqan wasita Egipciopa José rayku, chaymanta tukurqan bendicion Apupa tukuy imaynispi paypa wasipi, chaymanta chakrapi paypa. Chaymanta tukuy imapas karqan payman Josémpa makikunaman qurqan; chaymanta mana yacharqanchu kikinmanta imapas, tantalla mikhurqan chayllamanta. Chaymanta José sumaq rikch'aypi karqa, chaymanta ancha sumaq qhawarinapaq karqa. Chaymanta karqan kay rimaykuna qhipaman, chaymanta paypa kuraqnin warmin ñawikunata José pataman churarqan, hinaspa nirqan: Noqawan puñuy. Payqa mana munasqachu; hinaspa paypa apunpa warminman nisqa: Sichus ñuqamanta apuyqa mana imatatapas yachanchu paypa wasinpi, hinaspa tukuy imaymanatataq paypa kasqanta ñuqap makiyman qurqa, hinaspa kay wasipiqa manaña imapas ñuqamanta aswan kanchu, nitaq ñuqamanta imapas jark'asqa kasqa, qamlla, qam paypa warmin kasqaykimanta. ¿Imaynatataq kay millay ruwayta ruwasaq, hinaspa Diospa ñawpaqinpi huchallikusaq? Imaraykuchus parlakurqan Joséman sapa p'unchay, chaymanta mana uyarirqanchu payta puñunapaq paywan, tinkukunapaq

paywan. Ichaqa chaynoq mayqen p'unchay karqan, chaymanta José yaykurqan wasiman paypa ruwanakuna ruwanapaq, chaymanta mana pi wasipi ukhupi karqanchu. Chaymanta payta hap'irqa p'achankumanta, nispa: Ñuqawan puñuy, chaymanta p'achankunanta paypa makikunapi saqispa ayqirqa, hinaspa hawaman lluqsirqa. Chaymanta pasakurqan imayna rikurqan chay saqispa p'achankunata paypa makikunapi paypa ayqerqa, chaymanta lloqserqa hawaman, chaymanta waqyarqa chay kaqkunata wasipi, chaymanta nerqa paykunaman, nispa, rikuychik, pusarqa ñoqaykuman wamra Hebreota, asipayawanaykupaq ñoqaykuta; yaykurqa ñoqaman, nispa, puñuy ñoqawan; chaymanta qaparikarqani kunka hatunwan. Chaymantaq payqa uyarisqanpi ñuqa kunka niyniyta huqarirqani chaymanta qaparirqani nisqayta, p'achakunanta ñuqaman saqispa ayqirqa, hinaspa hawaman lloqsirqa. Hinaspa p'achakunata kikinmanta saqin, yaya paypaq wasinman hamunankama. Chaymanta paywan kay shimikuna hina rimapurqa, nispa: Hebreo warma, mayqinchus qammi noqaykuman apamurqanki, noqaman yaykumurqa asipawananpaq; chaymanta ñoqaman nirqa: Qamwan puñusaq. Imaynatachus payqa uyarirqan ñuqapa kunkayta huqarirqanitaq chaymanta qaparirqani, p'achankunanta saqispa ñuqawan, payqa ayqirqa chaymanta lluqsirqa hawaman. Chaymi karqan, imaynatachus kuraq warminpa siminkuna uyarirqan, mayqinkuna paywan rimarqan nispa, chaynatam qampa wawayki ruwawaran, chaymi phiñaywan piñarikurqan. Chaymanta kuraq Joséta hapishpa, churarqa payta marka ukhu man, chay tiyay man maypi qhapaqpa

hark'asqa runakunaqa hark'asqa kanku chaypi marka ukhu pi. Hinaspa Apu karqa Joséwan, hinaspa churarqa paypa khuyayta, hinaspa qorqa payman allin kayta hatun wasi wisq'ana kamachiqpa ñawpaqenpi. Chaymanta qarqu hatun kamachiq qarquta Josépa makimpi qurqa, chaymanta tukuy wichqasqakunata mayqinchus chay qarqupi karqanku, chaymanta tukuyta mayqinchus chaypi ruranku, paymi ruwaspa karqa. Mana karqachu hatun qarquy wasi kamachiq qarquy wasipi yachaq paywan imapas, tukuy imaraykuchus karqa Josémanta makimanta, imaraykuchus Apuqa paywan kananpaq, chaymanta mayqin pay ruwarqa, Apuqa allin puriq paymanta makikunapi.

40

Chaymanta kay rimaykuna qhipaman karqan, Egiptopa qhapaqninpa kuraq upyana apaqninwan kuraq t'anta ruaqninwan huchallirqanku paykuna yayankuman Egiptopa qhapaqninman. Chaymanta Faraón phiñarikurqa iskay eunuconkunamanta paypa, kuraq upyachiq kamachiqmanta, chaymanta kuraq t'antayuq kamachiqmanta. Chaymanta churarqa paykunata wichq'anapi carcelpi, chay sitiopi, maypichus José wichq'asqa karqa chaypi. Chaymanta hatun wichq'ana kamachiq churarqan Joséman paykuna, chaymanta sayarqan paykunaman, chaymanta karqanku p'unchaykuna wichq'anapi. Iskayninkutaq musqukurqanku huk tutapi; musquykuna rikuyninñataq, Egipto qhapaq kamachiqninkuna

hatun upyana apaq hinaspa hatun tanta rurana apaq wasi wataykusqapi kaqkunapa, kayhinam karqan. José tutamanta paykunaman yaykurqa, chaymanta paykunata riqsirqa, chaymanta llakisqa karqanku. Chaymanta tapurqan Faraonpa eunucosninkunata, paywan karqanku wasi qhawaypi paypa apunpa wasimpi, nispa: ¿Imaraykutaq qankunapa uyinchikkuna llakisqa kachkan kunan p'unchaypi? Paykunaqa payta ninku, musquytan rikurqayku, chaymanta interpretaqqa mana kanchu chayta; chaymanta Jose paykunata ninku, ¿manachu Diosmanta kanman paykunapa t'ikraynin? Willariychik chayrayku ñuqaman. Chaymanta kuraq vino qoq paypa musqoyninta Joséman willakurqa, chaymanta nirqa: Ñuqapa puñuyniype huk vid ñawpaqeypi karqa. Vidpi chaypiqa kinsa saphikuna karqan, chaymi payqa wiñashaspa phutukunata lluqsichispa, uwa murukunaqa puqusqa karqan. Chaymanta Faraonpa qopanan ñuqap makiypi karqan, chaymanta uwasta hap'irqani, chaymanta payta qopananman ch'aqirqani, chaymanta qopananta Faraonpa makimman qorqani. Chaymanta José payta nirqa: Kayqa chaypa t'ikraynin: kimsa saphikunaqa kimsa p'unchawkunam kanku. Kachalla kimsa p'unchay, chaymanta Faraón yuyarinqa qallariyniykimanta, chaymanta kutichikunqa qanta hatun vino quy kamachiyniykiman, chaymanta qunki vasota Faraónpa makimpi, ñawpaq qallariyniyki hina, imaynan vino quy runa karqanki. Ichaqa yuyariway ñuqamanta qanrayku, hayk'a allin tukuptin qanpaq, chaymanta ruwanki ñuqaman khuyayta, chaymanta yuyarinki ñuqamanta Faraónman, chaymanta lluqsichinki ñuqata kay qarqumanta. Chaymi suwaykusqa karqani suwakuy Hebreokunaq

allpanmanta, chaymanta kaypi mana imatapas rurarqanichu, ichaqa paykuna churarqanku nuqata kay t'uquman. Hinaspa hatun t'antayuq rikurqa allin t'aqwisqanta chayta, hinaspa nirqa Joséta, ñuqapas rikurqani musqoyta, hinaspa yuyarqani kimsa wislla t'antamanta apaspa umaypa hawanpi; wisllapi hawanpi karqa tukuy laya mikhuykunamanta mayqinkunata Faraón mikun, t'antayuq ruwaynin, hinaspa hanaq pachaq pisqukuna mikurqanku chaykunata wisllapi hawanmanta umaypa hawanpi. Kutichispan José paymanqa nirqa: Kayqa paypa t'ikraynin: kimsa kanasta kimsa p'unchawkunam kanku. Kimsalla p'unchawkunamanta, Faraón qampa umakita qammanta hurqunqa; chaymanta qamta sachamanta warkusunqa, chaymanta hanaq pachapa pisqunkuna qampa aychata qammanta mikunkupunqa. Kimsa p'unchaypi karqan, Faraonpa yurisqan p'unchay karqan, chaymanta tukuy paypa servinqankunaman upyayta ruwarqan; chaymanta vino qoqpa llamkayninta chaymanta t'anta rurayoqpa llamkayninta yuyarirqan paypa servinqankunapa chawpipi. Chaymanta payta kutichirqa hatun upyachiq kamachiqta paypa qallariy kamachiyninman, chaymanta Faraónpa makinman qiruqa qurqa. Chay-qa hatun t'anta ruwaqta warkurqa, imaynan José paykunaman t'ikrarqa. Chaymanta mana yuyarirqachu hatun aqa qoq Joséta, ichaqa qonqarirqan payta.

41

Karqan ichaqa iskay wata p'unchawkunamanta qhipaman,

Faraón musquyta rikurqan, payqa mayupi sayasqanta yuyarqan. Chaymanta rikuy, imaynan mayumanta qanchis waka llujsichkarqanku, sumaq rikchayninwan, chaymanta akllasqa aychayuq kaqwan, chaymanta qura wiñaypi mikhuchkarqanku. Huk wakakuna chaymanta qanchis wakakuna wicharqanku kaykunamanta qhipaman mayu ukhumanta, millay rikch'ayninman, chaymanta llañu aychayuq, chaymanta mikhurqanku wakakunapa qayllanpi mayu patanpi. Chaymanta qanchis waka millay, aycha llañu, mikhurqanku qanchis waka sumaq rikuyniyuq, aycha akllasqakunata; ichaqa Faraón sayarirqa. Chaymanta iskay kutita musqukurqan, chaymanta qhaway, qanchis sara chuklla huk sapimanta wicharqanku, akllasqa hinaspa sumaq. Chaymanta qhaway, qanchis sara chujcha llañu, wayra-phuchusqa, wiñamuchkarqanku paykunawan. Chaymanta qanchis llañu, wayra-wañuchisqa sara chukllakuna millp'ukurqanku qanchis akllasqa, hunt'a sara chukllakuna. Ichaqa Faraón rikcharirqa, chaymanta musquy karqa. Tutamantinmi karqan, hinaspa animanqa llakikurqan, hinaspa kachaspa waqyarqan tukuy Egiptopa t'ikraqninkuna, hinaspa tukuy yachaqninkuna, hinaspa Faraón willakurqan paykunaman musquyninta, hinaspa mana pipas karqanchu chayta Faraónman t'ikraq. Chaymanta kuraq upyana kamachiq Faraonman parlakurqa, nispa: Huchayniyta yuyarikuni kunan punchay. Faraón paypa wawasninkuman piñarikurqa, chaymanta noqaykuta wichqana wasipi churarqa, hatun wayk'uqpa wasinpi, noqatapas chaymanta hatun t'anta ruqtapas. Chaymanta rikurqaniku musquyta iskayninkupas huk tutapi, ñuqa chaymanta paypas,

sapa runa paypaq musquyninta hina rikurqaniku. Karqan chaypi ñuqaykuwan huk wayna qhari Hebreo hatun wayk'uqpa churin, chaymanta ñuqayku willarpuyku payta, chaymanta paymi t'ikrarqan ñuqaykupaq. Karqan chayqa, imaynatachus payman t'ikrachirqan ñuqaykuman, chaynatam pasarqan: ñuqatapas kutichisqa karqani ñawpaq kaqniyman, paytaqmi warkusqa karqan. Kachaspa, chaymanta Faraón waqyarqa Joséta, chaymanta lloqsichirqanku payta carcelpi, chaymanta rutuchirqanku payta, chaymanta t'ikrachirqanku p'achanta paypa, chaymanta hamorqa Faraónman. Nirqa chaymanta Faraón Joséman: Musquy rikurqani, chaymanta mana kanchu chay t'aqwiq, ñuqa chaymanta uyarirqani qampa nisqankuta, uyarispa qam musquykunata t'aqwiyta chaykunata. Kutichaspa, Jose Faraonman nirqan: Dios mana kaqtinqa mana kutichinqachu qhespichiyta Faraonpaq. Rimapurqan hinaspa Faraón Joséman, nispa: Puñuyniypim yuyarqani sayariyta mayup patanpi. Chaymanta imaynan mayumanta qanchis waka sumaq rikuyniyuq hinaspa akllasqa aychayuq wichqaykurqanku, hinaspa Llakiypi mikhurqanku. Chaymanta qhawariy, qanchis wak wakakuna paykuna qhipanmanta mayumanta wicharqanku, millay hinaspa qhachun rikuyniyuq, hinaspa llañu aychayuq, manam chay hina aswan qhachun Egipto llaqta tukuynimpi rikurqanichu. Chaymanta chay qanchis millay, llañu wakakuna chay ñawpaq qanchis sumaq, akllasqa wakakunata mikhurqanku. Chaymanta paykunapa wiksakunaman yaykurqanku, chaymanta mana sut'i tukurqanku, paykunapa wiksakunaman yaykurqanku chayrayku, chaymanta paykunapa ñawikunan millay karqan,

qallariypi hina. Rikch'arispa ichaqa puñurqani. Chaymanta rikurqani kutipi puñuynipi, chaymanta imaynan qanchis sara chukllakuna wicharqanku huk k'allmapi hunt'a hinaspa sumaq; Wak qanchis sara chukllakuna llañu hinaspa wayra-wañuchisqa wiñarqanku paykunamanta hap'ikuykuspa. Chaymanta qanchis llañu, wayra-wañuchisqa sara chukllakuna millp'ukurqanku qanchis allin, hunt'a sara chukllakuna. Chaymanta t'ikraqkunaman nirqani, chaymanta mana pipas ñuqaman chayta willaq karqanchu. Hinaspa José Faraónman nirqa: Faraónpa musquynin huklla kan; hayka Dios ruwan chayta Faraónman rikuchirqa. Chay qanchis allin wakakuna qanchis watakuna kanku, chaymanta chay qanchis allin sara chiqchikuna qanchis watakuna kanku; Faraónpa musquyninqa huklla kan. Hinaspa chay qanchis llañu wakakuna, paykuna qhipanpi wichaykunaq, qanchis watam kan, hinaspa chay qanchis llañu sara chukchakuna wayra-wañuchisqapas, qanchis watam kan, qanchis wata yarqay kanqa. Chay shinapash simi mayqanta nirqani Faraónta: hayk'akunata Dios ruwan, chayta rikuchirqa Faraónman. Rikuy, qanchis wata shamunqa sumaq wiñay achka tukuy Egipto allpapi. Shamunqa ichaqa qanchis wata yarqay chay kunakunamanta, hinaspa qunqanqaku hunt'asqamanta kanqa tukuy Egiptopi, hinaspa yarqay allpata tukuchinqa. Chaymanta mana riqsisqa kanqa sumaq wiñay allpapi chay yarqay hamunqa qhipaman kaykunamanta, sinchim kaqtin kanqa ancha. Chaymanta musquyqa Faraónman iskay kutita rikuchisqa kasqanmanta, chiqaq kanqa Diospa siminkuna, hinaspa Dios utqayachinqa chayta hunt'achiyta. Kunan chayrayku qhaway yuyaysapa chaymanta yachaysapa

runata, chaymanta churay payta Egiptopa allpanpi. Hinaspa Faraón ruwachun hinaspa allpapi kamachiqkunata churachun; hinaspa Egipto allpamanta qanchis wata sumaq pachapi tukuy rurukunata huñuchichun, hinaspa kay allin qanchis wata shamuchkanmanta tukuy mikhuykunata huñuchichun; hinaspa trigota Faraónpa makimpi huñuchichun; mikhuykunata llaqtakunapi waqaychachichun. Chaymanta mikhuykunaqa waqaychasqakuna allpapi kanqa qanchis watakuna yarqaymanta, mayqinkunachus Egipto allpapi kanqanku, chaymanta mana allpaqa chinkarichisqa kanqachu yarqaypi. Kay rimaymi allinchakurqa Faraonpa ñawpaqninpi, chaymanta tukuy paypa churinkunapa ñawpaqninpipas. Chaymanta Faraón llapa wawasninkuman nirqa: ¿Manachu tarisonchik chay hina runata, paymi Dyospa espiritunta paypi charqan? Nirqa chaymanta Faraón Joséman: Imaraykuchus Dios qamman tukuy kaykunata rikuchirqa, manan kanchu runa qam-manta aswan yuyaysapa chaymanta aswan yachaysapa. Qan kanki noqa wasipi, chaymanta qanpa simipi kasukun llapa noqapa runakuna, ichaqa tiyanaytaqa aswan hatun kani qanmanta noqa. Nirqa chaymanta Faraón Joséman: Qhawariy, qanta churani kunan tukuy Egipto llaqtapi. Hinaspa Faraón silluta makimanta hurquspa, churarqan Josépa makimpi, hinaspa p'acharqan payta llino p'achawan, hinaspa churarqan qori k'askanta kunkampi. Chaymanta payta iskay ñiqin karrunman wicharchin paypa, chaymanta willaqmi willan paypa ñawpaqninpi, chaymanta payta tukuy Egipto allpapi churarchin. Faraón nisqa Joséman: Ñuqaqa Faraónmi kani; qam mana kaqtiykiqa, mana pipas makinta horqonqachu tukuy Egipto

allpapi. Chaymanta Faraón Josépa sutinta Psonthomfanech nispa sutichasqa. Chaymanta payman Asenat usustata Petefresmanta, Heliopolispa sacerdotenmanta, payman warmipaq qorqa. Joséqa karqan kimsa chunka watayoq, Faraón Egiptopa qhapaqninpa ñawpaqninpi sayarisqanpi, chaymantaqa Joséqa lloqsirqan Faraónpa ñawpaqninmanta, hinaspa tukuy Egiptopa allpanta puririrqan. Chaymanta allpaqa qanchis hunt'ay watakunapi t'ikakunata ruwarqa. Chaymanta tantarqan llapa mikhuykunata qanchis watiskunamanta, mayqinkunapi sumaq wiñay karqan Egipto allpapi, chaymanta churarqan mikhuykunata llaqtakunapi, mikhuykunata pampaskunamanta llaqtamanta muyuriqninmanta churarqan chaypi. Chaymanta Josem tantata huñurqan quchap asnanta hina, achkha ancha, mana yupay atikuq kama, manachus yupay karqan. Joséqa iskay churiyuq tukurqa qanchis yarqay watakuna chayamunampaq ñawpaqpi, chaykunataqa Asenat, Petefre sacerdotepa Heliopolismanta ususinmi paymanqa wachachirqa. José punta kaq wawanpa sutinta Manasés nispa suticharqan; imaraykuchus Dios noqata tukuy llakiykuna qonqachiwarqan, chaymanta tukuy taytaypa qonqachiwarqan; iskay kaq wawanpa sutinta Efraín nispa suticharqan; imaraykuchus Dios noqata wiñachiwarqan ñak'ariy allpaypi. Pasarqanku chaymanta chay qanchis watakuna sumaq wiñaypa, chaykunam karqanku Egiptopi. Chaymanta qallarirqa chay qanchis watakuna yarqaypa shamunanta, imaynan José nirqa, chaymanta tukurqa yarqay tukuy allpapi, ichaqa tukuy Egipto allpapi karqa t'antakuna. Hinaspa tukuy Egipto allpaqa yarqasqa karqan, chaymi runakuna Faraonman qaparirqanku

t'antata mañakuspa. Chaymanta Faraon tukuy Egiptokunamanqa nirqan: Joséman ripuy, hinaspa imachus qankunaman ninqa chayta ruwaychik. Chaymanta yarqay karqan tukuy kay pachapa uyanta, ichaqa José tukuy pirwakunata kichapurqan, chaymanta tukuy Egiptomanta runakunaman rantiykachasqa karqan. Chaymanta tukuy suyukuna shamurqanku Egiptoman rantikunankupaq Joséwan; yarqay atipasqa karqan tukuy allpapi.

42

Jacobqa rikurqan Egiptopi rantiy kasqanta, chaymi paypa churikunaman nirqa: ¿Imaraykutaq qhawakunkichis mana llank'aspa? Qhaway, uyarirqani Egiptopi trigo kasqanta; chayman uraykuychik, hinaspa huchuy mikhuykunata rantiwayku kawsananchikpaq, mana wañunanchikpaqchu. Josefpa chunka wawqinkuna uriyarqanku Egiptomanta sarata rantinanpaq; ichaqa Benjaminta, Josefpa wawqinta, mana kachkarqachu wawqinkunawan; nirqan imaraykuchus ichapas imapas mana allin payman pasananpaq. Israelpa churinkuna shamurqanku rantinankupaq chaymanta hamujkunawan khuska; imaraykuchus yarqay karqan Canaán llaqtapi. Joseph chaymi karqan kamachiq kay pachapa, paymi rantirachirqan tukuy runaman kay pachapa, chayamuspa chaymi wawqinkuna Josephpa muchakurqanku payman uyanta churaspa kay pachaman. Rikuspanmi José paypa wawqinkunata, riqsirqa; hinaspa paykunamanta ch'iqniyarqa, hinaspa paykunaman

sinchi rimapurqa; hinaspa paykunaman nirqa, ¿maymantachus shamunkichik? Paykunataq nirqanku: Canaán allpamanta mikhuykunata rantinaykupaq. Yusifqa riqsirqa paypa wawqinkunata; paykunaqa manataq riqsirqankuchu payta. Hinaspa Yusifqa yuyarirqa paypa musquyninkunata, chaykunata payqa rikurqan; hinaspa nirqa paykunaman, watiqkuna kankichik, kay suyupa ñanninkunata qhawarinankupaq shamurqankichik. Paykunaqa nirqanku, mana, apu; qampa wawasniyku mikhunata rantiq hamurqayku. Llapa ñuqayku kayku huk runap churinkunan; thak kayku, manan kanchu qampa wawakuna watiqaqkuna. Paykunaman nirqa: Mana; aswanqa allpapa sach'ankunata rikuq hamurqankichis. Paykunaqa nirqanku: Chunka iskayniyuq kayku, qampa churiykikuna, wawqikuna Canaán llaqtapi; hinaspa qhawariy, aswan sullk'a taytaykuwan kunan p'unchay kachkan; huk chayqa mana kanchu. Nirqa chaymanta paykunaman José: Kayqa kanmi chay nirqani qankunaman nispa: watiqkuna kankichik. Kay chaypi rikuchisqa kanqankichis, Faraonpa qhali kayninwan; mana lluqsinqankichischu kay chaypi, sichus mana wawqinkichis aswan sullka shamunqa kaypi. Kachaychis ukmanta qankunamanta huqta, chaymanta apamuy wawqiykichista. Qankuna ichaqa pusasqa kanki, tukuy sut'i tukuyta rimaykichiskuna, sichus cheqaqta rimankichis icha mana. Sichus ichaqa mana, Faraonpa qhali kayninwan, cheqaqtapuni watiqkuna kankichis. Chaymanta paykunata kimsa p'unchaykunapaq wichq'ana wasipi churarqa. Nirqa ichaqa paykunaman kimsa kaq p'unchaypi: Kayta ruwayku, chaymanta

kawsankichik, Diosmanta ñuqa manchakunim nispa. Sichus thak sonqo runakuna kanki chayqa, huk wawqiykichis wichqasqa kaychun wichqana wasipi, qamkunataq riychun, chaymanta apamuchun rantisqaykichista sara qoykusqaykichismanta. Chaymanta qankunapa sullka wawqiykichikta apamuwayku nuqaman, chaymanta qankunapa simiykichikqa iñichisqa kanqa; ichaqa mana chayqa wañunqakichik. Paykunaqa chaynatam ruwarkurqanku. Chaymanta sapa kaq nirqa paypa wawqinman: Arí, huchapichus kanchik noqanchikpa wawqinmanta, imaraykuchus mana qhawarqanchik paypa animanpa llakiyninta, hayk'aq mañakuwarqanchik, chaymanta mana uyarirqanchikchu payta, chaymanta kayrayku kay llakiy shamurqa noqanchikman. Kutichispa Ruben paykunaman nisqa: ¿Mana qankunaman rimasqanichu nispa, ama wawata mana allinta ruwankichischu, chaymanta mana nuqata uyariwankichischu? Chaymanta qhawariy, paypa yawarninqa maskasqa kasqan. Paykuna mana yachankuchu karqan Josém uyarisqanta, imaraykuchus rimay t'ikraq chawpipi karqan; Josém paykunamanta kutirispa waqarqan; hinaspa yapamanta paykunaman asuykurqan, hinaspa paykunaman nirqan; hinaspa Simeonta paykunamanta hurqurqan, hinaspa payta paykunapa ñawpaqninpi watarqan. Kamachirqataq José hunt'achiyta paykuna p'uyñukunata trigunwan, hinaspa kutichiyta qullqinkuta sapa kaqman costalninman, hinaspa quyta paykunaman mik'uykunata ñanpaq, hinaspa tukurqataq paykunaman chaynatapuni. Chaymanta trigota paykunapa uywakunaman churaspa, chaymanmanta ripurqanku. Huk runa

paypa kustalninta kicharispan, paypa asnusninkuman qiwata qunankupaq, maypichus samarasqanku, chaymanta paypa qullqinpa watananta rikurqan, chaymi kustalninpa simipa hawanpi karqan. Chaymanta paypa wawqinkunaman nirqa: Qullqiy kutichisqa karqa ñuqaman, chaymanta qhaway, kayqa ñuqap chuspiypi kan. Chaymanta paykunapa sunqunkuna musphapakurqa, chaymanta hukman hukman llakikurqanku, nispa: ¿Imataq kayta Dios ñuqaykuman ruwarqa? Paykuna chayamurqanku Yakobman, paykunapa taytankuman, Canaán llaqtaman, hinaspa willarqanku payta tukuy imaymanasta paykunaman pasasqanta, nispa: Chay runa, chay llaqtapa apun, rimarqan ñuqaykuman sinchita, hinaspa churarqan ñuqaykuta wichq'anapi, imaynatachus llaqtata watuchkaqkunata hina. Payqa niqaykurqaniku: Thak kanchik, mana watiqaqkuna kaniykuchu. Chunka iskayniyuq wawqikuna kayku, taytanchikpa churinkuna; huk mana kanchu; huchuy kaq taytanchikwan kunan punchaw Canaán suyupi kashan. Nirqataq ñuqaykuman chay runa, chay allpap kuraqa: Kay chaywan yachasaq thak kasqaykichista. Huk wawqiykichista saqiychik kaypim ñuqawan, chaymanta wasiykichispa saranpa rantisqanta hap'ispa ripuychik. Hinaspa apamuy ñuqaman wawqiykichikta aswan sullk'ata, hinaspa yachasaq mana watiqaqkuna kankichikchu, ichaqa thak saminiyuq kankichik, hinaspa wawqiykichikta kutichisaq qankichikman, hinaspa allpapi rantinakakunki. Chaymi paykuna paykunapa kustalninkuta ch'usaqchakuchkaptinku, sapa runapa qullqimanta wataykusqan karqan paykunapa kustalninpi; chaymi paykunapa qullqimanta wataykusqakunata rikurqanku

paykuna kikin, chaynallataq paykunapa taytanku, chaymi manchakurqanku. Paykunaman ninmi Yakup, paykunapa taytanku: qankunam ñuqata wawaykunamanta saqirquwankichis; Yusifqa manam kanchu, Simiwnqa manam kanchu, chaymanta Binyamintataq apakunkichischu. Ñuqapa hawanpi kay tukuy imakuna tukurqan. Nirqa chaymanta Rubén paykunapa taytanman, nispa: Iskay churiykuna wañuchiy, sichus mana payta qamman apamuni chayqa. Quy payta ñuqap makiyman, ñuqapas kutichisaq payta qamman. Payqa nirqa: Mana uraykamunqachu chay waway nuqap qankunawan, imaraykuchus chay wawqin paypa wañurqa, chaymanta payllam sapalla saqisqa karqa. Chaymanta pasanqa payta pisiyachisqa kayta chay ñanpi maypichus purinki, chaymanta uraykamuchinki nuqap chay machu kayniyta llakiywanmi ukhu pachaman.

43

Chay shinapash yarqay allpapa kallpachasqa karqan. Tukuraptin payta mikhurqankutaq trigota Egiptomanta apamurqanku chayta, chaymanta taytanku nirqan paykuna: kutirimuspalla rantikamuyku nuqaykupaq pisi mikhunata. Judah paypaq nirqa, nispa, allinta testificasqa ñuqaykuman chay runa allpa apun, nispa, manam rikuwankichischu ñuqap uyantatqa, mana sullka wawqiykichis qankunawan kaptinqa. Sichus chiqamanta wawqinchikta ñuqaykuwan kachaykuwanki, uraykusaqku, chaymanta qampaq mikhuykunata rantisaqku.

Sichus mana kachaykichu wawqinchista ñuqaykuwan, mana risaqchu, chaymi chay runa ñuqaykuman nirqa nispa: Mana qhawanqakuchu ñuqap uyanqa, sichus mana wawqiykichis aswan sullk'a qankunawan kanchu. Nirqa hinaspa Israel: ¿Imaraykutaq k'amichiwarqankichis, willaspa chay runaman kanku qankichispaq wawqi nispa? Paykuna chaymi nirkaku: tapuykuspa tapurqasunmi chay runa ñuqaykuta chaymanta ayllu ñuqaykumanta, nispa, ¿Icha waqaypas tayta qamkunapa kawsanmi, chaymanta icha kanmi qamkunaman wawqi?, chaymanta willarpusunmi payman kay tapuy kayman jina. ¿Mana yacharpusunmichu nirqasunman ñuqaykuman, Apamuy wawqi qamkunapa? Judah nisqa Israel taytanman nirqa, wambraqa ñuqawan kachay; hinaspa sayarispa risunchik, kawsananchikpaq mana wañunanchikpaq ñuqanchikpas, qampas, ñuqanchikpa equiponchikpas. Ñuqa chaywanpas suyani payta, maki-y-manta maskay payta; sichus mana apamuni payta qanman, chaymanta sayachini payta ñawpaq-ni-yki-pi, huchallikusqa kasaq qanman tukuy p'unchay-kuna-ta. Sichus mana pisiyachisqaykuchu karqa chayqa, ñam iskay kuti kutimunqaykuman karqa. Nirqa chaykunaman Israel, taytanku paykunapa: Sichus khaynata kan, kayta ruwaychik: hurquchik rurukunamanta pachapa uyhuniykichikpi, hinaspa uraykachichik runaman quykunata resinamanta, hinaspa mielmanta, sahumeriota, hinaspa mirmata, hinaspa terebintota, hinaspa yuramanta. Chaymanta qullqi iskay kutita makiykichispi apankichis, qullqi kutichisqa bolsaykichispi kutichinkichis qankunawan, mana hayk'aqpas pantasqa kanman. Chaymanta wawqiykichista apakuychik, hinaspa

sayarispa chay runaman uraykuychik. Chayqa Diosníy qankunaman allin kayta qonqa chay runapa ñawpaqninpi, chaynapi kachanqa wawqinkichista chay hukta, chaymanta Benjamínta. Ñoqataq, justo imaynan wawamanta saqesqa kasqani, chaynan wawamanta saqesqa kani. Chaymanta kay runakunaqa kay regalokunatawan iskay kuti qullqitawan makikunapi hap'ispa, Benjamintapas pusaspa, hataririspa Egiptoman uraykurqanku, hinaspa Josépa ñawpaqninpi sayarirqanku. Rikurqa José paykunata, chaymanta Benjamínta wawqinta paypa kikin mamayuq, chaymanta nirqa wasipi kaqman paypa: Yaykuchiy runakunata wasiman, chaymanta wañuchiy haywaykunata, chaymanta wakichiy, ñuqawan mikunkuqa runakunata t'antakunata chawpi p'unchawpi. Ruwarqan hinaspa chay runaqa imayna nirqan José, hinaspa pusarqan chay runakunata José wasinman. Rikuspankutaq runakunaqa Josépa wasinman yaykuchisqa kasqankuta, nispanku: qolqe kutichisqa ñawpaq kuti qolqe chuspinchiskunapi kasqanrayku ñuqaykuqa yaykuchisqayku kanchis, llullata akusunanchispaq, chaymanta atipasunanchispaq, ñuqaykuta wawakunaman hap'inanchispaq, asnunchiskunatapas. Yusippa wasinpi runam aypaykuspa, paywan wasipi punkupi rimapurqanku, nispa: Mañakuyku, apu; qallariypi mikhunata rantimunaykupaq uraykurqayku. Chaymi karqan, chaymanta haykuq kachkaqtinchis samanapaq, kichachkarqanchis qipikunata ñuqaykuqta, chaymanta kay qullqi sapanpa kikin qipinpi paypa, qullqi ñuqaykuqta llasaqniyuqta kutichimurqanchis kunan makikunanchispi. Chaymanta huk qullqita apamurqanchik kikinchikwan

mikhuykunata rantipakuq, mana yachanchikchu pi churarqa chay qullqita khipikunanchikpi. Nirqa pero paykunaman: Allin sunqu qankunaman, ama manchakuychikchu. Dios qankunapa, chaymanta Dios taytakuna qankunapa, qurqa qankunaman qullqikunata qankunapa bolsakunapi, chaymanta qullqi qankunapa allin kasqa chaskirqani, chaymanta lluqsichirqa paykunaman Simeonta. Chaymanta yakuta apamurqa paykunapa chakikunata maqchikuyta, chaymanta paykunapa burrukunaman mikhunata qurqa. Wakichirqanku chaymanta chay regalukunata José chayamunanankama chawpi p'unchawpa, uyarirqankutaq imaraykuchus chaypi mikhunanpaq karqan. Yaykurqan hinaspa José wasiмaн, hinaspa paymanqa apamurqanku haywaykunata mayqinkunata makikunapinkupi charqanku wasiмaн, hinaspa paymanqa muchasqanku uyankuwan allpaman. Paykunata tapurqan: ¿Imaynatataq kankichik? Chaymanta paykunaman nirqa: ¿Allinllachu kachkan taytaykichik machu runa, mayqantam nirqankichik? ¿Astawanpaschu kawsan? Paykunaqa nirkankutaq: Qampa churiyki, ñuqaykupa taytaykuqa, allinmi kachkan, kausashanraqmi. Chaymanta nirqa: Bendicionasqa kachun chay runa Diosman; chaymanta kunkayta urayachispa payta adorarqanku. Ñawisninkuwan wichaman qhawaspa, Josem rikurqan Benjaminta, paypa wawqinta, kikin mamayuqta; hinaspa nirqan: ¿Kaychu qankunapa sullka wawqinkichis, mayta noqaman apamunankichista willawaqankichis? Hinaspa nirqan: Dios qanman khuyakuchun, wawa. Llakikurqataq José, kuyurikurqataq ukun partekunan paypa wawqen rayku, chaymanta maskharqataq waqanaykipaq,

yaykuspataq ukun cuartoman, waqarqataq chaypi. Hinaspa uyanta maqchikuspa, lluqsispa payqa kamachikurqa, hinaspa nirqa: T'antakunata churaykamuychik. Chaymanta churarqanku payman sapalla, chaymanta paykuna kikinmanta, chaymanta Egiptu runakunaman mikhunapi tinkuq paywanqa kikinmanta, mana chayrayku atirqankuchu Egiptu runakuna mikhuyta kuska Hebreo runakunawan t'antakunata, millay chayrayku kanmi Egiptu runakunapaq. Tiyarqanku paypa ñawpaqninpi, paway kay paypa paway kaynin hina, aswan wayna kay paypa wayna kaynin hina, runakuna sapa kaq paypa wawqinman musphayarqanku. Paykunaqa hap'irqanku porcionta paymanta kikinkunaman, hatunchakurqan porción Benjamínpa tukuy porcionkunamanta pichka kutita paykunapa porcionkunaman, ukyarqanku chaymanta kusikuywan machaykurqanku paywanqa.

44

Chaymanta José kamachirqa chay kaq patapi wasipa paypaq, nirqa: Hunt'achiy runapa costalpakunata mikhuykunawan, hayka atinmanku apayta, chaymanta churay sapa kaqpa qullqinta costalpa simipa patapi. Chaymanta nuqap qullqi qupiyta churaykunki aswan sullka runaqa kustalnman, chaymanta paypaq trigu chaninninta. Ruwakurqa hinaspa José siminman hina, imayna nirqan hina. Tutamanta paqariypi, runakuna kachasqa karqanku asnukunawan kuska. Paykuna llaqtamanta lluqsispa, mana karunchakurqankuchu, chaymanta

José nirqa wasinpi kaqman: Hataririspa qatipay runakuna qhipanta, hap'inki paykuna, chaymanta ninki paykuna: ¿Imaraykutaq kutichirqankichis millayta allinmanta? Imaraykutaq suwarqankichis nuqapa qullqi qupita? ¿Mana kaychu maypichus apuy upyan? Payqa watiqaywanmi watiqayta ruran kikimpi. Millay kaqta hunt'asqaykichis mayqinkunata rurasqaykichis. Tarikuspa paykuna-ta, nirqa paykunaman kay rimay-kuna hina. Paykunaqa payman nirqanku: ¿Imaraykutaq apu kay rimaykuna hina riman? Ama kanman qampa wawakunapaq kay rimayta hina ruwanankupaq. Sichus qullqita tarikurqanchik qhipukunanchikpi kutichimurayku qamman Canaán allpamanta, ¿imaynatataq suwaykumanchik qam apuykipa wasinmanta qullqita utaq qurinta? Mayqinpas qampa wawakunapa copanta tarinki chaypiqa wañuchun; ñuqaykupas ñuqaykupa apunchikpa wawasnin kasunchik. Payqa nirqa, chaynallataqmi kunan, imaynatam qankuna ninki, chaynatam kanqa; pipas tarikuqtin chay qiru, payqa noqaq wawa kanqa, qankunataq chuyakuna kanqanku. Chaymanta usqhayarqanku, hinaspa urqurqanku sapa runa paypa kustalninta allpa pataman, hinaspa kicharqanku sapa runa paypa kustalninta. Kuraq qallarispa maskharqa, sullk'aman chayaykukama. Chaymanta tarikurqa qiruqa Benjamínpa k'ipipi. Chaymanta p'achakunankuta pakirqanku, chaymanta sapa runa kustalninta asnunpa patanpi churqanku, chaymanta llaqtaman kutirikurqanku. Judá paypa wawqinkunawan Joséman yaykurqanku, pay kachkashaqtin chaypi, hinaspa paypa ñawpaqninpi allpaman urmayurqanku. Yusif paykunaman nirqa: ¿Imataq kay ruwayta ruwarqankichis? Mana

yachanqichischu imaraykuchus watiqaywan watiqakun chay runa, chayna ñuqa? Judah nisqa: ¿Imataq apuman kutichisunchik, icha imataq rimasunchik, icha imaynatataq allin kasqanchikta rikuchisunchik? Diosqa tarikurqa mana allin ruwayta qanpa wawakunapa; rikuy, kayku servidorkuna nuqanchikpa apunchikpa, nuqanchikpas, chaymanta piwan tarikurqa tazata. Yusifqa nirqa, mana noqaman kanmanchu kay shimita ruwayta; runa mayqenpichus tarikurqa qiru, paymi kanqa noqaq wawan; qankunari wichaykaychik allin kaywanwan taytaykichikman. Payaman chayaykuspa Judah payta nirqa, mañakuyki, apu; wawayki rimachun simita ñawpaqiykipi, chaymanta ama phiñakuychu wawaykiwan, chayraykutaq qam Faraonwan kanki. Apu, qam tapurqanki qampa wawakunata nispa: taytayuq utaq wawqiyuq kankichischu. Hinaspa nirqanchik apu kuraqman: ñuqanchikpaq kanmi yaya kuraq, hinaspa wawa machuyninmanta aswan sullk'a paypaq, hinaspa wawqin wañurqa, paymi sapalla qhiparqusqa mamanman, yayantaq payta munarqa. Qamtaq nirqanki qhari wawasniykiman: uraykuchiy payta ñuqaman, hinaspa ñuqam qhawarisaq payta. Chaymanta nirqayku apuman, mana atinqachu wamraqa saqiyta taytanta; sichus ichaqa saqinqa taytanta, wañunqa. Qamtaq niwankichik wawaykikunaman: sichus mana sullk'a wawqiykichik qankuwan uraykamuptinqa, mana yapamanta ñawpaqniyta rikunkichikchu. Karqan imayna noqanchik qampa churiykiman taytanchikman wichaykamusqanchik, payman apunchikpa siminkunata willaykamusqanchik. Yayaykuqa nirqa: Wakmanta riy hinaspa huch'uy mikhuykunata

rantamuwayku Ñuqaykutaq nirqayku: Mana atisunchu uraykuyta, ichaqa sichus wawqinchik aswan sullka ñuqaykuwan uraykamun chayqa, uraykusun. Mana ari atisunchu qhawayta chay runapa uyanqa, wawqinchik aswan sullka mana ñuqaykuwan kaqtinqa. Qampa wawanmi taytanchis ñuqanchismanta nirqa: qamkuna yachankichis iskay wawata warmiymi ñuqaman wachachirqa, chaymanta hukninmi ñuqamanta lluqsirqa; chaymanta qamkuna nirqankichis salqa uywakunawan mikuchisqa tukurqa nispa, chaymanta mana rikurqanichu payta kunan kama. Sichus chaskinkichis kay tayta ukhuymanta ñawpaqeymanta, hinaspa tupan payman llamp'ukuy ñanpi, uraykachinkichis ñuqap machuyniyta llakiywan ukhu pachaman. Kunan chayrayku sichus yaykuyman qampa churiykiman, taytanchikman, hinaspa chay wamra mana ñuqaykuwan kaptinqa, paypa animanqa warkukusqa kashan kay wamrapa animanmanta, hinaspa kanqa payta rikuptinmi chay wamra mana ñuqaykuwan kasqanta, wañunqa, hinaspa qampa churikuna uraykachinqaku qampa churiykipa machu kayninta, taytanchikpa, llakiywan ukhu pachaman. Qampa churiykiqa taytamanta chay wawata chaskirqan, nispa: sichus mana payta qamman apamuni, chaymanta payta qampa ñawpaqiykipi sayachimuni chayqa, huchallisqa kasaq taytaman tukuy punchawkunapi. Kunan chayrayku noqa qanwan qhepakusaq wamra chay wawapa rantinpi, apupa yanqan; chay wawataq wichayamuchun paypa wawqinkunawan. ¿Imaynatataq wicharisaq taytaman, wawamanta mana ñuqaykuwan kaqtin? Ama rikunaypaq chay millaykuna, chaykunam tarinqa taytayta.

45

Hinaspa mana atirqachu José suyay tukuy chay paywan sayaqkunata, ichaqa nirqa: Kachaychis tukuyta ñuqamanta, hinaspa mana pipas sayarqachu Joséwan, pacha riqsichikurqa paypa wawqinkunaman. Hinaspa kachariparqa kunkata waqaywan, tukuy Egiptumanta runakunataq uyarirqanku, hinaspa uyarisqa karqa Faraonpa wasinpi. José nisqa wawqinkunaman: ñuqa kani José; ¿taytaytaq astawanpas kawsanchu? Chaymanta mana atirqankuchu wawqikuna kutichiy payta, manchasqa karqankurayku. Nirqataq José paypa wawqinkunaman: Ñuqaman askhaykamuychik, nispa. Chaymanta paykunaqa askhaykamuranku. Hinaspataq nirqa: Ñuqaqa kani José, qankuna wawqiykichik, mayqintataq Egiptoman ranqhirqankichik. Kunan chaymi ama llakikuychikchu, manataqmi sasa qankunaman rikhurinanchu imaraykuchus ranqhiwankichik kaypi, kawsayman-qa kachawarqa nuqa Dios ñawpaqniykichik. Kayqa iskay wata yarqay kay pachapi, hinaspa pisqa wata qhipakun, chaykunapi mana chakra yapuy kanqachu, nitaq pallay kanqachu; Diosqa ñawpaqeykiman kachawarqa, qankunamanta saqesqa kay pachapi kanaykipaq, hinaspa qankunamanta hatun qhipay uywanaykipaq. Kunan chayrayku mana qamkuna nuqata kachiwankichis kaypi, ichaqa Dios, chaymanta ruwawan nuqata Faraónpa yayan hina, chaymanta paypa wasinpa tukuynin señornin, chaymanta tukuy Egipto allpapa kamachiqnin. Utqaylla purispa, chayrayku taytayman wichaykaychik, hinaspa

payta niychik, kay rimayta nin qampa churiyki José: Diosqa noqata ruwawan tukuy Egipto allpapa apun; chayrayku noqaman uraykamuy, hinaspa ama qhepaykunkychu; Hinaspa Gosén Arabia allpapi tiyakunki; hinaspa qayllayllapi kanki noqapa qam, hinaspa churiykikuna, hinaspa churiykikunapa churinkuna, uwijaykikuna, hinaspa wakaykikuna, hinaspa tukuy imaymanapis qampa kaqninkuna. Chaymanta ñuqaqa qanta uywasqayki chaypi, astawanpas phichqa wata mana mikhunapaq kachkan, chaynapi ama chinkapunki qam, chaymanta churiykikuna, chaymanta tukuy imayniykikuna. Rikuy, ñawiykichis rikun, chaymanta Benjamínpa ñawiykuna, wawqiypaq, imaraykuchus simiy qankunaman parlasqan. Willakuychik chayrayku taytayman llapan sumaq kayniyta Egiptopi kaqta, chaymanta hayk'a rikurqankichik, chaymanta utqaylla apamuchkankichik taytayta kaymanqa. Chaymanta Benjamín wawqinpa kunkanman urmayaspa paypi waqarqa, hinaspa Benjamín paypa kunkanpi waqarqa. Chaymanta tukuy paypa wawqinkunata muchaspa, paykunaman waqarqa, chaymanta chay qhipanpiqa paypa wawqinkuna paywan rimanqaku. Chaymanta uyarisqa karqan rimay Faraonpa wasinman nispa: Chayamusqanku Josefpa wawqenkuna. Kusikusqa karqan chaymanta Faraon chaymanta servicionninpas. Faraón nisqa Joséman: Niy wawqiykikunaman: Kayta ruwayku, huntachiyku q'ipiykichista, hinaspa ripuyku Canaán llaqtaman. Chaymanta taytaykichista imaykichiskunatapas hapichispa ñuqaman hamuy, chaymanta Egiptomanta tukuy allinkunata qusaq qankichismanta, chaymanta allpapa ukhunta mikunkichis. Qamtaq kayta

kamachiy: paykuna qaranakuna Egipto suyumanta qankuna wawankunapaq, chaynallataq qankuna warminkunapaq hapinankuta; chaynallataq qankuna taytankuta apakuspa shamunankuta. Chaymanta ama llakikichikchu qankunapa imaykikunamanta ñawiykichikwan; tukuy allin imaykuna Egiptomanta qankunapaq kanqa chayrayku. Israelpa churinkuna chhaynata ruwarqanku; Joséqa paykunaman carrukunata qurqan Faraón rey nirqan hina; chaymanta paykunaman mikhuykunata qurqan ñanpaq; Chaymanta tukuyninman iskay p'achakunata qurqan; Benjamínmanqa kimsa pachak quriqta qurqan, chaymanta pichqa tikray p'achakunata. Chaymanta paypa taytanman kacharka chay kikin hina, chunka asnuskunata apaykachaqkuna tukuy allin imakunata Egiptomanta, chaymanta chunka mulaskunata apaykachaqkuna t'antakunata paypa taytanman ñanpaq. Kacharpurqan chaysi paypa wawqinkunata, chaymanta ripurqanku, chaymanta nirqan paykunaman: Ama phiñakuychikchu ñanpi. Chaymanta paykuna wichayarqanku Egiptomanta, chaymanta chayarqanku Canaán llaqtaman, Jacobman paykunapa taytanman. Chaymanta willarkurqanku payman nirqanku: Qan churiki José kawsan, chaymanta pay kikin kamachikun llapa Egiptopa allpanta. Chaymanta Jacobqa muspharkurqa yuyaynimpi, mana imaraykuchus mana iñirqa paykunata. Paykunaqa rimanqaku payta tukuy rimashqakunata Josépa nishqanta, mayqinkunata ninankunata paykunaman. Rikuspanmi chaymanta chay carrukunata, mayqinkunatachus José kachamurqan payta huñunapaq, musuqyarirqan Jacobpa animon, paykunapa taytanpa. Nirqa hinaspa Israel: Hatun

ñuqapaq kan, sichus waqmanta José churiyqa kawsachkan. Rispa qhawarisaq payta mana wañuspa ñawpaqta.

46

Lluqsispa chaymanta Israel, paymi tukuy paypa kaqninkunawan chayamusqa juramintupa puquyuman, chaymanta wischusqa wischuy yayaynin Isaacpa Diosninman. Diosqa Israelwan tutan rikuypi rimanakurqa, nispa: Jacob, Jacob. Paytaq kutichirqa: ¿Imataq kanri? Chayri payta ninmi: Ñuqam kani yayaykikunap Diosnin. Ama manchakuychu Egiptoman uraykuyta, chaymi chaypi qanta hatun nacionta rurasqayki. Chaymanta ñuqa qamwan Egiptoman uraykamusaq, chaymanta ñuqa qanta tukuyman wichaykamusaq, chaymanta José qampa ñawiykikunaman makinkunata churanqa. Hatarirqan chaymanta Jacob juramento phreatomanta, chaymanta Israel churikuna aparqanku taytankuta, equiponkuta, warminkunata carrokuna patapi, maykunatachus José kacharqan payta apananapaq. Hinaspa imaymaninkuta hap'ispa, tukuy haciendankuta Canaán allpamanta tarisqankuta, Egiptoman yaykurqanku Jacob tukuy wiñaynin paywanqa. Churikuna, chaymanta paypa churikunapa churikuna paywan; ususikuna, chaymanta paypa ususikunapa ususikuna; chaymanta tukuy paypa muhu Egiptoman pusarqa. Kaykunari Israelpa churikunapa sutinkuna Egiptoman yaykuqkunapa taytanku Jacobwan kuska. Jacob chaymanta paypa churinkuna; Jacobpa punta wachakusqan, Ruben. Reubenpa churinkuna:

Enoch, chaynallataq Pallu, Asron, chaynallataq Charmi. Simeonpa churikunan karqanku: Jemuel, Jamin, Ehud, Jachin, Zohar, chaymanta Saul; payqa Canaanita warmipa churin karqan. Levipa churinkuna: Gersón, Coat, chaymanta Merari. Judápa churikunan karqanku Er, Onán, Silóm, Fares, Zará ima, ichaqa Er Onánwan wañurqanku Canaán allpapi, Farespa churikunantaq karqanku Hesrón Jemuelwan. Isacarpa wawankunaqa Tola, Fua, Hasum, Sambranmi karqan. Zebulunpa churikunan: Sered, Allón, Achoel ima. Kaykunaqa Leahpa churikunan, maykunataqa Mesopotamiapi Siriapa Jacobpaq wacharan, chaymanta Dinahta ususinta paypa, tukuy animakunaqa, churikuna chaymanta ususikuna, kimsa chunka kimsayuqmi. Gadpa wawankunaqa: Safón, Angis, Sannis, Tasobán, Aedeis, Aroedeis, Areeleispas karqanku. Asherpa churinkuna: Iemna, Iessoua, hinaspa Ieul, hinaspa Beria, hinaspa Sarai paykunapa paniñin. Bariapa churinkuna: Chobor, chaymanta Melchiil. Kaykunam Zilpahpa churikuna, paytam qurqa Laban Leahman chay warmin, paymi wachayrqa kaykunata Jacobpaq, chunka suqtayuq alma. Raquelpa, Jacobpa warminpa churinkunaqa Joséwan Benjamínmi karqan. Karqanku Josépa churikuna Egiptopa allpanpi, pitachus Aseneth (Potifera sacerdotepa Heliopolismanta ususinpa) wacharan payman: Manasés, chaymanta Efraím. Karqanku Manaséspa churikuna, pitachus chay Siria pallaka wacharan payman: Maquir. Maquir chaymanta yuriran Galaadta. Efraímpa churikuna, Manaséspa wawqenpa: Sutelaam, chaymanta Taam. Sutelaampa churikuna: Edom. Binjaminpa churinkunam Bala, Bochor, Asbel ima karqan. Balapa churinkuna karqanku Gera,

chaynallataq Noeman, chaynallataq Anchis, chaynallataq Ros, chaynallataq Mampim; Gerataq yuraqchirqan Aradta. Kaykunam Raquelpa warmakunan, maykunatataq wacharan Jacobpaq, tukuy almakunam chunka pusaqniyuqmi. Danpa churinkunari Asom. Chaymanta Neftalípa churikunaqa: Asiel, Guni, Isacar, Silem ima. Kaykunaqa Ballaspa churikunan, payta Laban Raquel paypa ususimanqa qurqa, paya kaykunata Jacobpaq wachachirqa, tukuy animakunaqa qanchisnin. Tukuy animakuna Jacobwan Egiptoman yaykusqakuna, paypa chankikunamanta lluqsisqakuna, Jacobpa churinkunapa warminkunamanta mana, tukuy animakuna, suqta chunka suqtayuq; Josipa churinkuna payman Egipto llaqtapi yurisqakuna, isqun animakuna. Tukuy animakuna Jacobpa wasinmanta, Jacobwan Egiptoman yaykurqankuna, pichqa chunka pichqayuq animakuna. Judastaqa kachaykurqa ñawpaqninman Joséman tupanakunanpaq payta Héroes llaqtapi Ramesés allpaman. Wataspa José paypa karrukunata, wichayarqan Israel taytanwan tupanakunanpaq Héroes llaqtaman, hinaspa payman rikurispa urmarqan paypa kunkanman, chaymanta sinchita waqarqan. Hinaspa Israel nirqa Josépman: Kunanmantaqa wañusaqña, rikurqani qampa uynikiyta, kachkankiraqmi qam kawsaq. Nirqa chayqa José paypa wawqinkunaman: Wichayaspa willamusaq Faraónman, hinaspa nimusaq payman: Ñuqap wawqiykuna, hinaspa ñuqap taytallay wasin, mayqinkunachus Canaán suyupi karqanku, hamusqankuña ñuqaman. Chay runakunaqa michiqkunam kanku, imaraykuchus uywa uywaykachaqkunam karqanku, uywakunata, wakakunata, tukuy imayninkutapas

apamurqanku. Sichus chayrayku Faraón wajyasunqaykichis, chaymanta nisunqaykichis: ¿Ima chay llank'ayniykichis kan? Ninqaykichik, uywa michiq runakuna kayku qampa churiykikuna wamramanta kunan kama, ñuqaykupas, taytaykukunapas; chaymi tiyanaykichikpaq Goshen Arabiapa allpanpi; chiqnikuymi kachkan Egiptumantakunapaq tukuy uywa michiq.

47

Chayamuspa, Josewan Faraonman willakurqa, nispa: Taytay, wawqiykuna, uywaykuna, wakaykuna, tukuy imaykupas Canaán suyumanta shamurqanku; kunan qhawariychik, Gosén suyupi kanku. Paypa qhari wawqenkunamanta pichqa runata hap'ispa, paykunata Faraónpa ñawpaqninpi sayachirqa. Hinaspa Faraón Josépa wawqinkunaman nisqa: Imataq qankunapa llank'ayniykichis. Paykunaqa Faraonman nirqanku: Uwijata michiqkunam kanku qampa wawakuna, ñuqaykupas chaynallataqmi, taytaykupas chaynallataqmi. Paykunaqa Faraonman nirqanku: kay allpapi qhipakuq kanapaq shamurqayku, mana kanchu michina qiwikuna qanpa wawakunapaq, sinchiyarqan yaqha Canaán allpapi; kunanqa chaymi tiyasqayku Gosén allpapi. Faraón Joséman nisqa: Goshen suyupi tiyakuchunku; sichus yachankichu paykunapi runakuna atiyniyuq kankuta, chayqa paykunata nuqapa uywaykunapa kamachiqninkuna ruray nisqa. Egipto nisqaman shamurqanku Joséman Jacob, chaymanta churinkuna paypa; chaymanta

uyarirqa Faraón qhapaq Egiptopa. Chaymanta Faraón Joséman nirqa, nispa: Yayayki chaymanta wawqiykikuna qanman shamurqanku. Rikuy, Egipto allpan ñawpaqniykipi kan; aswan allin allpapi taytaykita tiyachiy, wawqiykikunatapas. Yaykuchirqa hinaspa José Jacobta, taytanta, hinaspa sayachirqa payta Faraónpa ñawpaqninpi, hinaspa bendecirqa Jacob Faraónta. Nirqa hinaspa Faraón Jacobman: ¿Hayk'a watakunachu p'unchaykunapa kawsayniykipa? Jacobqa Faraonman nirqa: Ñuqap kawsayniypa watankunap punchawninkuna, maypichus purini, pachak kimsa chunka watakuna; huchuy hinaspa millay karqanku ñuqap kawsayniypa watankunap punchawninkuna; mana chayarqankuchu ñuqap taytakunap kawsayninkunap watankunap punchawninkuman, maypi punchawkunapi purisqanku. Chaymanta Jacob Faraonta bendición nispa, llojsirqa paymanta. Chaymanta Joséqa paypa taytanta, paypa wawqinkunatapas tiyachirqa, hinaspa paykunaman Egipto suyupi, aswan allin allpapi, Ramesés allpapi, posesión qurqa, imayna Faraón kamachirqanman hina. Chaymanta Josém taytanman, wawqinkunaman, chaymanta tukuy taytanpa wasinman sarata kurqan aychaman hina. Trigo pero mana karqachu tukuy allpapi, yarqay ancha kallpachasqa karqan chayrayku, allpa Egiptomanta chaymanta allpa Canaanmanta chinkakapurqan yarqaymanta. Huñurqan chaymanta José tukuy qullqita tarisqata Egipto suyupi, chaymanta Canaán suyupi, trigomanta rantikuqkuna, chaymanta tupurqan paykunaman, chaymanta yaykuchirqan José tukuy qullqita Faraónpa wasinman. Chaymanta tukuy qullqi chinkapurqan Egipto

suyumanta chaymanta Canaán suyumanta; chaymanta tukuy Egiptu runakunaqa Joséman shamurqanku nispa: Quwayku t'antakunata, imaraykutaq wañuchkaniku qampa ñawpaqikipi? Qullqinchisqa tukukapunña, chaymi. Nirqa chaymanta paykunaman José: Apamuy uywakunaykichista, chaymanta qusaq qankunaman t'antakunata uywakunaykichismanta rantipi, sichus qolqeykichis tukukapun. Paykuna uywankunata Joséman apamurqanku, hinaspa José paykunaman t'antakunata qurqan kaballukunapa rantin, uwijakunapa rantin, waqakunapa rantin, asnokunapa rantin, hinaspa paykunata t'antawan wiñachirqan tukuy uywankunapa rantin chay watapi. Chay wata lluqsirqa, hinaspa iskay ñiqin watapi payman shamurqanku, hinaspa payman nirqanku: ¿Manachu hayk'aqpas noqanchik chinkapusunchik noqanchikpa apumanta? Sichus ñuqaykupa qullqiykuqa tukupunña, chaymanta ñuqaykupa imaykupas chaymanta uywaykupas qamman apumanmi, chaymanta mana imapas saqisqachu ñuqaykuman ñuqaykupa apuykupa ñawpaqninpi, aswanqa ñuqaykupa kikin aycharikuyku chaymanta ñuqaykupa allpayku, chayrayku mana wañunaykupaq qampa ñawpaqniykipi, chaymanta allpaqa mana ch'usaqman tukununanpaq, rantiwayku ñuqaykuta chaymanta ñuqaykupa allpaykuta t'antakunapa rantipi, chaymanta kanchik ñuqayku chaymanta ñuqaykupa allpayku Faraonpa servinkunan; qoway muhuyta tarpunaykupaq, chaymanta kawsanaykupaq chaymanta mana wañunaykupaq, chaymanta allpaqa mana ch'usaqman tukuqchu kanqa. Chaymanta José rantikurqa llapan Egipto runakunapa allpankuta Faraónpaq, imaraykuchus Egipto

runakunaqa paykunapa allpankuta Faraónman rantiparqanku, yarqayqa paykunata atipakurqan, chaymanta allpaqa Faraónpa karqa. Chaymanta runataqa paymi paymanqa wawakunaman qhawachirqa, Egiptopa saywanmanta saywankama, sacerdotekunapa allpankumanta sapalla; mana chay allpataqa Joséqa rantikurqachu; qoymanta Faraónqa sacerdotekunaman qorqan, chaymanta paykunaqa Faraón paykunaman qosqan qoyta mikurqanku; chayrayku mana allpankuta rantiparqankuchu. Nirqa hinaspa José llapa Egiptomanta runakunaman: Rikuy, ñuqa qankunata chaymanta qankunapa allpata kunan p'unchay Faraonpaq rantikuni. Hurquy qankunapaq muhuta, chaymanta tarpuy allpata. Chaymanta chay ruruykuna paypa kanqa, chaymanta pichiqniyuq rakinta Faraonman qunkichis, tawa rakikunataq qamkunapaq kanqa muhunapaq allpapi, mikhuyninchispaq, chaymanta tukuypaq wasiykichispi kaqkunapaq. Hinaspa nirqanku: Qamqa qespichiwarqankiku; tarisqayku allin qhawayta ñuqaykuq apunchikpa ñawpaqninpi, hinaspa Faraonpa servinkunan kanqayku. Chaymanta José churarqa paykunaman huk kamachiypi kay p'unchawkama Egipto allpapi, Faraónpaq kacharispa, sacerdotekunaq allpanllanmanta mana, mana karqachu Faraónpaq. Tiyakurqataq Israel Egipto llaqtapi, Goshen allpapi, hinaspa chayta heredarqanku, hinaspa wiñarqanku hinaspa ancha mirarqanku. Jacobqa Egipto llaqtapi chunka qanchis watakunata kawsaran, chaymanta Jacobpa kawsayninpa p'unchayninkunaqa pachak tawa chunka qanchis watakunaman chayaran. Israelpa wañunapaq p'unchawkuna askhaykamuran, hinaspa churinta Joséta waqyaran, hinaspa

paymanqa niran, sichus qampa ñawpaqenpi gracia tarisqani chayqa, makiykita churay chankaypa uranman, hinaspa noqapaq ruwakunki khuyayta hinaspa cheqaqta, ama noqata Egiptopi pampachanaykipaq; Aswanqa puñuykusaq taytaykuna ukhupi; hinaspa noqata Egiptomanta apanki, hinaspa noqata pampanki paykuna ayanchanpi; paytaq niran, noqa ruwasaq simiykiman jina. Nirqa: Jurawaykuy ñuqaman, chaymanta jurarqa payman, chaymanta Israel adorarqa paypaq bastonnin puntanpi.

48

Chaymanta kay rimaykuna qhipaman karqan, chaymanta Joseman willakurqan taytayki onqosqa kasqanta, chaymanta iskay churinkunanta, Manasesta chaymanta Efrainta apaspa, Jacobman hamurqan. Willasqa karqan Jacobman nispa: Qhawariy, churiyki José shamun qanman, chaymanta kallpachaspa Israel tiyarqan kawsana patapi. Hinaspa Jacob nirqa Josefta: Diosñiy rikuriwarqa ñuqaman Luz llaqtapi Canaán suyupi, hinaspa bendiciwarqa, hinaspa niwarqa ñuqaman, qhaway ñuqa wicharichisqayki, hinaspa mirachisqayki, hinaspa ruwasqayki huñunakuyman nacionkunamanta, hinaspa qusqayki kay suyuta, hinaspa muhuykiraqman qanmanta qhipaman, wiñaypaq tiyanaypaq. Kunan chayrayku, iskay churikiykuna, paykunaqa qampaq tukusqanku Egipto allpapi ñawpaq ñuqa qampaman Egiptoman shamuymanta, ñuqapaqmi kanku: Efraim chaymanta Manasés,

Rubén chaymanta Simeón hina kanqanku ñuqapaq. Chay wawakuna ichaqa, mayqinkunatachus sichus kay qhipaman wachachinki, paykunapa wawqinkunapa sutinpi kanqaku, chay paykunapa herenciasninpi sutichakusqaku. Ñuqataq Mesopotamiamanta Siriamanta kutimuqtiymi, wañurqa Raquel mamayki Canaán allpapi, ñuqa Chabratha hipódromoman asuykuchkaqtiy chay allpapi, Efrataman chayanapaq, hinaspa pampachkarqani payta hipódromo ñanpi, chayqa Belén kan. Rikushpari Israel Josephpa churikunata, nirqa: ¿Pitaq qampaq kaykunari? Josewan paypa taytanman nirqa: Ñuqap churiykuna kanku, paykunata Dios ñuqaman qurqa kaypi. Chaymanta Yakub nirqa: Paykunata ñuqaman apamuy, chaynapi ñuqa paykunata bendiciysaq. Israelpa ñawinkunqa machuyninmanta chayana karqan, chaymanta mana rikuyta atirqanchu, chaymanta paykunata paymanqa aswan qayllaykurqan, chaymanta paykunata muchaykurqan, chaymanta paykunata muyuykurqan. Hinaspa Israel nirqa Joséman: Qhaway, qampa uyanmanta mana qhechusqa karqanichu, hinaspa qhaway, Dios rikuchiwanqa qampa muhuykitapas. Chaymanta José paykuna lloqsichirqa kunka patakuna paymanta, hinaspa adorarqaku payman uyawan allpapi. José iskay churinkunata hapichkaspa, Efraimta pañapi, Israelpa lluqinmanta, Manasesta lluqimanta, Israelpa pañanmanta, paykunata payman asuykuchirqa. Israel pañan makinta mast'arispa, Efraimpa umampi churarqan, payqa aswan sullk'a karqan, hinaspa lluq'i makinta Manaséspa umampi churarqan, makikunata t'ikraspa. Chaymanta paykuna bendicionarqan, chaymanta nirqan, Dios, maypichus ñuqap taytakuna kusisqa karqanku paypa ñawpaqenpi, Abraham

chaymanta Isaac, Dios mayqan ñuqata uywawachkan wayna kaymanta kunan punchawkama, Chaski mayqan ñuqata qespichiwan tukuy millay kaqkunamanta, kay wawakuna bendicionananpaq; chaymanta ñuqap sutiy sutichasqa kanqa paykunapi, chaymanta ñuqap taytakunapa sutin Abraham chaymanta Isaac; chaymanta miraykunanku achka runaman kay pachapi. Rikushpaqa José, imaraykuchus taytanku pañamanta makinta Efraimpaq umanpi churarqan, llasaq payman rikurirqan, hinaspa José taytanku makinta hap'irqan, chayta Efraimpaq umamanta Manasespaq umanman anchuchinapaq. Nirqa hinaspa José paypa taytanman: Mana chaynataraq, tayta, kayqa punta wachakusqam, churay paña makiykita paypa umanpi. Chaymanta mana munasqachu karqan, ichaqa nirqan: Yachani, wawa, yachani, chaymanta kay runakunaman tukupunqa, chaymanta kay hatunchasqa kanqa, ichaqa wawqin paypa, aswan sullka, aswan hatun paypa kanqa, chaymanta muhu paypa achka nacionkunaman tukupunqa. Hinaspa bendicionarqan paykunata chay p'unchaypi, nispa: Qankunapi bendicionasqa kanqa Israel, nispanku: Dios qanta ruwachun Efraim hina chaymanta Manasés hina. Hinaspa churarqan Efraimta ñawpaqpi Manasésmanta. Nirqa hinaspa Israel Joséman: Rikuy, ñuqa wañuchkani, chaymanta Dios qankunawan kanqa, chaymanta paymi qankunata kutirichinqa taytaykichispa allpanman. Ñuqataq quykim Siquemta, aswan allintataq wawqikikunamanta, chaytam hurqurqani Amorreo makimanta ñuqa espadaywanwan arcoywan.

49

Waqyarqan hinaspa Jacob churikunata paypa, hinaspa nirqan paykunaman: Tantakuychik, chaymanta willasqayki qamkunaman imata tupanqa qamkunaman qhipa p'unchaykunapi. Tantakuychik, chaymanta uyariwaychik, Jacobpa wawakuna, uyariychik Israel, uyariychik taytaykichikta. Reuben, ñawpaq wawayqa, qan kallpayqa, wawasniypaq qallariy, sasa apakuy, chaymanta sasa kikin munayninwan. Qan llullarikunki yaku hina, ama t'impuychu, chayrayku taytaykipa puñunankaman wichaykanki, chaymanta puñunata q'apaykanki, maypi wichaykanki. Simeon chaymanta Levi wawqikuna tukurachirqanku mana allin ruwayta paykuna qechupuyninkumanta; Paykuna yuyayninkuman ama hamuchunchu noqaq animay, chaymanta paykuna tantakuyninkupi ama llaqwachunchu noqaq higankunay; imaraykuchus paykuna phiñayninkupi wañuchirqanku runakunata, chaymanta paykuna munayninkunapi kirtirqanku torota. Maldito paykuna phiñakuynin, imaraykuchus kikin munayniyuq karqan, chaymanta paykuna phiñakuynin, imaraykuchus sinchiyachisqa karqan. Rakiykusaq paykunata Jacob ukhupi, chaymanta ch’iqniykusaq paykunata Israel ukhupi. Judah, qamtaqa yupaychasqanku wawqiykikuna, makkiykikunaqa awqaykikunapa wasanpi kanqa, qammanqa muchuykusqanku taytaykipa churinkuna. León uchilla Judamanta, yurumanta, churiy, wicharqanki, urmaykamuspa puñurqanki león hina chaymanta león uchilla hina, pi

huñarinqa payta? Mana chinkakunqachu kamachiq Judamanta, chaymanta pusaq paypa wiqsamanta, chayamunankamaqa chay waqaychasqa imakunapas paypaq, chaymanta paymi suyakuy nasyunkunapa. Watarispa vidman paypa urayta, chaymanta vidpa k'askinman paypa asnupa urayta, mayllanqa vinupi paypa p'achanta, chaymanta uvapa yawarninpi paypa qatapakuyninta. Paqariq ñawikunan paypa vinomanta aswan, yuraq kirunkunan paypa lechehina. Zebulun quchap qayllanpi tiyakunqa, paymi warkukunap qayllanpi, chaymanta mast'arinqa Sidonkama. Issachar sumaqta munasqa, suertekunapa chawpinpi samaykuspa. Samakuyta sumaq kasqanta rikuspanqa, allpatapas upyashqa kasqanta rikuspanqa, rikrantan llank'anapaq churarqa, chaymanta chakra llamk'aq runa tukurqa. Dan paynin runakunata kamachinka, huk ayllu hina Israelpi kasqanman hina. Chaymanta Dan machaqway kachun ñanpi, ñantinpi tiyaspa, kawalluq chaki qhipanta kanispa; chaymanta kawalluq purichiq urmachun qhipaman, Apunchikpa qhispichiyninmanta suyaspa. Gad, saquway huñu saquwakunqa payta, ichaqa payqa qatispa saquwakunqa payta chakikama. Asher, paypa t'antaqa wirayasqa, chaymanta paymi kusikuyta kamachiqkunaman qunqa. Naftali mast'arisqa troncoqa, wawanpi sumaq kayta qon. Churiy wiñasqa Josefqa, churiy wiñasqa munasqa, churiy aswan sullka, ñuqaman kutirimuy. Payman rimaykuspa llullakurqanku, hinaspa wach'i kamayuqkuna payta chiqnikurqanku. Hinaspataq atiywan paykunapa wichq'akunaqa p'akisqa karqan, hinaspa paykunapa maki chakikunapa siniwkunaqa ch'aqisqa karqan, Jacobpa kamachiqnin makimpi, chaymanta Israelpa sinchiyuqnin

taytaykipa Diosnin qayllanmanta. Chaymanta yanapasunki nuqap Diosniymi, chaymanta bendicionasunki hanaq pachap bendicionninwan patamanta, chaymanta bendicionasunki tukuy imayuq allpap bendicionninwan, ñuñukunap chaymanta wiksamanta bendicionmanta, yayaykip chaymanta mamaykirayku bendicionmanta; atipasqa wiñaypaq urqukunap bendicionninkunamanta, chaymanta wiñay paqarimuq urquchakunap bendicionninkunapi; kanqaku Josépa umampi, chaymanta paypa wawqinkunata kamachisqanpa puntanpi. Benjamin atuq suwaqmi, tutamantaqa mikuchkanraq, tardemantaq mikhunata qun. Tukuy kay churikuna Jacobpa chunka iskayniyuq kanku, chaymanta taytanku paykunaman rimaykurqa, chaymanta bendiciykurqa paykunata, sapan bendiciónninman hina bendiciykurqa paykunata. Chaymanta paykunaman nirqa: Ñuqa yapasqa kani ñuqap runakunaman; pampachiwayku taytakunaywan machaypi, chaymi kan Efrón Hititap chakranpi, iskay machaypi, Mamre ñawpaqninpi, Canaán allpapi, chayta Abraham rantirqa machayta Efrón Hititamanta ayamachay haypikuypaq. Chaypim p'amparkurqanku Abrahanta, Saranta paypa warmintatawan; chaypim p'amparkurqanku Isaacta, Rebecanta paypa warmintatawan; chaypim p'amparkurqanku Leata; chakra rantisqapi machaywan chaypim kaq, Hetpa churinkunamanta. Hinaspa Jacob samaykurqa churinkunata kamachispa, hinaspa chakinkuna kawitupi huqarispaqa wañurqa, chaymanta runakunaman yapasqa karqa.

50

Chaymanta José paypa taytanpa uyanman urmaspalla waqarqa payta, hinaspa muchasqa payta. José paypa servinakuqninta, ayachakuqkunata, kamachirqa taytanta ayachakunankupaq; hinaspa ayachakuqkuna Israelta ayachakurqanku. Chaymanta hunt'akurqanku paypa tawa chunka p'unchaykunata, chaynatam yupasqa kanku p'unchaykunaqa pampanapaq, chaymanta Egipto llakikurqa payta qanchis chunka p'unchaykunata. Wañuypa llakikuyninpa p'unchaykunaqa pasasqankumanta, Josemaqa Faraonpa kamachiqkunaman rimapurqa nispa: sichus qankunapa ñawpaqenpi allin kayta tarisaq chayqa, ñuqamanta Faraonpa ninrinman rimaychik nispa, taytayqa juramentuchiwaran nispa, ayamantaypi chayta kicharqani kikinipaq Canaán llaqtapi, chaypim ñuqata pampawanki; kunanqa chaymi wichaymuspa pampasaq taytayta, hinaspa kutimusaq. Hinaspa Faraonqa Josemanta nirqa: wichay, pampay taytaykita imaynatam juramentuchisunki. Chaymanta Josewan wicharirqa taytanta pampananapaq; chaymanta paywanqa tukuy Faraonpa wawakunan wicharirqanku, chaymanta paypa wasipi kuraqkunan, chaymanta tukuy Egiptopi kuraqkunan, chaymanta tukuy Josewan wasipi kaqkunan, chaymanta paypa wawqenkunan, chaymanta tukuy paypa taytanpa wasin, chaymanta paypa ayllukunan; chaymanta uwijakunatawan, wakakunatawan saqirparqanku Gosen llaqtapi. Hinaspa kuska wicharqanku paywan, carrukunapas, caballupi purejkunapas,

hinaspa campamentoqa ancha hatun karqa. Chaymanta chayamurqanku Atad takana pampaman, chaymi kashan Jordán mayupa chimpanpi, chaymanta waqarqanku payta hatun chaymanta ancha sinchi waqaywan, chaymanta paypa taytanpaq qanchis p'unchaw llakiyta ruwarqa. Chaymanta Canaán allpapi tiyaqkuna rikurqanku waqayta Atad trillana pampapi, chaymanta nirqanku, hatun waqaymi kayqa Egiptokunapaq; chayrayku sutinta suticharqa, Egiptomanta Waqay, chaymi Jordán mayumanta chimpapi kan. Chaymanta paypa churinkuna payman chhaynata ruwanku. Chaymanta paypa churinkuna payta huqarirqanku Canaán llaqtaman, chaymanta payta pampapurqanku iskay punku mach'ayman, chay mach'ayta Abraham rantikurqa aya wasi rantiy hina Efrón Heteo runamanta, Mamre qhipanpi. Chaymanta José kutirirqa Egiptoman, paymi wawqinkunawan, chaymanta tukuy taytanta pampanankupaq kuska wichaq runakunawan. Rikushpa chaymanta José-pa wawqinkunaqa taytankuqa wañupusqanrayku nirqanku: Manachu hayk'aqpas José ñuqaykuta piñayta yuyarinqa, chaymanta tukuy millay ruwaykunata mayqinkunata payman rikuchirqayku ñuqaykuman kutichinqa. Chaymanta Joséman chayamuspa nirqanku: Taytayki wañunanmanta ñawpaqta jurarqichirqan, nispa: Kaynata niychik Joséta: Pampachay paykunata paykunapa mana allin ruwasqankuta chaymanta paykunapa juchankuta, imaraykuchus millay ruwasqankunata qamman rikuchirqanku; chaymanta kunanqa chaskiy mana allin ruwasqankuta Diospa servinkunapa taytaykipa. Chaymanta Joséqa waqarqan paykunapa rimasqankupi paywan. Chaymanta

payman chayaykuspa nirqanku: Yachanchik ñuqaykuqa qampa yanapakuqniykikuna kanchik. Hinaspa José paykunaman nirqan: Ama manchakuychikchu, Diospa kanimi ñuqaqa. Qamkuna nuqamanta millayman yuyaykurkankichis, chaywanpas Dios nuqamanta allinkunaman yuyaykurqa, kunan punchaw hina kanampaq, chaymanta achka runakuna uywasqa kanampaq. Chaymanta paykunaman nirqan: Ama manchakuychik, ñuqa uywasqayki qankunata chaymanta qankunapa wasikunata. Chaymanta paykunata kallpachirqan, chaymanta paykunapa sunquman rimarqan. Hinaspa José tiyarqan Egiptopi, paymi hinallataq wawqinkuna paypa, hinaspataq llapan tukuy wasimasin taytanpa paypa, hinaspataq José kawsarqan pachak chunka watata. Chaymanta José rikurqa Efraim wawankunata, kimsa wiñaykama; chaymanta Maquirpa churikuna, Manaséspa churinmanta, yuririqanku Josépa patankunapi. Chaymanta José nirqa paypa wawqinkunaman: Ñuqa wañuchkani, ichaqa Dios qankunata watiqamunqam, chaymanta qankunata kay pachapita chay pachaman pusanqa, mayqinchus Dios ñuqanchikpa yayaykuman jurarqa, Abraham, Isaac chaymanta Jacobman. Chaymanta Joséqa Israel churinkunata juramentochirqa, nirqa: Chay qhaway pachapi Dios qankunata qhawamunqanku chayqa, apanqankichis ñuqap tulluykunata kaypi qankunawan. Chaymanta José wañurqa pachak chunka watayuq, chaymanta payta pampapurqanku, chaymanta churqanku aya qipipi Egiptopi.

Lluqsiy

1

Kaykunam sutikuna Israelpa churinkunapa Egiptoman yaykusqankunapa Jacobwan taytankuwan kuska, sapa wasintin tukuynin yaykurqanku. Rubén, Simeón, Leví, Judá, Isacar, Zabulón, Benjamín, Dan, chaynallataq Neftalí, Gad, chaynallataq Aser. Josefqa Egipto ukhupi karqan, chaymanta tukuy almasqa Jacob ukhumanta pichqa chaymanta qanchis chunka karqanku. Wañurqa ichaqa José, chaymanta tukuy ñañan paypa, chaymanta tukuy chay wiñay. Chaymi Israelpa churikuna wiñarqanku, chaymanta mirarqanku, chaymanta achka tukurqanku, chaymanta sinchi tukurqanku ancha ancha; allpataq paykuna mirachirqan. Hatariykurqa chaymanta huk qhapaq Egipto patapi, payqa mana José-ta riqsirqachu. Paypa llaqtaman nirqa: Qhaway, Israel wawakunapa ayllu hatun qhishwa kasqa, chaymanta noqaykumanta aswan kallpayuq kasqa. Hamuy chayrayku, yuyaysapalla ruwasunchis paykunata, mana yachaykunankupaq mirachikun, chaymanta hayk'aq mayllapas tinkun ñuqaykuman maqanakuy, yapasqa kanqaku

chaymanta kay paykuna awqakunaman, chaymanta maqanakuspa ñuqaykuta lluqsimunqaku kay allpamanta. Chaymanta paykunaman llank'aykunapa kamachiqkunata churarqan, chaynapi llank'aykunapi paykunata llakichisqankupaq. Chaymanta paykuna ruwarqanku maqchi llaqtakunata Faraonpaq, Pithomta, chaymanta Raamsesta, chaymanta Onta, mayqinchus Inti llaqtan. Imaynatachus paykunata ñak'arichisqankuman hina, chaynawanmi aswan achka tukuykurqanku, chaymanta atipakurqanku ancha ancha, chaymanta Egiptokunaqa millaykurqanku Israelpa churinkunamanta. Chaymanta Egipciokunaqa Israelpa churinkunata kallpawan ñit'irqanku. Chaymanta nanachispa paykunapa kawsayta sinchi ruraykunapi: t'uruwan, ladrillo ruraywan, chaymanta tukuy pampakunapi ruraykunapi, tukuy ruraykunaman hina mayqinkunapi paykunata qhawachikurqanku kallpawan. Chaymanta Egipto qhapaq ninqa parteras hebreo warmikunaman, huk paymanta sutinqa Séfora, chaymanta iskay kaq sutinqa Púa. Chaymanta ninqa: hayk'aq qankunaqa yanapankichik hebreo warmikunata wachaypi, chaymanta kanku wachay pachapiqa, sichus qhari kanman, wañuchiy chayta; sichus warmi kanman, waqaychay chayta. Parteras-qa Diosta manchakurqanku, hinaspa mana rurqankuchu imaynatas Egiptopa reyin paykuna-ta kamachirqan, hinaspa qari wawakuna-ta kawsachirqanku. Waqyarqataq Egiptopa reyin parterakunata, hinaspa nirqa paykunaman: ¿Imaraykutaq kay ruwayta ruwankichis, qari wawakunata kawsarichispa? Parterakuna Faraonman nirqanku: Mana Egiptopi warmikunas hina kanchu hebreo warmikunaqa,

imaraykuchus paykunamanqa parterakuna chayaykuptinku ñawpaqñam wachankuña. Allin chayta ruwarqa Dios parterasman, chaymanta mirachirqa runakuna, chaymanta kallpayarqanku ancha. Chaymi ichaqa parteras Diosmanta manchakurqanku, kikinkunapaq wasikunata ruwanku. Kamachirqa chaymanta Faraón tukuy llaqtan paypaq, nirqa: Tukuy qhari wawa, sichus yurisqa kaptinqa Hebreokunamanta, mayu ukhumanqa wikch'uychik, chaymanta tukuy warmi wawatari kawsarichiy.

2

Karqan chaymanta pipas Leví ayllupi, payqa Levípa ususinkuna hurqurqan. Hinaspaqa wiksa ukhupi hap'irqa, hinaspa qhari wawata wachakurqa. Rikuspankutaq payta sumaq kasqanta, pakaspankutaq payta kimsa killakama. Manaña paykunaqa payta pakaykunankupaqchu atisqankuraykum, paypa maman huk chhikata hap'irqa, hinaspa chayta brea qillaywan llutharqa, hinaspa wawata chaymanmi churarqa, hinaspa chayta t'inpaman mayupa qayllanpi churarqa. Chaymanta paypa panin karumanta qhawachkarqan yachanaykipaq imataq payman tukuqnin. Uraykurqa hinaspa Faraonpa ususinqa armakukunanpaq mayu pataman, hinaspa paypa sirvinakuqkuna mayu qayllampi puriykachakurqanku, hinaspa t'uqyapi chhikan qunata rikuspanku, sirvinakuqta kachaspanku, chayta hurqurqa. Kichaspa rikan wamra waqaqta cesta ukhupi; chaymanta Faraonpa ususin payta khuyapayarqa, chaymanta

nirqa, Hebreokunaqa wawankunamanta kayqa. Hinaspa paypa panin Faraonpa ususinman nirqa, ¿Munanki waqyayta qampaq warmi ñuñuchiq Hebreomantapacha, hinaspa ñuñuchinqa qampaq wawata? Faraonpa ususinmi nirqa: Riy; chayamuspaqa sipasqa wawapa maman waqyarqa. Faraonpa ususinqa paymanqa nirqa: Kay wawata noqapaq waqaychaway, chaymanta noqapaq chuchuchiy, noqataq qanman qolqeta qosqayki; chantá warmitaq wawata hap'irqa, chaymanta payta chuchuchirqa. Wawa wiñarisqaña kaptinqa, chay wawata Faraonpa ususinman pusarqan, hinaspa paypa churin karqan; hinaspa sutinta Moisés sutiyarqan, nispa: Yakumanta payta hurqurqani. Karqan chayna achkha p'unchaykunapi, hatun tukuspa Moisés lloqsirqan paypa wawqinkunaman, Israelpa churinkunaman. Chaymanta paykunapa llank'ayta qhawarispa, rikun huk Egipcio runata maqhachkaqta huk Hebreota, paypa kikin wawqinkunamanta, Israelpa churinkunamanta. Qhawarimuspa kaypi chaymanta chaypi mana pipas rikaspa, Egiptota takaspa payta ñut'uypi pakaran. Lluqsispa chaymanta iskay kaq p'unchaypi, iskay Hebreo runakunata maqanakusqankuta rikan, hinaspa mana allin ruwaqman nin: ¿Imaraykutaq qam qayllaykita takashanki? Payqa nirqa: ¿Pi qanta churarqa kuraq chaymanta juez noqanchikpa patanpi? ¿Manachu noqata wañuchiyta munanki, chay hina qayna Egipcio runata wañuchirqanki? Moisés manchakurqa, hinaspa nirqa: Sichus chaynachus kay rimaymi rikurimun karqa. Faraón uyarirqa kay rimayta, hinaspa maskharqa Moisésta wañuchiyta. Moisés ripukarqan Faraonpa ñawinmanta, hinaspa Madián llaqtapi tiyakarqan; Madián llaqtaman chayamuspa, pukyupi

tiyaykukarqan. Chay Madianpa sacerdotenqa karqan qanchis ususikuna, paykunapa tayta Jethropa uwijasninta michisqaku. Chayamuspa hinaspa yakuta aysarqanku, tanqikunata hunt'achinkama, paykunapa tayta Jethropa uwijasninta yaku qonapaq. Chayamuspa, ichaqa michiqkuna qarqochkarqanku paykunata, sayarispa Moisés qespisarqa paykunata, chaymanta yaku urqurqa paykunapaq, chaymanta ukyachirqa paykunapa uwijakunata. Chayanku hinaspa Raguel, tayta paykuna kaqman. Payqa ninku paykunaman: ¿Imarayku usqhaykurqankichis chayamunapaq kunan p'unchay? Paykunaqa nirqanku: Egipcio runa qispichiwanchik michiqkunamanta, chaymanta unuta jich'arqan nuqaykupaq, chaymanta uwijaykuta yaku qurqan. Payqa ususinkuman ninmi: ¿Chaymanta maypichus kan? ¿Chaymanta imaraykutaq saqirqankichis chay runata? Chaymanta payta waqariy, tantata mikhunampaq. Moisés tiyasqa karqan chay runapa lawanpi, chaymanta paymi Séfora ususisninta Moisésman warmita qorqa. Wiksa ukhupi hap'ispa, warmi churita wacharan, chaymanta Moisés payta Gersam nispa suticharan, nispa: Mitani kani mana kikin llaqtaypi. Chaymanta chay achka p'unchawkuna chaymanta, Egiptopa reyin wañurqa. Israelpa churikuna llank'aykunamanta asñarqanku, chaymanta qaparqanku. Paykunapa qapayninqa Diosman wicharqa llank'aykunamanta. Hinaspa Dios uyarirqa llakiy waqayninkuta, hinaspa Dios yuyarirqa tratunmanta paypaq Abrahamwan, Isaacwan, Jacobwan. Hinaspa Dios Israelpa churikunata rikurqa, hinaspa paykunaman riqsichikurqa.

3

Chaymanta Moisés karqan michispa uwijata Jetro paypa tullqanpa, Madianmanta sacerdote, chaymanta pusarqan uwijata ch'in pampa ukhupi, chaymanta chayarqan Horeb urquman. Paypa rikurikurqa payman Apuq willarimachiqnin nina llipipi sach'amanta; hinaspa rikan imaynatachus sach'aqa ninapi rupashasqa kasqanta, ichaqa sach'aqa mana tukukapushasqachu karqa. Moisés nisqa: Pasaspa qhawarisaq kay hatun qhawanata, imaraykuchus mana ruphachikun chay sach'a. Imaynatachus Apu rikurqa chayta aswan qayllaykamuchkan qhawanapaq, Apu waqyarqa payta k'asaq sach'amanta, nispa: Muysi, Muysi. Paytaq nirqa: ¿Imataq kanri? Chaymi nirqa: Ama kayman asuykuychu; chakiykikunamanta sandaliaykita qichuriy, chay sitiomanta. Maypichus qan sayashanki, allpaqa k'uchu kan. Hinaspa nirqa: Ñuqa kani taytaykipa Diosninmi, Abrahampa Diosninmi, Isaacpa Diosninmi, Jacobpa Diosninmi. Ichaqa Moisés uyantan kutichirqa, imaraykuchus manchakurqa Diospa ñawpaqninpi qhawariyta. Apu Dios nirqa Moisésman: rikuspay rikurqani ñak'arisqankuta runaymanta Egiptopi kaqmanta, hinaspa qapariyninkuta uyarirqani llank'achiqkunamanta; yachani nanayninkunata, hinaspa uraykurqani qispichinaypaq paykunata Egiptokunamanta makinmanta, hinaspa lluqsichinaypaq paykunata chay llaqtamanta, hinaspa yaykuchinaypaq paykunata allin hatun llaqtaman, llaqtaman ch'aqwaq leche mielwan, tiyayninman Canaankunamanta,

hinaspa Heteokunamanta, hinaspa Amoreokunamanta, hinaspa Ferezeokunamanta, hinaspa Gergeseokunamanta, hinaspa Heveokunamanta, hinaspa Jebuseokunamanta. Chaymanta kunan qhaway, Israel churikunapa waqaynin chayamusqa ñuqaman, chaymanta ñuqapas rikurqani llakiyta, mayqintataq Egipto runakunaqa ñit'inku paykunata. Chaymanta kunan kaypi, kachamusqayki Faraón qhapaq Egiptoman, chaymanta lloqsichinayki noqaq llaqtata, Israelpa churinkunata, Egipto allpamanta. Hinaspa Moisés Diosman nirqa: ¿Pitaq kani ñuqa Faraón Egiptopa reyninman rinaypaq, hinaspa Israelpaq churikunata Egipto allpamanta lluqsichinaypaq? Nirqa chaymanta Dios Moisésman nispa: Ñuqa qanwan kasaq, chaymanta kay qampaq señal: ñuqa qanta kachasaq. Qanta lluqsichispa runakuna ñuqapa Egiptomanta, chaymanta servisqankichis Diosman kay urqupi. Chaymanta Moisés nirqa Diosman: qhawariy, ñuqa lluqsasaq Israelpa churinkunaman, chaymanta nisaq paykunaman, ñuqaykupa taytakunapa Diosninqa kachawarqa qankukunaman; paykunaqa tapuwanqaku, imataq sutinri paypa? ¿Imatatataq paykunaman nisakuyman? Chaymanta Dios Moisesman nirqa, nispa: Ñuqa kani Kaq. Chaymanta nirqa: Khaynata Israelpa churinkunaman ninki: Kaq ñuqata qankunaman kachawarqa. Chaymanta Dios nirqa yapamanta Moisésman: Kaynata ninki Israelpa churinkunaman: Apu Diosninchik yayakunapa, Abrahampa Diosninmi, Isaacpa Diosninmi, Jacobpa Diosninmi, kachawarqa ñuqata qankunaman. Kayqa ñuqapa sutiymi wiñaypaq, chaymanta yuyarinaymi miraykunapa miraykunaman. Shamushpa chayraspa, tantachiy Israel wawakunapa kuraq

taytakunata, hinaspa ninki paykunaman: Apu noqaykupa taytaykuna Diosninqa rikuriwarqa, Abraham Diosninpas, Isaac Diosninpas, Jacob Diosninpas, nispa: Watukuywan watukuykichikmi, hinaspa hayka imachus Egipto llaqtapi pasasqaykichikta. Chaymanta nirqa: Qankunata huqarichisaq Egiptokunamanta llakiymanta, Canaankuna allpanman, Heteokuna allpanman, Amorreokuna allpanman, Ferezeokuna allpanman, Gergeseokuna allpanman, Heveokuna allpanman, Jebuseokuna allpanman, allpaman puriykuq lechewan, miski mielwanpas. Chaymanta uyarinkichá qampa kunkaykimanta, chaymanta yaykunkichá qam, chaymanta kuraq kamachikuqkuna Israelmanta, Faraón qhapaq Egiptomanta-man, chaymanta ninkichá paywan: Dios Hebreokunamanta wajyawanchis ñuqaykuta; rinkichá chayqa ñan kimsa p'unchawkunamanta ch'in pampaman, chaypaq haywakusunchis Diosninchis-man. Ñuqataq yachanitaqmi mana qichwamusunqachu qankunata Faraón, Egiptopa qhapaqninqa, purinaykichispaq, mana sinchi makiwan kaptinqa. Chaymanta maqayta ch'iqanchispa, ñuqaqa Egiptomantakunata waqtasaq tukuy ñuqap musphaykunapi, chaykunatataq rurasaq paykunapi, chaymanta chay imakunamanta qankunata kacharinqanku. Chaymanta kay runakunaman Egiptucunakunapa ñawpaqninpi allin kayta qusaq; ichaqa haykuq lluqsimunkichisqa, mana ch’usaqchu purimunkichis; Ichaqa warmika mañanqa qayllanmasi warmimanta hinaspa paypa wasimasimanta qullqi p’uyñukunata, hinaspa quri p’uyñukunata, hinaspa pachata; chaymanta churankichis qankunapa churikunapa hawanpi, hinaspa qankunapa

ususkunapa hawanpi, chaymanta Egiptucunakunata saquenkichis.

4

Kutichirqa chaymanta Moisés, chaymanta nirqa: Sichus mana iñiwanqakuchu ñuqaman, nitaq uyariwanqakuchu kunka ñuqap, ninqaku chayrayku: Mana rikurimusunkichu qamman Dios. ¿Ima niqaq kani chaykunaman? Apu nisqa paymanqa: ¿Imataq kayqa makiykipi kasqan? Payqa nirqa: Vara. Chaymanta nirqa: Wikch'uy chayta allpa pataman, chaymanta wikch'urqa chayta allpa pataman, chaymanta machaqwayman tukurqa, chaymanta Moisés paymanta ayqirqa. Hinaspa Apu nirqa Moisésman: Mast'ariy makiykita, hinaspa hap'iy chupamanta. Chayrayku mast'arispa makinta hap'irqa chupamanta, hinaspa tukurqa t'iqlla paypa makimpi. Chaymanta iñinankupaq qamman, imaraykuchus Dios taytankunapa paykuna rikurimusqanki qamman: Dios Abraham, chaymanta Dios Isaac, chaymanta Dios Jacob. Nirqa hinaspa payman Apu kutin: Churaykuy makiykita ukhuykiman, hinaspa churarqa makintan ukhunman, hinaspa lluqsichirqa makintan ukhumanta, hinaspa tukurqa makinqa rit'i hina. Hinaspa nirqa kutimpi: Yaykuchiy makiykita ukhuykirnan. Hinaspa yaykuchirqa makinta ukhunman paypa, hinaspa lluqsichirqa chayta ukhunmanta paypa, hinaspa kutimpi kutirirqa llimp'iman aychapa. Sichus mana qamta iñinqakuchu, manataqmi uyarinqakuchu ñawpaq señalpa kunkanmanta,

chaymanta qamta iñinqaku iskay kaq señalpa kunkanmanta. Chaymanta kanqa sichus mana iñinqakuchu qamman kay iskay señalkunaman, nitaq uyarinqakuchu qampa kunkaykimanta, qonqakunki mayuq yakunmanta, chaymanta ch'aqanki chakaq patanman, chaymanta kay yakuqa, mayqinchus qonqakunki mayumanta, yawar kanqa chakaq patanpi. Nirqa pero Moisés Apunchikman: Mañakuyki, Apunchik, mana allin kani ñawpaq qayna, nitaq ñawpaq kimsa p'unchay, nitaq mayqinmanta qallarirqanki rimayta yanapaqniykiman. Pisi kunkayuq hinaspa qhipa qalluyuq ñuqa kani. Nirqa chaymanta Apu Moisesman: ¿Pitaq qurqa simita runaman? ¿Pitaq rurasqa ama allinta uyariqta, upallata, riqsiqta, ñawsatapas? ¿Manachu ñuqa Diosqa kani? Chaymanta kunan riy, ñuqataq simikita kichapusaq, yachachipusaqkitaq imata rimakunaykipaq. Hinaspa Moisés nirqa: Mañakuyki, Apu, sutichay atiqta huqta, mayta kachawanki. Chaymanta Apu phiñasqa kachkaspa phiñaywan Moisés patapi nisqa: ¿Manachu qhaway Aarón wawqiykiqa Levita? Yachani payqa rimaykuspa rimananqanta qamwan; hinaspa qhaway payqa lluqsimunqa tupanaykipaq qamwan, hinaspa qamta rikuspanqa kusikusunqa paypa ukhupi. Chaymanta paymanqa ninki, chaymanta rimayniykunata paypa siminman qunki, chaymanta nuqa qampa simikita chaymanta paypa simikita kichani, chaymanta qamkunata yachachinayki imakunata ruwanki. Chaymanta payqa qamman rimanqa runakunaman, chaymanta payqa kanqa qampa simiki, qam chaqa paymanqa kanqanki Diosman kaqkunapi. Chaymanta kay chakana kayta machaqway man tikrakusqanta makiykipi hap'inki, chaywanmi willaykunata ruranki. Moisés risqa,

hinaspa kutirirqa Jetro qhatiynin qusanman, hinaspa ninqa: risaq hinaspa kutirisaq wawqiykuna Egipto ukhupi kaqkunaman, hinaspa riqsasaq sichus kunanraq kawsanku; hinaspa Jetro nirqa Moisésman: riy qhali kaspa; chaymanta qhipaman chay achka p'unchaykunapi wañurqa Egiptopa qhapaqnin. Nirqa chaymanta Apu Moisésman Madianpi: Puriykuy, ripuy Egiptoman, wañupunankutaq llapa qampa animaykita maskaqkuna. Moisés warmiyninta wawakunitapas hap'ispa, paykunata kargaq uywakunaman churaspa, Egiptoman kutipurqan; Moisés Diosmanta chaskisqan kaspitataq makimpi hap'irqan. Nirqa chaymanta Apu Moisésman, purisqayki hinaspa kutimusqayki Egiptoman, rikuy tukuy musphaykunata mayqinkunata qurqayki makiykikunapi, ruwanki chaykunata Faraónpa ñawpaqinpi, ñuqa chaymanta sinchiyachisaq sunqunta paypa, hinaspa mana kachanqachu runata. Qan ichaqa Faraonman ninki: Kay imakunata nin Apu Dios: Churiy ñawpaq yuraq churisqa Israelmi nuqap. Ñuqa qamman nirani: kacharipuy ñuqap runakunata, chaynapi ñuqaman sirvinankupaq. Sichus chiqamanta mana munanki paykunata kachariyta, chaymi rikuy: ñuqa qampa punta yuraq churitaqa wañuchimusaq. Chaymi ñanpi, samana wasipi, Apunchikpa willarichiqnin payta tuparan, hinaspa payta wañuchiyta maskasharqan. Chaymanta Sipora rumita hap'ispa, churinpa qhara qallusqanta kuchurqan; chaymanta paypaq chakisman urmapurqan, chaymanta nirqan, wawaypaq kuchuy yawarnin sayarqan. Chaymanta paymanta ripurqan, imaraykuchus nirqan, sayarqan yawar circuncisiónmanta waway nuqaq. Nirqataq Apu Aaronman: Riy Moisésta

tupanaykipaq pampa ch'in ukhuman, chaymanta rirqa, hinaspa tupurqa payta Diospa urqunpi, hinaspa muchakarqanku. Hinaspa Moisés Aaronman willakurqa tukuy Apunchikpa simikunata, pitachus kachakurqa, hinaspa tukuy simikunata, imakunatachus payman kamachikurqa. Risqa chaymanta Moisés chaymanta Aarón, chaymanta tantachirqanku Israelpa churikunamanta kuraq taytakunata. Hinaspa Aaron llapa chay simikunata rimarqa, maykunata Dios Moisesman rimarqa, hinaspa chay señalkunata rurarqa runakunap ñawpaqenpi. Chaymanta runakuna iñirqanku, kusirqankutaq, imaraykuchus Dios Israelpa churinkunata watukurqa, paykunapa llakiyninkuta rirqataq; kunurikuspataq runakuna muchuykurqanku.

5

Chaymanta kay imakuna qhipanpi yaykurqa Moisés, Aarón ima Faraónman, hinaspa nirqanku paymanqa: Kay imakunata ninmi Apu Dios Israelpa: Kachariway noqaq runakuna, chayrayku noqaman raymichasqanku chawpi sach'a-sach'api. Chaymanta Faraón nirqa: ¿Pi kanman paypa kunkanmanta uyarinaypaq, chaynapi Israelpa churinkunata kachamunaypaq? Mana riqsinichu Aputa, chaymanta Israelta mana kachaykusaqchu. Chaymanta payta ninku: Ebreokunapa Diosninqa waqyarqawanchis ñuqaykuta, chayrayku ripusunchis kimsa punchawpa ñanta chaqaman, chaynapi Apu Diosninchispaq haywarisunchis, mana hayk'aqpas wañuy utaq wañuchiy

ñuqaykuta tupawananchispaq. Chaymanta Egipto qhapaq paykunaman nirqa: ¿Imaraykutaq Moisés, Aarón ima, llank'aykunamanta runakunata t'ikrachkankichik? Ripuychik sapa qankunamanta payman llamk'ayninman Hinaspa Faraón nirqa: Qhaway, kunan runakuna achka kapun; chayrayku ama saqisunchis paykuna ruwayninkumanta. Faraón kamachirqa runapa camachikunaman chaynallataq qillqaqkunaman, nispa: Manaña qunkichischu qaway runaman ladrilluta ruwanapaq, qayna punchay chaynallataq kimsa kaq punchay hina; ichaqa paykuna kikinku rinqaku chaynallataq tantanqaku kikinkupaq qawayta. Chaymanta chay ladrillo ruway allichayta, mayqinchus paykuna ruwanku sapa p'unchay, churanki paykuna, mana qichukunki imapis. Qilla kayanku chayrayku, chayrayku qaparinku, ninku: Sayarikuchun, chaymanta haywarikuchun Dios ñuqaykupa. Kay runakunapa ruranakuna llasaykunanpaq, chaymanta paykunaqa kaykunata llakikunanpaq, chaymanta mana ch'usaq rimaykuna ukhupi llakikunanpaq. Kallpachakurqanku chaymanta paykuna-ta llank'achiqkuna chaymanta qillqaqkuna, chaymanta nirqanku runakuna-man nispa: kay-kuna-ta nin Faraón, mana-ña quni qankuna-man ichu-ta. Paykuna qankuna purispa huñunkichik paykunapaq ichuta maymantataq tarikunkichik, mana imaraykuchus qankunapa kamachikuymanta imapas qichukun. Chaymanta runakuna tukuy Egipto allpapi ch'iqisqa karqan ichuta qhura ruwanapaq huñunanpaq. Chayqa llank'achiqkunam kallpachasharqanku paykuna nispa: Tukuchiychis llank'aykunata sapa p'unchay kayniyuqta, imaynan hayk'aq chhiri qosqaykichis karqan. Chaymanta mast'arisqa karqanku

qillqaqkuna Israelpa churinkunapa laya, churasqa karqanku paykunapa patanpi Faraonpa kamachiqninkunapa, nispa: ¿Imaraykutaq mana tukurachirqankichis qusqaykichista ladrillupa ruwaynimpi, kayhina qayna chaymanta kimsa p'unchay, chaymanta kunan p'unchaymanta? Yaykuspa, qillqaqkuna Israel churikunapa Faraonman qaparqanku, nispa: ¿Imaraykutaq qam chhaynata ruwanki qampa yanakunaman? Manka mana qusqa kanchu qampa servinteykikunaman, chaymanta ninku ñuqaykuta ladrilluta ruwanaykupaq; chaymanta qhaway qampa wawaykunaqa maqasqa kankuña, chayrayku pantachiwanki qampa runaykunata. Chaymanta paykunaman nirqan: Qamkuna mana llamk'ankichischu, mana llamk'aqkunam kankichis; chaymi ninkichis: Risunchis, Diosninchiqman haywarisunchis. Kunan chayrayku rispa llank'aychik, ichu mana qusqa kanqachu qankunaman, chaymanta ticsimuyuq ruwaypa qukusqanta quykunkichik. Rikurqanku hinaspa Israel churikunamanta kamachiqkuna kikinkunata llakiykunapi, nirqanku: Mana saqinqankichikchu tika ruwaymanta sapa p'unchaw ruwana kaqta. Tupanakurqanku Moisésta Aarontatawan shamushaqtinkuwan tupanakunankupaq, paykuna Faraonmanta lluqshimushaqtinkuwan. Hinaspa nirqanku paykunaman: Dios qhawasunki chaymanta juzgasunki, imaraykuchus qamkuna millay asnayta ruwarqankichis ñuqaykupa Faraonpa ñawpaqninpi chaymanta paypa servidorninkupa ñawpaqninpi, qunankupaq espadatawan paypa makinkunaman wañuchinanchispapaq. Moisés kutirimurqa Apunchikman, hinaspa nirqa: Mañakuyki, Apunchik, ¿imaraykutaq kay

runakunata k'amirqanki? Chaymanta imarayku kachawarqanki? Chaymanta mana richkani Faraonman rimanaypaq qanpa sutikipi, paymi kay runata llakichirqa, chaymanta mana qispichiranki qanpa runaykita.

6

Hinaspa Apu nirqa Moisésman: Kunanña qhawarinki imakunata ruwasaq Faraónman, chaymi maki kallpasaqniyuqpi kacharinqa paykunata, hinaspa brazo patakunayuqpi qarqonqa paykunata llaqtanmanta paypa. Diosqa Moisésman rimapurqa, chaymanta payman nirqa: Ñuqam Apunchik kani. Chaymanta rikurikurqani Abrahamman, Isaacman, Jacobmanpas, paykunapa Diosninku kaspa, chaymanta Señor sutiytataq mana willarkanichu paykunaman. Chaymanta churarqani pacto ñuqap paykunawan, chayrayku quy paykunaman allpata Cananeo runakunap, allpata maypichus paykuna qheparqanku, chaypi chaymanta qheparqanku paypa hawanpi. Chaymanta ñuqaqa uyarirqani Israel churikunap llakiyninta, mayqinchus Egipciokunas katichkanku paykunata, chaymanta yuyarirqani qankunap convenionmanta. Riy, nirqani Israelpa churinkunaman, nispa, ñuqam Apuqa; hinaspa qankunata lluqsichisaq Egiptokunaqa atiyninmanta, hinaspa qispichikamusqayki qankunata jina kayninkumanta, hinaspa rantikamusqayki qankunata hatun makiwan hinaspa hatun juiciuwan; Hinaspa qankunata hap'ikamusaq ñuqapaq runakuna kanaykichispaq, hinaspa kasaq qankunapa Diosnin;

hinaspa yachankichik ñuqam Apu Diosnikichu kasqayta, lluqsichiq qankunata Egiptokunaqa saq'isqayninkumanta. Hinaspa yaykuchisaq qankunata chay allpaman, maymanchus mast'arisqani makiyta chayta qunay Abrahamman, Isaacman, Jacobmanpas, hinaspa qusaq qankunaman chayta herenciapi, ñuqa Apu. Moisésqa rimapurqa khaynata Israelpa churinkunaman, hinaspa mana uyarirqankuchu Moisésta pisi sonqomanta, chaymanta sinchi ruwaykunamanta. Apu Dios Moisésman nirqa nispa: Yaykuy, Faraón Egipto qhapaq taytaman rimay, paymi Israelpa churinkuna paypa llaqtanmanta kachamunanpaq Moisés Apunchikpa ñawpaqninpi rimarka nispa: qhaway, Israelpa churinkuna mana uyariwankuchu, chaymi ¿imaynatataq Faraón uyariwanqa? Ñuqa chaymanta mana yuyayniyuq kani. Nirqa chaymanta Apu Moisésman Aaronmanpas, chaymanta kamachirqa paykunaman Faraón qhapaq Egiptomanta, chaynapi kachanapaq Israelpa churikunata Egipto allpamanta. Chaymanta kaykunam umalliqkuna wasikunamanta ayllukunamanta paykuna: churikuna Rubenmanta, ñawpaq wachakusqa Israelmanta, Enoc, chaymanta Falú, Asrón, chaymanta Carmí; kayqa ayllu Rubenmanta. Chaymanta Simeónpa churikuna: Jemuel, Jamín, Ehud, Jachín, Zohar, chaymanta Saúl canaanita warmimanta, kaykunam Simeónpa churikunapa ayllunkuna karqan. Chaymanta kaykunam Levipa churinkunapa sutinkunaqa aylluninku hina: Gersón, Coat, Merari; chaymanta Levipa kawsayninpa watakunaqa pachak kimsa chunka qanchis. Chaymanta kay Gershonpa churinkuna: Libni, chaymanta Shimei; paykunapa ayllu wasinkunapi. Chaymanta Coatpa

churikunan: Amram, chaymanta Isacar, Hebrón, chaymanta Uziel, chaymanta Coatpa kawsayninpa watankunaqa pachak kimsa chunka kimsa wata karqan. Hinaspa Meraripa churinkuna: Mahli, hinaspa Mushi. Kaykunam wasikunaqa taytakunap Levípa paykunap ayllukunankuman hina karqan. Hinaspa Amram Jocabedta hurqurqa, yayaynin wawqinpa ususinta, paypaq warmiman, hinaspa payman Aaronta, Moisesta, Mariamta pankanta wachachirqa. Amrampa kawsayninpa watankunaqa pachak kimsa chunka iskay wata karqa. Chaymanta Issacharpa churinkunaqa: Korah, Naphek, Zechri. Chaymanta Ozeielpa churikunan: Misael, Elisaphan, chaymanta Segrei. Aarón-qa Elisabet-ta hap'irqan, Aminadab-pa ususintan, Naasón-pa panantan, payman warmi hina. Chaymanta payman wachachirqan Nadab-ta-pis, Abiud-ta-pis, Eleazar-ta-pis, Itamar-ta-pis. Korahpa churikunam karqanku Asir, chaymanta Elkanah, chaymanta Abiasar; kaykunam Korahpa mirayninkunan karqanku. Hinaspa Eleazar, Aaronpa churin, hurqurqa Phutielpa ususiturmanta payta warmi, hinaspa wachachirqa payta Phineesta. Kaykunam qallariyninkunan ayllukunapa Levitakunapa, mirachiyninkunaman hina paykunapa. Kay Aarón chaymanta Moisés, paykunaman Dios nirqan lloqsichinankupaq Israelpa wawankunata Egiptupa allpanmanta kallpankuwan. Kaykunam kanku rimanakuq Faraonwan Egiptopa qhapaq kurakanwan; hinaspa paykuna lloqsichirqanku Israelpa churinkunata Egipto llaqtamanta, paymi Aarón chaynallataq Moisés, chay p'unchaypi Apunchik Moisésman rimarqan Egipto llaqtapi. Hinaspa Apu Moisésman rimashqa nishpa: Ñuqa Apu kani, rimay Faraónman,

Egiptopa qhapaqninman, tukuy imakunata ñuqa qanman ninaykirayku. Hinaspa Moisés nirqa Apuq ñawpaqpi: Qhaway, ñuqa mana allin simiyuq kani, hinaspa ¿imaynatataq uyarinqa ñuqata Faraón?

7

Chaymanta Apu nirqa Moisésman nispa: Qhaway, qusqayki qam dios hina Faraónpaq, chaymanta Aarón wawqiyki kanqa willaqniyki. Qan ichaqa rimanki payman tukuy hayka qanman kamachikuni, chayqa Aarón wawqiyki rimanga Faraónman, chaymanta kachanapaq Israel wawakunata paymanta allpamanta. Ñuqataq suni-chisqa ruwasaq Faraónpa sunqunta, chaymanta mirachisaq señalniykuna-ta chaymanta admirakuyniykuna-ta Egipto suyupi. Chaymanta mana Faraón qankunamanta uyarikunqachu, chaymanta ñuqap makiyta Egiptopi churasaq, chaymanta ñuqap kallpawan ñuqap runakuna Israelpa churikunata Egipto allpamanta hatun venganzawan lluqsichisaq. Chaymanta tukuy Egiptomanta runakunaqa yachankumanku imaraykuchus ñuqa kani Apu, makiyta mast'arispa Egipto patapi, chaymanta Israelmanta churikunata pakunapa chawpinmanta lluqsichisaq. Ruwarqa chaymanta Moisés chaynallataq Aarón, imaynatam kamachirqa paykunaman Apu, chaynatam ruwarqanku. Moisés pusaq chunka watayuq karqan, Aarón chaymi, wawqin paypa, pusaq chunka kimsa watayuq karqan, Faraónman rimasqankupi. Hinaspa Apu nirqa Moisesman Aaronmanpas, nispa, hinaspa

sichus Faraon qankunaman rimanqa, nispa, qowaychik ñuqaykuman unanchatawan icha admirakuynintawan, hinaspa qam ninki Aaronman wawqiykiman, hap'iy chakitaqllata, hinaspa shitay allpaman Faraon ñawpaqninpi, hinaspa paypa servidorninkuna ñawpaqninpi, hinaspa kanqa amaru. Yaykurqa hinaspa Moisés, chaymanta Aarón, Faraónpa ñawpaqninpi, chaymanta paypa servidorninkuna ñawpaqninpi, hinaspa ruwanku chhaynata, imaynan Apu kamachirqa paykunata, hinaspa Aarón wikch'urqa chay k'aspi Faraónpa ñawpaqninpi, chaymanta paypa servidorninkuna ñawpaqninpi, hinaspa tukurqa machaqway. Tantachirqa waqyarqan ichaqa Faraón yachaqkunata Egiptomanta, chaymanta layqakunata, chaymanta ruwanqanku chaymanta ñawpaqkunapas Egiptokunamanta layqayninkunawan paykuna kikin hina. Chaymanta sapa kaq wikch'urqan waqranta, chaymanta tukurqanku amarus, chaymanta Aarónpa waqran millp'urqan payninkupa waqrasninta. Hinaspa Faraonpa sonqon atiparqan, hinaspa mana uyarirqanchu paykuna-manta, imaynan Apu kamachirqan paykunaman. Nirqa hinaspa Apu Moisésman: Sinchiyachisqa karqan Faraonpa sonqon, mana runata kacharinampaq. Riy Faraonman tutapaqta, qhawariy pay lloqsimun yakuman, chaymanta qan tupanki payta mayup patanpi, chaymanta chakataqa machaqayman tikrakusqanta apanki makikipi. Chaymanta niwanki payman: Apu Dios Hebreokunamanta kachawarqan ñuqata qamman, nispa: Kachariy ñuqap runakunata, chaymi ñuqaman sirvinqaku chinkana pampapi, chaymanta qhaway, mana uyarirqankichu kunan kama kay. Kay imakunata nin Apu: Kay chaywan

yachanki imaraykuchus ñuqa Apu. Qhawariy, ñuqa maqani chakanawan makiypi ñuqap yakuta mayupi, chaymanta tikrakunqa yawarman. Chaymanta challwakuna mayupi wañunqaku, chaymanta mayuqa asnanqa, chaymanta mana atinqakuchu Egiptosuyu runakunaqa upyanankupaq yakuta mayumanta. Apu nirqa Moisésman: Nirqa Aarón wawqiykiman, hap'iy t'uqaykita makiykipi, chaymanta mast'ariy makiykita Egiptopa yakunkuna pataman, paykunapa mayunkuna pataman, paykunapa yarqakuna pataman, paykunapa q'onchakuna pataman, chaymanta tukuy huñusqa yaku paykunapa pataman, chaymanta yawar kanqa. Chaymanta yawar tukurqa tukuy Egiptopa allpanpi, qasqukuna ukhupi chaymanta rumikuna ukhupi. Hinaspa ruwanku chhaynata Moisés hinaspa Aarón, imaynan Apu kamachirqa paykunaman, hinaspa chakana paypa huqarispan maqarqa unu mayupi Faraónpa ñawpaqninpi, hinaspa paypa sirvinakuqkunapa ñawpaqninpi, hinaspa tikrachirqa tukuy unu mayupi yawarman. Chaymanta mayupi challwakuna wañurqanku, chaymanta mayuqa asnaykurqan, chaymanta mana Egiptokunaqa atirqankuchu yakuta mayumanta upyayta, chaymanta yawarqa tukuy Egipto allpapi karqan. Ruwarqanku chaymanta kikinmanta ima Egiptomanta yachaqkuna paykuna laykakunawan, chaymanta sinchiyachisqa karqan Faraonpa sonqon, chaymanta mana uyarirqanchu paykunamanta, imaynan nirqan Apu. Kutirimuspa, Faraón wasinman yaykurqa, chaymanta mana kaypi yuyayninta churarqachu. Tukuy Egiptomanta runakunaqa mayumanta muyuriqpi allqakurqanku, yakuta upyanapaq, chaymanta mana

atirqankuchu mayumanta yakuta upyanapaq. Chaymanta qanchis p'unchawkuna hunt'asqa karqanku Apu mayuta maqasqanmanta qhipaman. Nirqataq Apu Moisésman: Yaykuy Faraónman, hinaspa ninki payman: Kaykunata nin Apu: Kachariway nuqa runaykunata, chaypaq ñuqaman sirvinqaku. Sichus mana munankichu kachapuyta, qhaway, ñuqa tukuy saywaykikunata k'ayrakunawan waqtasaq. Hinaspa mayu k'ayrakunata lluqsichinqa, hinaspa wichaymuspa yaykunkuqanku wasiykiman, hinaspa puñuna wasiykikunap qullqankunaman, hinaspa puñuna kamaykikunap hawanman, hinaspa yanapaqniykikunap wasinkunaman, hinaspa runaykikunap, hinaspa t'antap maqchinaykikunapi, hinaspa hornuykikunapi. Chaymanta qanpa patapi, qhawaqniykikunapa patapi, runaykikunapa patapi wichaykunqaku k'ayrakuna.

8

Nirqa pero Apu Moisésman: Niy Aarónta ñañaykiman, mast'ariy makiykiwan chakataykita mayukunaman, chaymanta yarkakkunaman, chaymanta qochakkunaman, chaymanta wiqarichiy hampat'ukunata. Chaymanta Aarón maki-n-ta rikch'arichirqa Egipto-pa yaku-kuna-man, chaymanta hampatu-kuna-ta wichayachirqa, chaymanta hampatu wichayachisqa karqa, chaymanta Egipto-pa allpa-n-ta qatayachirqa. Ruwasqaku chaymanta kikin hinataq chay hampiqkuna Egiptomanta paykunapa laykayninkuwan, chaymanta wichaychirasqaku chay k'ayrakunata Egiptopa allpanman. Chaymanta Faraón

waqyarqa Moisésta Aaronwanpas, hinaspa nirqa: Mañakuychik noqamanta Apumanta, hinaspa qorichunchu k'ayrakunata noqamanta, chaymanta noqapa runamanta, hinaspa kachamusaq paykunata, hinaspa haywarikunqanku Apuman. Nirqa chaymanta Moisés Faraónman: Kamachiy ñuqaman hayk'aq mañakusaq qampaq, chaymanta qampa yanapakuqkunapaq, chaymanta qampa runakunapaq, chinkachinapaq k'ayrakunata qammanta, chaymanta qampa runakunamanta, chaymanta qamkunapa wasikunamanta; ichaqa mayupi saqakunkachá. Payqa nirqa, paqarinman; nirqa chayrayku, imayna nirqanki hina; yachanankipaq mana huk kanchu Apumanta mana kaqtinqa; Hinaspa hamp’atukunaqa qichwakunqa qammanta, wasiykichikpa, llaqtaykichikpa, servidoresnikikunapa, runaykichikpa, mayu ukhupiqa saqwakunqa chayllapi. Moisés chaymanta Aarón lloqsirqanku Faraónmanta, chaymanta Moisés qaparirqa Apumanta hampaturukunapa tantakuyninmanta, imaynan Faraón churarqan. Apu ruwarqa imaynatas Moisés nirqa hinaqa, hinaspa k'ayrakuna wañurqanku wasikunamanta, patikunamanta, chakrakunamantapas. Chaymanta tantarqanku paykuna runtukuna runtukuna, chaymanta allpaqa asnarqan. Rikushpaqa Faraón, imaraykuchus samay karqan, sunqunqa llasaq karqan, chaymanta mana paykunata uyarirqanchu, imaynataq Apu nirqan. Nirqa chaymanta Apu Moisésman: Nirqani Aarónta, mast'ariy makiwan k'aspiykita, chaymanta takay allpata allpapa, chaymanta kanqaku usphakuna runaspi, chusku chakiyuqkunapi, chaymanta tukuy allpapi Egiptopa. Mast'arirqan chayrayku Aaron makiwan ch'uktanata, hinaspa

takarpurqan allpap'unchawta allpamanta, hinaspa tukurqanku usphakuna runaskunapi, tawachakiyuqkunapipas, hinaspa tukuy allpap'unchawpi allpamanta tukurqanku usphakuna. Ruwarqanku, chaymanta kikin hinataq yachaqkunapas pharmakíasninkuwan usphakuna lluqsichinankupaq, ichaqa mana atirqankuchu. Chaymanta usphakuna tukurqanku runakunapipas, chaynallataq chuskuniyuq uywakunapipas. Nirqanku chayrayku yachaqkuna Faraonman: Diospa rikch'aqninmi kay kan, chaymanta Faraonpa sonqon sinchiyachisqam karqan, chaymanta mana paykunata uyarirqanchu, imaynan Apuqa rimarqan. Nirqa chaymanta Apu Moisésman: Hatariy paqariy tutamanta, chaymanta sayay Faraónpa ñawpaqninpi, chaymanta qhaway, paymi lloqsinqa yakuman, chaymanta ninki payman: Kaykunata nin Apu: Kachariway runakuna nuqapa, chaypaq ñuqaman servinqaku ch'in pampapi. Sichus mana munaykinchu kachariyta nuqapa runakunata, qhawariy, nuqa kachaykachani qanman, qanpa yanapaqniykikunaman, qanpa runaykim, qanpaykichikpa wasiykichikman allqu chuspi, chaymanta huntasqa kanqa Egiptupa wasiykuna allqu chuspimanta, chaymanta pachaman maypichus kanku chaypaq. Chaymanta musphay ruwaykuna ruwasaq chay p'unchaypi Gesem allpata, maypichus ñuqap runay tarikun, maypichus mana allqu chuspi kanqachu, chaynapi yachanaykipaq imaraykuchus ñuqa kani Apu Dios tukuy allpamanta. Chaymanta ñuqa qusaq rakiyta ñuqap runakunawan qampa runakunawan chawpinpi, paqarintaq kayqa kanqa kay allpapi. Apu chaynatam ruwarqa, hinaspa chuspi ch’usaq achka chayamuwarqa Faraónpa wasinkunaman,

hinaspa paypa yanapaqkunapa wasinkunaman, hinaspa tukuy Egiptopa allpanman, hinaspa allpaqa ch’aqtasqa karqa chuspi ch’usaqmanta. Faraónqa waqyarqa Moisésta Aaronwanpas, nispa: Shamuspankichis haywarikuychis Señorman, Diosninkichis, kay llaqtapi. Chaymanta Moisés nirqa: Mana atikuqchu kanman chaynaqa, chayrayku Egiptomanta runakunapa millay kapuyninkunata sacrificasaqku Apu Diosninchiqman. Sichus Egiptomanta runakunapa millay kapuyninkunata ñawpaqninkupi sacrificasaqku, rumiwan wañuchiwakunqaku. Kimsa p'unchawmanta ñampi rikunqaku ch'in pampaman, chaymanta wajyachikunqaku Diosninchistaman, imaynan Apunchik ñuqanchikman nirqan. Hinaspa Faraón nirqa: Ñuqa kachaykichis, hinaspa haywarikuy qankunapa Diosninman chinkana pampapi, ichaqa ama karuman ripunkichischu; chayrayku mañakuychis ñuqamanta Apuman. Nirqa Moisés: Ñuqataq lluqsasaq qampamanta, hinaspa mañakusaq Diosman, hinaspa allqu chuspiqa ripunqa qampa yanapaqkunamantapas, qampa runakunamantapas paqarin. Ama yapanki kunan, Faraón, llullakunaykita, mana kachanapaq runakunata haywakuyta Apunchikman. Lluqsirqataq Moisés Faraónmanta, chaymanta mañakurqa Diosman. Apu ruwarqa imaynatas Moisés nirqa, chaymanta chuspita qicharirqa Faraónmanta, paypa yanapaqkunamanta, paypa llaqtanmanta, chaymanta mana ni hukpas saqirqachu. Chaymanta Faraón paypa sunqunta llasayachirqa chaymanta kay pachapi, chaymanta mana munarqachu kachariyta runata.

9

Nirqataq Apuqa Moisésman: Yaykuy Faraónman, hinaspa ninki payta: Kaykunata nin Apu, Hebreokunapa Diosninku: Kachariy ñuqapa runakunata ñuqata sirvinankupaq. Sichus mana munankichu kachariyta nuqapa llaqtayta, aswanpas waleraqmi payta hap'inki chayqa, Rikuy, Apunchikpa makin kanqa qampa uywaykikunapi pampapi kaqkunapi, kaballukunapi, kargaq uywakunapi, kamiyukunapi, wakakunapi, uwijakunapi, hatun wañuy ancha. Chaymanta ñuqa musphachisaq chay pachapi Egiptomanta uywakunapa chawpinpi, chaymanta Israelpa churinkunapa uywakunapa chawpinpi; mana wañunqachu tukuy Israelpa churinkunamanta nishqa. Hinaspa Dios lindiruta churarqa, nispa: Paqarin Apu kay simita kay pachapi ruranqa. Chaymanta Apuqa kay shimita qhipaq p'unchaypi ruwarqa, chaymanta tukuy Egiptomanta uywakuna wañurqanku, ichaqa Israelmanta churikunaq uywanmantaqa mana imapas wañurqachu. Faraón rikushpari mana ima Israelpa churinkunapa tukuy uywakunamanta wañurqankuta, Faraónpa sonqon sinchiyarqan, chaymanta mana runata kacharpurqanchu. Nirqan chaymanta Apu Moisésman Aaronmanpas, nispa: Hurquchiy qankuna hunt'a makikunata q'uñi kamināmanta, chaymanta Moisés ch'aqachun hanaq pachaman Faraónpa ñawpaqninpi, chaymanta paypa yanapaqkunapa ñawpaqninpi. Chaymanta ñut'u tukuchun tukuy Egipto allpapi; chaymanta kanqa runakunapa hawanpi, chaymanta chusku chakiyuq uywakunapa hawanpi, k'irikunam,

phuquchikuna lluqsispa runakunapi chaymanta chusku chakiyuq uywakunapi, tukuy Egipto allpapi. Hinaspa Moisés hap'irqan hornopa ushphanta Faraonpa ñawpaqninpi, hinaspa chinkachirqan chayta hananpachaman, hinaspa tukurqan k'irikuna, p'umpukuna t'uqyarispa runaskunapi hinaspa chusku chakiyuq uywakunapi. Chaymanta mana atirqankuchu chay layqakuna sayariyta Moisés ñawpaqpi chay kirukuna rayku, imaraykuchus chay kirukuna tukurqan chay layqakunapi, chaymanta tukuy Egipto llaqtapi. Apu sinchiyachirqa Faraónpa sunqunta, hinaspa mana paykunata uyarirqachu, imaynan Apu kamarqasqa hina. Nirqa pero Apu Moisésman: Hatariy paqariy tutamanta, hinaspa sayay Faraón ñawpaqpi, hinaspa ninki payman: Kay imakunata nin Apu, Hebreokunamanta Dios: Kachariy llaqtay noqamanta, chaymanta sirvinankupaq noqaman. Kaypi kunan pachapi ñuqaqa kachanipuni llapa ñak'ariyniykuna sonqoykiman, yanapaqniykikunapapas, runaykikunapapas, chayrayku yachanaykipaq mana kanchu ñuqa hina huk tukuy pachamamapi. Kunan imaraykuchus makiyta kachaspa takasqayki, chaymanta runaykita wañuchisqayki, chaymanta pachamamanta chinkarichisqa kanki. Chaymanta kay rayku qanqa waqaychasqa karqanki, chaynapi nuqap kallpayta qanman rikuchinaypaq, chaymanta nuqap sutiymi tukuy pachapi willakusqa kananpaq. Kaqlla chaymi qam nuqapa runakunata mana kacharipuyta ruwachkanki Qhaway, ñuqa paqarin kay pachapi achka ancha chikchita paramuchisaq, chayqa mana hayk'aqpas tukurqanchu Egipto ukhupi kamarisqan p'unchaymanta kunan kay p'unchaykama. Kunan chayrayku utqaylla tantay qampa

uywakunata, chaymanta hayk'akunachus qampa kan pampapi; tukuy runakunapas, chaymanta uywakunapas, hayk'akunachus tarikunqa pampapi, chaymanta mana wasiмaн yaykuqtin, chiqniy chaykunaman urmaqtin, wañunqa. Chay Apuq siminta manchakuq Faraónpa servidorkunamanta, paypa uywankunata wasikunaman huñurqa. Pitaq mana yuyayninta Apunchikpa siminman churasqanqa, uywakunata pampapi saqirqa. Nirqa chaymanta Apu Moisésman: Mast'ariy makiykita hanaq pachaman, chaymanta chikchi kanqa tukuy Egipto allpapi, runakuna patapi, uywakuna patapi, chaymanta tukuy qura allpa patapi. Mast'arikurqan Moisés makinta hanaq pachaman, hinaspa Taytacha qurqa kunkakunata hinaspa chikchita, hinaspa ninari phawaykarqa allpapi, hinaspa Taytacha tamyachirqa chikchita tukuy Egipto allpapi. Chiqchiqa karqan, chaymanta ninataq chiqchi ukhupi ruphasqa karqan, chiqchitaq ancha achka karqan, mayqinchus chayhinaqa mana Egipto ukhupi tukurqanchu, mayqin p'unchawmanta llaqta paypa hawanpi tukurqan chaymanta pacha. Chiri-ritiqa takasqa tukuy Egipto llaqtapi, runaqmanta uywaykama, hinaspa chiri-ritiqa takasqa tukuy qura-ta pampapi, hinaspa chiri-ritiqa p'akisqa tukuy yura-kuna-ta pampas-kunapi. Ichaqa Gesem allpapi, maypichus Israel churikuna karqanku, mana chikchi kanchu karqan. Kachaspa, Faraón waqyarqa Moisésta Aarontatawan, hinaspa nirqa paykunaman: Huchallikusqani kunan; Señorqa allin ruwaq, ñuqataq llaqtaywanqa mana Diosmanta yuyanakuyku. Mañakuychik chaymi noqamanta Apuman, sayanachun Diospa kunkakunan, granizo, nina, chaymi kachamusqayki qankunata, manaña yapasqa kanqichik

qhepanankipaq. Nirqa chaymanta payman Moisés: Imayna kaptinpas lluqsasaq llaqtamanta, mast'arisaq makinkunata Apuman, chaymanta kunkakunaqa sayanqanku, chaymanta chikchipas tamyapas mana kanqachu waqmanta, chaypaq yachanaykipaq Apuqpa allpa kasqanta. Chaymanta qam yanapaqkunaykiwan, yachanitaq manaraqa Aputa manchakurqankichischu. Chayri lino cebadapas maqasqa karqan, imaraykuchus cebada sayasqa karqan, lino muhuwan karqan. Trigomanta chaymanta espeltaqa mana takasqa karqankuchu, qhepa kaq kasqanrayku. Moisésqa Faraónmanta lloqsispa llaqtap hawanman rirqa, hinaspa makinkunata Apuman mast'arirqa, chaymanta kunkakunaqa samarqanku, chikchipaqa parampaqa manaña pachapi ch'aqarqachu. Faraón rikushpari imaraykuchus tamya, chikchi, kunkakunapas samarisqa kasqanku, yapamurqa huchallikuspa, chaymanta paypa sunqunta llasachirasqa, paypa sirvikunapa sunquntapas. Chaymanta sinchiyachisqa karqan Faraonpa sonqon, chaymanta mana kachariparqanchu Israelpa churikunata, imaynan Señor Moisésman rimarqan.

10

Yaya nirqa Moisesman, nispa, yaykuy Faraonman, ñuqam sinchiyachirqani paypa sonqonta chaymanta paypa servidorninkuna sonqonta, chayrayku kay señalkunaqa qatiqnin hamunanpaq paykuna pataman; chaynapi willankichis qankunapa wawankunapa ninrinkuman, chaymanta

qankunapa wawankunapa wawankuman, hayka ñuqa asirqani Egiptociokunamanta, chaymanta ñuqapa señalniy, chaykunata rurarqani paykuna ukhupi; chaymanta yachankichis ñuqam Yaya kasqayta. Moisés, Aarón ima Faraón ñawpaqman yaykurqanku, chaymanta payman nirqanku: Kay imakunata nin Apu Dios hebreokunap Diosnin, hayk'akama mana munankichu ñoqamanta p'enqakuyta? Kachariy nuqapa runakunata, paykunaqa nuqata sirvinankupaq. Sichus mana munankichu qam kachariyta nuqapa runakunata, qhaway nuqa apamuni paqarin kay pachapi achka saltata tukuy qampa saywakunaman. Chaymanta qatapanqa pachapa rikuyninta, chaymanta mana atinqachu allpata rikuyta, chaymanta mikhurunqa tukuy pachapa ashkha qhipaqta, chay chikchi qankunaman saqirqanta, chaymanta mikhurunqa tukuy yuraqta qankunaman pachapa patapi wiñaqta. Chaymanta huntachisqa kanqa qampa wasiykikuna, chaymanta qampa yanapaqniykikunapa wasiykikuna, chaymanta tukuy wasiykikuna tukuy Egiptomantakunapa allpanpi, mayqinkunatachus mana hayk'aqpas rikurqanku qampa taytaykikuna, nitaq paykunapa ñawpa taytankukuna, mayqin p'unchawmanta tukurqanku allpapi, kay p'unchawkama, chaymanta Moisés t'ikrakuspa lloqsirqa Faraónmanta. Chaymanta Faraonpa servinkunqa payman ninku: ¿Hayk'akama kay ñuqaykupaq watana kanqa? Kachariy chay runakunata, chaynapi paykuna sirvinankupaq paykunapa Diosman; icha yachayta munankichu Egipto chinkakapusqanta? Chaymanta paykuna Moisesta Aarontawan Faraonman kutichirqanku, chaymanta payman nirqan: Riychik, qankunapa Dios Aputa

sirviychik, ichaqa mayqinkunachus rinanku chaykunari? Chaymanta Moisés nin: Waynakuna yachaysapa runakunawan risunchik, churiykuwan ususiykuwan, uwijaykuwan wakaykuwan, kanmi chayrayku Apunchikpa rayminta. Chaymanta paykunaman nirqa: Chhaynata kaychun Apu qankunawan, imaraykuchus qankunata kachaniy, ¿manachu qankunapa equipoykichiktapas? Rikuychik millay qankunaman yapasqa kasqanta. Mana chaynatapas, ripuchunku ichaqa qharikunata, hinaspa llank'achunku Diosman, kaytataq qankuna kikin maskhanki, qarqurqanku ichaqa paytaqa Faraonpa ñawpaqinmanta. Nirqa hinaspa Apu Moisésman: Mast'ariy makiykita Egipto allpapi, hinaspa wichariychun saltamanta allpapi, chaymi mikhunanqa tukuy qura yurakunata allpamanta, hinaspa tukuy ruruta sachakunamanta, mayqinchus chikchi saqirqan. Chaymanta Moisés wataykuna hanaq pachaman huqarirqa, chaymanta Apu uray wayra allpaman apamurqa, tukuy chay punchaw, chaymanta tukuy chay tuta; paqariy chayamurqa, chaymanta uray wayra saltamontesta huqarirqa, chaymanta payta tukuy Egipto allpaman pusarqa; chaymanta tukuy Egipto saywakunapi samarqa ancha achka; ñawpaq paymanta mana chay hina saltamonte karqachu, chaymanta kay imakuna qhepaman mana chayhinachu kanqa. Chaymanta qataykacharqa pachap rikuyninta, chaymanta allpaqa wañuchisqa karqa, chaymanta mikhucharqa tukuy pachap qurantam, chaymanta tukuy sachakunap ruruntatam, mayqinchus chikchimanta saqesqa karqa. Mana imapas q'umir saqesqa karqa sachakunapi, chaymanta tukuy pampap quranpi, tukuy Egiptop allpanpi.

Utqayllatam Faraón waqyarqa Moisésta Aarontatawan, nispa: Huchallikusqani Apunchik Diosninkichikpa ñawpaqninpi, chaymanta qankunamanpas. Chaskikuychik chaymi ñuqap huchaniyta waqaypas kunanpas, hinaspa mañakuychik Apuman Diosman qankunap, hinaspa qichuchun ñuqamanta kay wañuyta. Lluqsirqa hinaspa Moisés Faraónmanta, hinaspa mañakurqa Diosman. Hinaspa Apu tikrarqan wayrata quchapi sinchita, hinaspa huqarirqan chaki saltata, hinaspa wikch'urqan chayta puka quchaman, hinaspa mana huk chaki saltapas saqirqasqachu tukuy Egipto allpapi. Chaymanta Apu sinchiyachirqa Faraónpa sunqunta, chaymanta mana kachariparqachu Israelpa churikunata. Nirqa pero Apu Moisésman: Mast'ariy makiykita hanaqpachaman, chaymanta kachun laqha Egiptopa allpanpi, llank'anapaq laqha. Moisés makinta hanaq pachaman mast'arirqa; hinaspa laqha tutayay wayra tukurqa tawa Egipto suyupi kimsa p'unchaykunata; hinaspa mana pipas wawqinta rikurqachu kimsa p'unchaykunata; hinaspa mana pipas puñuna patanmanta sayarirqachu kimsa p'unchaykunata; Israel wawakuna tukuyninpaqtaq k'anchay karqa maypichus tiyasharqanku tukuy chaykunapi. Hinaspa Faraón waqyarqa Moisésta Aarontatawan, nispa: Puriy, sirviychik Señor Dios qankunamanta, ichaqa uwijaskunata wakakunatapas saqiykichik, hinaspa equipaje qankunapa riychun qankunawan. Hinaspa Moisés nirqa: Ichaqa qampas qonki ñuqaykuman ruphaykuna hinaspa haywakuna, chaykunata ruwasunchik Apu Diosniykunaman. Chaymanta ñuqaykupa uywaykuna risqa ñuqaykuwan, chaymanta mana saqisunchu silluqa, paykumanta

icha ñuqayku hap'isun sirvinanchispaq Apu Diosniykunaman. Ñuqaykutaq mana yachaykuchu imata sirvisun Apu Diosniykunaman, chayananchiskama ñuqayku chayman. Apu sinchiyachirqa Faraónpa sunqunta, chaymanta mana munarqachu paykuna kachapuyta. Chaymanta Faraón nin: Ripuy ñuqamanta, qhaway qanpaq mana yapay rikunaykipaq ñuqap uyanqa, mayqin p'unchaypi rikukunki ñuqaman, wañunki. Moisés ninmi: Nirqanki: Manan ñawpaqeykiman rikurimusaqñachu.

11

Nirqataq Apu Moisésman: Astawanpas huk maqayta ñuqa apachisaq Faraónman, chaymanta Egiptoman, chaymantaqa chaykunamanta kachasunqakichis kaypi. Mayqinchus kachasunqakichis qankunata tukuyniyuq, wikch'usunqakichis qankunata sinchita. Rimaykuy chayrayku pakasqamanta runaq ninrinkuman, hinaspa sapa runa mañachun qayllanmanta qullqi imakunata hinaspa quri imakunata hinaspa pachakunata. Señorqa qurqa allin kayninta runakuna paypaq ñawpaqnin Egiptomantaqa, chaymanta mañakurqanku paykunaman. Chaymanta runa Moisés hatun karqa ancha ñawpaqnin Egiptomanta, chaymanta ñawpaqnin Faraón, chaymanta ñawpaqnin yanapaqkuna paypaq. Hinaspa Moisés nirqa: Kay kaqkunata Apunchik nin: Chawpi tutapi noqaqa yaykumusaq Egipto chawpiman; hinaspa tukuy pñaqay wawa wañunqa Egipto llaqtapi, Faraónpa pñaqay wawanmanta pacha, payqa

tiyakun trono patapi, chaymanta sirvinakuq warmipa pñaqay wawankama, payqa kachkan mulinopa qayllanpi, chaymanta tukuy uywakunapa pñaqay wawankama. Chaymanta tukuy Egipto llaqtapi hatun qapariy kanqa, mayqinchus chay hinaqa manaraq tukurqanchu, chaymanta chay hinaqa mana waqmanta yapasqa kanqachu. Chaymanta tukuy Israelpa churinkunapi mana allqu paypa qalluwan gañinqachu, runamanta uywakamax, chaynapi yachanaykipaq imaynatachus Apu t'aqayta ruranqa Egiptucunakunapa Israelpa chawpinpi. Chaymanta tukuy kay qampa wawakuna uraykamunqaku nuqaman, chaymanta nuqaman kunkacharinqaku, nispa: lluqsiy qam, chaymanta tukuy qampa runaykikuna, maypichus qam pusaq; chaymanta chay imakuna qhipaman lluqsasaq; ichaqa Moisés lluqsirqa Faraónmanta phiñakuywan. Nirqa hinaspa Apu Moisésman: Mana uyarikunqachu qankunamanta Faraón, chaymi mirachispa mirachisaq nuqapa unanchaykuna, hinaspa admirakuykunata Egipto allpapi. Moisés chaymanta Aaron ruwarqanku llapa señalkunata chaymanta admirakuykunata kaykunata Egipto allpapi Faraón ñawpaqninpi; ichaqa Señor sinchiyachirqa Faraón sonqonta, chaymanta mana uyarirqachu Israel churikunata Egipto allpamanta kachanapaq.

12

Yaya nirqa Moisesman Aaronmanpas Egipto llaqtapi, nispa: kay killa qankunapaq qallariyninmi killakunamanta; ñawpaqmi

qankunapaq wataq killankunapi. Rimay tukuy tantakuyman Israel churikunamanta, nispa: Kay killamanta chunka punchawpi, sapa kaq uwija hapichunku jatariy wasikunaman hina, sapa kaq uwija wasiman hina. Sichus pisi runakuna kanku waspi, chaymi mana allinchu kanku huk ujapaq, hap'inqa paywanwan qayllan vecinonta paypaq qayllan, animakunapaq yupayman hina, sapa kaq allin paypaq yupasqa kanqa ujapaq. Uwija hunt'asqa, urqu, wata hunt'ayuq kanqa qankunapaq; arnon-kunamanta chaymanta uwiha wawakuna-manta hurqunki. Hinaspa kanqa qamkunaman waqaychasqa chunka tawayuq tawamanta kay killakama, hinaspa wañuchinqaku payta tukuy tantakuypa churikunapa Israelpa chayaq tutaman. Hinaspa yawarpa hap'inqaku, hinaspa iskay punkup sayanankunapi churanqaku, punkup hawanpi ima, wasikunapi maypichus chaykunata mikhunqaku chaykunapi. Chaymanta kay tutapi ninapi kankasqa aychata mikunkuqa, chaymanta mana llasphisqa tantata khara qurakunawan mikunkuqa. Ama mikunkichischu paykunamanta chawa, nitaq timpu yakupi, aswanqa nina ruphaypi ruphayasqa, uma chakiwan ukhuwan ima. Mana saqinqachu paymanta tutayaq kama, chaymanta mana tullu p'akinqachu paymanta, chaymanta saqisqa paymanta tutayaq kama ninapi ruphachinqaku. Chaynatan mikunkichis chayta, qankunapa chawpinchiskuna watasqa, usutakuna qankunapa chakikunapi, takllakuna qankunapa makikunapi, chaynatan mikunkichis chayta utqhaywan, Pascuam kanqa Apumanpaq. Hinaspa pasasaq Egipto allpapi kay tutapi, hinaspa wañuchisaq tukuy pñaqay kaq Egipto allpapi runaqmanta uywaykama, hinaspa tukuy Egiptomanta

dioskunapi ruwasaq venganzata, ñuqa Señor. Chaymanta yawarqa qankunapaq sananpaq kanqa wasikunapa patanpi, maypichus qankuna kankichik chaypi, chaymanta yawarqa rikuqsaq, chaymanta qankunaqa qataykusaq, chaymanta mana qankunapi unquy kanqachu chinkachinapaq hayk'aq Egipto allpapi takasaq. Hinaspa kay p'unchay kanqa qankunapaq yuyarina, hinaspa raymi ruranki payta, raymi Apunchikman tukuy qankunapa miraykunaman; kamachi wiñaypaq raymi runanki payta. Qanchis p'unchawkunata mana llasphiyuq t'antata mikunkichis, chaymanta ñawpaq p'unchawmanta qallarispa, qichurinkichis llasphita wasikuna qankunamanta, tukuy pi llasphita mikuq, chinkarichisqa kanqa chay alma Israelmanta, ñawpaq p'unchawmanta qanchis ñiqin p'unchawkama. Chaymanta ñawpaq p'unchayqa yupaychana sutichisqa kanqa, chaymanta qanchis ñiqin p'unchayqa yupaychana sutichisqa kanqa qankunapaq, tukuy servikunapaq llank'ayta mana ruwankichischu chaykunapi, ichaqa hayk'a ruwasqa kanqa tukuy almapaq, kaylla ruwasqa kanqa qankunapaq. Chaymi kay kamachikuyta waqaychanqankichis; kay p'unchaypim atiyninkichista Egipto llaqtamanta lluqsichinqani, chaymi kay p'unchayta wiñaypaq kamachisqa ruranqankichis qankunapa mirayninkunapaq, qallarispankichis ñawpaq killapa chunka tawachunka p'unchayninpi, chisimanta mikhunqankichis mana levadurawan t'antata, iskay chunka hukniyuq p'unchay killakama, chisikama. Qanchis p'unchay levadura mana tarikunqachu wasiykichispi, tukuy pi levadurawan t'ant'ata mikuq, chay alma chinkachikunqa Israel huñumanta, mitmaqkunapi chaynallataq kay pachapi

paqarisqakunapi. Tukuy t'impuchisqa t'antata ama mikhunkichischu, tukuy tiyay wasichayniykichispi mikhunkichis mana t'impuchisqa t'antata. Moisés-qa wajyarqa llapan kuraq kamachiqkunata Israel churikunamanta, chaymanta paykuna-man nirqa: Ripuspa urqukuychik qankunapaq uwijata qankuna aylluykichik hina, chaymanta wañuchiy pascuata. Hyssopumanta t'ikakunata chaskinqakuchkanki, chaymanta punkupi kaq yawarman ch'aqchispa, punkup chiqankunaman churanqakuchkanki, chaymanta iskaynin punkup chiqankunaman punkupi kaq yawarmanmanta. Qamkunataq mana lluqsinqakuchkankichu, sapa runa wasinpa punkumanta tutayaq kama. Chaymanta Apu pasanqa Egiptucunata maqanapaq, chaymanta yawar punkup hawanpi rikanqa, chaymanta iskaynin punkup hawanpi, chaymanta Apu punkuta pasanqa, chaymanta mana saqinqachu wañuchiqta qankunap wasikunaman yaykuyta maqanapaq. Chaymanta kay simita kamachiy hina waqaychay qanpaq chaymanta qanpa churikunapaq wiñaypaq kama. Sichus yaykunkichik chay allpaman, chaytachus Apu qusunman qankichikman imaynatachus rimashqa, waqaychankichik kay serviciota. Chaymanta kanqa, sichus churiykichis ninqankaku qankunaman: ¿Imataq kay llank'ay kay? Chaymanta ninqankichis paykunaman: Haywakuy kay pascua Apunchikman, imaynatas qataparan Israel churikunapa wasinkunata Egiptopi, hayk'aq Egipciokunamanta maqaraptin, ñuqanchikpa wasinkunatataq qispichiran. Chaymanta runa k'umukuspa yupaycharan. Chaymanta ripuspa ruwanku Israel churikuna, imayna Apu kamachirqa Moisésman Aaronmanpas,

chaynatam ruwanku. Karqan chayna chawpi tuta kashasqanpi, chaymanta Taytay waqtarqan tukuy ñawpaq wachakusqata Egipto llaqtapi, qallarispa Faraonpa ñawpaq wachakusqanmanta tiyakuq tiyana patapi, chayanankama warmi hap'isqapa ñawpaq wachakusqanmanta chay t'uqupi kasqanmanta, chaymanta chayanankama tukuy uywakunapa ñawpaq wachakusqanmanta. Chaymanta Faraón sayarispa tutapi, paypaq yanapaqkunapas, tukuy Egiptomanta runakunapas, hatun qayay karqa tukuy Egipto allpapi, mana imaraykuchus ni mayqan wasipichu mana wañusqa kanchu karqa. Hinaspa Faraón waqyarqa Moisésta, Aarónta tutapi, hinaspa nirqa paykunaman: Hatariychis, lloqsiychis noqap runaymanta, qamkunapas, Israelpa churikunapas, riychis sirvichun Señor Diosniykichista, imaynan ninkichis. Chaymanta uwijakunaykichista, wakakunaykichista apaspa risqaykichis, bendicionawaychis chiqamanta ñuqatapas. Chaymanta egipciokunaq runataqa kallpawan karqanku llaqtamanta lluqsichinanpaq, nirqankutaq: Llapanchis wañuchkanchis. Hurquykurqan chaymanta runakuna t'ant'a masanta, ñawpaq levadura churasqa kananpaq, watasqa p'achankupi rikrankupi. Israelpa churinkuna ruwanku, imayna Moisés paykunata kamachisqan hina, hinaspa Egiptumanta qolqe imakunata, qori imakunata, p'achatapas mañakurqanku. Hinaspa Apu qurqa allin kayninta runakunanman paypaq Egiptomantakunapa ñawpaqninpi, hinaspa llamk'achirqaku paykunaman, hinaspa saqmaqurqaku Egiptomantakunata. Israel wawakuna Ramesesmanta lluqsispa Sucotman chayarqanku, suqta pachak waranqa chakiwan puriq qharikuna karqanku, equipajmanta

mana yupaspa. Chaymanta achka chaqrusqa runa paykunawan wicharqanku, chaymanta uwihakuna, chaymanta wakakuna, chaymanta ancha achka uywakuna. Hinaspaqa paykunaqa waykurqanku chay masa-ta, chay-ta paykunaqa lluqsichirqanku Egipto-manta, paku t'anta-kuna mana levadura-yuq. Mana-raq levadura-yuq karqanchu, lluqsichirqanku-raq paykunata Egipto-kuna, hinaspa mana-raq atirqankuchu qhipakunankupaq, nitaq mikhuna-kuna ruwarqanku paykunapaq ñanpaq. Chay Israel churikunapa tiyaynin, paykuna tiyarqanku Egipto llaqtapi chaymanta Canaán llaqtapi, tawa pachak kimsa chunka watakuna karqan. Chaymanta tawa pachak kimsa chunka watakunamanta qhipaman, lliphipuni Apunchikpa atiynin lluqsirqan Egiptomanta tutapi. Rikch'ayqa kan Apunchikpaq, chaywanmi paykuna lluqsichinankupaq Egipto allpamanta; chay tutaqa kayqa rikch'ay Apunchikpaq, chaywanmi tukuy Israelpa churinkuna kananpaq paykunapa miraykunaman. Apuqa niran Moisésman Aaronmanpas: Kayqa pascuapa kamachiyninmi; llapa hawa llaqta runa mana paymanta mikuqchu kanqa. Hinaspa llapa yanakuqta utaq qullqiwan rantisqata kuchunki payta; chaymantataq paymanta mikuqqa kanqa. Sojourner utaq llank'aq mana paypa kaqninmanta mikhunqachu. Huk wasipi mikhukunqa, chaymanta mana apamunkichischu wasi ukhumanta aychakuna hawaman, chaymanta mana p'akinkichischu tullu paymanta. Tukuy Israel churinkunapa tantakuynin chayta ruranqa. Sichus pipas qamkunaman ch'iqnakuq runa hamunqa Apunchikpaq pascuata ruwanapaq, qirkukunki paypaq llapa qharita, chaymanta chaypacha hamukunqa chayta ruwanapaq, chaymanta kanqa

imaynatachus kay allpapi paqarisqa; llapa mana qirkusqa mana mikukunqachu chaypi. Kamachi huk kanqa llaqtayuqpaq, chaymanta hamuq forasteropaq qankunapi. Chaymanta Israelpa wawankunaqa ruwarqanku imayna Apuqa Moisésman Aarónwanpas kamachirqan chaykunaman, chaynatan ruwarqanku. Hinaspa chay p'unchaypi karqan, Apu Israel churikunata Egipto allpamanta paykunapa kallpawan lluqsichirqan.

13

Apu Moisésman nirqa, nispa: Ñuqapaq santuyachiy llapa ñawpaq wachakusqa ñawpaq yurisqa paskaq llapa qusaman Israel wawakuna ukhupi runamanta uywakamax, ñuqapaqmi. Nirqa Moisés runakunaman: Yuyarichiy kay p'unchayta, chaypi lluqsirqankichis Egipto allpamanta, servidumbre wasiymanta, imaraykuchus kallpasapa makiwan Apunchik qankichista kaymanta lluqachirqa, hinaspa mana levadura mikukunqachu. Kunan p'unchaypiqa qamkuna lluqsinkichis wayna killapi. Hinaspa kanqa, hayk'aq Apu Diosniyki yaykuchisunki Canaankunapa, Hititakunapa, Amorreokunapa, Hivitakunapa, Jebuseokunapa, Girgaseokunapa, Ferezeokunapa allpankuman —mayqinchus yayaykunaman juch'uy karqa qonaykipaq qamman allpa ñuñu hinaspa misk'i phawaqta—chaymanta kay serviciota ruranki kay killapi. Suqta p'unchaykunapi mikunkichis mana llasphisqata, chaywanpas qanchis kaq p'unchaypitaq Apunchikpa raymin kanqa. Mana phuñuchisqa

t'antata mikunkichis qanchis p'unchawkuna, mana rikukunqachu qamman phuñuchisqa t'anta, nitaq kanqachu qamman phuñu tukuy qampa lindirukuna ukhupi. Chaymanta willankichá churiykiman chay p'unchaypi, nispá: Kay rayku ruwaran Apu Dios ñuqaman, imayna lluqsimurqani Egiptomanta. Chaymanta kanqa qamman unanchay qampa makiykipi, chaymanta yuyarichiy qampa ñawiykuna ñawpaqpi, chaynapi Apunchikpa kamachiynin qampa simiykipi tukuchinanpaq, chaymanta atiy makiwan Apu Dios lluqsichisunki Egiptomanta. Chaymanta waqaychanki kay kamachiy pachakuna tiempokuna hina, p'unchawkunamanta p'unchawman. Hinaspa kanqa, imayna Apu Dios qampa yaykuchisunki qamta Canaannincunap allpanman, mayqin imayna taytancunaman qampa jurasqa, hinaspa qunqa qamman chayta. Chaymanta qichunki tukuy qhawaypa kichaqta, qharikunataqa Apumanqa, tukuy qhawaypa kichaqta wakamanta icha qampa uywakunapi, mayqinchus kanqa qampaq, qharikunataqa santuyachinki Apumanqa. Tukuy kichkaq qhawaypa asnumanta t'ikranki uwijawan, sichus mana t'ikranqichu, qhatunki chayta; tukuy ñawpaq wachakusqa runaq wawakunaykita qhatunki. Sichus churiyki kay qhipaman tapusunki nispa: ¿Imataq kayqa? Chaymanta payman niwanki, imaraykuchus sinchi makiwan Apu ñuqaykuta lluqsichirqa Egipto suyumanta, qhapaq kaymanta wasimanta. Imaraykuchus Faraón sinchiyachirqa kachanapaq ñuqaykuta, wañuchirqa tukuy pñaqay wawata Egipto llaqtapi, pñaqay wawamanta runakunamanta pñaqay wawakama uywakunamanta. Chayrayku ñuqa haywani tukuy kichasqanta qhasata, qharita

Apumanqa, chaymanta tukuy pñaqay wawata churikunaymanta qhatusaq. Chaymanta kanqa señal makiykipi, chaymanta mana kuyurisqa ñawpaqpi ñawiykipi, chayrayku maki kallpasaqawan lluqsichisunki Taytanchis Egiptomanta. Imaynatachus Faraón runata kachkarqan, mana Dios payta pusarqanchu Filisteos allpamanta ñanpi, imaraykuchus qayllan karqan. Nirqan ñataq Dios: Manaraykuchus runaq llakikunman maqanakuyta rikuspanqa, chaymanta Egiptoman kutirinman. Chaymanta Dios runata muyurichirqa ñanta chinkana pampaman, puka quchaman. Phichqa ñiqin wiñaypi chaymanta Israelpa churikunan wichaykarqanku Egiptopa allpanmanta. Hinaspa Moisés hap'irqa Josépa tullukunata paywan, juramento rayku pay jurachirqa Israelpa churikunata, nirqa: Watukuypi Apu watukuqqa qankunata, hinaspa apanqankichis ñuqap tullukunata kaypi qankunawan. Hurquspa, chaymanta Israel churikuna Sucotmanta campamentota ruwanku Etampi chinkana qayllanpi. Chayqa Diosmi pusarqan paykunata, p'unchawkunapiqa phuyu saytupi, rikuchinanpaq paykunaman ñanta, tutapiqa nina saytupi. Mana chinkarichirqachu panka phuyu p'unchawpi, nitaq panka nina tutapi, tukuy runakunapa ñawpaqninpi.

14

Hinaspa Apu Moisésman rimaykurqa, nispa: Israelpa churinkunaman rimay, hinaspa kutirimuspa campamentota ruraychikun chay llaqtapa ñawpaqninpi, Migdolwan quchawan

chawpinpi, Baal Zephonpa qhipanpi; paykuna ñawpaqninpi campamentota ruranki quchapa patanpi. Chaymanta Faraón paypa runakunaman ninqa: Kay Israelpa churinkuna kay allpapi puririchkanku, chiqaqa chaki pampa wischupayawasqa kanku. Ñuqataq sunqunta sinchichisaq Faraónpa, chaymanta qatinqa qhipankuta, chaymanta yupaychasqa kasaq Faraónpi, chaymanta tukuy awqaq runakunanpi, chaymanta yachankaku tukuy Egiptomantakuna imaynatas ñuqa kani Apu, hinaspataq ruwarqanku chayhina. Hinaspa Egiptomanta qhapaq kuraqman willasqa karqan imaraykuchus runa ayqisqa karqan, hinaspa Faraónpa sonqon tikrasqa karqan, hinaspa paypaq yanapaqkunapa sonqonku, runa patapi, hinaspa nirqanku: ¿Ima kayqa ruwasqanchis, Israelpa churinkunata kachanaykupaq, mana ñuqanchista yanapanaykupaq? Chayrayku Faraón paypa karrukunata yuñurqa, chaymanta llapa paypa runata paywanqa tantachirqa, chaymanta suqta pachak akllasqa karrukunata hap'ispa, chaymanta tukuy Egiptumanta kawallukunata, chaymanta tukuy karrukunapa hawanpi kimsa kaq kamachiqkunata. Hinaspa Apu sinchiyachirqa Faraón Egipto qhapaq sonqonta, hinaspa paypaq yanapakuqkunapa sonqontapas, hinaspa qatirqa Israel wawankunapa qhipanta, chaywanpas Israel wawankuna lloqsirqanku hatun makiwan. Chaymanta egipciokunaqa qatirqanku paykuna qhipanpi, chaymanta tarirqanku paykunata campamentopi qochapa qayllanpi, chaymanta tukuy caballo, carrokuna Faraonpa, caballerokuna, ejerciton paypa ñawpaqninpi llaqtapa, ñawpaqninpi Beelsephonpa. Chaymanta Faraón qayllakuq karqan, chaymanta ñawikunawan qhawarispan Israelpa

churinkuna rikunku, chaymanta Egipciokunas qhipankunapi campamentota ruwasqaku, chaymanta ancha manchakurqanku, qayariparqanku chaymanta Israelpa churinkuna Apunchikman. Chaymanta paykunaqa ninkurqanku Moisésman: ¿Manachu ayamarkakunaqa karqanku Egipto llaqtapi, chaymi lluqsichiwayku wañuchinapaq chawpi sach'a-sach'api? ¿Imaraykutaq kaytataq ruwawayku lluqsichispa Egiptomanta? ¿Manachu kayqa karqan chay simi mayqintachus qamman rimasqayku Egiptopi, nispa: saqiwayku, chaynapi Egiptumanta runakunaman servisunanchispaq? Egipto llaqtayuqkunaman sirvinanchik aswan allin, utaq kay ch'in pampapi wañunanchik. Moisés nisqa runakuna-man nirqa, Kallpachakuychik, sayariychik hinaspa rikuychik Apunchikpa qhespichiyninta, paymi kunan p'unchay noqanchikpaq ruwanqa; imayna-chus kunan p'unchay Egiptomanta runakunata rikurqankichik, chayqa mana wiñaypaq pachapi paykuna-ta yapamanta rikunkichik-ña; Apunchik qankichikpa-rayku maqanakuq kanqa, hinaspa qankuna ch'inlla kanki-chik. Nisqa Apu Moisesman: ¿Imataq noqaman qaypariwanki? Rimaykuy Israelpa churinkunawan, hinaspa puririchunku. Chaymanta qam huqariy qampa waqtawan, chaymanta mast'ariy qampa makiykita quchapa hawanman, chaymanta p'akiy chayta, chaymanta Israel churikuna yaykuchunku quchapa chawpinman ch'aki jinamanta. Chaymanta qhaway, ñuqa sinchiyachisaq Faraonpa sunqunta, chaymanta Egiptomantakunapa llapanpa sunqunta, chaymanta yaykunkuqa qhipanman paykuna, chaymanta yupaychasqa kasaq Faraonpi, chaymanta llapapi paypa awqanakuy huñunpi,

chaymanta karrukunapi, chaymanta paypa kawallukunapi. Chaymanta yachankumanku tukuy Egiptokunas imaraykuchus ñuqa kani Apu, k'anchaypi churasqa kaspay ñuqapa Faraonpi, chaymanta karrukunapi, chaymanta kawallukunapi paypa. Diosmanta willakuq Israel wawakunapa campamentonta ñawpaqenpi purichkaq karqan, hinaspa qhepaman ripurqan; chaynallataqmi phuyu columnatapas paykunapa ñawpaqenmanta astakurqan, hinaspa paykunapa qhepanpi sayarirqan. Chaymanta yaykurqa Egiptomanta campamentopa chawpinman, chaymanta Egiptomanta campamentopa chawpinman, chaymanta Israelpa campamentopa chawpinman, hinaspa sayarqa, hinaspa laqha karqa chaymanta laqha, hinaspa tuta pasarqa, hinaspa mana huknin hukninman tinkurqankuchu tukuy tutata. Moisésqa makinta quchaman mast'ariykurqa, hinaspa Apuqa quchata sur wayra sinchiwanmi tuta hunt'ata kutichirqa, hinaspa quchata ch'aki pampaman tukuchirqa, chaymi yakuqa rakikurqa. Chaymanta Israel churikuna yaykurqanku qucha chawpiman chakisqa patapi, chaymanta paymanta yakunkuna karqanku pirqa hina pañapi, chaymanta pirqa hina ichuqpi. Chaymanta egipciokunaqa qatipakurqanku, chaymanta yaykurqanku qhipanman paykuna, chaymanta tukuy Faraónpa kawallu, chaymanta carrokuna, chaymanta jinetekunaqa, qochapa chawpinman yaykurqanku. Tutamanta pacha chay paqarin qhawaypi, hinaspa Apu qhawariparqan Egiptomanta campaman nina siqipi hinaspa phuyupi, hinaspa chaqrurqan Egiptomanta campata, hinaspa wataparqan carrukunapa kikinkunata paykunapa, hinaspa pusarqan paykunata kallpawan; hinaspa nirqanku

Egiptokunaqa, ayqikuchun Israelpa ñawpaqinmanta; chayrayku Apu maqanakun paykunapaq Egiptokunata. Apu Moisésman nirqa: Mast'ariy makiykita lamar qochaman, hinaspa yakuqa kutichikunman, hinaspa Egiptucunata, karrukunatapas jinetekunatapas qatakunman. Mast'arikurqataq Moisés makinta quchaman, hinaspa kutichikapurqa unu p'unchawman allpaman. Egiptomanta llaqtakunataq ayqekapurqanku unupi, hinaspa Apu ch'aqnaykachirqa Egiptomanta llaqtakunata quchap chawpinpi. Chaymanta yaku kutirimuspa qatallirqa karrukunata, qhipiqkunata, chaymanta tukuy Faraónpa atiyninkunata, paykunaq qhipanpi mama quchaman yaykumusqankuta; chaymanta mana hukpas paykunamanta saqisqa karqachu. Israelpa wawankunataq ch'aki patapi purirqanku quchapa chawpinpi, yakutaq paykunapaqqa pirqa hina karqan pañamanta, chaymanta pirqa hina lluqimantapas. Chaymanta Apu qispirachirqa Israelta chay p'unchaypi Egiptomantakunaq makimanta, chaymanta Israel rikurqa Egiptomantakunata wañusqakunata qocha patanpi. Israelqa rikurqan hatun makita, mayqinchus Señorqa Egiptomantakunaman ruwarqan. Runakuna Señorta manchakurqanku, chaymanta Diosman creerqanku, chaymanta Moisésman, paypa servidornin.

15

Chaypacha Moisés churikunawan Israelpa takirqanku takiy kayta Diosman, hinaspa nirqanku nispa: takisun Señorman,

imaraykuchus gloriosamente glorificasqa kachkan, caballota jineteynintawan wikch'urqan mamaqochaman. Yanapaq chaymanta harkaq tukurqan ñuqaman qispichiyman, kayqa ñuqap Diosninmi, chaymanta glorificasaq payta, taytaypa Diosninmi, chaymanta jatunchasaq payta. Apu maqanakuykunata p'akichin, Apu sutinmi paypa. Faraonpa carrukunata, paypaq kallpantatawan, quchaman wichurqan, akllasqa purichiqkuna kimsa rangokunayoq; Puka Quchapi millpusqa karqanku; Quchapi qatasqa karqanku; ukhumanmi chinkaykurqanku rumihina. Pañaman makiyki, Apu, glorificasqa kasqa kallpapi; pañaman makiyki, Apu, awqakunata t'uqyachirqa. Chaymanta qampa kununkaykipa achkayninwan t'aqwirqanki chay hatarichikuqkunata, qampa phiñaykita kacharqanki, mikhuqrqa paykunata kaña hina. Chaymanta qampa phiñaykip phawaynimpi rakisqa karqan unu, t'uqusqa karqan pirqa hina unukuna, t'uqusqa karqan olakuna quchap chawpinpi. Awqaqa nirqa: Qatispa hap'isaq, t'aqasaq saqunankunata, hunt'achisaq sunquyta, wañuchisaq espadaywan, makiyqa kamachisqa. Qam kachasqanki qampa samayniykita, mama qucha qatapasqa paykunata, chinkaykurqanku titi hina sinchi yakupi. ¿Pitaq qanman rikch'akuq dioskunapi, Apu? Pi qanman rikch'akuq? Yupaychasqa santuskunapi, admirakuypaq yupaychaykunapi, milagruskunata ruraspa. Paña makiykita rikhurichirqanki, allpam paykunata millpurqan. Pusarqanki allin kaynikiwan kay runaykikunata, maykunata qhispichicharqanki, kallpachirqanki kallpaykiwan santo samanaykiman. Uyarirqanku nacionkuna, chaymanta phiñarqanku; nanaykunam haparqanku Filisteos

llaqtapi tiyaqkunata. Chaymantataq usqhayarqanku Edompa umalliqkuna, chaymanta Moabitakunapa kamachiqkuna, paytakunataqa khatatay hap'irqan, ch'ullurqanku tukuy Canaanpi tiyaqkuna. Urmanan paykuna urmaykachun khatatay hinaspa manchakuy, hatun kay qampa brazonniykiwan rumimanmi tukuchunku, haykaq qampa runaykikuna pasanankukama, Señor, haykaq qampa runaykikuna kay chaykuna pasanankukama, mayqinkunatachus qam rantirqanki. Yaykuchispa tarpuy paykuna qhapaq kayniykim urqupi, wakichisqa tiyanaykikim ukhupi, chayta wakichirqanki, Apu; santu wasi, Apu, chayta wakichirqanku makiykikuna. Taytacha kamachkan pachata, chaymanta pacha patapipas, chaymanta waqmantapas. Chaymi Faraónpa kaballun carrukunawan hinaspa caballerokunawan quchaman yaykurqa, hinaspa Apuqa quchap yakunta paykunaman apamurqa, ichaqa Israelpa churikunaqa quchap chawpipi ch'aki patapi purirqanku. Hap'ispaqa Miriam profetisa, Aarónpa panin, tamborta makimpi. Chaymanta llojsirqanku tukuy warmikunaqa qhepampi tamborkunawan takikunawan. Qallarirqan hinaspa paykunapa Maryam, nispa: Takisunchis Apunchikman k'anchayllapi, imaraykuchus k'anchayachisqa karqa; kawalluwan puriqnintawan wikch'urqa quchaman. Moisésqa Israelpa churikunata puka qochapi lloqsichirqa, chaymanta paykunata Shur ch'in pampaman pusarqa, chaymanta kimsa p'unchayta ch'in pampapi purirqanku, chaymanta mana upyananpaq yakuta tarirqankuchu. Chayanku Marahman, chaymanta mana atirqankuchu ukyayta Marahmanta; hayaq karqan chaymi; chayrayku sutichirqan

chay kitip sutinta, Hayaq. Chaymanta runakuna Moisésmanta muspharkurqanku, nirqanku: ¿Imataq ukyasunchik? Moisés qaparirqan Apunchikman, hinaspa Apunchik rikuchirqan payta huk yuraqta, hinaspa churarqan chayta yakuman, hinaspa miski tukurqan yaku; chaypi churarqan paypaq kamachikuykunata hinaspa huñuykunata; hinaspa chaypi pruebarqan payta, hinaspa nirqan, sichus uyarispa uyarinki Apunchik Diosniykipa kunkanmanta, hinaspa ruranki paypaq kusikuyniyuqkunata ñawpaqninpi, hinaspa uyarinki kamachikuyninkunaman, hinaspa waqaychanki tukuy kamachikuyninkunata, mana churasaq qanman tukuy unquyta mayqintachus churarqani Egiptumantakunaman; ñuqam kani Apunchik Diosniyki qanta hampiq. Hinaspa chayamurqanku Elim-man, hinaspa chaypi karqan chunka iskayniyuq pukyu unukuna, hinaspa qanchis chunka tronco palmakuna, tiyarqanku hinaspa chaypi unukuna qayllampi.

16

Elimpi lluqsirqanku, chaymanta tukuy Israel wawakunapa huñuninkuqa Sin ch'in pataman chayarqanku, chayqa Elim chawpinpi chaymanta Sinaí chawpinpi kasqa. Chunka pichqayuq p'unchaypi, iskay killapi, paykuna Egipto llaqtamanta lluqsisqankumanta, llapan Israel wawakunaq tantakuynin Moisésta Aaróntatawan ñak'arikurqanku. Hinaspa Israel churikuna nirqanku paykunaman: ¡Ari wañuywasunman, Apunchikpa takasqa, Egipto allpapi, hayk'aq tiyarqayku aycha

mankakunapa patanpi, hinaspa mikurqayku t'antakunata hunt'asqa kaykama! Imaraykuchus apamuwankichik noqaykuta kay ch'in pachaman, wañuchinapaq tukuy kay huñusqata yarqaywanpi. Apu Yaya nirqa Moisésman: qhaway, ñuqa paramuchisqayki t'antakunata hanaqpachamanta, chaymanta llaqtaqa lluqsimunqa, chaymanta huñunqaku sapa p'unchaypa p'unchayman, chaynapi pruebaykusaq paykunata sichus purinkuman kamachiyniyman utaq mana; Chaymanta kanqa suqta p'unchaypim, chaymanta wakichikunqaku imatachus haykuchinqaku; chaymanta kanqa iskay kuti imatachus huñunqaku sapa p'unchay p'unchayman. Hinaspa Moisés Aarónwan nirqanku tukuy Israel churikunapa tantakuyninman: Chisi yachankichik imaraykuchus Señor qankunata Egipto llaqtamanta lluqsichirqasunkichik, hinaspa tutamanta rikunkichik Señorpa sumaq kayninta uyarisqanrayku qankunapa usuchakuyniykichikta Diospa hawanpi; ñuqaykutaq imataq kayku, imaraykuchus ñuqaykumanta usuchakunkichik? Chaymanta Moisés nirqa, Apu qankunaman tuta aycha mikhunaykichispaq qusqanpi, chaymanta t'antakunata tutamanta hunt'asqa kananpaq, Apu qankunapa musyayniykichista uyarisqanrayku, chayta qankuna ñuqaykumanta musyaykachankichis; ñuqaykutaq imataq kayku? Mana ñuqaykumanta kanchu qankunapa musyaykuyninkiqa, aswanqa Diosmanta. Nirqa chaymanta Moisés Aaronman: Niy tukuy tantakuyninman Israelpa churikunapa: hamuychik Diospa ñawpaqninman, uyarirqanmi imaraykuchus musyayninkichikta qankichikpa. Imaynatachus Aaron parlashasqa tukuy huñunakuyman Israelpa

churinkunamanta, chaymanta kutiriparqanku ch'in pampaman, chaymanta Apunchikpa k'anchayninqa rikuriparqa phuyu ukhupi. Hinaspa Señor Moisesman rimapurqa, nispa, uyarirqani Israel wawankunapa asipayakuyninta; paykunaman rimay, nispa, tuta kaqman aycha mikunkichik, hinaspa tutamanta t'antawan huntasqa kankichik; hinaspa yachankichik, ñuqam kani Señor qankunapa Diosniykichik. Karqan chayqa tuta, chaymanta wikacha wichayarqan, chaymanta campamento nisqata qatarqan; paqarin karqan samarispa chiri wayra muyuriqnin campamento nisqata. Chaymanta qhaway, ch’in sach'a pampapa uyanpi kulantru muhu hina llañu yuraq kachkarqan, allpapa uyanpi chiri qasa hina. Chayta rikuspankutaq Israelpa churinkuna huk hukninman nispanku: ¿Imataq kayri? Mana yachankuchu imataq kasqanta; ichaqa Moisés paykunaman nirqa, kayqa t'antam, chaytam Apu qamkunaman mikuyta qorqa. Kayqa simiqa Apu kamachisqanmi: tantaykaychik paymantan sapanka qankunaman chayaykuqman omer, umamanhinata yupayniykichismanhina qankunapa animaykichispa, sapanka qankunapa carpaykichispi tiyaqkunawan tantaykaychik. Israelpa churinkunaqa chaynatan ruwarqanku, hinaspa huñurqanku, pipas achkata, pipas pisillata. Chaymanta tupuspa gomor nisqata, mana yapakurqachu achka hap'iq, chaymanta mana pisiyakurqachu pisi hap'iq; sapa runa kikinpaq allin kasqanman hina huñurqanku. Nirqataq Moisés paykunaman: Mana pipas saqichunchu paymanta paqarinman. Chaymanta mana uyarirqankuchu Moisesta, ichaqa wakinqa saqirqanku paymanta tutamanta kama, chaymanta t'impurqan kurukunata,

chaymanta asnarqan, chaymanta Moisés phiñarqan paykunaman. Chaymanta huñurqanku chayta sapa tutamanta, sapa runa imachus karqan paypaq; imaraykuchus q'uñikurqan inti, ch'ullpukurqan. Suqta p'unchaypi karqa, paykuna tanqarqanku necesario kaqkunata iskay kuti, iskay gomor sapa huqniyuq; hinaspa tukuy tantakuymanta kamachiqkuna yaykurqanku, hinaspa willarqanku Moisesman. Moisés paykunaman nisqa: ¿Manachu kayqa chay simiqa Apuqa rimashqan? Sábado samaykuna samay santo Apunchikpaq paqarin; hayk'a sichus t'antata ruwanki chayqa, t'antata ruway; chaymanta hayk'a sichus yanunki chayqa, yanuy; chaymanta tukuy yapa kaqta saqiy payta waqaychana wasipi paqarinpaq. Chaymanta saqirqanku paymanta tutamanta kama, imaynatas Moisés kamachirqa paykunaman, chaymanta mana asnarqachu, nitaq kuru tukurqachu chaypi. Nirqa hinaspa Moisés: Mikuychik kunan p'unchay, kan chaymi sábado kunan p'unchay Apupaq, mana tarikunqachu pampapiqa. Suqta p'unchaykunapi tantanqankichis, ichaqa qanchis ñiqin p'unchaypiqa samay p'unchay, imaraykuchus mana kanqachu chaypi. Karqan, chaymanta chay qanchis p'unchaypi runakuna ukhumanta wakinqa tantanankupaq kallpanakurqanku, ichaqa mana tarirqankuchu. Nirqataq Apu Moisésman: ¿Haykakama mana munanqichis uyariyta kamachikuyniykuna chaymanta kamachiyniytapas? Rikuychik, Apuqa qankunaman samay p'unchaykunata kay p'unchayta qurqasunki, chaymi paymi qankunaman suqta p'unchaypim iskay p'unchaykunapaq t'antakunata qurqasunki, tiyakunkichik sapankankichik wasiykichikpi, ama pipas lloqsichun tiyasqanmanta qanchis

p'unchaypim. Chaymanta runaqa qanchis kaq p'unchayta samarqan. Hinaspa Israel churikuna sutichirqanku chayta Maná sutinta, karqan chaytaq kulantru muhuhina yuraq, chaymanta mallinta hina mielwan t'anta. Moisés nisqa: Kay simiqa, chayta Señor kamachisqa, hunt'achiy gomor manáta, waqaychanapaq qankunapa wiñaykunapaq; chaywanmi rikunkuman t'antata, chayta qankuna mikhuranqaku chawpi sach'a-sach'api, imaynatas Señor lloqsichisunqaku qankunata Egipto llaqtamanta. Hinaspa Moisés Aarónman nirqa: Huk quri p'uyñuta hap'iy, chayman hunt'a gomor manatawan churay, chaytari Diospa ñawpaqenpi churanki waqaychanapaq qankunapa miraykunapaq, imayna Señor Moisésman kamachirqan; hinaspa Aarón testigupi ñawpaqenpi waqaychanapaq churarqa. Israelpa churinkuna maná mikhurqanku tawa chunka watasta, kawsasqa pachaman chayanankukama, maná mikhurqanku, Feniciapa huk partinman chayanankukama. Chay gomor karqan chunka kaqnin kimsa tupukunamanta.

17

Hinaspa tukuy Israel churikunapa tantakuyninku ripurqa Sin ch'in pampamanta kampakunankuman hina, Apunchikpa rimaynin rayku, hinaspa Raphidin-pi kamparqanku, ichaqa mana yaku karqachu runakuna upyananpaq. Chaymanta runakuna Moisésman rimanakurqanku, nirqanku: Qoway ñuqaykuman yakuta upyanaykupaq. Chaymanta Moisés

paykuna nirqan: ¿Imaraykutaq rimanakuwankichik ñuqaman? ¿Imaraykutaq pruebaywankichik Aputa? Chaypi runakuna yakumanta ch'akisqaku; chaymanta chaypi runakuna Moisésman qunqurirqaku nispa: ¿Imaraykutaq kay? ¿Qam wichayachiwankiku Egiptomanta wañuchinapaq noqaykuta chaymanta wawanchikta chaymanta uywakunata ch'akiywan? Moisés Apunchikman qaparirqa, nispa: ¿Imataq kay runakunawan ruwasaq? Aswan pisi, chaymanta ñuqata rumiwanku wañuchikunqaku. Hinaspa Apu nirqa Moisésman: Ñawpaqman riy kay runakunaq, hinaspapas qamrayku hurquy kay runakunaq yuyaqkunamanta, hinaspa chakanantataq maypichus waqtarqanki mayuta, hurquy makiykipi, hinaspa rinki. Kayqa ñuqa sayarani chaypi qampa ñawpaqninpi rumipa hawanpi Horebpi; hinaspa qam rumita takawanki, hinaspa paymanta yaku lluqsimunqa, hinaspa runakuna upyankupuni. Moisés chhaynata ruwarqan Israelpa churikunapa ñawpaqninpi. Chaymanta paymi suticharan chay sitiypa sutinta Pruwana, chaymanta Qillqana, Israelpa churinkunapa qillqanankurayku, chaymanta Aputa pruwasqankurayku, nispa: ¿Apuchus ñuqaykupi kasqa icha manachu? Shamurqa hinaspa Amalek, chaymanta Israelwan maqanakurqa Refidim ukhupi. Nirqa chaymanta Moisés Josuéman: Akllay qampa kikimpaq runakunata atiyniyuqkunata, chaymanta lluqsispa maqanakuy Amalecwan paqarin, chaymanta qhawariy, ñuqa sayani urqupi puntapi, chaymanta Diospa chakanan ñuqapa makiypi. Hinaspa Josué ruwarqan imaynatas Moisés payta nirqan, hinaspa lloqsispa Amalecwan maqanakuypaq saqarusqa, hinaspa Moisés, Aarón, Hur wichaykamusqanku orqopa puntanman.

Chaymanta karqan, mayqin pachachus Moisés makikunata huqarirqan, Israel atipakurqan; mayqin pachachus ichaqa makikunata urayachirqan, Amalec atipakurqan. Moiséspa makinkunaqa llasaq karqan, chaymi rumita hap'ispa payman uraypi churarqan, chaymi paymanta tiyakurqan. Aarón Hurwan paymanta makinkunata yanapakurqan, huk ladumanta huk, huk ladumanta huk. Chaymi Moiséspa makinkunaqa sinchi sayaq karqan inti yaykuy pachakama. Hinaspa Josué Amalecta atipachirqa, hinaspa tukuy paymanta runakunata espada wañuchiywan. Nirqa hinaspa Apu Moisesman: Qillqay kayta yuyarinapaq libroman, chaymanta quy Josuépa ninrinkuna, imaraykuchus lliw pichaykusaq Amalecpa yuyarininta hanaq pachapa urayninmanta. Chaymanta Moisés huk altarta Señorpaq ruwarqa, chaymanta sutinta sutiyarqa: Señor noqaq qhesachakuyniy. Chaymi Apu maki pakasaqapi Amalekwan maqanakun wiñaykunamanta wiñaykunaman.

18

Jetro, Madiánmanta sacerdote, Moiséspa suegron, uyarirqa tukuy imakunata Señor Israelpa kikin runakunapaq ruwarqanta, imaraykuchus Señor Israelta Egiptomanta lloqsichirqa. Jetro, Moisespa yachachuqnin, Seforata Moisespa warmintan kacharisqanmanta qhepaman hap'irqa, chaymanta iskay churinkunatapas; hukninpa sutin Gersam karqa, nispa, Huk sallqa llaqtapi mitimaq karqani, chaymanta iskay kaqniyuqpa sutin Eliezer karqa, nispa, Taytaypa Diosninmi

yanapaqniy karqa, chaymanta Faraonpa makimanta qhespichiwarqa. Chaymanta Jetro, Moiséspa qhariwarmin, lloqsirqa churikunawan chaymanta warmiwan Moisésman chinkana pampaman, maypichus campamentota ruwasqa Diospa orqonpi. Willasqa karqan Moisésman, nispa: Qhaway, suegro Jetro shamun qamman, chaymanta warmi chaymanta iskay wawakuna qampa payninta. Moisés lloqsirqa suegronwan tinkukunanpaq, hinaspa payman muchuykurqa, hinaspa payta muchaykurqa, hinaspa huk hukninkuta napaykukurqanku, hinaspa paykuna carpaman yaykuchirqa. Hinaspa Moisés paypa qatunman willasqa tukuy imachus Apu Faraónman hinaspa tukuy Egiptomanta runakunaman Israelpaq rurasqanta, hinaspa tukuy llakiyta paykunaman ñanpi kaptinku, hinaspa imaraykuchus Apu paykunata Faraónpa makimanta qespisqa, hinaspa Egiptomanta runakunapa makimanta. Jetro muspharkurqa tukuy allin ruwaykunamanta, chaykunata Apu paykunapaq ruwasqanmanta, imaraykuchus qispichiwarqa paykunata Egiptopa makinmanta hinaspa Faraónpa makinmanta. Hinaspa Jetro nirqa: Bendicionasqa Señor, imaraykuchus paykunata qispichirqa Egipciokunapa' makimanta hinaspa Faraónpa' makimanta. Kunan yachani hatun Apu kasqanta llapa dioskunamanta kayrayku: paykunaman qallarirqankurayku. Chaymanta Jetro, Moiséspa qatay, hap'irqa llapan ruphaychiy haywanakuna chaymanta wischuy haywanakuna Diosman; chaymantataq Aarón chaymanta llapa kuraqkuna Israelpa chayamurqanku t'antata mikhunankupaq Moiséspa qataywan kuska, Diospa ñawpaqninpi. Chaymanta karqan qhipan p'unchawwan, Moisés

tiyakurqan runata juzganaypaq, chaymanta tukuy runas Moisésman sayarqan tutamantamanta tardekama. Chaymanta Jetro tukuy imakunata runawan ruwasqanta rikuspanmi, ninmi: ¿Imataq kayqa mayqinchus qam ruwanki runawan? ¿Imaraykutaq qam sapalla tiyakunki, tukuy runakuna qamwan sayarikunku tutamantapacha ch'isikama? Hinaspa Moisés nin paypa qatay masinta: Chaymi kay runakunaqa shamun ñuqaman, Diosmanta juiciota maskanankupaq. Hayk paykunaman ch'aqway tukuptin, chaymanta ñuqaman hamuwaqtinkuqa, sapa qata t'aqani, chaymanta paykunata Dyuspa kamachikuyninkuna chaymanta paypaq kamachiy yachachini. Nirqan suegro Moiséspa: Mana allinchu kay simita ruwashan. Chinkaywan chinkachisqa kanki mana suyay atiqwan, qampas chaymanta tukuy kay runakuna mayqinchus qamwan kanku. Llasaq qampaq kay rimayqa; mana atinkichu ruwayta qam sapalla. Kunan chayrayku uyariway, chaymanta yuyaychaykusqayki, chaymanta Dios qanwan kanqa. Qam kay runa Diosman, chaymanta paykunapa rimayninkuta Diosman apanki. Chaymanta qam testificankichu paykunaman Diospa kamachikuykunata chaymanta paypaq leyta, chaymanta rikuchinkichu paykunaman ñankunata maypichus purinqanku chaykunapi, chaymanta ruwanakunata maykunachus ruwanqanku. Chaymanta qam kikinmanta akllakuy tukuy runakunamanta runakuna atiyniyuqta, Diosman manchakuqta, runakuna allinta, chiqnikuqta jatun sonqoyuqta, chaymanta churanki paykunapa waranqa kamachiqkunata, pachak kamachiqkunata, pichqa chunka kamachiqkunata, chunka kamachiqkunata. Chaymanta paykunaqa juzganqaku llaqtata

tukuy pachapi, chaypas llasaq shimita apanqaku qamman, chaypas pisi juzgamientokunamanta juzganqaku paykunapas, chaymanta llamp'uyanqaku qammanta, chaymanta yanapanqaku qamta. Sichus kay simita ruwanki, Dios qanta atipachinqa, chaymanta atikunki sayariyta, chaymanta tukuy kay runakuna kikinpa kitinman pazwan chayamunqa. Moisés uyarirqa qatiqninpa siminmanta, chaymanta ruwarqa tukuy imakunata nirqanta payta. Chaymanta Moisés akllakurqa atiyuq runakunata tukuy Israelmanta, chaymanta paykunata waranqa kamachiqkunata, pachak kamachiqkunata, pichqa chunka kamachiqkunata, chunka kamachiqkunata ruwarqan paykunapaq. Chaymanta paykunaqa runata tukuy pachapi juzgasqaku, tukuy simi llasaqtataq Moisés pataman apasqaku, tukuy simi llamp'utataq paykunapaq juzgasqaku. Moisés kikinpa tullqata kachariparqan, chaymanta paymi paypa llaqtanman ripurqan.

19

Chaymanta kimsa killa kaqpi Israelpaq churikunap Egipto llaqtamanta lluqsiyninmantaqa, chay p'unchawpim Sinaí ch'in kaqman chayamusqaku. Hinaspa Raphidein-manta ripurqanku, hinaspa Sinai chaki pampaman chayarqanku, hinaspa Israel chaypi urqu ñawpaqninpi campamentota ruwarqan. Hinaspa Moisés Diospa urqunman wichayarqan, hinaspa Dios payqa urqumanta waqyarqan, nispa: Kay imakunata ninki Jacobpa wasinman, hinaspa willanki Israelpa churinkunaman.

Qankunaqa rikurqankichis hayka ruwarqani Egiptomantakunaman, chaymanta hurqurqani qankunata anka raphikuna hawapi hina, chaymanta apamurqani qankunata ñuqaman. Chaymanta kunan sichus uyarispa uyarinki ñuqap kunkayta, chaymanta waqaychanki ñuqap allikayta, kanki ñuqapaq llaqta especial tukuy nacionkunamanta, ñuqap kaymi tukuy kay pacha. Qankunataq kankichik ñuqapaq qhapaq sacerdotekuna chaymanta nación santo; kay rimaykuna ninkichik Israelpa wawankunaman. Shamurqataq Moisés, hinaspa runap kuraqkunata waqyarqa, hinaspa paykunaman tukuy kay rimaykunata churarqa, maykunata Dios paykunaman kamachirqa. Kutichirqataq tukuy llaqta huk sunquwanqa, hinaspa nirqanku: Tukuyta haykatataq Dios nirqa, ruwasunchis hinaspa uyarisunchis. Wichaycharqataq Moisés kay simikunata Diosman. Nirqa hinaspa Apu Moisésman: qhawariy, ñuqa shamuni qanman phuyu saywapi, chayrayku runa uyarinqa rimasqayta ñuqap qanman, hinaspa qanman iñinqaku wiñay pachakama. Willarqa hinaspa Moisés runap simikunata Apuman. Apu Dios nirqa Moisésman: Uraykuspa allinta yuyaychay runataqa, hinaspa chuyanchay paykunata kunan punchaw hinaspa qayna punchaw, hinaspa maqchichunku pachankuta, hinaspa kachunku wakichisqa kimsa kaq punchawpaq; chayrayku kimsa kaq punchawpi uraykamunqa Apu Dios Sinaí urquman, tukuy runapa ñawpaqninpi. Chaymanta qam t'aqawanki runata muyuriqpi, nispa: Qhawariychik kikinchikpaq mana wichaykunapaq urquman, chaymanta mana llamiykunapaq imapas paymanta. Tukuy llamiykusqa urqumanta wañuywanmi wañunqa. Mana

llank'anqachu paypa makin, rumikunawanmi rumiwanqa wañuchisqa kanqa, icha wach'iwan wach'isqa kanqa, sichus uywa sichus runa, mana kawsanqachu. Hayk'aq kunkakunapas, trompetakunapas, phuyupas ripuptin urqumanta, chaykunaqa wichaykunqaku urquman. Uraykurqa hinaspa Moisés urqumanta runakunaman, hinaspa paykunata yupaychacharqa, hinaspa p'achakunata maqchikarqanku. Chaymanta runaman nirqa: Allin wakichikuychik, kimsa p'unchaykunapi ama warmiman yaykunkichikchu. Karqan chaymanta kimsa p'unchaypi tukusqanmanta pacha alwaman, chaymanta karqanku kunkakunas, illap'kunas, chaymanta phuyu laqha Sinai urqu patapi, trompetapa kunkanta hatunta t'uqyarin, chaymanta tukuy runakuna campamentopi manchakurqanku. Chaymanta Moisés runataqa lluqsichirqa Diosmanta tupanakunanpaq campamentomanta, hinaspa urqupa urayninpi sayarirqanku. Sinaí urquqa llapanmanta qusñikuq karqan, Dios ninapi payman uraykumusqanrayku, hinaspa qusñiqa wicharqan hornopi qusñi hina, hinaspa tukuy runakuna ancha muspharikarqanku. Trompetapa kunkakunaqa ñawpaqman purishaspa aswan sinchiyachikurqanku ancha. Moisés rimapurqa, chaymanta Dios payta kunkawan kutichipurqa. Uraykamusqa hinaspa Apu Sinaí urquman, urqup puntanman. Hinaspa Apu Moisésta waqarisqa urqup puntanman, hinaspa Moisés wichaykamusqa. Chaymanta Dios nirqa Moisésman, nispa, uraykuspa allinta yuyaychay runakunata, mana hayk'aqpas Diosman asuykunkuman qhawarinanpaq, chaymanta paykunamanta achkha urmankuman; Chaymanta sacerdotekuna asuykuq

Apunchikman Diosman yupaychasqa kachunku, manachus Apunchik paykunamanta chinkarichunman. Hinaspa Moisés Diosman nirqa: Mana atinqachu runakunaqa wichayman rinankupaq Sinaí urquman, qammi testificasqanki ñuqaykuman nispa: T'aqay urquta hinaspa santificay chayta. Nirqa chaymanta payman Apu: Riy, uraykuy, hinaspa wichay qam chaymanta Aaron qamwan, ichaqa sacerdotekuna chaymanta llaqta ama kallpachakunchu wichayta Diosman, ama hayk'aq Apu paykunamanta chinkachinanpaq. Moisésqa urquykurqan llaqtaman, hinaspa paykunaman nirqan.

20

Chaymanta Apu tukuy kay rimaykuna rimaran, nispa, ñuqam kani Apu qampa Diosniyki, pi lloqsichirqayki qanta Egipto suyumanta, wasiymanta qhapaq kaymanta. Ama kanqachu qampa diosniyki wakinkuna, noqallamanta hawa. Ama rurawankichu qampa kikiykipaq wankachata, nitaq tukuy rikch'atapas, mayqinchus hanaq pachapi hawa kanku, chaymanta mayqinchus kay pachapi uray kanku, chaymanta mayqinchus yakukunapi kay pacha urayninpi kanku. Ama paykunata muchanki, nitaq ama paykunata sirvinki; ñuqam kani Apu Dios qampa, Dios celoso, kutichispan taytakunapa juchankuta wawakuna patapi, kimsa kaq chaymanta tawa kaq miraykunakama chiqniqkuna ñuqata, chaymanta ruwaspa khuyayta waranqakunaman kuyaqkuna ñuqata, chaymanta waqaychaqkuna kamachiykunata ñuqapa. Ama apankichu

sutinta Apuq Diosniykipa yanqaman, mana imaraykuchus Apuq Diosniyki mana pichachinqachu chay apaqta sutinta paypa yanqaman. Sabbatu p'unchayta yupaychanapaq yuyarikuy. Suqta p'unchaykunapi llank'anki, chaymanta tukuy llank'ayniykikunata ruwanki. Chay qanchis kaq p'unchaypiqa, samay p'unchay Apuykipa Diosniykipaq; mana ruranki chaypi ima llamk'aytapas qam, chaynallataq churiyki, chaynallataq ususiyki, chaynallataq qhari yanapaqniyki, chaynallataq warmi yanapaqniyki, chaynallataq wakiyki, chaynallataq karga uywayki, chaynallataq tukuy uywayki, chaynallataq forastero qampi tiyaq. Suqta p'unchaykunapim Apunchis hanaq pachata, kay pachata, quchata, chaymanta chaykunapi kaq tukuy imakunatapas ruwasqa, hinaspa qanchis p'unchaypi samasqa, chayrayku Apunchis qanchis p'unchayta bendicionasqa, hinaspa chayta yupaychasqa. Yupaychay taytaykita, chaymanta mamaykita, chayrayku allin qamman kanampaq, chaymanta chayrayku suni kawsayuq kanki chay allin allpa patapi, mayqinchus Apu Diosniyki qusunki qamman. Ama huaynayuqwan puñunki. Ama suwakunki. Mana wañuchinaykichu. Ama qayllaykimanta llulla rikuchiywan rikuchinki. Ama munankichu qayllaykipi kaq warminta; ama munankichu qayllaykipi kaq wasinta, nitaq chakranta paypaq, nitaq wawanta paypaq, nitaq china qullirinta paypaq, nitaq wakanta paypaq, nitaq asnunta paypaq, nitaq tukuy uywallankunanta paypaq, nitaq imaynatachus qayllaykipi kaqkunata. Hinaspa tukuy runakuna rikurqanku kunkata, ninakunata, trompetapa kunkata, hinaspa q'usñiq orkuta. Ichaqa manchakuspanku tukuy runakuna karumanta

sayarirqanku. Chaymanta paykuna Moisésman ninku: Qam ñuqaykuman rimay, chaymanta ama Dios ñuqaykuman rimaychun, mana wañusunmanchu chayqa. Chaymanta Moisés nin paykunaman: Sunquchakuychik, imaraykuchus pruebasunaykichikpaq Dios hamuran qankunaman, chaynapi manchaynin qankunapi kanqa, ama huchallisqaykichikchu kananpaq. Runakunaqa karumanta sayarirqanku, hinaspa Moisés laqha ukhumanqa yaykurqa, chaypiqa Dios karqa. Nirqa chaymanta Apu Moisésman: Kay imakunata ninki Jacobpa wasinman, chaymanta willanki Israelpa churinkunaman: Qamkuna rikurqankichik imaraykuchus hananpachamanta rimasqani qamkunaman. Mana qullqi diyuskunata ruranqankichischu qankunapaq, chaymanta mana quri diyuskunata ruranqankichischu qankunapaq. Altarta allpamanta rurawankichis ñuqapaq, hinaspa sacrificawankichis paypa hawanpi quyllur ofrendaykichista, hinaspa salvacionykichista, hinaspa uwijaykichista, hinaspa uñaykichista tukuy maypichus sutiyachisaq sutiyta chaypi, hinaspa hamusaq qanman, hinaspa bendicisqayki qanta. Sichus altarta rumikunamanta ruwanki ñuqapaq, ama ruwaykichu paykunata kuchusqata, imaraykuchus kuchilluykita churarqanki paykunapi, chaymi qillachakurqanku. Ama wicharinki peldañukunapi noqaq altar pataman, chayrayku ama qawachinki qan q'arayayniykita paypaq patanpi.

21

Chaymanta kaykunam kamachiykunaqa, mayqinkunatachus churanki ñawpaqninkupi paykunapa. Sichus huk Hebreo wawata rantinki chayqa, suqta watasta qanman servinqa; qanchis ñiqin watapitaq paymi qispi ripunqa mana imawan. Sichus payllam sapallan yaykumunqa, sapallanmi lluqsimunqa; sichus ichaqa warmiwanmi yaykumunqa, paypa warminpas lluqsimunqa. Chaymanta sichus apu payta warmita qunman, chaymanta payman churikunata icha ususikunata wachachimunman chayqa, warmi chaymanta wawakuna paypa apunpa kanqa, paytaq sapallantaq lluqsimunqa. Sichus kutichispan nirqa chay wamra, munakurqani noqaq apuyta, chaymanta warmita, chaymanta wawakuna ta, mana ayqesaqchu qespi; apusunqa payta paypa apu Diospa juzgadunman, chaymanta chaypacha apusunqa payta punkuman llikaman, chaymanta t'oqosunqa paypa apu rinrinta awlwan, chaymanta servisunqa payta wiñaypaq. Sichus pipas rantiqa paypaq ususinta warmi kamachinapaq qhatuman, mana lluqsimunqachu, imaynan warmi qhatu runakunaqa lluqsimunku. Sichus mana kusichinchinmanchu yayanta paypa, mayqan payman kacharqan, qispichinga payta. Llaqtaman chaymanta hukpa mana yaya kanchu rantinapaq payta, imaraykuchus p'akipurqan kaypi. Sichus churiyuqman payta qusaptin, ususkunapa kamachikuynin hina payman ruwanqa. Sichus huk warmita kikinpaq hap'ikunqa, necesario kaqkunata, p'achata, paypa rimanakuynintapas mana qechunqachu. Sichus kimsa kaykunata mana ruwashan chayqa, paymi lluqsimunqa mana qullqita quspa, mana qullqiyuq. Sichus pipas pipata patakun, chaymanta wañukun chayqa, wañuywan wañuchisqa

kachun. Chayqa mana munaspa, ichaqa Dios qurqan paypaq makikunaman; qusqayki maypi chayman ayqinqa chay wañuchiq. Sichus pipas ñawpaqninman qaykuptin wañuchinapaq payta llullakuywan, chaymanta ayqiptin, ñuqap altarmanta hurqunki payta wañuchinapaq. Piqa paypa taytanta utaq paypa mamanta rikuq, wañuywan wañuchisqa kachun. Chay taytanta utaq mamanta millay rimayta rimaq, wañunqa wañuywan. Pi mayqinchus suwakunman wakin Israel churikunamanta, chaymanta payta ñit'ispa rantichikunman, chaymanta tarisqa kanman payllapi, wañuywanmi wañuchun. Sichus iskay runakunam maqanakunku, chaymanta paykunam qayllanpi kaqta rumiwanpas makiwanpas takarpunku, chaymanta manam wañunchu ichaqa kawsananpaqmi saykunanpi sirikusqa, sichus chay runam sayarispa hawaman bastunwan purinman chayqa, mana huchayuqmi kanqa chay takarqaq; ichaqa paypaq mana llamk'asqanta qullqita qunqa, chaymanta hampikuna qullqitapas. Sichus pipas paypa yananta utaq paypa china yanakunanta kaspiwan maqaptin, hinaspa paypa makinkunapi wañuptin, chiqamanta chiqachasqa kanqa. Sichus kawsayta atipanqa huk p'unchawta utaq iskay p'unchawta, ama ch'iqnichisqa kachun, qullqinmi kanqa paypa. Sichus iskay qharikuna maqanakunkuman chayqa, hinaspa huk warmita wawayuq kasqanta takarpankuman, hinaspa paypa wawanqa lluqsimunman mana hunt'asqa kachkaspa, multasqa kanqa; imayna chay warmipa qusanqa churanman chayninta, qunqa chaniyuqwan. Sichus hunt'asqa ruwakusqa kaptinqa, chaymanta qonqa animata animamanta, ñawita ñawimanta, kiruta kirumanta, makita makimanta, chakita chakimanta,

ruphayta ruphaymanta, k'irita k'irimanta, maqasqata maqasqamanta. Sichus pipas paynpa yanapaqnin warminpa ñawiyta utaq paynpa yanapaq warminpa ñawiyta takaspa ñakarichispa, qispi kachun apachisqa paykunata ñawinkupa rantiynin. Sichus kirunta paypa yanapaqnin kiriwan utaq kirunta paypa warmiyachaqnin kiriwan t'uqyachin chayqa, qhispikunata kachanqa paykunata kirunkumanta paykunapa. Sichus huk toro huk qharita icha warmita takaspa wañuchiptin, rumikunawan rumiyasqa kanqa chay toro, chaymanta mana mikhusqa kanqa aycha paymanta; ichaqa dueño toromanta mana huchayuq kanqa. Sichus chay toro tupayniyoq karqan ñawpaq kunan punchawmanta, chaymanta ñawpaq kimsa punchawmanta, hinaspa willakurqanku chay dueño paypa, hinaspa mana chinkarichirqanchu payta, wañuchirqan ichaqa runata icha warmita, chay toro rumiwan wañuchisqa kanqa, hinaspa chay dueño paypa wañuchisqa kanqa. Sichus rescatetaq churasqa kanman payman, qunqa almannin rescatenta mayqin sichus churanqaku payman. Sichus churita utaq usushita waqrachisqa chayqa, kay kamachikuyman hina payta ruwanankupaq. Sichus waway utaq warmi kamachisqa runaqa turu nisqawan t'uqsisqa kanman chayqa, qullqi kimsa chunka shekelkunata qunqa paykuna kamachiqninkuman, hinaspa chay turuqa rumiwan wañuchisqa kanqa. Sichus pipas t'uquta kichasqa utaq t'uquta allaykachasqa, mana chayqa qataspa, chayman urmaykupusqa uywa waka utaq asnu, chay t'uquq apun qullqita qunqa paykuna apunman; wañusqataq paypa kanqa. Sichus pipamanta toro qayllanpa torontan takaspa wañuchiptin, kawsaq torotaqa ranqanqaku, chaymanta

paymanta qolqentapas rakiqanqaku, chaymanta wañusqa torotapas rakiqanqaku. Sichus yachachisqa kanman chay toro imaraykuchus wakachiq karqan ñawpaq qayna punchawmanta hinaspa ñawpaq kimsa punchawmanta, hinaspa willakusqa kanku chay kamachiqninman paymanta, hinaspa mana chinkarichinman payta, qunqa toron toro rantipi, chay wañusqataq paymanmi kanqa. Sichus pipas suwakun uywata utaq uwihata, chaymanta wañuchikun utaq ranqhikun, pichqa uywata qukun chay uywap rantinpi, chaymanta tawa uwihata qukun chay uwihap rantinpi.

22

Sichus t'uquypi suwa tarisqa kachkan, chaymanta takasqa wañunqa chayqa, mana paypa wañuchiy kanchu. Sichus pero inti payman lluqsimunqa, huchayuq kan, wañuchisqa kanqa; sichus pero mana imaynimpas kanmanchu payman, rantichikunan suwa ruwasqanmanta. Sichus saqisqa kanqa hinaspa tarisqa kanqa paypaq makipi suwa imayuq, asnu kaqmanta oveja kaqkama kawsaq, iskay kuti paykuna qunqa. Sichus pi runa chakrata utaq uwiña chakrata mikhuchinanpaq mikhuchin, chaymanta paypa uywakunata kachariptin huk runapa chakranta mikhuchinanpaq, qullqinta qunqa paypa chakramanta paypa mirayninman hina. Sichus tukuy chakrata mikhuchinanpaq mikhuchin, aswan allin chakramanta paypa chaymanta aswan allin uwiña chakramanta paypa qullqinta qunqa. Sichus lluqsispa nina tarirqa kichkakunata, chaymanta

ruphachirqa takana patakunata icha sara chuklluta icha pampata, qullqita qunqa chay nina ruphachiq. Sichus pipas qayllanman qullqi utaq imankunata waqaychanampaq qun chayqa, hinaspa chay runaq wasinmanta suwakun chayqa, sichus chay suwa tarikun chayqa, iskay kutita qullqichanqa. Sichus mana suwakuq tarisqa kaptinqa, chayqa wasipa yayankuna Diospa ñawpaqninman chayayamunqa, hinaspa jurakamunqa mana paymi tukuy qayllanpa churasqan kamayninpi millay rurasqanta, tukuy rimay mana allin ruwaykunamanta, uywamantataq, asnumantataq, uwihamantataq, p'achamantataq, hinaspa tukuy chinkasqa kaqkunamanta mañakusqamanta; imachus kanman chayqa, Diospa ñawpaqninman iskayninkunapa juzgasqankuna chayamunqa, hinaspa Diospa kamachiynimpi hap'isqaqa iskay kutita qayllanman kutichimunqa. Sichus pipas qhari qayllanman karga uywa icha uywilla icha uwija icha tukuy uywa qhawananpaq qunqa, hinaspa t'uqyachisqa icha wañusqa icha hap'isqa kapunqa, hinaspa mana pipas yachanqachu, Diospa juramenton iskay runakunapa chawpinpi kanqa, paymi mana qayllanpa churasqanta tukuymanta millay ruwasqanchu nispa; chaynallatataq paypa apun chaskikunqa, hinaspa mana qullqita qunqachu. Sichus paymanta suwakunqa chayqa, paymi apumanqa qullqita kutichipunqa; sichus salqa uywakunawan khitisqa tukupunqa chayqa, paymi apanqa chayman salqa uywaman, manataqmi qullqita kutichipunqachu. Sichus pipas paypa qayllanmanta mañakun, chaymanta pakikun icha wañun icha hap'isqa tukun, yayantaq mana paywanchu kanman chayqa, qullqinta qunqa. Sichus señor kachkan paywanqa,

mana qullqita qunqachu; sichus alquilasqa llamkaq kachkanqa, kanqa paypa rantimpaq paypa qullqimanta. Sichus pipas mana qusasqa sipasta llullakun, chaymanta paywanqa puñun, dote nispa payta paymanqa warmita runan. Sichus ñitiykuspa ñitikun, chaymanta mana munankuchu paypa yayan quy payta paymanqa warmita, qullqita qunqa yayman, kikin hayka kasqanman hina dote sipaskunapa. Hampi yachaqkunata mana kawsarichinkichischu. Tukuy uywakunawan puñushaqtaqa wañuywanmi wañuchina. Chay diosesniqman sacrificaspa wañuywan chinkarichisqa kanqa, mana chayqa Apunchikman sapallaman. Chaymanta mitmaqta ama llakichisunkichischu, nitaq ama ñit'isunkichischu payta, karqankichis mitmaqkuna Egipto llaqtapi. Tukuy waqchata wawqinkunata ima mana llakichinkichischu. Sichus millay ruwaywan paykunata llakichispaykichis, chaymanta qaparispanku ñuqaman qapariqtinkuqa, uyariywan uyarisaq paykunapa kunkankunata, chaymanta phiñarisaq piñaywan, chaymanta wañuchisaq qankunata espadawan, chaymanta kanqanku qankunapa warminkuna waqchakuna, chaymanta qankunapa wawankuna wakchakuna. Sichus qolqeta mañachispayki wawqiykiman wakcha kaqman qanpa qayllaykipi, ama payta ñit'iychu, ama paymanqa intirista churaychu. Sichus qayllakunaq pachanta pantahina hap'ispaykiqa, inti yaykumunmanta ñawpaqta payta kutichipunki; Kayqa paypaq qatakunan, sapalla kay pachaqa paypaq q'arayayninpaq; ¿imapichus puñunqa? Sichus chayrayku payqa ñuqaman qapariwan chayqa, payta uyarisaq; khuyapakuqmi kani chayrayku. Dioskunata mana millay rimakunqachu, chaymanta runaykipa kamachiqnintapas mana

millay ninqachu. Ñawpaq mikhuykunata takana pampamanta hinaspa uwiña exprimidormanta qampa mana qhipachinqachu, ñawpaq wachakusqakunata churikunaykimanta qunki ñuqaman. Chaynata ruranki qhari uywaykita, ovejaykita, carga uywaykitapas, qanchis punchawkama mamanwan kanqa, pusaq punchawñataqmi ñuqaman kutichikunki payta. Hinaspa runakuna yupaychasqa kankichik ñuqapaq, hinaspa aycha sallqa uywakunawan wañuchisqa mana mikunkichikchu, allquman wikch'unkichik chayta.

23

Ama chaskiychu mana allin willakuyta, ama yachankichu mana allin runawan kuska mana allin rikuq kanaykipaq. Mana kanki aswan achkhawan millay kawsaypi, mana yapasqachu kanki runakuna tantawan kutikunaykipaq aswan achkhawan, chaynapi pantachinaykipaq chaninchakuyta. Chaymanta wakcha runata mana khuyakunqachu juzgamientopi. Sichus tarikuq qanpa awkiykipa wakanta, icha paypa karwaq uywayninta chinkasqa purisqanta, kutirichispa kutichipunki payman. Sichus rikuwaqtiykiri yuyu apaq uywa awqanikipa urmashqa kargankupa, mana pasanki chayta, aswanpas yanapanki huqarinankupaq paywan. Ama t'aqwirqanki pampachayta wakchaq kikin pampachaynimpi. Tukuy mana allin simikunamanta karunchakuwanki, mana huchayuqta, allin runatapas ama wañuchinaykichu, chaymanta ama allichanaykichu chay mana Diosman yupaychaqllatapas

hayñikunarayku. Chaymanta mana regalokunataqa chaskinki, chay regalokunaqa rikuqkunapa ñawinkunata ñawsa ruwanku, chaymanta chanin simikunatapas waqllichinku. Chaymanta mitmaqta mana ñit'inqankichischu, qamkuna yachanki mitmaqpa animanta, qamkunapas mitmaqkuna karqankichis Egipto suyupi. Suqta watakunata tarpunki allpakita, chaymanta huñunki rurukunata paymanta. Qanchisñiqin watapi kachariyta ruranki, chaymanta samarichinki chayta, chaymanta llaqtaykimanta wakchakuna mikunkuman, qhipaqkunatataq sallqa uywakunam mikunku. Chhaynatataq ruranki uwiña chakraykita, chaymanta olivo chakraykitapas. Suqta p'unchaykunapi rurawanki llank'ayniykikunata, ichaqa qanchis kaq p'unchaypiqa samay kanqa, chaynapi samananpaq wakaykim, yuyu uywaykipas, chaymanta samarikunanpaq warmi llank'aqniykipa churin, mitmaqpas. Tukuy imachus nirqaykichis qamkunaman waqaychakuy, chaymanta huk dioskunapa sutinkuta mana yuyarinqakichischu, nitaq mana uyarisqa kanqachu simikichismanta. Kimsa kuti sapa watapi raymi ruwaywankichik ñuqapaq. Chay mana levadura nisqa raymita waqaychay ruwanaykipaq, qanchis p'unchawkuna mikunkichis mana levadura nisqata, imaynan kamachirqayki qamman chay musuq killamanta, chaypi hinaqa lloqsirqanki Egiptomanta; ama rikukunki ñawpaqniypi ch'usaq. Chaymanta pallay raymita ñawpaq rurukunamanta ruwanki llamkaykikunamanta, maykunachus sichus tarpunki chakraykipi, chaymanta tukukuy raymita wata lluqsiynimpi, tantakuypi llamkaykikunamanta chakraykimanta. Kimsa kutikuna watapi rikukunqa llapa qhari qanpa, Apu Dios qanpa

ñawpaqpi. Imaraykutaq ñuqaqa lluqsichisaq chay nacionkunata qanpa ñawimanta, chaymanta mast'arisaq qanpa linderokunata, mana qanqa haywarinki levadura patapi yawar ñuqapa sahumeriopa, nitaq puñunqa wiraypa ñuqapa fiestaqa hasta tutamanta. Qampa allpamanta ñawpaq miraykunapa ñawpaq rurukunata Señor Diosniykipa wasinman apamunki; mana uywacha mamanta ñuñunpi wayk'unki. Chaymanta rikuy, ñuqa kachani ñuqap willaqta qampa ñawipaq ñawpaqman, chaynapi paymi waqaychanqa qanta ñanpi, chaynapi paymi pusanqa qanta allpaman, chayta wakichirqani qampaq. Qhaway kikinmanta, chaymanta uyariy payta, chaymanta ama mana kasuykuychu payta, manachu imaraykuchus mana qhipaman kutichisunkichu, imaraykuchus sutiy ñuqap kanmi paypi. Sichus uyariywan uyarinki ñuqap kunkanmanta, hinaspa ruwanki tukuyta hayk'aykuna kamachinay qamman, hinaspa waqaychanki ñuqap tratunkunata, kanki ñuqapaq runakuna especial tukuy naciunkuna manta, ñuqap chayrayku kan tukuy kay pacha. Qamkunataq kanki ñuqapaq qhapaq qhapaq sacerdocio, hinaspa nación santo. Kaykunata, kay rimaykuna, ninki Israelpa churinkunaman. Sichus uyariywan uyarinki ñuqap kunkanmanta, hinaspa ruwanki tukuyta hayk'aykuna ninay qamman, enemigo kasaq qampa enemigokunaman, hinaspa contrario kasaq qampa contrariokunaman. Noqaq willarisqayniy rinqa qampa ñawpaqniykipi pusaspa, hinaspa qamta pusasunki Amorreo runakunaman, Heteo runakunaman, Ferezeo runakunaman, Cananeo runakunaman, Gergeseo runakunaman, Heveo runakunaman, Jebuseo runakunaman, hinaspa noqa paykunata chinkachinqani. Ama muchankichu

paykunapa diosninkunaman, nitaq ama sirvinki paykunaman, ama ruwankichu paykunapa ruwayninkunaman hina, aswanqa chiqamanta urmachikunki, chaymanta chiqamanta t'aqanki paykunapa sayaq rumikunata. Chaymanta qanqa servishanki Apu Dios qanpata, chaymanta nuqaqa bendicisaq t'anta qanpata, vino qanpata, yaku qanpatapas, chaymanta nuqaqa kutichimusaq unquy qankunamanta. Mana kanqachu mana wawayuq, nitaq ch'usaq qanpa allpapi; qanpa punchawniykikunapa yupaynintataq hunt'achispa hunt'achisaq. Chaymanta manchayta kachasaq qampa ñawpaqniyuq, chaymanta llakichisaq tukuy llaqtakunata maykunaman qam yaykunkichu paykunaman, chaymanta qusaq tukuy qampa awqakunata ayqeqkunata. Chaymanta ñawpaq wasphakuna qampa kachamusaq, chaymanta Amorreokuna, Heveokuna, Canaaneokuna, Heteokuna qampa manta qarqunki. Mana qarqusaqchu paykunata huk watapi, chaymanta mana allpaqa ch'in tukunupaq, chaymanta mana achka salqa uywakuna qanman tukunupaq kay allpamanta. Pisi pisimanta lluqachisaq paykunata qampamanta, wiñakunankikama hinaspa allpata qharikunki chaykamaqa. Hinaspa churasaq qampa saywakunata puka quchapi filisteo quchakama, hinaspa ch'in pampapi hatun mayu Eufrateskama, hinaspa qusaq qamkunapa makikunaman llaqtapi tiyaqkunata, hinaspa qarqusaq paykunata qampi. Mana paykunawan nitaq paykunapa diosninkunawan tratota ruwanqachu. Chaymanta mana tiyakunqaku allpaykirayku, chaynapi mana huchallikuspa qanta ruwanankupaq ñuqaman; sichus yanapanki diosesninkuman, kaykunaqa kanqaku qampaq hark'akuy.

24

Chaymanta Moisésman nirqan: Wichay Apunchikman qam, Aarón, Nadab, Abiud, chaymanta qanchiskunka Israelpa yuyaqkuna, hinaspa karumanta Apunchikman muchankupunku. Chaymanta Moisés sapallanta acercakunqa Diosman, paykuna mana acercakunqachu, runakuna mana paykunawan kuska wichaykuqachu. Yaykurqan Moisés, hinaspa willakurqan runakunaman tukuy simikunata Diospa hinaspa kamachiykunata. Kutichirqan tukuy runakuna huk kunkallawan, nispa: Tukuy simikunata, maykunata rimarqan Apunchik, ruwasunchik, hinaspa uyarisunchik. Hinaspa Moisés qillqarqa tukuy Apunchikpa rimayninta. Paqariq chayaspa, Moisés paqariypi altar ruwarqa urquq sikinpi, hinaspa chunka iskayniyuq rumikuna chunka iskayniyuq ayllukunapaq Israelpa. Chaymanta paykuna kachaykurqan wayna runakunata Israelpa churinkunamanta, chaymanta paykuna ñawpaqman apamurqan tukuy ruphasqa haywaykunata; chaymanta paykuna haywakurqan qispichiy haywata Diosman uywachakunata. Moisés yawarpa chawpinta hap'ispa k'uyunaman churarqa, chaymanta yawarpa chawpinta altar pataman churarqa. Chaymanta tratadupa qillqasqanta hap'ispa, runap ninrinkuman ñawirirqa, chaymanta nirqanku: Tukuy imachus Apu rimasqa, ruwasunchis chaymanta uyarisunchis. Moisés yawar hapispaqa, runakuna pataman ch'aqchirqa, hinaspa nirqa: Qhaway, kayqa pacto yawarninmi, mayqen Señor qankunawan ruwarqa tukuy kay simikunamanta. Hinaspa

Moisés, Aarón, Nadab, Abiud, hinaspa qanchis chunka Israel kuraq taytakuna wichayarqanku. Chaymanta rikurqani chay sitiota maypichus Israelpa Diosninqa sayasharqan; chaymanta chay chakinkuna uranpi paypaq, hinachus safiro ladrillomanta ruwasqa hina, chaymanta hinallatachus hanaqpachapa firmamentopa rikuykunan chuyachayniyuq. Chaymanta Israelpa akllasqakunamanta mana pipas wañurqanchu nitaq hukpas, hinaspa Diospa kitinpi rikurikurqanku, hinaspa mikurqanku hinaspa ukyarqanku. Hinaspa Apu nirqa Moisésman: Wichay ñuqaman urquman, hinaspa kay chaypi, hinaspa qusaq qanman rumimanta tablakuna, kamachiy hinaspa kamachikuna mayqinkunata qillqarqani paykunaman kamachiykunata qunay. Chaymanta Moisés hatarispan Josué paywan sayakuqwan, Diospa urqunman wichayarqanku. Chaymanta kuraqkunaman nirqanku: Upallalla kaychikuway kaypi, kutimunaykukama qankunaman. Qhaway, Aarón chaymanta Hur qankunawan kanku. Sichus pimanpas tupamun juzgamiento, paykunaman acerkakunankuchu. Chaymanta Moisés Josuéwan urquman wichayarqanku, hinaspa phuyuqa urquta qatarqa. Hinaspa Diospa qhapaq kaynin Sinai urquman uraykurqa, hinaspa phuyu suqta p'unchawkunata taparqa chayta, hinaspa Apu Moisesta qanchis kaq p'unchawpi phuyupa chawpimanta waqyarqa. Chayqa Apunchispa qoñinpa rikch'ayninmi, nina ruphasqa hina urqupa patan, Israelpa churikunapa ñawpaqninpi karqan. Hinaspa Moisés phuyupa chawpinman yaykurqa, hinaspa urquman wichaykarqa, hinaspa chaypi urqupi tawa chunka p'unchay, tawa chunka tutapas karqa.

25

Hinaspa Señor Moisésman rimaran, nispa: Ninki Israelpa churinkunaman, hinaspa hurquchkankichis qallarina rurukunata llapamanta, mayqinkunachus munankuman sunqunwan, hinaspa hurqunkichis ñuqapa qallarina rurunikunata. Chaymi kay kanqa ñawpaq haywakuy, mayta chaskinkichik paykunamanta: quri, hinaspa qullqi, hinaspa anta, hinaspa jacinto, hinaspa kulli, hinaspa puka iskay kuti, hinaspa llimphu away awaykusqa, hinaspa cabra chukchakuna, hinaspa carnero qarakunata puka tintasqa, hinaspa qarakuna anqas, hinaspa quruykuna mana ismuyuq, hinaspa Sardio rumikuna, hinaspa rumikuna tuksunapaq rikrapikunapaq, hinaspa hatun pachapaq. Chaymanta ñuqapaq santuwaryu ruwakunki, chaymanta qankunapi rikurikunqam. Chaymanta qamqa rurawanki tukuy imakunaman hina mayqinkunata qamman rikuchiykuni urqupi, carpapa rikuchikuyninta, chaymanta tukuy imakuna rikuchikuyninta paymanta; chhaynata rurawanki. Chaymanta arca testimoniomanta ruwanki mana ismuy maderamanta, iskay codo chaymanta chawpi suni kaynin, chaymanta codo chaymanta chawpi kinray kaynin, chaymanta codo chaymanta chawpi hatun kaynin. Chaymanta quri ukhupi churanki payta quri chuyawan, ukhumanta chaymanta hawamanta quriwan churanki payta, chaymanta paypaq quri kuyuchisqa muyuriq ruranki. Chaymanta kaypaq tawa quri siwisqakunata ruwarinki, chaymanta chaykunata tawa ladosninkuman churanki: iskay

siwisqakunata huk ladonman, chaymanta iskay siwisqakunata iskay ñiqin ladonman. Qan ruwakunki apanapaq kaspikunata mana ismuyuq kaspimanta, hinaspa quriwanmi chaykunata qatarqunki; hinaspa apanapaq kaspikunata arka ladunkunapi kaq siwillukunaman churanki, chaykunapi arkata apanaykipaq. Chay arka siwikunapi kanqaku k'aspikuna mana kuyuchisqa. Chaymanta churanki arka ukhupi testimoniokunatam, mayqinkunatataq qusqayki kanqa. Chaymanta ruwanki perdón tiyarina qhaway quri chuyamanta, iskay codo chaymanta chawpinwan sunin, chaymanta codo chaymanta chawpinwan kinrayn. Chaymanta iskay querubinta quri t'aqsasqamanta rurawanki, chaymanta paykuna propiciatorio nisqap iskay ladunkunapi churawanki. Ruwasqa kanqa huk querub kay lado manta, chaymanta huk querub chay iskay ñiqin lado manta propiciatorio manta, chaymanta iskay querubimnkunata ruwanki iskay ladokunapi. Querubines kanqaku mast'arispa raphinkuta patamanta, llantuykachaspa raphinkuwan paykunapa propiciatorio patapi, chaymanta paykunapa uyankuna huk hukman, propiciatorio pataman kanqaku querubinespa uyankuna. Chaymanta churanki propiciatorio nisqata arca nisqapa hawanpi patamanmanta, chaymanta arca nisqaman churanki testimonio nisqakunata, mayqinkunatachus qusqayki. Chaymanta riqsichisqayki kani qamman chaypi, chaymanta rimasqayki kani qamman propiciatorio nisqapa hawanmanta, iskay querubines nisqakunapa chawpinmanta, kaykuna kasqankumanta arca testimonio nisqapa hawanpi, chaymanta tukuy imayna kamachisqayki kani qamman Israel wawakunanman nisqanman hina. Hinaspa ruranki mesata qori

ch'uyamanta, iskay codokunap sunin, hinaspa huk codoq k'inchan, hinaspa huk codoq chawpiyuq hatunnin. Chaymanta quri k'uyuchisqa olankunata muyuriqninpi paypaq ruranki; chaymanta maki k'allma hatun simita muyuriqninpi paypaq ruranki; Chaymanta simipaq k'uyuchisqa uchuy olanta muyuriqninpi ruranki. Chaymanta tawa quri siwisqakunata ruwanki, chaymanta chay tawa quri siwisqakunata paymanta chakunkunapa tawa t'iqinkunapi, qiruntin uranpi, churanki. Chaymanta siwikuna kanqanku apana kaspikunapaq wasi ukhuman, chayrayku mesata paykunapi apananapaq. Hinaspa apanakuna maderakunata rurawanki mana ismuyuq maderamanta, hinaspa paykuna qori chuyawan qorinta churawanki, hinaspa chay mesa paykunapi apasqa kanqa. Hinaspa paypa churanakunata ruranki, hinaspa q'uñikunata, hinaspa ch'allanakunata, hinaspa qirukunata, maypichus chaykunapi ch'allanki, quri ch'uyamanta chaykunata ruranki. Chaymanta churanki patapi t'antakunata ñawpaqniypi sapa kuti. Chaymanta candelabrotaqa quri chuyamanta ruwanki, t'aqasqa ruwanki candelabrotaqa; chaki paypa, ramukuna, pukukuna, muruqukuna, liryukunapas paypa kanqa. Suqtamanta chaymanta t'ikakunas ladokunamanta lluqsispa, kimsa t'ikakunas kantiruq huk ladumanta paypa, chaymanta kimsa t'ikakunas kantiruq iskay ñiqin ladumanta. Hinaspa kimsa qiru-kuna churasqa almendra-hina, huk sapi-pi phuyu hinaspa lirio, chhaynata suqta sapi-kuna kandelero-manta lluksimushqan. Hinaspa candelero ukhupi tawa qiru-kuna almendra rikch'aq qillqasqa kasqa, huk k'allupi phuyu-kuna, hinaspa paypa lirio-kuna kasqa. Chay phuyu iskay t'ikakunapa

urayninpi paymanta, chaymanta phuyu tawa t'ikakunapa urayninpi paymanta, chaynawpa suqta t'ikakunaman chaykunam lluqsimurqan kandilirumanta, chaymanta kandilirapim tawa qiru-qirukunam karqa qillqasqa almindra rikch'aqta. Chay p’uñuykuna hinaspa chay t’ikakunaqa paymanta kachun, tukuynin llank’asqa huk quri ch’uyamanta. Chaymanta paypa qanchis ninakunata ruwanki, chaymanta ninakunata churanki, chaymanta huk uymanta k'anchanqaku. Hinaspa paypa k'intunata, hinaspa paypa tiyapunankuna quri ch'uyamanta ruranki. Tukuy kay p'uyñukuna huk talento ch'uya qurimanta rurasqa karqan. Rikuy, ruranki imayna rikuchisqa karqan qanman urqupi.

26

Chaymanta carpata ruwakunki chunka cortinasta llimphu away k’uskaymanta, anqasmanta, kullimanta, puka k’uskaymanta querubineswan, away awasqamanta ruwakunki chaykunata. Huk aulaiaq sunin pusaq chunka iskayniyuq codokunapi kanqa, chaymanta kinaraynin tawa codokunapi huk aulaia kanqa, tupuy chay kikin kanqa tukuy aulaiaqkunaman. Pichqa qatiqkunataq hukninmanta hukninman hap'isqa kanqaku, chaymanta pichqa qatiqkunataq hukninman hukninwan tantasqa kanqaku. Hinaspa paykuna anqas wisk'ukuna yana anqasta ruwanki huk siq'ipa siq'inpi, huk ladomanta tantanakuyninman. Hinaspa hinata ruwanki hawa siq'ipa siq'inpi iskay kaq tantanakuyninman. Pichqa chunka

wask'anata ruwanki huk siq'ipi, chaymanta pichqa chunka wask'anata ruwanki iskay kaq siq'ipa tantakuyninpi, ñawpaqman tupaykuq kuska sapa hukman. Hinaspa pichqa chunka quri siqsikunata ruranki, hinaspa chay p'achakunata hukta hukwan chay siqsikunawan tantachinki, hinaspa chay karpa huk kanqa. Chaymanta millwayuq qarakunata qatapanata ruranki karpapa patanpi; chunka hukniyuq qarakunata ruranki chaykunata. Kay huk qarapa sunin kimsa chunka codos, chaymanta kay huk qarapa kinraynin tawa codos, kay kikin tupuy chunka hukniyuq qarakunapaq kanqa. Chaymanta pichqa qarata chay kikin patapi tantachinki, chaymanta suqta qarata chay kikin patapi tantachinki, chaymanta suqtayuq qarata carpapa ñawpaqman iskayninchay. Chaymanta pichqa chunka chimpukunata ruwanki huk llawt'apa siminpi, chaypa chawpinpi tinkuypi, chaymanta pichqa chunka chimpukunata ruwanki iskay kaq llawt'apa tantakuq siminpi. Chaymanta pichqa chunka q'illay suyuskunata ruwakunki, chaymanta chay suyuskunata wisq'asmanta t'inkinki, chaymanta qarakunata t'inkinki, chaymanta huk kanqa. Chaymanta uraypi churanki carpapa qarakunapi yapaq kasqanta, chawpi qara pusakusqata qataykachanki carpapa qarakunamanta yapaq kasqanman, carpapa qhipanpi qataykachanki. Huk codo kaymanta, chaymanta huk codo kaymanta, yupay qhawaykunamanta, suni qhawaykunamanta karpap kanqa qatayniypa patsakunapi karpap kaymanta chaymanta, chaypaq qatanqa. Chaymanta karpapaq qatayta ruranki uwiha qaramanta puka tullpusqata, chaymanta qataykunata uwiha qaramanta anqasta

hawanmanta. Hinaspa karpa saywankunata mana ismuyuq yurakunamanta rurawanki. Chunka codoswan huk columnata ruwanki, chaymanta huk codo chawpiyuq kanqa chay columnapa anchon. Iskay anquniskusta huk saytupi, huk hukwan tupaq; hinataq ruranki llapa carpapa saytukunapi. Chaymanta carpapaq iskay chunka saywakunata rurawanki chinchay ladumanta. Chaymanta tawa chunka qullqi tiksikunata ruwanki iskay chunka hayt'anakunapaq, iskay tiksikuna huk hayt'anapaq iskaynin laya t'aqakunanman paymanta, chaymanta iskay tiksikuna huk hayt'anapaq iskaynin laya t'aqakunanman paymanta. Chaymanta iskay kaq ladu Uray lawman, iskay chunka hatarichiq rumikuna, chaymanta tawa chunka qullqi tiyapunakuna paykunamanta, iskay tiyapunakuna huk hatarichiq rumiman iskaynin t'aqankunaman paymanta, chaymanta iskay tiyapunakuna huk hatarichiq rumiman iskaynin t'aqankunaman paymanta. Chaymanta chay karpaq qhipanmanta, quchaman rikuq t'aqapi, suqta hayt'anakuna ruranki. Hinaspa iskay hatakunata ruranki karpapa qhipa patakuna hawapi. Hinaspa kikin kanqa uraymantataq, kikin hina kanqaku umakunamanta huk tantakuyman. Hinataq ruranki iskay k'uchukunapaq, kikin kanankupaq. Chaymanta pusaq sayanas kanqa, chaymanta chaykunapa qullqi qalluykuna chunka suqtayuq kanqa, iskay qalluykuna huk sayanamanqa iskaynin ladukunanman payman, chaymanta iskay qalluykuna sayanamanqa hukman. Chaymanta ruwakunki wischuykunata mana ismuyuq yurakunamanta; pichqa huk sayananpaq carpapa huk ladunmanta, chaymanta pichqa wischuykunata sayananpaq carpapa iskay kaq ladunpaq,

chaymanta pichqa wischuykunata sayananpaq carpapa qipa ladunpaq mamaquchaman. Chaymanta chay chawpi barrita pillarkunapa chawpinpi huk ladumanta wak laduman puririchun. Hinaspa chay saywanakataqa quriwanmi qatipachinki, hinaspa chay siwillunakataqa quri ruranki, chaykunaman yaykuchinki chay wachunakuta, hinaspa chay wachunakataqa quriwanmi qatipachinki. Hinaspa qanmi sayarichinki chay carpata, urqupi qanman rikuchisqa kayninta hina. Chaymanta ruwanki phawayta anqas-azulmanta, kullipukamanta, puka k'ikllusqamanta, llimphu away awasqamanta; ruway awaynin ruwanki payta querubinesniyuq. Chaymanta churanki chayta tawa harkuna mana ismuyuq quriwanmi qusqa quriwanqa, chaymanta paykunapa umankuna qurimi, chaymanta paykunapa tiyapunkuna tawa qullqimi. Chaymanta pañata columnakunapa hawanpi churanki, chaymanta testamentopa arcanta chaypi pañapa ukhupi apamunki, chaymanta pañaqa qankunapaq santo ukhumanta aswan santo ukumanta rakiqanqa. Chaymanta qan qatapinki velawan testigo arkataqa aswan santo santunpi. Hinaspa mesata churanki velopa hawanmanta, hinaspa kandeliruta churanki mesapa ñawpaqninpi, carpapa Uralan chiqanninpi, hinaspa mesata churanki carpapa Chinchaysuyu chiqanninpi. Chaymanta karpapa punkunpaq qatayta ruwanki azulmanta, muru qumpimanta, puka k'uychi puchkasqamanta, llimphu ñawpaq awasqa puchkasqamanta, awaqpa llamkaynin. Hinaspa saphipaq pichqa saykunata ruranki, hinaspa payta quriwanmi quriqunki, hinaspa paykunapa umankuna quri kanqa, hinaspa paykuna pichqa anta tiyapuykunata t'iqsanki.

27

Chaymanta altarta ruwanki mana ismuyuq yurakunamanta, pichqa codokunap sunin, chaymanta pichqa codokunap kinraynin, tawakuchu kanqa altarqa, chaymanta kimsa codokunap hatunnin paypaq. Chaymanta tawa k'uchukuna patapi wak'akunata ruranki; paymanta wak'akuna kanqa, chaymanta paykunata antiwamanta qataykachanki. Hinaspa quri simin ruranki altarpaq, hinaspa qatay paypa, hinaspa pukuykuna paypa, hinaspa aycha kaskakuna paypa, hinaspa nina p'uku paypa, hinaspa tukuy imaykuna paypa ruranki antamanta. Chaymanta paypaq llanthapi ruwasqa llanthapi ruwakunki, chaymanta llanthapi tawa siwiskunata ruwakunki tawa ladosnin ukhupi. Chaymanta paykuna churanki uraypi rejata altar-pa uraypi, chaymanta reja kanqa altar-pa chawpinkama chayaspa. Chaymanta altarpaq mana ismuyuq k'aspikunamanta apanakuna rurawanki, chaymanta paykunata broncewan qallapawanki. Chaymanta yaykuchiwanki chay k'aspikunata chay siwiskunaman, chaymanta kachun k'aspikuna altarpa ladunkunapi chayta apanaykipaq. Ch'usaq mana t'iksisqata ruranki chayta, imayna rikuchisqa karqan qamman urqipi, chhaynata ruranki chayta. Chaymanta rurawanki kancha chay carpapaq, uraymanmi chay lado Uralan-man qhawaq, qhawasqakuna chay kanchap llimphu lino khuskasqamanta, suni pachak codos huk ladopaq. Chaymanta paykunapa hayt'anakuna iskay chunka, chaymanta paykunapa tiyapunakuna iskay chunka broncemanta, chaymanta

paykunapa siwinkuna chaymanta paykunapa hap'inakuna qullqimanta. Chaynata chay laduman inti lluqsimuq wayra-man, cortinas pachak codos suniyuq, chaymanta columnas paykuna iskay chunka, chaymanta bases paykuna iskay chunka broncemanta, chaymanta argollas chaymanta sujetadores columnas-manta, chaymanta bases paykuna qullqiwan qatapasqa. Chayri patiopa sayayninqa mar rikuqpiqa cortinasmi pichqa chunka codokunapa, paykunapa pilarkunaqa chunkami, chaymanta paykunapa basekunapas chunkami. Chaymanta kancha-pa kinraynin Uray-man qhaway-ta cortinas pichqa chunka codo-kuna, pilares pay-kuna-pa chunka, chaymanta bases pay-kuna-pa chunka. Chaymanta chunka pichqayuq codos alturayuq kanqa cortinaspa huk laduman, columnasninkuna kinsa, chaymanta basesninkuna kinsa. Chaymanta iskay ñiqin ladoqa chunka pisqayuq codos cortinaspa altunninwan, pillaresninkuna kimsayuq, chaymanta basesninkuna kimsayuq. Chaymanta patiopa punkun qatayniyuq karqan, iskay chunka codo alturayuq, azulmanta, purpuramanta, puka k’uyuchisqamanta, llimp’i ñawpaq awa k’uyuchisqamanta bordadorpa imaymana ruwayninwan, tawa saywakunayuq, tawa tiqsikunayuq. Tukuy kanchap pilaresnin muyuriq qolqewan qatapasqa kanku, paykunapa umakuna qolqe kanku, paykunapa tiyapunakuna anta kanku. Chayri kanchaq sunin pachak pachak hawapi, chaymanta kanchaq kinraynin pichqa chunka pichqa chunka hawapi, chaymanta hatun pichqa codo llimphu lino k’uyusqamanta, chaymanta paykuna tiyapunankuna antamanta. Chaymanta tukuy ruwana, tukuy llamk'anakuna, chaymantataq k'uchipa t'iksikankunaqa

antamanta karqan. Chaymanta qam kamachiy Israel churikunata, chaymanta apachiychis qampaq aceiteta olivo sachakunamanta mana asnaq ch'uya taqsasqa k'anchaypaq ruphachinapaq, chaynapi lampara sapa kuti ruphanan testimoniopa karpanpi; hawapi velomanta pacto patapi ruphachinqa chayta Aaron chaymanta churinkuna chisimanta tutaykaykama, Apunchikpa ñawpaqninpi, kamachi wiñaypaq qankunapa miraykunaman Israel churikunamanta.

28

Chaymanta qam Aaron wawqiykita, chaymantataq paypa churinkunata Israelpa churinkunamanta ñuqapaq sacerdote kanankupaq kikinman qayllachimuy: Aaron, Nadab, Abiud, Eleazar, Ithamar, Aaronpa churinkuna. Chaymanta ruwakunki saq'a p'acha yupaychasqa Aaron wawqiykipaq, yupaypaq chaymanta k'anchaypaqpas. Hinaspa qam rimanki tukuy yachaysapa yuyayniyuqkunaman, maykunata hunt'achirqani yachay yuyaypa espiritunwan hinaspa musyaywan, hinaspa paykuna ruranqaku p'achata ch'uyata Aarónpa ch'uyapaq, maypim sacerdote kanqa ñuqapaq. Chaymanta kaykunam chay pachakunaqa maykunatachus ruranqaku: chay pechopi churana, chaymanta chay rikrapi churana, chaymanta chay suni pachata, chaymanta away camisata, chaymanta chay umapi churana, chaymanta chukchatam. Chaymanta ruranqaku pachakunata yupaychasqakunata Aaronpaq chaymanta paypaq churikunaman sacerdote kananpaq ñuqaman. Hinaspa paykuna

hap'inqaku qurinta, hyacinthota, purpurata, pukanta, llimphu awaytapas. Chaymanta ruranqaku rikra churanata llimphu away k'uskaymanta, awasqa ruway awaqpa. Iskay qallwa tinkuchiq kanqaku payman, huk chay hukta, iskay parten-kunapi churasqa. Chaymanta chay qhipakuna awaynin chay kanmi chay patapi, nisqanman chay ruway chay paymanta kanqa chay quri chuyamanta, chaymanta anqasmanta, chaymanta kullimanta, chaymanta puka phawamanta, chaymanta llimphu away phawamanta. Chaymanta iskay esmeralda rumita hap'inki, chaymanta chay rumikunapi Israelpa churinkunapa sutinkunata qillqanki. Suqta sutikunata huk rumip hawanpi, chaymanta qhipaq suqta sutikunata iskay kaq rumip hawanpi paykunapa mirayninkunaman hina. Rumi llamkay yachaypa llamkaynin hina, sello qillqasqa hina, qillqanki iskay rumikunata Israelpa wawankunapa sutikunawan. Chaymanta churanki iskay rumikuna rikrankunapi efodpa, rumikuna yuyarinapaq kanku Israelpa churinkunapaq, chaymanta Aarón apanqa churinkunapa Israelpa sutinkunata Apupa ñawpaqninpi iskay rikrankunapi paypaq, yuyarina paykunamanta. Hinaspa quri ch'uya-manta rikra-churanakunata rurawanki. Hinaspa iskay t'ikakunawan k'askasqa quri cadenakunata quri ch'uyamanta ruranki, t'ikakunapi ch'aqrusqa, away llamk'ay, hinaspa chay away-away ruwasqa cadenakunata rikrakunaman churanki, paykunapa rikrakunaman hina ñawpaqmanta. Chaymanta rurawanki pechera juiciokunamanta, awasqa llank'ay hina, efodpa ritmonman hina. Rurawanki payta qorimanta, anqas umiramanta, kulli umiramanta, puka k'uychi puchkasqamanta,

chaymanta llimphu away puchkasqamanta. Chayta tawakuchuta rurawanki, iskaynintin kanqa, shukti suni kayninpa, shukti kinray kayninpapas. Chaymanta qamqa away-kanki payman ñawpaqpi away katataq rumikunawan, tawa filakunapi. Fila rumikunamanta kanqa: sardio, topacio, chaymanta esmeralda, chay fila ñawpaq. Chaymanta iskay kaq siq'iqa: k'illimsayaq rumi, safiro, jaspe. Chaymanta kimsa kaq siq'iqa: ligurio, ágata, amatista. Hinaspa chay tawantin siq'i: quri rumi, hinaspa berilo, hinaspa ónice, quriwanmi wisq'asqa, quripipi watanakusqa, paykuna siq'inman hina kanku. Chaymanta rumikuna kachunku Israelpa churinkunapa sutinkunamanta, chunka iskayniyuq sutinkunaman hina, sellokunapa qelqasqankuna hina; sapa kaq sutiman hina kachunku chunka iskayniyuq ayllukunaman. Chaymanta oráculo patapi cruzbeamkunata tinkisqa kaqkunata rurawanki, llank'ay cadena hina quri ch'uya manta. Chaymanta Aarón hap'inqa Israel wawakunapa sutinkunata juiciomanta llipipaq pechupaq hawanpi, santo ukhumanqa haykuspa, yuyarinapaq Diospa ñawpaqninpi. Chaymanta churanki pechopi juiciomanta rikuchiyta chaymanta chiqapta, chaymanta kanqa Aaronpa pechonpi haykuqtin yupayman ukhupi Apunchikpa ñawpaqninpi, chaymanta Aaron apanqa Israelpa churikunapa juiciosninta pechonpi Apunchikpa ñawpaqninpi wiñaypaq. Chaymanta ukhu p'achata hatun p'achata tukuy anqas ruwakunki. Chaymanta kanqa chay t'uqu paymanta chawpimanta, k'inti chariyuq muyuriq chay t'uqumanta, away ruway, chay tinkuy awasqa paymanta, mana ch'iqikunanpaq. Chaymanta ruranki ukhuta p'achapa k'uchunta uraypi,

t'ikarisqa granadata hina granadakunata anqas azulmanta, morado llikamanta, puka llikamanta k'uyuchisqamanta, chaymanta llanthusqa sumaq llikllamanta, ukhuta p'achapa k'uchunpa muyuntin; kikin rikch'ayniyuq granadakunata qurimanta, chaymanta kanpanakunata chaykunapa chawpinpi muyuntin. Granadacha quri campanacha chaypi, t'ikakunapas unkuq k'uchunpi muyuriqpi; Hinaspa Aarón kanqa sirviykushaspa uyarikuq paypa kunkanmi, yaykuspa santu ukuman Apunchikpa ñawpaqinpi, hinaspa lluqsispa, ama wañunanpaq. Chaymanta ch'uya quri laminata ruwanki, chaymanta payman sellopa grabacionta grabananki: Señorpa Santuarion. Chaymanta churanki chayqa anqas phuyu llikasqa patapi, chaymanta kanqa turbante patapi, turbante ñawpaqninpi kanqa. Chaymanta kanqa Aaronpa patapi, chaymanta Aaronqa hurquchikunqa yupaychasqakunapa juchakunata, hayk'achus Israelpa churikuna yupaychachinqaku tukuy qoykunapi yupaychasqakuna paykuna, chaymanta kanqa Aaronpa patapi sapa kuti chaskisqa paykunaman Apunchikpa ñawpaqenpi. Chaymanta kamisakunapa llimp'i k'uchikunaqa llimp'i awamanta kanqa, chaymanta llimp'i awamanta turbanuta ruranki, chaymanta chumpitataq ruranki, tikrachisqa ruwanamanta. Chaymanta Aaronpa churinkunapaq ruranki camisetakunata, watakunata, chaymanta turbantekuna ruranki paykunapaq yupaychaypaq chaymanta k'anchaypaq. Hinaspa p'achanki chaykunata Aaronta, qan wawqiykita, hinaspa paypa churinkunata paywanqa, hinaspa lluchkanki paykunata, hinaspa hunt'achinki paykunapa makinkunata, hinaspa yupaychanki paykunata, sacerdoteyawanankupaq ñuqapaq.

Hinaspa paykuna lino chukachakunata ruwanki qara-ninkuta q'ara aychata qatapananpaq, siqi khuskamanta chankakama kanqa. Chaymanta Aarón paykunata charinqa, chaymanta paypa churinkuna, hayk'aq rikuchiy carpaman yaykunkupas, utaq hayk'aq altar sagradoman qayllaykunkupas llank'anapaq, chaymanta mana paykunapaq kikinman huchata apamunkuchu, chayrayku mana wañunkupaqchu. Kamachiy wiñaypaq paypaq, chaymanta paypa mirachipaq ukhupi pay.

29

Chaymanta kay imakuna kanku, mayqinkunata paykunapaq ruranki; paykunata yupaychanki, chaymi ñuqapaq sacerdote kanankupaq; ichaqa huk uchilla torete wakamanta hap'inki, hinaspa iskay carnero mana pantayuq, hinaspa t'anta mana levaduyuq chaqrusqa aceitewan, hinaspa tortilla mana levaduyuq churusqa aceitewan; trigo qhunamanta paykunata ruranki. Chaymanta chaykunata huk kanasta hawanpi churanki, chaymanta chaykunata kanasta hawanpi apamunki, chaymanta uywata, chaymanta iskay carnerokunata. Chaymanta Aaronta chaymanta paypa wawankunata apamunki chay testimonio carpapa punkunman, chaymanta paykunata yakuwan maqch’inki. Chaymanta churanakuna hap'ispaqa, Aaronta turiykita p'achachinki saya p'achata hatun p'achatawan, rikrapi churanatawan, pechopi churanatawan, chaymanta payman pechopi churanata rikrapi churanaman t'inkichinki. Chaymanta turbantata paypa umanpi churanki, chaymanta santuario

planchata turbantapi churanki. Chaymanta unción aceiteta hap'ispa, paypaq umaman churaspa, payta uncikunki. Chaymanta paypa churinkunata apamunki, chaymanta paykunata unkukunawan p'achakunki. Chaymanta watk'uchinki paykuna chay watk'unakunawan, chaymanta churanki paykuna chay p'uchukakuna, chaymanta kanqa paykuna sacerdocio ñuqapaq wiñaypaq, chaymanta hunt'achinki Aarónpa makikunata, chaymanta chay churikunapa makikunata paypa. Chaymanta apamunki chay uywata chay testimoniopa karpanpa punkukunaman, chaymanta Aaron chaymanta paypaq churinkuna churanqaku paykuna makinkunata chay uywaq umampi, Señorpa ñawpaqninpi, chay testimoniopa karpanpa punkukunapi. Chaymanta qan wañuchiwanki chay uywata Apunchikpa ñawpaqninpi, testimoniopa karpanpa punkukunapa qayllanpi. Chaymanta uywaq yawarninmanta hurqunki, chaymanta altarpa wak'ankunapi qampa rukanawan churanki, chaypas qhipaq tukuy yawar altarpa tiyanninpa qayllanpi ch'aqanki. Chaymanta hurqunki tukuy wiksa patapi kaq wirayninta, yakupa lobonta, iskay rurunkunata, paykunapa wirayninta, hinaspa churanki altar patapi. Chayqa ternero-pa aychan, qaranta, ismayntapas ninawan campamento hawapi rupachisqa kanqa, huchakunapaq imaraykuchus kanmi. Chaymanta chay carnerota hap'inki chay huk-ta, chaymanta Aaronwan paypa churikuna paykunapa makinkunata churankuman chay carneropa umanpi. Chaymanta payta wañuchikunki, chaymanta yawar hap'ispa altarman muyuriqninpi churanki. Hinaspa chay carnero-ta iskaypi t'aqanki muyunkunaman hina, hinaspa ukhu-kuna-ta, chaki-

kuna-ta-pas yaku-wan mayllanki, hinaspa chay iskaypi t'aqasqa-kuna patapi uma-wan kuska churanki. Hinaspa uqaykukunki tukuy chay urqu uwihata altar patapi, ruphasqa haywata Apu Diosman, asnayniyuq sumaq q'apayninman; sahumerio Apu Diosman kan. Chaymanta qamqa hap'inki chay iskay kaq carnero-ta, chaymanta Aaron chaymanta pay-pa churikuna churanqaku pay-kuna-pa maki-kuna-ta chay carnero-pa uma-n-man. Chaymanta payta wañuchiwanki, chaymanta yawarninmanta apawanki, chaymanta Aaronpa paña ninrinpa lulunpi churawanki, chaymanta paña makinpa puntanpi, chaymanta paña chakinpa puntanpi, chaymanta churikunanpa paña ninrinkunapa lulunkunapi, chaymanta paykunapa paña makinkunapa puntankunapi, chaymanta paykunapa paña chakinkunapa puntankunapi. Chaymanta qam hap'inki altarmanta yawarninmanta, chaymanta churanapaq aceitemanta, chaymanta qam ch'allpanki Aarónpa hawanpi, paypa p'achapa hawanpi, paypa churikunapa hawanpi, chaymanta paypa churikunapa p'achakunapa hawanpi paywan. Chaymanta yupaychasqa kanqa paymi, paypa p'achan, paypa churikuna, chaymanta paypa churikunapa p'achakuna paywan. Ichaqa carneroninpa yawarnintaqa qam hich'anki altarman muyuriqninpi. Chaymanta qamqa hurqunki chay uwijamanta paypa wiramanta, chaymanta wiksamanta qatanayaq wiramanta, chaymanta yakupa t'uqtumanta, chaymanta iskay rurunkunamanta, chaymanta paykuna hawanpi kaq wiramanta, chaymanta paña maqimanta; imaraykuchus kayqa hunt'asqa kaymi. Hinaspa huk t'antata aceitemanta, hinaspa huk laqanuta mana levadurawan t'antakunap kanastanmanta

churasqakunamanta Apunchikpa ñawpaqninpi. Hinaspa tukuy llapanta Aaronpa makinkunapi churanki, hinaspa paypa churinkunapa makinkunapi churanki, chaymanta paykunata haywayta hina t'aqanki Apupa ñawpaqninpi. Hinaspa chaykunata makinkumanta hap'inki, hinaspa wischuy haywarinapaq altarpi wischunki sumaq q'apay ñawpaqman Apunchikpa; haywana kan Apunchikpaq. Chaymanta hurqunki churakata ovejamanta hunt'asqamanta, chaymi Aarón kaq, chaymanta t'aqanki chayta t'aqasqa hina ñawpaqpi Apumanta, chaymanta kanqa qampaq rakinpi. Chaymanta qanqa yupaychanki chay qhashqu rakinata, chaymanta chay maki hurquynin rakinata, mayqinchus rakisqa kanman, chaymanta mayqinchus hurqusqa kanman kariy tukuynin manta Aarón manta, chaymanta churinkuna manta paypaq. Chaymanta Aarón chaymanta paypa churinkuna kanqanku wiñaypaq kamachiy Israel churinkunamanta; chayrayku kayqa t'aqasqa rakiymi; chaymanta haywayqa kanqanqa Israel churinkunamanta Israel churinkunapa thañiy haywayninkumanta, haywayqa Apunchikpaq. Hinaspa chay yuyu p'acha santo kaq, mayqinchus Aaron kaq kanman, paypa churinkunapaq kanqa pay qhipanpi, ch'allakusqa kananpaq paykuna chaykunapi, hinaspa hunt'achinapaq makinkunata paykunapa. Qanchis p'unchaykunata churakusqa chaykunata sacerdote paypa rantinninmi churikunanmanta paypa, mayqinchus yaykusqa carpa testimonioman yanapanakunapaq yupaychasqakunapi. Chaymanta chay hunt'asqamanta carnerota hurqunki, chaymanta chay aychata santa cheqaspi t'impunki. Chaymanta Aarón chaymanta churinkuna paypaq

mikunkuman aycha-ta carnero-manta, chaymanta t'anta-kuna-ta canasta ukhupi kaq-ta, testimonio carpaq punkun qayllanpi. Mikhunqaku chaykunata maypichus yupaychasqa karqanku chaykunapi, hunt'achinanpaq makikunata paykunapa, yupaychananpaq paykunata, chaymanta hawa llaqtamanta runa mana mikhunqachu chaykunamanta, kanmi yupaychasqa imakunas. Sichus saqisqa kanman aycha sacrificiomanta consagracionmanta chaymanta t'antakunamanta tutakama chayaspaqa, ruphachinanki saqisqakunata ninahuan, mana mikhusqachu kanqa, santuariom kaptinmi. Chaymanta Aaronta chaymanta paypa churikunata chhaynata ruranki tukuy kamachisqaykiman hina, qanchis p'unchaykunapi makikunankuta hunt'achinki. Hinaspa huchapa uywaqa ruranki ch'uyanchay p'unchaypi, hinaspa altar haywanapaqa ch'uyanchanki qan paypi yupaychanapaq, hinaspa ch'allpunki payta yupaychana payta. Qanchis p'unchaykunapi ch'uyanchanki altar-ta, chaymanta consagranki chay-ta, chaymanta altar kanqa santo santo-manta; tukuy altar-ta llank'aq santo ruwasqa kanqa. Chaymanta kaykunam kanku mayqinkunata altar patapi ruranki: wata huntayuq mana pantayuq iskay uchkukunata sapa p'unchay altar patapi sapa kuti haywarinapaq, sapa kutimanta haywariyta. Huk uwihata tutamanta ruwanki, iskay kaq uwihatataq ch'isiyaqta ruwanki. Chaymanta chunka kaqnin uchku harina chaqrusqa aceite-pi t'uqusqa tawa kaqnin hin-manta, chaymanta ch'uyanchay tawa kaqnin hin-manta vino-manta uchku cordero-paq huk kaqnin-paq. Chaymanta iskay kaq ovejanata ruranki chisi pachapi, tutamanta haywakuy hina, chaymanta paypaq ch'uya yakukuy

hina; ruranki sumaq asnayman haywayta Apunchikpaq, sapa kuti haywakuy qankunapa wiñayniykipaq, rikuchiy karpapa punkun patapi Apunchikpa ñawpaqninpi, maypichus riqsichikusaq qanta chaypi, chaynapi rimasaykipaq. Chaymanta churasaq chaypi Israelpa churikunata, chaymanta yupaychasqa kasaq noqaq k'anchaynipi. Chaymanta ñuqa yupaychachimusaq testamento kaqmanta toldota, chaymanta altarta, chaymanta Aarontatawan churikunata paymanta yupaychachimusaq, sacerdote kaspa ñuqapaq llamkananpaq. Chaymanta ñuqaqa wajyasqa kasaq Israel churikunapi, chaymanta ñuqaqa paykunapa Diosninku kasaq. Chaymanta yachankumanku chay ñuqa kani Apu Dios paykunapa, chay lluqsichiq paykunata Egipto allpamanta, waqhayasqa kananpaq paykunaman, chaymanta kananpaq paykunapa Dios.

30

Hinaspa incienso-paq altar rurawanki mana ismuyuq maderamanta. Chaymanta ruwanki chayta huk codo suni, huk codo kinray, tawakuchu kanqa, chaymanta iskay codokunap hanaq kanqa, paymanta waqraykuna kanqa. Hinaspa qamqa quri churanki ch'uya quriwanmi chay paypaq ischaranta, hinaspa paypaq pirqakunata muyuriqpi, hinaspa paypaq wakrakunata, hinaspa paypaq ruranki k'uyusqa quri coronata muyuriqpi. Hinaspa iskay quri sillwikunata ch'uyata ruranki k'uyusqa coronanpa urayninpi, iskay ladunkunapi ruranki iskay ladokunapi, hinaspa chukllakuna hap'iqninkuna kanqa

chaywan payta apanaykipaq chaykunapi. Hinaspa rurawanki kaspimanta mana ismuyuq kaspikunamanta, hinaspa quriwanwan paykunata quriwanki. Chaymanta churanki chayta velopa ñawpaqninpi, arcapa qillqasqakunapa hawanpi kaqpa, maypichus riqsichisqayki chaypi chaymanta. Chaymanta Aaron q'uñichisqa paypaq hawanpi q'uñi tantachisqa llañuta sapa tutamanta, hayk'aq kantilakunata allichaptin, q'uñichisqa paypaq hawanpi. Chaymanta mayqin pachapas Aarón lampakuna jatarichiptin chisi, paymi incienso ruphachinqa chaypa hawanpi. Sahumeriqa sapa kuti sapa kuti Apunchikpa ñawpaqenpi paykunapa miraykunapaq. Chaymanta mana payman wicharikunqachu huk q'apaq wayrawan, haywaywan, kapchaywan, chaymanta t'inkawan mana t'inkakunqachu payman. Hinaspa Aarón paqarichisqa kanqa paypa wajrasnin patapi huk kuti sapa wata, chuyanchay yawarwan chuyanchanqa chayta paykuna miraykunapaq; aswan qulla qullakuna kan Apunchikman. Hinaspa Apu Moisesman rimapurqa, nispa: sichus qam Israelpa churinkunapa yupayninkunata hap'inki paykunapa watukuyninpi, hinaspa sapa kaq qunqa paypa animanpa rantiyninta Apuman, hinaspa mana kanqachu paykunapi urmay paykunapa watukuyninpi. Chaymanta kayqa kanman mayqinkunachus qunqaku, mayqinkunachus pasanqaku chay qhawaypi: chay chawpi chay didrachmuq, mayqinchus kanman nisqanman chay santu didrachmun, iskay chunka obolkuna chay didrachmun, chay chaymanta chawpi chay didrachmuq quy Apuman kanqa. Tukuy runa qhawariyman pasaq iskay chunka watayuqmanta aswan qunqaku haywata Apunchikman. Chay qhapaq mana

yapanqa, chaymanta chay wakcha mana pisiyachinqa chay chawpi didrachmomanta, Apunchikman chay qullqita quspa, almaykichismanta pichanaykichispaq. Chaymanta qullqita contribucionesmanta Israelpa churinkunamanta hap'inki, chaymanta payta carpapa testimonioq servicionman qunki, chaymanta Israelpa churinkunaman yuyarina kanqa Apuq ñawpaqninpi, almaykichismanta expiacionta ruwanaykipaq. Chaymanta Apu Moisesman rimapurqa, nispa: huk broncemanta maqchina p’uyñuta ruway, chaynallataq paypaq huk broncemanta tipiyta, maqchanakunapaq; chaymanta payta churanki rimanakuy karpapa chawpinpi, altarpa chawpinpipas; chaymanta payman yakuta hich’anki. Chaymanta Aarón chaymanta paypa wawakuna maqchikunqaku chaypi makikunata, chaymanta chakinkunata yakuwan. Hayk'aq yaykunkuptin testigo carpapi, yaku-wan maqchikunkuman, chaymanta mana wañunkumanchu, hayk'aq altar-man qayllankuptin serviy-ta hinaspa wichay-ta ruphay ofrenda-kuna Señor-man. Maqchikunkuman makikunata chaymanta chakikunata yakuwan, haykuqtinkuman testimoniopa carpanman, maqchikunkuman yakuwan mana wañunankupaq, chaymanta kanqan paykuna kamachiy wiñaypaq, payman chaymanta paymanta miraykunaman paywan. Hinaspa Apu Moisesman rimapurqa, nispa, hinaspa qam hurquy mikhunakuna, mirra t'ikanta akllasqata pichqa pachak siklusta, hinaspa canela sumaq asnayniyuqta chaypa chawpinta iskay pachak pichqa chunkata, hinaspa qiru sumaq asnayniyuqta iskay pachak pichqa chunkata, hinaspa cassiata pichqa pachak siklusta sagradopi, hinaspa aceiteta olivamanta huk hinta.

Chaymanta ruranki chay yawar churana ñuqñu, ñuqñu ñuqñu rurakunapaq yachaywan ñuqñu rurayuqpa; yawar churana ñuqñu kanqa. Chaymanta paymanta lluchkanki testimoniopa karpanta, chaymanta testimoniopa karpanpa arkanta, chaymanta tukuy paynipa imakunata, chaymanta kantirunata chaymanta tukuy paynipa imakunata, chaymanta sahumeriopa altarninta, chaymanta ruphaychiy haywaykunapa altarninta chaymanta tukuy paynipa imakunata, chaymanta mesata chaymanta tukuy paynipa imakunata, chaymanta piletata. Chaymanta qankuna yupaychachikunki paykuna-ta, chaymanta kanqanku yupaychana yupaychana-kuna-manta; tukuy llaqtaq paykuna-ta llamk'aq yupaychachasqa kanqa. Chaymanta Aaronta paypa churinkunatapas qampachishanki, chaymanta paykunata yupaychashanki sacerdote kayta ruwanapaq ñuqapaq. Chaymanta Israel churikunaman rimakunki nispa: Aceite churanapaq churay santo kanqa kay qamkunapaq qamkunapa miraykunaman. Runap aychan patapi mana churasqa kanqachu, chaymanta kay huñunaman hinaqa mana ruranqankichischu qankunapaq kikinkichispaq chaynallataq, k'utu kan, chaymanta k'utuyasqa kanqa qankunapaq. Pi runaqa chaynallatapas ruwanman, chaymanta pi runaqa paymanta mitmaqman qunman, chinkarichisqa kanqa paypaq llaqtamanta. Chaymanta Apu nirqa Moisésman: Hap'iy qamrayku q'uñi samiykunata: mirra, ónice, gálbano q'uñi samiy chaymanta incienso ch'uya; kaqlla kaqllawan kanqa. Chaymanta paywanqa rurasqaku sahumeriota perfumeromanta llank'ayniyuq, ch'aqtasqa, ch'uya, sagrado llank'ay. Chaymanta qanqa kay kunamanta llañuta t'aqanki, chaymanta chay

testimoniokunapaq ñawpaqenpi churanki chay testimoniopa karpanpi, maymanta qanman chaymanta riqsichisqa kasaq; yuyu chay yuyukunamanta kanqa qankunaman chay sahumeriyo. Kay ruray rikchayninman hina ama qankunapaq kikinkunapaq ruwankichischu; santu kanqa qankunapaq Apunchikpaq; Pipas chaynallatapas ruwashan paypi asnakunanpaq, chinkapunqa paymanta llaqtanmanta.

31

Chaymanta Apu Moisésman rimaykurqa, nispa: qhaway, sutimanta waqyarqani Bezalelta, Uripa churinta, Hurpa wawanta, Judá ayllumanta. Chaymanta huntachirqani payta Diospa yuyaynin yachaywan, hamut'aywan, yachaywanpas, tukuy llank'aypi yuyaypaq, ruranapaq, quriwanqa llank'anapaq, qullqiwanpas, antawanpas, jacintowanpas, pukawanpas, pukawan p'uchkasqawanpas, rumimanta llank'aywanpas, qaspikunamanta karpintirupa llank'aykunamanpas, tukuy llank'aykunaman jina llank'anapaq. Chaymanta ñuqa qurqani payta, chaymanta Eliabta, Ahisamachpa churinta, Dan ayllusmanta; chaymanta tukuy yuyaysapa sunquman qurqani yuyayta; chaymanta ruwanqanku tukuy imakunata qanman kamachisqayki: testimonio karpata, chaymanta pacto arkata, chaymanta perdón tiyanakunata chaypa hawanpi, chaymanta karpapa equiponta, chaymanta altarkunata, chaymanta mesata chaymanta tukuy chaypa vasijasninkunata, chaymanta candelabro chuyata chaymanta tukuy chaypa vasijasninkunata,

chaymanta lavacro vasijata chaymanta chaypa basenta, chaymanta Aaronpa servicio p'achankunata, chaymanta chaypa churinkunpa p'achankunata ñuqapaq sacerdote kanapaq, chaymanta unción aceiteta, chaymanta santo composicionpa sahumerionta; tukuy imakunaman jina ñuqa qanman kamachisqayki, ruwanqanku. Hinaspa Apu rimanakurqa Moisesman, nispa: Hinaspa qam kamachiy Israelpa churinkunaman, nispa: Rikuychik, hinaspa ñuqap samay punchawniyta waqaychanqichik; unanchawmi ñuqapura hinaspa qankunapi qankunapa mirayninkunaman, yachanqichikupaq imaraykuchus ñuqam kani Apu yupaychasqaykichik. Chaymanta qankunaqa waqaychanqankichis sabbadukunata, imaraykuchus kayqa santo kanmi Apupaq qankunapaq, chay q’añuchaq chayta wañuywanmi wañuchisqa kanqa, tukuy mayqin ruranqa chaypi llamkayta, chinkachisqa kanqa chay alma chawpimanta runakuna paymanta. Suqta p'unchaykunapi llank'aykunata ruwakunqui, ichaqa qanchis kaq p'unchaypitaq samana p'unchay, samaykuy ch'uya Apupaq, tukuy pi llank'ayta ruwanqa qanchis kaq p'unchaypitaq wañuchisqa kanqa. Chaymanta Israelpa churinkuna samay punchawkunata waqaychankuqa, paykunapa mirayninkunapi ruwanapaq; Wiñay pachapaq hatun tantakuyqa ñuqapi chaymanta Israelpa churinkunapi kanqa, ñuqapi wiñay pachapaq señalmi; imaraykuchus suqta punchawkunapi Apuqa hanaq pachata chaymanta kay pachata ruwarqa, chaymanta qanchis kaq punchawpi samarqa, chaymanta samarqa. Chaymanta qurqa Moisésman, mayqinchus samarqachirqa rimaspa payman Sinaí

urqupi, iskay rumimanta tablakunata marturiypa, qillqasqakunata Dyuspa rikch'aqninwan.

32

Chaymanta runakunaqa rikushpa, imaraykuchus Moisés unaychasharqa urqumanta uraykuyta, runakunaqa Aarónpa hawanpi huñurikurqa, chaymanta payman ninku: Hatariy, chaymanta ñuqaykuman apukunata ruway, mayqinkunachus ñuqaykumanta ñawpaqman purinqaku, imaraykuchus kay Moisés, kay runaqa mayqinchus ñuqaykuta Egiptopa allpanmanta lluqsichirqa, mana yachanchikchu imata payman tukurqan. Chaymanta Aarón paykunaman nin: Qichuriy quri rinrinkunata warmiykichispa chaymanta ususykichispa rinrinkunamanta, hinaspa apamuy ñuqaman. Hinaspa tukuy runakuna quri ninrinkunata ninrinkunamanta qhichurqanku, hinaspa Aaronman apamurqanku. Hinaspa chaskisqa makikunamanta paykunapa, hinaspa rurasqa chaykunata grafipipi, hinaspa rurasqa chaykunata uwiha chawpisqata. Hinaspa nisqa: Kaykunam diosesniykikuna, Israel, mayqinkunam wichaykamusqayki Egiptopa allpanmanta. Chaymanta rikuspam, Aaron ruwaran altarta ñawpaqninpi paypa, chaymanta willaran Aaron nispa: Raymi Apuq paqa. Chaymanta paqariy paqarin punchaw llapan rupay haywakuna wichayachirqa, chaymanta salvación haywata apachirqa; chaymanta runakuna mikuyta upuytatawan tiyarirqanku, chaymanta pukllayta sayarirqanku. Hinaspa Apu Moisesman

rimakurqa, nispa: Puriykuy utqhaylla, uraykamuy kaymanmanta, imaraykuchus huchallikusqa runakuna qampa, mayqinkunata lluqsichirqanki Egipto allpamanta. Transgredirqanku utqaylla ñanmanta, mayqantachus kamachirqayki paykuna. Ruwarqanku kikinkunapaq uywata, chaymanta adorarqanku payta, chaymanta sacrificarqanku payta, chaymanta nirqanku: Kaykunam diosesniykikuna, Israel, maykunachus wichaycharqankiku Egiptopa allpanmanta. Chaymanta kunan saqiway, phiñasqa kaspa phiñaywan paykunaman chinkachisaq paykunata, chaymanta qanta hatun llaqtaman tukuchisaq. Chaymanta Moisés mañakurqa Apu Diospa ñawpaqninpi, hinaspa nirqa: ¿Imaraykutaq, Señor, phiñakunkichu piñaywan runaykiman, maykunatachus lluqsichirqanki Egipto allpamanta hatun kallpawan, hinaspa hatun paqariq brazoykiwan? Ama hayk'aqpas Egiptumanta runakunaqa ninkuman ninakuspa: Millay kaywan paykuna pusarqan wañuchinapaq urqukunapi, chaymanta paykuna chinkachinankupaq kay allpamanta. Qampa phiñaykimanta sayanki, hinaspa qampa runakunapa millay ruwayninmanta khuyapayakuq kay, yuyarispa Abrahamta, Isaacta, Jacobta, qampa serviykukunata, paykunaman qam kikinmanta jurarqanki, hinaspa paykunaman rimaspa nirqanki: qankunapa muhuykita mirachisaq hanaq pachapa quyllurkunahina achkayninwan; hinaspa tukuy kay allpata, mayqintataq nirqanki quykunaykipaq paykunaman, paykunaqa chayta hap'inqaku wiñaypaq. Hinaspa Apu propiciado karqan paypaq ayllunta waqaychananpaq. Chaymanta Moisés kutirimuspa, urquymanta uraykurqan; chaymanta iskay rumi tablakuna

rikuchiypa paypa makikunapi karqan, rumi tablakuna qillqasqa iskaynin ladunkunapi, kay ladumanta chay ladumantapas qillqasqa karqan; chaymanta chay tablakuna Diospa ruwaynin karqan, chaymanta chay qillqay Diospa qillqaynin karqan taqasqa tablakunapi. Hinaspa Josué runap qapariqkunap kunkanmanta uyarispa, Moisésman ninmi: Maqanakuypa kunkanta campamentopi uyarini. Chaymanta nin: Mana kanchu kallpayuq qallariqkunaq kunkankuchu, nitaq atipasqa qallariqkunaq kunkankuchu, ichaqa vinuwan qallariqkunaq kunkankutam nuqa uyarini. Hinaspa campamentoman asuykachkaqtinmi, uyata rikun hinaspa tusuykunata; hinaspa phiñasqa kaspa piñaywan Moisés iskay tablakunata makinkumanta wikch'urqan, hinaspa paykunata urqurayku p'akichirqan; hinaspa uyata mayqintataq ruwarqanku hap'ispa, payta ninapi rupharqan, hinaspa payta llañu kutichirqan, hinaspa payta yakurayku ch'iqchirqan, hinaspa chayta Israelpa churinkunata upyachirqan. Hinaspa Moisés Aaronman nirqa: ¿Imataq kay llaqta qamman ruwarqa, imaraykuchus hatun huchata pakunaman apamurqanki? Hinaspa Aaron nirqa Moisesman: Ama phiñakuychu, apu; qam riki yachankichu kay runakunapa phiñayninta. Ninku paykunaqa ñuqaman: Ruway ñuqaykupaq dioskunata, chaykunaqa ñawpaqman purinkuqa ñuqaykuq, chayrayku kay Moisés, kay runaq, payqa lluqsichirqa ñuqaykuta Egiptomanta, mana yachanchikchu imataq tukurqa payman. Chaymanta nirqani paykunaman: Sichus pipas quri adornokunasniyuq kanman, qichurqaychis. Chaymanta qurqanku ñuqaman, chaymanta wikch'urqani ninamanqa, chaymanta kay uywachakuna lluqsirqa. Chaymanta Moisés

rikuspanmi runataqa chinkasqaña kasqanta, imaraykuchus Aarónmi paykunata chinkachisqa karqan paykunapa awqankunapaq asipayananpaq, hinaspa Moisés sayarirqanmi campamentopa punkupi, hinaspa nirqan: ¿Pitaq Apunchikman? Pay ñuqaman risun. Chayrayku llapa Leví churinkuna payman tantarikurqanku. Chaymanta paykunaman nin: Kay imakuna nin Apu Dios Israel: Churaykunachiy sapa kaq kikin ispadan musquy pataman, chaymanta pasaykunachiy, chaymanta kutiykuykunachiy punkumanta punkuman campamento ukhupi, chaymanta wañuchiykunachiy sapa kaq wawqin paymanta, chaymanta sapa kaq qayllan paymanta, chaymanta sapa kaq aswan qaylla paymanta. Chaymanta Levipa churinkuna ruwanku imayna Moisés paykuna ninku, chaymanta chay punchawpi runakuna urmaranku kimsa waranqa qharikuna. Chaymanta Moisés nirqan paykunaman: Hunt'achirqankichis makiykichista kunan p'unchay Apunchikman, sapa qhari wawanpi utaq wawqinpi paypa, bendición qankunaman qusqa kanaykichispaq. Hinaspa paqarinmantataq Moisés runaman nirqa: Qamkuna hatun huchata huchallirqankichis, kunanqa Diosman wichaykamusaq qamkunapa huchaykichismanta pampachayta ruwanapaq. Kutirimuran chaymanta Moisés Apuman, hinaspa nirqan: Mañakuyki, Apu, kay llaqtaqa hatun huchata huchallirqan, hinaspa paykunapaq qori dioskunata ruwarqanku. Chaymanta kunan sichus chiqamanta paykunapa huchankuta pampachanki, pampachay; ichaqa mana chayqa, pichuway ñuqata qampa qillqasqayki libromanta. Chaymanta Apu nirqa Moisésman: Sichus pi huchallirqa ñawpaqniypi, pichaykusaq

payta noqaq libromanta. Kunan ichaqa riy, uraykuy, chaymanta kay runakunata pusay chay sitioman mayqintataq qamman nirqani; qhawariy ñuqap willayniy ñawpaqeykiman ñawpaqta risqa; chaymanta mayqin p'unchaypichus watukusaq, paykuna pataman paykuna huchankuta apachisaq. Chaymanta Apuqa maqarqa runakunta chay waka uywa ruwayninmanta imachus Aarón ruwarqa.

33

Chaymanta Apu Moisésman nirqa: Ñawpaqman puriy, wichay kaypi qamwan qampa runakuna, maykunata Egipto allpamanta hurqumurqanki, allpaman mayqintataq Abrahamman, Isaacman, Jacobman muchurqani, nispa: Qamkunapa muhuykiman chayta qusaq. Chaymanta ñuqap willaqniyuqta qampa ñawpaqinman kachasaq; chaymanta paymi Amorreota, Heteota, Ferezeota, Gergeseota, Heveota, Jebusseota, Canaaneotapas qarqunqa. Chaymanta yaykuchisqayki qanta allpa leche chaymanta miel phawaqman, mana imaraykuchus mana wicharisaq qanwan, kay runakuna sinqa-qallu qam kayrayku, chaypaq mana tukuchisqayki qanta ñanpi. Chaymanta runakuna kay millay simita uyarispa, llakikuywan llakikurqanku. Hinaspa Apu nirqa Israelpa churinkunaman: Qankunaqa sunk’a muyuq runakuna kanki. Rikuychik, ama huk t’akaytataq apachisaq ñuqa qankuna pataman, hinaspa tukuchasaq qankunata. Kunanqa, chayrayku qichuriy qankunapa yuyayniykichikpa p’achankunata, hinaspa kay

pachata, hinaspa rikuchisaq qanman mayqinkunata ruwasaq qanman. Chaymanta Israel churinkuna paykunapa adornokunatawan p'achakunatawan urqurqanku Horeb urqumanta. Chaymanta Moisés carpanta hap'ispa, campamentomanta hawapi churarqan, campamentomanta karupi, chaymanta Testimoniopa Carpan sutiyarqan, chaymanta tukuy Señorta maskaqkuna campamentomanta hawapi kaq carpaman lloqsirqanku. Imaraykuchus chaymanta yaykuchkaqtin karqan Moisés carpa ukhumanmi campamento hawapi, tukuy runakunaqa sayarqarqan qhawachkaspa, sapakama punkukunapi carpa paypaq, chaymanta qhawachkarqanku Moisés ripuchkaqtin payta yaykuyta carpa ukhumanmi hastamanmi. Moisés carpaman yaykuptinqa, phuyu sutunqa uraykuran, carpa punkupi sayaran, Moisésman rimaran; Moisésman rimaran. Chaymanta tukuy runakuna rikurqanku phuyu sutunata sayasqata karpapa punkun patapi; chaymanta sayarispa, tukuy runakuna, sapa runa muchukurqanku paypaq karpapa punkunmanta. Hinaspa Apu rimarka Moisésman uya uyaman, imaynatas pipas rimarinqa paypa kikin amigonman, hinaspa kutirirqa campamentoman, ichaqa yanapaq Josué, Nunpa churin, mana llojsirqachu carpamanta. Hinaspa Moisés nirqa Apunchikman: Qhaway, qam ñuqaman ninki, wichaykachiy kay llaqtata, qam ichaqa mana rikuchiwankichu ñuqaman pitaq kachapuwanki ñuqawan, qam ichaqa ñuqaman nirqanki, Riqsini qanta tukuymanta, hinaspa yupaychayta charqanki ñuqamanta. Sichus taripasqayki chayrayku ñawpaqeykipi, rikuchiy ñuqaman qanmanta kikiykita sut'imanta, rikuway qanta, chaynapi kanay taripasqa

chayrayku ñawpaqeykipi, chaymanta yachanapaq chaymi runakuna qanpa kay llaqta hatun kay. Hinaspa paymi nin: Ñuqam ñawpaqniykipi risaq, samarachisqaykitaq. Chaymanta paymanqa nin: Sichus mana qan kikin kuska purinki chayqa, ama ñuqata kaymanmanta pusawaychu. Chaymanta ¿imaynatataq riqsisqa kanqa cheqaqtapas, tarikurqanitaq allin qawayta qampa qayllaykimanta ñuqapas chaymanta runaykipas, manachu otaq qam ñuqaykuwan kuska purispayki? Chaymanta noqapas chaymanta qampa runakunapas yupaychasqa kanchik tukuy nacionkunamanta, mayqinchus kay pachapi kanku. Hinaspa Apu nirqa Moisésman: Kay simita mayqan nirqanki qanman ruwasaq, imaraykuchus ñawpaqniypi allin kayta tarirqanki, hinaspa tukuymanta aswan qanta riqsini. Chaymanta nin: Rikuchiy ñuqaman kikiykita. Hinaspa nirqa: Ñuqa pasasaq ñawpaq qampa noqaq gloriaywanqa, hinaspa wajyasaq noqaq sutiywan, Apu, ñawpaqniykipi, hinaspa khuyapayasaq mayqinchus khuyapayani, hinaspa llakipayasaq mayqinchus llakipayani. Chaymanta nirqa: Mana atinqachu ñawiypa qhawariyta, imaraykuchus mana ima runapis ñawiypa qhawan hinaspa kawsanqa. Hinaspa Apu nirqa: Qhaway, huk sitio kanmi noqapaq, qamqa sayakunki qaqa patapi; Hayka pachachus noqaq gloria pasaptin, hinaspa qamta churasaq qaqaq t'oqonman, hinaspa qataykusaq noqaq makiywanmi qampa pataykim, ñuqa pasaykukama. Chaymanta ñuqa makita qichwamusaq, chaymanta chaypachapi ñuqap qhipankunata qawanki, ichaqa ñuqap uyanqa mana qanman rikukunqachu.

34

Chaymanta Apu Moisésman nirqa: T'aqay qamrayku ishkay rumi tablakunata ñawpaqkuna hina, hinaspa wichay nuqaman urquman. Qillqasaqmi tablakunap hawanpi chay rimaykuna mayqinkuna ñawpaq tablakunapi karqa, mayqinkunata t'aqarqanki. Hinaspa tukuy wakichisqa kay paqarisimanpaq, hinaspa wichaykunki Siná urqu pataman, hinaspa sayarikunki ñuqapaq chaypi urquq puntanpi. Chaymanta mana pipas wichaykunchu qamwan, mana ima rikukunchu tukuy urqupi, chaymanta uwijasqa wakasqa ama mich’ukunchu chay urqu qayllanpi. Hinaspa t'aqsarqan iskay rumi tablakunata, ñawpaq kaqkuna hina, hinaspa Moisés paqariyuspa wichayarqan Sinaí urquman, Apunchik payta kamachisqan hina, hinaspa Moisés iskay rumi tablakunata haparqan. Hinaspa Apu uraykurqa phuyu ukhupi, hinaspa paywan sayarirqa chaypi, hinaspa waqyarqa Apuq sutinta. Hinaspa Apu pasarqan paypa ñawpaqninpi, hinaspa Apu Dios waqyarqan llakikuq hinaspa khuyakuq, suyakuq hinaspa achka khuyayuq hinaspa chiqaq, hinaspa allin kayta waqaychaspa hinaspa khuyayta waranqakunaman, qichuspa mana kamachikuy nisqakunata hinaspa mana allin kaykunata hinaspa huchakunata, hinaspa mana chuyachankuchu huchayuqta, apaspa taytakunaq mana kamachikuy nisqankunata wawakunaman hinaspa wawakunaq wawakunaman kimsa ñiqinman hinaspa tawa ñiqinman mirayninman. Hinaspa Moisés usqhaylla kunkayta kumuykuspa allpaman muchakurqa; hinaspa nirqa: sichus tarikurqani allin

kayta qampa ñawpaqiykipi, Apuymi ñuqaykuwan purinanpaq; runakuna sinchi kunka kasqankurayku, hinaspa qam qichawanki ñuqaykupa huchanchista, hinaspa ñuqaykupa mana kamachikuy kayninta, hinaspa qampaq kanchik. Chaymanta Apu nirqa Moisésman: Qhaway, ñuqa churani qamman huk tantakuy tukuy qampa runakunapa ñawpaqenpi, ruwasaq sumaq kaq imakunata, mayqinkunachus mana tukurqanchu tukuy kay pachapi, chaymanta tukuy nacionkunapi; chaymanta tukuy runakuna rikanqanku, mayqinkunapi kanki qam, Apupa ruwayninta, imaraykuchus admirakuypaq kanku, mayqinkunata ñuqa ruwasaq qamman. Qhaway qam tukuy mayqinkunata ñuqa kamachikuyki qamman. Rikuy, ñuqa qarquni ñawpaq ñawinkichismanta Amorreonata, chaymanta Canaaneonata, chaymanta Ferezeonata, chaymanta Heteonata, chaymanta Heveonata, chaymanta Gergeseota, chaymanta Jebuseota. Qhaway kikinmanta, ama hayk'aqpas tratuta churankichu allpa patapi tiyakuqkunawan, maymanchus yaykukanki, ama qanman urmaychina tukupunqachu qankunapi. Paykunapa altar-kuna-ta urmachikunki, paykunapa pilar-kuna-ta p'akichikunki, paykunapa arboleda-kuna-ta k'utuchikunki, paykunapa dios-kunapa tallasqa siq'i-kuna-ta ninapi ruphaychikunki. Ama yupaychanqakuchu huk dioskunata, chayrayku Apu Dios, phiñakuq sutiyuq, phiñakuq Dios kachkan. Ama hayk'aqpas churankichu tratota chay allpapi tiyakuqkunawan, hinaspa paykunaqa qhawarikunqaku paykunapa diosninkunapa qhipanpi, hinaspa haywarinqaku paykunapa diosninkunaman, hinaspa waqyanqankiku qanta, hinaspa qanqa mikunkiman

paykunamanta, hinaspa qanqa hurqunkiman paykunapa ususinkunamanta qanpa churiykikunapaq, hinaspa qanpa ususiykikunamanta qunkiman paykunapa churinkunaman, hinaspa qanpa ususiykikunaqa qhawarikunqaku paykunapa diosninkunapa qhipanpi, hinaspa qanpa churiykikunaqa qhawarikunqaku paykunapa diosninkunapa qhipanpi. Chaymanta ch'iqchisqa dioskunata mana qampaqqa ruranki. Chaymanta raymi mana llasaq t'antap waqaychanki, qanchis p'unchawkuna mikhukunki mana llasaq t'anta, imaynan kamachisqayki, pacha killa musuqpa ukhupi, chaymi killa musuqpa ukhupi lluqsirqanki Egiptomanta. Tukuy qhawaypa kichkaqkuna, ñuqapaq qharikuna kanku, tukuy punta yuraq uywa cría, chaymanta punta yuraq uwija. Chaymanta asnu paway wawanta qispichiwanki uwihawan; ichaqa mana qispichiptiykiqa chanintataq quwanki. Llapa ñawpaq yuraq churiykikunata qispichinanki; mana ch'usaqchu ñawpaqniypi rikurinki. Suqta p'unchaykunapi llank'anki, ichaqa qanchis kaq p'unchaypitaq samarinki; tarpuypi, cosechapipas samay. Chaymanta raymi simanakunamanta rurawanki ñuqapaq, qallariy trigo michiymanta, chaymanta raymi huñunakuymanta chawpi watapi. Kimsa kutikuna watapi rikukunqa llapa qhariykikuna Apu Dios Israelpa ñawpaqninpi. Imaraykuchus ñuqa llaqtakunata qampa ñawipaq qarqusaq, chaymanta ñuqa qampa saywakunata hatunchisaq, mana pipas qampa allpata munakusunqachu, imaraykuchus qam wichaykunki rikukunaykipaq Apu Diosniykipa ñawpaqenpi, kimsa kutita sapa wata. Ama qanqa ushunanki p'unchaw t'impuchisqa tanta patapi yawar ñuqap sahumeriokunamanta, chaymanta ama

puñunqachu tutamanta pascua raymip haywaykuna. Qanpa allpapi punta rurukunata Apunchik Diospa wasinman churanki, mana uywata mamanpa ñuñunpi t'impunki. Hinaspa Apu nirqa Moisésman: Qillqay qampaq kay rimaykuna, kay simikunamanta ruwani qampaq tantakuyta, hinaspa Israelwan. Chaymanta Moisés karqan chaypi Apuq ñawpaqninpi tawa chunka p'unchawkuna, chaymanta tawa chunka tutakuna, t'antata mana mikurqan, chaymanta yakuta mana upyarqan, chaymanta qillqarqan tablaskunapi kay rimaykunata allianchaq, chunka rimaykunata. Imaynatachus Moisés urqumanta uraykuchkarqan, iskay tablakuna makikunapi kashaspa, urqumanta uraykuchkaptin, Moisés mana yachachkarqanchu uyanpa llimp'inpa rikuynin glorificasqa kasqanta Paywan rimarqaptin. Chaymanta Aarón rikurqa chaymanta tukuy kuraq runakuna Israelmanta Moisésta, chaymanta k'anchaysapa karqa rikuynin llimp'imanta uyanmanta paymanta. Chaymanta manchakurqanku paywan qayllaykuyta. Hinaspa Moisés paykunata waqyarqa, hinaspa Aarón hinaspa tantanakuypa tukuy kamachiqkuna payman kutirirqanku, hinaspa Moisés paykunaman rimarqa. Chaymanta kay imakuna qhipaman paykaman achhuykamusqaku tukuy Israelpa churikuna. Chaymanta paykuna kamachirqa tukuy imatachus Apu payman kamachirqa Sinaí urqupi. Chaymanta, imaraykuchus samarichirqa rimayta paykunaman, churarqa uyanpi qatayta. Hayk'aq Moisés Apuq ñawpaqninpi paywanqa rimanapaq yaykuchkaqtin, qataykuna qichurqakun lluqsiykama, chaymanta lluqsispaqa, llapa Israel churikunaman Apu payman kamachisqanta rimakun. Chaymanta Israelpa

churinkuna rikurqanku Moiséspa uyantan, k'anchayachisqa kasqanta; chaymanta Moisés churakurqan qatayta kikinpa uyantan patapi, yaykumunananankama rimanankupaq paywan.

35

Hinaspa Moisés tantachirqa tukuy tantakuyta Israelpa churikunamanta, hinaspa nirqa: Kaykunam rimaykuna maykunata Apunchik nirqa ruwananpaq paykunata. Suqta p'unchaykunapi llank'aykunata ruwakunqanki, ichaqa qanchis ñiqin p'unchaypiqa samaykuy kanqa, k'uchu, sabadokuna, Apupaq samaykuy; tukuy runa llank'ayta chaypi ruwaqqa wañuchun. Mana ruraphankichischu ninata tukuy wasiykichispi samay p'unchaykuna p'unchaypi, ñuqa Apu. Hinaspa Moisés nirqa tukuy Israelpa churikunapa tantakuyninman, nispa: Kay simiymi, chayta Apu kamachirqa, nispa: Qankunamanta kikinmanta haywayta Apupaq hurquchiy; tukuy sonqonwan munaq apamunqaku qallariy haywakunata Apupaq: qorita, qollqeta, antata, jacinto ukhuta, puka kunata, puka colorta iskay kutita puchkasqata, llimpu awasqata, cabra chukchata, carnero qarakunata puka tintasqata, jacinto qarakunata, mana ismuyuq kaspikunata, sardio rumikunata, rumikunata tukuchiykunapaq hombreraman hinaspa suni p'achaman. Chaymanta tukuy yachaysapa sonqoyoq qankunapi kaqkuna, shamuspanku rurachunku tukuy imakunata Apu kamachisqanta: Carpata, chaymanta cortinasta, chaymanta qatapakunata, chaymanta cortinasta, chaymanta trancakunata,

chaymanta columnakunata, chaymanta testimoniopa arcanta, chaymanta apay caspikunanta, chaymanta propiciatorioninta, chaymanta velonta, chaymanta mesata chaymanta tukuy vasijaskunanta, chaymanta k'anchaypa candelabroninta chaymanta tukuy vasijaskunanta, chaymanta altarta chaymanta tukuy vasijaskunanta, chaymanta Aaronpa sacerdotepa sagrado p'achankunanta, chaymanta p'achankunata maypichus sirvinqaku chaykunapi, chaymanta tunicakunata Aaronpa churinkunapaq sacerdociomanta, chaymanta chawpiy aceitenta, chaymanta q'apay sahumerio nisqata. Chaymanta tukuy Israel wawakunap tantakuynin Moisésmanta lluqsirqa. Hinaspa apamurqanku sapa runa, mayqinkunata sonqonku aparqan, hinaspa mayqinkunaman almankuman rikurirqan, haywayta, hinaspa apamurqanku haywayta Apunchikman tukuy ruwaykunaman karpapa rikuchiypa, hinaspa tukuy llamkayninkuman, hinaspa tukuy p'achankuman yupaychasqapa. Chaymanta qharikunaqa warmikunamanta apamurqanku, tukuy pikunachus yuyayninpi allin karqan, apamurqanku sillukuna, chaymanta ninri arinkuna, chaymanta siwikuna, chaymanta chukcha watanakuna, chaymanta maki watanakuna, tukuy quri imakunapas. Hinaspa tukuy hayk'akuna quri haywarikunata Apunchikman apamurqanku, hinaspa pipas llimphu away-t’anta tarikurqan, hinaspa ankas yana-azul qarata, hinaspa uwiha qarakunata puka t’iñisqa apamurqanku. Chaymanta tukuy apaqkuna haywayta apamurqanku qullqita, antata ima, haywaykuna Apunchikpaq, chaymanta pipas tarikurqan q'ara maderakunata mana ismuyuqta, tukuy wakichiy llank'aykunapaq apamurqanku.

Chaymanta tukuy yuyaysapa warmi yuyaywan makikunawan puchkayta yachaspa, apamurqanku puchkasqakunata: azul ñawita, kulli ñawita, puka ñawita, chaymanta sumaq llimphu ñawita. Chaymanta tukuy warmikunaqa, maykunamanchus yachaywan sunqunkupi rikukurqan, cabrakunapa millmankuta phuskurqanku. Hinaspa kamachiqkuna esmeralda rumikunata apamurqanku, hinaspa huntay rumikunata efodpaq, hinaspa pechopaq churanaman, hinaspa composicionkunata, hinaspa churanapaq aceitepaq, hinaspa sahumeriopa composicionninman. Chaymanta tukuy qhari chaymanta warmi, mayqinkunapa yuyaynin apamurqan paykunata yaykuspa ruwanaykupaq tukuy llank'aykunata, hayk'a kamachirqan Apu ruwanaykupaq paykunata Moisés nisqawan, apamurqanku Israelpa churikuna, haywarikuyta Apupaq. Hinaspa Moisés nirqa Israelpa churinkunaman: Qhaway, Dios sutimanta waqyarqan Bezalelta, Uripa churinta, Hurpa churinta, Judapa ayllusmanta, hinaspa payta huntachirqa espíritu divino yachaywan hinaspa hamut'aywan, hinaspa tukuy yachayniyuq, diseñananpaq tukuy ruwaykunata artesaníapa, ruwananpaq qoritawan qolqetawan hinaspa broncetatawan, hinaspa k'uchununpaq rumitawan, hinaspa llank'ananpaq q'erotawan, hinaspa ruwananpaq tukuy llank'aypi yachaywan. Hinaspa ñawpaqman purichiyta qurqa yuyaypi payman ima, hinaspa Eliabman Ahisamakpa churinman, Dan ayllupi; Hinaspa huntachirqa paykunata yachaywan, hamutaywan, yuyaywan, tukuy hamutanankupaq ruranapaq llank'aykunata yupaychasqamanta, hinaspa away rurakunata hinaspa k'irikuy rurakunata awanapaq pukawan, hinaspa llimphu awaywan,

ruranankupaq tukuy llank'ayta kamachiq ruraymanta, imaymana ruraymanta.

36

Chaymanta Bezalel, Eliab chaymanta tukuy yuyaypi yachaysapa runakunam ruwasqaku, mayqankunamanchus yachay chaymanta yachay qusqa karqa paykuna ukhupi, hamut'anapaq ruranapaq tukuy llank'aykunata, yupaychasqa kamachikuykunaman hina, tukuy imapas Apu kamachisqanman hina. Chaymanta Moisés waqyarqa Bezalel-ta, Eliab-ta, chaymanta llapa yachay-yuq-kuna-ta, pi-kuna-man Dios yachay-ta sonqo-pi qorqa, chaymanta llapa munay-manta munaq-kuna-ta ruway-kuna-man hamuyta, chayrayku chay-kuna-ta tukuchinapaq. Hinaspa Moisésmanta hap'irqanku tukuy haywariykunata, maykunatachus Israel churikuna apamurqanku tukuy yupaychasqap llank'aykunata ruwanakunapaq, hinaspa paykuna chaskirqankuraqmi paqarin apaqkunamanta haywasqakunata. Chaymanta chayamurqanku tukuy yachaqkuna sagradoq llamkaykunata ruwaqkuna, sapakama paypaq llamkayninta, chayta ruwachirqanku paykuna. Chaymanta nirqa Moisésman, imaraykuchus runakuna achka apaykamun kamachisqakunaman hina, mayqan ruwanakuna Apu kamachirqa ruwananpaq. Chaymanta Moisés kamachirqa, chaymanta willakurqa campamento ukhupi nirqaspa: Qhari chaymanta warmi ama ñaqa llank'anankuchu sagrado kaqpa punta rurukunapaq.

Chaymanta runakuna hark'asqa karqanku wak kuti haywariymanta. Chaymanta llank'aykuna paykunapaq allin karqan ruwana ruwanapaq, chaymanta saqirparqanku. Chaymanta tukuy yachaysapa llank'aqkunaqa ruwarqanku sagradu much'ay p'achakunata, chaykunam karqa Aaron sacerdotepaq, imaynatas Apu Dios Moisésman kamachisqanman hina. Chaymanta payta ruwarqa rikrapi churanata quriqamanta, hinaspa anqas azulmanta, hinaspa muru kuyllurpamanta, hinaspa puka k'illimsqamanta, hinaspa sumaq llimphu k'uyusqa awaymanta; chaymanta t'iqasqa karqanku quri raphikuna chukchahina, chaynapi awasqa kananpaq anqas azulwan, hinaspa muru kuyllurpawan, hinaspa puka allinta k'illimsqawan, hinaspa sumaq llimphu k'uyusqa awaywan; away llamk'ayta ruwarqanku chayta; rikrapi churanakuna tantachiq iskaynin ladomanta, away llamk'ay huk hukninman tinkusqa kikinmanta. Paypa rurasqanku chayta paypa rurasqanman hina, quripa, anqas azulpa, muru kuyllurpa, puka k'illimpi q'uwisqapa, allin llimphu llawt'asqapa, imayna Apu kamachirqa Moisésman; chaymanta rurasqanku iskay rumitapas esmeraldapa tantachisqa hinaspa muyurikusqa quriwan, qillqasqa hinaspa kuchusqa qillqana sellupa hina Israelpa churinkunapa sutinkunamanta; chaymanta churarqa chaykunata efodpa rikrankunapi, rumikuna yuyarinapaq Israelpa churinkunapa, imayna Apu kamachirqa Moisésman. Chaymanta ruwarqanku pecherata, away ruray imaymana efodpa rurayninman hina, quriqamanta, anqas azulmanta, kulli pukamanta, puka colorqamanta k'uyusqa, chaymanta llimphu awasqamanta k'uyusqa; tawa k'uchuyuq iskay kuti ruwarqanku

pecherata; huk jatun k'apayta suni karqa, chaymanta huk jatun k'apayta kinray karqa iskay kuti. Hinaspa paypipas rumikuna churasqa tawa sirukunayuq away awaykusqa karqan; rumi siru, sardio hinaspa topacio hinaspa esmeralda, chay huk ñiqin siru; hinaspa iskay ñiqin siru, carbunclo hinaspa zafiro hinaspa jaspe; hinaspa kimsa ñiqin siru, ligurio hinaspa ágata hinaspa amatista; hinaspa tawa ñiqin siru, crisolito hinaspa berilo hinaspa ónice qoriwanmuyurikusqa, hinaspa qoriwanwatayasqa. Chaymanta rumikunaqa karqanku Israelpa churinkunapa chunka iskayniyuq sutikunamanta, paykuna sutikunamanta sellokunapaq qillqasqa, sapa kaq paypaq kikin sutimanta chunka iskayniyuq ayllukuna. Chaymanta ruwarqanku chay pechopaq krussukunata tantachisqata, trenzasqa llank'ayta, quri ch'uyamanta. Hinaspa ruwarqanku iskay qoriq rikrapi churanakuna, hinaspa iskay qoriq siwikuna, hinaspa churarqanku chay iskay qoriq siwikunata iskaynin qallariykunapi chay pechopi churanapataq. Hinaspa churarqanku quri trenzakunata siqsikunapi pechera qipikunapa iskay ladukunapi; hinaspa iskay trenzakunata iskay tinkuykunaman. Chaymanta churarqanku iskay huch'uy escudokunamanqa; chaymanta churarqanku efodpa rikrankunamanqa ñawpaqninmanqa qhipanmanta. Chaymanta iskay quri siwiskunata ruwarqanku, chaymanta churarqanku iskay k'aspapi pechera tukukuyninpi, chaymanta efodpa qhipanpa tukukuyninpi ukhupi. Chaymanta iskay quri siwiskunata ruwarqanku, chaymanta churarqanku iskay rikrankunapi efodpa urayninpi paypa ñawpaqenpi tinkuypi hanaqninpi efodpa away llankayninpa. Chaymanta pecherata

watasqarqanku paypa siwiskunamanta efodpa siwiskunaman, anqas azulwan huk'uchasqa, efodpa awaynimpi k'askasqa, mana pechera efodmanta kacharikunanpaq, imaynan Apu Moysesman kamachirqan. Hinaspaqa ruwarqanku unchuta efod ukhunpi, away ruwasqa, tukuy anqas; unchupa siminkuna chawpipi away ruwasqa mayuykusqa, kantuyuq muyuntin siminkuna mana p'akikunapaq; Hinaspaqa ruwarqanku unchupa k'uchunpi uraypi imayna t'ikarisqa granada hina granadasta, anqasmanta, kulli murumanta, puka muru p'uchkasqamanta, lino sumaq k'uyusqamanta. Chaymanta quri kanpanasta ruwasqaku, chaymanta kanpanasta churasqaku unkuq k’intinpi muyuriqpi granadakunaq chawpinpi; quri kanpana chaymanta granada unkuq k’intinpi muyuriqpi, sirvinankupaq, imaynan Apu Moisesman kamachiwarqan. Chaymanta ruwarqanku tunicallakunata llimphu linomanta, away ruwasqa, Aarónpaq chaymanta paypa churinkunapaq, chaymanta turbantillakunata linomanta, chaymanta turbanta linomanta, chaymanta chakipa pachankunata lino k’uyusqamanta, chaymanta watanakunankuta linomanta chaymanta anqasmanta chaymanta kullimanta chaymanta puka p’uchusqamanta, bordador ruwasqa, imayna Apunchik Moisésta kamachirqa. Chaymanta ruwarqanku quri laminata, quri laminata, rakisqa kaqta yupaychasqa kaqmanta, ch'uya qurimanta; chaymanta qillqarqa paypaq patanpi qillqasqakunata takasqa kaqta, sillu hina, Yupaychasqa Apunchiqpaq; Chaymanta churarqanku ankas waskapi, chayrayku churakusqa kananpaq llawt'upi patanmanta, chay rikch'ayniyuqta kamachirqa Apunchiq Muysista.

37

Chaymanta karpapaq chunka cortinasta ruwarkurqanku; pusaq chunka iskayniyuq codosta suni karqa huk cortinaq; tukuy cortinaskunapaq kikin karqa; chaymanta tawa codosta kinray karqa huk cortinaq. Hinaspa ruwarqanku cortinata anqas azulmanta, hinaspa lila pukamanta, hinaspa k'illimsqa pukamanta, hinaspa k'uyusqa sumaq llimphumanta, away ruway querubinkunawan; hinaspa churarqanku chayta tawa hark'anakunapi mana ismuyuq quriqwan qatasqakuna quriqwan; hinaspa paykunapa umankuna quri karqan, hinaspa paykunapa tiyanankuna tawa qullqi karqan. Hinaspa ruwarqanku punkupa qatunanta testigo karpapa anqasmanta, chaymanta kullimanta, chaymanta puka p’uchusqamanta, chaymanta sumaq lino k’uyusqamanta, ruway awasqa querubineswan; chaymanta paykunapa pichqa hatakunata, chaymanta argollasta; chaymanta paykunapa umankunata, chaymanta paykunapa watasqankunata quriwanmi quri qatarqanku; chaymanta paykunapa pichqa tiyapunankunaqa antamanta karqan. Chaymanta ruwarqanku kanchata Uray inti yaykuy pataman, kanchapa velakuna llimphu lino k’uyusqamanta pachak pachak hawapi; hinaspa paykunapa columnas iskay chunka, hinaspa paykunapa basekuna iskay chunka. Chaymanta chay chinchay laduman rikuq ladoqa, pachak pachak hawapi; chaymanta chay uray laduman rikuq ladoqa, pachak pachak hawapi; chaymanta paykunapa harunakunaqa iskay chunka, chaymanta paykunapa

tiksikuyninkunaqa iskay chunka. Chaymanta chay mama quchaman rikuq ladoqa qurtinakunawan pichqa chunka codokunapi; paykunapa harunakunaqa chunka, chaymanta paykunapa tiksikuyninkunaqa chunka. Chaymanta chay intilluqsimuyman rikuq ladoqa pichqa chunka codokunapi velakunawan, chunka pichqayuq codokunapi chay wasaman jina; chaymanta paykunapa harunakunaqa kimsa, chaymanta paykunapa tiksikuyninkunaqa kimsa. Chaymanta chay iskay kaq wasa hawapi kay ladumanta chay ladumanta kancha punkuman jina, qurtinakunawan chunka pichqayuq codokunapi; paykunapa harunakunaqa kimsa, chaymanta paykunapa tiksikuyninkunaqa kimsa; tukuy karpapa qurtinakunaqa llimphu llimp'imanta k'uyusqamanta. Chaymanta chay hatarisqakunapa tiksinkuna antiwamanta karqan, chaymanta chay kaskankuna qullqimanta karqan, chaymanta chay umankuna qullqiwan qatayasqa karqan, chaymanta chay hatarisqakuna qullqiwan qatayasqa karqan tukuy chay hatarisqakuna chay k'uchupa; chaymanta chay punkupa qatunan chay k'uchupa anaq'ipa ruwaynin karqan anaq'iq rurasqan azulmanta chaymanta kulli ñawimanta chaymanta puka ñawimanta p'uskasqa chaymanta sumaq llimphumanta k'uyusqa, iskay chunka codokunata chay suni, chaymanta chay hatun chaymanta chay kinray pichqa codokunata tupaq chay awakunawan chay k'uchupa; chaymanta chay hatarisqakuna paykunapa tawa chaymanta chay tiksinkuna paykunapa tawa antiwamanta, chaymanta chay kaskankuna paykunapa qullqimanta, chaymanta chay umankuna paykunapa qullqiwan qatayasqa. Chaymanta tukuy

chay kanchap taksanankunaqa muyuriqninpiqa antamanta karqan, chaymanta paykunaqa qullqiwan qatapasqa karqan. Chaymanta kayqa churakuy karpapa rikuchiypa, imayna kamachisqa karqan Moisesman, ministerio kananpaq Levitakunapa Itamar Aaron churin sacerdotepa. Chaymanta Bezalel, Uri churin, Judá ayllumanta, ruwarqa imayna Apu Moisésman kamachirqanman hina, chaymanta Eliab, Ahisamaj churin, Dan ayllumanta, paymi umaq runaqa karqa away rurasqakunata chaymanta siray rurasqakunata chaymanta imaymana rurasqakunata, awanapaq puka llanpuwan chaymanta allin llimphi awaywanpas.

38

Hinaspa Bezalel arkakta ruraran, hinaspa payta quri chuyawan ukhupi hinaspa hawapi quriyachiran; hinaspa paypaq tawa quri siwiskunata ruraran: iskay huk ladopi, hinaspa iskay iskay kaq ladopi, ancho kaspa apanapaq kaspikunapaq, chayrayku payta apananpaq paykunawan. Chaymanta payka ruwarqa llaqsay tiyanata arca hawanpi quri chuyamanta, chaymanta iskay querubimninta quriqta; huk querubta llaqsay tiyananpa huk puntanpi huk ñiqinta, chaymanta huk querubta llaqsay tiyananpa puntanpi iskay ñiqinta, llanthuykachaspa raprankunawan llaqsay tiyanata. Hinaspa ruwarqa ñawpaqpi churasqa mesata quri ch'uyamanta, hinaspa paypaqa tawa siwiskunata ch'uyanchirqa, iskay huk ladunpi, hinaspa iskay iskay kaq ladunpi, hatunkunata, chaymi wamp'unakunawan

paykuna ukhupi apanankupaq. Hinaspa arka-manta k'aspikunata, mesa-manta k'aspikunatapas ruwarqa, hinaspa quriwanmi paykunata qatarqa. Chaymanta ruwarqan mesaq yanallikunata, chaykunapas platokuna, chaymanta incienso tazakuna, chaymanta tazakuna, chaymanta chuyachiy tazakuna, maykunapi chuyachinqa paykunapi, qoriqmanta. Chaymanta ruwarqa candelabrotaqa achkiychiqta, qoritamanta, sinchi tronkonta, chaymanta ramitakunataqa iskay ladunkunamanta paymanta; paymanta ramitakunamanta yuritukunaqa paymanta ramitakunamanta yuritukunaqa lloqsimusqanku; kimsa kaymanta, chaymanta kimsa kaymanta, kikinchakusqa hukwan hukwan. Chaymanta paykunapa ninakuna, mayqinkunachus kanku puntakunapa hawanpi, almendra rikch'aqkuna paykunamanta; chaymanta churanakunapas paykunamanta, chaypaqmi kanqanku ninakuna paykunapa hawanpi; chaymanta qanchis kaq churana, mayqinchus kanku ninakuna puntanpa hawanpi, uma patapi hanaqmanta, sinchi hunt'a quri. Chaymanta qanchis ninakuna paymanta qurikuna, chaymanta paymanta hap'inakuna qurikuna, chaymanta paykunapa wañuchiq p'ukukuna qurikuna. Kay qollqewan qatawan pampachasqa karqan haytanakuna, chaymanta ruwarqan haytanaman qori siwikuna, chaymanta qorewan pampachasqa waskha t’aqsanakuna, chaymanta qorewan pampachasqa haytanakuna phawaymanta, chaymanta ruwarqan qori k’askaqkuna. Payqa ruwasqa karpamanta qorinta siwiskunata, hinaspa kanchapi siwiskunata, hinaspa siwiskunata qataykuna pañata patamanta antamanta. Payqa ruwasqa qolqemanta karpapa umunkunata, hinaspa antamanta

karpapa punkukunapa umunkunata, hinaspa kanchapa punkuta; hinaspa ruwasqa qolqemanta kuskuskunata haytanakunapaq, haytanakunapi payqa qolqewan qatayasqa chaykunata. Payqa ruwasqa karpapa takaskunata, hinaspa kanchapa takaskunata antamanta. Payqa ruwasqa antamanta haywanapaq mesata antamanta ninapi churanakunamanta, chaykunam kasqa runakuna Koremanta huñunakuywan maqanakusqankunapa. Payqa ruwasqa tukuy haywanapaq mesapa imakunata, hinaspa ninapi churananta, hinaspa tiyapunanta, hinaspa pukukunata, hinaspa aycha hapinakuna antamanta. Payqa ruwasqa haywanapaq mesapaq llikanakuy ruwayta uraypi ninapi churanamanta chaypa chawpinkama; hinaspa churasqa chaypi tawa siwiskunata tawa ladonkunamanta haywanapaq mesapa llikanakuymanta antamanta, kinraykuna kastikunapaq, chaywanmi apanankupaq haywanapaq mesata. Payqa ruwasqa chuyachina aceyteta santo, hinaspa qosñipa tantachisqanta chuyaq ruway q'aparichiqpa. Payqa ruwasqa antamanta mayllanata, hinaspa chaypa tiyapunanta antamanta rikachinakunamanta warmikunapa ayunasqankunapa, chaykunam ayunasqa karpapa punkukunapi rikuchimuypa, chay punchawpi sayarichisqanpi chay karpata. Chaymanta ruwarqan chay takchana t’uqyayta, chaynapi Moisés, Aarón, paypaq churinkuna maq’ankuta chakinkutapas t’aqsakunankupaq, paykuna yaykusqankupi testimonio carpaman, utaq hayk’aqtinkupas altar pataman sirvikunankupaq; t’aqsakurqanku chaymanta, imaynatam Señor kamachirqan Moisésman.

39

Tukuy quri, chaymi ruwasqa karqan llank'aykunaman tukuy llank'ay sagrado kaqkunamanta, tukurqan quri punta rurukunamanta, isqon iskay chunka talantukuna, chaymanta qanchis pachak iskay chunka siklukuna sagrado siklu hina; Chaymanta qullqi haywaykuna yupasqa runakunamanta tantakuymanta pachak talantukuna, chaymanta waranqa qanchis pachak qanchis chunka pichqayuq siklukuna; huk dracma sapa umapi chawpi siklumanta, sagrado siklu hina; Tukuy pasaq yupaypi iskay chunka watayuqmanta chaymanta aswan hawaman suqta chunka waranqa chunkakuna, chaymanta kinsa waranqa pichqa pachak chunka pichqayuq. Chaymanta pachak talento qolqemanta tukurqan pachak uma tullpukuna karpapaq ruwanapaq, chaymanta uma tullpukunapaq cortinaq, pachak uma tullpukuna pachak talentokunaman, huk talento sapa uma tullpuman. Chaymanta waranqa qanchis pachak qanchis chunka pichqa siqlokuna ruwarqan ganchokunapaq hatakunapaq, chaymanta qoriwanmi uma tullpukunankuta qataparqan, chaymanta paykunata sumaqcharqan. Hinaspa chay haywaykuna broncemanta qanchis chunka talentokuna, hinaspa waranqa pichqa pachak siklokuna; Hinaspa paymanta ruwarqanku chay testimonio carpapa punkun tiyapuyninkuna, hinaspa chay patio muyuriq tiyapuyninkuna, hinaspa chay patio punkun tiyapuyninkuna, hinaspa chay carpapa estacankuna, hinaspa chay patio muyuriq estacankuna, hinaspa chay altarpa bronce rejillanta, hinaspa

tukuy altarpa imayninkuna, hinaspa tukuy testimonio carpapa herramientankuna; Hinaspa ruwarqanku Israel wawankuna, imayna Apu Moisesman kamachirqa, chaynataq ruwarqanku; Chay qhipaq qori haywaykuna ruwarqanku imayninkuna sirvinapaq paykunapi Apupa ñawpaqninpi; Hinaspa chay saqisqa azulta, hinaspa moradota, hinaspa chay pukataqa ruwarqanku sirvina pachakuna Aaronpaq, sirvinanpaq paykunapi chay santupi; Hinaspa apamurqanku chay pachakuna Moisesman, hinaspa chay carpatawan, hinaspa chaypa imayninkuna, chay tiyapuyninkuna hinaspa chaypa trancankuna, hinaspa chay columnasta; hinaspa chay altartawan, hinaspa tukuy chaypa imayninkuna. Chaymanta chay churakuy aceite, chaymanta chay tantachisqa sahumerio, chaymanta chay chuyaq kandelero, chaymanta chaypa ninakuna, ruphanapaq ninakuna, chaymanta chay k'anchaypa aceiten. Chaymanta chay ñawpaqman churay mesa, chaymanta llapa chaypa vasokunan; chaymanta chay ñawpaqman churasqa t'antakuna. Chaymanta chay sagrado p'achakuna, mayqinchus kanku Aarónpa, chaymanta chaypa churinkunapa p'achakunan, sacerdociopaq. Chaymanta chay patiopa awakunan, chaymanta chay columnakunan; chaymanta chay carpapa punkupa cortinanta, chaymanta chay patiopa punkupan. Chaymanta llapa chay carpapa vasokunan, chaymanta llapa chaypa herramientakunan; chaymanta chay qarakuna carnerokunapa qarakunan puka teñisqa, chaymanta chay anqas qataykuna, chaymanta chay qhipaqkunapa qataykunan; chaymanta chay estacakunan, chaymanta llapa chay herramientakuna chay testimoniopa carpanpa ruwayninkupaq. Hayk'akunata

kamachirqa Apu Moisésman, chaynatam ruwarqanku Israelpa churinkuna llapa chay equipota. Chaymanta rikurqa Moisés llapa chay ruwaykuna, chaymanta karqanku ruwasqa chaykunata may ñantataq kamachirqa Apu Moisésman, chaynatam ruwarqanku chaykunata, chaymanta bendicirqa chaykunata Moisés.

40

Hinaspa Apu Moisesman rimasqa, nispa: huk punchawpi ñawpaq killapa musuq killapi, rikuchiypa karpanta sayachinki. Chaymanta testamentoq arcanta churanki, chaymanta arcata velowanqa qataynki. Chaymanta qam yaykuchinki mesata, chaymanta qam churanki propósitonta paymanta, chaymanta qam yaykuchinki candelabrotaqa, chaymanta qam churanki lamparaskunata paymanta. Chaymanta quri altarta churanki q'uñi rawranapaq arkapa ñawpaqninpi; chaymanta qatay pañata churanki testimonio carpapa punkunpi. Chaymanta haywaykuna altarta churanki punkukunapa qayllanpi testigo karpapa; chaymanta karpata muyuntin churanki, chaymanta tukuy paypa kaqninta santuyachinki muyuriqpi. Chaymanta qamqa hap'inki chay churay aceitetaqa, chaymanta churanki carpata, chaymanta tukuy chaypi kaqta, chaymanta yupaychanki chayta, chaymanta tukuy paypa p'uyñunkunata, chaymanta kanqa yupaychasqa. Chaymanta qam churakunki aceite haywaykuna altarman, chaymanta tukuy paypa imayninkuna; chaymanta qam sagrado ruranki altarta,

chaymanta altarqa kanqa aswan sagrado sagradokunapa. Chaymanta Aaronta chaymanta paypa churinkunata aysarimunki rikuchiy karpapa punkukunaman, chaymanta paykunata mayllanki yakuwan. Chaymanta qamqa Aaronta churanki chay santu p’achakunata, chaymanta qamqa jamunki payta, chaymanta qamqa santuyanki payta, chaymanta payqa sacerdote kanqa ñuqapaq. Chaymanta paypa churinkunata qayllaykachiwanki, chaymanta paykunata kushmakunawan p'achawanki. Chaymanta qam paykunata lluch’ichkanki imaynata lluch’ichirqanki tatankuta, chaymanta paykunaqa sacerdoteta ruwakunqa ñuqapaq; chaymanta kanqa, chayrayku kananpaq paykunapaq lluch’ichiy sacerdocio wiñaypaq, paykunapa mirayninkunaman. Chaymanta Moisés ruwarqa tukuy imakunata, mayqinkunata Apu payta kamachirqa, chaynatam ruwarqa. Chaymanta karqan ñawpaq killapi, iskay niqin watapi, paykuna Egiptomanta lluqsisqankupi, musuq killapi sayachisqa karqan karpa. Chaymanta Moisés karpata sayachirqa, chaymanta capitalkunata churarqa, chaymanta barraskunata churaykachirqa, chaymanta pilarkunata sayachirqa. Hinaspa mast'arirqan cortinasta carpapa hawanman, hinaspa churarqan carpapa qatayninta payman hawanman patamanta, imaynan Apu kamachirqan Moisésman. Chaymanta testimoniokunata hap'ispa arca ukhumanqa churarqan; chaymanta varakunataqa arca ukhunman churarqan, chaymanta arcataqa carpa ukhumanqa yaykuchirqan, chaymanta velopa qataykutaqa churarqan, chaymanta testimoniopa arcantaqa qatarqan, Señor Moisésman kamachisqan hinan; Chaymanta mesataqa testimoniopa

carpanman churarqan, chinchay ladoman carpapa velomanta hawanpi. Chaymanta payqa churarqa chaypa hawanpi rikuchiy t'antakunata Apunchikpa ñawpaqninpi, mayqin rikchaqta kamarqa Apunchikqa Moisésman. Chaymanta churarqa kantirukunata rikuchiy karpaman, karpapa uray inti ladunman. Chaymanta churarqan kandelerokunata chaypa ñawpaqninpi Apunchikpa, imayna kamachiwarqan Apunchik Moisesta. Chaymanta churarqa quri altarta willakuy karpapi, cortinapa ñawpaqninpi, chaymanta ruphachirqa paypi qusñi incienso composiciónmanta, imaynatam Señor kamarqan Moisésta. Chaymanta haywaykuna altarta churarqa carpapa punkukunapa qayllanpi. Chaymanta payqa sayachirqa kanchata carpapa muyuriqninpi, chaymanta altarpa; chaymanta Moisés tukuchirqa llapa llank'aykunata. Chaymanta phuyu testigo carpata tapaykurqa; chaymanta Apunchikpa glorianwan carpa huntasqa karqa. Chaymanta mana Moisés atirqanchu yaykuyta testimonio carpaman, imaraykuchus phuyu llanthuykachasqa karqan payta, chaymanta Apunchikpa gloriawan huntasqa karqan carpa. Phuyu karpamanta wichaykamuqtinqa, Israelpa churinkuna paykuna imayninkuwan puriyta qallarirqanku. Sichus mana phuyu wichayamuqtinqa, mana puriyta qallarirqankuchu p'unchay kama, mayqin p'unchaypitaq phuyu wichayamurqan. Phuyu karqa carpa patapi punchawpi, ninataq karqa chaypi tutapi tukuy Israelpa ñawpaqninpi, tukuy puriyninkunapi paykunapa.

Yupay

1

Hinaspa Señor Moisesman rimaran Sinai chawpi sach'api, testimonio carpapi, iskay killa punta p'unchayninpi, iskay wata Egipto llaqtamanta lloqsisqankumanta, nispa: Israelpa tukuy tantakuyninmanta qallariy yupayta ayllu jina, taytankupa wasinku jina, sutinkumanta yupay jina, umankumanta jina; tukuy qari iskay chunka watayoq chaymanta aswan, tukuy lloqsiq Israelpa kallpapi, paykuna yupaychiy kallpankuwan; qam Aaronwan paykuna yupaychiy. Chaymanta qankunawan kanqaku sapa kaq aylluman hina sapa kaq kamachiqkuna, wasikunaman hina ayllukunamanta kanqaku. Chaymanta kay sutikuna runakunamanta, paykunaqa sayarinqanku qankunawan: Rubenmanta, Elizur Sedeurpa churin; Simeonmanta, Salamiel Zurisadaipa churin. Judahpa, Naasón Aminadabpa churin. Isacar nisqamanta, Natanael Zuarpa churin; Zabulon nisqamanta, Eliab Helonpa churin; Josemanta churikunamanta Efraimpa, Elisama Amihudpa churin; Manasesmanta, Gamaliel Pedazurpa churin. Benjamínpa,

Abidan Gideonipa churin. Danmanta, Ahiezer, Ammishaddaipa churin. Asherpa Phagaiel, Echranpa wawan. Gad-manta, Elisaph, Raguel churin. Nefthalimanta, Achire Ainanpa churin. Kaykunaqa tantakuypa waqyasqankuna, ayllupa kamachiqkunan kikinkunapa ayllukunaman hina, Israelpa waranqa kamachiqkunan kanku. Hinaspa Moisés hinaspa Aarón chay runakunata sutimanta qayasqakunata hap'irqanku. Chaymanta tukuy tantakuyta tantachirqanku huk punchawpi iskay killa iskay wata kaqpi; chaymanta qillqarikurqanku paykunapa wiñayninman hina, paykunapa ayllukunaman hina, paykunapa sutinkunapa yupayninman hina, iskay chunka watayuqmanta aswan pataman, tukuy qharita sapa umata, imayna Apuqa Moisesman kamachirqan; chaymanta yupasqa karqanku Sinai chawpi sachapi. Chaymanta Rubenpa churinkuna, Israelpa punta wawachan, paykuna karqanku ayllu hina, panaqakuna hina, yayaykuna wasinkunan hina, sutinkunapa yupaynin hina, umankunan hina, llapa qhari iskay chunka watayuq chaymanta aswan, llapa lloqsiq kallpapi, paykunapa yupay Ruben ayllumanta, soqta chunka waranga chaymanta pichqa pachak. Simeonpa churinkuna, paykunapa ayllu hina, paykunapa llaqtakuna hina, paykunapa yayaykunapa wasin hina, paykunapa sutinkunapa yupaynin hina, paykunapa umankuna hina, tukuy qhari iskay chunka watayuqmanta aswan, tukuy lluqsiq kallpapi, paykunapa qhaway Simeon ayllumanta, isqun waranqa pichqa chunka waranqa kinsa pachak. Judapa churinkuna, paykuna ayllu hina, paykuna llaqtakuna hina, paykuna yayaykuna wasin hina, paykuna sutinkuna yupay hina, paykuna uma hina, tukuy qhari

iskay chunka watayuq chaymanta aswan, tukuy lluqsiq atiyniyuq, paykuna qhawasqankuna Judapa ayllu mitmamanta, tawa chunka qanchis chunka waranqa suxta pachak. Isacar churikuna, paykunapa ayllunkuna hina, paykunapa llaqtankuna hina, paykunapa yaya wasinkuna hina, paykunapa sutinkunapa yupaynin hina, paykunapa umankuna hina, tukuy qarikunam iskay chunka watayuqmanta aswan pataman, tukuy lloqsiq kallpapi, paykunapa qhawayninku Isacar ayllumanta karqan, tawa chunka pichqa waranqa tawa pachak. Zebulunpa churinkuna, paykunapa ayllun hina, paykunapa llaqtakunan hina, paykunapa yayaykunapa wasinkunan hina, paykunapa sutinkunapa yupaynin hina, paykunapa umankun hina, tukuy qhari iskay chunka watayuq chaymanta aswan, tukuy lloqsiq kallpapi, paykunapa qhawayninku Zebulun ayllumanta karqan qanchis chaymanta pichqa chunka waranqa chaymanta tawa pachak. Josémanta churikuna, Efraimmanta churikuna, paykunapa ayllu hina, paykunapa llaqtakuna hina, paykunapa yayaykunapa wasiykuna hina, paykunapa sutiykunapa yupaynin hina, paykunapa umankuman hina, tukuy qhari iskay chunka watayuqmanta aswan pataman, tukuy lloqsiq kallpapi, paykunapa qhawasqa Efraim ayllu llaqtamanta, tawa chunka waranqa pisqa pachak. Manaséspa churinkuna, paykuna ayllu hina, paykuna llaqtakuna hina, paykuna yayaykuna wasinku hina, paykuna sutinkuna yupayninku hina, paykuna umankuhina, tukuy qhari, iskay chunka watayuqmanta aswan pataman, llapa lluqsiq kallpapi, paykuna qhawayninku Manasés ayllu llaqtamanta karqan, iskay iskay chunka waranqa kimsa pachak. Binyaminpa churinkuna, paykunapa ayllun hina,

paykunapa llaqtakunan hina, paykunapa yayaykunapa wasinkunan hina, paykunapa sutinkunapa yupaynin hina, paykunapa umankun hina, tukuy qhari iskay chunka watayuq chaymanta aswan pata, tukuy lluqsiq kallpapi, paykunapa qhawarina Binyamin ayllumanta, pichqa chaymanta kimsa chunka waranqa chaymanta tawa pachak. Gadpa churinkuna, paykunapa aylluninku hina, paykunapa llaqtaninku hina, paykunapa yayaykunapa wasinku hina, paykunapa sutinkunapa yupayninku hina, paykunapa umankuhina, tukuy qhari iskay chunka watayuq chaymanta aswan, tukuy lloqsiq kallpapi, paykunapa qhaway: Gadpa ayllu manta, pichqa chunka waranga, suqta pachak pisqa chunka. Dan churikuna, paykuna ayllu nisqanman hina, paykuna llaqtakunaman hina, paykuna yayaykuna wasinkunaman hina, paykuna sutinkunapa yupaynin hina, paykuna umankuman hina, tukuy qharikuna iskay chunka watayuqmanta aswan pata, tukuy llaqsiq kallpapi, paykuna tantiyninku Dan ayllu nisqamanta, iskay suqta chunka waranqa qanchis pachak karqan. Asherpa churinkuna, paykunapa ayllu hina, paykunapa llaqtakuna hina, paykunapa yayaykunapa wasin hina, paykunapa sutinkunapa yupaynin hina, paykunapa umankuna hina, tukuy qharikuna iskay chunka watayuqmanta aswan, tukuy lloqsiq kallpapi, paykunapa qhaway Asher ayllumanta, huk chaymanta tawa chunka waranqa chaymanta pichqa pachak. Neftalipa churinkuna, paykunapa ayllun hina, paykunapa llaqtakunan hina, paykunapa yayaykunapa wasinkunan hina, paykunapa sutinkunapa yupaynin hina, paykunapa uman hina, tukuy qhari iskay chunka watayuq chaymanta aswan, tukuy lluqsiq kallpapi,

paykunapa qhaway Neftali ayllumanta, kimsa chunka pichqa waranqa tawa pachak. Kay qhaway karqa, chaytaqa qhawarqanku Moisés, Aarón, chaymanta Israelpa kamachiqninkuna, chunka iskayniyuq qhariruna, sapa huk qhari huk aylluman hina, sapa ayllu wasikunamanta ayllumasinkunamanta karqanku. Chaymanta karqan lliw censo Israelpa churinkunamanta paykunapa kallpawan ishkay chunka watayuqmanta chaymanta aswan pata, lliw lloqsiq maqanakuypaq wakichikunanpaq Israel ukhupi suqta pachak waranqa chaymanta kimsa waranqa chaymanta pichqa pachak chaymanta pichqa chunka. Levitakunataq mana yupasqa karqankuchu paykuna ayllu tribumanta Israelpa wawankunapi. Hinaspa Apu Moisesman rimapurqa, nispa: Qhaway, Levipi aylluqa ama yupaychu, hinaspa paykuna yupaynintaqa ama hapiykuchu Israel wawankuna chawpipi. Chaymanta qam Levitakunata churay testigo carpamanta patapi, chaymanta tukuy paypa vasunkunamanta patapi, chaymanta tukuy imapas paymanta ukhupi kasqanmanta patapi; paykuna apanqaku carpata, chaymanta tukuy paypa vasunkunata; chaymanta paykuna sirvinqaku paymanta ukhupi, chaymanta carpa muyuriqninpi campamentota churanqaku. Hinaspa karpata hurqunapaq chaypi, Levitakuna payta urmachinqaku, hinaspa karpata churananpaq chaypi, payta sayachinqaku, hinaspa mana kay llaqtamanta kaq runa achuykuq wañuchun. Hinaspa campamentopi sayarinqaku Israelpa churikuna, runa kikin ordenninpi, hinaspa runa kikin umalliqninman hina, kallpankuwan. Levitakuna campamentota rurachunku muyuriqpi testimoniopa carpanmanta, chaymi mana

huchakuna kanqachu Israelpa churinkunapi. Chaymanta Levitakuna paykuna qhawanqaku qhawayta carpamanta testimoniomanta. Hinaspa Israel wawakuna ruwanku tukuy imapas Apu Moisésman, Aarónman ima kamachisqanta hina, chhaynata ruwanku.

2

Hinaspa Apu rimanakurqa Moisésman Aaronmanpas, nispa: runa paynin kaqnin hina rakiy hina, unancha hina, taytankuna wasinkunaman hina, Israel churinkuna campamentota ruwachunku ñawpaqpi; muyuriqpi carpa testimoniomanta campamentota ruwanqanku Israel churinkuna. Chaymanta ñawpaq sayariqkuna inti lluqsimunanman hina, Judapa tinkuy sayananpa kamachiy paykunapa kallpawan, chaymanta Judapa churinkunapa kamachiqnin, Naasón Aminadabpa churin. Paypa kallpanpi qhawasqakunaqa tawa waranqa qanchis chunka waranqa suqta pachak karqanku. Hinaspa Isacar aylluwan qhipanpi campamentopi sayaqkuna, hinaspa Isacar wawakunapa kamachiqnin Natanael, Sogarpa wawan. Paypa kallpanpi qhawasqakunaqa tawa chunka pichqa waranqa tawa pachak karqanku. Hinaspa campamentopi sayaqkuna Zebulun ayllumanta qhipanpi, hinaspa Zebulun churikunamanta kamachiqnin, Eliab Helonpa churin. Paypa kallpanpi qhawasqakunaqa qanchis waranqa pichqa chunka waranqa tawa pachak karqan. Tukuynin Judapa campamanta qhawasqakuna, pachak pusaq chunka waranqa, suqta waranqa,

tawa pachak, paykunapa kallpawan ñawpaqta lloqsimunqaku. Reubenpa legionkuna campamanta, sur ladomanta kallpankuwan, chaymanta Reubenpa churinkunapa kamachiqninku, Elizur, Sediurpa churin. Paypa kallpanpi qhawasqa kaqkunaqa suqta waranqa tawa chunka pichqa pachak karqanku. Chaymanta campamentota rurachkaqkuna paypa qhipanta Simeon ayllumanta kanku, chaymanta Simeon wawakunapa kamachiqninqa Salamiel, Surisadaipa wawan. Paypa atiynin yupasqa kaqkunaqa isqun waranqa pichqa chunka kimsa pachak karqan. Chaymanta paypa qhipanpi campamentopi sayaq Gad ayllu, chaymanta Gad churikunapa kamachiqninqa Elisaf, Raguelpa churin. Paypaq atiyninpi qhawasqa karqanku pichqa chunka tawa waranqa, suqta pachak pichqa chunkayuq. Tukuy campamento Rubén-pa qhawasqa kaqkunaqa, pachak pichqa chunka huk waranqa tawa pachak pichqa chunkayuq, kallpa-nku-wan iskay ñiqin lloqsimunqaku. Chaymanta hurqusqa kanqa rikuchiypa carpan, chaymanta Levitakunapa campamenton campamentokuna chawpinpi, imayna campamentopi tiyankupas, chaynataq lluqsinkupas, sapa kaq hap'isqa kamachiyninman hina. Efraimpa campamentonpa ordennin qocha patapi kallpanwan, chaymanta Efraimpa wawakunapa kamachiqnin Elisama, Amiudpa wawan. Paypa kallpan yachachisqakuna, chunka tawa pachak waranqa pisqa pachakwan. Chaymanta Manasés ayllupi qatiqnin campamentota ruwaqkuna, chaymanta Manasés wawakunap kamachiqninqa Gamaliel, Fadasurpa churin. Paypaq atiynin qhawasqa karqanku kimsa chunka iskayniyuq waranqakuna iskay pakakniyuq. Hinaspa Benjamín ayllumanta

qatiqpi campamentota ruwaqkuna, hinaspa Benjamín churikunamanta kamachiq, Abidán Gadeonipa churin. Paypa kallpanpi qhawasqakunaqa pichqa chunka kimsa waranqa tawa pachak karqanku. Tukuy campamento Efraim qhawasqakuna, pachak waranqa pusaq waranqa pachak, paykunapa kallpawan kimsa kaq lloqsimunqaku. Danpa campamento nisqanpa ayllu chinchaman kallpankuwan, hinaspa Danpa churinkunapa kamachiqninqa Ahiezer, Ammishaddaipa churin. Paypaq atiynin qhawasqa karqanku, suqta chunka iskay waranqayuq qanchis pachak. Hinaspa campamentopi sayanakuqkuna paypa qhipanpi Asher ayllu, hinaspa Asher churikunapa kamachiqnin Phagiel, Echranpa churin. Paypa kallpanpi qhawasqa runakunaqa, chunka tawa waranqa pichqa pachak karqanku. Chaymanta paykunaqa campanku Neftalí ayllumanta qhipanpi, chaymanta Neftalí wawankunamanta kamachiqqa Achiré, Ainánpa wawan. Paypa atiynin rikushqakuna, kimsa pichqa chunka waranqakuna tawa pachak. Llapan Dan campamentomanta yupasqa kaqkuna, pachak pichqa chunka qanchis waranqayuq suqta pachakwan; qhipa kaqkuna lloqsimunqaku paykuna ordenninman hina. Kay Israel churinkunapa qhawayninmi ayllu wasinkunaman hina, tukuy campamentokunamanta qhawayqa paykunapa atiyninkuna kaqtin, suqta pachak waranqa, kinsa waranqa pichqa pachak pichqachunka. Chay levitakunataq mana yupasqa karankuchu paykuna ukhupi, imayna Apu Moisésman kamachirqan. Chaymanta Israel churikuna tukuy hayk'a Apu Moisésman kamachirqanta ruwarqanku, chaynataq kamachiy ninkuman hina tiyarqanku, chaymanta chaynataq sapa kaq qhipanpi ayllu

ninkuman hina, wasi tayta ninkuman hina lloqsirqanku.

3

Chaymanta kaykunam wiñaykuna Aarónpa chaymanta Moiséspa, chay punchawpi Apu Moisésman Sinaí urqupi rimashqanpi. Chaymanta kaykunam Aarónpa churinkunapa sutinkuna: ñawpaq wachakusqa Nadab, chaymanta Abiú, Eleazar, chaymanta Itamar. Kaykunam sutinkunaqa Aaronpa churinkunapa, sacerdotekuna ñut'usqakuna, maykunamantataq tukurachirqanku makinkunata paykuna sacerdote kanapaq. Chaymanta Nadab chaymanta Abihu wañurqanku Apunchikpa ñawpaqninpi, paykuna huk mana ruwana ninata apachkaspa Apunchikpa ñawpaqninpi, Sinai chawpi sach'api, chaymanta wawakuna mana karqanku paykunapaq; chaymanta Eleazar chaymanta Itamar sacerdote ruwarqanku Aaronwan, taytankuwan, kuska. Hinaspa Apu rimaykurqa Moisésman, nispa: Leví aylluta hap'iy, hinaspa paykuna churanki Aarón sacerdotepa ñawpaqninpi, hinaspa paykuna sirvinqaku payta, hinaspa paykuna waqaychanqaku paypa waqaychaykunata, hinaspa Israel wawakunapa waqaychaykunata testimonio carpapa ñawpaqninpi, llank'anapaq carpapa llank'aykunata. Chaymanta paykuna waqaychanqaku llapa testimoniopa karpanpa imakunata, chaymanta Israelpa churinkunapa waqaychayninta, llapa karpapa ruwayninkuna hina. Chaymanta Levitakunata Aarónman qonki, chaymanta paypa churinkunaman sacerdotekunaman; qosqa regalo kaykunaqa

ñuqaman kanku Israel churinkunamanta. Chaymanta Aaronta churikunawan churanki testimonio carpapa hawanpi, chaymanta paykuna sacerdocio nisqankuta waqaychankuqa, chaymanta tukuy altarman hinaqa, chaymanta velopa ukhupi, chaymanta forastero llank'aq wañunqa. Hinaspa Señor Moisesman rimaykurqa, nispa, hinaspa qhaway ñuqa horqorqani Levitakunata Israelpa churinkunapa chawpimanta tukuy ñawpaq wachakuq wiksa kichaqpa rantinpi Israelpa churinkunamanta; paykuna qhatuynin kanqaku, hinaspa Levitakunaqa ñuqapaq kanqaku. Ñuqamanmi imaraykuchus tukuy punta yuraq, chay p'unchaypi ñuqa maqarqani tukuy punta yuraq Egipto allpapi, yupaychacharqani ñuqaman tukuy punta yuraq Israelpi, runamanta uywakamax ñuqaman kanqaku, ñuqa Apu. Chaymanta Señor Moisesman rimaran chawpi muyupi Sinaí, nispa: qhaway Leví wawankuna paykuna yayaykuna wasinkunaman jina, paykuna ayllukunaman jina; tukuy qhari wawa huk killayuq chaymanta aswan pata, qhawaypaychik paykunata. Hinaspa Moisés hinaspa Aarón watukurqanku paykunata Apunchikpa kunkanwan, chay rikch'aypi Apunchik kamachirqa paykunaman. Hinaspa kaykunam karqanku Leví churinkuna paykunapa sutinkunamanta: Gersón, Coat, chaymanta Merari. Chaymanta kay sutikuna Gershonpa churinkunapa ayllukunankuman jina: Libni chaymanta Shimei. Hinaspa Coatpa churikunan ayllukunankuman hina: Amram, Isaar, Hebrón, Usiel. Hinaspa Merarip churikuna ayllukunankuman hina, Mooli hinaspa Mushi, kaykunam kanku Levitakunap ayllunkuna paykunap yayaykunap wasinkunankuman hina. Gershonpaq Libnimanta

runakuna, chaymanta Shimeimanta runakuna; kaykunam Gershonmanta ayllukunaqa. Paykunapa yupay tukuy qhari wawakunamanta huk killa huntayuqmanta aswan hatunman kaqmanta, paykunapa yupay, qanchis waranqa pisqa pachak. Chaymanta Gershonpa churinkuna carpa qhipanpi campamentota ruranqaku quchapa qayllanpi. Chaymanta Gershonpa ayllukunapa wasin kamachiqninqa Eliasaph, Laelpa churin, karqan. Chaymanta Gershonpa churinkunapa waqaychasqanqa testimonio carpapi karqa, carpa chaymanta qataykuna, chaymanta testimonio carpapa punkun qataykuna, chaymanta patiopa llanthunkuna, chaymanta carpapa hawanpi kaq patiopa punkun qataykuna, chaymanta tukuy paypa ruwayninkuna puchukaqkuna. Kohathpaq ayllu Amram huk, chaymanta ayllu Izhar huk, chaymanta ayllu Hebrón huk, chaymanta ayllu Uziel huk; kaykunam kanku Kohathpa ayllunkuna yupayninman hina. Tukuy qhari huk killa huntayuqmanta aswan, pusaq waranqa suqta pachak, santo imakunapa guardankunata guardachkanku. Caatpa churinkunapa ayllukunaqa carpapa Urin ladunpi sayarinqanku. Chaymanta Caathmanta llaqtakunap yayaykunap wasinmanta kuraqqa Uzielpa churin Elisafan karqan. Chaymanta paykunapa waqaychaynin arka, chaymanta mesa, chaymanta kantiruwan, chaymanta altarkuna, chaymanta k'uchu imakunawan mayqinchus chaykunapi sirvinku, chaymanta qataykuna, chaymanta tukuy paykunapa ruwaykuna. Chaymanta Levitakunapa kurakunamanta kuraq, Eleazar Aarón sacerdotepa churin, churasqa karan yupaychasqakunapa waqaychayninkuna waqaychananpaq. Merariman ayllu Mooli,

chaymanta ayllu Mushi kanku; kaykunam kanku Meraripi ayllukuna. Paykunapa yupay, llapa qhari huk killa huntayuqmanta aswan, suqta waranqa pichqa chunka karqan. Chaymanta kuraq wasi ayllukunap llaqtap Merarip, Suriel churin Abihailpa, carpa ladokunamanta tiyakunqaku chinchaymanmi. Meraripa churinkunapa waqaychasqankupa qhawariynin: karpapa uma ruminkunata, chaymanta chaypa trankaskunata, chaymanta chaypa haytanaskunata, chaymanta chaypa tiyapunaskunata, chaymanta tukuy paykunapa imakunata, chaymanta paykunapa ruwayninkuta, chaymanta patiyupa haytanaskunata muyuriqpi, chaymanta paykunapa tiyapunaskunata, chaymanta takaskunata, chaymanta paykunapa waskaskunata. Campamentota ruwaqkuna carpa testigupi ñawpaqman rikuchkaqpi intipa lluqsimusqanmanta, Moisés, Aarón, chaymanta churikuna paypaq, waqaychaqkuna sagradopi waqaykunata Israelpa churikunapaq, chaymanta hawa llaqtamanta runaqa llaqanchakuqtinqa wañunqa. Tukuy Levitakunapa yupaynin, maykunatachus Moisés Aarónwan yupaykarqanku Apunchikpa siminwan paykunapa ayllukunaman hina, tukuy qhari warma huk killayuqmanta aswan pata, iskay chunka waranqa. Hinaspa Apu Moisésman nirqa, nispa: qhaway tukuy punta wachakusqa qhari Israelpa churinkunamanta huk killa wataymanta aswan hatunman; hinaspa hurquychik yupayta sutimanta. Chaymanta Levitakunata ñuqapaq hurqunki, ñuqa Señor, tukuy Israelpa churinkunapa paqarimuyninkunapa rantinpi, chaymanta Levitakunapa uywakunatapas tukuy Israelpa churinkunapa uywakunapi paqarimuyninkunapa rantinpi. Hinaspa Moisés

watukurqa imayna Apu kamachisqanta, tukuy ñawpaq wachakusqata Israel churikunapi. Chaymanta tukuy ñawpaq yurisqa qharikuna karqanku yupay hina, sutimanta, huk killa watayniyuqmanta aswan pataman, paykunapa qhawariymanta: iskay chunka iskay waranqa kimsa pachak qanchis chunka kimsayuq. Chaymanta Señor Moisesman rimapurqa, nispa: Levitakunata hap'iy tukuy punta wachakusqa Israelpa churinkunamanta rantipi, chaymanta Levitakunapa uywankunata paykuna uywankunamanta rantipi, chaymanta Levitakunaqa ñuqapaq kanqaku; ñuqaqa Señor kani. Chaymanta qullqi rantinapaq kimsa chunka qanchis chunka iskay pachak aswan kaqkuna Levitakunamanta Israelpa churinkunapa punta wachakusqankunamanta; Chaymanta pichqa siqlukuna sapa uma kaqman hina qhasquy, iskay dracma santa hina qhasquy, iskay chunka obolokuna siqlumanta. Hinaspa qullqita Aaronman chaymanta chaypa churinkunaman qunki, paykunapi yalliq runakunapa ransomnin. Chaymanta Moisés qolqeta hap'irqa, yalliq-kunaq ransom-ninkunata, Levita-kunaq qhispichiyninkupaq. Punta yayakunamanta churikunamanta Israelmanta hurqurqa qullqita, waranqa kimsa pachak pichqa chunka pichqayuq siklukuna, siklu santuman hinan. Hinaspa Moisés qurqa chay qullqi rescatetaqa chay yalliqkunamanta Aarónman chaymanta paypaq churikunaman, Apuq siminwan ruraspa, chay hinachus Apu kamachirqa Moisésman.

4

Hinaspa Apu rimaran Moisésman Aaronmanpas, nispa: Hurquy yupay Coathpa churinkunamanta Levipa churinkunapa chawpimanta, paykuna ayllunkunaman hina, paykuna taytankunapa wasinkunaman hina, iskay chunka pichqayuq watamanta aswan pataman pichqa chunka watakama, tukuy yaykuq sirvinanpaq, ruwanapaq tukuy llamk'aykunata rikuchiy karpapa ukhupi. Chaymanta kaykunam Kohathpa churinkunapa rurasqankuna rikuchiy carpapi, aswan santo santokunamanta. Hinaspa Aarón hinaspa churinkuna yaykunkuqa, campamento huqarichisqa kaptin, hinaspa uriyachinkuqa llantuyana katanata chay qhawaqta, hinaspa qataykunkuqa chaywan testimonio arcata, hinaspa churankuqa payman qataykuna qarata anqasta, hinaspa churankuqa payman pachata hunt'ata anqasta patamanta, hinaspa churankuqa apana kaspikunata. Chaymanta mesa ñawpaqpi churasqa patapi churanqaku huk pachata lliw kulli paypa hawanpi, chaymanta chukchukuna, chaymanta sahumakuna, chaymanta qirukuna, chaymanta chuyakuna maypichus chuyachin, chaymanta tantakuna sapa kuti paypa hawanpi kanqaku. Chaymanta churankuman payman puka p'achata, chaymanta qatankuman payta anku azul qaramanta rurasqata, chaymanta churankuman paymanta k'aspikunata. Chaymanta paykunaqa huk anqas p'achata hap'inqaku, chaymanta kantiruq k'anchayta quchiqta qatarinqaku, chaymanta ninrikunata paypa, chaymanta hap'iqkunata paypa, chaymanta hich'aqkunata paypa, chaymanta tukuy aceitupa p'uyñukunata mayqinkunapi paykunaqa yanapakunku paykunapi. Chaymanta paykunaqa churaykunkuman chayta, chaymanta tukuy vasosninta, huk

qatay qarapi anqas tinkuyuqman, chaymanta paykunaqa churaykunkuman chayta apaq kaspikunapi. Hinaspa quri altar patapi ñawinchankuqa anqas p'achawan, hinaspa qatankuqa payta anqas qarantin qatanawan, hinaspa churankuqa paypa apanakunata. Chaymanta tukuy yanapay ukuchakunata apaykachankupaq, maykaqchus chaykunawan yanapakunku santu wasikuna ukupi; chaymanta ankas unkuman churankupaq, chaymanta chaykunata qarata ankas qatawanwan qatapankupaq, chaymanta apana kaspikunaman churankupaq. Hinaspa qatayta churanqa altar patapi, hinaspa qatapanqaku paypa patanpi lliw kulli pachata. Chaymanta churankakuqmi paypaq tukuy imakunata mayqinkunawanchus paypaq servinku paykunapi, chaymanta ninap'uyñakunata, chaymanta aycha k'ispikunata, chaymanta p'ukukunata, chaymanta qataykuna, chaymanta tukuy imakunata altarpa; chaymanta churankakuqmi paypaq qataykuna qarawanmanta anqas laramanta, chaymanta churankakuqmi apanap'aqninkunata; chaymanta apankakuqmi p'achata kulli, chaymanta qatankakuqmi t'aqsanata chaymanta tiyananta, chaymanta churankakuqmi chayta qataykuna qarawanmanta anqas laramanta ukhupi, chaymanta churankakuqmi apanap'aqninkunaman, chaymanta tukuchinkakuqmi Aarón chaymanta churinkunan, qataspankaku santo imakunata, chaymanta tukuy imakunata santo imakunata, campamentota apaqtinkupi; chaymanta chaykunamanta qhipaman yaykunkakuqmi churinkuna Coatpa apanankupaq, chaymanta mana llank'ankakuqchu santo imakunata, mana wañunankupaq; kaykunata apankakuqmi churinkuna Coatpa

carpapi testimonioq. Qhawaq Eleazar, Aaron sacerdotepa churin, k'anchay aceitepa, composicionpa sahumeriopa, sapa p'unchaw hayñipa, uncionpa aceitepa, tukuy carpapa qhawaynin, chaynallataq hayk'a santo ukhupi kasqantapas, tukuy ruwaykunapi. Chaymanta Señor Moisesman Aaronmanpas rimaran, nispa: ama chinkachiychikchu ayllupi runakunata Coatmanta Levitakunapa chawpimanta. Kayta ruwaykaychik paykunapaq, chaymi kawsankakupaq, mana wañunkakuchu, paykunapa asykuyninkupi santo santokunaman; Aarón chaymanta churinkuna asykuchunku, chaymanta churankakupaq paykunata sapa runatam kikin ruwayninman jina, mana yaykunkakuchu rikuyta usqhaylla santo imakunata, chaymanta wañunkakupaq. Hinaspa Apu Moisesman rimapurqa, nispa: Gersónpa churinkunapa qallariyninkunata hap'iy, hinaspa chaykunata paykuna yayaykunapa wasinkunaman hina, paykuna ayllukunaman hina, pichqa iskay chunka watayuqmanta hinaspa aswan patamanta pichqa chunka watayuqkama qhaway paykuna, tukuy haykuq sirvikunanpaq, ruwakunanpaq paypaq llamk'ayninkunata testigo carpapi. Kay Gershonpa runakunapa servicionqa: servichiy hinaspa apay. Chaymanta apanqa carpapaq qarawankuna, chaymanta testigo carpata, chaymanta paypaq qatayninta, chaymanta ancha puka qatayninta paypaq hawanmanta kaqta, chaymanta testigo carpapaq punkupaq qatayninta, chaymanta patiomanta awasninkuna testigo carpapaq hawanpi kaqninkuna, chaymanta yapa kaqninkuna, chaymanta tukuy servicio imaykunata mayqinkuna chaykunapi sirvinku ruranqaku. Aarónpa siminninta hina, chaymanta

paypa churinkunapa siminninta hina, Gersónpa churinkunapa servicionqa kanqa tukuy paykunapa servicionkuna hina, chaymanta tukuy paykunapa ruwayninkuna hina; chaymanta qanqa paykunata sutimanta qhawanki tukuy paykunawan apanan imakunata. Kayqa Gershonpa churinkunapa servicionmi testimoniopa karpapi, chaymanta paykunapa guardianqa Ithamarpa makimpim, Aaronpa churinpa sacerdotepa. Meraripa churinkuna paykunapa ayllukunaman hina, paykunapa yayaykunapa wasikunaman hina, paykunata yupay, pichqa chunka watayuqmanta aswan patamanpas pisqa chunka watayuqkama paykunata yupay, tukuykuna haykuq rikuchiy karpapa llamkayninkunata ruwanapaq. Chaymanta kay imakuna paykuna apasqankumanta waqaychaykuna llapan paykuna ruwayninkuna hina testigo karpapi: karpapa umankuna, chaymanta trankakuna, chaymanta saywasnin, chaymanta tiyapunankuna, chaymanta qataynin, chaymanta tiyapunankuna, chaymanta saywasnin, chaymanta karpa punkupa qataynin, chaymanta patiopa saywasnin muyuriq, chaymanta tiyapunankuna, chaymanta patiopa punkun llikanpa saywasnin, chaymanta tiyapunankuna, chaymanta watakunankuna, chaymanta waskankuna, chaymanta llapan imaninkuna, chaymanta llapan servicionkuna: sutimanta qawariychik paykuna, chaymanta llapan imaninkuna waqaychaymanta paykuna apasqankumanta. Kayqa ministiyqa runakuna churikunamanta Meraripa tukuy llank'aykunapi paykunapa carpapi testimoniomanta Itamarpa makimpi, churimanta Aaronpa sacerdotemanta. Moisés, Aarón, Israelpa kamachiqkunapas Coatpa churikunata watukurqanku, paykuna

ayllukunaman hina, paykuna yayaykunapa wasikunaman hina, pichqa chunka watayuqmanta aswan patamanta pisqa chunka watayuqkama, tukuy haykuq sirvikunanpaq ruwanapaqpas rikuchiypa karpanpi. Chaymanta paykunapa yupayninku ayllukunankuman hina karqan iskay waranqa qanchis pachak pichqa chunka. Kay ayllukunap Kaathmanta qhawariynin, tukuy ministran carpa testamentop ukhupi, kayhina qhawarirqa Moisés Aarónwan Apunchikpa kunkanmanta, Moiséspa makimpi. Chaymanta yupasqa karqanku Gershonpa churinkuna paykunapa ayllukunaman hina, paykunapa yayaykunapa wasikunaman hina, pichqa chunka watayuqmanta chaymanta aswan pataman pisqa chunka watayuqkama, tukuy yaykuq sirvinanpaq chaymanta ruwananpaq llank'aykunata testimoniopa karpanpi. Chaymanta karqan chay yupay paykunamanta, ayllu paykunaman hina, tayta wasikunaman hina, iskay waranqa suqta pachak kimsa chunka. Kay kanmi Gershonpa churinkunapa runakunapa qhawarina, llapa testimoniopa karpapi yanapakuqkuna, paykunatam Moisés Aarónwan qhawariranku Apunchikpa siminwan, Moiséspa makimpi. Yupaycharqanku hinaspa Meraripi churikunapa ayllu paykuna ayllukuna hina, paykuna yayaykuna wasinkunata hina, pichqa chunka watayuqmanta hinaspa aswan patamanta pisqa chunka watayuqkama, tukuy yaykuq llank'ananpaq rikuchiy karpapa llank'ayninkunaman. Chaymanta paykunapa yupayninku karqan paykunapa ayllunkunaman hina, paykunapa taytankunapa wasinkunaman hina, kimsa waranqa chaymanta iskay pachak. Kay qhaway Merari churinkunap demuninmanta, maykunatachus Moisés Aarónwan

qhawarqanku Señorpa simininrayku, Moiséspa makimpi. Tukuy yupasqa runakunaqa, maykunatataq Moisés, Aarón, Israelpa kamachikuqkunapas yupasqaku Levitakunata, ayllukunaman hina, taytankunapa wasinkunaman hina, pichqa iskay chunka watayuqmanta aswan pataman pisqa chunka watayuqkama, tukuy yaykuq llamkaykunapa llamkayninkaman, llamkaykunatapas aparisqata rikuchiy carpapi. Chaymanta yupasqakunaqa pusaq waranqa pichqa pachak pusaq chunkamanmi karqanku. Apuq kunkaninrayku watukurqa paykunata Moisespa makimpi, runa sapan runata ruraykunankumanta, chaymanta imakunatachus paykunapas huqarinku, chaymanta yupasqa karqanku, chay rikchaqlla Apuq Moisesman kamachisqanman hina.

5

Hinaspa Apu rimasqa Moisesman, nispa, kamachiy Israelpa churinkunaman, hinaspa kacharichunku campamentomanta llapa qhapaq onqoyoqta, hinaspa llapa hich'ayoqta, hinaspa llapa mana chuyata almapi. Qhari kaymanta warmi kama, kachariychik campamento hawaman, chaymanta mana qhellichanqachu paykuna campamentonta, maypichus ñuqa tiyani paykuna ukhupi. Chaymanta Israel churikuna chaynatam ruwanku, chaymanta paykuna kachanku hawaman campamento ukhumanta, imaynatam Señor Moisés kaqman rimanku, chaynatam Israel churikuna ruwanku. Hinaspa Apu rimaran Moisesman nispa: Rimallay Israelpa churinkunaman

nispa: Qari icha warmi, pi ima ruranqa llapa runapa juchakunamanta, hinaspa qhawaspa qhawarispa hinaspa juchayuq kanqa chay alma, willarikunqa juchayta mayta ruraran, hinaspa kutichipunqa juchata tukuy yupayta, hinaspa pichqa kaq rakinta yapanqa chayman, hinaspa kutichipunqa pimanchus juchallirqan payman. Sichus mana kanchu runaman vengador kutichinapaq payman huchata, huchata kutichinakuq Apunchikman sacerdoteman kanqa, mana karneromanta expiacionmanta, chaywanchus expiacionta ruranqa payman paypa hawampi. Chaymanta tukuy ñawpaq mikhuy tukuy yupaychasqa kaqkuna Israelpa churinkuna ukhupi, mayqinkuna Apunchikman qunkuman chayqa, sacerdote paymanmi kanqa; Chaymanta sapa runapa yupaychasqa kaqninkuna, paypa kanqa; chaymanta runa, pi sacerdoteman qunman chayqa, paymanmi kanqa. Hinaspa Apuqa rimapurqa Moisésman, nispa, rimaykuy Israelpa churinkunaman, hinaspa ninki paykunaman, qariqa qariqa sichus warmin pantaraptin, hinaspa qhawaspa mana kasuspan payta, hinaspa pipas puñuptin paywan muhu puñuypi, hinaspa pakakuptin qosanpa ñawinkunamanta, hinaspa pakakuptin, payqa karqa maqchisqa, hinaspa testigo mana karqachu paywan, hinaspa payqa mana karqachu hap'isqa, hinaspa hamuptin payman celoso espiritu, hinaspa celosqa warminmanta, payqa maqchisqam, otaq hamuptin payman celoso espiritu, hinaspa celosqa warminmanta, payqa mana karqachu maqchisqa, hinaspa runaqa apanqa warminmanta sacerdoteman, hinaspa apanqa haywata paymanta, chunka kaq efamanta sebada hak'u; mana churanqachu payman aceite, nitaq churanqachu payman

incienso; kanmi sacrificio celospa, sacrificio yuyarichinapaq, yuyarichispa huchata. Chaymanta sacerdoteqa apamunqa payta, chaymanta sayachinqa payta Señorpa ñawpaqninpi. Chaymanta sacerdoteqa hap'inqa yaku ch'uya kawsaqta huk p'uyñu t'ikapachapi, chaymanta allpata carpa testimoniopa pampanpi kayninta, chaymanta sacerdoteqa hap'ispa churanqa yakuman. Hinaspa sacerdoteqa churanqa warmita Señorpa ñawpaqninpi, hinaspa paqarichinqa warmipa umanta, hinaspa qonqa paypaq makinkunapi yuyariypaq haywayta, zelosuypaq haywayta; ichaqa sacerdotepa makimpitaq kanqa reprochepaq yakuta, kay maldicionpaq. Chaymanta sacerdoteqa juramentota churachinqa payta, chaymanta ninqa warmiman: Sichus mana pipas puñurqanki qamwan, sichus mana transgredirqankichu manchasqa kanaykipaq qhariyki kikiykimanta, mana huchayuq kanki kay maldición yakumanta, reprensionpa yakumanta. Sichus qam qusayuq kashaspa huchallirqanki, icha qillachakurqanki, hinaspa pipas paymi puñunanta qampi qurqan, qusaykimanta hawa; Hinaspa sacerdoteqa warmita jurachimpunqa kay maldiciónpa jurankunawan, hinaspa sacerdoteqa warmita ninqa, Apuqa qamta churasunki maldiciónpi hinaspa juramentopi runakaypa chawpipi, Apuqa qampa chakiykita urmachisqanpi, hinaspa qampa wiksakaykita punkisqanpi. Chaymanta yaykuqqa yaku maldicionasqa kay wiksakiyman wiksa punkichinapaq, chaymanta chaka urmanapaq, chaymanta warmi ninqa: kachun, kachun. Hinaspa sacerdoteqa kay maldicionkunata libroman qillqanqa, hinaspa chay maldicionpa t'iksi yakuman pichhanqa. Chaymanta upichikunqa warmita yakuta llakikuypa maldicionpa,

chaymanta yaykukunqa paymanqa yakuqa maldicionpa llakikuypa. Chaymanta sacerdoteqa hap'inqa warmipa makimanta celospaq haywayta, chaymanta churanqa chay haywayta Señorpa ñawpaqninpi, chaymanta apanqa payta altarman. Chaymanta sacerdoteqa hap'inqa sacrificiomanta chay yuyarinapaq imayninta, chaymanta wichayman apanqa chayta altarman, chaymanta qhepaman. Kay imakunata yakuqa warmita upyachinqa. Chaymanta kanqa, sichus maqchisqa kachkan, chaymanta qunqay qunqakunqa paypa qusanta, chaymanta yaykukunqa paymanqa tupachiypa yakun maldicionkuq, chaymanta punkikunqa wiksan, chaymanta urmakunqa paypa chankan, chaymanta warmiqa maldicionman kanqa paypa llaqtanpaq. Sichus mana qillasqa kanchu warmi, chaymanta chuyaqa kanchu, mana huchayuq kanqa, chaymanta muhuyta atinqa. Kay kamachim zelotipiamanta, maypichus warmi qusayuq kaspa chinkakun, chaymanta qillachakun. Icha runa mayqan sichus payman shamunqa phiñakuy espiritu, hinaspa phiñakunqa warminwan, hinaspa sayachinqa warmintan Apunchik ñawpaqpi, hinaspa ruwanqa paypaq sacerdote tukuy kay kamachiy, hinaspa mana huchayuq kanqa runa huchamanta; hinaspa warmi chay chaskinqa huchantan.

6

Hinaspa Apu Moisésman rimaran, nispa, Israelpa churinkunaman rimay, hinaspa paykunaman ninki, qhari icha warmi, pi hatunmanta juramentota ruranqa ch'uyanchakuyta

ch'uyayta Apupaq, vinomanta hinaspa sinchi upyaymanta ch'uyanchakusqa kanqa; hinaspa vinomanta vinagre hinaspa sinchi upyaymanta vinagre mana upyanqachu; hinaspa tukuy imapas uvamanta ruwakunmanta mana upyanqachu; hinaspa musuq uva hinaspa pasa mana mikhunqachu tukuy p'unchaykunata juramentomanta paymanta; tukuy imamanta kanmanta vidmanta, vino uva qarapi kaqmanta muhumanta kama mana mikhunqachu tukuy p'unchaykunata ch'uyanchakuymanta; rutuna mana chayamunqachu umapi paymanta, tukuykama hunt'akunankama p'unchaykunata, mayqinkunata juramentota rurananqa Apuman; ch'uya kanqa wiñachispa chukcha uma chukchamanta tukuy p'unchaykunata juramentomanta Apuman; tukuy alma wañusqapi mana yaykumunqachu taytapi hinaspa mamapi, hinaspa wawqipi hinaspa ñanapi, mana maqanakusqa kanqachu paykunapi wañuptinku paykuna, imaraykuchus juramento Diospa paymanta paypi umapi paymanta; Tukuy p'unchaykunata juramentomanta paymanta ch'uya kanqa Apuman. Sichus pipas wañunqa payman qunqayllamanta, chaylla qilluchisqa kanqa uma mañakuyninpa paypa, chaymanta rutuchkanqa umanta paypa maychus p'unchaypi ch'uyachasqa kanqa; p'unchaypi qanchisñiqinpi rutuchasqa kanqa. Chaymanta pusaq p'unchaypim iskay urpikunata icha iskay pichun urpikunata apamunqa sacerdoteman, rikuchiy carpapa punkunpi. Hinaspa sacerdoteqa hukta ruwanqa huchapaq, hinaspa hukta tukuy ruphachiy haywapaq; hinaspa sacerdoteqa paypaq pampachayta ruwanqa imapipas huchallirqan animanmanta; hinaspa umantan yupaychanqa chay punchawpi, maypichus

Apunchikpaq yupaychasqa karqan, mañakuyninpa punchawninkunata; hinaspa huk wata uywasqata ovejantan apamunqa pantaypaq; hinaspa ñawpaq punchawkunaqa mana yuyayniyuq kanqaku, imaraykuchus mañakuyninpa uman qhellichasqa karqan. Chaymanta kayqa kamachiy mañakuqpa: mayqin p'unchaychus hunt'achinqa p'unchaykunata mañakuyninpa, paymi apamunqa punkukunaman carpapa willakuypa. Chaymanta pay apamunqa paypa haywariyninta Apunchikman huk watayuq mana kikillanayuq uywacha ruphanapaq, chaymanta huk watayuq mana kikillanayuq china uywacha juchamanta, chaymanta huk mana kikillanayuq carnero qhespachinapaq, chaymanta huk canasta mana levadurayayuq allin harinawan t'antakuna aceitepi churasqa, chaymanta tortakuna mana levadurayayuq aceitepi churarisqa, chaymanta paykunapa haywariyninkuta, chaymanta paykunapa ukyanankunata. Chaymanta sacerdoteqa Apuq ñawpaqninpi apamunqa, chaymanta paypa huchankumanta ruranqa, chaymanta paypa ruphaychiy haywaykuntapas ruranqa. Chaymanta chay carnerota ruwanqa salvacionpa hayñi haywata Apunchikpaq chay mana levadura tantakunapa canastanpa patanpi; chaymanta sacerdoteqa ruwanqa paypaq hayñi haywata, chaymanta paypaq upyana haywatapas. Chaymanta chay promesa rurasqa runa rutuchikun testimonio carpapa punkukunapi paypaq promesapa umantan, chaymanta chukchataqa churan ninaman, chaymi kashan salvacion haywapa uranpi. Hinaspa sacerdoteqa hap'inqa timputa wayk'usqata carneromanta, hinaspa huk t'antata mana levadura nisqata canastamanta, hinaspa huk t'antachata mana levadura

nisqata, hinaspa churanqa makikunapi chay promesa rurasqaq runaq qhipaman payta rutusqanmanta promesanta, hinaspa sacerdoteqa apanqa chaykunata ofrenda hina Señorpa ñawpaqenpi; sagrado kanqa sacerdotepaq qhasqopi ofrenda ondeasqamanta, hinaspa maki carnepimanta ofrenda alzasqamanta; hinaspa chaymanta qhipaman chay promesa rurasqaq runaqa upyanqa vinota. Kay kamachiy mañakuqpaq, pi Apuman mañakunman quyninwan Apuman mañakuyninmanta, mana imapas makinpi tarikunman, atiyninkama mañakuyninpa, mayqinchus mañakunman kamachiy chuyanchaypa hina. Hinaspa Señor Moisesman rimaykurqa, nispa, Aaronman hinaspa paypa churinkunaman rimay, nispa, kayhina bendicionankichis Israel churinkunata, paykunaman nispa, Señor qanta bendicionasunki, hinaspa qanta waqaychasunki. Apu paypa uyantan qanman k'anchachisun, chaymanta qanta khuyapayasunki. Apuqa jatarichinanpaq uyaninta qanman, chaymanta qunmanpaq qanman thak kayta. Chaymanta paykunaqa ñuqap sutiyta Israelpa churinkunapa patapi churankuman, chaymanta ñuqam, Apu, paykunata bendicionasaq.

7

Hinaspa karqan chay p'unchaypi Moisés tukuchiptin sayachinanpaq chay carpata, hinaspa churakurqan chayta, hinaspa yupaychanarqan chayta, hinaspa tukuy chaypa imasninkuna, hinaspa chay altar, hinaspa tukuy chaypa

imasninkuna, hinaspa churakurqan chaykunata, hinaspa yupaychanarqan chaykunata. Chaymanta Israelpa kamachiqninkunam apamurqanku, chunka iskayniyuq kamachiqkuna paykunapa ayllu wasikunamanta, kaykunam ayllukunapa kamachiqninku, kaykunam watukuypi sayaqkuna karqanku. Chaymanta apamurqanku regalonta paykuna Apunchikpa ñawpaqninpi, suqta carrukunata qataykusqata, chaymanta chunka iskayniyuq wakasta, carrutaqa iskay kurakakuna qhipanmanta, chaymanta uywatataqa sapa mayqenmanta, chaymanta apamurqanku carpapa ñawpaqninpi. Hinaspa Apu Moisesman nirqa, nispa: Paykunamanta hap'iy, hinaspa testigo carpapa llank'anakunanpaq kanqaku, hinaspa chaykunata Levitakunaman qoway, sapa runatam paypaq llank'aynin hinanman. Chaymanta Moisés carrukunata torokunatawan hap'ispa, chaykunata Levitakunaman qorqa. Chaynallataq iskay carrukunata chaynallataq tawa wakikunata Gershonpa churinkunaman qurqa paykunapa servicionkunaman hina. Chaymanta tawa carrukunata, pusaq wakatakunatapas qurqa Merari churikunaman, paykunapa serviciokunamanhina, Itamar, Aarón sacerdotepa churin, rayku. Chaymanta Kaath churikunamanqa mana qurqanchu, imaraykuchus sagrado ministerio imakunata charqanku, rikrakuna patapi apaqanqaku. Chaymanta kamachiqkuna apamurqanku altar dedicación-man, chay p'unchaypi maypi ch'allpurqa chay-ta, chaymanta kamachiqkuna apamurqanku pay-kuna-pa regalos-ta altar ñawpaqpi. Hinaspa Apu Moisésman nirqa: Huk kuraq sapa p'unchay hina, huk kuraq sapa p'unchay hina

haywariyninkuta apamusqanku altarpa dedicacionninpaq. Chaymanta ñawpaq p'unchaypi haywata churaq karqan Naasón, Aminadabpa churin, Judapa aylluq kamachiq. Chaymanta apamurqa paypa haywaynintan: huk qullqi p'ukuta, kimsa chunka chaymanta pachak llasayninpi; huk qullqi p'ukuta, qanchis chunka sikluskuna siqluman hina, siqluta santutataq; iskayninkutaq hunt'a alwita chaqrusqata aceitepi, haywaymanpaq. Huk censer, chunka quri, sahumeriomanta hunt'a. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk urqu cria watayniyuq tukuy ruphachinapaq, chaymanta huk cabra cabraskunamanta huchamanta. Chaymanta sumaq kawsay haywapaq iskay waka ususikuna, pichqa carnero, pichqa chivo urqu, pichqa huk watayuq uwija china; kayqa Naason Aminadabpa churinpa haywaynin karqan. Iskay kaq p'unchaypim Natanael, Sogarpa churin, Isacar ayllumanta kamachiqnin, apamurqa. Chaymanta apamurqa paypa haywaynintan: huk qullqi p'uyñuta, kimsa chunka chaymanta pachak llasayninwan; huk qullqi p'uyñuta, qanchis chunka sikluskuna santu siklu hinan; iskayninkupas hunt'a aku harina aceitepi chaqrusqawan haywaymanpaq. Huk quri censer chunka, q'uñi-wan hunt'a. Huk terneru wakakunamanta, huk urqu qarwa, huk wata huntaq urqu uywa tukuy ruphay haywapaq, chaymanta huk urqu cabra cabrakunamanta juchamanta. Chaymanta sumaq kausay haywapaq iskay waka ususikuna, pichqa carnero urqu, pichqa chiwchi urqu, pichqa wata hunt'asqa carnerita china; kay quy karqa Natanael Sugarpa churinpa. Chay kimsa kaq p'unchaypi, Zebulun wawakunap kuraqa, Eliab, Helonpa wawan. Paypa qullqin, huk

qullqi p'uku, llasaq chunka kimsa pachak llasaynin; huk qullqi p'uku, qanchis chunka siklu llasaq, santu siklu yupayman hinan; iskayninku hunt'a harina allin ch'aqrusqa aceitewan haykapaq; huk q'uñi chunka quri, hunt'a sahumeriowan. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq tukuy ruphachiy haywanapaq, chaymanta huk cabra cabraskunamanta huchamanta. Chaymanta salvación haywanapaq iskay vaquillakunata, pichqa carnerokunata, pichqa chivokunakunata, pichqa wata hunt'aq uyhakunata; kay quy Eliab Helonpa churinpa. Tawantin p'unchaypi, Ruben wawakunap kuraqnin, Elisur Sediurpa wawan. Paypa qullqin, huk qullqi p'uku, kinsa chunka pachak llasaq paypa; huk qullqi p'uku, qanchis chunka siklu santu sikluman hina; iskayninku hunt'a aku harina aceitepi chaqrusqa haywarinapaq; huk q'umir k'intu chunka quriman, hunt'a sahumeriomanta. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq tukuy ruphaywan haywanapaq, chaymanta huk cabra cabraskunamanta huchamanta. Chaymanta salvación sacrificiopaq iskay vaquillakunata, pichqa carnerokunata, pichqa chivokunakunata, pichqa wata hunt'asqa uyhakunata; kay quy karqan Elizur Shedeurpa churinmanta. Pichqa p'unchaypi, Simeon wawankunap kuraqnin, Salamiel, Surisadaip wawan. Paypa qoynin: qolqe p'uku huk, kimsa chunka chaymanta pachak llasaynin paypa; qolqe p'uku huk, qanchis chunka siqlokuna santu siqloman hina; iskayninkupas hunt'a aku harinawan uywapi ch'aqtasqa sacrificioman. Huk thuribulo chunka quripa, sahumeriomanta hunt'a. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq tukuy

ruphachiy haywanapaq, chaymanta huk cabra cabraskunamanta huchapaq. Chaymanta salvación haywanapaq iskay vaquillakunata, pichqa carnerokunata, pichqa chivokunakunata, pichqa wata hunt'asqa ovejakunata; kay qoykuna Salamiel Zurishaddaipa churinpa. Suqta p'unchaypi, Gadpa churinkunapa kuraqa, Eliasaph, Raguelpa churin. Paypa qoynin: qolqe p'uku huk, kimsa chunka chaymanta pachak llasaynin; qolqe p'uku huk, qanchis chunka siqlokuna santo siqloman hinan; iskaynin hunt'a harina llamp'u aceitepi chaqrusqa, haywanapaq. Huk censer, chunka quri, sahumeriomanta hunt'a. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq tukuy ruphachiy haywanapaq, chaymanta huk cabra cabraskunamanta huchamanta. Chaymanta sumaq kausay haywapaq iskay waka ususikuna, pichqa carnerokuna, pichqa chivo urqukuna, pichqa wata hunt'asqa uwija chinakuna; kay quyqa Elisaf Raguelpa churinpa. Qanchis kaq punchawpi, Efraim churikunapa kuraqa Elisama, Amiud churin. Paypa quynin: qullqi p'uku huk, kimsa chunka chaymanta pachak llasaq paypa; qullqi p'uku huk, qanchis chunka siqlukuna santu siqluman hina; iskayninku hunt'asqa llatan harinawan chaqrusqa aceitepi, sacrificiomanpaq. Huk quri censer chunka, q'uñi-wan hunt'asqa. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq tukuy ruphaypa haywanapaq, chaymanta huk cabra cabraskunamanta huchamanta. Chaymanta sumaq kawsay haywapaq iskay waka uywa, pichqa qarwa, pichqa chiwchi, pichqa wata hunt'asqa uwiha; kay quyqa karqan Elisama Amiudpa churinpa. Chay pusaqniyuq p'unchaypim Manaséspa

wawakunamanta kuraq Gamaliel, Fadasurpa wawan. Paypa quynin: qullqi p'uku huk, kimsa chunka chaymanta pachak llasaq paypa, qullqi p'uku huk qanchis chunka siqlukuna santu siqluman hina, iskayninku hunt'a lawa harina aceite ukhupi chaqrusqa hayk'aqman. Thuriwasi huk, chunka quriq, sahumeriomanta hunt'a. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq tukuy ruphachiy haywapaq, chaymanta huk cabra cabramanta huchapaq; Chaymanta thañi haywapaq iskay vaquillu, pichqa carnero, pichqa cabra, pichqa cordero hembra huk watayuq; kay hayway Gamalielpa Pedasurpa churinpa. Chay isqunniyuq p'unchaymi Benjamínpa wawakunapa kuraqnin Abidan, Gadeoniqa wawan. Paypa qullqimanta platu huk, llasaq chunka kimsa pachak paynin; qullqi chuyachina huk, qanchis chunka siklu yupaynin siklu santa nisqaman hina; iskayninkupas hunt'a harina sumaq aceitepi chaqrusqa haywanapaq; sahumerio huk chunka quri, hunt'a sahumeriomanta. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq tukuy ruphachiy haywanapaq, chaymanta huk cabra cabraskunamanta huchamanta. Chaymanta sumaq kawsay haywapaq iskay waka ususikuna, pichqa carnero, pichqa chivo urqu, pichqa huk watayuq cordero china; kay haywayqa Abidan Gadeonipi churinpa karqan. Chunka p'unchaypi, Danpa churinkunapa curaq, Ahiezer, Ammishaddaipa churin. Paypa quykunan: qullqi p'uku huk, kimsa chunka chaymanta pachak llasaq paypa; qullqi p'uku huk, qanchis chunka siqlukuna wakaq siqlu nisqaman hina; iskayninpas hunt'a lawa yuraq ñut'u chaqrusqa aceite ukhupi, haywarikuypaq. Huk quri censer chunka,

sahumeriomanta hunt'a. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq tukuy ruphaypa haywanapaq, chaymanta huk cabra cabraskunamanta huchamanta. Chaymanta sumaq kawsay haywapaq iskay waka uywa, pichqa qarwa, pichqa chiwchi, pichqa wata hunt'asqa uwiha; kay quyqa Ahiezer churin Amisadaimanta. Chunka hukniyuq p'unchaypim Asherpa churikunamanta kuraq Phagiel, Echranpa churin. Paypa quynin: qullqi p'uku huk, kimsa chunka chaymanta pachak llasaq paypa; qullqi p'uku huk, qanchis chunka siqlukuna santu siqluman hina; iskayninpas hunt'a llat'an harinawan chaqrusqa aceitepi haywaypaq. Huk chunka quriq censer, sahumeriomanta hunt'a. Huk uywa cría wakamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq llapan ruphachiy ofrendapaq, chaymanta huk cabra cabramanta huchapaq. Chaymanta sumaq kawsay haywapaq iskay waka ususikuna, pichqa karnikuna, pichqa chiwchi kaparkuna, pichqa wata hunt'asqa uwija ususikuna; kay quyqa Pagiel Ochranpa churinpa karqa. Chunka iskayniyuq p'unchaypim Neftalí wawankunapa kamachiqnin, Ainanpa wawan Achire. Paypa quynin: qullqi p'uku huk, kimsa chunka chaymanta pachak llasaq paypa; qullqi p'uku huk, qanchis chunka siqlukuna siqluman hina santumanqa; iskayninku hunt'a llatan harinapa aceitepi chaqrusqa, haywayman hayk'unapaq. Huk chunka quriq censer, sahumeriomanta hunt'a. Huk terneru wakakunamanta, huk carnero, huk cordero huk watayuq tukuy ruphay haywarinapaq, chaymanta huk cabra cabraskunamanta huchamanta. Chaymanta salvación haywanapaq iskay vaquillakunata, pichqa carnerokunata, pichqa

chivokunakunata, pichqa huk watayuq uyhakunata; kay quy Ahira, Enan churin. Kay karqa chay altarpa dedicacionnin chay p'unchaypim lluchkachirqanku chayta, Israelpa wawasnin gobernadoresninkumanta: qolqemanta platos chunka iskayniyoq, qolqemanta platos chunka iskayniyoq, qorimanta incensarios chunka iskayniyoq. Kimsa chunka chaymanta pachak siqlukuna, chay chukchuna huk, chaymanta qanchis chunka siqlukuna chay chukchuna huk; tukuy chay qullqi chay p'uyñukunamanta, iskay waranqa chaymanta tawa pachak siqlukuna; siqlukuna, chay siqlu santu ukhupi. Quri q'usñikuna chunka iskayniyuq hunt'asqa q'usñiwan, tukuy quri q'usñikunamanta iskay chunka pachak quriyuq. Tukuy wakas ruphasqa haywanapaq kaqkuna, chunka iskayniyuq uywa wawakuna, chunka iskayniyuq uwija, chunka iskayniyuq wata hunt'aq uywa wawakuna, chaymanta paykuna haywanankuna, chaymanta paykuna upyay haywanankuna; chaymanta chunka iskayniyuq urqu cabrakuna huchapaq. Tukuy wakas salvacionpa haywayninman, iskay chunka tawa ñust'a wakas, suqta chunka carneros, suqta chunka chivatos huk watayuq, suqta chunka ñust'a uwihas huk watayuq mana maqchayuq; kayqa altarpa dedicacionninmi, paypaq makinkunata hunt'achisqanmanta qhipaman, hinaspa payta chrisasqanmanta qhipaman. Moisés testigupi carpaman yaykushaspa payman rimanapaq, Apuq kunturinta uyarirqa payman rimaqta hanaqmanta asiento misericordiamanta, mayqinchus testigupi arcapa patapi kashan, iskay querubinkunapa chawpipi, chaymanta Dios payman rimarqa.

8

Chaymanta Señor Moisésman rimapurqa, nispa: rimaykuy Aaronman, chaymanta payman ninki, hayk'aq lamparakunata churanki huk ladomanta, kandeleroq ñawpaqninman k'anchanqaku qanchis lamparakuna. Hinaspa Aarón chhaynata ruwarqa; huk ladomanta kandelabrop ñawpaqinman kandelabrop k'anchayninkuna k'anchachirqa, imaynatam Apu Moisésman kamachirqanman hina. Hinaspa kayqa kandelabrop ruwasqanmi: sinchi, qoriman, chaqrunpas, t'ikakunapas, tukuy sinchi; imaynatam Apu Moisésman rikuchirqanman hina, chhaynata kandelabrotaqa ruwarqa. Chaymanta Apu Moisesman rimapurqa nispa: Levitakunata Israelpa wawakunapa chawpimanta hurquy, chaymanta paykunata chuyanchay. Chaymanta khaynata ruwanki paykunaman ch'uyanchay paykunapa, ch'allpanki paykunata ch'uyanchay yakuwan, chaymanta kuchuna shamunqa tukuy kurkunkuman, chaymanta maqchikunkichik p'achankuta, chaymanta ch'uya kankichik. Hinaspa paykunaqa wakamanta huk wakacha uywata hap'inqaku, hinaspa kaypa haywayninpaq allin akhuta t'impusqa acietepi, hinaspa huk watayuq wakacha uywata wakamanta hap'inki huchapaq. Chaymanta qayllaykachinki Levitakunata rikuchiy karpapa ñawpaqninpi; chaymanta huñunki tukuy huñunakuyta Israelpa churinkunamanta. Chaymanta qayllaykachinki Levitakunata Apunchikpa ñawpaqninpi, chaymanta churankichik Israelpa churinkuna makinkunata Levitakunapa hawanpi. Chaymanta rakikunqa

Aaron Levitakunata haywarinapaq Apunchikpa ñawpaqninpi Israelpa churinkunamanta; chaymanta kanqanku ruwanapaq Apunchikpa ruwayninkunta. Levitakuna makikunata uywakuna umakunapi churanqaku, chaymanta hukta juchapaq ruranki, chaymanta hukta ruphaychiy haywaman Apumanpaq ruranki, paykunapaq juchata pichanapaq. Chaymanta levitakunata Apunchikpa ñawpaqninpi sayachinki, chaymanta Aaronpa ñawpaqninpi, chaymanta paypa churinkunapa ñawpaqninpi, chaymanta paykunata haywarina hina Apunchikpa ñawpaqninpi qunki; Chaymanta levitakunata Israelpa churinkunapa chawpimanta t'aqanki; chaymanta ñuqapaq kanqanku. Chaymanta qhipaman yaykunkuqmi Levitakuna llank'anankupaq llank'aykunata rikuchiy karpapi, chaymanta ch'uyanchanki paykuna, hinaspa qonki paykuna ñawpaqninpi Señorpa. Imaraykuchus hayñi qusqa kaykunam ñuqaman kanku Israel wawankunapa chawpimanta, tukuy qusankunata paqariq ñawpaq wachakusqankunapa rantin, tukuymanta Israel wawankunamanta ñuqaman paykunata hurqurqani. Chaymi noqapaqqa tukuy ñawpaq wachakusqa Israelpa churinkunapi runakuna kaqmanta uywakunakama; chay p'unchaypi tukuy ñawpaq wachakusqata Egiptopa allpanpi maqarqani, paykuna noqapaq santoyachirqani, hinaspa Levitakunata horqorqani tukuy ñawpaq wachakusqapa rantinpi Israelpa churinkunapi. Chaymanta ñuqaqa kutichirqani chay Levitakunata haywana hina, qusqakuna Aarónman chaymanta paypaq churikunaman Israel churikunaq chawpinmanta, llank'anapaq Israel churikunaq llank'ayninkunata testimonio karpapi, chaymanta expiacionta ruranapaq Israel

churikunamanta, chaymanta mana kanqachu Israel churikunapi pipas asuykunapaq santo kaqkunaman. Chaymanta Moisés, Aarón, tukuy tantakuy Israelpa churikunawan Levitakunaman ruwarqanku, imaynan Apu Moisésman Levitakunamanta kamarqan, chaynaqa Israelpa churikuna paykunaman ruwarqanku. Chaymanta Levitakunaqa chuyanchakurqanku, chaymanta p'achakunata t'aqsarqanku, chaymanta Aarón paykunata haywarikuy hina Apunchikpa ñawpaqninpi qurqan, chaymanta Aarón paykunamanta juchachasqa ruwarqan paykunata chuyanchanapaq. Chaymanta kay imakuna qhipaman Levitakuna yaykurqanku llank'ayninkuta llank'ananpaq testimento carpapi, Aarón ñawpaqninpi, chaymanta churinkunapa ñawpaqninpi, imaynan Apu Moisésman Levitakunamanta kamachirqan, chaynataq paykunaman ruwarqanku. Hinaspa Apu Moisesman rimaran, nispa: Kayqa kanmi Levitakunamanta: pichqa chunka watayuqmanta hinaspa aswan pata, yaykunkuqa llank'anapaq testimonio carpapi; Hinaspa pichqa chunka watayuqmanta lloqsinqa serviciomanta, hinaspa mana llank'anqachu aswan. Chaymanta yanapanqa paypa wawqin rikuchiy karpapi waqaychanapaq waqaychaykunata, ruwaykuna ichaqa mana llank'anqachu, chaynatam ruwanki Levitakunaman paykunapa waqaychaykunapi.

9

Hinaspa Apu rimasqa Moisesman Sinai sach'a-sach'api watapi

iskay kaqpi, paykuna lluqsisqankumanta Egipto llaqtamanta, killapi ñawpaq kaqpi, nispa, nirqani, hinaspa Israel churikuna ruwachunku Pascuata pacha kaqninman jina, chunka tawachunka p'unchaypi killapa ñawpaq kaqpa chisiman, ruwakunki chayta pachakuna kaqninman jina; kamachi kaqninman jina, hinaspa rikch'anakuy kaqninman jina ruwakunki chayta. Chaymanta Moisés Israel churikunaman rimariykurqa pascuata ruwanapaq chunka tawayuq p'unchaypi killapa qallariyninpi Sinay chinkana pampapi. Imayna Apu Moisésman kamachirqa, chaynatam Israel churikuna ruwanku. Chaymanta chayamurqanku runakunaqa karqanku mana ch'uyaq runapa animanpi, chaymanta mana atirqankuchu ruwayta pascuata chay p'unchaypi; chaymanta achuykurqanku Moisespa chaymanta Aaronpa ñawpaqninman chay p'unchaypi; Chaymanta chay runakunaqa nirqanku payman, ñuqaykuqa mana ch'uyaqmi kayku runapa animanpi; chaymanta manachu qhipakusunchik haykaypi haywata Apunchikman pachanta hina Israelpa churinkunapa chawpinpi? Chaymanta Moisés nirqa paykunaman: Sayarikuychik kaypi, chaymanta uyarisaq imatach Apu kamachinga qankunamanta. Chaymanta Señor rimaran Moisesman, nispa, rimaykuy Israelpa churinkunaman, nispa, runa runa, mayqinchus mana chuyaq tukupunman runapa animanrayku, utaq ñan karumanta qankunamanta, utaq qankunapa miraykunapi, chaymanta paymi ruwanqa Pascuata Señorpaq iskay killa kaqpi chunka tawayuq p'unchaypi; chisi kaqman ruranqaku chayta, mana lluspichisqa t'antakunapi chaymanta hayaq qurakunapi mikuranqaku chayta. Mana saqinqakuchu paymanta paqarinkama, chaymanta mana tullu

p'akinqakuchu paymanta, pascua kamachiyninman hina ruranqaku chayta. Chaymanta runa mayqinchus chuyaq kachkan, chaymanta ñanpi karumanta mana kachkan, chaymanta mana atipan pascuata ruwayta, chinkarichisqa kanqa chay alma llaqtamanta paypa, imaraykuchus haywata Apunchikman mana apamurqan tiemponman hina paypa; huchanta paypa hap'inqa chay runa. Sichus mitmaq qankunaman chayaykamunqa qankunapa allpapi, chaymanta Apunchispaq pascuata ruranqa, pascuapa kamachiyninman hina, chaymanta paypa allichayninman hina chayta ruranqa, huk kamachiy kanqa qankunapaq, mitmaqpaq chaymanta kay allpapa paqarisqanpaq. Chaymanta carpata sayarichisqa p'unchaypiqa, phuyuqa carpata, testimoniopa wasintan phawaykurqan, chaymanta tardeta carpapa hawanpi nina rikch'ay hina karqan tutamanta. Chaynataq tukurqan sapa kuti: phuyu qatarqan chayta p'unchawkuna, chaynallataq nina rikch'ay tutata. Hinaspa imayna phuyu wicharqa karpamanta, chaymantataq qhipanta Israelpa churinkuna ripurqanku, hinaspa maypichus phuyu sayarqa chay kitipipi, chaypi Israelpa churinkuna tiyakurqanku. Apuq kamachikuynin rayku Israelpa churikuna campamentota ruwanqaku, chaymanta Apuq kamachikuynin rayku purinqaku. Tukuy punchawkunapi maypichus phuyu carpapa patanpi llanthuykachan, Israelpa churikuna campamentota ruwanqaku. Chaymanta imapacha phuyu carpa patapi aswan achka p'unchaykunata aysasqa kachkan, chaymanta Israel churikuna Diospa waqaychayninta waqaychankuqa, chaymanta mana ripunkuchu. Chaymanta kanqa, mayqinchus phuyu qhataykun yupay p'unchawkuna

carpa patapi, Apuq kunkanrayku campamentopi tiyankuqanku, chaymanta Apuq kamachiyrayku purinqanku. Chaymanta kanqa mayqinchus phuyu kananpaq qhipamanta tutayay kama paqariy, chaymanta phuyu wichananpaq paqariypi, chaymanta ripunqaku p'unchay utaq tuta. Killapa p'unchawkuna yapakushaqtin, phuyu paypaq hawanpi llantuykachashaqtin, Israel churikuna tiyakunqaku, chaymanta mana ripunqakuchu. Chayqa Apuq kamachiyninrayku payanqaku, Apuq waqaychayninta waqaycharkaku Apuq kamachiyninrayku Moisespa makimpi.

10

Chaymanta Señor rimapurqa Moisésman, nispa: ruway qampaq iskay qullqi trompetasta; takasqa ruwakunki chaykunata; chaymanta kanqanku qampaq wajyanapaq tantakuyta, chaymanta aparinapaq campamentokunakunata. Chaymanta qanqa trompetata waqachiwanki chaykunapi, chaymanta tukuy tantakuy tantakunqa testimonio carpapa punkunpi. Ichaqa huk trompetapi waqachiptinkuqa, llapa umalliqkuna pusaqkuna Israelpa qanman hamunqanku. Chaymanta qankunaqa trompetata waqachinkichis señalta, chaymanta intilluqsimuymanta campamentokuna ayqinqaku; chaymanta qankunaqa trompetata waqachinkichis iskay kaq señalta, chaymanta Urayllamanta campamentokuna ayqinqaku; chaymanta qankunaqa trompetata waqachinkichis kimsa kaq señalta, chaymanta quchapamanta campamentokuna

ayqinqaku; chaymanta qankunaqa trompetata waqachinkichis tawa kaq señalta, chaymanta Chinchaysuyuman campamentokuna ayqinqaku; señalwan trompetata waqachinqaku paykuna ayqisqankupi. Chaymanta mayqin pachapas tantakuyta tantachisqaykichis chayqa, trompetata waqachinkichis, ichaqa mana señalwan kanqachu. Chaymanta Aaronpa churikuna, sacerdotekuna, trompetakunapi waqachinkuman, chaymanta qankunapaq kamachiy wiñaypaq kanqa qankunapa miraykunaman. Sichus qankuna lluqsisqaykichis guerraman qankunapa suyupi awqankunaman sayarisqankuna qankunaman, chaymanta tocarqankichis trompetakunawan, chaymanta yuyarisqa kanqankichis Señorpa ñawpaqninpi, chaymanta qespisqa kanqankichis qankunapa awqankunamanta. Chaymanta qankunapa kusikuyniykichispa p'unchaykunapi, chaymanta qankunapa rayminiykichispi, chaymanta qankunapa musuq killaniykichispi, trompetakunata waqachinkichis tukuy ruphasqa haywaykuna patapi, chaymanta qankunapa qispichiy haywayniykichispa patapi; chaymanta qankunapaq yuyarinakuy kanqa qankunapa Diosniykichispa ñawpaqninpi; ñuqa Señor qankunapa Diosniykichis kani. Chaymanta iskay ñiqin watapi, iskay ñiqin killapi, iskay chunka p'unchaypi chay killapa, phuyu wichaykarqan testimonio karpamanta. Chaymanta Israel churikuna paykunapa mikhuykunawan Sinaí ch'in pachapi lloqsirqanku, chaymanta phuyu Farán ch'in pachapi sayarirqa. Chaymanta paykunaqa ñawpaqta puririrqanku Apunchikpa siminrayku Moiséspa makimpi. Chaymanta Judápa churikunapa campamentopa ordennin ñawpaqta urqurqanku kallpawanku, chaymanta

paykunapa kallpanpa patanpiqa karqan Naasón, Aminadabpa churin. Chaymanta Isacar wawakunapa ayllupa atiyninpa hawanpi, Natanael Sogarpa wawan. Hinaspa Zabulon churikunap ayllu kallpanpa patanpi Eliab, Helon churin. Chaymanta urqumunqaku carpata, chaymanta purinqaku Gersón churikuna, chaymanta Merari churikuna, carpata apaqkuna. Hinaspa Ruben campamento división paykuna kallpawan lloqsirqanku; hinaspa paykunapa kallpanpi, Elizur Sedeurpa churin; Hinaspa Simeon wawankunapa ayllu kallpanpi, Salamiel Zurisadaipa churin. Chaymanta Gad churikunapa ayllunpa kallpanpa patanpiqa Raguelpa churin Elisaf. Hinaspa Kohathpa churinkuna lloqsanqaku santo kawsaykunata apaspa, hinaspa carpata sayachinqaku paykuna chayanankukama. Hinaspa Efraim campamentomanta kamachiy lloqsinqa paykunapa kallpawan, hinaspa paykunapa kallpamanta Elisama, Amiudpa churin. Chaymanta Manasés churikunap ayllu kallpanpi, Gamaliel Fadasurpa churin. Chaymanta Benjamínpa churikunapa llaqtanpa atiynin patapi Abidán, Gideonípa churin. Chaymanta lloqsimunqanku Dan churikunapa taqapa campamentomanta, tukuy campamentokunamanta qhepaq, paykuna atiyninkuwan; chaymanta paykuna atiyninpa patanpi, Ahiezer Ammishaddaipa churin. Chaymanta Asher churikunapa ayllunpa kallpanpa patanpi Phagiel, Echranpa churin. Chaymanta Neftalí churikunapa ayllunpa kallpanpi Enánpa churin Ajira. Kay-kuna Israel wawa-kuna-manta awqanakuna, chaymanta pay-kuna kallpa-nku-wan lluqsirqanku. Hinaspa Moisés nirqa Hobabta, Raguelpa churinta, Madianitata, Moiséspa masanta: Ñuqanchis

lluqsisunchis chay sitioman mayqanta Apu Dios nirqa, Kayta qusaq qankunaman. Hamuy ñuqanchiswanqa, hinaspa allin qanta ruwasunchis, imaraykuchus Apu Dios allin rimanqa Israelmanta. Chaymanta payman nirqa: Mana risaqchu, aswanpas ñuqap allpayman risaq, chaymanta ñuqap aylluyman. Hinaspa nirqa: Ama saqiwaykaychikchu ñuqaykuta, chayraykum karqanki ñuqaykuwan sach'a-sach'api, hinaspa kanki ñuqaykuwan machu. Hinaspa kanqa, sichu ñuqaykuwan rinki, chay allin imakunaqa Apu ñuqaykuta allin ruwasqanman hina qantapas allin ruwasqaykichik. Chaymanta paykuna lluqsirqanku Apunchikpa urqumanta kinsa p'unchawkunapa ñanpi, chaymanta Apunchikpa willakuyninpa arkan ñawpaqta purirqa paykunamanta kinsa p'unchawkunapa ñanpi watiqanapaq paykunapaq samayta. Hinaspa karqan chaypim arka hurqunapaq, hinaspa Moisés nirqan: Rikchariy, Apu, hinaspa ch'iqnichisqa kanku chiqniqniykikuna, tukuy qamta chiqnikuqniykikuna ayqekunanku. Chaymanta samarichiypi nirqa: Kutirimuy, Apu, waranqakuna, chunka waranqakunapi Israelpi. Chaymanta phuyu llantuykachaq karqan paykunapa hawanpi p'unchawkunapi, paykuna campamentomanta lluqsisqa kasqankupi.

11

Chaymanta runa llaqtaqa musphachkaspa karqan millay Apunchikpa ñawpaqninpi, chaymanta Apunchikqa uyarirqan, chaymanta phiñaywan phiñarikurqan, chaymanta Apunchikpa

qayllanmanta nina paykunapi k'añarikurqan, chaymanta campamentomanta huk rakiraqtapas mikhurqan. Chaymanta runakuna Moisésman qaparirqanku, chaymanta Moisés Apuman mañakurqan, chaymanta nina samarqan. Chaymanta chay chiqap sutinqa sutiyachisqa karqan Ninakuy, imaraykuchus nina k'anchachisqa karqan paykunapi Apumanta. Chaymanta chaqrusqa paykunapi munakurqan munakuyta, chaymanta tiyakuspa waqarqanku, chaymanta Israelpa churikunapas, chaymanta nirqanku: ¿Pi noqaykuta aycha mikhuchinka? Yuyarikurqanchik challwakunata, chaykunata mikurqanchik Egipto llaqtapi qusqa hina. Hinaspa aychatakunata, hinaspa milunkunata, hinaspa purrukunata, hinaspa sibulyakunata, hinaspa ajuskunata. Kunan ichaqa ñuqaykupa animanchikqa ch'akisqa; mana imapas, maná contaman ñuqaykupa ñawincikqa. Maná nisqataq coriandro muhuhina karqan, hinaspa paypaq rikch'ayninqa qasa rikch'aynin hina karqan. Chaymanta runakunaqa puriykacharqanku, huñurqankutaq, kutarqankutaq chayta mulinapi, llutarqankutaq batanapi, timparqankutaq chayta mankaapi, ruwarqankutaq chayta t'antakunata, paypa kusikuynintaq karqan hina malliy t'anta aceitemanta. Chaymanta chiri qusñi campamento pataman tuta uriyarqaptinqa, maná paypa pataman uriyarqa. Hinaspa Moisés uyarirqa paykunapa waqaqninkunata ayllukunankuman hina, sapa qhari punkun patapi, hinaspa Apu ancha phiñaywan phiñarikurqa, hinaspa Moiséspa ñawpaqninpi millay karqa. Hinaspa Moisés nirqa Apunchikman: Imaraykutaq llakichirqanki servidorniykita, hinaspa imaraykutaq mana

tarirqanichu allin qawayta ñawpaqniykipi, kay runaq kallpanta noqaman churanaykipaq? ¿Manachu ñuqa wiksa ukhupi chaskirqani tukuy kay runata, icha ñuqa wachaqarqani paytakunata? Imaraykutaq noqaman ninki: payta qosqaykiman apay, imaynan wawa waqachiq wawa chuchuchaqta huqariq hina, allpaman mayqentaq taytankunaman jurarqanki paykunapa. Maymanta noqapaq aycha kanman tukuy kay runakunaman qoypaq? Chaymi waqanku nuqapa hawanpi, nispa, quwayku aychata mikhunanchikpaq. Mana atisaqchu ñuqa sapalla kay runakunata apay, imaraykuchus kay rimayqa ñuqapaq aswan llasaq kanmi. Sichus chaynatam qamqa rurawanki ñuqaman, wañuchiwayari wañuchiywanwan, sichus tarisqanim khuyayta qampa kikiykimanta, ama rikuchinaypaq ñuqap llakiyta. Chaymanta Apu nirqa Moisésman: Huñuchiy ñuqapaq qanchis chunka runakunata Israelpa yuyaqninkunamanta, maykunatachus qam kikin yachankichu chayrayku kaykunaqa kanku llaqtapa yuyaqninkuna chaymanta qillqaqkuna kaqlla, chaymanta pusanki paykunata testiguniyu carpaman, chaymanta sayarinqaku chaypi qamwan. Chaymanta uraykumusaq, chaymanta rimasaq chaypi qamwan, chaymanta hurqusaq qanpi kaq espiritumanta, chaymanta churasaq paykunapi, chaymanta yanapasunkuman qamwan runakunaq kallpanta, chaymanta mana apanki pay qan sapalla. Chaymanta runaman ninki, chuyanchakuychik paqarinman, chaymanta aycha mikunkichik; imaraykuchus waqarqankichik Apunchikpa ñawpaqninpi, nispa, pitaq noqanchikta aychawan mikuchiwasun? Chaymi allin ñuqaykupaq Egiptopi karqan; chaymanta Apu qamkunaman aycha mikhuyta qunqa,

chaymanta qamkuna aychata mikunkichik. Mana huk p'unchaychu mikunkichis, mana iskaychu, mana pichqa p'unchaychu, mana chunka p'unchaychu, mana iskay chunka p'unchaychu, huk killa p'unchay kama mikunkichis, sinqankichismanta lloqsinankama; chaymi qankunapaq millay onqoy kanqa, imaraykuchus mana kasukankichis Aputa, paymi qankunapi kasqa, chaymanta waqankichis paypa ñawpaqenpi, nispa, imaraykutaq noqanchis lloqsirqanchis Egiptomanta? Hinaspa Moisés nirqa: Suqta pachak waranqa chakipi puriykuna kay runakuna, paykunapi kani ñuqa; hinaspa qam nirqanki: Aycha qusaq paykunaman mikhunanpaq, hinaspa mikhuqanku huk killa punchawkunamanta. ¿Manachu uwijakuna hinaspa wakakuna wañuchisqa kanqanku paykunapaq, hinaspa allinqa kanqa paykunapaq? Icha tukuy challwa quchapa tantachisqa kanqa paykunapaq, chaymanta allinqa kanqa paykunapaq? Chaymanta Apu Moisésman nirqa: ¿Manachu Apuq makin yanapanqa? Ñam yachankimanmi sichus noqapa simiy qanman chayaykamunqanchu icha manachu. Hinaspa Moisés lluqsirqa, hinaspa Apunchikpa siminkunata runaman rimaykurqa, hinaspa qanchis chunka qharikusta runapa kuraqkunamanta huñurqa, hinaspa paymi karpapa muyuriqpi sayachirqa. Hinaspa Apu uraykurqa phuyu ukhupi, hinaspa paywan rimaykurqa, hinaspa paypaq espiritumanta hurqurqa, hinaspa qanchis chunka yuyaq runakunapaq churarqa. Imaynatachus espiritu paykunapaq samarqan, hinaspa willakurqanku, hinaspa manaña yapaykurqankuchu. Chaymanta iskay runakunaqa campamento ukhupi saqisqa karqanku, hukpa sutin Eldad, chaymanta iskay

kaqpa sutin Medad; chaymanta espiritu paykuna patapi samarirqa; chaymanta paykunaqa qillqasqakunamanta karqanku, chaymanta mana carpa pataman chayamurqankuchu; chaymanta campamento ukhupi profetizarqanku. Chaymanta phaway wayna willarka Moisésman, chaymanta nirqa ninmi: Eldad chaymanta Medad profetizanku campamento ukhupi. Chaymanta kutichispa Josué Nun-pa, Moisés-man sayaq, akllasqa, nirqa: Apu Moisés, harkaykuy paykuna-ta. Hinaspa Moisés payta nirqa: ¿Manachu qam noqamanta phiñakunki? Chaymanta pi qunman tukuy Apunchikpa runakunata profetakunata, hayk'aq Apunchik qunqa paypa espiritunta paykunapa hawanman? Hinaspa Moisés campamentoman ripurqa payllawan hinaspa Israelpa kuraqkunawan. Hinaspa huk samay lloqsirqa Apumanta, chaymi apachimurqa pisqokunata qochamanta, hinaspa churarqa campamento patapi huk p'unchay ñanta kaymanta, hinallataq huk p'unchay ñanta chay ladomanta, campamentota muyurikuspa, iskay codo hina allpamanta. Chaymanta runakuna hatarispan tukuy p'unchay, tukuy tuta, chaynallataq qhipaq p'unchay tukuyninta, tantarqanku pisqutaqa. Chay pisi tantarqaqa chunka tupukunata tantarqa, chaymanta kikinkunapaq chiriyachiykunata ruwanku campamento muyuriqpi. Aychaqa kachkarqan kirukunapi paykuna manaraq chinkapunanpaq, chaymanta Apuqa phiñarikurqan runakunaman, chaymanta Apuqa maqarqan runakunata hatun maqayta ancha. Chaymanta chay sitioq sutinqa Munaykunaq aya pampan sutinchasqa karqan, imaraykuchus chaypi munaq runakunata pampakurqanku. Munay Yuyarikuna pantiunmanta

runakunaqa Aserothman lluqsirqan, chaymanta runakunaqa Aserothpi karqanku.

12

Chaymanta Miriam chaymanta Aarón rimariranku Moiséspa contranta, chay Etiopía warmirayku mayqantachus Moisés horqorqa, imaraykuchus Etiopía warmita horqorqa, chaymanta niranku: ¿Manachu Moisésllaman Señor rimarqa? Manachu ñuqaykumanpas rimarka? Chaymanta Señor uyarirqa. Chaymanta runa Moisés ancha llamp'u karqan tukuy runakunamanta mayqinkunachus kay pachapi kasqanku. Hinaspa Apu chaylla nirqa Moisésman, Aaronman, Mariammanpas: Lluqsichiy qankunaqa kimsayku testimoniopa carpanman. Hinaspa kimsa lloqsirqanku testigo karpaman, hinaspa Señor uraykurqan phuyu columnapi, hinaspa testigo karpapa punkupi sayarirqan, hinaspa Aaron hinaspa Miriam waqyasqa karqanku, hinaspa iskayninku lloqsirqanku. Chaymanta paykunaman nirqa: Uyariychik simikunata ñuqap. Sichus qankunap profetanqa Apunchikpa kasqa, rikuypi payman riqsichikasaq, chaymanta puñuypi payman rimasaq. Mana chaynatapaschu noqaq sirvinteyniy Moisés, tukuy noqaq wasipi hunt'a creeyoq kan; Simi simiman rimanqani paywanqa, rikuypi, mana enigmakunawanchu, Apunchikpa gloriantapas rikurqan; imaraykutaq mana manchakurqankichischu rimayta noqaq sirvinteyniy Moisés patapi? Hinaspa Apunchikpa phiña piñakuynin paykunaman chayarqa, hinaspa ripurqa.

Chaymanta phuyu karpamanta ripurqan, chaymanta qhaway, Miriam qhapaq unquyuq karqan rit'i hina, chaymanta Aarón Miriamman qhawarqan, chaymanta qhaway, qhapaq unquyuq karqan. Hinaspa Aarón nirqa Moisésman: Mañakuyki apu, ama churaykamuway ñuqaykuman huchata, imaraykuchus mana yachaspayku ruwarqayku chayninta huchallirqayku; Ama kanchu wañuyman kaqlla hina, sullusqa wawa hina lloqsimushaqtin mamanpa wiksamanta, hinaspa mikhunqa chawpi aychanta. Chaymanta Moisés Apuman qaparirqa, nirqa: Dios, mañakuyki, payta hampiykuy. Hinaspa Apu nirqa Moisesman, sichus taytanqa thuqaspa uyanman thuqarqan, mana qanchis p'unchaykunata p'enqakunqachu? Saqisqa kachun qanchis p'unchawkuna campamanta hawapi, chaymanta chaykunamanta qhipaman yaykumunqa. Chaymanta Miriam karunchasqa karqan campamentomanta hawa qanchis p'unchay, chaymanta runakuna mana purirqankuchu haykaman Miriam ch'uyachasqa karqan. Chaymanta kay imakunamanta qhipaman runakuna Aserothmanta lluqsirqanku, chaymanta Paranpa chaqwa pampanpi tiyarqanku.

13

Hinaspa Apu rimasqa Moisesman, nispa: Qampa kikinmanta kachaykuy runakuna, hinaspa paykunaqa watuchunku Cananeo runakunapa allpanta, chayta ñuqa quni Israel churikunaman hap'inapaq; huk runata sapa ayllu hina, paykunapa yayakunapa

ayllukunaman hina kachanki paykunata, tukuy umalliqta paykunamanta. Hinaspa Moisés paykunata kachasqa mana tarpuy pampa Farán-manta Apuq uyarinwan; tukuy qharikunam karqanku pusaqkuna Israelpa churikunamanta, kaykunaqa. Chaymanta kaykunam paykunapa sutikunan, Ruben ayllupi, Samuel Zacurpa churin. Simeon aylluq, Safat Souripa churin. Judá ayllupi, Caleb Jefunépa churin. Isacar ayllupi, Igal, Josépa wawan. Efrayim ayllumanta, Ausí, Nunpa churin. Kay ayllu Benjamin-manta, Palti Raphu churin. Zabulon aylluq, Gudiel, Sudiq wawan. Joseph ayllupi Manasseh wawankunamanta, Gaddi Susipi wawan. Dan ayllumanta, Gamalielpa churin Ammiel. Asher ayllupi, Sathour Miguelpa churinmi. Neftalí ayllupi, Nabi Sabípa wawan. Gad ayllupi, Goudiel Makchipa churinmi. Kaykunam karqan runakunapa sutinkuna, maykunatachus Moisés kachamurqan allpata qhawarinanpaq; chaymanta Moisés Ausé Nunpa churinta Josué sutiyarqan. Moisés paykuna-ta kacharka Canaán allpa-ta qhaway-chi-na-n-paq, hinaspa paykuna-man nirqa: kay ch'in pampapi wichay-ychik, hinaspa urqu-man wichay-nki-chik, hinaspa allpa-ta rikun-ki-chik ima-chus ka-sha-n-ta, hinaspa runa-kuna-ta chay-pi tiya-q-kuna-ta, sichus sinchi-chu ka-n icha pisi kallpa-yuq-chu, icha pisi-chu ka-nku icha achka-chu. Chaymanta imaynatachus allpa mayman kaykunaqa tiyakunku paymanta, allinchu icha millaychu, chaymanta imaynatachus llaqtakuna maykunapichus kaykunaqa tiyakunku chaykunapi, pirqa llaqtakunapichu icha mana pirqa llaqtakunapichu. Chaymanta imayna allpa, wirayuq icha ch'akisqa; sichus paypi yurakunam kan, icha manachu; chaymanta kallpachaspa

allpamanta rurukunata hap'inqakichik. Chaymanta chay p'unchaykunaqa, ch'irawpa p'unchaykunam, uwakunapa ñawpaqninkuna karqan. Hinaspa wichayaspa, llaqtata qhawarisqaku ch'in Sinmanta Rehobkama, Hamathman yaykuqkunapa. Hinaspa ch'in pampata wichayarqanku, hinaspa Hebrónkama ripurqanku. Chaypi Ahimán, Sesay, Talmay, Anákmanta ayllu karqanku. Hebrón qanchis wata ñawpaqta Egiptopi Tanismanta ruwarqan. Chaymanta chayamurqanku uva racimikunap qhichwan kama, llanchirqankutaq chayta. Chaymantam kuchurqanku chaymanta huk uva racimiyuq sach'ata, huqarirqankutaq payta qhipiqkunapi, granadaskunawan higos racimikunawanpas. Hinaspa chay tukuyta Uva Raciminpa Phallqan nispa sutiyarqanku, chay uva racimi rayku, chaymanta Israelpa churikuna kuchurqanku. Chaymanta kutirimurqanku chaypi allpata qhawarimuspa tawa chunka p'unchaymanta. Hinaspa rispa Moisesman Aaronmanpas tukuy Israelpa wawankunapa tantakuymanpas chayamurqanku, Paran chiqawan Cades nisqa sach'a-illaq allpaman; hinaspa paykunaman simita kutichirqanku tukuy tantakuymanpas, hinaspa allpapa rurunta rikuchirqanku, hinaspa payman willakurqanku, hinaspa nirqanku: chayamurqanku allpaman maymanchus qam noqaykuta kachawarqanki, allpa lluchkananta leche mielitapas; hinaspa kayqa chay allpapa rurunnin. Ichaqa atiq llaqtam chaypi tiyaq, hinaspa llaqtakunaqa maqchisqa pirqasqam hatun ancha karqan, hinaspa Anakpa miraynintataqmi chaypi rikurqayku. Amalek Uralan patapi tiyakun, chaymanta Heteokuna, Heveokuna, Jebuseokuna, Amorreokuna orqo allpapi tiyakunku,

chaymanta Cananeokuna qocha qayllanpi tiyakunku, Jordán mayu qayllanpipas. Hinaspa Caleb upallachirqa runakunata Moisesman, hinaspa payman nirqa: Mana, ichaqa wichaymuspa wichaykamusunchik, hinaspa heredasunchik chayta, imaraykuchus atiyniyuq kaspa atisunchik paykunaman. Chaymanta runakunaqa paywanqa kuska wichaq nisqanku: Mana wichanchischu, imaraykuchus mana atisunmanchu wichay chay llaqtaman, imaraykuchus aswan sinchi ñuqanchismanta kanmi. Hinaspa lluqsichirqanku manchakuyta allpamanta, chayta qhawarirqanku, Israelpa churinkunaman, nirqanku: Allpaqa, chayta pasarqanku qhawarinapaq, mikhuqmi tiyaqkunata paymanta, hinaspa tukuy runakunaqa, chaykunata riqsirqanku kaypi, qharikunam hatun sayayniyuq karqanku. Chaymanta chaypi hatun runakunata rikurqayku, chaymanta paykunapa ñawpaqninpi saltamunakuna hina karqayku, ichaqa hinataq paykunapa ñawpaqninpi karqayku.

14

Chaymanta hap'ispa, tukuy chay huñunakuy qurqa kunkanta, chaymanta chay runakuna waqarqanku tukuy chay tutata. Chaymanta tukuy Israelpa churinkuna Moisésmanta Aaronmantawan muspharkurqanku, chaymanta tukuy tantakuy paykuna ninkurqanku: Egipto llaqtapi wañusunman chayqa allin kanman karqa, utaq kay chikchi pampapi wañusunman chayqa, chaymanta imarayku Apunchik noqaykuta kay llaqtaman pusachkan maqanakuypi urmanapaq. Warmikuna

ñuqaykupa chaymanta wawakuna kanqaku saquway kaqman; kunan chayrayku aswan allin kanqa Egiptoman kutiripuyta. Chaymanta nirqanku huk hukman: Qusun umalliqta, chaymanta kutirisun Egiptoman. Chaymanta Moisés chaymanta Aarón uyanwan urmayarqanku tukuy Israelpa wawakunapa huñunakuyninpa ñawpaqninpi. Josué, Nunpa churin, chaymanta Caleb, Jefunépa churin, allpata qhawarimuqkunamanta, paykuna p'achankunata ch'iqtirqanku, chaymanta tukuy Israelpa churinkunapa huñunakuyninman nirqanku, nispa: allpa mayqintataq qhawarimurqanchik chaytaqa, ancha ancha allinmi. Sichus Apu ñuqaykuta akllaykuwanchik chayqa, kay allpaman yaykuchiwasun, hinaspa chayta ñuqaykuman quwasun, allpa mayqan ñuñu hinaspa misk'ita phawachkan. Ichaqa Apumanta ama rebelakuna tukukuychikchu, qamkunari ama manchakuychikchu kay pachapa runakunata, imaraykuchus mikhunapaq kanqaku qamkunapaq, chinkakapun imaraykuchus paykuna tiemponku paykunamanta, Apuri ñuqaykupiqa kashan, ama manchakuychikchu paykunata. Hinaspa tukuy tantakuyqa nirqa paykuna rumiwan rumichayta, hinaspa Apunchikpa k'anchaynin rikurimuqta phuyupi rikuchikuypa carpanpa patapi tukuy Israelpa churikunaman. Hinaspa Apu nirqa Moisésman: ¿Hayk'akama kay runakunaqa noqata phiñachinqa? Chaymanta hayk'akama mana noqapi iñinkuchu tukuy señalkunapi, chaykunata paykunapi ruwarqani. Paykuna-ta wañuy-wan takasaq, chaymanta paykuna-ta chinkachisaq, chaymanta qan-ta taytan-pa wasin-wan hatun llaqta-man tukuchisaq, kay-manta aswan hatun-ta.

Hinaspa Moisés Apunchikman nirqa: Egipto uyarinqa, imaraykuchus qan kallpaykirayku kay llaqtata paykunamanta wichaycharqanki. Ichaqa tukuy kay pachapi tiyaqkuna uyarirqanku, qam Apu kachkanki kay runapi, mayqinchus ñawiwan ñawiman rikurikunki Apu, chaymanta qampa phuyu sayashan paykuna patapi, chaymanta phuyu sayaqpi qam ñawpaqta purinki paykuna punchawninpi, chaymanta nina sayaqpi tutapi. Chaymanta kay runakunata huk runaman hina tukuyta chinkachinki; chaymanta tukuy suyukunaqa qanpa sutikiyta uyariqkunaqa ninqaku, ninaspa: Mana Apuqa kay runakunata paykuna jurasqan allpaman yaykuchiyta atisqanrayku, paykunata chaqrupi wañuchirqan. Chaymanta kunan yupaychasqa kachun kallpayki Apu, mayqin rikchaypi nirqanki nispa: Apu suyasapa, hinaspa askha khuyayniyuq, hinaspa cheqaq, qechuspa mana kamachikuyta hinaspa mana allin ruwayta hinaspa huchata, hinaspa pichaywan mana pichananchu huchayuqta, kutichispa huchata yayaykunamanta wawakuna pataman kimsa ñiqin hinaspa tawa ñiqin miraykunakama. Pampachay kay runakunapa huchankunata qanpa hatun khuyaykiyman hina, imaynan khuyakuq karqanki paykunaman Egiptomanta kunan kama. Hinaspa Apu Moisésman nirqa: Allin sonqo paykuna iman kani qampa rimaykiman hina. Ichaqa kawsani ñuqa, chaymanta kawsachkan sutiy, chaymanta Señorpa glorian tukuy pachata huntachinqa. Chaymi tukuy runakunaqa rikushpa noqaq gloriayta, chaynallataq señalkunata mayqinkunata ruwashqani Egiptopi, chaynallataq chinkanapiqa, chaynallataq pruebawarqanku noqata kay chunka kuti, chaynallataq mana

uyarirqankuchu noqaq simiymanta, manachu qhawarinqankuchu allpata mayqintaqa juramentashqani paykuna taytankunaman; ichaqa paykuna wawankuna mayqinkunaqa kankuwan noqawan kaypi, mayqinkuna mana yachankuchu allin nitaq millay, tukuy aswan wayna mana yachayoq, kaykunaman qosaq allpata; tukuyninri phiñachiwashqankuna, mana qhawarinqankuchu chayta. Chaymi noqaq churiy Caleb, huk hina espíritu paypi kasqanrayku, chaymanta noqata qatipawasqanrayku, payta yaykuchisaq chay allpaman maypichus pay yaykurqan chaypi, chaymanta paypa muhunan chay allpata heredanqa. Chay Amalekwan Cananeoqa quebrada ukhupi tiyakushanku, paqarinmi kutirimunki hinaspa chikchi pampaman ripunki, puka qocha ñanman. Hinaspa Apu Moisesman Aaronmanpas nirqa, nispa: ¿Haykakama kay millay tantakuy? Imakunachus paykuna ñuqapa ñawpaqniypi musphakushankutaq, Israel wawakunapa musphakuyninta mayqinchus qankunamanta musphakurqanku, uyarirqanim. Nirqani paykunaman: Kawsani ñuqa, nin Apu; chiqamanta, imayna rimasqaykichis ñuqap rinrinkunaman, chayhinata ruwasaq qankunaman. Kay ch'in pachapi qankunapa aychankuna urmananqa; tukuy qankunapa qhawasqa kayninkuna, qankunapa yupasqa runa iskay chunka watayuqmanta aswan pataman, maykuna ñuqapi asipayakurqanku; sichus qankuna yaykunkichik llaqtaman maypi ñuqa makiyta ch'iqnirqani tiyanaykichispaq chaypi; aswanqa Caleb Jefone churin, chaymanta Josue Nun churin. Chaymanta wawakuna, maykunatachus qankuna nirqankichis saquway kanqanku nispas, nuqaqa paykuna yaykuchisaq

allpaman; chaymanta paykuna qharikunqanku allpata, maytatchus qankuna t’aqarparqankichis paymanta. Chaymanta qankunapa aychankuna kay ch'in pachapi urmakunqa. Qankunapa churikuna kanqaku tiyaspa ch'in pampapi tawa chunka watasta; hinaspa apanqaku qankunapa q'illaynikunata, qankunapa aychankichik ch'in pampapi chinkapunankama, yupayninman hina p'unchaykunapa mayqan p'unchaykunapi qankuna llaqtata qhawarisqankichik, tawa chunka p'unchaykuna, huk p'unchay watapaq, chaskinqaku qankunapa huchaykikunata tawa chunka watasta; hinaspa riqsinqaku nuqapa phiñaypa phiñayninta. Ñuqa Apu rimani, chiqamanta khaynata ruwasaq kay millay tantakuywan, kay tantakusqawan ñuqapa qayllayman, kay ch'in pampapi tukupunqaku, chaypitaq wañunqaku. Chaymanta runakuna, maykunatachus Moisés kacharka allpata qhawarinanpaq, chaymanta chayamuspa paykunaqa ñut'unakurqanku paymanta tantakuyman millay simikuna apamuspa allpamanta, chaymanta wañurqanku runakuna mayqinkunachus millay simikuna nirqanku allpata contrapi huk nakaypi Apunchikpa ñawpaqninpi. Chaymanta Josué, Nun-pa wawan, chaymanta Caleb, Jefone-pa wawan, kawsarqanku chay runakunamanta mayqinkunachus risqanku allpata watiqanapaq. Chaymanta Moisés kay shimikunata tukuy Israelpa churikunaman rimariykurqa, chaymanta runaqa ancha llakikurqa. Chaymanta paqariyaspa tutamanta wicharqanku urqup puntanman, nispa: Qhawariy, ñuqaykuqa wicharisuqku chay sitiuman mayqinta nirqa Apu, imaraykuchus huchallikusqayku. Chaymanta Moisés nirqa: ¿Imaraykutaq qankunaqa Apunchikpa siminta mana kamachiyta kasuykichik?

Ama allin puriyniyuq kanqankichischu. Ama wicharinkaychischu, mana Apu qankunawan kasqanrayku, chaymi qankunapa awqakunapa ñawpaqninpi urmankichis. Chaymi Amalek chaymanta Cananeo chaypi ñawpaqniykichikpi kanqaku, chaymanta urmakunqankichik espadawan, imaraykuchus kutirikurqankichik mana kasuykuspa Señorta, chaymanta mana kanqachu Señor qankunapi. Chaymanta kallpachakuspa wichaykamuranku urqup puntanman, ichaqa Apunchikpa allikachiymanta arka Moiseswan mana kuyurichisqachu kanku campamentomanta. Chaymanta Amalek uraykurqa, chaynallataq chay urqupi tiyaq Cananeo, chaymanta paykuna kutichirqanku, chaymanta paykuna kuchurqanku Hormah kama, chaymanta campamentoman kutirqanku.

15

Hinaspa Apu Moisesman nirqa, nispa: Israel churikunaman rimay, hinaspa paykunaman ninki: haykuqtinkichis qankunapa tiyanaykichispaq allpaman, chayta noqa qoykichis qankunaman, hinaspa Apupaq llapan ruphachiy haykuna ruwanki, llapan haykuna otaq haywana, hatun kachinapaq munakuyta, otaq munayninman hina, otaq qankunapa raymi punchawninchispi ruwanaykipaq sumaq asnayniyuq Apupaq, sichus wakakunamanta otaq uwihakunamanta. Chaymanta apamunqa haywaq haywananta Apunchikman, haywana llinphu harinap chunka kaqninta oifamanta chaqrusqa aceitepi tawa kaqnin inpi. Hinaspa vinota t'inkanapaq tawachin hinta

churanki llapan ruphaychiy hawanpi, icha haywana hawanpi, huk uywamanpaq chayninta ruranki, haywana sumaq q'aparina Apunchikman. Chaymanta chay carneroman, hayk'aq payta ruwakunki tukuy ruphasqa haywaman utaq sacrificioman, ruwakunki sacrificiota allin harina iskay chunka kaqninkuna chaqrusqa aceitepi kimsa kaq hin kaqmanta; chaymanta vinota chuyaq haywaman kimsa kaq hin kaqmanta apamunki sumaq q'apayninman Apunchikman. Sichus rurawankichik wakakuna manta tukuy ruphaychiy haywaman utaq munay hunt'anapaq haywaman utaq qispichiy haywaman Apunchikpaq, chaymanta apamunqa uywa waka haywaywan haku harina kinsa chunka kaqnin chaqrusqa aceite ukhupi chawpi hin kaqmanta. Chaymanta vinota ch'uyanchay haywayman chawpinta churana, sumaq q'apay asnayniyuq haywarikuy Apunchikman. Chhaynata ruwanki huk terniruman, icha huk carniruman, icha huk corderuman uwijamanta icha cabramanta; Hayk'a yupayninman hina ruwasqaykichis chayqa, chhaynata ruwankichis hukninman, paykuna yupayninman hina. Tukuy kay llaqtapi paqarisqa runanqa kay hina ruwanqa, kaykunata haywariyta haywaykunata sumaq asnayniyuq q'apay hina Apunchikman. Sichus mitmaq qankuna ukhupi yaykumunqa qankunapa allpapi, icha pi chaypas qankuna ukhupi kanqa qankunapa miraykunapi, hinaspa haywaykunata q'apay sumaq asnayniyuq Apunchikpaq ruranqa, mayqin rikchaypi qankuna ruranki, chayhinata tawqa Apunchikpaq ruranqa. Huk kamachillam kanqa qankunapaq, chaymanta kay forasterokunapaq kay ukhuykipi tiyaqkuna; kamachi wiñaypaq qankunapa miraykunapaqpas. Imaynan qankuna, chaynatam

kay forastero kanqa Apupa ñawpaqninpi. Kamachikuna huk kanqa, chaymanta kamachiy huk kanqa qankunapaq, chaymanta mitmaqpaq chay qankunawan tiyaqpaq. Hinaspa Apu rimaran Moisesman, nispa: Rimaykuy Israelpa churinkunaman, hinaspa ninki paykuna: Qankuna yaykuptiykichis allpaman, maymanchus ñuqa pusaykichis chayman, hinaspa kanqa hayk'aq qankuna mikhunkichis allpapa t'antankunamanta, qichunkichis haywayta t'aqasqa haywata Apupaq, ñawpaq ruruchayta masaykichismanta. T'antata t'aqaykichis hayñi chay; imayna hayñi pirqamanta, chaynata t'aqaykichis payta, punta llat'anpa qankunapa, hinaspa qoykichis Apunchikman hayñita qankunapa miraykunaman. Hayk'aqtinchikqa chaymanta mana ruraspaykichikqa tukuy kay kamachikuykunata, maykunatataq Apu rimaran Moisésman, imaynatataq Apu kamachikaran qankunaman Moiséspa makimpi, chay p'unchaymanta maypichus Apu kamachikaran qankunaman chaymanta qhepaman qankunapa mirayniykichikman, chaymanta kanqa sichus tantakuypa ñawikunamanta ruwakuptin mana munaspa, chaymanta ruranqa tukuy tantakuy huk uywata wakamanta mana k'iri kaqta hunt'asqa ruphay haywaman sumaq q'apay Apupaq, chaymanta kaypa haywanta chaymanta paypa ch'uyaq haywanta kamachikuy hina, chaymanta huk urqu chiwata chiwamanta huchapaq. Chaymanta sacerdoteqa paqarichisqa tukuy tantakuy Israel churikunamanta, chaymanta perdonasqa kanqa paykuna, imaraykuchus mana munaspa karqan, chaymanta paykunaqa apamurqanku regalunkuta, ofrenda Apuman, huchankumanta Apupa ñawpaqninpi, mana munaspa

ruwasqankumanta. Chaymanta pampachasqa kanqa tukuy tantakuypi Israel churikunapaq, chaymanta forastero qankunaman tiyaqpaq, imaraykuchus tukuy runakuna mana munaspa ruwarqan. Sichus huk alma mana munaspa huchalliptin, huk watayuq cabrata huchapaq apamunqa. Chaymanta sacerdoteqa pampachanqa chay animamanta mana munaspa huchallikusqanmanta, chaymanta huchallikuspa mana munaspa Apunchikpa ñawpaqninpi, paymanta pampachanaykipaq. Chay paqariq Israel churikuna ukhupi, chaymanta chay forastero chay tiyaq paykuna ukhupi, kamachi huk kanqa paykuna, pi sichus ruwan mana munaspa. Chaymanta alma mayqin ruwanman makiwan soberbiapi kay paqarisqa runakunamanta utaq kay convertikunamanta, Diosman kay piqa phiñachin, chinkachisqa kanqa chay alma paypa runakunamanta, imaraykuchus Apunchikpa siminta pisi qhawarirqa, chaymanta paypaq kamachikuyninkunata ch’iqnirirqa; chinkachisqa chinkachisqa kanqa chay alma, paypa huchanqa paypi kachkan. Chaymanta Israel wawakuna chinkaypi karqanku, hinaspa tarirqanku huk runata t'ikakuna huñuchkaqta sabatu p'unchaypi. Chaymanta tarikuqkuna apamurqanku payta samay p'unchaypi t'aqata huñuchkaqta, Moisesman, Aaronman, chaymanta Israelpa churikunapa tukuy huñunakuynimampas. Chaymanta churarqanku payta wasi wichq'ayman, mana imaraykuchus tanteakurqankuchu imatach ruwakunankupaq payta. Chaymanta Apu Moisésman rimapurqa, nirqa: Wañuywanmi wañuchisqa kachun chay runa, tukuy tantakuy payta rumiswan rumiykuchun. Hinaspa tukuy huñunakuy lluqsichirqan payta campamentomanta hawa,

hinaspa tukuy huñunakuy rumiyachirqan payta rumikunawan campamentomanta hawa, imaynan Apu kamachirqa Moisésman. Hinaspa Señor nirqa Moisésman, nispa: rimaykuy Israelpa churinkunaman, hinaspa qanqa ninki paykunaman, hinaspa ruwachunku paykuna kikinkunapaq flecokunakunata pachankunapa k'uchunkunapi paykunapa wiñayninkunapaq; hinaspa churankichik flecokukunapa k'uchunkunapi ankas azulta. Chaymanta qankunapaq kanqa chay flecospi, chaymanta qankunaqa rikunkichik chaykunata; chaymanta yuyarinkichik tukuy Apunchikpa kamachikuyninkunata, chaymanta ruwankichik chaykunata; chaymanta mana pantachisqa kankichikchu qankunapa yuyayniykichikpa qhipanpi, chaymanta ñawiykichikpa maypichus qankunaqa saqrasapa purikunkichik chaykunapa qhipanpi, chaynapi yuyarinkichik chaymanta ruwankichik tukuy ñuqapa kamachikuyniykunata, chaymanta qankunapa Diosninkichikpaq k'utu kankichik. Ñuqa Apu, Diosniykichik, ñuqa lluqsichisqaykichik Egipto allpamanta, Diosniykichik kanaypaq, ñuqa Apu Diosniykichik.

16

Hinaspa rimanakurqa Coré, Izhar churin, Coat churinpa, Leví churinpa, hinaspa Datán hinaspa Abiram, Eliab churinkuna, hinaspa On, Pelet churin, Rubén churinpa; hinaspa sayarirqanku Moisés ñawpaqpi, hinaspa runakuna Israel churinkunamanta pichqa chunka hinaspa iskay pachak, tantakuy pushaqkuna, consejo wajyasqa tantakuykuna, hinaspa

sutiyuq runakuna. Tantakusqa karqanku Moisés patapi chaymanta Aarón patapi, chaymanta nirqanku: Kapuchun qankunaman, imaraykuchus tukuy tantakuy, tukuynin yupaychasqa kanku, chaymanta Apu paykunapim kachkan, chaymanta ¿imaraykutaq sayarikunkichis Apuq tantakuyninpa patapi? Chaymanta Moisés uyarispa, uya pataman urmaykurqa. Hinaspa Koremanqa rimapurqa, chaynallataq tukuy paypaq tantakuymanqa, nispa: Diosqa watukamurqa, chaynallataq riqsirqa paypaq kanaqkunata, chaynallataq yuqchakunata; hinaspa kikinman asuykapurqa, chaynallataq maykunatachus kikinpaq akrarqaqa, kikinman asuykapurqa. Kayta ruwaychik: qankunapaq kikinchikpaq nina p’uyñukuna aparikuychik Koré, chaymanta tukuy tantakuy paypa, chaymanta chaykunaman ninata churay, chaymanta chaykunaman q’apaqta churay Apunchikpa ñawpaqninpi paqarin; chaymanta kanqa runa mayqentachus akllakurqan Apunchik, kayqa santu; allinña kachun qankunapaq churikuna Levipa. Chaymanta Moisés Coréman nirqa: Uyariwaychikunay, Levípa churinkuna. ¿Manachu huch'uy kanman kay qamkunapaq, imaraykuchus Dios Israel t'aqarqan qamkunata tantanakuymanta Israel, hinaspa askhaman apamurqan qamkunata kikinman, yanapanakunapaq karpapa yanapanakuykunata Apuq, hinaspa sayarikunapaq karpapa ñawpaqninpi qhatikunapaq paykunaman? Chaymanta qanman asuykachirqa, chaymanta tukuy wawqiykikunata Leví churikuna qanwan, chaymanta maskankichis sacerdote kayta ruwayta? Chaynallatan qam, chaymanta tukuy tantakuy-niki Diosman tantakusqa, chaymanta Aaron pi kan, imaraykuchus paypa contrankuta

musyakunkichis? Chaymanta Moisés kacharka Datánta, Abiramta, Eliabpa churikunata, wajyananpaq, chaymanta paykuna nirkaku: Mana wichaykamusaqkuchu. ¿Mana huch'uychachu kay, qam apamuwasqaykiku huk llaqtaman puriykuq ñuñuwan misk'iwan, wañuchinapaq ñuqaykuta ch'in pachapi, qam kamachiwasqaykiku ñuqaykumanta? ¿Kamachiqchu kanki? Chaymanta ¿qamchu lechewan miski mielwan puqtaq allpaman yaykuchiwanchik, chaymanta chakrapa viñakunapawan herenciata qowanchik? Chay runakunapa ñawikunata kuchunki karqanchu? Mana wichaykamuykuchu. Hinaspa Moisés ancha llakikurqa, hinaspa Apuman nirqa: Ama qhaway paykunapa hayñinkuman. Mana imapas munay paykunamanta hurqurqanichu, nitaq mana pipas paykunamanta k'irisqanichu. Chaymanta Moisés nirqa Coréman, qampa tantakuyniykita yupaychaychiy, chaymanta wakichisqa kaychik Apunchikpa ñawpaqninpi qam chaymanta Aarón chaymanta paykuna paqarin; Chaymanta sapa kaq hap'ichun paypa ninayuq p'uyñunta, chaymanta churasunchik chaykunaman q'apaq samita, chaymanta qayllachisunchik Apunchikpa ñawpaqninman sapa kaq paypa ninayuq p'uyñunta, pichqa chunka chaymanta iskay pachak ninayuq p'uyñukuna, chaymanta qam chaymanta Aarón sapa kaq paypa ninayuq p'uyñunta. Hinaspa sapa kaq incensarion hurqurqa, hinaspa paykuna patapi ninata churarqanku, hinaspa paykuna patapi inciensota churarqanku, hinaspa testimoniopa carpanpa punkunkunapa qayllanpi sayarirqanku Moisés chaymanta Aarón. Chaymanta Coré huñuchirqa paykunapa hawanpi tukuy paypa tantakuyninta testimoniopa carpapa punkupa qayllanpi,

chaymanta Señorpa glorian rikurikapurqa tukuy tantakuyninman. Chaymanta Apu rimanakurqa Moisésman Aaronmanpas, nispa: rakinakuychik kay tantakuypa chawpimanta, chaymanta noqaqa paykuna tukuychasaq kuska kaqlla. Chaymanta urmarqanku uyanku patapi, chaymanta nirqanku: Dios, Dios samaykunapa chaymanta tukuy aychapa, ¿sichus huk runa huchallirqa, tukuy tantakuy patapi Apupa phiñan kanqa? Chaymanta Señor rimaran Moisesman, nispa: rimallay tantakuymanqa, nispa: anchurkaychik muyumanta Koré tantakuynintamanta. Chaymanta Moisés hatarirqa, chaymanta Datanman chaymanta Abiramman rirqa, chaymanta tukuy Israelpa kuraqkunan paywan kuska purirqanku. Chaymanta tantakuymanqa rimapurqa, nirqa: T'aqakuychis kay sinchi runakunapa karpakunamanta, chaymanta ama llankiychis tukuy imakunatapas mayqinkunachus paykunapa kanku, ama paykunawan chinkakuychis tukuy huchankunapi paykunapa. Hinaspa Koré carpamanta muyuriqninmanta ayqirqanku, Datánwan Abirónwan lluqsirqanku hinaspa carpankupa punkukunapi sayarqanku warminkuwan, wawankuwan, equipajenkuwan. Hinaspa Moisés nirqa: Kaywan yachankichik Apu kachawarqanta noqata ruwanaypaq tukuy kay llank'aykunata, mana kikinmantaychu kaqta. Sichus tukuy runakunapa wañuynin hina kay runakunaqa wañunqaku, sichus tukuy runakunapa qhawariynin hina qhawariypas kanqa paykunapa, manachu Taytaqa kachawarqan nuqata. Ichaqa icha rikuychiypi rikuchinka Apu, chaymanta kichakuspa allpa simintan millpunqa paykuna, chaymanta wasikunanta paykuna, chaymanta carpaskunanta paykuna, chaymanta tukuy hayk'a

kan paykunaman, chaymanta uraykamunqanku kawsaqkuna ukhu pachaman, chaymanta yachankichik, imaraykuchus kay runakuna phiñachirqanku Aputa. Imaynatachus saqiykurqa rimayta tukuy kay simikunata, p'akirikurqa allpa paykunapa urayninpi. Chaymanta allpaqa kichasqa karqan, chaymanta paykuna-ta millp'urqan, chaymanta paykuna-pa wasi-kuna-ta, chaymanta tukuy runa-kuna-ta Kore-wan kasqankuta, chaymanta paykuna-pa uywa-kuna-ta. Hinaspa urqurqanku paykuna, hinaspa tukuy hayka kapun paykunapa kawsaq ukhu pachaman, hinaspa qatarqan paykunata allpa, hinaspa chinkarqanku chawpimanta tantakuypa. Chaymanta tukuy Israel paykuna muyuriqninpi karqanku ayqirqanku paykuna kunkanmanta, chaymi nirqanku: Ama hayk'aqpas allpa noqaykuta millp'uwasunman. Hinaspa nina lloqsirqa Apumanta, hinaspa mikhuykurqa pichqa chunka hinaspa iskay pachak runakunata sahumerio haywaqkunata.

17

Hinaspa Apu nirqa Moisésman, hinaspa Eleazarman Aarónpa churinta sacerdoteta, hurquchikuy chay broncemanta rurasqa nina p'ukuchanakunata chawpimanta ruphay tukusqakunamanta, hinaspa kay mana kikinpa ninata chaypi chhallay, imaraykuchus yupaychasqa karqanku chay nina p'ukuchanakunata kay huchalliqkunapa almasninkupi, hinaspa ruway chaykunata laminakunata t'aqasqa qataykuna altarpaq, imaraykuchus apasqa karqanku Apupa ñawpaqninpi hinaspa

yupaychasqa karqanku; hinaspa tukurqanku señalman Israelpa churinkunapaq. Hinaspa Eleazar, Aarón sacerdotepa churin, bronce incensariokunaqa hap'irqan, maytachus ruphachisqa runakuna apamurqanku, hinaspa paykunaqa churarqanku chaykunata qhapaq hina altarman, yuyarichiy kananpaq Israelpa churinkunaman, chaynapi mana pi hawa runapis haykuqchu kanqa, mayqinchus mana Aarónpa muhuymanta kanchu, sahumeriota churananpaq Apunchikpa ñawpaqninpi; hinaspa mana kanqachu Coré hina, chaymanta paypa huñuykuyninpas, imaynan Apunchik rimarqan Moiséspa makimpi paywan. Hinaspa Israel churikuna muspharkurqanku paqariq p'unchaypi Moisés nisqapi hinaspa Aarón nisqapi, nirqanku: Qamkuna wañuchirqankichik Señorpa runakunanta. Hinaspa karqan tantakuy tantakukuptin Moisés patapi hinaspa Aarón patapi, phawaykarqankutaq carpa testimonio-manta pataman, hinaspa kay carpataqa qataykurqan phuyu, hinaspa rikurikarqan Señorpa kunannin. Chaymanta Moisés Aarónwan testigo karpaman ñawpaqman yaykurqanku. Chaymanta Apu rimanakurqa Moisésman Aaronmanpas, nispa: Lluqsichikuy kay tantakuypa chawpimanta, chaymanta noqaqa chinkarachisaq paytakunata kuska kaqlla; chaymanta paykuna urmayurqanku ñawpaqninkuman. Hinaspa Moisés nirqa Aaronman: Hap'iy incensariota, hinaspa churay payman nina altarmanta, hinaspa churay payman incienso, hinaspa apay utqhaylla campamentoman, hinaspa ruwaykamuway expiación paykuna rayku, imaraykuchus Señorpa phiñan lluqsirqaña, qallarirqañan runata wañuchiy. Hinaspa Aarón hap'irqan, imaynatas Moisés payman nirqan, hinaspa tantakuymanqa

phawaykarqan, hinaspa ñaña unquy runakuna ukhupi qallariykacharqan, hinaspa sahumeriota churaykarqan, hinaspa runakuna rayku paqtachikarqan. Hinaspa wañusqakunawan kawsaqkunawan chawpipi sayarirqa, hinaspa unquyqa samarirqa. Chaymanta wañukuna karqanku chay p'akiypi chunka tawayuq waranqa qanchis pachak, mana wañukunamanta Coré rayku. Chaymanta Aaron kutirirqa Moisésman, carpap testiguniuyuq punkuman, chaymanta unquy wañuchiy sayanarqa. Hinaspa Apunchik Moisesman rimapurqa, nispa: Israelpa churinkunaman rimay, hinaspa paykuna manta huk chakitaqtata hurquy, chakitaqtata yayaykuna wasinkunaman hina tukuy paykuna kamachiqninkuna manta, paykuna yayaykuna wasinkunaman hina, chunka iskayniyuq chakitaqtakunata, hinaspa sapa runaqa sutinta chakitaqtapi qillqay. Hinaspa Aaron sutinta Levi chakitaqllanta hawapi qillqay, kan chaymi huk chakitaqlla, ayllu wasinmanta taytakuna paykunapa hina qunqaku. Chaymanta churanki chaykunata testiguymanta carpapi, testiguymanta ñawpaqninpi, maypichus riqsichikusaq qamman chaypi. Chaymanta kanqa chay runa mayqintachus akllasaq payta, chay chakana paymanta llullurinqa, chaymanta qechusaq ñuqamanta chay musyakuy Israel wawakunamanta, mayqinkunatachus paykunapas musyakunqanku qankunaman. Hinaspa Moisés rimashqa Israelpa churinkunaman, hinaspa tukuy kamachiqkuna paykunapa qurqanku payman chakanata, sapa kamachiqman huk chakanata, kamachiqman hina, taytakunapa wasinkunaman hina paykunapa, chunka iskayniyuq chakanakunata, hinaspa Aaronpa chakanqa paykunapa

chakanakunapa chawpipi kashqa. Hinaspa Moisés chay k'aspikunata churarqa Apunchikpa ñawpaqninpi testimoniopa karpanpi. Hinaspa karqan chay qhipaq p'unchaypi, Moisés hinaspa Aarón yaykurqanku testimoniopa karpanman. Qhawariy, Aarónpa t'ikasqan ch'aqwarqan Levípa wasinpaq, ch'aqwayta lluqsichirqan, t'ikakunata t'ikarqan, murukunatapas ch'aqwarqan. Chaymanta Moisés llapa chakitaqtakunata Apunchikpa ñawpaqinmanta llapa Israelpa churinkunaman lluqsichirqa; chaymanta rikurqanku, hinaspa sapa kaq paypaq chakitaqtanta hap'irqa. Hinaspa Apu Moisésman nirqa: Churay Aarónpa varanta testimoniokunapa ñawpaqninpi waqaychanapaq, señal kanampaq mana kasukuqkunapa wawakunapaq. Chaynapi tukukuchun paykunapa k'amiy noqamanta, mana wañunkuchu chayrayku. Chaymanta Moisés Aarónwan ruwarqanku, imayna Apuyuq Moisésman kamarqan, chaynataq ruwarqanku. Hinaspa Israel churikuna Moisésman nirqanku, nispa: Qhaway, tukusqaña kayku, chinkapusqaña kayku, tukusqaña kayku. Tukuy llaqllasqa tabernáculo Apunchikpa wañun, ¿tukukama wañunchikchu?

18

Chaymanta Apu Aaronman nirqa, nispa: Qam, churiykikuna chaymanta taytaykipa wasin juchakunata yupaychasqakunamanta apanqankichis, chaymanta qam churiykikunawan sacerdocioykichismanta juchakunata apanqankichis. Chaymanta qanpa wawqiykikunata, ayllu Leví,

qanpa taytaykipa runakunanta, qaykuychiy qanman, chaymanta tinkuchisqa kanku qanman, chaymanta sirvichikunanku qanman, chaymanta qan chaymanta qanpa churiykikuna qanwan ñawpaqpi testigupi carpapa. Chaymanta paykuna waqaychankuqanku qampa waqaychaynikikunata chaymanta karpap waqaychaynikikunata. Ichaqa mana k'unchakuna sagrado kaqman, chaynallataq altar kaqman mana acercarakunkuchu, chaymi mana wañunkuchu kay runakunapas qankunapas. Chaymanta qamman yapasqa kanqaku, chaymanta testimonio carpaq waqaychayninkunata waqaychankaqaku carpaq tukuy ministerioyninkunaman jina, chaymanta forastero mana qamman achuykamunqachu. Hinaspa qankunaqa waqaychanqankichis sagrado kaqkunapa waqaychayninkuta, hinaspa altarpa waqaychayninta, hinaspa mana phiña kanqachu Israelpa churinkunapi. Chaymanta ñuqa hurqusqani qankunapa wawqikunata Levitakunata Israel wawankunapa chawpimanta, quy qusqa Señorman, yanapanakunapaq testimoniopa carpapa yanapanaykunata. Chaymanta qam chaymanta churiykikuna qampa khuska waqaychanqakichik sacerdocio qamkunapa, tukuy imaynapi altarpa, chaymanta ukhumanta velopa, chaymanta serviqankichik serviciokuna regalo sacerdociopa qamkunapa, chaymanta hawa llaqta runa acercakuq wañunqa. Chaymanta Apu Aaronman rimapurqa, chaymanta qhaway, ñuqa qankuna waqaychayta qurqaykichis ñawpaq rurukunamanta, tukuy santuyachisqa ñuqaman Israel wawakunamanta; qanman chaykunata qurqayki premiopaq, chaymanta qanpa wawakunaman qanwan, wiñaypaq kamachiy. Chaymanta kay

kachun qankunapaq yuqasqa yuqamanta haywakuna, tukuy quykunamanta paykunapa, chaymanta tukuy haywaykunamanta paykunapa, chaymanta tukuy huchallimanta paykunapa, chaymanta tukuy huchakunamanta paykunapa, mayk'a kutichus paykuna qunku ñuqaman tukuy yuqamanta, qanpaq kanqa chaymanta churikunaman qanpa. Yupaychana yupaychanakunapi chaykunata mikunkichis, tukuy qhari chaykunata mikunku, qan chaymanta qanpa wawakuna; yupaychana qanpaq kanqa. Chaymanta kayqa kanqa qamkunaman ñawpaq ruruykuna paykunapa quykunamanta, Israel wawakunapa tukuy haykuchikunamanta. Qanman qurqani paykunata, chaymanta qanpa wawakunaman chaymanta qanpa ususkunaman qanwan, wiñaypaq kamachiy. Tukuy ch'uyaq qanpa wasipi mikuqqa paykunata. Tukuy ñawpaq muhu aceitemanta, chaymanta tukuy ñawpaq muhu vinomanta, harinapa ñawpaq muhu paykuna, hayka ima Apunchikman qunankupaq, chaykunata qamman qurqayki. Chay ñawpaq rurukuna, tukuy mayqinkuna kanku paykunapa allpapi, mayqinkuna Apuman apamuwankuman, qampaq kanqa; tukuy ch'uya qampa wasiykipi mikukunqa chaykunata. Tukuy Israel churikunapi churasqa, qampaq kanqa. Chaymanta tukuy kichaq qhawaypa tukuy aycha manta, mayk'a Apuman qhawanku runapa manta uywa kama, qanman kanqa, ichaqa qhatuwan qhatusqa kanqa ñawpaq yurisqa runakuna, chaymanta ñawpaq yurisqa uywakuna mana ch'uyakuna qhatunki. Chaymanta qullqi rantipaykuna paymanta killachakuymanta, chaninchaykuna pichqa siklukuna kanku, siklu yuraq santumanta; iskay chunka ubulukuna kanku. Ichaqa

pañachasqa uywakunaq ñawpaq wachakusqan, chaymanta pañachasqa uwihakunaq ñawpaq wachakusqan, chaymanta pañachasqa cabrakunaq ñawpaq wachakusqan mana qhispichikunki, yupaychasqam kanku; chaymanta yawarninku churakunki altarman, chaymanta wirata hukchakunki haywaykuy hina sumaq q'apay Apupaq. Chaymanta aycha kanqa qamman, imaynan chukchu rikch'aypa chaymanta paña maki kanqa qamman. Tukuy haywaykuna yupaychasqa imakunamanta, mayqinkunachus Israel churikuna Apunchikman apachisqanku, qamman qurqayki, chaymanta qampa churikunaman, chaymanta qampa ususkunaman qamwan khuska, kamachiy wiñaypaq. Kachi wiñaypaq tantakuy kan Apunchikpa ñawpaqninpi, qamman chaymanta qampa mirachiyniykiman qamwan khuska. Chaymanta Apu Aaronman rimapurqa: Paykunapa allpanpi mana heredankichu, chaymanta mana ima porciónpas kanqachu qamman paykunapi, imaraykuchus ñuqa porción qampa chaymanta herencia qampa, Israelpa wawakunapa chawpipi. Chaymanta Levipi churinkunaman, rikaychik, quwani tukuy chunka kaqmanta hukninta Israelpi suertewan, paykuna yanapakuyninkumanta rantipi, mayqan paykuna yanapakuq yanapakuyta testimoniopi carpapi. Chaymanta mana kunanqa chayamunqakuchu Israel churikuna testimonio carpaman wañuchiq huchata hapinankupaq. Chaymanta Levita paymi servichinga serviciota carpapa testimoniomanta, chaymanta paykuna apankichik huchakuna paykunamanta, kamachi wiñaypaq generacioneskunaman paykunamanta, chaymanta Israel wawakunapa chawpinchaw mana heredarankichikchu

herenciata. Chaymi chay diezmokuna Israel churikunapa, mayqinkuna sichus churankuman Señorman haywayta, qurqani Levitakunaman herenciapi. Chayrayku nirqani paykunaman: Israel churikunapa chawpipi mana heredankuchu herenciata. Chaymanta Apu rimaran Moisesman, nispa, chaymanta Levitakunaman rimanki, chaymanta ninki paykunaman, sichus chaskinkichik Israelpa churinkunamanta chay chunka kaq rakita, chayta qurqayki qankunaman paykunamanta herenciapi, chaymanta qankuna anchurinkichik paymanta haywayta Apupaq, chunka kaq rakita chunka kaq rakimanta. Chaymanta yupasqa kanqa qankunaman qankunapa hurquykuna imayna trigo chakana patamanta, chaymanta hurquy vino saruy patamanta. Chhaynata qankunaqa churankichik chaykunata, chaymanta qankunapas tukuy Apunchikpa haywaykuna tukuy qankunapa diezmokunamanta, hayk'a sichus chaskinki Israelpa churinkunamanta, chaymanta qunkichik paykunamanta haywana Apunchikman Aaron sacerdoteman. Tukuy qankunapa quykunamanta anchuchisqanki haywayta Apunchiqman, utaq tukuy ñawpaq mikhuykunamanta yupaychasqa imata chaymanta. Chaymanta qankuna ninkichis paykunaman: imapacha qichunkichis chay ñawpaq rurukunata paymanta, yupasqa kanqa Levitakunaman trilla patamanta miray hina, chaymanta vino saruy wasimanta miray hina. Hinaspa mikunkichis chayta tukuy sitiopi qankichis hinaspa wasikunaykichispi, imaraykuchus kay mink'ay qankunapaqmi kanki qankunapa serviyninkunapa t'ikrapi carpa testimoniopi kaqkunapa. Chaymanta mana chaskinqankichischu paywan juchata, imaraykuchus ñawpaq

frutakunata paymanta qichunqankichis, chaymanta Israel wawakunapa sagrado kaqkunata mana qhillichanqankichischu, chaynapi mana wañunqankichispaq.

19

Hinaspa Apu rimanakurqa Moisésman Aaronmanpas, nispa, kayqa kamachiypa rakiynin, mayqinkunata Apu kamachirqa, nispa, rimay Israelpa churinkunaman, hinaspa apachichunku qanman huk puka waqrata mana pantayuq, mayqinqa mana pantayuqta paypi, hinaspa mayqinmanqa mana churasqachu paypa patanpi yuyu. Chaymanta quwanki chayta Eleazarman, sacerdoteta, chaymanta apamuwankichis chayta campamentomanta hawaman, mayuman chuyaman, chaymanta wañuchiwankichis chayta ñawpaqninpi paypa. Chaymanta Eleazar hap'inqa paypa yawarninmanta, hinaspa ch'allpunqa carpa testimoniopa ñawpaqninpi paypa yawarninmanta qanchis kutita. Chaymanta payta ñawpaqninpi ruphachinqaku, chaymanta qaranta, aychanta, yawarninta ismayninwan khuska ruphachisqa kanqa. Chaymanta sacerdoteqa cedromanta kasqata, hisopota, pukamanta kasqatapas chaskinqa, chaymanta chaykunata vaqillapa ruphayninpa chawpinman wikch'unqaku. Hinaspa sacerdoteqa t'aqsanqa p'achakunanta, hinaspa bañakunqa cuerponta yakuwan, hinaspa chaymantaqa yaykukunqa campamentoman, hinaspa sacerdoteqa mana ch'uya kanqa tardekama. Chaymanta pay ruphachiq payta t'aqsanqa p'achakunata paypa, chaymanta armakusunqa

cuerponta paypa, chaymanta mana chuyachu kanqa ch'isiyaq kama. Hinaspa ch'uyaq runa tantanqa damaleapa ushpanta, hinaspa churanqa campamentomanta hawa ch'uyaq tiyaypi, hinaspa kanqa Israel churikunapa congregacionnin waqaychasqa kananpaq; ch'allay yakuqa ch'uyanchaymi kan. Hinaspa chay vaqap uchpanta tantaq runaqa p'achankunata maqchikanqa, hinaspa mana chuyachu kanqa ch'isi kama, hinaspa Israelpa churinkunapaq chaymanta tiyaq forasterokunapaqpas wiñaypaq kamachiy kanqa. Chay llancaq wañusqa runap almanta mana chuyachu kanqa qanchis p'unchaykuna. Kay ch'uyanchakusqa kanqa kimsa kaq p'unchaypi chaymanta qanchis kaq p'unchaypi, chaymanta ch'uya kanqa. Ichaqa sichus mana ch'uyanchakusqa kimsa kaq p'unchaypi chaymanta qanchis kaq p'unchaypi, mana ch'uya kanqa. Tukuy wañusqata llaqtaq runap animanmanta, sichus wañunqa, hinaspa mana chuyachasqa kanqa, Apuq carpanta qhellichirqa, chinkachisqa kanqa chay alma Israelmanta, imaraykuchus chuyachiypa yakun mana chururqasqa karqachu payman, mana chuyachu kan, kachkanraq paypa mana chuyaynin payllapi. Chaymanta kayqa kamachim: runa sichus wasipi wañunqa, tukuy wasiman yaykuq, chaymanta tukuy wasipi kaqkuna mana chuyachu kanqa qanchis p'unchawkuna. Chaymanta tukuy kichkasqa p'acha imaynachus mana wataywan watakusqachu paypa hawanpi, mana ch'uyachu kanku. Chaymanta tukuy pi llaqllasqa pampa ñawpaqninpi wañuchisqamanta icha wañusqamanta icha runap tullunmanta icha ayamanta, qanchis p'unchawkuna mana ch'uyachu kanqa. Chaymanta mana ch'uyaq runapaq hap'inqaku ch'uchuyashqa

ushphamanta ch'uyanchaypaq, chaymanta paypaq hawanpi hich'anqaku kawsaq yakuta vasopi. Hinaspaqa hisopo yuqata hap'inqa, chaymanta yakuman t'uqyachinqa ch'uya runa, chaymanta wasipaq ch'aqchinqa, chaymanta imakunapaq, chaymanta animakunapaq, mayk'achus chaypi kanqaku, chaymanta runaq tullunman llipipasqaman, icha k'irisqaman, icha wañusqaman, icha ayawasimanpaq. Chaymanta ch'uya kaq ch'uyachinqa mana ch'uya kaqpa patanpi kimsa p'unchaypi chaymanta qanchis p'unchaypi, chaymanta ch'uyachasqa kanqa qanchis p'unchaypi, chaymanta t'aqsanqa p'achakuna payta, chaymanta mayllakunqa yakuwan, chaymanta mana ch'uya kanqa ch'isi hamuykama. Chaymanta runa mayqin mana ch'ullayachisqa kanman, chaymanta mana pichayachisqa kanman, chinkarichisqa kanqa chay alma chayqa chawpimanta chay tantakuymanta, imaraykuchus chay yupaychasqa imakunata Apuq q'illachirqa, imaraykuchus yaku ch'allaypaq mana ch'allasqa karqanchu paypa, mana ch'uya kan. Hinaspa qamkunapaq kanqa kamachiy wiñaypaq, hinaspa chay ch'aqchiq yaku ch'uyanchaypa t'aqsanqa p'achakunata paypa, hinaspa chay llamk'aq yakuta ch'uyanchaypa mana ch'uya kanqa ch'isiyaq kama. Chaymanta tukuy imapas sichus llamk'an paypaq chay mana ch'uya, mana ch'uya kanqa, chaymanta alma llamk'ayuq mana ch'uya kanqa tuta kama.

20

Chaymanta Israelpa churinkuna chayamurqanku, tukuy

tantakuy, Sin ch’iqiman, ñawpaq killapi, chaymanta runakuna Kadeshpi qhiparqanku; chaymanta Miriam chaypi wañurqan, chaymanta chaypi p’ampasqa karqan. Chaymanta mana yaku karqanchu tantakuypaq, chaymanta Moisésman Aaronmanpas tantarikurqanku. Chaymanta runakuna Moisésman qhicharqanku, nispa: ¡Munasqaykuman wañusqaykuman chay chinkachiymanta ñuqaykup wawqikunap ñawpaqninpi Apup! Chaymanta imaraykutaq apamurqankichis Apunchispa tantakuyninta kay ch'in pampaman wañuchinapaq ñuqaykuta, chaymanta uywakunaykutapas? Chaymanta imarayku kay? Qankunaqa ñuqaykuta Egiptomanta huqarirqankichis kay millay sitiuman chayamunaykupaq; sitio maypichus mana tarpukunkuchu, manataq higupi sachakuna kanchu, manataq vid sachakuna kanchu, manataq granadakuna kanchu, manataq yaku kanchu upyanaykupaq. Chaymanta Moisés Aarónwan tantakuypa ñawpaqinmanta shamurqanku testimoniopa karpapa punkuman, chaymanta uyankupi urmarqanku, chaymanta Señorpa glorian paykuman rikurirqa. Hinaspa Apu rimanakurqa Moisésman, nispa: Hap'iy kaspikita, hinaspa huñuchiy tantakuyta qam hinaspa Aarón wawqeyki, hinaspa rimaychik rumiman ñawpaqninkupi, hinaspa qunqa yakunkunanta, hinaspa lluqsichinkichik paykuman yakuta rumimanmanta, hinaspa ukyachinkichik tantakuyta, hinaspa uywakunanta. Chaymanta Moisés hap'irqa Apuq ñawpaqninpi kaq k'aspita, imaynan Apu kamachisqan hina. Chaymanta Moisés Aarónwan tantanakuyta tantachirqanku qaqa ñawpaqpi, hinaspa paykunaman nirqa: Uyariwaychik, mana kasuqkuna, ¿manachu kay qaqamanta qankunaman yakuta lloqsichisun?

Hinaspa Moisés makinta jatarichispan, qaqata kaspinwan iskay kuti takasqa, hinaspa achka yaku lloqsisqa, hinaspa tantanakuy ukyasqa, hinaspa paykunapa uywankuna. Chaymanta Apu nirqa Moisésman chaymanta Aaronman: Mana iñirqankichis yupaychachiyta ñuqata Israelpa churinkunapa ñawpaqninpi, chayrayku qankuna mana kay huñunakuyta yaykuchinkichischu kay allpaman mayqinta paykuna qurqani. Kay yaku Antilogiaspa, imaraykuchus Israel churikuna lloqsisqa karqanku Apunchikpa ñawpaqninpi, chaymanta paykunapi yupaychasqa karqa. Chaymanta Moisés willakuqkunata kacharka Kadesmanta Edom qhapaq kuraqman, nispa: Kay imakunata nin qampa wawqiyki Israel: Qam yachankichu tukuy llakiyta tarisqanta noqaykuta. Chaymanta yayaykunanchikqa uraykurqanku Egiptoman, chaymanta Egiptopi aswan achka p'unchawkuna tiyarqayku, chaymanta Egiptokunaqa mana allinta ruwarqankuyku ñuqaykuta, chaymanta yayaykunanchiktapas. Hinaspa qaparirqayku Apunchikman, hinaspa Apunchikqa uyarirqa kunkaykuta, hinaspa kachaspa willayta, lloqsichirqa ñuqaykuta Egiptomanta; hinaspa kunanqa kanchik Kadesh llaqtapi, saywaykikunaykimanta huk ladomanta. Qampa allpankipi pasasunchik, mana chakrakunapi pasasunchikchu, nitaq viñakunapi, nitaq qampa t'uqumanta yakuta ukyasunchikchu, qhapaq ñanpi risunchik, mana pañaman nitaq lluq'iman kutirisunchikchu, qampa saywakunaykita pasaykusunchikkama. Hinaspa Edom paymanqa nirqa: Mana pasanki ñuqawan, sichus mana chayqa, maqanakuypi lloqsamusaq qanwan tupanaypaq. Hinaspa Israel churikuna ninku payman: urqu qayllamanta pasasunchik,

sichus unuykimanta upyasunchik ñuqapas uywakunaypas, qusaq chaninchayta qanman, ichaqa chay ruwayqa mana imapas kanchu, urqu qayllamanta pasasunchik. Payqa nirqa: Mana noqapa ukhuyta pasanki, chaymanta Edom lloqsirqa payta tupanakunanpaq hatun runakaqwan chaymanta sinchi makiwan. Hinaspa mana munasqachu Edom quy Israelta pasanapaq linderos ukhupi paymanta, hinaspa Israelqa kuyurisqa paymanta. Chaymanta Israel churikunaqa, tukuy tantanakuywan, Kadesmanta aywarqanku, hinaspa Hor urquman chayarqanku. Chaymanta Apu nirqa Moisésman Aarónman Hor urqupi Edom suyup saywakunanpi, nispa: Aarón yapasqa kachun llaqtanman, imaraykuchus mana yaykunkichischu chay suyuman mayqanta qurqani Israelpa wawaskunaman, imaraykuchus phiñarichiwankichis chay qamiypa yakupi. Aaronta apay, chaymanta Eleazarta paypa churinta, chaymanta paykunata Hur urquman wichay tukuy tantakuypa ñawpaqninpi, chaymanta Aaronmanta paypa p'achanta qhichuy, chaymanta Eleazarta paypa churinta churachiy; chaymanta Aaron yapasqa wañuchun chaypi. Hinaspa Moisés ruwarqa imayna Apu payta kamachisqanman hina, hinaspa payta wicharqan Hor urquman, tukuy huñunakuypa ñawpaqninpi, hinaspa Aaronmanta p'achankunanta qarqurqan, hinaspa chaykunata churarqan Eleazar churinman, hinaspa Aarón wañurqa urquq puntanpi, hinaspa Moisés Eleazarwan uraykurqanku urqumanta. Chaymanta tukuy tantakuyqa rikurqa imaraykuchus Aarón wañupusqaña karqa, chaymanta tukuy Israel wasiqa Aarónta kimsa chunka p'unchaykunata waqarqanku.

21

Chaymanta Cananeo qhapaq Arad, ch’usaq pampapi tiyaq, uyarirqa Israel Atarein ñanwan hamurqanta. Chaymanta Israelwan maqanakurqa, chaymanta paymanta hap'isqa runakunata hurqurqa. Hinaspa Israel Apunchikman mañakurqa, hinaspa nirqa: Sichus noqaman kay runakunata makiyman qowanki, paykunata tukuyta chinkachisaq, llaqtankunatapas. Hinaspa Apuqa Israelpa kunkanmanta uyarirqa, hinaspa Cananeo-ta paymanta maki ukhupi qurqa, hinaspa payta churarqa, hinaspa paymanta llaqtakunata, hinaspa chay sitiopa sutinta Maldito nispa waqyarqanku. Chaymanta Hur urqumanta lluqsispa puka quchaman ñanta purispa, Edom allpata muyuykurqanku; chaymanta runakuna ñanpi sunqunkuta chinkaykachirqanku. Chaymanta runakuna Diosman hinallataq Moisesman contrapi rimakurqanku nispa: ¿Imaraykutaq kay? ¿Qan lluqsichirqanki noqaykuta Egiptomanta wañuchinapaq ch'in pachapi? Mana t'anta kanchu, nitaq yaku kanchu; chaywanpas ñuqaykupa almanchikqa piñarikurun kay ch'usaq t'antapi. Chaymanta Apu kacharka runaman machaqwaykuna wañuchiqkunata, chaymanta kanirqanku runata, chaymanta achka runa wañurqa Israelpa churikunamanta. Chaymanta runakuna Moisésman chayamuspa, nirqanku: Huchallikusqaykum, Apunchikpa contranta rimasqaykum, qampa contranta ima. Chayrayku Apunchikman mañakuy, noqaykumanta kay machaqwayta hurquchunanpaq. Chaymanta Moisés mañakurqa Apuman

runakunamanta. Chaymanta Apu nirqa Moisésman: Ruway qampaqllaykipaq machaqwayta, hinaspa churay payta señal patapi, hinaspa kanqa: sichus machaqway kanqa runata, tukuy kaqqa rikurqa payta kawsanqa. Chaymanta Moisés bronce machaqwayta ruwarqa, chaymanta payta señal patapi sayachirqa. Hayk'aq machaqway runata kanirqa, runaq bronce machaqwayta qhawariptinqa kawsarqa. Chaymanta Israel churikuna ripurqanku, chaymanta Oboth-pi campamentota ruwurqanku. Chaymanta Obothmanta hurquspa, tiyarqanku Achalgapi, chay patamanta ch'in pachapi, mayqinchus Moab ñawpaqninpi kan, inti lluqsimunman hina. Chaymanta chaymantataq lluqsirqanku, hinaspa Zared quebradapi tiyakurqanku. Chaymanta chaymantataq lluqsispa, campamentota ruwankuq Arnon pataman chinkana pampapi, chay lluqsiq Amorreonkunaq saywinkunamanta. Kanmi Arnon Moabpa saywin, Moab chawpinpi chaymanta Amorreo chawpinpi. Chayrayku ninakun libropi: Apunchikpa maqanakuyninmi Zobta rupachirqa, chaynallataq Arnonpa mayukunatapas. Chaymanta chay urqu chiwchikunata Er churachirqa tiyakunankupaq, chaymanta Moab saywakunaman yapasqa karqa. Hinaspa chaymanta pozo, kay pozo mayqinchus Apu Moisésman nirqa: Huñuy runata, hinaspa qusaq paykunaman yaku upyananpaq. Chaymanta Israel kay takita takiran pukyumanta, qallariy payman pukyu, paykunata kuraqkuna allaykurqanku, paykunata llaqtakunaq qhapaqninkuna t'uquyarqanku paykunaq qhapaq kayninpi, paykunaq kamachikuyninpi; hinaspa pukyumanta Matanamanqa, hinaspa Matanamanta Nahalielmanqa, hinaspa

Nahalielmanata Bamotmanqa, hinaspa Bamotmanta Jahasmanqa, chay kasqan Moabpa pampanpi, t'uqusqaq patanmanta, chay qhawaq ch'in siq'ip uyanmanqa. Chaymanta Moisés kachaykurqa mensajerokuna Sihon Amorreo curaqman, thak simikuna nispa: pasasunchis qan allpaqpi, ñanpi risunchis; mana kutiykusunchischu ni chakraman, nitaq uva tarpuymanpas; Mana ukyasunchischu yakuta qan pukuyuqmanta; qhapaq ñanpi pasasunchis qan saywaykikama pasasunchiskama. Chaymanta mana Sihon qurqanchu Israelpa saywakunanwan pasanakunanpaq, chaymanta Sihon tukuy runakuna paymanta huñurqan, chaymanta lluqsirqan Israelwan maqanakunanpaq ch'in pampaman, chaymanta Jahazman chayarqan, chaymanta Israelwan maqanakunanpaq churakurqan. Chaymanta Israelqa payta maqarqa espadawan wañuchispa, chaymanta hap'irqanku allpanta paypa Arnónmanta Jabbokkama, Ammónpa churinkunakama, imaraykuchus Jazer Ammónpa churinkunapa saywankunan karqa. Hinaspa Israelqa tukuy kay llaqtakunata hap'irqan, hinaspa Israelqa Amorreokunapa tukuy llaqtakunapi tiyarqan, Hesbonpi, hinaspa kaywan tukuy lindante llaqtakunapi. Kanmi, imaraykuchus Hesbon llaqtaqa Amorreos-kunap reyn Sihonpa llaqtan kanmi, chaymi pay ñawpaqta Moab reywan maqanakurqa, chaymi tukuy paymanta allpanta aparqanku, Aroer-manta Arnon-kama. Chaymi ninqanku harawi rimaqkuna, Heshbonman shamuy, Sihonpa llaqtan ruwakunanpaq hinaspa allichakunanpaq; imaraykuchus nina lluqsirqa Heshbonmanta, nina llapsi Sihonpa llaqtanmanta, hinaspa mikurqa Moabkama, hinaspa millpurqa Arnonpa

sayaqkunata. Llakikuy qam Moab, chinkapurqanki Chemoshpa runakuna; paykunapa churinkuna qusqa karqanku kiskachisqa kananpaq, chaymanta paykunapa ususinkuna hap'isqa karqanku Amorreo runakunapa apu Sihonman, chaymanta paykunapa muhu chinkapunqa Heshbonmanta Dibonkama, chaymanta warmikunapas aswan ninata t'iparqanku Moab patapi. Tiyakurqataq Israel llapa Amorreokunapa llaqtakunapi. Chaymanta Moisés kacharka Jazer llaqtata watiqanapaq, chaymanta paykuna hap'irqanku chayta llaqtakunantawan, chaymanta qarqorqanku chaypi tiyaq Amorreota. Hinaspa kutispa, Basánman ñanta wichayarqanku, hinaspa Og, Basánpa qhapaqin, paykunawan tupanakuq lloqsirqa, hinaspa tukuy paypa runakuna maqanakuyman Edreínman. Hinaspa Apu nirqa Moisesman: Ama payta manchakuychu, icha qampa makinkunaman qurqani payta, hinaspa tukuy paypa runakuna, hinaspa tukuy paypa allpanta, hinaspa payman ruranki imaynan Sehon curacman ruwarqanki, Amorreonakuna curacnin, mayqan Hesebonpi tiyarqa. Chaymanta payta maqarqanku churinkunawan paypa, tukuy runakuna paypa ima, mana ima kawsaqta saqispa, chaymanta allpanta heredarqanku.

22

Chaymanta Israel churikuna lluqsispa, Moab inti yaykuy patapi campamentota ruwanku, Jordan yakumanta Jericó nisqaman hina. Chaymanta Balak Zipurpa churin tukuy hayka Israel

Amurriutawan ruwasqanta rikuspanqa, chaymanta Muab runata ancha manchakurqa imaraykuchus achka karqanku; chaymanta Muab millaykurqa Israelpa churinkunapa ñawpaqinmanta. Hinaspa Moab nirqa Madiampa consejo de ancianosman: Kunan kay tantakuyqa llaqwanqa llapanta muyuriqniyku ñuqaykupa, hinaqa uwihaqa llaqwan qumer imakunata pampamanta. Hinaspa Balak, Seforpa churin, Moabpa qhapaqnin karqa chay pachapi. Chaymanta kachamurqa embajadorkunata Balaam Beorpa churin Pethorman, chayqa kanmi mayupa patanpi suyupa wawakunapa runapa paypaq, waqyananpaq payta, nispa: qhaway, runaqa lluqsimun Egiptomanta, chaymanta qhaway, qatarimun allpapa rikuyta, chaymanta kayqa tiyakun ñuqapa qayllanpi. Chaymanta kunan jamuy maldiciwayta kay runata, imaraykuchus kallpayuq kay utaq ñuqaykuqa, sichus atisunman maqayta ukhumanta paykuna, chaymanta qarqusaq paykuna ukhumanta allpa, imaraykuchus yachani mayqinkunata sichus bendiciwanki qam, bendicisqa kanku, chaymanta mayqinkunata acaso maldiciwanki qam, maldicisqa kanku. Chaymanta Moabpa kuraq taytankuna risqaku, chaymanta Madianpa kuraq taytankuna, chaymanta willakuykuna paykunapa makikunapi kasqa; chaymanta Balaamman chayamusqaku, chaymanta payman Balakpa siminkunata nimusqaku. Chaymanta paykunaman nirqa: Samaykamuychik kaypi tuta, chaymanta kutichisqayki imakunata mayqinkunata Apu ninanman ñuqaman, chaymanta Moabpa kamachiqkuna Balaamwan qhipaykurqanku. Chaymanta Dios hamurqa Balaamman, chaymanta payman nirqa: ¿Imaynatataq kay

runakuna qamwan kanku? Hinaspa Balaam Diosman nirqa: Balak, Zipporpa churin, Moabpa qhapaqnin, paykuna noqaman kachawarqa, nispa: Qhaway, huk llaqta Egiptomanta lloqsimusqa, hinaspa allpapa rikuyninta qataykusqa, hinaspa kayqa noqapa qayllaypim tiyakun, hinaspa kunan kayman hamuy payta maldicinawaypaq, sichus atiymanri payta takanaypaq, hinaspa payta allpamanta qarqonaypaq. Hinaspa Dios Balaamman nirqa: Mana paykunawan rinki, nitaq chay runataqa maldicikunki, imaraykuchus payqa bendicionasqan. Chaymanta Balaam tutamanta sayarispa, Balakpa kurajkunaman nirqa: Ripuychik qankunapa apuykiman, mana Dios kachariwanchu qankunawan rinaypaj. Chaymanta sayarispa Moabpa kamachiqkuna Balakman chayamurqanku, chaymanta nirqanku, mana Balaam munan ñuqaykuwan riyta. Chaymanta Balak yapaykurqa kaqlla kachayta kamachiqkunata aswan achkhata, chaymanta aswan yupaychasqakunata kaykunamanta. Chaymanta chayamurqanku Balaamman, chaymanta payman nirqanku, kay rimaykuna nin Balak Ziporpa churin: ñuqaqa qamta mañakuyki ama qhipakuspalla ñuqaman shamuwanaykipaq. Yupaychasqalla yupaychasqayki, chaymanta hayk'a ninanki rurasqayki, chaymanta hamuy ñuqapaq kay runakunata qillqay. Hinaspa Balaam kutichirqa, hinaspa Balakpa kamachiqkunaman nirqa: Sichus Balak qowanman ñuqaman wasinta hunt'a qullqimanta hinaspa qurímanta, mana atiymanchu sallqayta Apunchikpa Diospa simintan, rurayta chayta huch'uy icha hatun ñuqapa yuyaynipi. Chaymanta kunan suyaykuy kaypi, qamkuna ima kay tutata, chaymanta yachasaq imata Apu yapanqa rimayta ñuqaman. Chaymanta Dios

shamurqa Balaamman tutapi, chaymanta nirqa payman: Sichus kay runakunaqa kanku qanwan waqyanaykipaq, hataririspa qatiy paykunata, ichaqa simi mayqintachus rimarisaq qanman, chayta ruwanki. Chaymanta Balaam tutamanta hatarispan asnunta aparachirqa, chaymanta Moabpa kamachiqkunawan rirqa. Chaymanta Dios phiñarikurqa piñayniyuq imaraykuchus paymi rirqa; chaymanta Diospa willaqnin sayarikurqa payta huchachinanpaq; chaymanta paymi asnunpi siqasqa karqa, chaymanta iskay wawasninkuna paywanqa karqanku. Chaymanta asnu rikuspanmi Diospa willaqninta ñanpi sayarikushaqta, chaymanta espadanta maqinpi horqoshaqta, chaymanta asnu ñanmanta kutichinakurqan, chaymanta pampaman rirqan; chaymanta payta maqarqan asnuta chakananwan ñanpi derechoman churananpaq. Hinaspa Diospa willarikuqnin sayarirqa uva tarpuykunapa t'uqunkunapi, pirqa kaypi hinaspa pirqa chaypi. Hinaspa asnu rikuspanmi Diospa willarikuqninta, kikinta ñit'irqa pirqaman, hinaspa Balaampa chakinta ñit'irqa pirqaman; hinaspa yapamanta payta waqtayta yapapurqa. Chaymanta Diospa willakuqnin yaparan, chaymanta ripuspa saykusqa sayariran saqma kitipipi, maypichus mana karqan pañaman utaq lluqiman kutikunapaq. Chaymanta asnu Diosmanta willayta rikuspa, Balaampa uranpi tiyarirqan; chaymanta Balaam phiñarqan, chaymanta asnuta chakanawan waqtarqan. Chaymanta Dios asnapa siminta kicharan, chaymanta Balaamman nin: ¿Imataq ruwasqayki qanman, imaraykuchus kay kimsa kutita ñuqata waqtasqayki? Hinaspa Balaam asnu warmita nirqa: Qamqa asiwanki ñuqawan. Sichus espadayuq kaniyman makiypi, kunanqa ñam t'uqchirqayman

qamta. Hinaspa asnu nin Balaamman: ¿Manachu ñuqa kani qampa asnuyki maypi siqarqanki qampa waynakuymanta kunan punchawkama? ¿Manachu qhawaripaywankiman uchaykachispan chhaynata qanman ruwasqayki? Payqa nirqa: —Mana. Diosqa Balaampa ñawikunata paqarichirqa, chaymanta Apuq willaqta ñanpi sayaspa qhawarin, chaymanta espadanta maqinpi horqosqa kasqanta qhawarin, chaymanta kunkaykuspa ñawinwan sayarqa. Chaymanta Diospa chaski payta nirqa: ¿Imaraykutaq asnutaykita kay kimsa kuti maqarqanki? Chaymanta rikuy ñuqa lluqsirqani qampa harkanaykipaq, imaraykuchus mana allin ñan qampa ñawpaqniypaq, chaymanta rikuwaspa ñuqata asnu wichqarqan ñuqamanta kimsa kuti kay. Chaymanta sichus mana kutirichisqa kanman chayqa, kunan chayrayku qanta wañuchirqayman karqa, chayta ichaqa waqaychachirqayman karqa. Balaam Apunchikpa willakuqninman nirqa: Huchallikusqaña, mana yachakarqanichu qan ñuqata ñanpi tupanaypaq sayarimuwarqasqaykita; kunanqa mana qanpaq allin kanqa chayqa, kutikamusaq. Chaymanta Diospa willarikuqnin nirqa Balaamman: Riychik chay runakunawan; ichaqa ima simita ñuqaqa niyman qamman, chaytam waqaychanki rimanapaq. Chaymanta Balaam Balakpa kamachiqkunawan rirqa. Hinaspa Balak uyarispa Balaam hamushaqta, lloqsirqa payta tupanakunanpaq Moab llaqtaman, chaymi kan Arnon saywakunapi, chaymi kan saywakunapa huk t'aqanpi. Hinaspa Balak nirqa Balaamman: ¿Manachu qamman kachkarqani waqyanaykipaq? Imaraykutaq mana noqaman shamurqankichu? Chiqaqtachu mana atisaqchu qanta

yupaychayta? Chaymanta Balaam Balakman nirqa: qhaway, kunanam qamman chayamurani; ¿atisqachu kanqani imatapas rimanapaq? Chay simita Dios simiypi churaptinqa, chayta rimasaq. Hinaspa Balaam Balakwan kuska rirqa, hinaspa chakra wasikunap llaqtankunaman chayarqanku. Hinaspa Balak uwijasta uywastawan waqyachirqa, chaymanta Balaamman paywan kaq kamachiqkunamanpas kachachirqa. Hinaspa paqarirqaptin, Balak Balaamta hap'ispa, payta Baalpa tiananman wichayarqan, hinaspa chaymanta huk t'aqanta runakunamanta rikuchiwarqan.

23

Hinaspa Balaam Balakta nirqa: Ruway noqapaq kaypi qanchis altarkunata, hinaspa wakichiy noqapaq kaypi qanchis uywakunata, hinaspa qanchis carneroskunata. Hinaspa Balak ruwarqa imayna Balaam paymanqa nirqan, hinaspa huk uywata huk carnerotataq altar patapi wichayarqa. Hinaspa Balaam nirqa Balakman: Sayariy qampa haywaykuyniykipa, hinaspa risaq sichus Dios ñuqaman rikurinqa tupanakuypi, hinaspa ima simita ñuqaman rikuchiwaqtinpas, willasqayki qamman. Hinaspa Balak sayarirqa paypa haywaykuyninpi. Hinaspa Balaam rirqa Diosmanta tapukunanpaq, hinaspa chiqanta rirqa, hinaspa Dios Balaamman rikurirqa. Hinaspa Balaam payman nirqa: Qanchis altarkunata wakicharqani, hinaspa sapa altar patapi uywacrïata carnerotapas wichaycharqani. Chaymanta Dios simita Balaampa simininman

churarqan, chaymanta nirqan kutirispa Balakman: Chhaynata rimanki. Hinaspa payman kutirirqa, payqa paypaq ruphasqa haywakuna patanpi sayarqan, tukuy Moab kamachiqkuna paywanmi kasqaku, hinaspa Diospa Samay payman chayarqa. Chaymanta parábulanta hap'ispa nisqa: Mesopotamiamanta kacharqawarqa ñuqata Balak, Moabpa reyin, intiq lluqsimuynin urqukunamanta, nispa: Hamuy, maldiciway ñuqapaq Jacobta, chaymanta hamuy, maldiciway ñuqapaq Israelta. ¿Imataq maldicikunayman Apunchik mana maldicikunchu chay runata? ¿Icha imatataq maldicinayman, Dios mana maldicishaqtin chayta? Chaymi urqukunapa puntanmanta rikuqusaq payta, chaymanta urquchakunamanta qhawarimusaq payta. Qhaway, runakuna sapalla tiyakunqa, chaymanta nacionkunapi mana yupasqa kanqachu. ¿Pitaq chiqamanta yupasqa Jacobpa muhuyninta, chaymanta pitaq yupanqa Israelpa ayllukunata? Wañuchun ñuqap animay chiqan runakunap animankunapi, chaymanta kachun ñuqap muhuymi kaykunap muhun hina. Chaymanta Balak Balaamman nirqa: ¿Imataq ñuqaman ruwawanki? Ñuqap awqakunata maldiciyta quwanaykipaq waqyarqayki, chaywanpas qhawariy, bendiciytam qurqanki. Hinaspa Balaam Balakman nirqa: ¿Manachu hayk'achus Dios simiyman churawanman, chayta waqaychasaq rimanapaq? Hinaspa Balak paymanqa nirqa: Hamuykuy wakmanta ñuqawan huk tiyayman, chaymanta mana payta qhawanki chaymanmanta, ichaqa huk rakin imatapas paymanta qhawanki, llapanta ichaqa mana rikanki, hinaspa ñuqapaq payta millachiy chaymanmanta. Chaymanta payta chakra qhawarina pataman, t'uqusqa umanman pusharqan, chaymanta

chaypi qanchis altarkunata ruwarqan, chaymanta uywacha uywata hinaspa carnero uywata altar pataman wichayarqan. Hinaspa Balaam nirqa Balakman: Sayay qampa sacrificionkunapa patanpi; ñuqataq ripusaq Diosman tapunaypaq. Hinaspa Dios Balaamwan tuparan, hinaspa simita paypa siminman churaran, hinaspa niran: Kutimuy Balakman, hinaspa kay imakunata rimanki. Hinaspa payman kutirimurqa, payqa ruphanapaq haywaynin hawanpi sayasharqa, tukuy Moabpa kamachiqkunapas paywanqa, hinaspa Balak paymanqa nirqa: ¿Imataq Apuqa rimarqa? Chaymanta parábulanta hap'ispa, nirqa: Hatariy, Balak, chaymanta uyariy, uyarichiway, testigo, Ziporpa wawan. Mana runa hina Dios llullakuyta munananpaq, nitaq runa churin hina manchachisqa kananpaq, pay niptinqa, ¿manachu ruranqa? Payqa rimanqa, chaymanta mana qhipanqachu? Qhaway, bendecitayta hap'irqani, bendecitasaqmi, chaymanta mana kutichisaqchu. Mana kanqachu llank'ay Jacob-pi, nitaq rikukunqachu llank'ay Israel-pi. Apu Dios paypa paywan kashan, sumaq kaq kurakakuna paypi. Dios chay lluqsichiq payta Egiptomanta, imaynan unicornioq glorian paypa kan. Mana kanchu imaraykuchus willakuy Jacobpi, nitaq willakuy Israelpi. Tiemponman hina niqasqa kanqa Jacobman, chaymanta Israelman: ¿Imataq ruranqa Dios? Qhaway, runa uchuy leon hina sayarinqa, chaymanta leon hina kusikusqa kanqa; mana puñunqachu chakuta mikhunkama, chaymanta k'irisqakunaq yawarninta ukyarinqa. Hinaspa Balak nirqa Balaamman: Ama kataraykuna kataranaykichu ñuqapaq payta, nitaq bendicionwan bendicenaykichu payta. Hinaspa Balaam kutichispa nisqa

Balakman: ¿Mana rimarqanichu qanman nispa, Chay simita mayqinchus Dios rimanqa, chayta ruwasaq? Hinaspa Balak nirqa Balaamman: Hamuykuy, aparqusqayki qamta huk tiyayman, sichus kusichisqa kanqa Diosman, hinaspa millachiy ñuqapaq payta chaymanta. Chaymanta Balak Balaamta pusarqa Peor urqup puntanman, chay ch'usaq pampaman mast'arikuq. Hinaspa Balaam nirqa Balakman: Ruway ñuqapaq kaypi qanchis altarkunata, hinaspa wakichiy ñuqapaq kaypi qanchis uywa críata, hinaspa qanchis carnerota. Chaymanta Balak ruwarqa imaynatas Balaam paymanqa nirqa, chaymanta uywata carnerotataq altar patapi wichayarqa.

24

Chaymanta Balaam rikuspanmi allin kasqanta Apunchikpa ñawpaqninpi Israelta bendiciyta, mana risqachu paypa saqma costumbrenman hina tupanakunanpaq chay willakuykunawan, hinaspataq kutichirqan paypa uyantan chay ch'in pampaman. Chaymanta Balaam ñawikunata huqarichispa, Israelta rikun aylluman hina campamentapi kaqta, chaymanta Diospa espiritun payman shamurqan. Hinaspa paypa parabolanta hap'ispa, nirqa, Balaam Beorpa churin nin, cheqaqta rikusaq runa nin, sinchi simikunata uyarispa nin, pitaq Diospa rikuyninta rikurqa puñuypi; paypa ñawikunaqa paqarichisqa karqan. Imaynatataq sumaqkuna kanku qampa wasiykikuna Jacob, qampa karpaykikuna Israel; Imaynatataq quyllur qhichwakuna llanthuyaq, hinaspa imaynatataq jardinkuna

mayupi, hinaspa imaynatataq karpakuna mayqankunata Apunchik churarqa, hinaspa imaynatataq cedrokuna yaku qayllanpi. Lloqsimunqa huk runa paypa muhuymanta, chaymanta kamachimunqa achka nasyunkunata, chaymanta wichaykunqa Gog qhapaq kayninqa, chaymanta wiñamunqa paypa qhapaq kayninqa. Dios pusarqa payta Egiptomanta, unicornopa glorianta hina paywan, mikhunqa nacionkunata enemigosninmanta paypa, hinaspa ch'iqnikunata pakunapa tuqtuyta suk'unqa, hinaspa flechasninwan paypa tuksinqa enemigota. Samakuspa samaykurqa leon hina, chaymanta leon wamra hina, pi payqa sayachinga. Bendicionta qusqaykikuna bendicisqa kanku, chaymanta maldicionta qusqaykikuna maldecisqa kanku. Chaymanta Balak phiñarikurqa Balaam patapi, chaymanta makinkuna taqnakurqa, chaymanta Balak nirqa Balaam manqa: Awqayta qillqanapaq waqyarqayki qamta, chaymanta qhawariy, bendicionaspa bendicionarqanki kimsa kaq kayta. Kunan chaymi ayqiy qanpa kitikiman; nirqani yupaychasqayki, ichaqa kunan Taytay qanmanta qhichurqan yupayta. Hinaspa Balaam Balakman nirqa: ¿Manachu qampa chaski runaykikunamanpas, mayqinkunata qamqa kachawarqanki ñuqaman, rimawarqani nispa: Sichus ñuqaman qunman Balak hunt'a wasinta qullqimanta hinaspa qurumanta, mana atiymanchu Apunchikpa siminta sallqayta, ruwayta chayta allin icha millay ñuqa kikinmanta; hayk'akunata ninanman Dios, chaykunata niyman? Chaymanta kunan qhaway, ayqikusaq nuqaq sitiymanqa. Hamuy, yuyaychasqayki imatachus kay runakuna qanpa runakunata ruwanqanku tukukuy punchawkunapi. Hinaspa paypa parabolanta hap'ispa,

nirqa: Nin Balaam, Beorpa churin, nin chiqamanta rikusq runa, Diospa simitanta uyarispa, aswan hatunmanta yachayta yachaspa, hinaspa Diospa rikuyninta puñuypi rikuspam; paypa ñawikunaqa paqarichisqa karqan. Rikuchisaq payman, chaymanta mana kunan, bendicisaq, chaymanta mana aswan hamun. Lloqsimunqa quyllur Jacobmanta, sayarimunqa runa Israelmanta, chaymanta p'akimunqa lidereskunata Moabpa, chaymanta saquimunqa tukuy churikunata Sethpa. Hinaspa Edom herencia kanqa, hinaspa Esaú, paypa awqan, herencia kanqa, hinaspa Israel kallpapi ruwaran. Chaymanta Jacobmanta samparisqa kanqa, chaymanta llaqtamanta waqaychasqa kaqta chinkarichinqa. Chaymanta Amalekta rikuspanmi, parabola paypata hap'ispanmi, nispa: Qallariy nacionkunapa Amalek, chaymanta muhu paykunapa chinkapunqa. Chaymanta Kenitata rikuspa, chaymanta paypa parabolanta hap'ispa, nirqa: Sinchi qampa tiyaykuykiqa; sichus qaqapi qampa qhisaykita churanki, sichus Beorpaq llullay qhisa kanqa, Asiriakuna qanta hap'inqaku. Chaymanta Ogta rikuspam, chaymanta siminta paypa hap'ispam, nispam: ¡Ay, ay! ¿Pitaq kawsanqa, hayk'aqchus Dios kaykunata churanqa? Chaymanta Kittim makimanta lloqsimunqa, chaymanta Asiriata llakichisqaku, chaymanta Hebreosta llakichisqaku, chaymanta paykunaqa huk sonqowanmi chinkapunqaku. Chaymanta sayarispa, Balaam ripurqan kutirispa paypaq kitiman, chaymanta Balak ripurqan kikinman.

25

Chaymanta Israel Satteimpi samaykurqa, chaymanta runakuna qhellichakurqanku Moabpa ususikunawan saqrakuyta ruwaspa. Chaymanta paykunata waqarqanku paykunapa wak'akunapa haywarikuyninkunaman; chaymanta runakuna paykunapa haywarikuyninkunamanta mikurqanku, chaymanta paykunapa wak'akunata muchuqarqanku; Chaymanta Israel Baal Peorman tukusqa karqan; chaymanta Apu phiñaywan phiñasqa karqan Israelwan. Hinaspa Apu nirqa Moisesman: Hap'iy llapa umalliqkunata runakunamanta, hinaspa rikuchiy paykunata Apuman inti qhawayninpi, hinaspa kutipunqa Apupa phiña piñakuynin Israelmanta. Chaymanta Moisés nirqa Israel ayllukunaman: Wañuchichiy sapa runa kikin paypa runat, chay Baal Peorman tukuchisqata. Hinaspa rikuy, huk runa Israelpa churinkunamanta shamuspanmi paypa wawqinta Madianita warmiman pusarqan Moiséspa ñawpaqninpi, hinaspa tukuy huñunakuypa Israelpa churinkunapa ñawpaqninpi; paykunaqa waqachkarqanku rikuchiypa karpanpa punkun chaypi. Hinaspaqa rikuspanmi Finees, Eleazar churin, Aarón churin sacerdotepa churin, tantakuypa chawpimanta sayarirqa, hinaspa lanzata makimpi hap'ispa, Israel runapa qhipanta hornoman yaykurqa, hinaspa iskaynintapas t'uqyarqa, Israel runata hinaspa warmita qhasunpi t'uqyaspa; hinaspa unquy Israel wawakuna manta samarqa. Chaymanta wañusqakunaqa chay unquypi tawa chunka tawa waranqa karqanku. Hinaspa Apu rimanakurqa Moisesman, nispa: Finees, Eleazar churin, Aaron sacerdotepa churinpa churin, sayachirqa nuqapa piñayniy Israelpa churinkunamanta, nuqapa khuyakuyniy khuyakuwasqaypi paykunapi, hinaspa mana tukuyta

chinkachiwarqanichu Israelpa churinkunata nuqapa khuyakuyniypi. Chhaynata nirqani, qhawariy ñuqa quyani payta thak kay hawka samiy, hinaspa kanqa paypa hinaspa paypa muhuynin paywan thak kay sacerdocio kay wiñaypaq, chayrayku paymi munakurqan paypa Diosninwan, hinaspa paqtachirqan Israelpa churinkunamanta. Chayri runap Israelitap wañuchisqap sutin, pi wañuchisqa karqan Madianitap warminwan, Zambri karqan, Salmonpa churin, Simeonpa ayllukunap wasinpa kamachiq. Chaymanta chay wañuchisqa warmipa sutinqa, chay Madianmanta warmipa, Cozbi karqan, Zurpa ususin, Omot llaqtapa kamachiqnin; Madianmanta ayllukunapa wasinmanta karqan. Hinaspa Apu rimaran Moisesman nispa: rimaykuy Israelpa churinkunaman nispa: chiqnikuychik Madiankunata hinaspa waqtaychik paykunata, imaraykuchus paykuna qankunata chiqnikunku llullakuywan, mayqin llullakunku qankunata Peor rayku, hinaspa Cozbi rayku, ususi kuraqpa Madianmanta, pani paykunapa, waqtasqa punchaypi waqtaypa Peor rayku.

26

Hinaspaqa karqan waqtaymanta, hinaspa Apu rimasqa Moisésman Eleazarman sacerdoteman, nispa, hurquy qallariy tukuy huñunakuymanta churikunap Israelmanta iskay chunka watayuqmanta aswan pataman wasikunaman jina taytakunap paykunamanta, tukuy lluqsiq allichakunanpaq maqanakuypaq Israelpi. Chaymanta Moisés rimapurqa chaymanta Eleazar

sacerdote Araboth Moabpi Jordán yakupa hawanpi Jericó nisqaman hina, nispa, iskay chunka watayuqmanta chaymanta aswan pata, mayqin rikchaypi Apu Moisésman kamachipurqa; chaymanta Israelpa churinkuna lloqsipurqanku Egiptomanta, Rubén punta wachakusqa Israelpa; Rubénpa churinkunari Enoc, chaymanta Enocpa ayllu; Falúpaq, Faluípa ayllu. Asronman, Asroneimanta runakuna; Charmiman, Charmimanta runakuna. Kaykunam Rubenmanta ayllukuna karqanku, chaymanta paykunapa yupayninkuqa karqan kimsa waranqa tawa chunka, qanchis pachak kimsa chunkayuq. Hinaspa Pallupa churinkunaqa Eliab karqan. Chaymanta Eliabpa churikuna: Namuel, Dathan, chaymanta Abiram; kaykuna karqanku tantanakuypa sutiyasqankuna, paykunam karqanku jatarirqanku Moisespa chaymanta Aaronpa contrankupi Korepa tantanakuynimpi, Apunchikpa jatariyninpi. Chaymanta allpa siminta kichaspanqa, paykuna Koréta ima millp'urqa, paypa huñunakuynin wañuyninpi, nina pichqa chunka iskay pachak runasta mikhuspanmi, chaymanta paykunaqa unanchaman tukurqanku; ichaqa Korépa churinkuna mana wañurqankuchu. Chaymanta Simeónpa churinkuna, Simeónpa churinkunapa runakuna; Namuelpa, Namuelkunapa runakuna; Jaminpa, Jaminkunapa runakuna; Jachinpa, Jachinkunapa runakuna; Zerahpa, Zerahkunapa runakuna; Saulpa, Saulkunapa runakuna. Kay ayllukuna Simeónpa qillqasqa kayninmanta paykuna: iskay chunka iskay waranqa, iskay pachak. Judápa churikunan karqanku Er chaymanta Onán, chaymanta Er chaymanta Onán wañurqanku Canaán allpapi. Chaymanta Judapa churinkuna ayllukunankuman hina tukurqanku:

Shilohman, Shelanita runakuna; Pharesman, Pharesita runakuna; Zarahman, Zaraita runakuna. Chaymanta Pharespa churikunaqa karqanku: Asronmanta, Asroni ayllu; Iamunmanta, Iamuni ayllu. Kaykunam Judapa ayllukuna qhawariyninkuman hina: suqta chaymanta qanchis chunka waranqakuna, chaymanta pichqa pachak. Chaymanta Isacar churinkuna paykunapa ayllukunaman hina: Tolaman, Tola ayllu; Puaman, Pua ayllu; Jasubman, Jasub ayllu; Shimronman, Shimron ayllu. Kaykunam Issacharpa ayllukunan paykuna qhawariyninkumanta, suqta chunka tawayuq waranqakuna, tawa pakakyuq. Zebulunpa churikuna kikin ayllukunankuman hina: Seredmanta, Seredita ayllu; Allonmanta, Allonita ayllu; Allelmanta, Allelita ayllu. Kay runakunaqa Zabulunmanta, paykuna qhawariyninkumanta: suqta chunka waranqakuna, pichqa pachak ima. Gadpa churinkuna paykunapa ayllukunaman hina: Safonpaq, ayllu Safonikuna; Hagipaq, ayllu Hagikuna; Shunipaq, ayllu Shunikuna; Oznipaq, ayllu Oznikuna; Addipaq, ayllu Addikuna; Arodpaq, ayllu Arodkuna; Arielpaq, ayllu Arelikuna. Kaykunam Gadpa churinkunapa ayllunkunqa, paymantakunapa qhawariyninkumanta: tawa chunka tawayuq waranqakuna, pichqa pachak. Asherpa churikuna, paykunapa ayllukunaman hinan: Jaminman, Jaminita ayllu; Jesouman, Jesoita ayllu; Bariaman, Bariaita ayllu. Koberpa runakuna Koberimanta, Melchielpa runakuna Melchielimanta. Asherpa ususinpa sutinqa Sara karqan. Kay llaqtakunaqa Asherpa, paymanta qhawariyninkumanta, kimsa tawa chunka waranqa tawa pachak karqanku. Josephpa churinkuna paykuna ayllukunaman hina, Manasés Efraimwan. Manaséspa

churinkuna. Machirmanta, Machirpa runakuna; chaymanta Machir Gileadta yurichirqa; Gileadmanta, Gileadpa runakuna. Hinaspa kaykunaqa Galaadpa churinkunam karqanku: Achiezer, Achiezerita ayllu; Chelegman, Chelegita ayllu. Esrielmanta, runakuna Esrielmanta; Sychemmanta, runakuna Sychemmanta; Symaermanta, runakuna Symaermanta; chaymanta Ophermanta, runakuna Ophermanta. Hinaspa Salpaadman, Opherpa churin, mana paymanqa churinkuna tukurqankuchu, aswanpas usisinkunalla. Hinaspa kaykunam Salpaadpa usisinkunapa sutinkuna: Mala, Noua, Egla, Melcha, Thersa. Kaykunam Manaséspa aylluninkuna, paykuna qhawariyninkumanta: iskay waranqa pichqa chunka waranqa qanchis pachak. Hinaspa kaykunaqa Efraimpaq churinkuna: Sutalaman, Sutalán ayllu; Tanakman, Tanakí ayllu. Kaykunam Suthalapa churikunan, Edenpaq; ayllu Edenpa. Kay ayllukunaqa Efraimmanta, paykuna qhawariymanta iskay chunka kimsa chunka waranqakuna pisqa pachakwan; kay ayllukunaqa Josépa churikunapa ayllukunanman hina. Benjamínpa churinkuna ayllukunankuman hina: Balé-man, Balí ayllu; Asubér-man, Asuberí ayllu; Iachirán-man, Iachirarí ayllu. Chay Sophan-man, Sophanes-manta runakuna. Chaymanta Bale-pa churikunaqa karqanku Adar, Noeman ima, Adar-paqqa ayllu Adari-manta, Noeman-paqqa ayllu Noemani-manta. Kaykunaqa Benjamínpa churikunan paykunapa ayllukunaman hinan, paykunapa censonmanta: pichqa chunka kimsa waranqa pichqa pachak. Chaymanta Danpa churinkuna paykunapa ayllukunaman hina: Samahpaq, Samahpa ayllu; kaykunam Danpa ayllunkunan paykunapa ayllukunaman hina. Tukuy

Samei nisqamanta ayllukunaqa paykuna qhawariyninkuman hina suqta chunka tawayuq waranqakuna tawa pakakyuqmi karqan. Neftalimanta churikuna ayllukunankuman hina: Asielpa ayllu Asielita, Gaunipa ayllu Gaunita. Jeser-paq Jeseri runakuna, Sellem-paq Sellemi runakuna. Kaykunam Neftalimanta ayllukuna paykuna qhawariymanta: chunka tawa waranqa warankakuna kimsa pachak ima. Kay karqa Israel churinkunapa yupayninku: suqta pachak waranqa, waranqa, qanchis pachak, kimsa chunka. Chaymanta Apu Moisesman rimaran, nispa: kaykunaman allpa rakisqa kanqa, sutikuna yupayninmanta heredananpaq. Chay aswan achkhakuna aswan mirachiwanki herenciata, chaymanta chay aswan pisikunaman pisiyachiwanki herenciata paykunapa, sapa mayninman, imaynan yupasqa karqanku, qusqa kanqa herencia paykunapa. Suertekunawan allpaqa rakisqa kanqa sutikunaman, ayllukunaman hina taytakunamanta paykunapa heredanqaku. Suertimanta rakinki paykuna herencianta achka chaymanta pisi chawpinpi. Chaymanta Levipa churinkuna paykunapa ayllukunaman hina: Gersónpaq, Gersón ayllu; Coatpaq, Coat ayllu; Meraripaq, Merari ayllu. Kaykunam ayllukunam Levípa churikunamanta: Lobenípa ayllun, Hebronípa ayllun, Corépa ayllun, chaymanta Musípa ayllun, chaymanta Caath Amramta yurirqan. Chayri paypa warminpa sutinqa karqa Jocabed, Levipa ususinmi, paychus wacharka chaykunata Levipaq Egiptopi, hinaspa wacharka Amrampaq Aaronta, Moisesta, hinaspa Miriamta, paykunapa paniñkuta. Hinaspa Aaronpaq karqanku Nadab, Abiud, Eleazar, chaymanta Ithamar. Hinaspa Nadab hinaspa Abiud wañurqanku paykuna mana riqsisqa

ninata Apuq ñawpaqman qusqankupi Sinaí ch'in pampapi. Chaymanta paykuna karqanku qhawasqankumanta kimsa chunka iskay waranqa, tukuy qhari uj killayuq wawamanta chaymanta aswan pataman; mana riki yupasqa karqanku Israel churikunapa chawpinpi, imaraykuchus mana qusqa kanchu paykunaman herencia Israel churikunapa chawpinpi. Chaymanta kayqa qhaway karqan Moisés chaymanta Eleazar sacerdotepa, paykuna qhawasqanku Israelpa churinkunata Araboth Moabpi, Jordán patapi Jericó nisqaman hina. Chaymanta kay kunapi mana pipas karqanchu mayqinkunamanta rikuchisqakuna Moiséswan Aaronwan, mayqinkunata rikuchirqanku Israelpa churinkunata chawpi muyupi Sinaípi. Chaymi Apu paykuna nirqa: Wañuywanmi wañunqaku chay ch'in pampapi, chaymanta mana hukpas paykunamanta saqisqachu karqa, Caleb Jefone churin, chaymanta Josué Nun churin, sapalla.

27

Hinaspa achaykuspa Zelophehad ususincuna, Hepher churin, Gilead churin, Machir churin, Manasés ayllumanta, José churincunamanta, hinaspa kay sutincuna paycuna: Maala, hinaspa Noa, hinaspa Hogla, hinaspa Milca, hinaspa Tirsa, hinaspa sayarispa Moisés ñawpaqpi, hinaspa Eleazar sacerdote ñawpaqpi, hinaspa camachiqcuna ñawpaqpi, hinaspa tukuy huñunakuy ñawpaqpi testimonio carpa punkupi, nincuna: Taytanchis wañurqa ch'in pampapi, hinaspa paymi mana

karqachu huñunakuy chawpipi huñunakusqanmanta Apunchis ñawpaqpi Coré huñunakuypi, icha huchanrayku wañurqa, hinaspa churicuna mana karqankuchu paypa; ama pichakachunchu taytanchis sutin chawpimanta ayllu paypa, icha mana kanchu paypa churi; qowayku ñoqanchispaq saywata taytanchis wawqencuna chawpipi. Hinaspa Moisés paykuna juzgamientonta Señorpa ñawpaqninman apamurqa. Hinaspa Apu Moisesman rimapurqa, nispa: allintan Salfaadpa ususinkunaqa rimaparqanku; qhawariy qunki paykunaman herenciamanta haykuyta chawpipi taytankupa wawqinkunapa, hinaspa taytankupa herencian paykunaman churanki. Chaymanta Israelpa churinkunawan rimanki, nispa: runa sichus wañunqa, chaymanta churi mana kanchu paywan, paypa herencianta paypa ususinman qunkichis; sichus ichaqa mana ususi kanchu paywan, herencianta paypa wawqinman qunkichis. Sichus mana paypa wawqikuna kanchu chayqa, herenciata paypa taytanpa wawqinman qunkichik. Sichus mana paypa yayampa wawqinkuna kanankuchu chayqa, qankuna paypa herencianta qunkichis aswan qayllampi ayllumasimman paypa aylluymanta, paypa imaninkunata heredanampaq; hinaspa kayqa Israelpa churinkunapaq kamachiy juiciomanta kanqa, imaynan Apu Moisésman kamachirqan. Chaymanta Apu nirqa Moisésman: Wichay urquman Jordán jawapi kaq urquman, kay Nabau urquman, hinaspa qaway Canaán allpata, chayta ñuqa Israel churikunaman posesión nisqapi qusqayta. Chaymanta rikuwanki chayta, chaymanta runaykiman huñusqa kanki qampas, imaynan Aaron wawqiyki Hor urqupi huñusqa karqan. Imaraykuchus llaqllakurqankichis ñuqap simimta ch'in

sach'a-sach'api Sin, congregación contrariakuptin santoyachinaypaq ñuqata, mana santoyachiwankichischu ñuqata yakup patanpi paykunapa ñawpaqenpi, kayqa kanmi yaku contradiccionpa Kadesh-pi ch'in sach'a-sach'api Sin. Hinaspa Moisés Apunchikman nirqa, Apunchik Dios samaykunamanta hinaspa tukuy aychapa runata kay huñunakuypa hawanman qhawarichun, pi ñawpaqninkumanta lluqsimunqa, hinaspa pi ñawpaqninkumanta yaykumunqa, hinaspa pi paykunata lluqsichimunqa, hinaspa pi paykunata yaykuchimunqa, hinaspa mana Apunchikpa huñunakuynin kanqachu uwijakunahina mayqinkunaqa mana michiqniyuq kanku. Chaymanta Apu Moisésman rimapurqa, nispa: Josué Nunpa churinta qampa kikinmanta hap'iy, payqa runa spirituyuq paypa ukhupi, chaymanta qampa makiykikunata paypa hawanman churanki; Chaymanta payta Eleazar sacerdotepa ñawpaqninpi sayachinki, chaymanta payta tukuy tantakuypa ñawpaqninpi kamachinki, chaymanta paypa hawanmanta paykunapa ñawpaqninpi kamachinki. Chaymanta qamqa qan yupaychaynikipi quwanki payman, chaynapi Israel churikuna payta uyarinankupaq. Hinaspa Eleazar sacerdotepa ñawpaqninpi sayakunqa, hinaspa tapunqaku payta rikuchiykunapa juicionmanta Señorpa ñawpaqninpi, paypa siminrayku lloqsinqaku, hinaspa paypa siminrayku yaykunku paypas, Israelpa churinkunapas huk sonqowanku, hinaspa tukuy tantakuypas. Chaymanta Moisés ruwarqan imayna Apu payta kamachirqan hina; chaymanta Josuéta hap'ispa, payta sayachirqan Eleazar sacerdotepa ñawpaqninpi, chaymanta tukuy tantakuypa ñawpaqninpi, chaymanta makikunanta

churarqan paymanta, chaymanta payta kamachirqan imayna Apu Moisésman kamachirqan hina.

28

Hinaspa Apu rimasqa Moisesman, nispa, kamachiy Israelpa churinkunata, hinaspa ninki paykunaman, nispa, ñuqap haywayniy ñuqap haywayniy ñuqap mikhuyniykuna sumaq q'apaymanpaq waqaychanqichis haywariyta ñuqaman ñuqap raymi p'unchayniykuna ukhupi. Chaymanta paykunaman ninki: Kaykunam karpaykuna mayqinchus Apunchikman apamunki: uchakuna wata huntayuq mana pantayuq, iskay sapa punchaw ruphaychiy haywapaq, sapa kuti. Huk uwihata tutamantam ruranki, iskay kaq uwihatataq chisi kaqman ruranki. Hinaspa ruranki chay ephah yupaypa chunka kaqninta uchuy harina nisqata sacrificio nisqapaq, chaqrusqa aceite nisqapi chay hin nisqapa tawa kaqninta. Sapa kuti hunt'asqa burnt offering, chaymi Sinai urqupi ruwasqa karqan sumaq q'apayninman Apunchikpaq. Chaymanta paypa upyay haywayninqa tawachasqa hin huk uycha uchillaman; k'uchu wasipi hichankichu sinchi upyayta Apunchikman upyay haywayta; chaymanta iskay kaq uychata ruwankichu chisi paqarinman; paypa haywayninman hina chaymanta paypa upyay haywayninman hina ruwankichik sumaq q'apayninman kananpaq Apunchikman. Hinaspa samana punchawpi iskay watayuq mana pantayuq uywakunata apamunkichis, hinaspa iskay chunkapaq huk allin harinata aceite nisqawan

chaqrusqata haywaymanpaq hinaspa upyay haywaymanpaq, samana punchawkunapi samana punchawkunapaq llapan ruphanapaq haywaypa hawanpi sapa kuti llapan ruphanapaq haywaypa, hinaspa paypaq upyay haywayninta. Hinaspa musuq killakuna chawpipi Apunchikman hunt'asqa ruphaychiy haywarikunki, iskay terneru wakakunamanta, huk carnero, qanchis wata hunt'asqa corderokuna mana pantasqachu; Kimsa chunka kaqnin sumaq harinapa aceitepi chaqrusqa huk ternerupaq, iskay chunka kaqnin sumaq harinapa aceitepi chaqrusqa huk carneropaq; Chunka kaqnin chunka kaqnin sumaq harinapa aceitepi chaqrusqa huk corderopaq, haykuy sumaq asnaywan haywarikuy Apunchikpaq. Paykunapa ch'uyanchay uywayninku huk hin chawpin kanqa huk urnijuman; chaymanta huk hin kimsa kaqnin kanqa huk uwihaman. Chaymanta tawa kaq ñiqin hinqa kanqa huk uychapaq vinomanta; kay llapan ruphaychiy kaqqa killa killapi watipa killakunapi kanqa. Hinaspa huk urqu cabrata cabramanta huchapaq Apunchikpaq, sapa kuti ruwasqa ruphasqa haywaypa hawanpi ruwasqa kanqa, hinaspa ukyasqa haywayninpas. Chaymanta ñawpaq killapi, chunka tawayuq p'unchaypi killap paskwa Apumanqa. Chaymanta kay killapa chunka pichqayuq p'unchayninpi raymi, qanchis p'unchaykuna mana hampiyuq t'antata mikunkichis. Chaymanta ñawpaq p'unchay sutiyuq santo kanqa qankunapaq, mana tukuy sirvinakuy llank'ayta ruwankichischu. Chaymanta qankuna kaychaykunkichis llapan ruphachiy haywakuna haywana Apunchikman, iskay uywa wawakuna wakakunamanta, huk carnero, qanchis wata hunt'aq uywa wawakuna; mana

pantayuq kanqaku qankunapaq. Chaymanta paykunapa haywayninku lawa sumaq chaqrusqa aceitepi: kimsa chunka kaqkunamanta huk uywamanmi hukman, chaymanta iskay chunka kaqkunamanta carnero uywamanmi hukman. Chunka chunkanta ruwanki huk uyachaman, qanchis uyachakunaman. Chaymanta huk urqu cabrata cabrakuna manta huchapaq, qankunapaq pampachanapaq; Mana chayqa sapa kuti tutamanta ruphachiy, chaymi sapa kuti ruphachiy. Kaykunata kayhina ruwankichis sapa p'unchay qanchis p'unchaykunapi, quy haywana sumaq asnaypaq Apu Diosman, sapa kuti ruphasqa haywana patanpi ruwanki paymanta chuyachana ukyayninta. Chaymanta p'unchay qanchis niqpa sutiyasqa santo kanqa qankunapaq, tukuy sirvinakuy llank'ay mana ruwanqakuchu chaypi. Chaymanta musuq p'unchaypim, hayk'aq musuk haywanata Apuman apamunkichis simanakunamanta, sutiyuq santo kanqa qankunapaq, tukuy serviy llamk'ayta mana ruwankichischu. Chaymanta qankuna apamunkichis ruphaychiy haywaykunata sumaq asnayniyuq q'aphipaq Apupaq: iskay uywa wawakuna llama toro ukhumanta, huk wiraqucha, qanchis wata huntayuq uywa wawakuna mana pantayuq kaqkunata. Paykunapa haywaynin haku harina aceitepi chaqrusqa, kimsa chunkantin huk terneroпaq, iskay chunkantin huk carneroпaq. Chunka huk chunka huk uchha hukman, qanchis uchchakunaman; hinallataq huk urqu cabra cabrakunamanta huchapaq, qankunamanta pichay ruwanapaq; sapa kuti ruphaychiy haywamanta sanalla; hinaspa paykuna haywanta ruwankichis ñuqapaq, mana pantayuq kanqanku qankunapaq, hinaspa

paykuna upyay haywayninkuta.

29

Chaymanta qanchis killa killapi, huk killap punchawnin, sutiyasqa santo kanqa qankunapaq; tukuy servil llankay mana ruwanqakichu. Señal punchaw kanqa qankunapaq. Chaymanta ruwakunki ruphaykuna Apunchikman sumaq asnay q'apayninpaq: huk uywacha wakamanta, huk llama, qanchis wata hunt'asqa uywachakuna mana pantasqakuna. Paykunapa haywayninkuqa allin harina aceitepi chaqrusqa; kimsa chunka kaqninkuna huk terneroman, iskay chunka kaqninkuna huk cameroman; Chunka kaqnin chunka kaqnin huk corderoman, qanchis corderoskunaman; Hinaspa huk chivo cabraskunamanta huchapaq, qankunamanta perdonachinapaq; Musuq killapa ruphasqa haywayninkunamanta hawa; hinaspa paykunapa haywayninkuna, hinaspa paykunapa upyay haywayninkuna, hinaspa sapa kuti ruphasqa haywaywan; hinaspa paykunapa haywayninkuna hinaspa paykunapa upyay haywayninkuna paykunapa kamachisqankuman hina sumaq q'apayninman Apunchispaq. Chaymanta kay killapa chunka punchawninpi sutiyuq santo kanqa qankunapaq, chaymanta llakichisqankichis almaykichista, chaymanta tukuy llamkaytapas mana ruwanqankichischu. Chaymanta qankunaqa apamunkichis tukuy ruphasqa haywakuna sumaq asnayman Apunchikman, haywakuna Apunchikman, huk uywa cría wakamanta, huk carnero, qanchis wata hunt'asqa uycha; mana

huchayuq kanqanku qankunapaq. Paykuna haywaynin harina aceitepi chaqrusqa; kimsa chunkantin huk terneroman, iskay chunkantin huk carnerowan; Chunkantin chunkantin huk corderowan, qanchis corderospaq; Hinaspa huk cabra cabrasmanta huchapaq, qankunamanta perdón ruranapaq; chaymanta huchapaq perdonpa haywaynin, hinaspa sapa punchaw ruphay haywayqa; chaypa haywaynin, hinaspa chaypa upyay haywaynin kamachikuy hina sumaq asnayman Apunchispaq haywayninman. Chaymanta kay qanchis killapa pichqachunka pisqayuq p'unchayninpi waqyasqa santo kanqa qankunapaq, tukuy llank'ay servisyuq mana ruwankichischu, chaymanta payta raymichaspa Apunchispaq qanchis p'unchaykunata. Chaymanta qonqaykichik tukuy ruphasqa haywakuna haywana sumaq q'apaywan Apunchikman, ñawpaq p'unchaypi chunka kimsayuq torillukunata wakamanta, iskay carnerokunata, chunka tawayuq watayuq uywakunata; mana pantayuq kanqaku. Paykunaq haywayninkunaqa kanku allin harina aceitepi chaqrusqa; kimsa chunka partikunam huk terneropaqa, chunka kimsa ternerokunapaq; iskay chunka partikunam huk carneropaqa, iskay carnerokunapaq; Chunka chunka partim huk corderopaqa, chunka tawa corderokunapaq; Hinallataqmi huk cabram cabrakunamanta huchapaq; mana qhawaspa tukuy ruphay haywaytatqa sapa kuti kaqta; paykunaq haywayninkunawan paykunaq ch'uya haywayninkunawan. Chaymanta iskay kaq p'unchaypim chunka iskayniyuq uywakuna, iskay carneros, chunka tawayuq wata hunt'asqa corderokuna mana pantayuq kasqanku. Paykuna haywa wañuchiynin chaymanta paykuna ch'uya yaku

haywakunin uywakuna, carnero uywakuna, cordero uywakunapaq paykunapa yupayninman hina, paykunapa kamachiyninman hina. Hinaspa huk urqu cabra cabrakuna manta huchapaq, mana tukuy pachapaq tukuy ruphachiy kaptinqa, paykuna haywakusqankuna hinaspa paykuna upyakusqankuna. Kimsa kaq p'unchaypim chunka hukniyuq uywakuna, iskay carnero, chunka tawayniyuq watayuq corderokuna mana huchayuq. Paykunapa haywa wañuchiy chaymanta paykunapa ch'uya yaku haywakuy uywakuna, carnero uywakuna, cordero uywakunapaq, paykunapa yupayninman hina, paykunapa kamachiyninman hina. Chaymanta huk chiwchi chiwamanta huchapaq, mana qhawaspa sapa kutilla ruphay haywaykunata, paykunapa haywaykunan chaymanta paykunapa ch'allakuyninkunan. Tawa p'unchaypim chunka uywakuna, iskay wiraqucha uywakuna, chunka tawa wata hunt'asqa uywakuna mana huch'ayuqchu karqan. Paykunapa haywakuna wañuchiy chaymanta paykunapa ch'uya upu haywakuna uywaman, carneroman, corderoman, paykunapa yupayninman hina, paykunapa kamachiyninman hina. Chaymanta huk chiwchi chiwamanta huchapaq, mana chayqa sapa kuti ruphay haywakuy, paykuna haywakuyninkuna chaymanta paykuna upyana haywakuyninkuna. Phichqa kaq p'unchaypi: isqun uywa, iskay carnero, chunka tawayuq wata hunt'asqa uywa mana huch'ayuq. Paykunapa haywakuna wañuchiy chaymanta paykunapa ch'uya upu haywakuna uywaman, carneroman, corderoman, paykunapa yupayninman hina, paykunapa kamachiyninman hina. Chaymanta huk chiwchi chiwamanta

huchapaq, ichaqa sapa kuti ruphanapaq haywaymanta, paykunapa haywaykuna chaymanta paykunapa ukyaykuna. Chay suqta p'unchaypi pusaq uywakuna, iskay carneros, chunka tawayuq wata huntasqa uywakuna mana pantasqakuna. Paykunapa haywakuna wañuchiykuna chaymanta paykunapa ch'uya upu haywakuna uywapaqman chaymanta carnerospaqman chaymanta corderospaqman, paykunapa yupayninkaqman, paykunapa t'ikrayninkaqman. Chaymanta huk chiwchi chiwamanta huchapaq, mana qhawaspa sapa kutilla ruphay haywaykunata, paykunapa haywaykunan chaymanta paykunapa ch'uyaq haywaykunanpas. Chay qanchis niqpi p'unchaypim qanchis uywakunata, iskay wiraquchata, chunka tawayuq wata hunt'asqa uywakunata mana huchayuqta. Paykunapa haywakuna wañuchiy chaymanta paykunapa ch'uya upu haywakuna uywaman, carneroman, corderoman, paykunapa yupayninman hina, paykunapa kamachiyninman hina. Chaymanta huk chiwchi chiwamanta huchapaq, mana qhawaspa sapa kutilla ruphay haywaykunata, paykunapa haywaykunan chaymanta paykunapa ch'allakuyninkunan. Chaymanta pusaq kaq p'unchaypi tukuy tantakuy kanqa qankunapaq, tukuy qhapaq llank'ayta mana ruwankichischu chay p'unchaypi. Chaymanta qankuna apamunkichis ruphaychiy haywakunata sumaq samay haywakuna hina Apunchikman: uywayuq waka huk, qarwa huk, urus watayniyuq qanchis mana pantasqakuna. Paykuna haywakunaman wañuchisqankuna chaymanta paykuna ch'uyachinankuna uywacha, carnero chaymanta uywakunaman, paykuna yupayninman hina, paykuna

kamachiyninman hina. Chaymanta huk chiwchi chiwamanta huchapaq, mana qhapaq ruphaynin sapa kutillapaq, paykunapa haywakuyninku chaymanta paykunapa ch'uyakuyninku. Kaykunata ruwankichik Apunchikman qankichikpa rayminiykichikpi, qankichikpa mañakuyniykichikkunamanta hawa, chaymanta qankichikpa munayniykichikkuna, chaymanta qankichikpa ruphachiyninkichikkuna, chaymanta qankichikpa haywayniykichikkuna, chaymanta qankichikpa ch'uyanchayninkichikkuna, chaymanta qankichikpa qhispichiyninkichikkuna.

30

Chaymanta Moisésqa Israel churikunaman tukuy imatachus Apuqa Moisésman kamachirqanta rimapurqa. Chaymanta Moisés rimashqa kuraqkunaman llaqtakunapa Israelpa churikunapa, nishpa: Kayqa rimaymi Apuqa kamachishqa. Runa mayqan juramentota juranman Apunchikman, icha juraq juramentota, icha watananman wataywanwan animanmanta paymanta, mana qhellichanqachu siminta paymanta; tukuy imapas siminmanta paymanta lloqsimunman, chayta ruwanqa. Sichus huk warmi mañakuspa mañakuyta Apunchikman, icha watachispa watachikuyta yayaynin wasinpi maqtalla kachkaspa, chaymanta yayaynin uyarispa paypa mañakuyninkunata, chaymanta paypa watachikuyninkunata mayqinkunatachus watachirqa animanmanhina, chaymanta yayaynin upallalla qhipakuspa, chaymanta tukuy paypa

mañakuyninkunaqa sayarinqaku, chaymanta tukuy watachikuykunaqa mayqinkunatachus watachirqa animanmanhina, paypaq qhipakunqaku; Sichus ichaqa yayaynin ama nispa ama ninqa, mayqin p'unchaypipas uyarispa tukuy paypa mañakuyninkunata chaymanta watachikuykunata, mayqinkunatachus watachirqa animanmanhina, mana sayarinqakuchu; chaymanta Apunchikqa ch'uyanchanqa payta, yayaynin ama nirqanrayku. Sichus tukuspa qharikuna tukuptin, hinaspa paypa mañakuyninkunaqa paypa hawanpi kaspa paypa simininkunapa rimariyninman hina, mayqinkunatachus paypa animanmanta wataykurqa, hinaspa paypa qharinqa uyarispa, hinaspa uyarisqan p'unchaypitaq paypa upallaspa, hinaspam tukuy paypa mañakuyninkunaqa sayarinqaku, hinaspa paypa kamachikuyninkunapas, mayqinkunatachus paypa animanmanta wataykurqa, sayarinqaku. Sichus ananeuwan ananeusuq paypa qusanqa mayqin p'unchaychus uyarikunqa, tukuy paypa mañakuyninkunaqa, chaymanta paypa kamachikuyninkunaqa mayqinkunatachus churarqan paypa animanman hina, mana qhipanqachu, imaraykuchus qusanqa aneneusqan paymanmanta, chaymanta Taytaqa pichaq payta. Chaymanta waqchachakusqap mañakuynin chaymanta qarqusqap mañakuynin, hayk'a sichus animanpa mañakunqa, qhipanqaku payman. Sichus paypa qusanpa wasinpi paypa mañakuynin utaq paypa animanmanta juramintawan kamachikuynin, hinaspa paypa qusanqa uyarinqa, hinaspa paywan upallalla kayanqa, hinaspa mana paywan ninanqachu, hinaspataq tukuy paypa mañakuyninkunaqa sayarinqanku, hinaspa tukuy paypa kamachikuyninkunapas mayqinkunatataq

paypa animanmanta wataykurqan, paymanta sayarinqanku. Sichus ichaqa qichuspa qichun qusanqa mayqin p'unchaychus uyarinqa, tukuy hayk'aqa sichus lluqsimun siminmanta paypa mañakuyninkunaman hina paypa, chaymanta watiqasqakunaman hina chaykunapa animanman hina paypa, mana qhipanqa paywan. Qusanqa paypa qichurqa, chaymanta Apu ch'uyanchanqa payta. Tukuy mañakuy hinaspa tukuy juramento watana llakichinapaq animata, qhari paymanta sayachinqa payta, hinaspa qhari paymanta qichunqa. Ichaqa sichus upalla kaspa upallanqa payman p'unchawmanta p'unchawman, hinaspa sayachinqa payman tukuy mañakuykuna paymanta, hinaspa kamachikuykuna paymanta hawanpi sayachinqa payta, imaraykuchus upallarqa payman chay p'unchawpi maypichus uyarirqa. Sichus paypa qharin uyarisqan p'unchaymanta qhipaman qhichurispalla qhichurinqa chayqa, paymi huchanta hapikunqa. Kaykunam kamachikuykunaqa mayqantachus Apu Moisésman kamachirqa, qhari ukhupi warmi paypa ukhupi, yaya ukhupi ususi ukhupi wayna kaypi yayapa wasinpi.

31

Hinaspa Señor Moisesman rimaykurqa, nispa: Israel wawakunapa venganzanta Madianitakunamanta vengay, hinaspa qhepaman qamqa qampa runamasikikunaman yapasqa kanki. Chaymanta Moisés runakunaman rimapurqa, nispa: Armakuchiy qankunamanta runakunata, chaymanta sayariy

Señorpa ñawpaqninpi Madianman, kutichipunaykipaq venganzata Señorpamanta Madianman. Waranqa ayllu-manta, waranqa ayllu-manta, tukuy ayllu-kuna Israel wawa-kuna-manta, kachariychik maqanakuq. Hinaspa Israel waranqakunamanta sapa ayllumanta waranqata yupakurqanku, chunka iskayniyuq waranqa runakunata armakusqata maqanakuypaq. Hinaspa Moisés paykuna-ta kacharka waranqa sapa ayllu-manta, waranqa sapa ayllu-manta paykunapa kallpa-wan, hinaspa Finees-ta, Eleazar churin-ta, Aaron sacerdote-pa churin-ta; hinaspa ima-kuna sagrado-kuna-ta, hinaspa trompeta-kuna-ta señal-kuna-pa paykunapa maki-kunapi. Hinaspa paytaqa batalla nisqapi churakurqanku Madián patapi, imayna Apu Moisésta kamachirqan hina, hinaspa wañuchirqanku llapa qharita. Hinaspa Madianmanta qhapaqkunata wañuchirqanku paykunapa k'irisqakunawan kuska; hinaspa Evita, hinaspa Requemta, hinaspa Surta, hinaspa Hurta, hinaspa Rebata, pichqa Madianmanta qhapaqkuna; hinaspa Balaamta Beorpa churinta wañuchirqanku espadawan paykunapa k'irisqakunawan kuska; Hinaspa Madianmanta warmikunata saquirqanku, hinaspa paykunapa equiponkuta, hinaspa paykunapa uywankunata, hinaspa tukuy paykunapa imayninkuta; hinaspa paykunapa atiyninta saquirqanku; Hinaspa tukuy paykunapa llaqtankunata paykunapa tiyayninkunapi kaqta, hinaspa paykunapa chakra wasikunata ruphaychirqanku ninapi. Hinaspa hap'irqanku tukuy saywachasqankuta, hinaspa tukuy k'ichwasqankuta runaqamanta uywakama. Hinaspa paykunaqa apamurqanku Moisésman, Eleazar sacerdoteman, tukuy Israel

churikunamanpas cautiveriota, despojokunata, saqueokunatapas campamentoman, Moabpa Araboth nisqaman, mayqinchus Jordán mayupa patanpi Jericó hinallanpi tarikun. Chaymanta Moisés, Eleazar sacerdote, chaymanta tantanakuypa tukuy kamachiqkuna lloqsirqanku paykunawan tinkunankupaq campamentopa hawanpi. Chaymanta Moisés piñarikurqa chay atiypa kamachiqkunaman, waranqa kamachiqkunaman chaymanta pachak kamachiqkunaman, chaykunaman shamushaqtin chay maqanakuy t'aqamanta. Chaymanta Moisés nirqan paykunaman: ¿Imaraykutaq tukuy warmi kaqta qhespichiranichis? Kaykunam karqanku Israelpa churinkunapaq Balaampa siminta kasuykuspa kutirichispa hinaspa mana kasuykuspa Apunchikpa siminta Peor rayku; chaymanta hamurqan unquy Apunchikpa tantakuyninpi. Chaymanta kunan wañuchiy tukuy qharita tukuy apamushqapi, tukuy warmita mayqinchus riqsirqa qhari puñunanta wañuchiy. Chaymanta tukuy warmikuna aparisqankuta, mayqinkunachus mana yachanchu qhari puñunata, paykunata kawsachispa hap'ichiy. Chaymanta qamkuna campamentokuy hawa campamentomanta qanchis p'unchawkuna, tukuy wañuchiq chaymanta llanchaq wañuchisqamanta ch'uyachasqa kanqa kimsa p'unchaypi, chaymanta qanchis p'unchaypi qamkuna chaymanta qamkunapa hap'isqakuna. Chaymanta tukuy qatay chaymanta tukuy qarawaypa p'acha chaymanta tukuy cabramanta llank'ay chaymanta tukuy k'aspi qaraway ch'uyanchanqakichis. Hinaspa Eleazar sacerdote nirqa kallpap runankunaman maqanakuypa batallapi manta hamuqkunaman: Kayqa leymanta kamachiymi, mayqanta Señor

Moisésman kamarqan. Quripa, qullqipa, antipa, khillaypas, titiypas, chayñitipas mana kaptinqa, tukuy ima ninapi pasanqa, chaymi chuyachasqa kanqa, ichaqa chuyachiy yakuwan chuyachasqa kanqa; hinaspa tukuy imakunapas mana ninamanta pasaptinqa, yakumanta pasanqa. Chaymanta t'aqsanki p'achakunata qanchis p'unchaypi, chaymanta ch'uyachasqa kankichik, chaymanta chay qhipamanta yaykunkichik campamentoman. Hinaspa Apu Moisésman rimaykurqa, nispa: Hap'iy yupayta hap'isqakunap saquenmanta runamanta uywakama, qam hinaspa Eleazar sacerdote hinaspa kuraqkuna taytakunap huñunakuymanta. Chaymanta qankunaqa rakinkichis chay saquepakuna chawpipi chay aucancunapa llujsijkunapa ukhu chay aucanayman, chaymanta chawpipi tukuy huñunakuypa. Chaymanta qankunaqa anchuchinkichis Apunchikpaq chay maqanakuq runakunamanta maqanakuyman lluqsisqankunamanta, huk almata pichqa pachak kaqmanta, runakunamanta, chaymanta uywakunamanta, chaymanta wakakunamanta, chaymanta uwihakunamanta, chaymanta asnukunamanta; chaymanta chawpi payninkumanta hap'inkichis. Chaymanta qamqa Eleazar sacerdoteman Apunchikpa primiciasta qunki. Chaymanta Israel wawakunapa chawpimanta huk hurqunki pichqa chunka manta runakunamanta, chaymanta wakakunamanta, chaymanta uvihakunamanta, chaymanta asnukunamanta, chaymanta tukuy uywakunamanta, chaymanta qunki paykunata Levitakunaman Apunchispa carpanpi waqaychaqkunata waqaychaqkunaman. Chaymanta Moisés chaymanta Eleazar sacerdote ruwarqanku imaynata Señor Moisésman kamarqan.

Chaymanta karqan sobra saquishqa botinmanta maqanakuq runakunapa saquishqan, uwijamanta, suqta pachak waranqa chaymanta qanchis chunka pichqa waranqa; Chaymanta wakakuna, iskay qanchis chunka waranqa; Chaymanta asnukuna, huk suqta chunka waranqa; Chaymanta alma runakuna warmimanta mayqinkunachus mana riqsirqankuchu puñuna qharimanta, tukuy almakuna, iskay kimsa chunka waranqa. Hinaspaqa karqan chay kuskan, chay rakin mayllakusqankunamanta lluqsisqankunapa maqanakuyman, yupay uwijamanta: kimsa pachak hinaspa kimsa chunka waranqa, hinaspa qanchis waranqa, hinaspa pichqa pachak. Hinaspaqa karqan tukuy Apunchikpaq uwijamanta, suqta pachak qanchisqa chunka pichqayuq; Hinaspa wakakunaqa, suqta hinaspa kimsa chunka waranqayuq, hinaspa tukuy Apunchikpaq, iskay hinaspa qanchisqa chunka; Hinaspa asnukunaqa, kimsa chunka waranqa hinaspa pichqa pachak, hinaspa tukuy Apunchikpaq, huk hinaspa suqta chunka; Hinaspa runakuna animankuna, chunka suqtayuq waranqayuq, hinaspa tukuyninkuna Apunchikpaq, iskay hinaspa kimsa chunka animakuna. Chaymanta Moisés qorqa Apunchikman Diospa hayñinta Eleazar sacerdoteman, imaynatas Apunchik Moisésman kamachirqa; Israel wawakunapa chawpimanta, maykunatas Moisés maqanakuq runakunamanta t'aqarqa. Chaymanta chay chawpi rakiy karqan tantakuymanta uwijamanta, kimsa pachak chaymanta kimsa chunka waranqa chaymanta qanchis waranqa chaymanta pichqa pachak; Chaymanta wakakuna, suqta chaymanta kimsa chunka waranqa; Asnukuna, kimsa chunka waranqa chaymanta pichqa

pachak; Chaymanta runakuna animankuna, suqta chaymanta chunka waranqa. Chaymanta Moisés hap'irqa Israel wawankunapa chawpi kaqmanta huk pichqa chunka kaqmanta, runakunamanta chaymanta uywakunamanta, chaymanta qurqa chaykunata Levitakunaman, Señorpa carpanpa waqaychaqkunaman, chay rikch'aqta Señor Moisésman kamachirqanman hina. Hinaspa llapa churasqa kasqakuna waranqa kamachiqkunaman kallpap, waranqa kamachiqkuna hinaspa pachak kamachiqkuna asuyarqanku Moisesman, hinaspa nirqanku Moisesman: Qampa serviykiykikuna hap'irqanku yupay runakunamanta maqanakuq runakunamanta ñuqaykumanta, hinaspa mana chinkapunchu paykunamanta mana hukpas. Chaymanta ñuqaykuqa apamurqayku haywata Apunchikman, runa tarisqanta quri p'uyñuta chaymanta brazalete chaymanta siwi chaymanta brazalete chaymanta chukcha watana, pampachanapaq ñuqaykumanta Apunchikpa ñawpaqninpi. Chaymanta Moisés chaymanta Eleazar sacerdote paymantaqa qorinta horqorqan, tukuy ruwasqa vasijata. Hinaspaqa tukuy quri haywaykuna mayqinkunata Apunchikman qichurqanku chunka suqtayuq waranqa qanchis pachak pichqa chunka siklukunam karqan waranqa kamachiqkunamanta pachak kamachiqkunamantapas. Hinaspa chay maqanakuq runakunaqa saquichkarqanku, sapanka paypaq. Chaymanta Moisés chaymanta Eleazar sacerdote qorita hap'irqanku waranqa kamachiqkunamanta chaymanta pachak kamachiqkunamanta, chaymanta chaykunata testimonio carpaman apamurqanku, Israel churikunapa yuyarichina Apunchikpa ñawpaqninpi.

32

Hinaspa uywa achka karqan Rubenpa churikunapaq hinaspa Gadpa churikunapaq, achka ancha; hinaspa rikurqanku Jazerpa allpanta, hinaspa Galaadpa allpanta; hinaspa karqan chay tiyay, tiyay uywapaq; Hinaspa achhuykamuspa Rubenpa churikuna hinaspa Gadpa churikuna, nirqanku Moisesman hinaspa Eleazar sacerdoteman hinaspa tantakuypa kamachiqkunaman, nispa, Atarot, hinaspa Dibon, hinaspa Jazer, hinaspa Nimra, hinaspa Hesbon, hinaspa Eleale, hinaspa Sebama, hinaspa Nebo, hinaspa Baian, chay allpata mayqintachus qorqa Apu Israelpa churikunapa ñawpaqninpi, allpa uywa uywanapaq kan, hinaspa qampa wawakunapaq uywa kapun. Hinaspa nirqanku: Sichus tarirqanchik allin kayta ñawpaqniykipi, qusqa kachun kay allpa qan serviykuqniykikunaman kamachiypi, hinaspa ama chimpachiwaykunachu ñuqaykuta Jordanta. Chaymanta Moisés nirqa Gad churikunaman chaymanta Rubén churikunaman: Qankunapa wawqikuna maqanakuyman rinku, chaymanta qankuna chaypi tiyakunki? Chaymanta imaraykutaq qankuna pantachinki Israelpa churinkunapa yuyayninta, mana chimpapunanku allpaman chayta Apu qunqa paykunaman. ¿Mana chaynatapas ruwarqanku taytaykichiskuna, hayk'aq kachawarqani paykuna Kadesh Barnea-manta qhawarinankupaq llaqtata? Hinaspa wicharqanku uvaspa qhichwan, hinaspa qhawarqanku allpata, hinaspa kutichirqanku Israelpa churinkunapa sunqunta, mana yaykunkupaq allpaman chayta Apu paykuna qurqa. Chaymanta

piñakurqa sunquwan Apu chay punchawpi, chaymanta juramentakurqa, nispa: sichus rikunkuman kay runakunaqa lloqsisqakuna Egiptomanta iskay chunka watayuqmanta chaymanta aswan pata, yachaqkuna allin chayta chaymanta mana allin chayta, allpata mayqinchus juramentakarqani Abrahamman chaymanta Isaacman chaymanta Jacobman, mana qatipawankuchu qhepaman ñoqap; ichaqa Caleb churin Jephunnehpa t'aqasqa kaq, chaymanta Josue Nunpa, imaraykuchus qatipawanku qhepaman Apuq. Chaymanta Apu phiñasqa karqan phiñayniypi Israelpa patanpi, chaymanta chinkarachirqan paykuna chaqruypi tawa chunka watata, tukuy wiñay runakunakama tukuchikapusqankama, paykunaqa millayta ruwaqkuna Apuq ñawpaqninpi karqanku. Rikuy, qankunaqa hatarirqankichis taytaykichispa rantinpi, huchalliq runakunapa chinkachiy, yapanaykipaq haykaqtapas Apunchispa phiñakuyninpa piñayninta Israel pataman. Chaymi kutikapunkichis paypa qhepanmanta, yapay saqiypaq payta chinkaypi, chaymanta mana kamachisqata ruwankichis tukuy kay huñusqaman. Chaymanta payman chayaykurqanku, hinaspa nirqanku: kaypi oveja wasikunata ruwasunchik ñuqaykupa uywakunapaq, chaymanta llaqtakunata ñuqaykupa imakunapaq. Chaymanta ñuqaykuqa armakuspa ñawpaq guardiata Israel wawakunamanta ñawpaqta purisun, haykakama paykuna kikin tiyayninman apayku, chaymanta equiponchikqa muralla nisqa llaqtakunapi tiyakunqa allpapi tiyaqkunarayku. Mana wasiykuman kutiykusunchu, mana rakinakunkama Israelpa churinkuna, sapa runa kikin heredadninman. Chaymanta manaña heredarqasunchu

paykunapi Jordanpa más allánninta chaymanta aswan karumanta, imaraykuchus chaskirqaykuña suertekunata ñuqaykumanta Jordanpa más allánnimpi inti lluqsimupi. Hinaspa Moisés paykunaman nirqa: sichus kay simita ruwankichik, sichus Apunchikpa ñawpaqenpi maqanakuyman armakunkichik, hinaspa llapa armakusqa runaykichik Jordanta pasanqa Apunchikpa ñawpaqenpi, paypa auqan paypa ñawpamanta chinkachikunankama, hinaspa allpa Apunchikpa ñawpaqenpi atipasqa kanankama, hinaspa chaykunamanta qhepaman kutimunkichik, hinaspa mana huchayuq kankichik Apunchikpa ñawpaqenpi, hinaspa Israelmanta; hinaspa kay allpa qankunapaq hayñi kanqa Apunchikpa ñawpaqenpi. Sichus mana chaynatapas ruwankichikchu, huchallinkichik Apunchikpa ñawpaqninpi, chaymanta riqsinkichik huchankichikta, hayk'aq millaykuna qankichikta hap'inwanqa. Chaymanta qankunapaq kikinkunapaq llaqtakunata qankunapa equiponman qankuna ruwakunki, chaymanta chakrakunata qankunapa uywakunaman, chaymanta qankunapa siminmanta lloqsiqta qankuna ruwankichik. Chaymanta Rubenpa churinkuna Gadpa churinkunapas Moisesman ninkur, nispanku: Qampa wawakuna ruwasunchik imaynatas Apunchikninchik kamachikun chaynata. Ñuqaykup equipajninkup, warminkup, chaymanta tukuy uywankup Galaad llaqtakunapi kanqaku. Qampa wawaykikuna tukuynin pasanqaku armakuna, allichasqa Apunchikpa ñawpaqninpi maqanakuyman, chay rikchaypi Apu ninmi. Chaymanta Moisés paykunaman churarqan Eleazar sacerdoteta, Josuéta Nunpa churinta, chaymanta Israelpa ayllukunamanta ayllukunapa

kamachiqkunata. Hinaspa Moisés paykunaman nirqa: Sichus Rubenpa wawankuna hinaspa Gadpa wawankuna qankunawan Jordanta chimpapunku, tukuynin armasqa maqanakuyman Apuq ñawpaqninpi, hinaspa qankunapa ñawpaqniykichikpi allpata atipanki, chaymanta paykunaman Galaad allpata haypiypi qonki. Sichus mana chimpapunkuchu armakusqa qankunawan maqanakuyman Apunchikpa ñawpaqninman, chaymanta apachiwankichis equiponkuta, warminkunata, uywankunata ñawpaqta qankunamanta Canaán allpaman, chaymanta kuska heredankakupunkichis qankunawan Canaán allpapi. Chaymanta Rubenpa churinkuna chaymanta Gadpa churinkuna kutichirqanku nirqanku: Hayka Apu yanapaqkunaman nin, chaynatam ñuqanchik ruwasunchik. Ñuqaykuqa armakusqa chimpapusaqku Apunchikpa ñawpaqninpi Canaán allpaman, chaymanta qamkunaqa ñuqaykuman posesionta qunki Jordán mayupa chimpanpi. Hinaspa Moisés qurqa paykuna chay Gadpa wawankunaman, hinaspa chay Rubénpa wawankunaman, hinaspa chay Manaséspa ayllupataq chawpinman Josépa wawankunamanta, Sehónpa qhapaq kamachiynintan Amorreospa qhapaq kamachiqninpa, hinaspa Ogpa qhapaq kamachiynintan Basánpa qhapaq kamachiqninpa, chay allpata hinaspa chay llaqtakunata chaypa saywayninkuna kaqwan, chay allpapa llaqtakunanta muyuriqpi kaqkunata. Chaymanta Gadpa churinkuna ruwarkurqanku Dibonta, chaymanta Atarotata, chaymanta Aroerta, chaymanta Sofarta, chaymanta Jazerta, chaymanta paykunata huqsayachirkurqanku, chaymanta Nimrata, chaymanta Bet Haranata, maqta llaqtakunata, chaymanta uwija

qatukuna. Chaymanta Rubenpa churinkuna Hesbonta ruwarkankuwan, chaymanta Elealehtapas, chaymanta Quiriataimpas, chaymanta Baal Meonta muyurikusqata, chaymanta Sebamtapas; chaymanta suticharkankuwan paykunapa sutinkunaman hina llaqtakunapa sutinkuna maykunata ruwarkankuwan. Hinaspa Machirpa churin, Manaséspa churinpa, Galaadman risqa, hinaspa chayta hap'irqa, hinaspa chaypi tiyaq Amorreota chinkarirqa. Hinaspa Moisés Galaadta Machirman, Manaséspa churinman, qurqa, hinaspa paymi chaypi tiyarqa. Chaymanta Jair, Manasés-pa churin, risqa hinaspa paykuna-pa chakrakunata hap'isqa, chaymanta chaykunata Jair chakrakuna nispa sutichisqa. Chaymanta Nabau risqa, Kaath-ta hap'irqa llaqtachakunanwan kuska, chaymanta paykunata Naboth nispa sutichirqa kikin sutinmanta.

33

Chaymanta kaykunam Israel wawankunapa saywananku na, imaynatachus lluqsirqanku Egipto allpamanta paykuna atiyniyuq Moiséspa Aarónpa makimpi. Hinaspa Moisés qillqarqa paykunapa lluqsiykunata, hinaspa paykunapa tupuykunata, Apunchikpa simininrayku, hinaspa kaykunam paykunapa puriyninkupa tupuykuna. Ramesesmanta paykunaku ñawpaq killapi, ñawpaq killapa chunka pichqayuq p'unchayninpi. Pascuapa qhipan p'unchaynimpi Israelpa churinkuna lloqsirqanku hatun makiwan, tukuy Egiptokunaqa ñawpaqninpi. Chaymanta Egipciokunas paykunamanta

wañusqakunata tukuyta p'ampakurqanku, mayqinkunatachus Apu maqarqa, tukuy punta yuraq Egipto llaqtapi, chaymanta paykunaq diosninkunapi Apu venganzata ruwarqa. Chaymanta Israel churikuna Ramesesmanta lluqsispankuqa, Sucotpi campamentota ruwankuqku. Hinaspa Sukotmanta lluqhispa, Etanman chayaspa tiyarqanku, chaymi ch'in suni ch'usaq pampapa karqan. Hinaspa Etanmanta lluqhirqanku, hinaspa Piirothpa simimpiman chayaspa tiyarqanku, chaymi Baal Sefonpa ñawpaqinpi karqan, hinaspa Migdolpa ñawpaqinpi tiyarqanku. Hinaspa paykunaqa ayqikurqanku Eiroth ñawpaqpi, hinaspa chimpapurqanku quchapa chawpinta chinkana pampaman, hinaspa purirqanku kimsa p'unchaw ñanta chinkana pampapi, hinaspa tiyakurqanku Pikriaispi. Hinaspa Maramanta lluqsirqanku, hinaspa Elimman chayarqanku; hinaspa Elimpi chunka iskayniyuq pukyu yakukuna karqan, hinaspa qanchis chunka tronco palmerakuna, hinaspa chaypi yakupa qayllanpi campamentota ruwanku. Hinaspa Elim-manta ripurqanku, chaymanta puka qucha patapi campamentota churarqanku. Chaymanta paykunaqa puka quchapita ripurqanku, chaymanta Sin ch'in pampapi tiyarqanku. Hinaspa paykuna ripurqanku chay sach'a-pampa Sinmanta, hinaspa paykuna tiyarqanku Rephakapi. Hinaspa Rafakamanta ripurqanku, chaymanta Ailuspi campamentota churarqanku. Chaymanta Ailousmanta aywarqanku, chaymanta Raphidinpi tiyarqanku, chaymanta mana chaypi yaku karqanchu runakuna upyananpaq. Chaymanta paykuna Raphidin-manta aywirikurqanku, chaymanta paykuna Sinai ch'in pampapi campamentota ruwakurqanku. Chaymanta

paykunaqa Sinay ch'in pampamanta ripurqanku, chaymanta munaykunapa ayakunapi campamentota ruwarqanku. Chaymanta paykunaqa munay wañusqakunap yawriyninmanta lluqsirqanku, chaymanta Aserotpi tiyarqanku. Chaymanta paykunaqa Aserothmanta llaqtarqanku, chaymanta Rathamapi campamentota ruwarqanku. Chaymanta paykuna Rathamamanta lluqsirqanku, hinaspa Remmon Pharespi tiyarqanku. Hinaspa Remmon Pharesmanta lluqsirqanku, hinaspa Lebonapi tiyakurqanku. Hinaspa Lebona nisqamanta lluqsirqanku, chaymanta Ressanpi tiyakurqanku. Hinaspa Ressanmanta ripurqanku, hinaspa Makellatpi campamentota ruwurqanku. Hinaspa Makellath-manta llaqtarqanku, hinaspa Shapher-man tiyaykurqanku. Hinaspa Shapher-manta llaqtarqanku, hinaspa Charadath-pi campamentota ruwanku. Chaymanta paykunaqa Charadathmanta lluqsirqanku, chaymanta Makelothpi campamentota churarqanku. Hinaspa Makelothmanta ripurqanku, hinaspa Kataathpi campamentota churarqanku. Hinaspa Kataathmanta ripurqanku, hinaspa Tarathpi campamentota ruwarqanku. Hinaspa paykunaqa Tarathmanta lluqsirqanku, hinaspa Mathekkamanmi tiyarqanku. Chaymanta Matekkamanta aywirikurqanku, hinaspa Selmonapi campamentota ruwakurqanku. Hinaspa Selmonāmanta ripurqanku, hinaspa Masuruthpi campamentota churarqanku. Chaymanta paykunaqa Masuruthmianta lluqsirqanku, chaymanta Banaíapi campamentota churarqanku. Hinaspa paykunaqa Banaíamanta llaqtarqanku, hinaspa Gadgad urquman campamentota ruwanku. Hinaspa Gadgad urqumanta llaqtarqanku, hinaspa Etebathapi campamentota ruwanku.

Hinaspa Jotbathamanta lluqsirqanku, hinaspa Ebronahpi tiyarqanku. Hinaspa Ebronah-manta llaqtarqanku, hinaspa Ezion Geber-pi campamentota ruwanku. Chaymanta paykunaqa Ezion Gaberpi ripurqanku, chaymanta Sin ch'in pachapi tiyarqanku, chaymanta Sin ch'in pachamanta ripurqanku, chaymanta Paran ch'in pachaman tiyarqanku, kayqa Kadeshmi. Chaymanta paykunaqa llaqtarqanku Kadesmanta, chaymanta paykunaqa campamentota ruwanku Hor urquman, Edom allpamanta qayllapiqa. Chaymanta Aarón sacerdote wichaykarqan Señorpa kamachiyninrayku, chaymanta wañurqan chaypi tawa chunka watapi Israel churikunapa Egipto allpamanta lloqsiyninpi, phichqa killa killapa huk p'unchayninpi. Hinaspa Aaronqa kimsa chunka iskay niyuq pachak watayuq karqan, Hor urqupi wañuptin. Chaymanta uyarispa Cananeo curaca Arad, payqa tiyakurqan Canaán llaqtapi, hayk'aq Israel churikuna yaykumuchkarqanku; chaymanta paykunaqa lluqsirqanku Hor urqumanta, chaymanta campamentota churarqanku Selmonapi. Hinaspa Selmonata aysirikurqanku, hinaspa Punonpi campamentota rurarqanku. Chaymanta paykunaqa Phinonmanta lluqsirqanku, chaymanta Obothpi campamentota ruwasqanku. Chaymanta Obothmanta lluqsirqanku, chaymanta Gaipipi tiyarqanku, chay ladopi Moabpa saywasninkuna hawanpi. Hinaspa paykunaqa Gaimanta lluqsirqanku, hinaspa Dibon Gadpi tiyarqanku. Hinaspa Daibon Gad llaqtamanta lluqsirqanku, hinaspa Gelmon Deblathaim llaqtapi tiyakurqanku. Chaymanta paykunaqa lluqsirqanku Gelmonmanta Deblathaimmanta, chaymanta paykunaqa campamentota churarqanku Abarim urkunakunapi,

Nabau ñawpaqninpi. Chaymanta paykunaqa Abarim urqukunamanta ripurqanku, chaymanta Moab inti yaykuy patapi tiyarqanku, Jordán patapi Jericó nisqaman hina. Hinaspa paykunaqa campamentota rurarankuJordanpa qayllanpi, Aesimothmanta Belsakama, Moabpa inti yaykuy ladonpi. Chaymanta Señor ñawpaqpi rimaran Moisés Moab inti yaykuy ladunpi Jordán mayupi qayllanpi Jericó nisqaman hina nispa, Israel wawakunaman rimay, chaymanta paykunaman ninki, qankunaqa Jordán mayuta chimpankichis Canaán allpaman. Chaymanta chinkachikunqankichis tukuy allpapi tiyaqkunata ñawpaq uyankichismanta, chaymanta hurqukunqankichis paykunapa qhawarinakunata, chaymanta tukuy paykunapa ch'iqnisqa wak'akunata chinkachikunqankichis, chaymanta tukuy paykunapa sayasqakunata hurqukunqankichis. Chaymanta qankunaqa chinkapachinkichis tukuy chay allpapi tiyaqkunata, chaymanta qankunaqa tiyankichis chaypi, qankunamanmi qurqani paykuna allpanta suertewan. Chaymanta qankunaqa heredanqankichis allpata paykunamanta sorteopi, siqiman hina ayllukuna qankunamanta. Aswan achkakuna-man yapanqankichis posesionta paykunamanta, chaymanta aswan pisikuna-man pisiyachinqankichis posesionta paykunamanta. Maypichus lloqsinqa suti paymanta, chaypi paymanta kanqa. Siqiman hina ayllukuna taytakuna qankunamanta heredanqankichis. Sichus mana chinkachichikunqachu kay allpapi tiyaqkunata qankunapa ñawpaqeykichismanta, chaymanta kanqa mayqinkunachus saqinqachu paykunamanta kichkakuna qankunapa ñawiykichispi, chaymanta wachikuna qankunapa

waqsakunapi, chaymanta awqanakusunqaku qankunawan kay allpapi, chaypitaq qankuna tiyakunqaku. Chaymanta kanqa imaynatas yuyaykusqanku ruwayta paykunata, chhaynallatam ruwaykusaq qankunata.

34

Hinaspa Apu Moisesman rimapurqa, nispa, Israelpa churinkunata kamachiy, hinaspa paykunaman ninki, qamkuna Canaan allpaman yaykunkichis; kayqa qamkunapaq kanqa herenciapaq, Canaan allpa paypa saywasninkuwan kuska. Chaymanta kanqa qankunapaq chay Sur ladoqa sach'a-sach'a Sinmanta Edom qatiqkama, chaymanta kanqa qankunapaq chay linderosqa Sur pataman kachi qochap partenmanta inti lloqsimuymanta. Chaymanta muyunqa qankunata saywakunaqa Urinsuyamanta Akrabin wichaymanmi, chaymanta pasanqa Ennakta, chaymanta kanqa lluqsiynin Urinsuyman Kadesh Barneamanta, chaymanta lluqsinqa Arad llaqtaman, chaymanta pasanqa Asemonata. Chaymanta muyunqa saywakunata Asemonamanta Egiptopa wayq'unta, hinaspa quchapa lluqsiynin kanqa. Chaymanta lamar quchapa saywakunaqa qankunapaq kanqa, hatun lamar qucha saywakunanqa, kayqa qankunapaq lamar quchapa saywakunan kanqa. Chaymanta kay kanqa qankunapaq linderokunata chinchaymanmi, hatun qochapiqmanta tupachinkichis qankunapaq paykunapaq urqumanta urquman. Chaymanta urqumanta urquta tupachinkichis paykunaman yaykuqkunapa Hamatman,

chaymanta kanqa paypa lluqsiynin Saradakpa saywaykuna. Hinaspa lluqsimunqa linderokunata Defrona, hinaspa kanqa lluqsina paypa Arsenain; kayqa kanqa qankunapaq linderokunata Chinchay-manta. Hinaspa linderokunaqa uraykamunqa Sephephamar-manta Bela-manta inti lluqsiymanta pukyu-kuna-man, hinaspa linderokunaqa uraykamunqa Bela-manta Chinnereth quchap qipan-man inti lluqsiymanta. Hinaspa uraykamunqa saywakunaqa Sephamarmanta Belaman intichiqapmanta pukyu pataman, hinaspa uraykamunqa saywakunaqa Belaman Chinnereth quchapa qipan pataman intichiqapmanta. Chaymanta linderos uraykamunqa Jordán patapi, chaymanta lluqsiynin kanqa kachi qucha; kayqa kanqa qankunapaq allpa linderos paymanta muyuriqnin kaqwan. Hinaspa Moisés kamachirqa Israelpa churikunata, nirqa: Kay allpam mayqinta qamkuna heredanqaku suertewan, chay rikch'aypin Señor kamachirqa qonanpaq payta isqon ayllukunaman hinaspa Manaséspa chawpi ayllunman. Chaymi Rubinpa churinkunapa ayllun hurqurqa, chaynallataq Gadpa churinkunapa ayllun yayaykuna wasinkunaman hina paykunapa, chaynallataq Manaséspa chawpi ayllun chaskikurqanku paykunapa suertekunata. Iskay ayllu chaymanta chawpi ayllu hurqurqanku sortekuna paykuna Jordanpa wak ladopi, Jericó nisqaman hina, Uray intichiqapmanta intilluqsimuy ladomanta. Hinaspa Apu rimasqa Moisesman, nispa: Kaykunam sutinkuna runakunamanta, paykunam qankunapaq allpata heredanqaku: Eleazar sacerdote hinaspa Josué Nunpa churin. Chaymanta sapa ayllumanta huk kurakta chaskinqankichis allpata

qunqakunaykichispaq qankunaman. Chaymanta kaykunam runakunapa sutinkunan Judá ayllupi: Caleb, Jefonépa churin. Simeón aylluq, Salamiel Semiudpa wawanmi. Benjamín ayllupi, Eldad, Chaslónpa churin; Dan ayllupi, kuraq Bakchir, Eglipa churin. Josephpa churinkunamanta, Manaséspa churinkunapa ayllupi, kuraq Aniel, Souphipa churin. Efraim wawankunap ayllupi, kamachiqqa Kamuelmi, Sabathanpa wawan. Zebulun aylluq kamachiqninqa Elisaphan, Parnachpa churin karqan. Isacar wawankunap ayllunmanta, kuraq Faltiel Uzap wawan. Asher wawakunap ayllunmanta, kamachiq Achior Salamip wawan. Neftali aylluq kuraq Fadael, Iamiudpa churin. Kaykunaman Apu kamachirqa t'aqanapaq Israel churikunaman Canaán allpapi.

35

Chaymanta Apu rimapurqa Moisésman Moabpa intiykunan patanpi Jordán mayuman qayllampi Jericó nisqanman hina, nispa, kamachiy Israelpa churinkunata, chaymanta paykuna qonqanku Levitakunaman paykunapa rakiyninkumanta llaqtakunata tiyanakunapaq; chaymanta llaqtakunapa muyuriqnin pampakunata qonqanku Levitakunaman. Chaymanta paykunapaq llaqtakuna kanqa tiyakunanapaq, chaymanta paykunapa wichq'akunaqa kanqa paykunapa uywakunapaq, chaymanta paykunapa tukuy chusku chakiyuq uywakunapaqpas. Chaymanta chay qayllanakuq llaqtakunamanta, maykunatachus Levitakunaman qunki,

llaqtapa pirqanmanta hawaman iskay waranqa codokunata muyuriqpi. Chaymanta tupukunki llaqtap hawanmanta inti lluqsiy ladonta iskay waranqa codota, Liba ladonta iskay waranqa codota, qucha ladonta iskay waranqa codota, Chinchaysuyu ladonta iskay waranqa codota, llaqtataq chawpinpi kaynaqpa kanqa qankunapaq, llaqtakunap saywayninkuna. Chaymanta chay llaqtakunata Levitakunaman qunki, chay suq llaqtakuna jark'anakuna llaqtakunamanta, mayqinkunata qunki wañuchiqman chayman ayqinapaq, chaymanta kaykunaman tawa chunka iskay llaqtakunata. Tukuy llaqtakunata Levitakunaman qunki, tawa chunka pusaqniyuq llaqtakunata, chaykunata, chaymanta paykunapa muyuriqninkuta. Chaymanta llaqtakunata maykunata qunkichik Israel wawakunapa kamachisqanmanta, achkayuqkunamanta achkata, pisiyuqkunamanta pisita, sapa kaq kikin herencianman hina mayqanta heredankichik, qunkichik llaqtakunamanta Levitakunaman. Hinaspa Apu rimaran Moisesman, nispa: rimaykuy Israelpa churinkunaman, hinaspa ninki paykunaman: qankuna chimpapunkichis Jordanta Canaanpa allpanman. Chaymanta qankuna kikinkichispaq llaqtakunata t'aqaykunkichis, ayqiy wasikuna kanqa qankichispaq chayman ayqinapaq wañuchiqta, tukuy chay animata maqaq mana munaspa. Chaymanta kanqanku llaqtakuna qankunaman ayqinakuna yawar vengadorninmanta, chaymanta mana wañunqachu wañuchiq, sichus sayarinqa tantakuypa ñawpaqninpi juicioman. Chaymanta llaqtakuna maykunatachus qunki, chay suqta llaqtakuna ayqiy wasikuna kanqanku qampaq. Kimsa llaqtakunata qunki Jordán

patamanta, chaymanta kimsa llaqtakunata qunki Canaán suyupi. Jaqaykuna kanqa Israelpa churinkunaman, chaymanta mana kay llaqtamanta kaqman, chaymanta qankunapi tiyaq mana kay llaqtamanta kaqman. Kay llaqtakuna kanqanku jaqaykuna, chayman ayqinapaq tukuy animata mana munaspa wañuchiqman. Sichus hierromanta ima yawriwan payta maqaptin, hinaspa wañuptin, wañuchiqmi; wañuywanmi wañuchina chay wañuchiqqa. Sichus chayqa rumipipas makimanta maypichus wañunqa chaypi takaspa payta, chaymanta wañuptin, wañuchiqmi, wañuywanmi wañuchisqa kachun chay wañuchiq. Sichus makimpi kaq qiru imakunawan, chaywanmi wañunman, payta takaspa, chaymanta wañuspa, wañuchiqmi; wañuywanmi wañuchina chay wañuchiqqa. Chay yawar vengaq wañuchinga chay wañuchiqta; mayqin pachapas tupanqa paywan, paymi wañuchinga payta. Sichus chiqnikuna rayku tanqaspa, chaymanta pakakusqamanta ima imatapas payman wikch'uspa, chaymanta wañuptin, icha phiñakuyrayku makiwan maqaspa, chaymanta wañuptin, wañuywanmi wañuchina maqaq, wañuchiqmi; wañuywanmi wañuchina wañuchiq; yawar qayllanqa wañuchiqta wañuchinqa tupaqtinmi payta. Sichus usqhaylla mana chiqnikuyrayku payta tanqakunman chayqa, icha payman tukuy imapas wichqakunman, mana saqa qipamanta, icha tukuy rumiwan, chaywanchus wañunman chaypi, mana yachaspa, chaymanta payman urmaykukunman, chaymanta wañunman, paytaq mana paypa awqan karqan, nitaq maskaspa millay ruwayta payta; chaymanta juzganqa tantakuy chawpipi maqaqpa chaymanta chawpipi yawarpa qatiqninpa, kay juzgakuykunaman jina.

Chaymanta tantakuyqa qispichikunqa wañuchiqta yawar vengadorninmanta, chaymanta tantakuyqa kutichipunqa payta ayqinapaq llaqtanman paymanta, maypi ayqirqa, chaymanta tiyakunqa chaypi haykakama wañunqa hatun sacerdote, mayta churakurqaku payta santu aceitewan. Sichus wañuchiq runa lluqsispa lluqsinqa chay llaqtapa saywakunamanta maymanchus ayqikusqa chaypi, hinaspa yawar ayllu churaqmasqaq tarinqa payta hawa chay ayquna llaqtanpa saywakunamanta paymanta, hinaspa yawar ayllu churaqmasqaq wañuchinqa chay wañuchiqta, mana huchayuqchu kanqa. Chaymi jark'anakuy llaqtapi tiyachun, imaraykuchus hatun sacerdote wañunankama; chaymanta hatun sacerdote wañusqanmanta, wañuchiq kutirimunqa paypaq jap'iynin allpaman. Hinaspa kaykunaqa kanqa qankunapaq kamachiy juchaypa, qankunapa wiñaykunapi, tukuy qankunapa llaqtakunapi. Tukuy animata maqaqqa, testigosrayku wañuchiwanki wañuchiqta, chaymanta huk testigo mana testigonqachu anima patapi wañunapaq. Chaymanta mana chaskinqankichischu rescatetaqa almamanta wañuchiqmanta, huchayuq kasqamanta wañuchisqa kananpaq, wañuywanmi wañuchisqa kanqa. Mana chaskinqankichischu qullqita ayqiy llaqtamanta kutimunapaq, chaymanta kutirimuspanku kay pachapi tiyakunankupaq, hatun sacerdote wañunankama. Chaymanta mana mana wañuchinaykichischu allpata maypichus qankuna tiyankichis, chayrayku kay yawar wañuchin allpata, chaymanta mana pichakashqachu kanqa allpa hichashqa yawarmantataq paypa hawanpi, aswanpas yawar hichaqpa hawanpi. Chaymanta mana qhillichanqakuchu

allpata maypichus tiyankichik paymanta, maypichus ñuqa tiyani qankunapi, ñuqaqa imaraykuchus kani Apu tiyaq Israel churikunapa chawpinpi.

36

Chaymanta Galaadpa churinkuna ayllukunapa kamachiqkuna asuyku, payka Makirpa churin, payka Manaséspa churin, Josépa churinkuna ayllumanta, chaymanta rimaykurqanku Moiséspa ñawpaqninpi, chaymanta Eleazarpa ñawpaqninpi, payka sacerdote, chaymanta Israelpa churinkuna yaya wasikunapa kamachiqkunapa ñawpaqninpi, chaymanta nirqanku: ñuqanchikpa apunchikman Tayta Dios kamachirqa quy allpata herenciapa sortewan Israelpa churinkunaman; chaymanta apunchikman Tayta Dios kamachirqa quy herenciata Salfaadpa, ñuqanchikpa wawqenchikpa, paypa ususninkunaman. Chaymanta kanqanku huk ayllukunamanta Israelpa churinkunapa warmikuna, chaymanta qichusqa kanqa suertenku taytakunanchikpa posesionninkumanta, chaymanta yapasqa kanqa herencianman ayllukunapa maykunamanchus kanqanku warmikuna, chaymanta suertemanta herencianchikpa qichusqa kanqa. Sichus Israel churikunapa kachariynin kanman chayqa, paykunapa heredadnin yapasqa kanqa chay ayllupa heredadninman, maykunamanchus warmi kanqaku, chaymanta ñuqaykupa ayllu familiapa heredadninmanta qechusqa kanqa paykunapa heredadnin. Chaymanta Moisés kamachirqa Israel wawakunaman

Apunchikpa kamachiyninrayku, nirqa: Chaynaqa José wawakunapa ayllunqa ninku. Kay chay simi mayqinta Apu kamachirqa Salpaadpa ususikunaman, nispa: Maymanta munakun ñawpaqninku kachunku warmikuna, ichaqa taytankupa aylluninmanta kachunku warmikuna. Chaymanta mana tukuchisqa kanqa herencia Israel churikunaman huk aylluymanta huk aylluman, imaraykuchus sapa kaq paypa ayllupi, paypa ayllumasinkuna herenciapi watasqa kanqanku Israel churikuna. Chaymanta tukuy ususi hap'iq herenciata Israel churikunap phullukunamanta, huk runawan taytanpa ayllukunamanta paypa kanqanku warmikuna, chaypaq Israel churikuna sapa kaq hap'inqanku taytayuq herencianta paypaq. Chaymanta mana tikrakusqa kanqa suerte huk aylluymanta huk ayllu pataman, ichaqa sapa qhari paypa herenciapi watasqa kanqanku Israel churikuna. Imayna manera Apu kamachirqa Moisésman, chaynatam ruwanku Salfaadpa ususikunaqa. Hinaspa Tirsa, Hogla, Milca, Noa, Maala, Zelofehad ususinkunam paykunapa primokunamanmi tukurqanku warmikuna, Manasés ayllu runakunamanta, José churinkunamanta; hinaspa paykunapa herencianqa paykunapa taytankupa ayllu tribunpi karqan. Kaykunam kamachikuykuna, kamachisqakunapas, juzgakuykunapas, maykunatachus Apu kamachirqa Moisés makimpi, Moab inti yaykuq ladunpi, Jordan patapi, Jericó hina.

Deuteronomio

1

Kaykunam rimaykuna maykunata Moisés rimashqa tukuy Israelman Jordanpa chimpanpi, chawpi sachapi, inti yaykuy ladupi, qayllanpi puka quchapa, chawpipi Paranpa, Tofelpa, Lobonpa, Aulonpa, quri llimpishqapa. Chunka hukniyuq p'unchaykunapi Horebmanta Seir urquman Kadesh Barneakama ñan. Hinaspa karqan tawa chunka watapi chunka hukniyuq killapi huk punchaw killamanta, Moisés parlakurqan tukuy Israelpa churinkunaman, tukuy imaymana hinata Apu payman kamachikurqasqa paykunaman; qhipamanta maqayta Sihon Amorreopa kuraqninta tiyakurqasqa Hesbonpi, hinaspa Og kuraqta Basanmanta tiyakurqasqa Astarotpi hinaspa Edrepi, Jordanpa chimpanpi Moabpa allpanpi, Moisés qallarirqan sut'inchayta kay kamachikuyta, nispa, Apu Diosninchis parlakurqan ñuqanchikman Horebpi, nispa, allinña kanqachun qankunaman tiyanaykichis kay urqupi. Kutiykuy chaymanta lluqsiy qamkuna, chaymanta yaykuykachkanki Amorreonkunapa urqunman, chaymanta tukuy Arabapa

qayllanakuqkunaman, urquman chaymanta pampaman, chaymanta Uraylaman, chaymanta Cananeonkunapa allpapa quchapa qayllanman, chaymanta Antilibanoman chayaspa hatun mayuman, Eufrates mayuman. Rikuy, quwasqa ñawpaqeykichikpi allpata, yaykuspa hap'ikuy allpata, mayqinchus jurqani taytaykichikman Abrahamman, chaymanta Isaacman, chaymanta Jacobman, qonaypaq paykunaman, chaymanta muhuyninkuman paykunawan. Chaymanta ñirani qankunaman chay pachapi nispa: Mana atisaqchu sapalla qankunata apanayta. Señor Diosniykichis mirachisqankichis, chaymanta qhawariy, kunan punchaw janaqpachapi ch'askakuna hina achka kayniyuq kankichis.
Taytakunaykichispa Yaya Diosnin yapachun qankunaman imayna kasqaykichis waranqa kutita, chaymanta bendicisunki imayna rimasqan qankunaman. ¿Imaynatataq atisaqchu sapalla apay qankunapa llank'ayta, qankunapa sayayta, chaymanta qankunapa ch'aqwakunata? Quy kikinchikman runakunata yachaysapa, yachaq chaymanta hamutayuq ayllukunaykichikman, chaymanta churasaq qankunapaq pusaqkunaykichikta. Chaymanta qankunaqa kutichiwarqankichis ñuqaman, chaymanta nirqankichis: Allin chay simi parlarqanki ruwanapaq. Chaymanta qankunamanta yachaysapa runakunata, yachaq runakunata, yuyaysapa runakunata hap'irqani, hinaspa paykuna qankunata pusanankupaq waranqa kamachiqkunata, pachak kamachiqkunata, pichqa chunka kamachiqkunata, chunka kamachiqkunata churarqani, hinaspa qillqaqkunata qankunapa juezninkunapaq. Hinaspa qankunapa juezninkunata chay

pachapi kamachiwarqani, nispa: Qankunapa wawqinkunapaq chawpipi uyariychik, hinaspa allin chaninchaspa juezniychik runapa chawpipi, wawqipa chawpipi, paypa forastero nisqapa chawpipi. Ama riqsinkichu uyanqa juzgaypi, huchuy kaqman hina hatun kaqman hina juzganki, ama rikuchinki uyanqa runapa, imaraykuchus juzgayqa Diospa kan, chaymanta rimayta mayqinchus sinchi kanman, qankunamanta apankichis chayta ñuqaman, chaymanta uyarisaq chayta. Chaymanta ñuqa qankunaman kamachirqaykichik chay pachapi tukuy simikuna maykunata ruwanqichik. Chaymanta Horebmanta lluqsispa, tukuy chay hatun chaymanta manchachikuq chaqata purisqayku, chayta qawasqankichis, Amorreo urqup ñanninpi, imayna Apu Diosninchis ñuqaykuman kamachisqanman hina, chaymanta Kadesh Barneakama chayamusqayku. Chaymanta niwaqayki qankunaman: chayamurqankichis Amorreo-pa urqunkama, chayta Apu Dios ñuqanchikpa qun qankunaman. Rikuy, Apu Diosniykichis quwasqanña qamkunaman ñawpaqniykichispi allpata; wichayaspa hap'ikuy imayna nisqan Apu Dios taytaykichiskunapa qamkunaman, ama manchakuychu, nitaq llakikuychu. Chaymanta qankunaqa llapa noqaman hamurqankichis, chaymanta nirqankichis: Kachaychis runakunata ñawpaq ñoqaykumanta, chaymanta watuchunku noqaykuman kay allpata, chaymanta willachunku noqaykuman kutichiy kay ñanta mayqinwan wichayasunchis chaypi, chaymanta kay llaqtakunata mayqinkunaman yaykusunchis paykunaman. Chaymanta ñawpaqniypi allin rikurikurqa chay simi, chaymanta qamkunamanta chunka iskayniyuq runakunata hurqurqani, huk runata sapa ayllu hina. Chaymanta

kutirispa urquman wicharqanku, chaymanta uwiha raciminpa quebradankama chayarqanku, chaymanta chayta watuchkarqanku. Chaymanta makinkupi hurqurqanku kay pachapa rurunmanta, chaymanta apamurqanku qankunaman, chaymanta nirqanku: Allin kay pacha, mayqintachus Apu Dios ñuqanchikpa quwanchik ñuqanchikman. Chaymanta mana munankichischu wichaykunaykichis, ichaqa mana kasunkichischu Apu Diosninchispa rimayninta. Chaymanta qankunaqa karpasniykichispi murmurashqankichis, chaymanta nishqankichis: Señor noqaykuta chiqnikashqanrayku, noqaykuta Egipto allpamanta lluqsichishqa, noqaykuta Amorreonispa makikunaman qopunaykupaq, noqaykuta chinkachinaykupaq. Maymantataq ñuqanchik wichaykanqanchik? Qankunapa wawqinkunari qankunapa sunqunkuta kutichirqanku, nirqanku: hatun, achka, aswanta kallpasapa llaqta ñuqaykumanta, hatun llaqtakunapas qirusqa hanaq pachakama; chaypas hatun runakuna churinkuta rikurqayku chaypi. Chaymanta ñirani qankunaman: Ama manchakuychikchu, nitaq ama manchakuychikchu paykunamanta. Apu Dios qankunapa ñawpaqenpi puriq, paymi paykunata qankunawan kuska maqanakusqa qankunawan tukuy imakunapi ruwasqanta hina qankunapaq Egipto llaqtapi, chaynallataq kay chinkasqa pampapi rikurqankichik, Amorreo urqupa ñanninpi; imaynatachus Apu Dios qanpa wawata hina qatarisunki, imaynatachus pipas runa wawanta qatarin, tukuy ñanpi maypichus purirqankichik kay sitiykama chayamunkichikkama. Chaymanta kay rimayllapi mana iñirqankichischu Apunchis Diosninchistaqa, paymi ñawpaqman

puriq ñawpaqta qankunamanta ñanpi akllanampaq qankunapaq sitiwta, pusaspa qankunata ninapi tutapi, rikuchispa qankunaman ñanta maypi purinkichis chaypi, chaymanta puyupi punchawpi. Hinaspa Apuqa uyarirqa qankunapa simikuna kunkata, hinaspa phiñarispa jurarqa, nispa: sichus pipas kay runakunamanta rikuwanqa kay allin allpata, mayta jurarqani paykunapa taytankunaman, mana Caleb Jefone churin, paymi rikuwanqa chayta, hinaspa paymanmi qusaq allpata maypi sarurqa, hinaspa churinkunamanpas, imaraykuchus paymi Apuman hunt'akusqa karqa. Chaymanta ñuqaman phiñakurqa Apu qankunarayku, nispa: Nitaq qan mana yaykunkichu chaypi. Josué, Nun-pa wawan, qampa qayllaykipi sayaq, paymi chaypi yaykunku. Payta kallpachay, imaraykuchus paymi chayta Israelpa suyunman herenciakunanpaq qunqa. Chaymanta tukuy wawa musuq mayqinchus mana yachanchu kunan punchaw allin utaq millay, paykunam yaykunkuqa chayman, chaymanta paykunaman qusaq chayta, chaymanta paykunam heredankuqa chayta. Chaymanta qamkuna kutispa campamentota ruwankichis chinkana pampapi, puka qucha patanpi ñanpi. Chaymanta qankunaqa kutichirqankichis, chaymanta nirqankichis, huchallirqayku Apunchik Diosnchikpa ñawpaqninpi; ñuqaykuqa wichayaspa maqanakusaqku tukuy kamachisqanchikman hina Apunchik Diosnchik ñuqaykuman; chaymanta sapa runaqa paypaq maqanakuypaq imankunanta hap'ispa, chaymanta huñunakuspa qankunaqa wichayankichis urquman. Hinaspa Apu ñuqaman nirqa, nirqani paykunaman: Mana wichaykunqakuchu, mana ima peleakunqakuchu, mana

kanichu qankunawan, hinaspa mana t'aqakunqakuchu enemigosniykichikpa ñawpaqenpi. Chaymanta ñuqaqa rimaykichikman, chaymanta mana uyariwankichikchu, chaymanta Apuq siminta saruykichik, chaymanta kallpawan saruspa urquman wichaykamuykichik. Chaymanta chay urqupi tiyaq Amorreo lloqsirqa qankunaman tupanakunapaq, chaymanta qatirqasunki imayna misk'ikunam ruwankuman hina, chaymanta k'irisqasunki qankunata Seirmanta Hormakama. Chaymanta tiyakuspa waqarqankichis Apunchis Diosninchis ñawpaqninpi, chaymanta mana uyarirqachu Apuqa simiykichista, nitaq qhawarirqachu qankichista. Chaymanta qankunaqa Kadesh nisqapi achkha p'unchawkuna tiyarqankichis, hayk'a p'unchawkunata tiyarqankichis chaytataq.

2

Chaymanta kutipaspa ripurqayku chinkana pataman, puka qucha ñanman, mayqin rikchaypi Apu ñuqaman rimasqa, chaymanta Sehir urquta muyurqayku achka p'unchawkunata. Chaymanta Apu ñuqaman nirqa: Qankunapaq allinña kay urquta muyuy; chaymanta kutirikuychik Chinchaman. Chaymanta runata kamachiy, nispa: Qankuna pasankichik qankunapa wawqikunapa saywakunawan, Esaupa churinkunapa Seirpi tiyaqninkunapa, chaymanta paykuna manchakunkaku qankunata, chaymanta paykuna anchata llakikunkaku qankunata. Ama paykunawan maqanakuyman

tanqaychikchu, mana qusqaykichischu paykunapa allpanmanta ni chakipa sayanapas, imaraykuchus suertepi Esaupa churinkunaman Seir urquta qurqani. Qullqiwan mikhuykunata rantikuy paykunamanta hinaspa mikunkichik, hinaspa yakuta tupuywan chaskinkichik paykunamanta qullqiwan hinaspa upyankichik. Chayqa Apu Diosninchiq bendicionasunki tukuy makiykikunaq ruwayninpi, yachay imayna purisqayki chay hatun manchaypaq chiqnisqa pampata, qhaway tawa chunka watañam Apu Diosniyki qanwan kasqa, mana imamantapas pisiyasqankichu. Chaymanta ñawpaqman purirqayku ñuqaykuq wawqiykuna Esauq churinkunata, Seir ukhupi tiyaqkunata, Arabah ñan qayllamanta, Ailon nisqamanta, chaymanta Ezion Geber nisqamanta, chaymanta kutipuspa ñawpaqman purirqayku Moabpa ch'in pampan ñanta. Chaymanta Apu ñuqaman nirqa: Ama chiqnikunkichischu Moabitakunata, chaymanta ama tinkunkichischu paykunawan maqanakuyman, mana imaraykuchus mana qusaqchu allpankumanta qankuman suertewan, imaraykuchus Lotpa wawakunaman Aroerta qurqani heredananpaq. Kay Ommin ñawpaqta chaypi tiyakurqanku, hatun llaqta, achka hinaspa kallpayuq kaqkuna, imaynan Anakimkuna. Rephaim hina yuyaykusqa kanqaku, ima hinachus Anakim-kuna, chaymanta Moabita-kuna paykuna-ta Emim nispa sutichanku. Chaymanta Seir llaqtapi tiyakurqan Horitakuna ñawpaqmanta, chaymanta Esau churinkuna paykunata chinkarachirqanku, chaymanta paykunata qichurqanku paykunapa ñawpaqmanta. Hinaspa paykuna tiyarichisqa karqanku paykunapa rantipi, chay rikchaypi Israel ruwarqan paypa herenciapa allpanta, chayta Taytay

paykunaman qurqan. Kunan chaymi sayariy hinaspa lluqsiy qankuna, Zaret quebradamanta pasaychik. Chaymanta kay punchakuna maypichus purirqayku Cades Barneamanta Zeret quebradaman chayaykukama, kimsa chunka pusaq watakuna karqan, tukuy aucaq runakuna wiñay chinkarinankukama wañuspa campamentomanta, imaynatachus Apu Dios paykunata jurarqan. Chaymanta Diospa makin karqan paykunapa hawanpi, paykunata campamento chawpimanta tukuyta chinkachinapaq, urmayta tukuyanankukama. Chaymanta karqan imaraykuchus tukuy runakuna maqanakuq runakuna wañuspa urmaykurqanku chawpimanta llaqtamanta, chaymanta Apu rimawarqa ñuqawan, nispa, qam pasanki kunan punchaw saywakunata Moabmanta Aroerta, chaymanta qayllachikunki qayllamanta churikunamanta Ammónmanta; ama chiqnikunkichischu paykuna, nitaq tantakunkichischu paykunawan maqanakuyman; mana qusaqchu allpamanta churikunamanta Ammónmanta qamman herenciapi, imaraykuchus churikunaman Lotmanta qurqani chayta herenciapi. Rephaim allpan yupasqa kanqa, chaymi chay allpapi Rephaim ñawpaqta tiyakurqanku, chaymanta Ammonitasqa paykuna Zamzummim nispa sutinchanku. Hatun nación, achka hinaspa aswan kallpasapa qankunamanta, Enakeim hina, chaymanta Apu paykuna-ta chinkarachirqa paykuna ñawpaqninpi, hinaspa heredarqanku hinaspa tiyakurqanku paykuna rantinpi kay p'unchaykama. Imaynatachus ruwasqanku Esaupa churinkunaman Seir ukhupi tiyakuqkunaman, chay rikuynin chinkarachisqanku Horitata ñawinkumanta paykunapa, chaymanta heredasqanku

paykunata, chaymanta tiyachisqa karanku paykunapa rantinpi kay punchawkama. Chaymanta Euaiokuna Asedothpi tiyakuqkuna Gazakama, chaymanta Capadociakuna Capadociamanta lluqsiqkuna, paykunata chinkachirqanku, chaymanta paykunapa rantiynimpi tiyarikurqanku. Kunan chayrayku hatariychik hinaspa lluqsiychik, hinaspa chimpapaychik qamkuna Arnon qhichwata. Rikuy, qurqamusqayki makiykiman Sihon qhapaq Heshbonmanta Amorreota, hinaspa allpanta paymanta. Qallariy heredayta, tinkuy payman maqanakuyta kay p'unchaypi. Qallariy quy qampa qatatatay chaymanta qampa manchay llapa nasyunkunapa uyampi, hanaq pachapa urampi kaqkunapa, mayqinkuna sutiykita uyarispa llakikunkaqaku, chaymanta uyaykimanta nanaykunata charinkaqaku. Chaymanta kacharani willakuqkunata Kedemoth ch'in pampamanta Sihon qhapaq Heshbon llaqtaman thak sumaq simikunawan, nispa: pasasaq qampa allpankipi; ñanpi risaq, mana kutiykusaq pañaman nitaq lluq'iman. Mikhunata qullqimanta ñuqaman rantikunki, chaymanta mikhuqusaq; chaymanta yakuta qullqimanta ñuqaman rantikunki, chaymanta upyaqusaq; ichaqa chakiruywanlla pasaqusaq; Imaynan Esauq churinkuna Seirpi tiyaqkuna ñuqawan ruwarqanku, chaymanta Moabkunapas Aroerpi tiyaqkuna; Jordanta pasaqkama, allpaman, chaytaqa Apu Diosninchik ñuqanchikman qun. Chaymanta mana munasqachu Sihon kuraq Heshbon pasachiyta noqaykuta paypa ukhupi, imaraykuchus Apu Dios noqaykuq sinchiyachirqa paypa animanta, chaymanta sinchiyachirqa paypa sonqonta, chaypaqmi qosqa kananpaq qanpa makiykikunaman kayna kay

punchawpi. Chaymanta Apuqa ñuqaman nirqa: Qhaway, qallarirqani quykunaypaq ñawpaq ñawikipi chay Sihon qhapaqta Heshbonmanta, chay Amorreota, chaymanta allpanta paypa, chaymanta qallariy heredanaykipaq allpanta paypa. Chaymanta Sihon Heshbon kuraq lloqsirqa ñoqaykuwan tupanakunaypaq, paymi tukuy paypa runakunawan maqanakuyman Jahazman. Chaymanta Apu Diosninchik quwirqan payta ñawpaqninchikpi, chaymanta maqarqayku payta, wawankunata paypa, chaymanta tukuy llaqtanta paypa. Chaymanta tukuy paypa llaqtakunata chay pachapi hap'irqayku, chaymanta tukuy llaqtata qatiqninta chinkachirqayku, chaymanta paykunapa warmikunata chaymanta paykunapa wawakunata, mana kawsaqta saqirqayku. Uywakunata saquiykuspa, chaymanta llaqtakunapa saquinkunata hap'irqayku Aroer llaqtamanta, chaymi Arnon mayupa patanpi tarikun, chaymanta quebradapi kaq llaqtata, chaymanta Galaad urqukama; mana ima llaqtapas noqaykumanta ayqirqanchu. Llapanta quwirqa Apu Dios ñuqanchikpa ñuqanchikpa makikunaman. Ichaqa Ammon churinkunamanta qayllamanqa mana ayqikurqanchikchu, tukuy Jabbok mayu phaqchapi t'inkuq chaykunata, chaymanta urqupi kaq llaqtakunata, imaynatachus Apu Diosninchik ñuqanchikman kamachirqa.

3

Hinaspa kutipaspa, Basanman ñanta wichaykamuraniku, hinaspa Og, Basanpa qhapaqin, lluqsimurqa ñuqaykuta

tupanaykupaq, paymi hinaspa tukuy paypa runakuna, Edraimpi maqanakuyman. Chaymanta Apu ñuqaman nirqa: Ama payta manchakuychu, icha qampa makinkunaman payta qurqani, tukuy paypa runakuna, chaymanta tukuy paypa allpan. Chaymanta payman ruranki imaynan Sihon qhapaq, Amorreos nisqakunapa, rurarqanki, mayqin Heshbon nisqapi tiyarqa. Hinaspa Apu Diosninchik quwirqan payta ñuqaykupa makikunaman, hinaspa Og qhapaq Basanmanta, hinaspa tukuy runakuna paypa, hinaspa maqarqayku payta mana saqinapaq paypa muhuyta. Chaymanta noqayku hap'irqayku tukuy llaqtakunata paymanta chay pachapi; mana karqachu llaqta, maytachus mana horqorqaykuchu paykunamanta; suqta chunka llaqtakuna, tukuy muyuriq suyukuna Argob qhapaq Ogmanta Basanpi; Tukuy llaqtakuna maqch'asqa karqanku, pirkakuna hatun, punkukuna chaymanta wichq'anakuna; mana chayqa llaqtakuna Pherezeokunamanta askha ancha. Tukuy chiqnirqayku, imayna ruwasqayku chay Sihon qhapaq Heshbonmanta, chaymanta tukuy chiqnirqayku llapa llaqta qatiqninta, chaymanta warmikunata, chaymanta wawakuna, chaymanta tukuy uywakunata; chaymanta llaqtakunapa saquenkunata suwarqayku ñuqaykupaq. Chaymanta chay pachapi hap'irqayku allakata iskay qhapaqkunapa makinkumanta Amorreokunapa, paykunaqa karqanku Jordán jawampi Arnón mayumanta Hermón uraykama. Fenicios suticharqanku Hermonta Sanior nispa, Amorreo sutichirqa payta Sanir nispa. Tukuy llaqtakuna Misor, tukuy Galaad, tukuy Basán Elcha uraykama Edreikama, llaqtakuna Og qhapaqpa qhapaqniyninkuna Basánpi. Icharaq Og qhapaq Basánpa

saqisqa karqa Refaimkunamanta; rikuy puñunanqa puñunana qillaymanta, rikuy kayqa Amón wawankunapa llaqtanpi; isqon codokunata sunin, tawa codokunata kinchan runapa codunpi. Chaymanta chay allpata chay pachapi heredasqayku Aroermanta, mayqinchus kashan Arnon mayuq qhatanpi, chaymanta Galaad urquq chawpinta, chaymanta paypa llaqtakunata qurqani Rubenman hinaspa Gadman. Chaymanta Galaadpa puchukaqninta, chaymanta tukuy Basán qhapaq kayninpi Ogpa, qurqani chawpi ayllu Manasesmanta, chaymanta tukuy muyuriq llaqta Argobta, tukuy chay Basánta, Rafaínpa allpanmi yupasqa kanqa. Hinaspa Jair, Manaséspa churin, hurqurqa llapan Argobpa muyuriq suyunta Gargasiwan Machathipa saywakunankama, paykunata sutichirqa kikinpa sutinwan Bashan Thauoth Jaeir nispa kay p'unchaykama. Hinaspa Machirman Gileadta qurqani. Chaymanta Rubenman chaymanta Gadman qurqani Galaadmanta mayukama Arnonkama, chawpi mayu suyumanta, chaymanta Jabbokkama; mayu suyun Ammonpa churinkunapaq. Chaymanta Arabapas chaymanta Jordanpas suyun Machanarethmanta, chaymanta qochakama Arabapa, qocha kachiyuq, Asedothpa uranmanta Fasgata intilloqsimuyman. Chaymanta ñuqa kamachirqaykichis qankunaman chay pachapi, nirqani: Apu Dios qankunapa qurqasunki qankunaman kay allpata suerte nisqapi, armakuspa ñawpaqman puriychis ñawpaq uyankichis qankunapa wawqikunapa, churikuna Israelpa, tukuy atiq. Ichaqa qankunapa warmiykichis, qankunapa wawakuna, qankunapa uywaykichis, yachani achka uywa qankunapaq kasqanta, tiyaychis qankunapa llaqtakunapi, maykunata qankunaman

qurqani, Apu Diosniykichis qankunapa wawqeykichista samarichinankama, qankunata hina, paykuna ima chay allpata heredanankama, maytataq Apu Diosninchis paykunaman qon Jordán mayupa chimpanpi; hinaspa kutirimunqankichis sapa runa kikinpa herencianman, maytataq qankunaman qurqani. Chaymanta Josuéman kamachirqani chay pachapi nispa: Ñawiykichis rikurqanku tukuyta, hayka ruwasqa Señor Diosninchis iskay reykunaman kaykunaman; hinataq ruwanqa Señor Diosninchis tukuy reinokunata, chayman qan chimpapunki chaypi. Ama manchakunkichischu paykunamanta, imaraykuchus Apu Dios ñuqaykuq paymi maqanakunku qankunapaq. Hinaspa mañakurqani Aputa chay pachapi, nispa: Apu Dios, qam qallarirqanki rikuchiyta qampa servidornikiman qampa kallpaykita, hinaspa qampa atiynikita, hinaspa chay sinchi makita, hinaspa chay hanan brazoykita; pitaq Dios kanman hanaqpachapi icha kay pachapi, pitaq ruwanqa imaynatachus qam ruwarqanki, hinaspa qampa kallpaykiman hinam. Chimpaspaqa rikuqsaqmi kay allpa allinta, Jordanpa chimpapinpi kaqta, kay urqu allinta, Antilíbanota ima. Hinaspa Apu ñuqata rikurqan qankunapaq, mana ñuqamanta uyariwanchu, hinaspa Apu ñuqaman nirqan: Allinña kanqa qampaq, ama yapaychu kay simita rimayta. Wichariy kuchusqa urqup patanman, hinaspa qhawarispa ñawiykikunawan quchaman, Chinchaymanpas, Uraymanpas, intilluqsimuypas, hinaspa rikuy ñawiykikunawan, imaraykuchus mana kay Jordan mayuta chimpapunkichu. Chaymanta Josué-ta kamachiy, chaymanta payta kallpachay, chaymanta payta kallpasunchay, imaraykuchus payqa kay llaqtapa ñawpaqninpi chimpapunqa,

chaymanta payqa paykuna-man tukuy allpa-ta qunqa mayqin-ta riqsirqanki. Hinaspa tiyakurqayku qhichwapi Peor wasinpa qayllanpi.

4

Chaymanta kunan Israel, uyariy kamachikuykunamanta chaymanta tukuchiykunamanta, hayk'akunachus ñuqa yachachini qankunata kunan p'unchay ruwanaykichispaq, chaynapi kawsankichis, chaymanta mirayunkichis, chaymanta yaykuspa qhariyunkichis allpata, chaytachus Apu Dios taytaykichismanta qun qankunaman. Ama yapakunqankichischu simimanqa mayqinchus ñuqa kamachikuykichis qankunaman, chaymanta ama qichunqankichischu paymanqa; waqaychaychis kamachikuykunata Apunchikpa Diosninchikpa, hayk'akunachus ñuqa kamachikuykichis qankunaman kunan p'unchayqa. Ñawinkichis rikurqanku tukuy imaynatachus Apu Diosninchik rurarqa Baal Peorman, chaymi tukuy runa Baal Peorpa qipanta rirqa, Apu Diosninkichik chinkarachirqa payta qankichikpamanta. Qankunam ichaqa Apu Diosniykichismanta kaqkuna, llapallaykim kunan punchaw kawsankichis. Qhaway, rikuchisqayki qankunaman kamachikuykuna chaymanta juzgakuykuna, imayna kamachiwaran ñuqaman Apu ruwanaypaq chaynataq chay allpapi, maymanchus qankuna yaykunkichis chaypi heredanaykipaq chayta. Chaymanta waqaychanqankichis, ruwanqankichis ima, chayrayku kayqa

qankunapa yachayninkichis, hamut'ayninkichis ima tukuy nasyunkunapa ñawpaqninpi, mayqinkuna uyarinqanku tukuy kay kamachikuykunata. Chaymanta ninqanku: Qhaway, yachaysapa runa, yachaq nasyun hatun kay. Imaraykutaq mayqin hatun llaqta kanman, paywanchus Dios askhayamun paykuna iman, Apu Dios ñuqaykupa hina tukuy imakunapi sichus payta waqyarisunman? Chaymanta ima laya hatun llaqtachu kanman, paypaqmi kan kamachikuykuna chaymanta chiqan juzgakuykuna tukuy kay kamachiy hina, chayta ñuqa qukuni ñawpaqniykichikpi kunan punchaw? Qanmanta yuyay, hinaspa animaykita ancha allinta waqaychay; ama qunqaychu tukuy simiskunata mayqinkunatachus ñawiykikuna rikurqanku, hinaspa ama ripuchunchu sunquykimanta tukuy punchawkunapi kawsayniykipi; hinaspa yachachinki churiykikunata hinaspa churiykikunap churinkunata, chay punchawmanta maypichus sayarqankichik Apunchik Diosnchikpa ñawpaqninpi Horebpi chay tantakuy punchawpi; chaypachachus Apunchik nirqan ñuqaman, tantachiy ñuqaman runata, hinaspa uyarichun simiykuta, chaynapi yachanankupaq manchayta ñuqata tukuy punchawkunapi mayqinkunapichus paykuna kawsanku kay pachapi, hinaspa churinkunata yachachinqaku. Chaymanta qayllaykurqankichis hinaspa sayarqankichis urquq sikinpi, urqutaq ninawan rawraq karqan hanaq pachakama laqhawan, laqhawan, wayra-phuyuwan. Chaymanta Apu qankunaman rimaran nina chawpimanta simikunap kunkanwan, chayta qankuna uyarirqankichik; chaymanta rikch’ayta mana rirqankichikchu, aswanpas kunkallata; Chaymanta qankunaman willarqan paypaq allin

tantakuyta, chayta qankunaman kamachirqan ruwanapaq, chunka simikunata, chaymanta chaykunata qillqarqan iskay rumimanta pirqakunapi. Chaymanta Apu ñuqaman kamachirqa chay pachapi, yachachiyniykipaq qankunata kamachikuykuna chaymanta huñuykuna, ruwanapaq qankunata chaykunata allpapi, mayman qankuna yaykunkichik chaypi heredanaykipaq chayta. Chaymanta waqaychanqankichis ancha animaykichista, imaraykuchus mana rikusqankichis rikch’ayta chay p’unchaypi maypichus Apu rimasqa qankichismanta Horebpi, urqupi, ninapa chawpimanta. Ama kamachikuymanta lluqsichunkichischu hinaspa qankunapaq kikinkunapaq taqsasqa rikch'aqta ruwankichischu, tukuy siq'i rikch'aqta qharimanta icha warmimanta, rikch'aqta tukuy uywamanta kay pachapi kaqkunamanta, rikch'aqta tukuy phuru pisqumanta chay phawaq hanaq pachapa urayninpi, rikch'aqta tukuy suchuy kay pachapi suchuyuqmanta, rikch'aqta tukuy challwamanta mayqinkunachus kachkan yakunakunapi kay pachapa urayninpi. Hinaspa ama hanaq pachaman qhawarispan, intita, killata, quyllurkunata, tukuy hanaq pachaq pachantapas rikuspanki, pantachisqa paykuna yupaychanki, paykuna qhatikunki, maykunatachus Apu Diosniyki paykuna tukuy nacionkunaman hanaq pachaq uranpi t'aqasqa. Qankunataqa chaywanpas Dios hap'irqan, chaymanta qankunata lluqsichirqan Egipto allpamanta, qullqi nina waqramanta, Egiptomanta, paypaq runakuna qullqikuna kananpaq, imaynan kunan p'unchaypi. Chaymanta Apu Dios phiñarikurqa ñuqawan qankunapa niqninkuna rayku, chaymanta jurqurqa mana chimpapunaypaqa kay Jordanta,

chaymanta mana yaykupunaypaqa chay allpaman, mayqantachus Apu Diosniyki qunki qanman herenciapi. Ñuqaqa wañuchkani kay allpapi, chaymanta mana chimpanichu kay Jordanta, qamkunataq chimpankichis, chaymanta heredankichis kay allin allpata. Qhawariychik qankichikman, ama qunqaychikchu chay willakuyta Apunchik Diosnchikpa, paymi ruwarqan qankichikman, chaymanta ama mana kamachisqata ruwankichikchu, chaymanta ama ruwankichikchu qankichikman kikinkichikpaq tallasqa rikch'akuyta tukuy imamantapas mayqinkunamanta kamachirqasunki qanman Apu Dios qanpa. Chaymi Apu Dios-niyki nina mikhuchiq kan, Dios phiñakuq. Sichus qamqa churikunata yurichikunki chaymanta qampa churikunapa churikunatapas, chaymanta allpapi unay tiempotataq qheparikunki, chaymanta mana kamachikuykunata kasuyta ruranki, chaymanta tukuy imakunapa qullqasqa rikch'ayninta ruranki, chaymanta qamkunapa Dios Apunchikpa ñawpaqenpi millay ruwayta ruwanki paytataq phiñachinaykipaq, ñuqa qamkunaman kunan p'unchay hananpachatapas allpatapas testigoman qhawarichini, imaraykuchus chinkaywanmi chinkakunki chay allpamanta, maymanchus qamkuna Jordanta chimpapunkanki chaypi heredanaykipaq; mana unay p'unchaykunatachu chaypi kawsanki, aswanpas anchata chinkachisqam kanki. Chaymanta Apuqa ch'iqichinqa qankunata tukuy llaqtakunapi, chaymanta saqisqa kanqankichis pisi yupayllapi tukuy llaqtakunapi, maykunaman Apuqa qankunata yaykuchinqa chaypi. Hinaspa qankunaqa chaypi yupaychanqakichik huk dioskunata, runakunapa makinwan

ruwasqakunata, kaspikunata hinaspa rumikunata, paykunaqa mana rikanqakuchu, nitaq uyarinqakuchu, nitaq mikhunqakuchu, nitaq mutqhinqakuchu. Chaymanta maskankichik chaypi Apunchikta Diosninkichikta, chaymanta tarinkichik payta mayqin maskharinki payta tukuy sunqoykimanta, chaymanta tukuy almaykimanta llakiyniykipi. Chaymanta tarinqaku qamta tukuynin kay simikunaqa qhipa punchawkunapi, chaymanta kutirinki Apunchikman Diosnikiman, chaymanta uyarinki kunkanmanta paymanta. Imaraykuchus Dios khuyakuq Apunchik Diosniyki; mana saqisunkichu qamta, nitaq mana chinkachisuunkichu qamta; mana qonqasunkichu willakuyta taytakunaykimanta, mayqinta jurasqa paykunaman Apunchik. Tapuykuy ñawpaq punchawkunata qanpa ñawpaqniqpi kaqkunata chay punchawmanta maypichus Dios runata kamarirqa kay pachapi, chaymanta hanaq pachaq tukukuyninkama huk hanaq pachaq tukukuyninkama, sichus kay hatun rimayhina tukurusqachu, sichus chayhinaqa uyarisqañachu; sichus huk llaqtaqa kawsaq Diospa kunkaninta uyarirusqachu rimaqta nina chawpimanta, imayna qan uyariranki hinaspa kawsaranki; sichus Diosqa yaykuspa pruebarusqachu huk llaqtata huk llaqtaq chawpimanta paypaq horqonanapaq pruebakunapi, chaymanta señalkunapi, chaymanta milagrokunapi, chaymanta maqanakuypi, chaymanta sinchi makipi, chaymanta wichay brazopiwan, chaymanta hatun rikuykunapi, tukuy imaymana ruwasqan hina Señor Diosninchiq Egiptopi qanpa ñawpaqniykipi qawaqtikiqa; chaymi yachanki Señor Diosniyki kayqa Diosmi, manataqmi kanchu huk paymanta haqay.

Hananmanta uyarikuy tukurqa paypa kunkaynin qamta yachachisunampaq, hinaspa kay pachapi rikuchirqasunki paypa hatun ninanta, hinaspa paypa siminkuna uyarirqanki nina chawpimanta. Qampa yayaykikunata munasqanrayku, paykunapa qhipanman akllakurqan paykunapa mirachisqankuta qankunata, chaymanta paymi qanta lluqsichirqan paypa hatun kallpanwan Egiptomanta, qampa ñawpaqeykimanta chinkachinampaq hatun nasyunkunata chaymanta qanmanta aswan kallpasaqkunata, qanta yaykuchinapaq qunampaq qanman paykunapa allpanta heredanapaq, imaynan kunan punchaw charqanki hinaqa. Chaymanta kunan p'unchay yachankiman, chaymanta yuyayniykiwan kutirimunkiman, imaraykuchus Apu Diosniyki kayqa Diosmi hanaq pachapi hawapi chaymanta kay pachapi uraypi, chaymanta mana kanchu waqmanta payllapa. Chaymanta waqaychay paypa kamachikuyninkunata, chaymanta paypa kamachikuyninkunata, hayka noqa kamachini qamman kunan, chayrayku allin qamman kanqa, chaymanta qampa churikunaman qampa qhipaman, chayrayku unay kawsaq kankichik allpapi, mayqin Apu qampa Diosniyki qon qamman tukuy punchawkunata. Chaymantataq Moisés kimsa llaqtakunata t'aqarqan Jordán mayumanta chimpapi inti lluqsiymanta, chayman ayqikunanpaq wañuchiq mayqinchus wañuchinman qayllanninkunata mana yachaspa, chaymi paypas mana chiqnikuqchu payta ñawpaq qayna punchawmanta hinaspa kimsa punchawmanta, hinaspa ayqinqa hukman kay llaqtakunamanta, hinaspa kawsanqa: Bosor chaqapi pampa allpapi Rubénpaq, hinaspa Ramot

Galaadpi Gadpaq, hinaspa Gaulón Basanpi Manasséspaq. Kay kamachim, chayta Moisés churarqa Israel wawakunapa ñawpaqninpi. Kay testimoniokuna, chaymanta kay ordenanzakuna, chaymanta kay juiciokuna, hayk'akunata Moisés rimasqa Israelpa churinkunaman, paykuna Egiptopa allpamanta lloqsispa, Jordanpa chimpanpi, quebradapi, Peorpa wasinpa qayllanpi, Amorreokunapta qhapaqnin Sihonpa allpanpi, pay Hesbonpi tiyasqa, payta Moisés maqasqa, chaymanta Israelpa churinkuna, paykuna Egiptopa allpamanta lloqsispa. Chaymanta paykuna paypa allpanta heredarqanku, chaymanta Og reypa Basán allpanta, iskay reykuna Amorreonkunamanta, paykuna karqanku Jordán chimpapi inti lloqsimunanman, Aroermanta, chaymi kashan Arnón mayu patapi, chaymanta Sión urqupi, chaymi Hermón, tukuy Arabá Jordán chimpapi inti lloqsimunanman Asedot rumimanta kuchusqa patapi.

5

Chaymanta Moisés waqyarqa tukuy Israelta, chaymanta paykunaman nirqa: Uyariy, Israel, kay kamachikuykunata chaymanta kay huñuykunata, hayk'achus ñuqa rimaykachani simiykichispi kay p'unchaypi, chaymanta yachankichis chaykunata, chaymanta waqaychankichis ruranapaq chaykunata. Yaya Diosniykichis qankunawan tratuta ruwaran Horebpi. Mana tayta-kuna-yki-wan ruwarqachu Apu kay willakuy-ta, aswanqa qam-kuna-wan, qam-kuna kaypi tukuy

kawsaq kunan p'unchay. Uya kaqman uya Apu rimashqa qankunaman urqupi nina chawpimanta. Ñuqapas sayarqani Apunchikpa chawpipi qankunapa chawpipi chay pachapi willanaykichikpaq Apunchikpa simimkunata, imaraykuchus manchakurqankichik ninapa ñawinmanta, manataqmi urquman wichakurqankichikchu, nispa ñuqaqa kani Apunchik Diosniyki lloqsichisqayki Egipto suyumanta wasiymanta qhapaq kaymanta. Mana kanqachu qampaq wak dioskunaqa ñawpaqniy ñawiypi. Ama rurawankichu qampa kikiykipaq wankachata, nitaq tukuy rikch'aytapas, mayqinchus hanaq pachapi hawapi kanku, chaymanta mayqinchus kay pachapi uraypi kanku, chaymanta mayqinchus yakukunapi kay pacha urayninpi kanku. Ama paykunata yupaychankichu, nitaq ama paykunata sirvinqachu; imaraykuchus ñuqa kani Apu qampa Diosniyki, Dios phiñakuq, kutichispa taytakunapa juchankuta wawakuna pataman kimsa ñiqin chaymanta tawa ñiqin mirayninman chiqnikuqkunaman ñuqata, chaymanta ruwaspa khuyayta waranqakunaman kuyakuqkunaman ñuqata, chaymanta waqaychaqkunaman kamachiyniykuna ñuqapa. Ama apankichu Apuq Diosniykipa sutinta yanqaman, imaraykuchus Apuq Diosniyki mana ch’uyanchanqachu paypaq sutinta yanqaman apaqta. Qhawaykuy sabbath p'unchayta yupaychanapaq payta, mayqin rikch'aypi Apu Diyos qampa kamachisqayki. Suqta p'unchaykunapi llank'anki hinaspa tukuy llank'ayniykikunata ruranki; ichaqa qanchis kaq p'unchaypitaq samay p'unchay kanqa Apuykipaq Diosniykipaq; ama chaypi ima llank'aytapas ruranki qam hinaspa churiyki hinaspa ususiyki, wayna serviykiyki hinaspa warmi serviykiyki, wakiyki

hinaspa kargaq uywayki, hinaspa tukuy uywayki, hinaspa forastero qanwan tiyaq; chaywanpas samakunanpaq wayna serviykiyki, hinaspa warmi serviykiyki, hinaspa kargaq uywayki, qamhina. Chaymanta yuyarinki, imaraykuchus sirwiq karqanki Egipto llaqtapi, chaymanta Apuyki Diosniyki chaymanmanta lluqsichisunki kallpasapa makiwan, chaymanta hatun brazowan. Chayrayku Apuyki Diosniyki kamachisuyki, imaynatachus waqaychanki sabadokunapaq p'unchayta chaymanta yupaychanki chayta. Yupaychay taytaykita chaymanta mamaykita, imayna kamachisunki Apu Diosniyki, allin kanaykipaq, chaymanta suni kawsay kanaykipaq kay allpapi, chayta Apu Diosniyki qusunki. Mana wañuchinaykichu. Ama huaynayuqwan puñunkichu. Ama suwakunki. Ama qayllaykimanta llulla rikuchiywan rikuchinki. Ama munakunkichu qayllaykimanta warminta; ama munakunkichu qayllaykimanta wasinta, nitaq chakranta paymanta, nitaq wawanta paymanta, nitaq china sirvintanta paymanta, nitaq wakanta paymanta, nitaq asnu kargayuqninta paymanta, nitaq tukuy uywallatapas paymanta, nitaq tukuy imakunatapas qayllaykimanta kaqta. Kay rimaykuna rimashqa Apu tukuy tantakuyniykichikman urqupi chawpimanta ninapi, laqha, laqha, wayra, hatun kunkawan, mana yapashqachu, chaymanta qillqashqa paykuna iskay rumi tablakuna, chaymanta qushqa ñuqaman. Chaymanta karqan imayna uyarirqankichis kunkata ninapa chawpimanta, chaymanta urquqa ninawan rawrashkarqan, chaymanta qayllaykurqankichis ñuqaman tukuy kamachiqkuna qankunapa ayllukunamanta, chaymanta qankunapa kuraq taytakunapa tantakuynin, chaymanta

nirqankichis, qhaway rikuchiwanchis Apu Diosnchis paypaq k'anchayninkunata, chaymanta paypaq kunkata uyarirqanchis ninapa chawpimanta; kay p'unchaypi rikurqanchis imaynatachus Dios rimanqa runaman, chaymanta kawsanqa. Chaymanta kunan ama wañusunchikchu, imaraykuchus kay hatun nina ñuqaykuta qhawarikunqa, sichus ñuqayku yapamanta uyarispa Apunchik Diosnchikpa kunkanta, chaymanta wañusunchikmi. ¿Ima aychataq uyarirqa Dios kawsaq siminmanta nina chawpimanta, imaynata ñuqayku, hinaspa kawsanqa? Acercakuy qam, hinaspa uyariy tukuy imatachus ninqa Apu Dios ñuqanchikpa, hinaspa qam rimanki ñuqanchikman tukuy imatachus rimanga Apu Dios ñuqanchikpa qamman, hinaspa uyarisunchik, hinaspa ruwasunchik. Chaymanta Apu uyarirqa qamkunap simikunapaq kunkanta noqaman rimaspaykichik, chaymanta Apu noqaman nirqa: Uyarirqani kay runakunap simikunapaq kunkanta, tukuy ima qamman rimasqankuta; allinlla tukuy ima rimasqanku. ¿Pichus qunqa kay hina sonqonkuta paykuna ukhupi, chaywanmi manchawanqaku hinaspa waqaychanqaku kamachikuyniyta llapanta tukuy p'unchaykunata, allin kananpaq paykunaman, hinaspa churinkunaman paykuna wiñaypaq? Riychay, nirqani paykunaman, qankunam kutiriy qankunapa wasikunaman; qanri kaypi sayariy nuqawan, hinaspa rimasaq qanman kamachiykunata hinaspa kamachikuykunata hinaspa juzgamientokunata mayqinkunatachus yachachinki paykunata, hinaspa ruwachunku chaynatam allpapi mayqintachus nuqa qoyki paykunaman herenciapi. Chaymanta qankunaqa

waqaychanqankichis ruwayta imayna kamachisqaykita Apu Diosniyki; ama kutikunqankichischu pañaman nitaq lluq'iman, tukuy ñanman hina, mayqinta kamachisqayki Apu Diosniyki purinaykipaq chaypi, chaynapi samarichinqaykita, chaymanta allin qanpaq kanqa, chaymanta unay p'unchaykunata kawsanqankichis allpapi mayqinta qhipanqankichis.

6

Chaymanta kaykunam kamachikuykuna, kamachikuykuna, juzgakuykunapas, hayk'a kamachirqa Apu Dios ñuqanchikpa yachachiy qankunata ruwayta chhaynata allpapi, maypi qankuna yaykuchkanki chaypi heredanapaq payta. Chaymi manchanki Apu Dios-niyki-ta, waqaychanki llapa kamachikuy-nin-ta paypa, chaynallataq kamachikuy-kuna-ta paypa, chay-kuna-ta ñuqa kamachini qanman kunan p'unchay, qan chaynallataq churikuna-yki, chaynallataq churikuna churikuna-pa churikuna-yki-pa, llapa p'unchay-kuna kawsay-niyki-pa, chaymi unay kawsanki. Chaymanta uyariy Israel, chaymanta waqaychay ruwayta, allin qanpaq kananpaq, chaymanta ashkha mirachisqa kanaykichikpaq, imaynan Apu Dios yayaykikunapa nirqan qosunaykipaq allpata phawaqta lechewan miski mielwan; chaymanta kay kamachikuykuna chaymanta kamachikuykuna, mayqinkuna Apu kamachirqan Israelpa churinkunaman ch'in pampapi, paykunapa lloqsisqankumanta Egipto allpamanta. Uyariy Israel, Apunchik Diosninchik, Apu huklla kan. Chaymanta munankichu Apu Diosniykita hunt'a

yuyayniykiwan, chaymanta hunt'a almaniykiwan, chaymanta hunt'a kallpaniykiwan. Chaymanta kay rimaykuna, hayk'akunachus ñuqa kunan p'unchay kamachikuyki, sunquykipi chaymanta almaykipi kanqa. Chaymanta churikunaman yachachikunki chaykunata, hinaspa rimanki chaykunamanta wasiykipi tiyakushaspa, ñanpi purishaspa, saqmakushaspa, hinaspa hatariykushaspa. Chaymanta chaykunata unancha hina makiykipi watarqanki, chaymanta ñawiykikunapa ñawpaqninpi mana kuyurisqa kanqa. Chaymanta chaykunata qillqanqichis qankunapa wasikunapa punkujambapi, chaymanta qankunapa punkukunapi. Hinaspa kanqa hayk'aq Apuykichiq Diosniykichiq qamta yaykuchisunki allpaman mayqintachus juraykurqan taytaykikunaman, Abrahamman, hinaspa Isaacman, hinaspa Jacobman, qonaykipaq hatun llaqtakunata hinaspa sumaq llaqtakunata mayqinkunatachus mana qam ruwarqanki, wasikunata hunt'a tukuy allin imakunawan mayqinkunatachus mana qam hunt'achirqanki, t'oqokunata t'oqosqakunata mayqinkunatachus mana qam t'oqorqanki, uwiña chakrakunata hinaspa olivo chakrakunata mayqinkunatachus mana qam tarpurqanki, hinaspa mikhuspa hinaspa hunt'asqa kaspa, qhawakuy qamrayku ama qonqankichu Apuykichiqta Diosniykichiqta mayqinchus lloqsichisunki allpamanta Egiptomanta, wasiymanta qhaway kaymanta. Apu Dios-niyki-ta manchakunki, payman sapalla sirvikunki, payman k'askakukunki, paypa sutin-pi jurakunki. Ama riychunkichu wak diosninkunapa qhipanman chay nacionkunapa diosninkunamanta qankunapa muyuriqninkunamanta,

imaraykuchus Dios celoso Apunchik qanpa Diosniyki qan ukhupi kachkan; ama phiñarispa piñaywan Apunchik qanpa Diosniyki qanman, chinkachinqasunki kay pachapa ñawpaqninmanta. Ama llaqtachinki Apu Diosniykita, imaynan llaqtachirqankichik chay pruebapiqa. Waqaychaq waqaychanki kamachikuykunata Apuq Diosniykipa, testigosta, chaymanta ordenanzasta, mayqinkunata kamachisunki qamman. Chaymanta qam ruwanki kusichisqata chaymanta sumaq kaqta Apunchik Diosniykipa ñawpaqenpi, chaynapi allin qampaq kananpaq, chaymanta yaykukunki chaymanta heredanki allin llaqtata, maytachus Apunchik jurarqa taytaykikunaman, qarqonanpaq tukuy awqaykikunata ñawpaqeykimanta, imaynachus rimarqa Apunchik. Chaymanta kanqa, mayqinchus churiyki tapusunki paqarin nispa: ¿Imachus kanku testiguykuna, chaymanta kamachikuykuna, chaymanta juzgakuykuna, hayk'achus Señor Diosninchik ñuqanchikman kamachirqa? Chaymanta niwanki churiykiman: Qharirikuna karqayku Faraonpaq Egipto llaqtapi, chaymanta Apunchis lluqsichiwanchis chaymanmanta maki sinchiyuqwan, chaymanta k'ikri hatunwan. Hinaspa Apunchik qorqa unanchakuna hinaspa musphakuna hatun hinaspa millay Egipto ukhupi, Faraón ukhupi hinaspa wasinpi paypa ñawpaqninchikpi, hinaspa ñuqaykuta lluqsichirqa chaymanta qonanapaq ñuqaykuman kay allpata, mayqinchus juramentorqa qonanapaq taytakunanchikman. Chaymanta Apu kamachiwanchik tukuy kay kamachikuykunata ruwanaykupaq, Apu Diosninchikta manchakuyta, allin kanaykupaq tukuy p'unchaykunapi, kawsanaykupaq imaynan kunan p'unchaypas.

Hinaspa khuyay kanqa ñuqaykuman, sichus waqaychasun ruwayta tukuy kay kamachikuykunata Apunchik Diosninchikpa ñawpaqninpi, imaynan paymi kamachirqan ñuqaykuman.

7

Sichus Señor Diosniyki qamta yaykuchinqa chay allpaman, maymanchus chaypi yaykukunki chayta heredanaykirayku, hinaspa hatun nacionkunata qampa ñawpamanta qechunqa, Heteokunata hinaspa Gergeseokunata hinaspa Amoreokunata hinaspa Cananeokunata hinaspa Ferezeokunata hinaspa Heveokunata hinaspa Jebuseokunata, qanchis nacionkuna askha hinaspa qamkunamanta sinchi aswanta; Hinaspa Señor Diosniyki paykunata qampa makiykiman qonqa, hinaspa paykunata maqanki; chinkachiywan chinkachinki paykunata; mana paykunawan tratota ruwankichu, nitaq khuyakunki paykunata, nitaq paykunawan casarakunkichu; ususiykita mana qonki paypa churinman, hinaspa paypa ususintataq mana hapikunki qampa churiykipaq. Waqyachisqa churiykita ñuqamanta, chaymanta qullqusqa wak dioskunata. Chaymanta Apu phiñasqa kanqa phiñaywan qamkunaman, chaymanta chinkarichisqa qanta utqaylla kanqa. Ichaqa chhaynata ruwankichis paykunaman: paykunapa altarninkunata urmaychinkichis, chaymanta paykunapa sayaq rumikunata p'akinkichis, chaymanta paykunapa sachakuna urmaychinkichis, chaymanta paykunapa diosninkunapa tallasqa siq'ikunata ninawan ruphaychinkichis. Chaymi runa

ch'uya kanki Apuykipaq Diosniykipaq, chaymanta qamtam akllasunki Apu Diosniyki kananpaq paypaq runa ancha chaniyuq tukuy nasyunkuna ukhumanta, mayk'aqkuna kay pachapa uyanpi kaqkuna. Manachu qankunaqa achka kanki tukuy nacionkunamanta, Señor qankunata akllasqa; Señor qankunata akllasqa, qankunaqa pisi kanki tukuy nacionkunamanta chayrayku. Ichaqa Taytaq qankunata munanmanta, hinaspa taytaykikunaman jurasqan juramenton waqaychaspa, Taytaq qankunata lluqsichirqa maki kallpasaqwan, hinaspa Taytaq qanta qispichiwarqa servidumbre wasimanta, Faraón qhapaq Egiptopa makimanta. Chaymanta yachankimanmi, Apunchik Diosnikiqa kaymi Dios; Dios hunt'aq, waqaychaspa allin rimayta chaymanta khuyayta payta munaqkunaman chaymanta waqaychasqakuna kamachikuyninkunata paypa waranqa miraykunaman, chaymanta kutichispa chiqniqkunaman ñawpaqninman tukuyta chinkachinapaq paykunata; chaymanta mana qhipaykunchu chiqniqkunaman; ñawpaqninman kutichinqa paykunaman. Chaymanta qanqa waqaychanki kamachikuykunata, chaymanta kamachiykunata, chaymanta atipaykunata kaykunata, hayka noqaqa kamachini qanman kunan ruwanapaq. Chaymanta kanqa, hayk'aq uyarinqichis kay kamachikuykunata, chaymanta waqaychanqichis chaymanta ruranqichis chaykunata, Apu Diosniyki waqaychawasunki qamman chay willakuyta chaymanta chay khuyayta, chayta jurasqa taytakunaykiman. Chaymanta munasunki, chaymanta bendicisunki, chaymanta mirasunki, chaymanta bendicisunki wichsaykimanta lluqsiqkunata, chaymanta allpaykimanta ruruyta, trigaykita,

vinoykita, aceiteykita, wakaykikunamanta wakakunata, chaymanta ovejaykikunamanta ovejakunata allpapi, mayqinpi Señor taytaykikunaman jurasqa qonaykipaq qamman. Bendecido kanki tukuy llaqtakunamanta; mana kanqachu qankunapi mana wachaq, nitaq mana wachaq warmi, chaymanta qanpa uywakunapipas. Hinaspa Apu Diosniyki qammanta tukuy unquyta qichunqa, hinaspa Egiptomanta tukuy millay unquykunata maykunata rikurqanki, hinaspa hayka yachachkarqanki, mana qampi churanqa, hinaspa paykunata tukuy chiqnikuqniykipa patapi churanqa. Hinaspa tukuy chay nasyunkunapa saquikunata mikhuqanki, chaykunata Apu Dyusniyki qusunki qamman. Mana ñawiyki waqaychanqachu paykunata, hinaspa mana paykunapa dyusninkunata sirvinqachuchu, imaraykuchus kayqa urmachinami qampaq. Sichus ninki yuyayniykipi: Aswan hatun kay llaqta ñuqamanta, ¿imaynatachus nuqaqa atisaq chinkachinay paykunata? Ama paykuna manta manchankichu; yuyariyllawan yuyarinki hayka ruwasqanta Apu Diosniyki Faraonman hinaspa llapa Egiptomanta runakunaman: Hatun pruebakunata chaykunata ñawiykikuna rikurqan, señalkunata hinaspa hatun milagrokunata chaykunata, makita kallpasaqta hinaspa brazo hatunta; imayna Apu Diosniyki qamta lluqsichirqasunki, chaynatam Apu Diosniykichis ruwanqa llapa nacionkunaman chaykunamanta qam manchanki ñawikunamanta. Chaymanta chay avispakunata kachanqa Apuyki Diosniyki paykunaman, tukuymanta chinkakunankama chay saqisqakuna chaymanta chay pakasqakuna qanmanta. Ama k'irisqachu kanki paykunapa ñawpaqinmanta,

imaraykuchus Apuyki Diosniyki qanpi kachkan, hatun Dios chaymanta kallpasapa. Hinaspa Apu Diosniyki chinkarichinqa chay nacionkunata ñawikiymanta pisi pisimanta, mana atinqachu chinkachiyta paykunata utqayllaqa, chaynapi mana allpaqa ch'in tukuynampaq, hinaspa salqa uywakunaqa qanman mirakunanpaq. Hinaspa Apu Diosniyki paykuna qampa makiykiman qunqa, hinaspa qam paykuna hatun chinkachiywan chinkachinki, paykuna tukuyta chinkachinkikama; Hinaspa paykuna kurakakuna qamkunapa makiykichikman qunqa, hinaspa qamkuna paykuna sutinta chay sitiomanta chinkachinki; mana pipas qampa ñawpaqniykipi sayarinqachu, paykuna tukuyta chinkachinkikama. Paykuna Diosninkunapa siq'isqa rikch'akunata ninawan ruphachinki, mana qolqeta munankichu, nitaq qorinta paykuna ukhumanta horqonkichu qanpaq, ama urmaykuykuchu chaywan, imaraykuchus millay Apu Diosnikimanqa kashan. Chaymanta mana yaykuchinaykichu millay kaqta wasiykiman, chaymanta qillqasqa kaq kanki chay hina. Millay kaqwan millay rikunki, chaymanta millay kaqwan millay qawanki, imaraykuchus qillqasqa kaq kan.

8

Tukuy kamachikuykunata, mayqinkunata ñuqa kamachini qankunaman kunan p'unchay, qankuna waqaychankichik ruwanaykichikpaq, chaynapi kawsankichik, mirachikunkichik,

yaykunkichik, chaymanta heredankichik allpata, mayqintaqa Apu Dios qankunapa taytakunaman jurarqa. Chaymanta yuyarinki tukuy chay ñanta, mayqinchus Apu Diosniyki pusasunki ch'in pachapi, chaynapi qanta llakichispa, pruebaspa, sonqoykipi kaqkuna riqsikunanpaq, sichus paypaq kamachikuykunata waqaychanki icha manachu. Chaymanta payqa qamta llakichirqa, chaymanta qamta yarqaychirqa, chaymanta payqa qamta mikhuchirqa chay manáwan, chayta mana riqsirqankuchu yayaykikuna, chaypaq willanqa qamman chayrayku: mana tantallawan kawsanqachu runa, aswanqa tukuy simiwan Dyuspa siminmanta lluqsiqwan kawsanqa runa. P'achakunayki mana mawk'ayarqanchu qampamanta, sandaliakunayki mana ch'ulluyarqanchu qampamanta, chakinkunayki mana q'apayarqanchu, rikuy tawa chunka wata. Chaymanta sonqoykipi yachankichu, imaraykuchus imayna sichus pipas runa churinta yachachinman, chaynataq Apuyki Diosniyki qanta yachachinqa. Chaymanta qanqa waqaychanki Apuq Diosniykipa kamachikuykunata, paypa ñanninkunapi purinaykipaq, chaymanta payta manchakunaykipaq. Apu Diosniyki qampa yaykuchisonqayki allin hatun allpaman, maypichus yaku phaqchakuna kanku, ukhu pukyukuna lloqsimushaq pampakunapi urqukunapi ima; trigomanta cebadamanta allpa, uva sach'akuna, higo sach'akuna, granadakuna; olivomanta aceitewan mielmanta allpa; allpa maypichus mana wakcha kaywan t'antaykita mikhuqki, mana imapis faltawaqchu paypi; allpa maypichus rumikuna hierro kanku, urqukunamanta bronce t'oqyapunki. Chaymanta mikhunanki, hunt'asqa kananki, chaymanta bendicionanki

Señor Diosnikiyta allin allpapa patanpi, chayta qusunki qamman. Qampa kikinmanta qhaway, ama qonqanankipaq Apunchik Diosnikipta, ama waqaychanankipaq paypa kamachikuyninkunata, chaymanta kamachikuykunata chaymanta paypa allin kamachikunata, mayqinkunachus ñuqa kamachikuyki kunan p'unchay; Ama mikhuspa chaymanta hunt'asqa kaspa, chaymanta sumaq wasikunata ruraspa chaymanta paykunapi tiyaspa, chaymanta qampa wakakuna chaymanta qampa uwijakuna mirayninku qampaq, qolqe chaymanta qori miraynin qampaq, chaymanta tukuy imapas qampaq kanqa mirayninku qampaq, jatunkakunki sonqoykiwan, chaymanta qonqanki Apunchik Diosnikipta, payqa lloqsichisunki Egipto suyumanta, qhapaq kay wasimanta; payqa pusasunki chay hatun chaymanta manchay ch'in pampapi, maypichus machaqway k'anin, chaymanta siq'imira, chaymanta ch'akiy, maypichus mana karqan yaku; payqa lloqsichisunki qampaq sinchi qaqamanta pukyuta yakumanta; payqa mikhuchisunki maná ch'in pampapi mayqinchus mana yachawarqanki qam, chaymanta mana yachawarqanku taytaykikuna, chaypaq llakichisunki, chaymanta pruebasunki, chaymanta allin qanta ruwasunki qhepa p'unchayniykikunapi. Ama sonqoykipi ninki: Ñuqap kallpaymi, chaymanta ñuqap makiypa atiyninmi kay hatun atiyta ruwaran ñuqapaq. Hinaspa yuyarinki Apu Diosniykimanta, imaraykuchus paymi qamman qun kallpata atiyta ruwanaykipaq, hinaspa chaynapi sayachinqa allikayninta paypaq, mayta Apu taytaykikunaman jurarqa, kunan punchaw hina. Chaymanta kanqa sichus qunqay qunqawanki Apunchik Diosnikiqa, chaymanta rinki qhipaman

wakinhuk dioskunapa, chaymanta sirvinki paykunaman, chaymanta adoranki paykunaman, testificani qankunaman kunan punchaw hanaq pachata chaymanta kay pachata, imaraykuchus chinkaypaq chinkankichik. Imaynatachus hinallataq qhipaq nacionkuna mayqinkuna Apu Dios chinkachin ñawpaq ñawiykichismanta, chaynatam chinkankichis, mana uyarirqankichisrayku Apu Diosniykichispa kunkaninmanta.

9

Uyariy Israel, qam kunan punchaw Jordanta chimpapunki yaykunaykipaq hatarichanaykipaq hatun nasyunkunata aswan kallpasapa qamkunamanta aswan, hatun llaqtakunata pirqasqa hanaq pachakama, hatun achka suni runakuna Anakpa churinkuna maykunata qam riqsinki hinaspa qam uyarirqanki pitaq sayarinqa Anakpa churinkunapa ñawpaqninpi. Chaymanta kunan punchaw yachanki, imaraykuchus Apu Diosniyki kay ñawpaqenqa ñawpan uyaykimanta, nina qatichinakuq kan, paymi chinkachinqa paykuna, chaymanta paymi kutirichinqa paykunata uyaykimanta, chaymanta wañuchinqa paykunata utqayllamanta, imaynan Apu nirqasunki. Ama ninki sonqoykipi Apu Diosniyki kay nacionkunata ñawpaqeykipi chinkachinanta, nispa: Noqaq allin kayniyrayku Apuqa noqata yaykuchiwaran kay allin allpata heredananpaq. Mana qampa chaninchasqaykiraykuchu, nitaq qampa sunquypa yupaychasqanraykuchu qam yaykunkichá

heredanaykirayku paykunapa allpanta, ichaqa kay nacionkunapa mana Diosman yupaychasqankuraykum Señor chinkarichinqa paykunata qampa ñawpaqiykimanta, chaymanta sayachinampaq alianzata, mayqantam jurasqa Señor ñawpaq taytanchiskunaman Abrahamman, chaymanta Isaacman, chaymanta Jacobman. Chaymanta yachankichu kunan p'unchaypi, mana qanpa chaninchaykuna rayku Apu qanpa Diosniyki kay allpa allinta qonki qanman heredanankipaq, imataq runa mana uyariq kanki. Yuyariy, ama qunqaychu hayka phiñachirqankichik Apunchikta Diosnikichikmanta chawpi pampapi, chay p'unchawmanta lluqsirqankichik Egiptomanta, chaymanta chayarqankichik kay sitioman, mana kasukuspa tukurqankichik Apunchikman. Chaymanta Horebpi qankunaqa Apunchikta phiñachirqankichik, chaymanta Apunchikqa qankunaman phiñarikurqa qankunata chinkachinapaq, ñuqa urquman wichaykaptiyta rumimanta tablakuna chaskikunaypaq, willakuy tablakuna mayqinkunata Apunchikqa qankunawan ruwarqa, chaymanta ñuqa urqupi tawachunka punchawkuna chaymanta tawachunka tutakuna qhiparqani, t'antata mana mikurqanichu chaymanta yakuta mana upyarqanichu. Chaymanta Apu qurqan ñuqaman iskay rumi tablakuna qillqasqakuna Diospa rukananwan, chaymanta chaykunapi qillqasqa karqan tukuy simikunata mayqinkunata Apu rimasqan qankunaman urqupi tantakuy punchawpi; Chaymanta tawachunka punchawkunamanta chaymanta tawachunka tutakunamanta Apu qurqan ñuqaman iskay rumi tablakuna, willakuy tablakuna. Chaymanta Apu ñuqaman nirqa: Hatariy, utqaylla

kaymanmanta uraykuy, imaraykuchus qampa runaykikuna, maykunatachus Egipto suyumanta hurqumurqanki, mana kamachisqata ruwarqanku; utqaylla chinkaykurqanku ñanmanta mayqintataq paykuna kamachirqayki, chaymanta paykunapaq chullpusqa rikchaqta ruwarqanku. Hinaspa Apu ñuqaman nirqa, nispa, qanman huk kuti chaymanta iskay kuti rimasqayki, nispa, kay runata rikurqani, hinaspa qhaway runa sinqa-qasilla kan; Hinaspa kunan ñuqata saqiway paykuna tukuyta chinkachinaypaq, hinaspa paykunapa sutinta hanaq pachapa urayninmanta pichaway, hinaspa qanta hatun nacionman ruwasqayki, hinaspa kallpasaqta, hinaspa aswan achkhata kay runaqamanta. Chaymanta kutispa, urqumanta uraykurqani, urquqa ninawan rawraq karqan hanaq pachakama, iskay laja taqakuna testigukunamanta iskay makiykuna patapi karqan. Chaymanta rikuspay huchallirqankichis Apu Diosnikichispan ñawpaqninpi, chaymanta qankunapaq kikinkichispaq chullpusqa rikchata ruwarqankichis, chaymanta Apu qankuna ruwayta kamachisqan ñanmanta saqirqankichis; chaymanta iskay tablata hap'ispay, chaykunata iskay makiymanta wikch'urqani, chaymanta qankunapa ñawpaqninkichispi p'akirqani. Hinaspa mañakurqani Apuq ñawpaqninpi iskay kutita, kayhina ñawpaq hina, tawa chunka p'unchawkunata, tawa chunka tutakunatapas, t'antata mana mikurqanichu, yakutapas mana upyarqanichu, tukuy huchaykunaykimanta, mayqinkunapi huchallirqankichis, millayta ruwaspa Apu Diospa ñawpaqninpi, payta phiñachinapaq. Chaymanta manchasqa kani piñay chaymanta phiña rayku, imaraykuchus Apu phiñarichisqa

karqan qankunaman qankunata chinkachinaykipaq, chaymanta Apu uyarirqan ñuqata kay pachapi. Chaymanta Aaronpa patanpi phiñakurqa payta chinkachinapaq, chaymanta mañakurqani Aaronmantapas chay pachapi. Chaymanta huchankichista, karqa ruwankichis, chay ternerota urqurqani payta, chaymanta rupachirqani payta ninapi, chaymanta kutarqani payta t'akarqaspa anchata, hasta tukuruq llañu, chaymanta tukuruq hina ñut'u, chaymanta wikch'urqani chay ñut'unta chay mayuman, chay uraykachaq lluqsiq chay urqumanta. Chaymanta nina ruphaypi, chaymanta pruebapiwan, chaymanta munaypa wañusqankunapi phiñachispa karqankichis Aputa. Hinaspa hayk'aq Apu kachwarqasunki Kadesh Barneamanta nispa: Wichaykamuychik, hap'iykuychik allpata mayqinchus qoyki qankunaman, mana kasuwarqankichikchu Apuq Diosniykichikpa siminman, mana iñirqankichikchu payman, mana uyarirqankichikchu paypa kunkanman. Mana kasuspa karqankichis Apunchikman chay p'unchaymanta mayqinchus riqsichisqa karqa qankunaman. Hinaspa mañakurqani Apunchikpa ñawpaqninpi tawa chunka p'unchawkuna hinaspa tawa chunka tutakuna, hayk'a mañakurqani, imaraykuchus Apunchik nirqan qankunata chinkachinanta. Chaymanta mañakurqani Diosman, chaymanta nirqani: Apu, dioskunap qhapaqnin, ama chinkachiychu qanpa runaykita chaymanta qanpa rakiykita, maykunata qhatirqanki, maykunata lluqsichirqanki Egiptopa allpanmanta qanpa hatun kallpaykiwan, chaymanta qanpa sinchi makiykiwan, chaymanta qanpa hanaq rikraykiwan. Yuyarikuy Abrahamta, Isaacta,

Jacobtapas, qampa yanapakuqkunata, paykunaman jurarqanki qampa kikinmanta. Ama qhawaykuchu kay runap sinchi kayninman, mana yupaychasqakunaman, paykunapa huchakunamanpas. Ama ninqanku tukuy kawsaqkuna chay allpapi mayqinmanta lluqsichirqanku noqaykuta chaymanta, nispa: Mana atisqanmanta Taytanchis yaykuchiyta paykunata chay allpaman mayqinta nirqan paykunaman, chaymanta chiqnikuynin paykunata, lluqsichirqan paykunata chay ch'in sach'a-sach'aman wañuchinapaq paykunata. Chaymanta kaykunaqa runaykikuna chaymanta suerteykikuna, maykunatachus lluqsichirqanki Egipto allpamanta kallpaykipi hatun, chaymanta makiykipi sinchi, chaymanta brazoykipi hanaq.

10

Chay pachapi Apu ñuqaman nirqa: T'aqay qampaqllaykipaq iskay rumi tablakuna ñawpaq kaq hina, hinaspa wichay ñuqaman urquman, hinaspa ruway qampaqllaykipaq huk q'iru arkakta. Chaymanta qillqanki chay tablakuna patapi chay shimikunata, mayqinkunachus chay ñawpaq tablakuna ukhupi karqan, mayqinkunata p'akichirqanki, chaymanta churanki paykunata chay arka ukhupi. Chaymanta arka mana ismuyuq yurakunamanta ruwarqani, chaymanta rumip taqasninkunata ñawpaqkuna hina kucharqani, chaymanta urquman wicharqani, iskay taqasninkunataq makisniypi. Chaymanta qillqarqa taplakuna patapi ñawpaq qillqay hina chunka

simikunata, maykunata Apu qankunaman urqupi nina chawpimanta rimarqa, chaymanta Apu chaykunata ñuqaman qurqa. Chaymanta kutirispa urqumanta uraykurqani, chaymanta tabla kunata churarqani arka ukhupi, mayqintataq ruwarqani, chaymanta chaypi karqanku, imaynataq Apu ñuqaman kamachiwaran. Chaymanta Israel wawankuna Beerothmanta, Jakan wawankunamanta, Moserahman ayqikurqanku. Chaypi Aaron wañurqa, chaymanta chaypi pampasqa karqa, chaymanta Eleazar, paypa wawan, paypa rantinpi sacerdote hina servirqa. Chaymanta llaqtarqanku Gadgadman, hinaspa Gadgadmanta Etebathaman, yakukunap phaqcha mayukunayuq allpaman. Chay pacha-pi, Apu Levita ayllu-ta t'aqarqa Apu-pa huñunakuy-nin-pa arca-ta apana-paq, Apu ñawpaq-pi sayarina-paq, sirvi-na-paq, mañakuna-paq pay suti-pi kay p'unchay-kama. Chayrayku mana Levitakunaqa rakiniyuq nitaq suerteyniyuqchu kanku paykunapa wawqekunapa chawpipi, Apuqa paymi paypa suerten, imaynan payman nirqan. Ñuqapas sayasqani urqupi tawa chunka p'unchaykunata, tawa chunka tutakunatapas. Hinaspa Apu uyarirqa noqata kay pachapi, hinaspa mana Apu munarqachu qankunata tukuyta chinkachiyta. Chaymanta Apu ñuqaman nirqa: Riy, puririy kay runakunapa ñawpaqninpi, chaymanta yaykuchunku hinaspa hapiychunku allpata, mayqinchus taytankunaman jurarqani paykunaman quykunaypaq. Chaymanta kunan, Israel, imataq Apuyki Diosniyki mañakusunki qammanta, aswanpas manchanaykipaq Aputa Diosnikiykita, chaymanta puriynaykipaq tukuy ñanninkunapi paypa, chaymanta khuyaynaykipaq payta, chaymanta

sirvinaykipaq Aputa Diosnikiykita tukuy sonqoykimanta, chaymanta tukuy almaykimanta, waqaychanaykipaq kamachikuykunata Apupa Diosniykipa, chaymanta allin ruwaykunata paypa, mayqinkunatachus ñuqa kamachikuyki kunan p'unchaypi, chaypaq allin qampaq kananpaq. Rikuy, Apuq Diosniykipa hanaq pacha chaymanta hanaq pachaq hanaq pachan, allpa chaymanta tukuy kaypi kaqkuna. Ichaqa qankunapa yayaykunatam Apuqa akllakurqa munanakunapaq, chaymanta paykunapa muhuytam akllakurqa paykunawan kuska, qankunata, tukuy nasyunkunamanta, kay punchawman hina. Chaymanta sunqu-qasayasqankichista circuncidanqankichis, chaymanta kunkankichista mana sinchiyachinqankichischu. Qankunapa Apu Diosninkichikqa, payqa dioskunapa Diosninmi, apukunapa Apunninpas, hatun Diosmi, sinchipas, manchaypas, maypipas uyata mana admiranchu, manataqmi regalota chaskinchu; forastero waqchapaq wachapaq juiciota ruwan, chaymanta forasterota munakun payta t'antata p'achatataqmi qonapaq. Hinaspa munankichik chay forastero-ta, icharaq forastero-kuna karqankichik Egipto suyu-pi. Qampa Apu Diosnikiykita manchakunki, paytam sirvinki, payman k'askakusunki, paypa sutinpim juranki; Paymi qampa jatunkayniykin, paymi qampa Diosniykin, paymi ruwarqa qampi kay hatun chaymanta k'anchaq chaykunata, chaykunata qampa ñawiykikuna rikurqanku. Qanchis chunka animakunapi uraykurqanku taytaykikuna Egiptoman, kunan chaytaq Apu Diosniyki ruwarqasunki hanaqpachaq ch'askakunahina achka kaynimpi.

11

Chaymanta Apu Diosniykita munankichá, chaymanta paypa waqaychayninkuna, paypa kamachikuyninkuna, paypa kamachikuyninkuna, paypa juzgayninkuna tukuy p'unchawkunapi waqaychankichá. Chaymanta yachankichik kunan, mana qankunapa wawakuna, mayqinkunachus mana yachankuchu nitaq rikurqankuchu Apunchik qan Diosniykipa yachachisqanta, chaymanta paypa hatun ruwasqankuna, chaymanta sinchi makinta, chaymanta hanaq armasninta, chaymanta paypa señalkuna, chaymanta paypa admirakuykuna, mayqinkunatachus ruwarqa Egipto chawpipi Faraon Egipto qhapaqman, chaymanta tukuy paypa allpanman, chaymanta mayqinkunatachus ruwarqa Egipciokunaqa atiyninkuta, chaymanta paykunapa carrokuna, chaymanta paykunapa caballokuna, chaymanta paykunapa atiyninkuta, imaynatachus puka quchapa yakun huntachirqa paykunapa ñawpaqenpi qatipakushaspa paykunapa qankunapa qhepamanta, chaymanta Apunchik chinkarachirqa paykunata kunan p'unchaykama, chaymanta mayqinkunatachus ruwarqa ñuqaykuman ch'in pampapi chayamuqaykichiskama kay sitioman, chaymanta mayqinkunatachus ruwarqa Dathanman chaymanta Abiramman Eliabpa churinkuna Rubenpa churin, mayqinkunatachus allpa kichaspa siminta millp'urqa paykunata, chaymanta paykunapa wasinkuna, chaymanta paykunapa carpakuna, chaymanta tukuy paykunapa imayninkuta paykunawan tukuy Israel chawpipi. Imaraykuchus

qankunapa ñawinkuna rikurqanku tukuy Apunchikpa hatun ruwasqankuna, mayqinkunatachus ruwarqa qankunapi kunan. Chaymanta qankunaqa waqaychankichik llapa paymanta kamachikuykunata, mayqinkunatachus ñuqa kamachikuyki kunan punchaw, chaynapi kawsankichikpaq, chaymanta mirayankichikpaq, chaymanta yaykuspa heredankichik allpata, mayqinman qankunaqa chimpapunkichik Jordanta chaypi heredanapaq payta. Chaynapi unay punchawkunata kawsankichikpaq allpapi, mayqinmanta Apu jurasqa qankunapa yayaykunaman quykunanpaq paykunaman chaymanta paykunapa simiyunman paykunawan, allpata phawaqta leche chaymanta miel. Chay allpa maymanchus yaykuchkanki chaypi heredanawapaq paymi, mana Egipto allpa hina kanchu, maymantachus lloksimurkankichis chaymanta, hayk'aq muhuyta tarpunkupis chakinkuwan yakuchinkupis yura huerta hina; Chay allpa maymanchus yaykuchkanki chaypi heredanawapaq paymi, allpa orqoyuq pampayuqpis; hanaq pachap parap yakuntam upyakunqa. Allpa, chaytaqa Apu Dios qampa rikun payta sapa kuti, Apu Dios qampa ñawinkunaqa paymanta kanku wata qallariyninmanta wata tukukuykama. Sichus uyariywan uyarispaykichik tukuy kamachikuykunata, maykunatachus ñuqa kamachisqayki kunan p'unchay, munanaykipaq Apunchikta Diostaykita, hinaspa sirvinaykipaq payta tukuy sunquykimanta, hinaspa tukuy almaykimanta, hinaspa qunqa para allpaykiman pacha tiempopi paqariy hinaspa qhipa, hinaspa yaykuchinki trigoykita, hinaspa vinoykita, hinaspa aceiteykita, hinaspa qunqa mikhunata chakraykikunapi uywaykikunapaq; hinaspa mikhuspa, hinaspa

hunt'asqa kaspa, qhaway qanpaq ama hatunchakuchun sunquyki, hinaspa pantankichik, hinaspa sirvinki huk dioskunata, hinaspa adorankichik paykunata, hinaspa phiñasqa piñaywan Apunchik qankunaman, hinaspa wichqanqa hanaq pachata, hinaspa mana kanqachu para, hinaspa allpa mana qunqachu ruruyninta, hinaspa chinkapunkichik utqhaylla allpa sumaqmanta, maytatchus Apunchik qorqan qankunaman. Hinaspa kay rimaykuna qankunapa sunqunkichikman animankichikman churankichik, hinaspa paykuna qankunapa makinkichikpi señal hina watasqa kankichik, hinaspa mana kuyurisqa qankunapa ñawinkichik ñawpaqninpi kanqa; hinaspa qankunapa wawankichikta paykunapi rimayta yachachinkichik qam wasiykipi tiyakuspa, hinaspa qam ñanpi purispa, hinaspa qam puñukuspa, hinaspa qam hatariykuspa. Chaymanta qillqanqakichik chaykunata qankunapa wasikunapa punkuñiqinkunapi, chaymanta qankunapa punkukunapa punkuñiqinkunapi, chaynapi unay p'unchaykunata kawsanqakichikpaq, chaymanta qankunapa churikunapa p'unchayninku kay allpapi kanqanpaq, mayqintataq Apu qankunapa taytakunaman juramento ruwarqa paykunaman qunapaq, imaynan hanaqpachapa p'unchayninku kay allpapi. Chaymanta kanqa sichus uyariyta uyarispaykichis tukuy kay kamachikuykuna maykunata ñuqa qamman kamachikuyki kunan punchaw ruranapaq, munanaykipaq Apunchikta Diosnchikta, chaymanta purinaykipaq tukuy ñankunapi paypa, chaymanta k'askakuykunaykipaq payman, chaymanta Apunchik qarqunqa tukuy kay nacionkunata qankunapa ñawpaqmanta, chaymanta qankunaqa heredanqakichis nacionkunata hatun

hinaspa kallpasapa aswan qankunamanta. Tukuy sitio maypichus saruy chaki rastro qankunapa, qankunaman kanqa, ch'in sallqamanta chaymanta Antilibanumanta, chaymanta yana mayumanta, Eufrates mayumanta, chaymanta quchakama inti yaykuy patapi kanqa saywaykuna qanpa. Mana pipas sayarqanqachu qankunapa ñawpaqenpi, chaymanta qankunapa manchakuyta chaymanta qankunapa khatatayniykita churanqa Apu Dios qankunapa tukuy allpapa ñawpaqenpi, maypichus sarqankichik chaypaq, mayqen ñanta rimashqa qankunaman. Rikuy, ñuqa qunkichik ñawpaqeykichikpi kunan p'unchay bendicionta chaymanta maldiciontapas. Bendicionta, sichus uyarinkichik kamachikuykunata Apunchik Diosninkichikpa, mayqinkunatataq ñuqa kamachikuykichik kunan p'unchay; chaymanta maldicionta, sichus mana uyarinkichikchu kamachikuykunata Apunchik Diosninkichikpa, mayqinkunatataq ñuqa kamachikuykichik kunan p'unchay, chaymanta chinkakunkichik ñanmanta mayqintaq kamachirqaykichik, rispa sirvinankichikpaq dioskunata wakkunata, mayqinkunatataq mana riqsinkichikchu. Chaymanta kanqa mayqinchus Apu Diosniyki chayaychinqayki chay allpaman mayqinman chimpapunki chaypi hereqanqaykipaq payta, chaymanta bendicionta qunki Garizim urquman, chaymanta maldicionta Ebal urquman. ¿Manachu kaykunaqa Jordán chimpapi kanku, qipa ñan inti yaykuy ñanpi Canaán allpapi, tiyaq inti yaykuy patapi Golgol qayllanpi roble hatun kaqmanta? Qankunam imaraykuchus chimpankichis Jordanta, yaykuspa heredanankichispaq allpata, chayta Apu Diosninchis qoykichis qankunaman suertewan tukuy

p'unchaykunapi, chaymanta tiyankichis chaypi. Chaymanta qankunaqa waqaychanqankichis ruwanapaq llapa paypa kamachikuykunata, chaymanta kay kamachikuykunata, hayk'akunata ñuqa quni qankunapa ñawpaqenqankichis kunan p'unchaypi.

12

Chaymanta kaykunam kamachikuykuna chaymanta t'aqakuna, maykunatachus waqaychankichik ruwanapaq allpapi, mayqanchus Apu Dios taytaykichikpa qunkichik qankichikman suertewan, tukuy p'unchaykunapi, maykunatachus qankuna kawsankichik allpapi. Chinkaywanmi tukuy chay kitikunata chinkachinqankichis maypichus paykuna chaypi paykunapa diosninkunata sirvirqanku, maykunatataq qankuna heredankichis paykunata, hatun urqukunapi, hinaspa urkuchakunapi, hinaspa rakhu sachapa urayninpi; Hinaspa paykunapa altarninkunata urmachinqankichis, hinaspa paykunapa sayasqankunata p'akinqankichis, hinaspa paykunapa sachachakunata k'utinqankichis, hinaspa paykunapa diosninkunapa tallasqankunata ninawan ruphanqankichis, hinaspa paykunapa sutinta chay kitipi chinkachinqankichis. Mana chhaynata rurawankichischu Apu Diosniykichiswan. Ichaqa chay lugarmanmi, mayqintachus Apu Diosniyki akllananpaq huk qamkunapa llaqtakunapi sutinta chaypi churananpaq, chaypim maskankichik hinaspa chaypi shamunkichik. Chaymanta qankuna chaypi apamunkichis

ruphay haywakuna qankunapa, chaymanta haywakuna qankunapa, chaymanta ñawpaq mikhunakuna qankunapa, chaymanta mañakuykuna qankunapa, chaymanta munasqa haywakuna qankunapa, chaymanta rimanakuykuna qankunapa, ñawpaq yuraq wakakuna qankunapa, chaymanta uwihakuna qankunapa. Hinaspa chaypi mikunkichis Apunchis Diosninchispa ñawpaqninpi, hinaspa kusikunkichis tukuy imapi maypichus makiykichista churankichis qankuna, hinaspa wasiykichispi, imaynatas Apunchis Diosniyki bendicisunki. Mana ruwankichikchu tukuy imakunata ñuqayku kay p'unchay kaypim ruwashqaykuta, sapa runa paypaq ñawpaqenpi munasqanta; Mana chayamunkichikchu kunan kama samariyman, chaymanta qhapaqninchikman, chayta Apu Diosninchik qamkunaman qun. Chaymanta Jordanta chimpapunkichis, chaymanta tiyankichis chay allpapi, mayqinchus Apu Diosninchis qun herenciata qankichispaq, chaymanta samarinchinqa qankichista llapamanta auqakunamanta qankichispa muyuriqpi kaqkunamanta, chaymanta tiyankichis seguridadwan. Chaymanta kanqa chay sitio mayqintachus Apu Diosniyki akllananpaq sutinta qayarichisqa kananpaq chaypi, chaypi apamunkichis tukuy imatachus ñuqa kamachisqayki qamkunaman kunan p'unchay: ruphaykuna qamkunapa, haywakuna qamkunapa, chunka qamkunapa, qallariy ruwaykunata makiykichismanta, tukuy akllasqa haywakuna qamkunapa, imatachus promesankichis Apu Diosniykichispaq. Chaymanta qankuna kusikunkichik Apunchik Diosninkichik ñawpaqninpi, qankuna chaymanta churinkichikkuna chaymanta ususinkichikkuna chaymanta

yanaqkuna qankichikpa chaymanta warmikuna yanaqkuna qankichikpa chaymanta Levita punkunkichik patapi kaq; imaraykuchus mana kanchu paypa rakinpas nitaq herencianpas qankichikwan. Qhaway qanpaq, ama wichaykunki qanpa ninakuy haywayniykikunata tukuy maypichus rikuwasqaykipi. Ichaqa chay lugarmanmi, mayqintachus Apu Diosniyki akllananqa huk aylluykipi, chaypi apamunkichik burnt offecingninkichikta, chaymanta chaypi ruwanki tukuy imatachus ñuqa kunan kamachisqayki. Ichaqa tukuy munakuyniykipi waqtanki, hinaspa aycha mikhukunki Apu Diosniykipa bendicionninman hina, chayta qorqasunki tukuy llaqtapi; mana chuyaq qanpi hinaspa chuyaq chay kikin patapi mikhukunqa chayta, taruka hina icha luwichu hina. Ichaqa yawar mana mikunkichischu, allpapi chinkachinkichis chayta yaku hina. Mana atinkinki mikhuyta llaqtaykikunapi chunka kaqninta trigoykimanta, vinoykimanta, aceyteykimanta, paqarisqa wakakikunaykimanta, uwihakunaykimanta, tukuy mañakuyniykikunata hayk'akunatataq mañakuwaq, rimayniyikikunata, makiykimanta paqarisqankunata. Ichaqa qampa Apunchik Diosniykipa ñawpaqninpi chayta mikunki chay sitiopi, mayqinpitaq Apunchik Diosniyki paypaq akllananqa, qam hinaspa qampa churiyki, hinaspa qampa ususiyki, qampa wawayki, hinaspa qampa china wasimasikiyki, hinaspa chay forastero qamkunapa llaqtakunapi; hinaspa kusikunki qampa Apunchik Diosniykipa ñawpaqninpi tukuy imakunapi, mayqinkunapitaq churanki qampa makiykita. Qhaway qanpaq, ama saqiychu chay Levitata tukuy pacha kawsasqaykipi kay allpapi. Sichus ichaqa Apu Diosniyki

linderoykikunata mast'arichinqa, imaynan qamman rimasqanman hina, hinaspa ninki: Mikhuysaq aychata, sichus almayki aychata mikhuyta munanqa, tukuy almaykipa munaynimpi aychata mikhukunki. Sichus karuman qampa lugar, mayta Apu Dios qampa akllanqa chaypi sutinta waqyachisqa kananpaq chaypi, chaymanta qusqanki qampa wakakuna, chaymanta qampa ujjakuna mayta Dios qusunki qamman, ima manera kamachisqayki qamman, chaymanta mikuranki qampa llaqtakunapi qampa almapa munayninman jina. Imayna gacela chaymanta taruka mikhukun hina, chaynaqa chayta mikhukunki; mana chuyaq qanpi kaq chaymanta chuyaq kikin hina mikhukunqa. Qhaway sinchita mana yawarta mikhunapaq, imaraykuchus yawar paypa animanmi; mana mikhukunqachu animaqa aychakunawan. Mana mikunkichischu, allpapi hich'ankichis chayta yaku hina. Ama chay mikhuyta, chaynapi allin qanman tukuyta chaymanta qanpa churikunaman qhipamanta, sichus ruwanki chay allin chaymanta chay kusisqa ñawpaqpi Apu Diosniyki. Ichaqa qanpa much'asqa kaqkunata sichus kanqa qanman, chaymanta qanpa mañakuyniykikunata hap'ispa hamukunki chay sitiyuman, mayqintachus akllananqa Apu Dios qanpa sutinta waqyachisqa kananpaq chaypi. Hinaspa qampa hunt'asqa ruphachiykunata ruwanki, aychata Apunchik Diosniykipa altar patanman wicharikunki, hinaspataq qampa sacrificionkunapa yawarninta Apunchik Diosniykipa altar tiyanman churakunki, hinaspataq aychata mikhukunki. Qhaway, uyariy, chaymanta tukuy simikunata ruwanki mayqinkunata ñuqa qamman kamachikuyki, chayrayku allin qamman tukupunqa, chaymanta

qampa wawakuna pachakuna, sichus kusichiqta chaymanta allinta ruwanki qampa Apu Diospa ñawpaqninpi. Sichus Apuykachiq Diosniyki chay nacionkunata chinkachinqa, maykunaman chaypi yaykumunki paykuna allpankuta heredanaykirayku ñawikiymanta, hinaspa chayta heredanki, hinaspa paykuna allpankunapi tiyakunki, qampaq qhawarikuy ama maskaspa qatipayta munankichu paykunata chinkachisqa kaptinkuqa ñawikiymanta, nispa, Imaynatataq kay nacionkuna ruwankuqa paykunapa diosninkunaman? Ñuqapas ruwasaq. Ama chhaynata ruwankichu qampa Diosniqman, chayrayku Apuq chiqnikurqan millay ruwaykuna, chaykunata paykuna ruraranku paykunapa diosninkunapi, imaraykuchus paykunapa churinkunata chaymanta paykunapa ususninkunata ninapi ruphaychinku paykunapa diosninkunaman.

13

Tukuy simita mayqinchus ñuqa kamachikuyki kunan p'unchay, chayta waqaychanki ruwanaykipaq; mana yapanki chayman, nitaq hurqunki chaymantas. Sichus qampi profeta utaq musquy musqukuq sayarimunqa, hinaspa qamman señal utaq milagro qunqa, hinaspa chay señal utaq chay milagro paypaq qamman rimasqan shamunqa, nispa: Risunchis hinaspa huk dioskunata mana riqsisqaykikunata sirvisunchis, ama uyarinqankichischu chay profetapa siminkunata utaq chay musquy musqukuqpa chay musquyta; imaraykuchus Señor Diosniyki qankichista pruebashan, yachanapaq sichus munankichis Diosniykichista

tukuy sonqoykichismanta, hinaspa tukuy almaykichismanta. Qhipaman Apunchikpa Diosninchikpa qankunapa purinki, chaymanta payta manchakunki, chaymanta kunkanpa paymanta uyarinki, chaymanta payman yapasqa kanki. Chaymanta chay willaq utaq chay musquy musquyachiq wañunqa, imaraykuchus rimaran llullanaykipaq qamta Apumanta Diosniykimanta, lluqsichisqayki qamta Egipto allpamanta, rantisuqnin qamta qhawamanta, lluqsichinaykipaq qamta ñanmanta mayqinta kamachisunki Apu Diosniyki purinaykipaq chaypim, chaymanta chinkachikunki millayta ukhumanta qamkunamanta. Sichus qampa wawqiykiq qamta mañakusunki taytaykimanta icha mamaykimanta, icha qampa churiyki, icha qampa ususiki, icha qampa warmiyki qampa ukhuykipi kaq, icha amigoykin qampa animaykiman kaqlla pakallapi, nispa, Risunchis hinaspa yupaychasunchis huk dioskunata, maykunatachus mana riqsirqankichu qam hinaspa qampa taytaykikuna, llaqtakunapa dioskunamanta qamkunapa muyuriqninkunapi kaqkunamanta, qamman qayllaqkunamanta icha qammanta karumanta, pachapa tukukuynimmanta pachapa tukukuyninkama, mana munankichu paywanqa, hinaspa mana uyarinkichu payta, hinaspa mana llakipayankichu qampa ñawiyki paypaq, mana khuyapayankichu paypaq, nitaq mana pakankichu payta; willaspa willanki paymanta, hinaspa qampa makiykikuna kanqanku paypi ñawpaqpi wañuchinapaq payta, hinaspa llapa runakunapa makinkuna qhipapi. Chaymanta payta rumiwan rumichkanqaku, chaymanta wañunqa, imaraykuchus maskharqan qanta t'aqachiyta Apumanta Diosnikipi, paymi

qanta lluqsichirqan Egipto allpamanta, servidumbre wasiymanta. Chaymanta tukuy Israel uyarispa manchakusqa kanqa, chaymanta mana yapanqachu kay millay simita ruwanaykipaq wak kuti qankunapi. Sichus uyariwanki huk qampa llaqtakunamanta, mayqinkunapi Apu Dios qampa qusunki qam tiyanaykipaq chaypi, niwaqtinkupi, lluqsirqanku runakuna mana kamachisqa qamkunamanta, hinaspa kicharqanku llapa tiyaqkunata paykunapa allpanpi, nispanku, ripusunchis hinaspa sirvisunchis huk dioskunata, mayqinkunata mana riqsirqankichischu, hinaspa tapunki hinaspa tapukunki, hinaspa maskhanki ancha, hinaspa qhaway chiqaq sutillamanta kay simi, tukurqan kay millay qamkunapi; wañuchispa wañuchinki llapanta tiyaqkunata chay allpapi espadapa wañuchiyninwan, maldicionwan maldicionninki chayta, hinaspa llapanta chaypi kaqkunata. Chaymanta tukuy chay saquiykunata huñunki chay ñankunaman, chaymanta chay llaqtata ninawan rupachinki, chaymanta tukuy chay saquiykunata tukuy runawan Apu Diosniykipa ñawpaqninpi, chaymanta mana tiyasqa kanqa wiñaypaq, mana wakmanta hatarichisqa kanqachu. Chaymanta mana imapas chay anatema nisqamanta qampa makiykipi k'askakusqachu kanqa, chaynapi Apu piñakuy phiñayninkumanta kutikunanpaq, chaymanta qamman khuyayta qunqa, chaymanta qamta khuyakunqa, chaymanta qamta mirachunqa, imayna taytaykikunaman jurasqan hina, sichus qam Apu Diosniykipa kunkayninta uyarinki, paypa kamachikuyninkunata waqaychaspa, mayqinkunatachus ñuqa qamman kunan p'unchay kamachikuyki, allin kaqta ruwanapaq chaymanta munasqa

kaqta Apu Diosniykipa ñawpaqninpi.

14

Churikuna kanki Apunchikpa Diosninkichikpa, mana churankichikchu p'akiyasqa umayta ñawikunankichik chawpipi wañusqapa hawanpi. Chaymi runa much'asqa kanki Apu Diosnikimanqa, chaymanta qamta akllasunki Apu Diosnikiqa, tukuy llaqtakunamanta kay pachapa uyanpi kaqkunamanta, qamta paypa allin kasqa runan kanaykipaq. Mana tukuy millay kasqata mikunkichischu. Kaykunaqa uywakunam mayqinkunatachus mikunkichik: uyacha wakakunamanta, hinaspa cordero uwihakunamanta, hinaspa cabra cabrakkunamanta, taruka, hinaspa gacela, hinaspa yuraj siki antílope, órice, hinaspa jirafa. Tukuy uywa sillu t'iqaq, iskay sillukunapi silluq, uywakunapi kutichisqata wichaq, chaykunata mikunkichis. Hinaspa kaykunataqa mana mikunkichischu: chaykunamanta chhallwata wichaqkunamanta, hinaspa chaykunamanta chaki sillukunata rakiqkunamanta, hinaspa sillukunata silluqkunamanta, camellota, hinaspa chaki qara animalchatapas, hinaspa qaqa cuytatapas, imaraykuchus chhallwata wichaqanku, chaywanpas chaki silluta mana rakiqankuchu, mana chuyakunachu kaykunaqa qankunapaqqa. Chaymanta chay khuchitaqa, imaraykuchus sillu kayta t'aqan, chaymanta sillukunata t'aqan, ichaqa kutichiy mancharisqataqa mana kutichiy mancharikunchu, mana ch'uya kay qankunapaq. Aycha paymantaqa mana mikunkichischu, wañusqa

paymantaqa mana llankankichischu. Chaymanta kay imakunata mikunkichis tukuy yakupi kaqkunamanta: tukuy mayqinchus challwachakiyuq chaymanta qara-qarayuq kanku, chaykunata mikunkichis. Chaymanta tukuy mayqinkuna mana challwachakin chaymanta llañuchakinyuq kanchu, ama mikunkichischu; mana chuya qankunapaq kanmi. Tukuy ch'uya pisquta mikunkichis. Chaymanta kay imakunataqa mana mikunkichischu paykunamanta: ankataqa, chaymanta kunturta, chaymanta qucha ankata, chaymanta suyuta, chaymanta milanuta, chaymanta paywan rikchakuqkunata, chaymanta phichitankataqa, chaymanta tukuta, chaymanta qucha pisquta, chaymanta garzata, chaymanta qiwllata, chaymanta ibista, chaymanta cormoranta, chaymanta ankata, chaymanta paywan rikchakuqkunata, chaymanta upupata, chaymanta tuta suyuta, chaymanta pelicanota, chaymanta ploverta, chaymanta paywan rikchakuqkunata, chaymanta kulli pisquta, chaymanta masuta. Tukuy chay phawaykuna suyusqa kaqninkunaqa mana ch'uyachu qankunapaq, mana chaykunamanta mikunkichikchu. Tukuy ch'uya pisquta mikunkichis. Tukuy aycha wañusqa mana mikunkichischu; chay qhari puriq kaq qanpa llaqtakunapi qusqa kanqa hinaspa mikuqanqa, icha ranqunkichis chay hawa runaman, imaraykuchus qankuna runa yuyu kankichis Apunchik Diosnikimanpaq. Mana yankunqachu uywachata mamanta ñuñunpi. Chunka kaqniyuqta qunki tukuy ruwaynin muhuykimanta, ruwayta chakraykimanta wata kaq watapi. Hinaspa mikhuqanki chayta chay sitiopi, maypichus sichus akllaqanqa Apu Diosniyki sutiyuq kaynanpaq chaypim apamunqichis chunka kaqninta trigomanta qampa, hinaspa

vinomanta qampa, hinaspa aceytemanta qampa, ñawpaq yurisqakunata wakakuna qampa, hinaspa uwijakuna qampa, chaywanmi yachanki manchakunayta Aputa Diosniykim tukuy p'unchaykunata. Sichus ñan karu tukuptin qammanta, chaymanta mana atiwaqchu chaykunata apamuptaykiqa, imaraykuchus karu qammanta chay sitio mayqintachus akllanqa Apu Dios qampa sutinta waqyachisqa chaypi, imaraykuchus bendicionesunki Apu Dios qampa, chaymanta rantikunki chaykunata qolqemanta, chaymanta horq'onki chay qolqeta makiykikunapi, chaymanta rinki chay sitioman mayqintachus akllanqa Apu Dios qampa payta. Chaymanta qullqita qunki tukuy imapipas mayqinchus sonqoyki munan, wakakunapi utaq uwijakunapi, utaq vinopi utaq sinchi upyaypi, utaq sinchi upyaypi, utaq tukuy imapipas mayqinchus sonqoyki munan, chaymanta mikunkichay chaypi Apu Diosniykipa ñawpaqninpi, chaymanta kusikunkichay qam chaymanta wasiyki, chaymanta Levita mayqin llaqtaykikunapi kashan, imaraykuchus mana kanchu paypa rakinqa nitaq herencianpas qamwan. Kimsa wata qhipaman, tukuy chunka kaqninta ruruykikunamanta lluqsichinki; chay watapi chayta llaqtaykikunapi churanki. Chaymanta levita shamunqa, imaraykuchus mana kanchu paypa rakin nitaq suertin qanwan, chaymanta forastero chaymanta waqcha chaymanta waqcha warmi qanpa llaqtakunapi, chaymanta mikunkuqa chaymanta hunt'akunkuqa, chaynapi Apu Diosniyki bendicionasunki tukuy ruwayniykikunapi mayqinkunachus ruwasqayki.

15

Qanchis watapi kacharichikuyta ruranki. Chaymanta khaynataqa kachariypa kamachiyqa kaymi: kacharinki tukuy kikin mañakuyta, chay qayllayki qanman qhipan, chaymanta wawqiykimanta mana mañakunki, imaraykuchus kachariy sutichakurqan Apu Diosman qanpa. Chay hawa runata mañanki hayka kaptinpas qamman paymanta kanman, chaywanpas qam wawqiykiman pampachayta ruwanki mañasqaykimanta. Chaymi mana kanqachu qampi pisiyaq, icha Señor Diosniyki bendicionwan bendicionasunki allpapi, chayta Señor Diosniyki qusunki qamman suertepi heredanaykipaq. Sichus uyarispa uyarinki Apunchik Diosniykichikpa kunkanmanta waqaychanapaq hinaspa ruranapaq tukuy kay kamachikuykunata, mayqinkunatachus ñuqa kamachikuyki kunan punchaw, Apunchik Diosniyki bendicionasunki mayqin rikchaypi nisuyki; hinaspa mañachinki askha nacionkunaman, qamri manataq mañachikunkichu; hinaspa kamachinki askha nacionkunata, qampamri manataq kamachisunkikuchu. Sichus kanqa qampi mana qhapaq kaq qampa wawqikunamanta huk qampa llaqtakunapi qampa allpapi, mayqinpichus Apu Dios qampa qusunki qamman, ama sunquykita qasiyachiwankichu, nitaq ama makiykita wichq'ankichu qampa wawqimanta mana qhapaq kaqmanta. Kichkaspa kichkanki makiykikunata paypa, chaymanta mañachisqa mañachinki paypa hayka munanman, imaraykuchus pisiyachkan. Qhaway qanpaq, ama tukuchun simi pakasqa sunquykipi mana kamachisqa, nispa: Aswan

qayllaykamuchkan qanchis wata, kachariy wata, chaymanta millay kanqa ñawiyki wawqiykiman mañakuqman, chaymanta mana qunki payman, chaymanta paymi qaparqanqa qanmanta Apuman, chaymanta kanqa ukhuykipi hatun huchay. Quspa qunki payman, chaymanta mañakuy mañakunki payman hayka munanqantapas, imaraykuchus payqa mañakun, chaymanta mana llakikunki sonqoykipi quspayki payman, imaraykuchus kay rimarayku bendicionanqa qanta Apu Diosniyki llapa ruwaykunapi, chaymanta llapa maypichus churanki makiykita. Mana imaraykuchus mana chinkapunqachu pisiyaq qampa allpamanta, chayrayku ñuqa qamman kamachikuyki kay shimita ruwayta, nispa: kichakuspa kichawanki qampa makiykikunata qampa wawqiykiman, wakchaman, chaymanta mañakuqman qampa allpaykipi kaqman. Sichus wawqiykiq hebreo icha hebrea warmi rantiykusqa kanman qamman, qamman servinqa suqta watasta, hinaspa qanchis kaq watapi kacharikunki payta qispi qammanta. Hayk'aqpas payta qhiswa kacharinaykita qampa, mana kacharinki payta ch'usaq. Quy qusqa qunki payta qanpa uwihakikunamanta, chaymanta qanpa trigu-kikunamanta, chaymanta qanpa vinu-kikunamanta, imayna bendicionta qurqasunki Apu Dios-niyki, qunki payman. Chaymanta yuyarikunki icha qan sirwinti karqanki Egipto llaqtapi, chaymanta Apu Dios qampa qispichisunki chaymanmanta, kayrayku ñuqa qanman kamachini kay simita ruwanaykipaq. Sichus paymi ninki qamman: Mana lluqsasaq qammanta, chayrayku munasunki qamta wasiykitapas, allin kaspanrayku paypaq qamwan. Chaymanta qamqa chaskinki chay t'uqyachina kaqta, chaymanta t'uqyanki paypaq ninrinta

punkuman, chaymanta kanqa qampaq yanapaq wiñaypaq, chaymanta qampaq sipas warmitapas kikin hinataq ruwanki. Mana sasa kanqa ñawpaqniykipi payanaptin paykunapa qispi kananku qammanta, icha watantin qullqita qullqisapa runamanta yanapasunki qamta suqta watakunata, chaymanta bendicionasunqayki Apu Diosniyki tukuy imapi mayqinkunapi sichus ruwanki. Tukuy paqarichiq sichus paqarimunqa qampa wakasniykipi, chaymanta qampa ujasniykipi, chay qarikunata yupaychanki Apu Diosniykiman; mana llamkanki qampa paqarichiq uywaykiwan, chaymanta mana rutunki chay paqarichiqkunata qampa ujasniykimanta. Taytaqa ñawpaqninpi payta mikunkichik wata watamanta wata sitiopi maypichus aklllanqa Taytaq Diosniykiq, qam chaymanta wasiyki. Sichus icha payllapi mana allin kay kanman, uspha icha ñawsa, mana allin kay millay kanman, mana haywarinki chay haywata Apu Dios qampa. Qan llaqtakunapi mikunkiman chayta, mana chuyaq qanpi chaymanta chuyaq kikin hina mikunku, imayna tarukatacha utaq luwichutatapas. Ichaqa yawar ama mikunkichischu, allpapi chinkachinki chayta yaku hina.

16

Mushuq killata waqaychay, chaymanta Pascuata ruwanki Apu Diosnikimanqa, imaraykuchus mushuq killapi Egiptomanta lluqsirqanki tutapi. Chaymanta qanqa pascuata haywarinki Apu Diosniykiman uwihakunata, wakatakunatapas chay sitiopi, maypichus Apu Diosniyki payta akllanqa, sutinta waqyachisqa

kananpaq chaypi. Ama mikhuykunkichu paynin levaduta; qanchis p'unchaykuna mikhuykunkichis paynin mana levaduyuq t'antata, llakiy t'antata, imaraykuchus utqhaylla lluqsirqankichis Egiptomanta, chaymi yuyariwankichis p'unchayta lluqsiyninkichismanta Egipto suyumanta, tukuy p'unchaykunata kawsayninkichismanta. Mana rikukunqachu qamman levadura tukuy linderoykikunapi qanchis p'unchaykunata, chaymanta mana puñunqachu aychamanta mayqinkunata sichus sacrificankiman chisi ñawpaq p'unchaypi tutamanta kama. Mana atinqachu Pascuata haywariyta mana ima llaqtaykikunapi, maykunatataq Apu Diosniyki qusunki; aswanpas chay sitiollaman, maytachus Apu Diosniyki akllanqa, sutinpa waqyasqa kananpaq chaypi, haywarikunki Pascuata chisi inti yaykuy ladomanta, chay pachapi maypichus lloqsirqanki Egiptomanta. Chaymanta timpunki, chaymanta kankanki, chaymanta mikhunki chay sitiopi, maypichus Apu Diosniki aklllanqa, chaymanta kutirinki paqarinpi, chaymanta chayanki wasiykikunaman. Suqta p'unchaykunapi mikhukunki mana llasphisqa t'antata, chaymanta qanchis kaq p'unchaypiqa lluqsiykuna raymi kanqa Apu Diosniykiman. Mana ruranki chay p'unchaypiqa ima llamkaytapas, mana chayqa imakuna ruwasqa kanqa almapaq. Qanchis simanasta yupanki qampaqllaykipaq; qallarimusqaykiqa rikranata muyuyman churaspayki, qallarinki qanchis simanasta yupanaykipaq. Chaymanta rurawanki raymi simanakunamanta Apunchikman Diosninkiman, imaynatas makiyki atipan, hayk'achus Apu Diosniyki qonqa. Chaymanta kusikunkimanmi Apu Diosnikipa ñawpaqninpi, qamwan churikiwan ususiykiwan wawaykiwan

warmi yanapaqnikiwan Levitawan forasterowan waqchachawan qankunapi kaq viudawan, chay sitiopi maypichus Apu Diosnikiqa akllanqa sutinta waqyachisqa kananpaq chaypi. Chaymanta yuyarinki icha yanapaq runa karqanki Egipto suyupi, chaymanta waqaychanki hinaspa ruwanki kay kamachikuykunata. Karpakuna rayminta ruranki qampaqllapaq qanchis p'unchaykunata, chaypachapi tanqaspa qampa takana patamanta hinallataq qampa uva ñit'ina patamanta. Chaymanta qamqa kusikunkimanmi raymiykipi, qam chaymanta churiyki, chaymanta ususuyki, wamrayki, chaymanta china sirvinaq warmiyki, chaymanta Levita, chaymanta forastero, chaymanta wakcha, chaymanta llaqtaykikunapi kaq waqcha warmi. Qanchis p'unchayta raymi ruranki Apu Diosniyki chay kitipipi, maypichus Apu Diosniyki akllananqa paypaq. Sichus Apu Diosniyki bendicionamusunki tukuy mirachisqaykikunapi, chaymanta tukuy makiykikunapa ruwayninpi, kusikuspa kanki. Kimsa kuti watapi tukuy qhari qampa rikukunqa Apu Diospa qampa ñawpaqnimpi chay sitiopi, maypi Apu akllanqa payta, mana llasaq t'antakunapa rayminpi, chaymanta simanakunapa rayminpi, chaymanta chukllapa rayminpi; mana rikukunki Apu Diospa qampa ñawpaqninpi ch'usaq. Sapa runa makiykichispa atiyninkuman hina, Apu Diosniykipa bendicionninman hina, mayqan qosoqayki. Jueces chaymanta kamachiqkunata ruwanki qampa kikipaq qampa llaqtakunapi, maykunapi Apu Dios qampa qunki qamman ayllukunaman hina, chaymanta juzganqaku runata juicio chaninwan. Mana kunkayanqachu juiciota, nitaq chaskinqachu siwayta, chay siwaykuna wañuchinmi yuyaysapa ñawikunata,

chaymanta hurqunmi chaniyuq runaq rimayninta. Chiqamanta chiqata qatipanayki, chaynapi kawsanaykichispaq, chaymanta yaykuspa tarpunaykichispaq allpata, mayqinchus Apu Diosniyki qusunki qamman. Ama tarpunkichu qampa ñawpaqpaq sach'a-sach'a wasinchikta, ni ima sach'atapas Diosniykipa altarnin qayllanpi; ama ruwankichu qampa ñawpaqpaq. Ama churankichu qampaqllaykipaq sayachisqata, chaykunatachus Apu Diosniyki chiqnikurqa.

17

Ama Apu Diosnikimanqa haykaykachunchu uywata icha uwihata, maypichus kanmi paypiqa kikillancha, tukuy mana allin simi, chayrayku chiqnikuna Apu Diosnikimanqa kanmi. Sichus tarikun huk qampa llaqtakunamanta, mayqinkunata Apu Dios qamman qun, qari icha warmi pi ruranqa millay Apupa Diospa ñawpaqninpi qampa, pasanapaq paypaq willakuyta, chaymanta chayamuspa sirvinqaku huk dioskunata, chaymanta muchanqaku paykunata, intita, icha killata, icha tukuy hanaq pachapa kayninmanta, mayqinkunata mana kamachisunkichu qamta, chaymanta willakusunki chaymanta maskhanki ancha, chaymanta rikuy chiqamanta tukurun chay simi, tukurun kay chiqnikuy Israelpi; Chaymanta lluqsichinki chay runatam icha chay warmitam, chaymanta rumiwan wañuchikunki paykunata, chaymanta wañunqaku. Iskay testigukunapi utaq kimsa testigukunapi wañunqa; wañuq mana huk testigupi wañunqachu. Chaymanta rikuchiqkunapa makin kanqa paypa

hawanpi ñawpaqta wañuchipunanpaq payta, chaymanta runapa makin qhipapi, chaymanta qichapunki millay runaqa qankunapa kikinkumanta. Sichus qanmanta mana atispaykiqa huk simita juzgaypi yawar yawarmanta chawpipi, chaymanta juzgay juzgaymanta chawpipi, chaymanta llankay llankaymanta chawpipi, chaymanta ch’aqway ch’aqwaymanta chawpipi, juzgaymanta simikunata qankunapa llaqtakunapi, hinaspa sayarispa wichaykunki chay sitioman mayqintachus Apu Dios qanpa akllananqa chaypi, hinaspa chayakunki sacerdotekuna Levitakunaman, hinaspa juezman pitachus kanqa chay p’unchaykunapi, hinaspa maskhaspankuqa willasunkiku chay juzgayta. Chaymanta ruwanki imayna ima ñisqankuman hina paykunapa willasqankuman hina qamman chay sitiomanta, mayqinchus Apu Diosniyki akllanman, chaymanta qhawanki ruwayta tukuy hayk'aykuna kamachisqa kanman qamman. Kamachikuyman hina chaymanta kamachikuyman hina mayqinchus ninkuman qamman ruwanki, mana kutikunki simiykumanta mayqinchus willaykunkuman qamman pañaman nitaq lluq'iman. Hinaspa runa mayqin sichus ruwan jatun sunquyuq kaynimpi, chaymi mana uyarikunanpaq sacerdoteqa sayaq sirvikunanpaq Señor Dios qampa sutinpi, utaq juezqa mayqin kanman chay p'unchaykunapi, hinaspa wañunqa chay runa, hinaspa qicharinki millayta Israelmanta. Chaymanta tukuy runakuna uyarispa manchakunkuman, chaymanta mana yupaychayta mana kasuyta ruwakunankuchu yapamanta. Sichus yaykunkiman allpaman mayqanchus Apunchik Diosniyki qusunki qamman, hinaspa heredankiman chayta, hinaspa tiyankiman chaypi, hinaspa ninkiman, churasaq noqapaq

umalliqta, imaynan huk nacionkuna muyuriqniypas; churaspa churanki qampaq umalliqta, pitachus Apunchik Dios akllananqa payta; wawqeykikunamanta churanki qampaq umalliqta; mana atinkichu churay qampaq runata hawa runata, imaraykuchus mana wawqeyki kanchu. Imaraykuchus mana mirachisqa paypaq caballota, nitaq mana kutichisqa runata Egiptoman, chaynapi mana mirachisqa paypaq caballota, chaymi Apu nirqa: Mana yapankichischu kutichiyta kay ñanpi kunanmantaqa. Chaymanta mana kikinpaq warmikunata mirachisqachu, chaynapi mana paypaq sunqun kuyurichisqachu kananpaq, chaymanta qullqitapas quritapas mana kikinpaq ancha mirachisqachu. Hinaspa mayqinchus tiyakunqa paypaq kamachiyninpi, hinaspa qillqanqa kikinpaq kay iskay kaq kamachiy librupi Levita sacerdotekuna manta, hinaspa kanqa paywanqa, hinaspa ñawincharinqa chaypi tukuy punchawkuna kawsayninpi, yachanampaq manchakunanta Apu Diosninta, hinaspa waqaychakunanta tukuy kay kamachiykunata, hinaspa kay kamachiykunata ruwanampaq; ama sonqonqa jatunchasqa kanampaq wawqinkunamanta, ama sallqanampaq kamachiykunamanta pañaman utaq lluq'iman, chaynapi unay tiempota tiyananpaq kamachiyninpi, paypas hinaspa churinkuna Israelpa churinkunapi.

18

Mana kanqachu sacerdotekuna Levitakunapaq, tukuy ayllu Levimanpas, rakiy ni suerte Israel kaqwan; ofrendakuna

Señorpa suerte paykuna kanqa, chayta mikuqanku. Suerte nisqataq mana kanqachu paykunapaq paykunapa wawqinkunapi, Apu paymi suerte paypa, imaynan nirqan paymanqa. Chaymanta kayqa kamachiy sacerdotekunapaq runakunamanta sacrificaqkunamanta sacrificiokunata, sichus uywa wachakusqa sichus oveja; chaymanta qonki rikhrata sacerdoteman, chaymanta k'akilluta, chaymanta wiksata, chaymanta punta mikhunata trigomantayki, chaymanta vinomantayki, chaymanta aceitemantayki; chaymanta punta rutuyta ovejakunamantayki qonki payman. Chaymi payta akllakurqa Apu tukuy ayllukunaykimanta, sayarinapaq Apu Diospa ñawpaqninpi, sirvinapaq hinaspa bendecinapaq paypa sutinpi, paypas hinaspa churinkuna paypa Israelpa churinkunapi. Sichus Levita huk llaqtamanta shamunqa tukuy Israelpa churinkunapa llaqtankunamanta, maypichus paymi tiyakun, animanpa munayninman hina, mayqin sitiotapas akllakusqanman, paymi sirvinqa Apunchikpa Diosninpa sutinpi, imaynan tukuy wawqinkunapas Levitakuna chaypi sayaspa kasqanku Apunchikpa qanpa Diosniykipa ñawpaqenpi. Rakiy rakirisqata mikuqqa, mana rantiyta ayllu hina kasqanmanta chayqa. Sichus yaykukunki chay allpaman mayqinchus Apu Dios qampa qusunki qamman, mana yachanki ruwanaykipaq hina chay millay ruwaykuna chay nacionkunapa. Mana qampi tarikushqa kanqachu paypa churinta paypa ususintatawan ninapi chuyachuq, willakuyta willakuq, señalkunata qhawaq, chaymanta señalkunata hapiq, hampikunawan takita takiq, wiksa rimaq, chaymanta musphaykunata t'aqwiq, wañushqakunata tapuq. Millaymi Apu Dios qampaq tukuy kayta

ruwaq, chayraykum kay millaykuna rayku Apu chinkarichinqa paykunata qampa ñawpaqenmanta. Perfect kanki Apunchikpa Diosnikipa ñawpaqninpi. Kay nasyunkuna kaykunaqa, maykunatachus qam qichunki paykunata, paykunaqa willakuykunata hinaspa yachachiykunata uyarinqaku, hinaspa qammanqa mana chaynataraqchu qurqa Apu Diosniyki. Huk willakuqta qampa wawqikunamanta, ñuqa hina, qampa Dios Apunchikqa qampaq huqariyachinqa; payta uyarinki; Tukuy imapas mayqinkunata mañarqanki Dios Apumanta qampa Horebpi tantakuy punchawpi, nispa, mana yapasunchu uyariyta Dios Apupa qampa kunkaninta, chaymanta kay hatun ninata mana rikasunchu astawan, nitaq wañusunchu. Chaymanta Apu ñuqaman nirqa: Allinlla tukuy imatachus qanman rimanqaku. Profetata huqarichisaq paykunaman paykunapa wawqinkunamanta, qanman hina, chaymanta rimayta qusaq paypa simininpi, chaymanta payman kamachisqayta hinaman rimanqa paykunaman. Chaymanta chay runa mayqinchus mana uyarinqachu imakunatachus ninanqa chay profeta ñuqap sutiypi, ñuqam paymanta juchachasaq. Ichaqa chay willaq mayqin mana allinta ruwan rimayta noqaq sutiypi, simita mana kamachirqanichu rimayta, chaymanta mayqin riman huk dioskunaq sutinpi, wañunqa chay willaq. Sichus pero sonqoykipi ninki: ¿Imaynatataq yachashun simita mana Apu rimashkata? Hayk'a sichus rimanqa chay willaq Apuq sutinpi, chaymanta mana tukurunqachu, chaymanta mana pasanqachu, kay rimayqa mana Apu rimarqachu, mana yupaychasqapi rimarqa chay willaq, mana manchakunkichischu paypa.

19

Sichus Apu Dios qampa chinkachinqa chay nacionkunata, mayqinkunatachus Dios qosonki chay allpata, chaymanta qamkuna heredankichik paykunata, chaymanta qamkuna tiyankichik paykunapa llaqtakunapi, chaymanta paykunapa wasikunapi, kimsa llaqtakunata rakinkichik qampaq chawpipi qampa allpapa, mayqintatchus Apu Dios qampa qosonki qamta. Yuyay qamman ñanta, chaymanta kimsa t'aqaman rakipunki saywakunata nunakiykimanta, chayta Apu Diosniyki qamman rakin, chaymanta kanqa ayqikuna llapan wañuchiqpaq. Kayqa kanqa kamachiy wañuchiqpa, pi ayqikuchun chaypi, chaymanta kawsanqa, pi takakun riqsiqnin mana yachaspalla, chaymanta payqa mana chiqnikuspalla payta ñawpaq qayna chaymanta kinsaniqpi. Chaymanta pi mayqan yaykumunqa riqsinwan sach'aman ch'aqwakunata tantanankupaq, makinnin urmaykachaspa hachwawan ch'aqwata kuchuchkaspa, qillayqa sach'amanta urmapuspa riqsita tupaspa wañuchispa, payqa ayqinqa huk kay llaqtakunamanta, kawsanqataq.
Chaynawanpaq mana yawar ñawpaqman purichiq qatipachispa wañuchiqpa qhipanta, imaraykuchus sunqunwan q'uñisqa kanku, chaymanta hap'inman payta sichus ñanqa aswan sunichá, chaymanta t'akanman paypa animanta, chaymanta kaywan mana wañuy juzgamientoqa kanchu, imaraykuchus mana chiqnikuq karqan payta qayna punchaw ñawpaqmanta, nitaq kimsa punchaw ñawpaqmanta. Chaymi ñuqa kay shimita qamman kamachikuyki, nispa: Kimsa llaqtakunata qampaq

t'aqanki. Sichus Apu Diosniyki qampa saywaykikunata hatunchanqa, imayna taytaykikunaman jurasqanman hina, chaymanta Apu qamman tukuy allpata qonqa, chayta taytaykikunaman qonayta nisqanman hina, sichus kay tukuy kamachikuykunata ruwanaykita uyarinki, chaykunata ñoqa qamman kunan punchaw kamachisqayki, Apu Diosniykita kuyanaykipaq, paypaq tukuy ñanninkunapi purinaykipaq tukuy punchawkunapi; qampaq kimsa llaqtakunata yapanki kay kimsa llaqtakunaman. Chaymanta mana chinkachisqa kanqachu mana huchayuq yawar chay allpapi, chayta Apu Diosniyki qusunki qamman herenciapi, chaymanta mana kanqachu qampi yawarwan huchayuq. Sichus kanqa qampi huk runa chiqnikuq qayllanmanta runatam, hinaspa suyaspa payta, hinaspa hatarikunqa paypa hawanpi, hinaspa wañuchikunqa paypa almanta, hinaspa wañunqa, hinaspa ayqikunqa huk kay llaqtakunamanta; hinaspa kachapunqaku paypa llaqtanmanta kuraq taytakuna, hinaspa hapikunqaku payta chaymanta, hinaspa qunqaku payta yawarpa ayllu qispichiqninkunapa makinman, hinaspa wañunqa. Mana ñawikiqa paypaq qhesachanqachu, chaymanta qanqa pichachanki mana huchayuq yawarta Israel ukhumanta, chaymanta allin qanpaq kanqa. Ama kuyuchinaykichu qayllaykiq saywakunata, chaykunata taytaykikuna sayarichirqanku herenciapi, chaypim heredarqanki allpapi, chaytam Apu Diosniyki qusunki qamman sorteowan. Mana qhipanqa huk rikuq runap contranta rikuchiq llapa mana allin ruwaykunamanta, chaymanta llapa huchap contranta, chaymanta llapa huchap contranta, mayqinchus sichus huchata ruwan. Iskay rikuqkunap siminpi, chaymanta

kimsa rikuqkunap siminpi sayarinqa llapa simi. Sichus huk mana allin testigo sayarimunqa huk runapa contrankupi, paypaq mana diosman hunt'aq kayninta rimanqa; chaymanta iskay runakuna sayarinqaku maykunapipas chay ch'aqway kanman, Apunchikpa ñawpaqninpi, hinaspa sacerdotekunapa ñawpaqninpi, hinaspa juezkunapa ñawpaqninpi, maykunachus chay p'unchaykunapi kanqaku; Hinaspa juezkunaqa allinta maskhanqaku, hinaspa qhaway huk mana allin testigo mana allinta testiguyta ruwarqa, wauqinpa contrankupi sayarirqa; Hinaspa payman ruwanqakichik imayna paymi millay ruwasqa wauqinpa contrankupi ruwayta, hinaspa qankunamanta chay millayta qechunki. Chaymanta chay qhipakusqakuna uyarispa manchakunkuman, chaymanta mana yapankumanchu wak kay millay simita hina ruwayta qankunapi. Mana ñawiykiqa paypaq qhesachkanqachu, animata animapaq, ñawita ñawipaq, kiruyta kirupaq, makita makipaq, chakita chakipaq.

20

Sichus ichaqa lluqsispayki maqanakuyman qanpa auqakunapa patanman, chaymanta rikuspaykiraq kawallutataq suyuqtataq runataqa aswan achkhatataq qanpamanta, mana manchakunkichu paykunamanta, imaraykuchus Apu Diosniyki qanwan kashan, paymi huqarirqasunki Egipto allpamanta. Chaymanta kanqa imapacha qayllaykunkiman maqanakuyman, chaymanta qayllaykuspa sacerdoteqa rimanqa runakunawan, chaymanta ninqa paykunaman: Uyariy Israel, qamkuna

rinkichis kunan punchaw maqanakuyman enemigosniykichismanta; ama sunquykichis pisiyachun, ama manchakuychischu, nitaq llakisqa kaychischu, nitaq kutiykuychischu ñawikunankumanta. Chaymi Apu Dios qankunapa ñawpaqniykichikpi puriq qankunawan maqanakun, qankunapa awqakunamanta qispichinaykichikpaq. Chaymanta qillqaqkuna runakuna-man rimanqaku, ninku: ¿Pi chay runa musuq wasita ruwarqa, chaymanta mana chay wasita yupaychanarqachu? Risun chaymanta kutimusun paypa wasinman, ama wañuchunchu chay maqanakuypi, chaymanta huk runa qallarinchanqa chayta. ¿Chaymanta pi runa mayqin uva chakrata tarpurqa, chaymanta mana kusikurqachu paymanta? Risun, wasinman kutirichun, ama maqanakuypi wañuchunchu, huk runa paymanta kusikuchun. Chaymanta pi runa mayqinchus warmita qusasqa kasqa, mana payqa hap'irqanchu? Risun, payqa wasinman kutirimuchun, ama maqanakuypi wañunmanchu, huk runa chaytataq hapikunqa chayta. Chaymanta qillqaqkuna yapanqaku rimanankuta runakunaman, chaymanta ninqaku: ¿Pi chay runa manchakuq hinaspa llaki sonqoyuq? Risun chanta kutimuchun wasinman, ama wawqinpa sunqunta manchachispa, imaynan paypaq hina. Chaymanta kanqa, mayqinpichus qillqaqkuna tukurapunku rimaspa runakunaman, chaymanta churapunqaku kamachiqkunata awqanakuy huñunpa ñawpaqman purichiqninkuna runakunapa. Sichus qanqa yaykukunki huk llaqtaman maqanakuypaq paykunawan, chaymanta wajyay paykunata hawkawan. Sichus thaway pachamanta kutichinqaku qamman, chaymanta kichanqaku qamman, tukuy kay runakuna

kaypi tarisqakuna qamman tributu qukuq chaymanta qampa kamachiykusqa kanqaku. Sichus mana qamta uyarinqakuchu chayqa, hinaspa qamman maqanakuyta ruwanqaku chayqa, payta sitiarqanki, Apuykiq Diosniykiq payta qampa makiykiman qunankama, hinaspa llapa qari runasta espadawan wañuchispa, warmikunamanta chaymanta imakunamantataq mana, hinaspa llapa uywakunata, hinaspa tukuy imapas llaqtapi kaqta, hinaspa tukuy imakunatapas qampaqllaykipaq saquinki, hinaspa tukuy saquiyta auqaykikunamanta mikuqanki, mayqinkunata Apuykiq Diosniykiq qamman qusunki. Chhaynata ruranki tukuy llaqtakunata karumanta kaqkunata qampamanta ancha, mana chay llaqtakunamanta chay nacionkunapa kaykunamanta, mayqinkunamanta Apu Dios qampa qusunki qankuna heredanankupaq allpankuta paykunapa. Mana kawsaqta saqinqakuchu tukuy samayuqta, aswanpas chinkachinapaq chinkaychinqakichik paykuna, Hititata, Amurritata, Cananata, Perizitata, Hivitata, Jebusitata, Girgasitata, imayna Apu Diosniyki kamachisunki chay hina, mana yachachisuqankichikchu ruwayta tukuy millay ruwayninkunata paykunapa, hayka ruwasqankuta diosninkunaman paykunapa, hinallataq huchallikusqankichik ñawpaqpi Apupa Diosniykichikpa. Sichus chaninpas huk llaqtata achka p'unchawkunata muyurikuspa atipanapaq payta hap'inapaq paymanta, mana chinkachinki paypa sachankunata, churaspa paykuna patapi khillayta, ichaqa paymanta mikhukunki, chaytaq mana kuchunki. ¿Manachu runa sachapa chakra ukhupi, yaykunanpaq qanpa ñawpaqinmanta palisadaman? Ichaqa yura chayta yachankichu mana mikhuna ruraq

kasqanta, chayta chinkachinki hinaspa kuchunki, hinaspa hark'ayta ruranki llaqta patapi, mayqinchus qamman maqanakuyta ruran, hayk'akama qusqa kananka ma.

21

Sichus tarikunqa waqllisqa runa allpapi, mayqinchus Apu Diosniyki qusunki qamman hereqnanaykipaq, urmashqa pampapi, hinaspa mana yachankuchu pitaq waqtarqan, lloqsimunqa kuraq taytakunayki hinaspa juezniykikuna, hinaspa tupunqaku llaqtakunaman muyuriq waqllisqa runata. Hinaspa kanqa llaqta aswan qayllaykuq waqllisqa runaman, hinaspa hap'inqa kuraq taytakuna chay llaqtamanta uywa wawata wakakunamanta, mayqinchus mana llamk'achisqachu, hinaspa mayqinchus mana aysakarqanchu yuktata. Hinaspa uraykachinqaku kuraq taytakuna chay llaqtamanta uywa wawata qaqa qhiswaman, mayqinchus mana llamk'asqachu nitaq tarpusqachu, hinaspa p'akimunqaku kunkata uywa wawaq qaqa qhiswapi. Chaymanta acercakunqanku sacerdotekuna Levitakuna, imaraykuchus paykunata akllakurqa Señor Dios sayarinapaq paywan, chaymanta bendicinapaq sutinpi paypa, chaymanta siminpi paykuna kanqa tukuy disputa, chaymanta tukuy llankay. Chaymanta tukuy kuraq kamachikuqkunapas chay llaqtamanta wañuchisqa runaman aswan qayllaykuq makikunata maqchikanqaku kunka p'akisqa waqra uma patanpi quebradapi; chaymanta kutichispa ninqaku, ñuqaykupa makinkunaqa mana kay yawarta hich'arqankuchu,

chaymanta ñuqaykupa ñawinchisqa mana rikusqankuchu. Allin sunqu kay runakunaman Israel qanpa, mayqinkunata qispichiranki Apu, chaynapi ama mana huchayuq yawar kanchu runakunapi Israel qanpa, chaymanta pampachasqa kanqa paykunaman yawar. Qanqa qhichwakunki chay mana huchayuq yawarta qankunamanta, sichus allin chaymanta munasqata ruranki qanpa Dios Señorpa ñawpaqninpi. Sichus qampa awqakunaman maqanakuyman lloqsispa, hinaspa Apu Diosniyki paykunata qampa makiykiman qosunki, hinaspa paykunapa saquenkunata saqueta hap'inki, hinaspa chay saquenpi huk sumaq rikch'ayoq warmita rikuspa, hinaspa payta munaspa, hinaspa payta qampaqpaq warmita hap'ispa, hinaspa payta ukhupi qampa wasiykiman yaykuchispa, hinaspa paypa umantan rutuspa, hinaspa paypa sillukunanta kuchuspa, hinaspa paypa hap'isqa p'achanta paypa qechuspa, hinaspa payqa qampa wasiykipi tiyakunqa, hinaspa taytanta mamantapas huk killa p'unchaykunata waqanqa; hinaspa chaykunamanta qhepaman payman yaykuspa hinaspa paywanqa tiyakunki, hinaspa payqa qampa warmiyki kanqa. Hinaspa kanqa, sichus mana munankichu payta, kachakunki payta qispi, hinaspa rantiypaq mana rantikachanqachu qullqimanta. Mana qunqanki payta, imaraykuchus uchuyachirqanki payta. Sichus huk runaman iskay warmikuna kapunqanku, hukninku munasqa, hinaspa hukninku chiqnisqa, hinaspa munasqapas chiqnisqapas payman wachachipunqanku, hinaspa chiqnisqamanta ñawpaq wachakusqa churi kapunqa; Hinaspa kanqa chay p'unchaypi churinkunaman imayninkuna qunqa, mana atinqachu munasqamanta churita ñawpaq

wachakusqa ruwayta, chiqnisqamanta churita ñawpaq wachakusqata qhawarispan; Ichaqa chiqnisqamanta ñawpaq wachakusqa churita riqsinqa quy payman iskay kutita tukuy imaymanta tarikunqa payman, imaraykuchus kayqa qallariy wawankuna paypa, hinaspa kaymanqa allin kanqa ñawpaq wachakusqap derechonkuna. Sichus pipas runaq churin mana kasuq hinaspa mana hunt'aq kanman, mana uyarispan yayaynin rimayninta hinaspa mamanpa rimayninta, hinaspa paykuna payta yachachinqaku, hinaspa mana paykuna uyarinqachu; Hinaspa payta hap'ispa yayaynin hinaspa mamanpa, hinaspa payta llaqtanpa kuraq runakuna tantakuyninman apamunqaku, hinaspa chay sitiopa punkuman; Hinaspa llaqtankupa runakunaman ninqaku, kay churinchikqa mana kasunchu hinaspa phiñachin, mana uyarinchu rimayninchistaqa, mikhuq hinaspa machaq. Chaymanta llaqtanpa runankuna payta rumiyachinkaku rumikunawan, chaymanta wañunqa, chaymanta qechunki millayta qankunamanta, chaymanta qhepakusqakuna uyarispa manchakunkaku. Sichus pipas runaqa huk juchapi tarikuptin, wañuy kamachikuyman chayaptin, chaymanta wañuptin, chaymanta payta yurupa warkunkichis; mana paypaq aychanta yurupa puñuchinkichischu, aswanpas chay punchawpi payta pampankichis, imaraykuchus Diospa maldecisqan llapa yurupa warkasqa runa; chaymanta mana allpata qichayankichischu, chayta Apu Diosniyki qamman herenciapi qusunki.

22

Mana rikuspaykim wawqiykipa uywan utaq uwihan ñanpi chinkasqa kasqanta, mana qhawaspaykim paykunata. Kutichispa kutichiwanki paykunata wawqiykiman, chaymanta quwanki payman. Sichus mana qayllaykamunchu wawqiyki qamman, nitaq riqsinkichu payta, huñunki payta ukhupi wasiykiman. Hinaspa kanqa qamwan haykaqkama wawqiyki maskhanqa chaykunata, hinaspa kutichipunki payman. Chaynata ruwanki paypa asnutawan, chaynata ruwanki paypa p'achatawan, chaynata ruwanki tukuy chinkasqa kayninta qhari wawqiykipa, mayqinchus chinkawaqtin paypa qayllanmanta tariptiykitaq, mana atinqachu qhawariyta. Mana rikunkichu wawqiykipa asnutaqa icha wakantapas ñanpi urmashaqta, ama qhawariykuchu paytaqa, sayachispa sayachinki paywan. Mana qharip imasninkuna warmip hawanpi kanqachu, nitaq qhari warmi p'achatapas churakuqchu, chayraykutaq Apunchik qampa Diosniykipaq millay kanmi tukuy chay ruwaqkuna. Sichus tarikuwanki pisqukunaq qhawanninta ñawpaqeykipi ñanpi utaq llapan sachapi, utaq kay pachapi, pichqakunawan utaq runtukunawan, chaymanta mama q'uñichkan pichqakuna hawanpi utaq runtukuna hawanpi, ama hapikunki mamata wawakuna kaqwan. Kacharispan kacharinki mamata, wawakunatataq hurqukunki qanpaq, allin qanpaq kananpaq, chaymanta achka punchawkunayuq kananpaq. Sichus musuq wasita ruranki chayqa, wasikipa patanman qhapaq muruqta ruwanki, chaywanqa mana pipas wasikipaqa wañuchisqa kanqa, sichus pipas chaymanta urmaykuptin. Ama tarpuychu qhaway pataykirayku hukniray muhukunata, ama yupaychasqa kanampaq ruruqa chaymanta muhu mayqintapas tarpusqayki

qhaway pataypa ruruykunawan kuska. Mana uywawan asnuwanpas kuska yapunqachu. Mana churakunkichu llullakuq millwata linowan huk kikinpi. K'uyusqa ruwanki qamrayku tawa k'uchukuna hawanpi p'achakunamanta qampa, chaykunachus sichus p'achakunki chaykunapi. Sichus pipas warmita hap'ikunman hinaspa paywan tiyakunman, hinaspa payta chiqnikunman, hinaspa paypa hawanpi llulla simikuna churanman, hinaspa paypa sutinta millay apanman, hinaspa ninman, kay warmitaqa hap'irqani, hinaspa paymanqa qayllakuspayqa mana paypa qhari mana tupasqanta tarirqanichu. Hinaspa warmachapa yayan hinaspa maman hap'ispa, paykunaqa warmachapa qhari mana tupasqanta apamunqanku yuyaq taytakunaman punkuman. Chaymanta warmapa taytanmi ninqa kuraq kamachiqkunaman: Kay ususitaymi kay runaman warmita qurqani, chaymanta paymi kunan chiqnikuspan payqa llulla rimaykunata churan paypi, nispa: Mana tarikunichu qanpa ususipapi qhari mana yaykunata; chaymanta kaykunam ususiypa qhari mana yaykunan. Chaymanta paykuna p'achata mast'arinqaku llaqtap yuyaq kuraqkunap tantakuynin ñawpaqninpi. Chaymanta chay llaqtap kuraq taytankuna chay runata hap'inqaku, chaymanta payta yachachikunqaku, chaymanta payta pachak siqlusta multanqaku, chaymanta sipas warmip taytanman qunqaku, imaraykuchus millay sutita Israel sipas virgen pataman apamurqan, chaymanta paypa warmin kanqa; mana atinqachu payta kachariyta tukuy pachapaq. Sichus kay rimaymi cheqaq kashan chayqa, hinaspa mana tarisqa kanchu qhari mana yaykunasqa kay sipas warmita, hinaspa paykunaqa

lloqsichinqanku kay sipas warmita paypa taytanpa wasinpa punkukunaman, hinaspa paykunaqa rumiwan wañuchinqanku payta rumikunawan, hinaspa wañunqa, imaraykuchus ruwarqan musphaykunata Israelpa churikunapi qhari mana yaykunasqa ruwaspa paypa taytanpa wasinta, hinaspa qanqa qechunki kay millay kaqta qankunamanta. Sichus tarikun runa puñushqa warmawan qusayuq runaman, wañuchikunki iskaynintataq: runata puñushqata warmawan, chaymanta warmata, chaymanta hurqukunki millayta Israelmanta. Sichus huk sipas warmi virgen kanman huk qariwan qusasqa, hinaspa huk runa tarispa payta llaqtapi puñunman paywan, iskayninkuta lluqsichinki llaqtankupa punkuman, hinaspa rumiwan rumichisqa kanqaku, hinaspa wañunqaku; sipas warmita, mana qaparirqanrayku llaqtapi; hinaspa runata, qayllanpa warminman pisiyachirqanrayku; hinaspa millayta qichapunki qankunamanta kikinkumanta. Sichus pampa ukhupi runa tarinman warmita qusasqa kaqta, chaymanta kallpawan puñunman paywan, wañuchinaykichis puñuqta paywan sapallanta. Chaymanta chay sipas warmiqa manachu wañuy juchayuq; imaynatachus sichus pipas runa jatarikunman qayllanman hinaspa wañuchinman paypa animanta, chaynatam kay rurayqa, imaraykuchus chakrapiqa tarinmi payta; qaparirqanmi chay qusasapa sipas warmi, chaymanta manachu karqan yanapaqnin payta. Sichus pipas tarinqa warma sipasta mana qusasqa kasqanta, chaymanta kallpawan paywan puñusqa kanqa, chaymanta tarisqa kanqa chayqa, runa paywan puñusqa qunqa sipaspa taytanman pichqa chunka qullqi didrachmata qullqimanta, chaymanta paypa warmin kanqa,

imaraykuchus payta pisiyachirqan; mana atinqachu kacharinampaq payta tukuy pachapaq.

23

Mana runa paypa taytanpa warmintan hap'inqachu, mana paypa taytanpa qatayninta rikuchinqachu. Mana yaykungachu kuchusqa runa, nitaq p'itisqa runa, Apunchikpa tantakuyninman. Mana yaykungachu pampayaq warmimanta Apunchikpa tantakuyninman. Amonita chaymanta Moabita mana yaykungachu Apunchikpa tantanakuyninman, chaymanta chunka wiñayninman kama mana yaykungachu Apunchikpa tantanakuyninman, chaymanta wiñaypaq kama; mana paykuna qamkunawan tupanankupaq tantawan yakuwan ñanpi, qamkuna Egiptomanta lluqsispaykichik, chaymanta imaraykuchus paykuna qampaq Balaamta Beorpa churinta Mesopotamiamanta qullqiwan qatichirqanku qanta maldichinankupaq. Hinaspaqa mana munasqachu Apu Dios qampa uyariyta Balaamta, hinaspa Apu Dios qampa tikrasqa chay maldicionkunata bendicionman, imaraykuchus munasqa qanta Apu Dios qampa. Mana rimarinki thak samay imakunata paykunaman, nitaq allin imakunata paykunaman, tukuy p'unchayniykikuna wiñaypaq. Ama chiqnikuwaychu Idumeota, icha wawqiyki kan; ama chiqnikuwaychu Egipciota, icha mitimaq karqanki paypa allpanpi. Wawakuna sichus paykunaman paqarinkuman, kimsa wiñaypi Apunchikpa tantakuyninman yaykunkuman. Sichus lluqsimunki

campamentota ruranapaq awqaykikunapa patanpi, chaymanta qhawanki tukuy mana allin simikunamanta. Sichus kanpi runa mayqan mana chuyaq kanqa paypa tuta lluqsiymanta, chaymi lluqsinqa hawa campamentomanta, chaymi mana yaykuqchu campamentoman. Chaymanta tuta tupayman payqa hawkanta yakuwan armakusunqa, hinaspa inti chinkaykusqanmanta pacha campamentoman yaykusunqa. Hinallataq kanqa qampaq huk sitio campamentomanta hawa, hinaspa lloqsinki chaypi hawa. Chaymanta huk estaca kanqa qampa chumpiykipi; chaymanta kanqa hayk'aq tiyakuqtiyki hawapi, chaymanta allaykachanki chaywan, chaymanta apamuspaykim qataykachanki qampa q'añaykita; Imaraykuchus Apu Diosniyki purin qampa campamentoykipi qespichisunampaq qanta chaymanta qonanpaq qampa awqaykita ñawpaqeykiman; chaymanta kanqa qampa campamentoyki santo, chaymanta mana rikukunqachu qampi q'aña imapas, chaymanta kutikunqa qampamanta. Ama quwankichu warmata paypa apunman, pi yapasqa qamman kanki paypa apunmanta. Qanwan kawsanqa, qankunapi kawsanqa maypichus payman allin rikukunqa, ama llakichiwankichu payta. Mana pipas warmikay kanqachu Israel ususikunamanta, chaymanta mana pipas qharikay kanqachu Israel churikunamanta, mana pipas qallariq kanqachu Israel ususikunamanta, chaymanta mana pipas qallarisqa kanqachu Israel churikunamanta. Mana apamunqachu warmimichikuqpa qullqinta, nitaq allqupa tikrayninta Qhapaq Diosniykipa wasinman tukuy munakuypaq, imaraykuchus millay Qhapaq Diosniykipaq kanmi iskayninkupas. Mana wawqiyki-man qolqe-manta interes-ta qonki-chu, chaymanta mikhuna-kuna-manta

interes-ta, chaymanta tukuy ima-manta interes-ta, mayqen-ta sichus mañachispa qonki. Mana runaman qullqi mañachiwanki, ichaqa wawqiykiman mana qullqi mañachiwanki, chaynapi Apu Diosniyki bendicisunki tukuy llank'ayniykikunapi allpapi, maypi yaykukunki heredanaykipaq. Sichus maskha qam niwanki niyta Apu Dios qampa man, mana qipachkanki kutichiy chhayta, imaraykuchus maskhaspa maskhapunqa Apu Dios qampa qammanta, hinaspa kanqa qampi huchha. Sichus mana mañakuyta munawankichu, manam qampi huchha kanchu. Simikiymanta lluqsiqta waqaychanki, chaymanta ruwanki imayna munarqanki Apumanqa Diosman quyqa, chayta rimanki simiykiwan. Sichus qayllaykiqpa chakra mikhuna qillqasqanman yaykunkiman chayqa, makinkunapi sara chuklluta huñunki, ichaqa rana mana churanki qayllaykiqpa chakra mikhuna qillqasqanman. Sichus yaykuspaykiqa qayllaykipa viñanman, uwastaqa mikunkiman, hayka animayki huntachikunaykipaq, vasoman ichaqa mana churankichu.

24

Sichus pipas warmita hap'ispa, paywanmi tiyaspa, chaymi kanqa sichus mana tarispa paypa ñawpaqninpi allin kayta, imaraykuchus paypi tarirqa mana allin imata, chaymi qillqanqa paypaq t'aqanakuy p'anqata, chaymi qunqa paypa makikunaman, chaymi kachanqa payta paypa wasinmanta, chaymi ripuspa tukuspa huk runaman, chaymi chiqnispa payta chay qhipa runa, chaymi qillqaspa paypaq t'aqanakuy p'anqata,

chaymi qunqa paypa makikunaman, chaymi kachanqa payta paypa wasinmanta, chaymi wañuspa chay qhipa runa, pi hap'irqa payta kikinpaq warmita, mana atinqachu chay ñawpaq runa chay kachaq payta, kutispa hap'iyta payta kikinpaq warmita, qhipamanta maqchikusqanmanta payta, imaraykuchus millay kanmi ñawpaqninpi Apunchikpa Diosnikipi, chaymi mana maqchikunqakichikchu allpata, maytachus Apunchikpa Diosniki qonki qankuman rakiykuna. Sichus pipas warmita ñaqha qhariwarikusqa kaqtinqa, mana awqanakunaman lloqsimunqachu, chaymanta mana payman ima ruwanapis churasqachu kanqa, mana huchayoq kanqa paypa wasinpi huk watata, kusichimunqa paypa warminta mayqenta hark'asqanta. Ama churankichu rumi kutanata, nitaq pata rumi kutanata, chayraykutaq animata kay churakun. Sichus ichaqa tarikunqa runa suq’aspa animata paypaq wawqinkunamanta Israelpa churinkunamanta, chaymanta llakichispa payta rantichinanpaq, wañunqa chay suwa, chaymanta q’ichunki millayta qankunamanta. Qhaway qanpaq lepra unquypa llank'ayninpi, waqaychay ancha ruwanaykipaq tukuy kamachiy hina, mayqinchus sacerdotekuna Levitakuna willasunkichis, mayqin rikch'a kamachirqaykichis, waqaychaychis ruwanaykipaq. Yuyariy imayna ruwasqanta Apu Diosniyki Miriamwan ñanpi, Egiptomanta lluqsispa qankuna. Sichus mañakuy kanman utaq, qayllaykipi mañakuy imatapas kanman, mana yaykunkichu wasinman paymanta hap'inapaq garantianta paymanta. Hawapi sayarinki, chaymanta runa mayqenpi mañakusqayki kan payllapi, payqa lloqsichinqa qamman prendarakta hawaman. Sichus runa wakchayaptin,

mana paypa prendanpi puñunki. Kutichinaykipuni kutichinki chay pantasqa paypa inti yaykuy kaqman, chaymanta puñunqa pachapi paypa, chaymanta bendicionasunki qanta, chaymanta kanqa qampaq khuyay ñawpaqpi Señorpa Diosniypa qanpa. Ama pantachinkichu wakchaq chaymanta mana kapuqpa qullqi wakichisqanta, wawqikunamanta qampa, utaq forasterosmanta llaqtakunapi qampa kaqkunamanta. Chay p'unchaylla qukuwanki payman misk'ina, mana inti yaykukunqachu payman, imaraykuchus wakcha kan, chaymanta paypim suyakun chay suyakuyta, chaymanta qapariqakunqa qampa contraman Apuman, chaymanta kanqa qampim huchallikusqa. Mana taytakunaqa wañunqakuchu wawankurayku, chaymanta churikunaqa mana wañunqakuchu taytankurayku; sapa runaqa kikin huchanninpi wañunqa. Mana qamqa kutichipunkichu forasteroq, waqchaq, waqchaq warmiq juicionta; mana qamqa prendarqankichu waqchaq warmiq p'achanta, chaymanta yuyarinki imaraykuchus yanakuna karqanki Egipto llaqtapi, chaymanta Apu Diosniyki qesachisuyki chaymanmanta; chayrayku ñoqaqa qamman kamachikuyki ruwanaykipaq kay simita. Sichus chakraykipi cosechata cosechanki, hinaspa chakraykipi gavilla qonqanki, ama kutirimunki chayta hapinaykipaq; mitmaqpaq, waqchapaq, waqchapaq kanqa, chaynapi Apu Diosniyki qanta bendicionasunki llapa makiykikunapa ruwayninkunapi. Sichus aceituna-kunata pallakuspaykiqa, mana kutirimunki qipamanta tantanaykanapaq qipankipi kaqta; chay mana kay llaqtamanta kaq runapaq, waqchapaq, wañusqa qusayuq warmipaq kanqa. Yuyarinki imaraykuchus yanapaq karqanki Egipto suyupi;

kayrayku ñuqa qanman kamachikuyki kay simita ruwanaykita. Sichus qampa uwaykita allchaspaykiqa, manam yapamanta qhipamanta allchankichu; forastero, waqcha wamra, wañusqa qusanpa warminpaq kanqa; yuyarinkitaqmi qam yanakuna karqanki Egipto llaqtapi; chaymi noqa qamman kamachikuyki kay rimayta ruwanaykita.

25

Sichus runakuna chawpipi ch'aqway kanman chayqa, hinaspa juicioman haykumunankupaq, hinaspa juzganankupaq, hinaspa cheqaq runatam allin ninankupaq, hinaspa mana Diosman creyoqtam condenaranankupaq; Hinaspa kanqa, sichus mana Diosman creyoq runaqa takaykunaman yupay chaniyoq kanman chayqa, paytam juezkunapa ñawpaqenpi sayachinki, hinaspa paytam ñawpaqenpi takaykunankupaq mana Diosman creesqanrayku. Chaymanta tawa chunka kuti mast'ipasqaku payta, mana yapankuchu; sichus ichaqa yapaykuwaq mast'ipayta kay t'uqyakunamanta aswan achkhata, p'inqaykachasqa kanqa wawqiykiq ñawpaqeykipi. Ama wichq'aychu t'iqsichkaq wakata. Sichus wawqikuna kikin-pi tiyankuchun, chaymanta huk paykunamanta wañunman, mana churiyuq kaspa, chay wañusqap warminqa mana kanqachu hawa runap, mana asuykuq runap. Chay runap wawqinmi payman yaykumunqa, chaymanta hapikunqa payta paypa-kikinpaq warmita, chaymanta tiyakunqa paywan. Chaymanta wawa mayqinchus sichus yuririchisqa kanqa, sutinchasqa

kanqa wañusqapa sutinmanta, chaymanta mana pichusqa kanqa paypaq sutin Israelmanta. Sichus mana munaychu chay runa hap'iyta chay warmita paypa wawqinmanta, chaymanta wichaykunqa chay warmi chay punkuman, chay yuyaqkunaman, chaymanta ninqa: Mana munan chay wawqin nuqapa qusaymanta yuririchiyta chay sutita paypa wawqinmanta Israelpi, mana munaychu chay wawqin nuqapa qusaymanta. Hinaspa paykunaqa waqyankuman payta llaqtanpa kuraq kamachiqkunaqa, hinaspa ninkuman payman; hinaspa sayarispa ninman, mana munanichu chaskiyta payta; hinaspa askhayamuspa paypa wawqinpa warminqa kuraq kamachiqkunapa ñawpaqenpi, hinaspa paskakamunqa paypa usutanpa hukninta paypa chakinmanta, hinaspa thuqakamunqa paypa ñawpaqenman, hinaspa kutichimuspa ninqa, chhaynata ruwankuman runaman, mayqenchus mana hatarichinkuchu paypa wawqinpa wasinpa Israelpi. Chaymanta sutinqa Israel ukhupi qhawasqa kanqa: Sandalyata paskaq runaqa wasin. Sichus maqanakunkuman runakuna kikin patapi, runa paypa wawqinwan, hinaspa askhiykamunman huk paykunamanta warmi qispichinaykupaq paypa qusanta maqaqpa makimanta payta, hinaspa mast'arispa makinta hap'inman paypa rakrankunata, p'itinayki kanki makinta; mana llakipayawankichu ñawikiyki paypi. Mana kanqa qampa bolsaykipi llasaq chaymanta llasaq, hatun icha huchuy. Mana wasiykipi kanqachu tupuy hinaspa tupuy, hatun utaq huch'uy. Llasaq cheqaq chaymanta allin kanqa qamman, chaymanta tupuy cheqaq chaymanta allin kanqa qamman, chayrayku achka p'unchaw kananpaq allpapi, mayqen Apu Dios qampa

qonqa qamman suertewan. Chaymi millay kapun Apu Dios qampaq tukuy chaykunata rurasqanqa, tukuy mana allin kayta rurasqanqa. Yuyariy hayk'a ruwasqanta qamman Amalek ñanpi, lluqsispa qam Egipto llaqtamanta, imayna sayarisqanta qamman ñanpi, chaymanta kuchusqanta qampa qhipa guardiata, sayk'usqakunata qampa qhipampi, qam ichaqa yarqhasqa karqanki chaymanta sayk'usqa karqanki; chaymanta paymi mana manchakurqachu Diosmanta. Chaymanta kanqa, hayk'aq Apu Dios qanpa samarichinqa qanta tukuy awqakuna qanpa muyuriq qanpa chaypi allpapi, maypi Apu Dios qanpa qunqa qanman heredanawapaq, pichawanki Amalekpa sutinta hanaq pachap ukhunmanta, chaymanta ama qonqankichu.

26

Hinaspa kanqa sichus yaykuwaqtiyki allpaman, chayta Apu Diosniyki qusunki qamman hereqanaykipaq, hinaspa hereqaspa chayta, hinaspa tiyaspa chaypi, hinaspa hap'ispa punta rurukunamanta allpaykim rurukunamanta, chayta Apu Diosniyki qusunki qamman, hinaspa churaspa canastaman, hinaspa rispa chay sitioman, chayta akllananpaq Apu Diosniyki sutinta waqyachisqa kananpaq chaypi. Hinaspa qam shamunki sacerdoteman pi chay p'unchaykunapi kanqa, hinaspa qam payman ninki: Ñuqa willani kunan p'unchay Apuman Diosniypa, imaraykuchus ñuqa yaykurqani allpaman, chayta Apu yayaykunanchikman jurarqa ñuqaykuman qonapaq. Chaymanta sacerdoteqa hap'inqa canastata qampa

makiykikunamanta, hinaspa churanqa payta Señor Diosniykipa altarnin ñawpaqpi. Chaymanta kutichaspa ninqa Apunchik Diosniykipa ñawpaqninpi: Siriata saqirqa taytay, chaymanta uraykurqa Egiptoman, chaymanta chaypi qheparqa pisi yupayllapi, chaymanta chaypi tukurqa hatun llaqtaman, askha achkhaman. Chaymanta Egipciokunaqa noqaykuta k'amirqanku, chaymanta noqaykuta humillarqanku, chaymanta noqaykuman sinchi llamk'aykunata churarqanku; Chaymanta noqayku Señor Diosniyku-man qaparirqayku, chaymanta Señorqa noqaykup kunkaykuta uyarirqan, chaymanta noqaykup humillasqaykuta riqsirqan, chaymanta noqaykup sasa llamk'ayniyku-ta, chaymanta noqaykup ñak'arisqaykuta. Hinaspa Apu lloqsichiwanchis Egipto-manta paymi paypa hatun kallpanwan, sinchi makinwan, pata brazonwan, hatun riqsiykunawan, señalkunawan, milagrokunawanpas. Chaymanta paymi yaykuchiwanchis kay sitioman, chaymanta quwanchis kay allpata, allpa phawaq ñuñu chaymanta misk'ita. Chaymanta kunan qhaway, apamurqani ñawpaq mikhuykunata allpamanta rurukunamanta, mayqinchus qurqanki ñuqaman Apu, allpata phaqchaq ñuñuta chaymanta misk'ita; chaymanta saqinki chayta ñawpaqninpi Apumanta Diosnikipi, chaymanta adoranki ñawpaqninpi Apumanta Diosnikipi, chaymanta kusikunkimanmi tukuy allin kaqkunapi, mayqinkunachus qurqasunki Apu Dios qanman, chaymanta wasiyki, chaymanta Levita, chaymanta forastero mayqinchus qanpi kaq. Sichus qam tukuchinanki diezmota quy tukuy diezmo qampa ruruykikunamanta watapi kimsa kaqpi, iskay kaq diezmota qunki Levitaman, forastero kaqman, wakchaman,

waqchakusqaman, chaymanta mikunkuman qampa llaqtaykikunapi, hinaspa kusikunkuman. Chaymanta ninki Apunchik Diosnikipa ñawpaqninpi: lluqsichirqani yupaychanapaq kaqkunata wasimanta, chaymanta qurqani paykunata Levitaman, chaymanta forastero runaman, chaymanta wakchaman, chaymanta waqchakusqaman, tukuy kamachikuykunaman jina mayqinkunata kamachiwasqanki ñuqaman. Mana pasarqani kamachikuyniykita, chaymanta mana qonqarqani. Chaymanta mana llakiyniypi mikurqanichu paymanta, mana paymanta mana ch'uyaman hurqurqanichu, mana paymanta wañusqaman qurqanichu, uyarirqani Apunchik Diosnchikpa kunkanta, rurarqani imaynan ñuqaman kamachiwaqranki. Qhaway uraman qanpa santo wasiykimanta hanaqpachamanta, hinaspa bendicionay qanpa runakuna Israelta, hinaspa allpata mayqinchus qurqanki paykunaman, imaynan jurarqanki ñuqaykupa yayaykunaman quy ñuqaykuman allpata phawaqta lechewan mielwan. Kay p'unchaypi Apu Diosnikiqa qamman kamachisunki ruwanaykipaq tukuy kamachikuykunata chaymanta llalliq kamachikuykunata, chaymanta waqaychanqakichis chaymanta ruranqakichis chaykunata tukuy sonqoykichismanta, chaymanta tukuy almaykichismanta. Chayta Diostaqa akhuwarqanki kunan punchaw kanaykipaq qampa Diosniyki, chaymanta purinaykipaq tukuy ñanninkunapi paypa, chaymanta waqaychanaykipaq kamachikuykunata chaymanta huñuykunata, chaymanta kasunaykipaq kunkaninmanta paypa. Chaymanta Apunchik qanta akllasunki kunan punchaw qan paypaq runa kanaykipaq valorasqa runa, imayna nisqanman

hina, paypaq kamachikuyninkunata waqaychanapaq, chaymanta qan kanaykipaq tukuy nasyunkunamanta hawapi, imayna paymi qanta ruwarqan sutiyuq chaymanta qhapaqyay chaymanta k'anchaq, kanaykipaq qan runa santo Apunchiq Diosman qanpa, imayna parlarqan.

27

Chaymanta Moisés chaymanta Israelpa kuraq kamachikuqnin kamachirqanku, nirqanku: Waqaychaychik tukuy kay kamachikuykunata, mayqinkunata ñuqa kunan qankunaman kamachikuykichik. Chaymanta kanqa mayqin p'unchaypi Jordánta chimpamuqtiyki allpaman, chayta Apu Diosniyki qusunki qamman, chaymanta sayachinki qampaq hatun rumikunata, chaymanta llanthukunki paykunata llanthunwan. Chaymanta qillqanki kay rumikuna patapi tukuy kay kamachiypa simikunata, imaynan Jordanta chimpaptiykichik, haykuptiykichik chay allpaman chayta Apu Diosninchik taytaykikunapa qusunki, allpata phawaqta lichita chaymanta miski mielita, chay rikchaypi nirqa Apu Diosninchik taytaykikunapa qanman. Chaymanta kanqa imayna chimpamuqtikichu Jordanta, sayachinki kay rumikunata maykunata ñuqa kamachikuyki kunan punchaw, Gaibal urqupi, chaymanta llutachinki paykunata llutawan. Chaymanta qam chaypi huk altarta ruranki Apu Diosniykipaq, altarta rumikunamanta; mana chaypi hierrota churanki; rumi hunt'asqakunamanta altarta ruranki Apu Diosniykipaq,

chaymanta chaypi quwanki ruphasqa haywarikunata Apu Diosniykipaq. Chaymanta chaypi sumaq kawsay haywariyta haywarikunkiman, chaymanta mikunkiman, chaymanta huntasqa kankiman, chaymanta kusikunkiman Señor Diosniykipa ñawpaqninpi. Chaymanta qillqanki kay rumikunapa patanpi tukuy kay kamachiyta ancha sut'imanta. Chaymanta Moisés rimaran hinaspa sacerdotekuna Levitakuna tukuy Israelman, nispanku: Upallayay hinaspa uyariy, Israel; kay punchawpi tukurunki llaqtaman Apunchik Diosniykipaq, hinaspa uyarinki kunkayninta Apunchik Diosniykipa, hinaspa ruranki tukuy kamachikuyninkunata paypaq, hinaspa allin kamachikunata paypaq, mayk'akunata ñuqa kamachikuyki kunan punchaw. Chaymanta Moisés kamachirqa runata chay punchawpi, nispa: kaykunaqa sayarinqaku bendicionanapaq runata Garizim urqupi chimpapuspa Jordán mayuta: Simeón, Leví, Judá, Isacar, José, chaymanta Benjamín. Chaymanta kaykunaqa sayarinqanku maldición nisqapi Ebal urqupi, Rubén, Gad, chaymanta Aser, Zabulón, Dan, chaymanta Neftalí. Hinaspa kutichispa Levitakuna ninqanku tukuy Israelpa runaman hatun kunkawan, maldecido runa mayqinchus ruranqa tallasqa rikchata hinaspa chullpisqa rikchata, millay Apunchikpaq, ruway makikuna hamawt'aqkunamanta, hinaspa churanqa chayta pakasqa sitiopi; hinaspa kutichispa tukuy runakuna ninqanku, kachun. Maldito kasqa paypa taytanta utaq mamanta mana yupaychaspa, chaymi tukuy runakuna ninqaku: Chaylla kachun. Maldito kay shuyaq linderokunata vecino-pa, hinaspa tukuy runakuna ninqanku: kachun. Maldito chay ñawsata pantachiq ñanpi, chaymanta tukuy runakuna ninqaku: kachun.

Maldito mayqinchus kutirichinman juiciota forasteroq, waqchaq chaymanta viudaqpas, chaymanta tukuy runakuna ninqanku: Kachun. Maldito puñuq paypa taytanpa warminwan, imaraykuchus rikuchirqa paypa taytanpa qatayninta; chaymanta tukuy runakuna ninqaku, kachun. Malditu puñusqan tukuy uywakunawan, hinaspa tukuy runakuna ninkuman: Kaychay. Malditu kanqa puñuq paypa taytamanta icha mamamanta panin kaqwan. Chaymanta tukuy runakuna ninqanku: Kachun. Malditu kay puñusqa paypa ñuñuwan, hinaspa tukuy runakuna ninqanku: Kachun. Malditu kay puñusqa paypa warminpa pananwan, hinaspa tukuy runakuna ninqanku: Kachun. Malditu kachun llaqinmanta llullakuywan maqaq, chaymi tukuy runakuna ninqaku: Chaylla kachun. Maldito pi mayqin chaskikunman quykunata maqanapaq animata mana huchayuq yawarmanta, chaymanta tukuy runakuna ninqanku: Kachun. Maldito tukuy runa mayqinchus mana qhipakun tukuy simikunapi kay kamachiypa ruwanapaq chaykunata, chaymanta ninqanku tukuy runakuna: Kachun.

28

Chaymanta kanqa sichus uyariyta uyarispayki Apunchik Diosniykipa kunkanmanta, waqaychanapaq chaymanta ruranapaq llapa kay kamachikuykunata, mayqinkunata ñuqa kamachikuyki kunan, chaymanta Apunchik Diosniyki qunqa qanta patanpi llapa nacionkunamanta kay pachapa, chaymanta shamunqa qanman llapa kay bendicionkuna, chaymanta

tarinqaku qanta; sichus uyariyta uyarispayki Apunchik Diosniykipa kunkanmanta, bendicionasqa qan llaqtapi, chaymanta bendicionasqa qan chakrapi. Bendicionasqa kanqa qanpa wiksamanta lluqsiqkuna, qanpa allpamanta miraykunapas, qanpa wakakunapa uywakunapas, qanpa uwihakunapa uywakunapas. Bendicionasqa kanqanku qolqa wasiykikuna, chaymanta puchiykikuna. Bendicionasqa kanki yaykuyniykipi, chaymanta bendicionasqa kanki lluqsuyniykipi. Qunqa Apu Diosniyki awkikikunata ñawpaqniykiman sayariqkunata p'akisqata ñawpaq ñawiykipa. Huk ñanwan lluqsimunqaku qamman, chaymanta qanchis ñankunawan ayqimunqaku ñawiykimanta. Taytaqa kacharinqa qanman bendicionta qanpa wasi qolqakunapi, chaymanta tukuy imapichus churanki makiykita, allpapi mayqinchus Tayta Diosniyki qonqa qanman. Apu qanta hatarichinqa paypaq huk ch'uya runata, imayna taytaykikunaman jurasqanman hina; sichus Apu Diosniykipa kunkanmanta uyarinki, hinaspa tukuy ñanninkunapi purinki, chaymi tukuy kay pachapa nasyunninkunaqa qanta rikanqaku, imataq Apupa sutin qanpi waqyasqa kasqa, hinaspa qanta manchakanqaku. Hinaspa Apu Diosniyki mirachisunki allin kaqkunaman wiksampa churikunapi, hinaspa uywakikunapa churikunapi, hinaspa allpakipa rurukunapi, allpakipa patapi mayqinchus Apu taytakikunaman jurasqa qonaykipaq. Kichway qamman Apu paypaq allin qullqi wasiyta, hanaq pachata, quspa parata qampa allpaman mit'aninpi; bendicionananta tukuy qampa makikunapa rurasqankuta; chaymanta qam achka nacionkunaman mañachiwanki, ichaqa qam mana

mañachikunqachu. Chaymanta qam achka nasyunkunata kamachiwanki, ichaqa paykuna mana qamta kamachiwankuchu. Qamta Apu Dios qanpa umaman churasunki mana chupaman-qa, chaymanta qan hanaqpi kanki mana uraypi kanki-chu, sichus qan uyarinki Apu Dios qanpa kunkanta, tukuy noqa qamta kunan p'unchay kamachisqayta waqaychanapaq. Ama transgresankichu tukuy kamachikuykunamanta maykunatachus ñuqa kamachikuyki kunan p'unchay, pañaman nitaq lluq'iman, huk dioskunapa qhipanman rinaykipaq, paykunata sirvinaykipaq. Chaymanta kanqa sichus mana uyarinki Apunchik Diosniykipa kunkanmanta waqaychanapaq tukuy kamachikuyninkunata paypa, hayka noqa kamachikuyki kunan punchaw, chaymanta shamunqaku qanman tukuy kay maldicionkuna, chaymanta hap'inqaku qanta. Maldito kanki llaqtapi, chaymanta maldito kanki chakrapi. Maldito qanpa qullqakuna, chaymanta qanpa puchiykuna. Maldicionasqa wiksamanta wachakusqaykikuna, chaymanta allpaykimanta mirayniykikuna, wakaykikunamanta hatakunaykikuna, chaymanta uwijaykikunamanta hatakunaykikuna; Maldicionasqa qam yaykuspayki, chaymanta maldicionasqa qam lluqsispayki. Apu kacharinqa qanman pisiyayta, chinkachiyta, mikhuchikuytapas tukuy imapi makiykita churasqaykiman, chinkarichisunqaykikama, utqayllatapas chinkarichisunqaykikama millay ruwayniykikuna rayku, imaraykuchus saqirqanki noqata. Yapachinqa Apu qanman wañuyta, tukukapunankama qanta allpamanta maymanchus yaykukanki chaypi heredananaykipaq chayta. Taytaqa qanta maqanqa pisiyaywan, ruphaywan, chujchuywan,

ruphachiywanpas, wayra-unquywan, q'illu-unquywanpas, hinaspa qatipasunkiku chinkachisunkikama. Chaymanta hanaq pacha umaykim ñawpaqninpi antahina kanqa, uraykim allpapas khillayhina kanqa. Qusay Apunchik Diosniykim qanpa allpaykipa paramta ñut'uta, chaymanta ñut'u hanaqpachamanta uraykamunqa, qanta tukuyta chinkachinankamaqa, chaymanta qanta utqaylla chinkachinankamaqa. Qusqa Apu qanman kuchun patiyman ñawpaqpi chay awkakuna. Huk ñanpi lluqsimunki paykuna pataman, chaymanta qanchis ñankunapi ayqimunki paykuna ñawpaqninmanta, chaymanta kanki ch'iqtasqa llapa qhapaqkunapi kay pachapa. Chaymanta wañusqaykichis kanqanku mikhuy hanaq pachap pisqunkunapaq chaymanta kay pachap salqa uywakunapaq, chaymanta mana kanqachu manchachiq. Apu Yaya qamta maqanqa Egiptoq onqoywanwan tiyanaykim, chaynallataq sallka qarawan, chaynallataq siqsiywan, chaymi mana atinqachu hampichikunaykita. Apu qamta maqawasunki ñakaywan, ñawsa kaywan, yuyay lluksiywan. Chaymanta chawpi p’unchaypi llank’aspa purinki, imaynatachus ñawsa ch’amakpi llank’aspa purin, chaymanta mana allin purikunki ñanniykikunapi, chaymanta chaypacha pantachasqa kanki, chaymanta tukuy p’unchaykunapi suwasqa kanki, chaymanta mana kanqachu yanapaqniyuq. Warmita hurqunki, chaymanta huk runa payqa kapunqa, wasita ruranki, chaymanta mana chaypi tiyankichu, uva tarpuynintataq tarpunki, chaymanta mana payta pallanki. Qampa terneru wañuchisqa qampa ñawpaqenpi, chaymanta mana mikunkichu paymanmanta; qampa asnu hurqusqa qammanta, chaymanta mana

kutichisqachu kanqa qampaq; qampa uwijacuna qusqa qampa awqakunaman, chaymanta mana kanqachu qampaq yanapakuq. Qampa churiykikuna chaymanta qampa ususiykikuna qusqa kanqaku huk llaqtaman, chaymanta qampa ñawiykikuna qhawarinqaku wañuchkaspa paykunaman; mana atinqachu qampa makiyki. Allpaqaykipa ruruyninta, chaymanta llapa llank'ayniykitapas mikuqqa kanqa huk llaqta, chayta mana riqsiqniyki, chaymanta kanki mana allin ruwasqa hinaspa p'akisqa tukuy p'unchawkunapi. Chaymanta kanki musphachisqa kay rikuykunamanta ñawiykikunap, mayqinkunata rikuwanki. Takayqa qamta Apu millay q'iriywan qunqurkunaykipi, chaymanta chakikunaykipi, chaymi mana atinki hampichikunayta chakiykikunap silinmanta qunqurkunaykikama. Apamunman Apu qanta kamachiqniykikunatawan, maykunatachus kikinmanta churawaq, huk nación pataman mayqinchus mana yachankichu qan nitaq taytaykikuna, chaymanta chaypi sirvinki huk dioskunaman qirukunamanta rumimantawan rurasqakunaman. Chaymanta chaypi kanki enigmapi, parabolapi, willakuypi tukuy nacionkunapi maykunaman Apu qamta pusasunki chaypi. Murukunata achkhata pampa pataman apamunki, pisillata chayachinki, imaraykuchus saltamanta mikhunqa chaykunata; uva tarpuyta tarpunki hinaspa llamk'anki, chaywanpas vinota mana upyanki nitaq kusikunkichu chaywan, imaraykuchus kuru mikhunqa chaykunata. Olivo sach'akuna tukuy saywaykikunapi kanqanku, chaymanta aceite mana churakunkichu, imaraykuchus olivo sach'ayki paqarimunqa. Churikuna chaymanta ususikuna

yurichkanki, chaymanta mana kanqakuchu, ripunqaku chayrayku hap'isqa kaymanta. Llapa qampa qurupaq imaykuna chaymanta qampa allpapa ruruyninkuna chusaqchankam mikhurunqa. Chay forastero mayqan qampi kan, wichaykunqa aswan aswan hanaqman; qam chaytaq uraykamunki aswan aswan uraymanmi. Kay mañaqunqa qamman, qam chaytaq kaymanqa mana mañaqunkichu, kay kanqa uma, qam chaytaq chupa kanki. Chaymanta shamunqanku qanman tukuy kay maldicionkuna, chaymanta qatipasunqanku qanta, chaymanta hap'ipasunqanku qanta, hayk'aqkama chinkachisunki qanta, chaymanta hayk'aqkama chinkapusunki qanta, imaraykuchus mana uyarirqanki Yaya Diospa siminmanta qanpa, waqaychanapaq kamachikuyninkunata paypaq, chaymanta kamachikuykunata hayk'akunata kamachirqasunki qanman. Chaymanta kanqa qampi unanchaykuna, chaymanta musphakuykuna qampa simienteykirayku wiñaypaq, chaypa rantipi mana sirvirqankichu Apu Diosnikiyta kusikuywan chaymanta allin yuyaywan tukuy achka kapuyninrayku. Chaymanta qanqa yanapanki auka-yki-kuna-ta, mayqin-kuna-ta Apu kachanqa qan-man, yarqay-pi, chaymanta ch'akiy-pi, chaymanta q'ara kay-pi, chaymanta tukuy-pa chinkapuy-nin-pi. Chaymanta churanki q'illay k'urku-ta kunka-yki-man, hayk'aq-kama chinkachinqa qan-ta. Apu qanman apamunqa huk nacionta karumanta, pacha tukukuymanta, anka phawayninman hinaqa, huk nacionta mayqanpa siminmantaqa mana uyarinki, huk mana pinkayuq uyaniyuq nacion, mayqan machu runaq uyanmanta mana yupaychanqachu, chaymanta waynata mana khuyakunqachu. Chaymanta mikhukunqa

uywaykikunapa wachakusqankuta, chaymanta allpaykirpa rurusqankuta, chaynapi mana qamman saqinaykipaq saruta, vinuta, aceiteta, wakaykirpa wakakunankuta, chaymanta uwihaykirpa uwihakunankuta, chinkachisunki kama. Chaymanta chinkarichinqa qanta qanpa llaqtakunapi, haykakama urmarichisqa kanankukama hatun pirkakuna chaymanta sinchi pirkakuna, chaykunapi qan confiasqanki, tukuy qanpa allpapi, chaymanta llakichinqa qanta qanpa llaqtakunapi, chaykunata qorqasunki. Chaymanta wawaykim wawankunata mikunki, aycha churiykikunamanta chaymanta ususiykikunamanta, hayk'a qurqusunki qamman, llakiy sasachakuyniykipi chaymanta llakiy sasachakuyniykipi, chaywan awqayki llakiy sasachasunki. Llamp'u runa qanpi kaq chaymanta ancha sumaq runa, ñawinwan millay qhawanqa wawqinta, chaymanta warminta quchunpi kaqta, chaymanta wawakuna saqisqa kaqkunata, mayqinkunachus payman saqisqa kanqa, chayrayku qunampaq hukninman paykunamanta aycha wawankunamanta, mayqinkunamantachus mikhunqa, mana imatapas payman saqisqachu kasqanrayku sasachakuyniykipi, chaymanta llakikuyniykipi, maypichus llakichinqaku qanta auqaykikuna tukuy llaqtaykikunapi. Chaymanta llamp'u warmi qankunapi chaymanta sumaq warmi, manataq chakipaq paypaq yachasqachu puriyta allpapi llamp'ukay rayku chaymanta sumaq kay rayku, millaynawiyuq kanqa paypa qusanman paypa maqanpi kaqta, chaymanta churinman chaymanta ususinman paypa, chaymanta wawa paqariy lluqsisqa siqinkunamanta paypa, chaymanta wawanman paypa mayqinchus wachanqa;

mikhunanqa chaykunata tukuy mana kasqan rayku pakasqa sasachakuyniykipi, chaymanta llakiyniykipi, llakiychinqa qanta awqaq qanpa llaqtakunaykipi, manachus uyarinki ruwanaykipaq tukuy simikunata kamachiypa kaypa, qillqasqakunata librupi kaypi, manchanaykipaq sutinta yupaychasqata admirakuypaq kayta, SEÑOR DIOS qanpa. Chaymanta Apuqa musphay hina ruranqa maqasqaykikunata, chaymanta muhuykipa maqasqakunata, maqasqakuna hatun chaymanta musphay hina, chaymanta unquykuna millay chaymanta hunt'asqa. Chaymanta kutichinanqa tukuy Egiptomanta mana allin nanayta, chaytaqa qhawariwarqanki paykunapa ñawpaqmanta, chaymanta k'askakunkuman qanman. Chaymanta tukuy unquyta, chaymanta tukuy maqayta mana qillqasqata, chaymanta tukuyta qillqasqata kay kamachiypa qillqanpi, Apu apamunqa qanman, haykakama qanta chinkachinqankama. Chaymanta pisillapi saqirisqa kanqankichis, yaqa chaykunamanta imaraykuchus hanaq pachaq quyllurninkuna hina achka karqankichis, imaraykuchus mana Apunchik Diosniykichispa kunkaninta uyarirqankichischu. Chaymanta kanqa imayna Apu kusikurqa qankunapaq allin ruwanapaq qankunata, chaymanta mirachiynapaq qankunata, chayhinataq kusikukunqa Apu qankunapaq chinkachinapaq qankunata, chaymanta qichwarisqa kanqaku utqaylla allpamanta, mayqinman yaykunkichik chaypi hap'inapaq payta. Chaymanta Apu Diosniyki ch'iqinqasunki tukuy llaqtakunaman, kay pachaq ujmanta kay pachaq ujmankama, chaymanta chaypi qullqunqanki wak dioskunata, q'irukunata chaymanta

rumikunata, maykunata mana iñirqankichu qam nitaq taytaykikuna. Ichaqa chaymanta chay nacionkunapi mana samaruchinqachu qanta, nitaq mana kanqachu sayay chakiykipa sillunman. Chaymanta Apu qonqa qanman chaypi huk sonqota mana kasuqta, chinkaykachaqta ñawikunata, chaymanta ch'akiykachaqta animata. Chaymanta kawsayniyki warkusqa kanqa ñawiykikunapa ñawpaqninpi, chaymanta punchawkuna chaymanta tutapi manchakunki, chaymanta mana kawsayniykita iñinki. Tutamantaqa ninki: ¡Imaynatataq ch'isi kanman!, ch'isitaq ninki: ¡Imaynatataq tutamanta kanman!, sunquykipi kaq manchakuymanta mayqanta manchakunki, chaymanta ñawiykiwan rikuq rikuykunamanta mayqankunata rikanki. Chaymanta Apu qamta kutirichinqa Egipto llaqtaman barcokunapi, ñanpi chaypim nirqani: mana yapanqachu chaytataq rikunaykipaq, chaymanta qamkuna rantikamusqa kanqankichis chaypi awqaykichismanta wamrakunaman chaymanta warmi sirvientekunaman, chaymanta mana kanqachu rantiq. Kaykunam alianzapa rimayninkuna, maykunata Apu Moisésta kamachirqa sayachinankupaq Israelpa churinkunaman Moabpa allpanpi, mana chaylla alianzapa maytatam paykunawan ruwaran Horebpi.

29

Hinaspa Moisés waqyarqa llapa Israelpa churinkunata, hinaspa paykunaman nirqa: Qankunaqa rikurqankichis tukuy

imakunata Señor ruwarqan Egipto llaqtapi ñawpaqeykichispi Faraónman hinaspa paypa servintekunaman, hinaspa llapa paypa llaqtanman, hatun pruebakunata maykunata ñawiykikuna rikurqan, señalkunata hinaspa chay hatun milagrokunata. Chaymanta mana Apu Dios qamkunaman qurqanchu sonqota yachanapaq, ñawikunata rikunapaq, ninrikunata uyarinapaq kay punchawkama. Chaymanta pusarqasunki qankunata tawachunka watasta chawpi sach'a-sach'api, mana mawk'ayarqachu p'achakuna qankunamanta, chaymanta sandalias qankunamanta mana llusk'ayarqachu qankunap chakikunamanta. T'antata mana mikhurqankichis, vinuta sikera-tawan mana upyarqankichis, chaywanmi yachankichis Apuykichis Diosniykichis ñuqa kasqayta. Chaymanta shamurqankichis kay sitiokama, chaymanta lloqsirqa Sihon, Heshbon kuraq, chaymanta Og, Bashan kuraq, ñoqaykuman tupanakunapaq maqanakuypim. Hinaspa paykuna-ta maqarqanchik, hinaspa paykunaq allpan-ta hurqurqanchik, hinaspa chay-ta suerte-nisqapi qurqani Rubén-man, Gad-man, hinaspa Manasés aylluq chawpin-man. Chaymanta qankunaqa waqaychanqankichis ruwanaykichispaq llapa kay willakuypa simikunata, chaynapi hamut'anqankichis llapa ruwakunqankichista. Qankunam sayarisqankichis llapankichis kunan p'unchay Apunchik Diosninkichispa ñawpaqninpi, ayllunkichispa kamachiqninkuna, chaynallataq ayllunkichispa yuyaqninkuna, chaynallataq qamkunapa kamachiqninkuna, chaynallataq qamkunapa qillqaqninkuna, tukuy runa Israel, qamkunapa warminkunam, chaynallataq qamkunapa wawankunam, chaynallataq forastero qamkunapa

campamentonkichispa chawpinpi, qamkunapa yura kuchukuqninkichismanta chaynallataq qamkunapa yaku apaqninkichiskama, yaykunaykipaq Apunchik Diosninkichispa pactonninpi, chaynallataq paypa maldicionninkunapi, mayqinkunatachus Apunchik Diosniyki churan qanwan kunan p'unchay; chaypaqmi churasunki paypa runanman, chaynallataq paymi kanqa Diosniyki, imayna niwarqanki, chaynallataq imayna juramentota ruwarqa yayaykinkunaman Abraham chaynallataq Isaac chaynallataq Jacob. Chaymanta mana qankunallawanchu ñuqa kay alianzata chaymanta kay maldiciónta churani, aswanpas kaypi kaqkunawan qankunawan kunan p'unchay Apu Dios qankunapa ñawpaqenpi, chaymanta mana kaypi kaqkunawan qankunawan kunan p'unchay. Chaymi qamkuna yachankichis imayna tiyarqayku Egipto llaqtapi, imaynataq pasarqayku chay nacionkunapa chawpinpi maykunata qamkuna pasarqankichis. Chaymanta rikuychik paykunapa millay kapuykunata, chaymanta paykunapa wak'akunata: k'aspi, rumi, qullqi, quri, mayqinchus paykunawan kan. Ama pipas qankunapi kanchu qari, icha warmi, icha ayllu, icha llaqta, pipaspa yuyaynin kutirikurqa Apunchik Diosniykichismanta, rispa sirvichkanku chay nacionkunapa diosninkunata; ama pipas qankunapi kanchu saphi hanaqman wiñaq hielpi chaymanta k'iri kaypi. Hinaspa kanqa sichus uyarinqa kay maldicionpa siminkunata, hinaspa bendicenakun sonqonpi, nispa, santo noqapaq kanman, imaraykuchus sonqoypa chinkayninpi ripusaq, chaymanta ama huchayoq chinkachinanpaq mana huchayoqta. Mana munanqachu Dios perdonayta payta, aswanpas chaypacha

rupharinqa Apunchikpa phiñaynin chaymanta munakuynin chay runapiqa; hinaspa t'inkikunqa paypi tukuy kay alianzapa maldicionninkunan, qelqasqakuna kay libropi; hinaspa pichanqa Apunchik sutinta paymanta hanaq pachapa urayninmanta. Chaymanta Apu t'aqanqa payta millay kaqkunaman llapa Israel churikunamanta, tukuy kamachikuypa maldicionkunata kay kamachikuypa liwrumpi qillqasqakunata. Chaymanta ninqanku huk miray, qankunapa churikuna mayqinkunachus qankunapa qhipanpi hatarikunqanku, chaymanta huk mitmaq mayqinchus karumanta allpamanta shamunqa, chaymanta rikukunqanku chay allpapa maqayninkuna chaymanta paypa unquyninkuna mayqinkunata Apu kachamurqa paypa patanman, asufri chaymanta kachi ruphasqa; llapan paypa allpanqa mana tarpusqachu kanqa, manataq yurinqachu, manataq wiñanqachu paypa patanman llapan qumri. Imaynatachus Sodoma, Gomorra, Adma, Zeboim llaqtakuna chinkachisqa karqanku, chaykunata Apu piñasqapi, phiñasqapi chinkachirqan. Chaymanta tukuy nacionkuna ninqanku: ¿Imaraykutaq Apu kay allpata hinayna ruwarqan? ¿Pitaq kay hatun piñay phiñapa? Hinaspa ninqanku, saqirqanku Apu Diospa taytankunapa allikachiymanta, mayqinchus taytankunawan ruwarqa, Egipto suyumanta lloqsichisqanpi, hinaspa rispa sirvirqanku huk dioskunata, mayqinkunatachus mana riqsirqankuchu, nitaq qorqachu paykunaman; hinaspa Apu phiñarikurqa piñaywan chay suyumanta pacha, chaypi apamunampaq tukuy maldicionkunata qelqasqakunata kay kamachiypa liwrunpi. Chaymanta Apuqa lloqsichirqa paykunata allpankumanta piñasqapi, phiñasqapi, hatun

anchatapas llakisqapi, chaymanta qarqorqa paykunata huk allpaman, hinan kunanqa. Pakaykuna Apu Diosninchinman, chaymanta rikuriykuna ñuqanchikman hinaspa wawasninchinman wiñay pachakama ruwanapaq, llapa simikunata kay kamachiypa. Pakaykuna Apu Diosninchinman, chaymanta rikuriykuna ñuqanchikman hinaspa wawasninchinman wiñay pachakama ruwanapaq, llapa simikunata kay kamachiypa.

30

Chaymanta kanqa imayna chayamusqankuman qamman tukuy kay rimaykuna, bendicion chaymanta maldicion, mayqanta churqani ñawpaqenpi qampa. Chaymanta qamqa sonqoykiman chaskikunki tukuy nacionkunapi maypichus Apunchik qanta chinkachinqa chaypi, chaymanta Apunchik Diosnikiyman kutirimunki, chaymanta Paypa kunkayninta uyarinki tukuy imapas noqa qamta kamachisqayta kunan punchaw hina, tukuy sonqoykimanta, chaymanta tukuy almaykim, chaymanta Apunchik huchaykunaykita hampinqa, chaymanta qanta khuyapayasunki, chaymanta yapamanta qanta huñunqa tukuy nacionkunamanta maypikunachus Apunchik qanta chinkachirqa chaypi. Sichus qampa chinkasqaykiqa hanaq pachapa puntanmanta hanaq pachapa puntankama kanman chayqa, chaymanta quwasunki Apu Diosniyki, chaymantapas apasunki Apu Diosniyki. Chaymanta Diosniykim qamta chay jaqaymanta yaykuchinqa allpaman mayqinchus taytaykikuna

jark'arqanku, chaymanta qamqa jark'anki chayta, chaymanta allin qamta ruranqa, chaymanta aswan achka qamta ruranqa taytaykikunamanta. Chaymanta Apuqa pichapayanga qanpa sunqiykita, chaymanta qanpa muhuykipa sunqinta, munanaykipaq Apu Diosniykita tukuy sunqiykimanta, chaymanta tukuy animaykimanta, chaynapi qan kawsanaykipaq. Chaymanta Apu Diosniyki kay maldicionkunata qampa enemigokunapaq qunqa, chaymanta chiqnikuqniykikunapaq, mayqinkunapa qamta perseguisqanku. Chaymanta qam kutikunki, chaymanta Apunchik Diosniykipa kunturintan uyarinki, chaymanta paypaq kamachikuykunanta ruranki, hayk'akunatataq noqa kunan p'unchay qamman kamachini. Hinaspa bendicionasunki Apu Dios qampa tukuy llank'ayniykipi makiykikunamanta, wiksamanta wachakusqaykikunapi, hinaspa uywaykikunamanta wachakusqakunapi, hinaspa allpaykimanta miraykunapi, imaraykuchus kutirimunqa Apu Dios qampa kusikuyta qampi allin kaqkunaman, imaynan kusikusqa karqan taytaykikunapi; sichus uyarinki Apu Diospa qampa kunkayninta, waqaychanapaq kamachikuyninkunata paymanta, hinaspa kamachiyninkunata paymanta, hinaspa huichukunata paymanta qillqasqakunata kay kamachikuy liwrupi; sichus kutimunki Apu Diosman qampa tukuy sunquykimanta, hinaspa tukuy almaykimanta. Chaymi kay kamachiy, mayqinchus ñuqa kamachikuyki kunan p'unchay, mana nishu sasa kanchu, nitaq karu qanmanta kanchu. Mana hanaq pachapi patapi kanchu, nispa: ¿Pi noqaykupaq hanaq pachaman wicharikunqa, chaymanta noqaykupaq chayta hap'ikunqa, chaymanta uyarispa

chayta ruwasunchik? Manachu mama quchapa chimpanpiqa kanchu, nispa: ¿Pichus chimpanqa ñuqaykuman mama quchapa chimpanman, chaymanta apamunqa ñuqaykuman chayta, chaymanta uyarinapaq ruranqa ñuqaykuman chayta, chaymanta ruraykusun? Qayllaykipin kachkan rimaymi ancha simiykipi, sunquykipipas, makiykikunapipas chayta ruwanapaq. Qhaway, kunan p'unchaymi ñawpaqeykipi churarqayki kawsayta wañuytawan, allinta millaytawan. Sichus uyariwanki kamachikuykunata Apunchik Diosniykipa, maykunatachus ñuqa kamachikuyki kunan p'unchay munanaykipaq Apunchikta Diosniykita, purinaykipaq tukuy ñankunapi paypa, chaymanta waqaychanaykipaq kamachikuykunata paypa, chaymanta kamachikuykunata paypa, chaymanta kawsanki, chaymanta achkha kanki, chaymanta bendicionninwan qusunki Apunchik Diosniyki tukuy allpapi, maymanchus yaykuwanki chaypi heredanaykipaq chayta. Chaymanta sichus sonqoyki t'ikrakuptin, chaymanta mana uyarispayki, chaymanta chinkasqa kaspa huk dioskunata adoraspayki chaymanta paykunata sirvispayki, willaykim kunan p'unchay, chinkaywan chinkapunkichis, chaymanta mana unay kawsaqchu kanankichis kay allpapi, maymanchus qankuna Jordán mayuta chimpapunkichis chaypi chayta heredanankichispaq. Ñuqa qankunata testigo nisqayki kunan p'unchay hanaq pachata chaymanta kay allpata, kawsayta chaymanta wañuyta churarqanikichis ñawpaqeykichis, bendiciónta chaymanta maldiciónta; qam akllaylla kawsayta, chaynapi kawsanki qam chaymanta simienteyki, munanaykipaq Señor Diosniykita, uyarinaykipaq siminmanta paymanta, chaymanta

hap'ikunaykipaq paymanta; imaraykuchus kayqa kawsayniyki chaymanta suni p'unchaykunayki, tiyanaykipaq kay allpapi, mayqinchus Señor jurarqa taytaykikunaman Abraham chaymanta Isaac chaymanta Jacob quykunanpaq paykunaman.

31

Chaymanta Moisés tukurachirqa kay tukuy simikuna rimaspa tukuy Israelpa churikunaman, chaymanta paykunaman nirqa: pachak iskay chunka watayuq ñuqa kani kunan; mana atiymanñachu yaykuyta chaymanta lluqsiyta; Apuqa nirqa ñuqaman: mana chimpanki kay Jordan mayuta. Qampa Apuyki Diosniyki, qam ñawpaqniykipi puriq, paymi kay llaqtakunata qam ñawpaqniykimanta chinkachinqa, chaymi paykunata heredanki. Josué qam ñawpaqniykipi puriq, Apu niran hinan kanqa. Hinaspa Apu Dios qampa paykunaman ruranqa, imayna Sihon hinaspa Og iskay curacakunaman rurarqa, Amorreokunamanta, mayqinkunachus Jordanpa chimpapi karqanku, hinaspa paykunapa allpankuman, imayna paykunata chinkachirqan. Chaymanta Apu paykuna qurqa qankunaman, chaymanta paykunaman ruwankichik, imaynatas qankunaman kamachirqaykichik. Kallpachakuy chaymanta sinchiyachikuy, ama manchaychu, nitaq ama llakikuychu, nitaq ama manchakuychu paykunapa ñawpaqinmanta, imaraykuchus Apu Dios qampa ñawpaqniykipi puriq qamkunawan qamkunapi kachkan, manachu qanta saqinqachu, nitaq manachu qanta qatinqachu. Hinaspa Moisés waqarqa Josuéta, hinaspa nirqa

payta tukuy Israelpa ñawpaqninpi: Qhari kay hinaspa kallpayay, qam imaraykuchus yaykunkiqa kay runakunapa ñawpaqninpi kay allpaman, mayqanta Apu jurarqa qamkunapa yayaykunaman quy paykunaman, hinaspa qam qunkiqa herenciata paykunaman. Chaymanta Apu puriq kaqwan qampa mana saqisunkichu, nitaq mana qanta saqipusunkichu; ama manchakuychu, nitaqmi llakikuychu. Hinaspa Moisés kay kamachiypa siminkuna qillqarqa huk liwruman, hinaspa qorqa sacerdotesman, Levipa churinkunaman, Señorpa alianzanpa arcanta apaqkunaman, hinaspa Israelpa churinkunapa kuraqkunamanpas. Chaymanta Moisés paykuna kamachirqa chay punchawpi, nispa: qanchis watakunamanta qhipaman, kachariy watap tiempunpi, chukllakuna raymip chawpipi, tukuy Israel huñunakuspa rikukunankupaq Apu Diosniykichispa ñawpaqenpi, chay sitiopi mayqintachus Apuqa akllananqa, kay kamachiyta ñawinchankichis tukuy Israelpa ñawpaqenpi paykunapa ninrinkuman, runata huñuchispa, qharikunata, warmikunata, wawakunata, forasterokunata qankunapa llaqtakunapi kaqkunata, uyarinankupaq, chaymanta yachanankupaq manchayta Apu Diosniykichista; chaymanta paykunaqa uyarinkumanqa ruwanankupaq tukuy kay kamachiypa siminkunata. Chaymanta paykunapa churinkuna, mayqinkunachus mana yachankuchu, uyarinkakun, chaymanta yachanqaku manchakuyta Apu qampa Diosniykita tukuy punchawkunapi mayqan punchawkunachus paykuna kawsanku pacha patapi, maymanchus qamkuna Jordanta chimpapunkichik chaypim heredanqakichik chayta. Hinaspa Apu nirqa Moisésman: Qhaway, askhayamurqanku

wañuyniykip p'unchaykunaqa. Waqyay Josuéta, hinaspa sayariy testimoniop karpanpa punkukunapi, hinaspa payta kamachisaq. Hinaspa Moisés Josuéwan testimoniop karpanman rirqanku, hinaspa testimoniop karpanpa punkukunapi sayarirqanku. Hinaspa Apu uraykurqa phuyu chawpipi, hinaspa sayarirqa testigo karpaq punkunkunapa qayllanpi, hinaspa phuyu columnañataq sayarirqa testigo karpaq punkunkunapa qayllanpi. Hinaspa Apu nirqa Moisésman: Qhaway, qan puñunki paykuna awkilikuna ukhupi qanpa, hinaspa sayarispa kay runakuna fornicacionta ruranqaku qhipaman dioskuna wakinkuna kay pachapa, maymanchus kay yaykurin, hinaspa saqiwanqakupuni ñuqata, hinaspa pakiwanqaku alianzata ñuqapa, maytachus churarqani paykunaman. Chaymanta ñuqaqa phiñasqam kanqani piñaywan paykunaman chay p'unchaypi, chaymanta saqesaqmi paykunata, chaymanta kutichimusaqmi ñawiy ñuqap paykunamanta, chaymanta kanqam mikhuna, chaymanta tarikunqanku payta millay achka chaymanta llakikuykuna, chaymanta ninqam chay p'unchaypi: Imaraykuchus manan kanchu Apu Dios ñuqap ñuqapi, tarisqanku ñuqata kay millaykuna. Ñuqataq kutiykuspa ñawpaqniyta paykuna manta kutichisaq chay p'unchaypi, tukuy millay ruwaykunata ruwasqankurayku, imaraykuchus wakcha dioskunaman kutirqusqaku. Chaymanta kunan qillqaychik kay takiypa simimkunata, chaymanta yachaychiy chaytatqa Israelpa churinkunata, chaymanta churaykamuychik chaytatqa paykunapa siminkuman, chaypaqmi kay takiyqa noqapaq ñawpaqpi testigo kaspa tukuchun Israelpa churinkunapi. Apasaqmi, imaraykuchus paykunata allin allpaman, chayta

jurasqani paykunapa taytankunaman qonaypaq paykunaman allpata lloqsiq lecheta hinaspa mieleta, hinaspa mikuqanku, hinaspa huntasqa kaspa sasiasqanku, hinaspa kutirinqanku hawa dioskunaman hawa runakunamanta, hinaspa sirvinqanku paykunaman, hinaspa phiñarichinqanku noqata, hinaspa chiqninqanku tratadoyta noqamanta. Chaymanta kay takiqa tikrakunqa ñawpaqman testigo kaspa, mana qunqasqa kanqachu paykunapa siminmanta, ni paykunapa semillapa siminmanta, imaraykuchus ñuqaqa yachani paykunapa maldadninta, hayka ruwanku kaypi kunan, ñawpaqta yaykuchinaypaq ñuqa paykunata allpa allinman, chayta jurani paykunapa taytakunaman. Hinaspa Moisés kay takita chay p'unchaypi qillqarqa, hinaspa Israelpa churikunata chayta yacharqarqa. Chaymanta Josuéta kamachirqa, hinaspa nirqa: qhari kay hinaspa kallpayuq kay, qam imaraykuchus yaykuchiwanki Israelpa churinkunata allpaman, chayta Apu paykunaman jurarqa, hinaspa paymi qamwan kanqa. Moisés kay kamachiypa tukuy shimikuna qillqaman qillqaspa tukurachisqanmanta, Levitakuna Apunchikpa willakuy arka apaqkunata kamachirqa, nispa: Kay kamachiypa qillqanta hap'ispa, chayta qankunapa Diosniykichikpa Apunchikpa willakuy arkapa ladunman churankichik; hinaspa chaypi qanpi testimonio kanqa. Chaymi noqa yachani qanpa phiñachiynikiyta, chaynallataq qanpa sinchi kunkaykita. Astawanpas noqa qankunawan kunan kawsasqaypi, Diosman phiñachispa karqankichis. ¿Imaynatataq mana wañuyniymanta qhepanpas chaylla kanqa? Tantachikuy noqaman qankunapa ayllu kamachiqkunata, chaymanta qankunapa yuyaq

runakunata, chaymanta qankunapa kamachiqkunata, chaymanta qankunapa qillqaq kamachiqkunata, chayrayku noqa rimaykusaq paykunapa rinrinman tukuy kay rimaykunata, chaymanta noqa testigo nisaq paykunaman hanaq pachata chaymanta kay pachata. Yachanimi, imaraykuchus wañuyniypa qhipanpi anomiawan anomiyasqankichis, hinaspa kutikunqankichis ñanmanta mayqinta kamachirqaykichis qankunaman, hinaspa tupanqasunki qankunaman millaykuna p'unchaykunapa qhipanpi, imaraykuchus ruranqankichis millay ruwaykuna Apunchikpa ñawpaqninpi, phiñachinapaq payta qankunapa makikunapa ruwaykunapi. Chaymanta Moisés tukuy tantakuypa ninrinman kay takiypa shimikunata tukuchiykama rimashqa.

32

Qhaway hanaq pacha, chaymanta rimasaq, chaymanta kay pacha uyarichun simiypa ukhumanta simikuna. Suyakuchun para hina noqaq nimasqayta, hinaspa uraykamuchun qoñi hina noqaq simikunayta, para hina qora patapi, rit'i hina qora patapi. Chaymi Apu sutinta wajyarqani, quy hatun kayta Diosniyku man. Diosqa, chiqaqmi rurasqankuna, chaymanta tukuy ñankunapas juzgamientosmi, Diosqa hunt'asqam, chaymanta mana kanchu mana allin kay, allinmi, chaymanta santom Señor. Huchayarqanku, mana payman wawakuna huchayuq, wiñay k'umuq chaymanta pantasqa. Kaykunata Apunchikman kutichinkichischu? Chaynata runa upalla hinaspa mana

yachaysapachu? ¿Manachu pay, kay qampa yayayki, qanta rantirqan hinaspa qanta ruwarqan hinaspa qanta kamarqan? Yuyarikuy unay pachap p'unchaykunata, hamut'ay miraykunap watakunata. Taytaykita tapuy chayqa paymi qamman willasunqa, machu runakunaykitapas chayqa paykunam qamman ninqaku. Hayk'aq aswan hatun rakisqa nacionkunata, imaynatachus chinkarichisqa Adanpa churinkunata, churasqa sayaykunata nacionkunapa yupayninman hina Diospa willaqninkunapa. Hinaspa Apuq rakin karqa paypa runakuna Yakup, tupuy watanawan rakisqa huchuy rakin paypa Israyil. Payta hunt'achirqan ch'in pachapi, ch'akiy ruphay pachapi unu illaq allpapi; payta muyurirqan hinaspa payta yachachirqan, hinaspa payta waqaycharqan ñawi ñiñan hina; Anka qosñinta qataykun hina, hinaspa pichqankunapa hawanpi munakurqan, raphrankunata mast'arispa paykunata hap'irqan, hinaspa paykunata qipanpa hawanman huqarirqan. Señor sapallam apamurqan paykunata, mana karqanchu paykunawan mana riqsisqa dios. Payman wichayachirqa paykunata allpapa kallpanman, mikhuchirqa paykunata chakrakunapa mirayninkunata, ch'unqarqanku miskita rumimanta, aceitetatawan sinchi rumimanta. Wakakunapa mantikan, hinaspa uwihapa ñuñun, uywakunapa wiranwan hinaspa carnerokunapa, torokunapa churinkuna hinaspa chiwchikunapa, trigupa sunqunpa wiranwan, hinaspa uvapa yawarta upyarqa vinota. Chaymanta Jacobqa mikurqa, huntasqataq karqa, chaymanta munasqaqa hayt'arqa; wirasqa karqa, rakhu tukurqa, k'aspi tukurqa. Chaymanta saqirqa Diosmanta payta ruwaqta, chaymanta chinkarqa Diosmanta,

salvadornin paymanta. Paywanku noqata mana riqsisqa kaqkunawan, paykunapa millay ruwayninkuwan llakichiwanku noqata. Paykunaqa supaykunaman haywarqanku, chaymanta mana Diosman, dioskunaman maykunataqa mana yachaqankuchu. Musuq qhayllakunam shamurqanku, maykunataqa mana yachaqankuchu taytankuna paykuna. Diosman qamta yachachisqanta saqirqanki, chaymanta Diosmanta qamta uywakunqanta qonqarqanki. Hinaspa Yaya rikurqa, hinaspa q'iñakurqa; hinaspa phiñachisqa karqa paypa churinkunapa hinaspa ususninkunapa piñaynin rayku, hinaspa nirqa: Ñawpaqeyta paykuna manta t'ikrachimusaq, hinaspa rikuchimusaq imataq kanqa paykunapaq qhepa p'unchaykunapi; imaraykuchus pantasqa miray kashan, churikuna mayqenkunapi mana iñiy kanchu paykunapi. Paykuna zelosman ruwawanku mana Diosmanta, phiñachiwarankiku paykunapa idolosninkupi, ñuqapas zelosman ruwamusaq paykunata mana nacionmanta, nacion mana yuyayniyoqpi phiñachimusaq paykunata. Chaymi nina k'ancharichisqa kachkan noqaq phiñakuyniymanta, rupanqa ukhu pachakama uraypi, mikhunqa allpata hinaspa paypa rurukunata, rupachisqa qhatakunata urqukunaq. Tantaykusaq paykunaman millaykuna, chaymanta wach'iykunata maqanakuypi tukuchisaq paykunaman. Yarqhaspa wañuchkanku chaki onqoywan, pisqukunata mikhuspa, mana hampinakuypaq ñat'isqa qaypiman, salqa uywakunapa kirunkunata kacharisaq paykunaman, phiñakuywan allpapi astarikusqankunawan khuska. Hawamanta espada wawachasqankuta chinkarachinga, chaymanta qolqawasimanta

manchay: wayna warmi sipaswan, ñuñuq wawa yachachisqa machulawan. Nirqani: chinkachisaq paykuna-ta, sayachisaq-taq runa-kuna-manta paykunaq yuyarina-ta. Sichus manachu phiñakuywan auqakunapa, chaymanta mana suni pachata ruranankupaq, chaymanta mana hukllanakuspa nanachiwanankupaq awqakuna, mana ninankupaq: Makiykunchikmi hatun, manachu Apuqa rurarqa kay tukuy imakunata. Nación consejota chinkarachisqa kan, chaymanta mana paykunapi yachay kanchu. Mana allinta yuyaykurqankuchu hamutayta, chayrayku kaykunata chaskikuchunku hamuq pachaman. ¿Imaynatataq huk waranqata qatipanqa, iskay chunka waranqakunata kuyuchinqaku, mana Dios paykuna rantiraptin, Apu paykuna qoraptin? Chaymi mana kanku imayna Diosninchis paykunapa diosesninkuna kanku, chaymi enemigosninchis mana yuyayniyuq kanku. Sodoma vidmanta paykunapa vid, chaymanta paykunapa sarmiento Gomorra ukhumanta, paykunapa uva hiel uva, k'iri racimo paykunapaq. Drakunkunapa piñakuynin paykunapa vinunmi, chaymanta aspidkunapa piñakuynin mana hampinayuqmi. ¿Manachu rikuy kaykunaqa tantasqa kanku ñuqawan, chaymanta sellusqa kanku ñuqap qullqihuasikunapi? Chaqnay p'unchaypi kutichisaq, mayqin pachapis chakinkuna urmaykuptinku, icha askhaylla chinkaynin p'unchayninkuqa qayllaykun paykuna, chaymanta wakichisqa kachkan qankunapaq. Chaymi Apu paypaq runata juzganqa, chaymanta paypaq sirviqkunapaq kusikusqa kanqa; rikurqanmi paykunata pisiyasqa kasqankuta, chaymanta saqesqa kasqankuta cautividadpi, chaymanta

pisiyasqa kasqankuta; Chaymanta nirqan Apu, maypichus kanku paykunapa diosninku, maykunapaqchus confiakurqanku paykunapi, maykunapaq wirata sacrificionkunamanta paykunapa mikurqankichis, chaymanta ukyarqankichis vinota libacionkunamanta paykunapa. Payakunanku, yanapasunkichis, tukupunankuchu qankunapaq jark'aqkuna. Rikuy, rikuy, ñuqam kani, manataqmi kanchu Dios ñuqamanta hawa, ñuqam wañuchini, kawsaytapas quni, takani, ñuqataqmi hampini, manataqmi kanchu pi qispichikunqa ñuqap makikunamanta. Chaymi hanaq pachaman makiyta huqariqusaq, hinaspa pañaman makiyta jurasaq; hinaspa nisaq, ñuqaqa wiñaypaq kawsani; Chaymi espadayta illapa hina llipipachiqusaq, hinaspa makiyqa juiciota hap'inqa, hinaspa awqakunaman justiciata kutichisaq, hinaspa ñuqata chiqnikuwaqkunaman kutichisaq. Wich’iykunayta yawarwan machaqachimusaq, espadaytaq aycha mikuqanqa khirisqakunap yawarninwan, hap'isqakunamanta, awqa kurakakuna umanmanta. Kusikuychik hanaqpacha paywan kikinpi, hinaspa tukuy Diospa willaqkuna paywan muchuychunku; kusikuychik nasyunkuna paypa runakunawan, hinaspa tukuy Diospa churinkuna paywan kallpachakuchunku, imaraykuchus paypa churinkunapa yawarnin vengasqa kan; hinaspa vengakunqa hinaspa kutichikunqa justiciata chiqniqkunaman, hinaspa chiqniqkunaman kutichikunqa; hinaspa Apu pichachkanqa paypa runakunapa allpanta. Hinaspa Moisés chay takita qillqarqa chay p'unchaypi, hinaspa chayta Israelpa churikunata yachachirqa, hinaspa Moisés yaykurqa, hinaspa kay kamachiypa tukuy simikunata runapa ninrikunaman

rimanakurqa, paymi hinaspa Josué Nunpa churin. Hinaspa Moisés tukuy Israelman rimaspa tukuychasqa. Chaymanta paykunaman nirqa: Yuyaychakuychik sonqoykichikpi tukuy kay simikunata, maykunata ñuqa testigo nisqayki qankunaman kunan p'unchaypi, maykunata kamachiwankichik wawankichikman waqaychanapaq chaymanta ruranapaq tukuy kay kamachikuypa siminkunata. Chaymi mana ch'usaq simi kayqa qankunapaq, chaymi kay qankunapa kawsayninchik, chaymanta kay simi rayku unay kawsankichik pacha patapi, maymanmi qankuna Jordanta chimpapunkichik chaypi heredanankichikpaq. Hinaspa Señor rimanakurqa Moisésman kay p'unchaypim, nispa: wichay Abarim urquman, kay Nebo urqu mayqinchus Moab suyupi kashan Jericó ñawpaqenpi, hinaspa qhaway Canaán suyuta, mayqintachus ñuqa quni Israel wawankunaman, hinaspa wañuy urqupi mayqinman wichaykachkanki chaypi, hinaspa huñusqa kanki qampa runaykiman; imaynachus wañurqa Aarón qampa wawqeyki Hor urqupi, hinaspa huñusqa karqa paypa runankuman. Chaymi mana kasukawankichis ñuqap simimanta Israel wawakuna chawpipi, yaku ch'aqwaymanta Kadesh ukhupi, ch'in pampa Sin ukhupi, chaymi mana yupaychaykachiwankichis ñuqata Israel wawakuna chawpipi. Ñawpaqpi allpata qhawanki, ichaqa chaypi mana yaykunkichu.

33

Chaymanta kayqa bendiciónmi karqan Moisés, Diospa runin,

Israel wawakunata bendecirqan wañuyninmanta ñawpaq. Hinaspa nirqa: Apu Sinaymanta shamurqa, hinaspa Seir□anta ñuqanchikman rikurirqa, hinaspa Paran urqumanta usqhaylla shamurqa, chunka waranqa waranqakunawan Kadeshmanta, paypaq pañamanta mensajeronkuna paywan. Hinaspa runanta waqaycharka, hinaspa llapa santuyachisqa kaqkuna qampa makikuna ukhupi; hinaspa kaykunaqa qampa ukhupi kanku; hinaspa chaskiykurqa paypa simikunamanta kamachiy, chayta Moisés ñuqaykuman kamachirqa, herencia Jacobpa tantanakuyninkunapaq. Chaymanta munasqapi kamachiq kanqa, Israelpa ayllunkunawan kuska llaqtakunap kamachiqninkuna tantachikuptinku. Kawsachun Rubén, mana wañuchunchu, achkam kachun yupaypi. Chaymanta kayqa Judamanta, uyariy Apu Judapa kunkanmanta, chaymanta paypa runaman shamuwaq, paypa makinkunam paypaq t'aqanqa, chaymanta yanapaq awqakunamanta kanki. Hinaspa Leviman nirqa, quy Leviman paypa sut'inchayninkuna, hinaspa paypa cheqaqninta runaman yupaychasqaman, maytachus pruebarqanku payta pruebapiqa; qheparqanku payta yaku t'aqanakuypi; Nispa taytanman hinaspa mamanman, mana rikurqanikitsu, hinaspa wawqenkuna mana riqsirqachu, hinaspa churinkuna saqerqachu; waqaychasqa simiykikuna, hinaspa tratuykirqa waqaychasqa. Willanqaku qampa kamachikuykunata Jacobman, chaymanta qampa kamachiyniykita Israelman; churanqaku q'uñi q'apayta qampa phiñakuyniykipi sapa kuti qampa altarniykipi. Bendici, Apu, kallpanta, chaymanta makinkunapa ruwayninkunata chaskiy, p'akiy sayanakusqa awkakuna siqinta paywan, chaymanta

chiqnikuqkuna payta ama sayanakuchunchu. Hinaspa Benjaminman nirqa, Apumpa munasqan tiyakunqa iñispa, hinaspa Dios payta llanthuykachan tukuy p'unchaykunapi, hinaspa paypaq rikrankuna chawpinpi samarqachirqa. Chaymanta Joséman nirqa: Apunchikpa bendiciónninmanta paypa allpanqa, hanaq pachapa horakunamanta, chaymanta qosañumanta, chaymanta uray abismokunapa pukiokunamanta, chaymanta intipa tikrayninkunapa rurukunapa horanman hina, chaymanta killakunapa huñunakuyninkunamanta, qallariypa urqukunapa puntanmanta, chaymanta wiñaypaq urqukunapa puntanmanta, chaymanta allpapa huntayninpa horanman hina; chaymanta sach'api rikurisqaman allin kaqkuna Josépa umanman chayamuchun, chaymanta wawqinkunapi glorificasqapa puntanman. Pañachasqa toropa sumaq kaynin paymi, unicornpa wak'akuna hina wak'akuna paymi, chaykunawanmi nacionkunata t'uqyachinka kuska, urqu pachapa qhepankama, kaykunam chunka waranqa waranqakuna Efraim, chaymanta kaykunam waranqakuna Manasés. Hinaspa Zebulunmanqa nirqan: Kusikuy, Zebulun, lluqsiyniykipi, hinaspa Isacar carpasninkunapi. Suyukuna chinkachinqaku, chaymanta qaparinqankichik chaypi, chaymanta haywanqankichik chaypi allin kaynin haywanata, imaraykuchus mama quchapa qhapaqnin ñuñuchinqa qanta, chaymanta quchapa kantunpi tiyaqkunapa rantiyninkuna. Hinaspa Gadman nirqa: Bendicionasqa Gadta hatunchanapaq. León hina samarirqa, brazo chaymanta kuraq kamachiqta t'uqyachispa. Hinaspaqa rikurqan ñawpaq rurukunanta paypa, imaraykuchus chaypi

rakisqa karqan kamachiqkunapa allpan, tantasqakuna kuska puntakuqkunawan llaqtakunapa; chaninchayta Apu ruwarqan, hinaspa kamachikuyninta paypa Israelwan. Chaymanta Danta nirqa: Dan leon wawachan, chaymanta phinkikunqa Basanmanta. Hinaspa Neftaliman nirqa: Neftali hunt'asqa kanki allin chaskisqa imakunawan, hinaspa hunt'achun bendicion Apumanta; quchata hinaspa Urinta heredanqa. Chaymanta Asherpa nirqan: Bendicionasqa wawakunamanta Asher, chaymanta kanqa aceptasqa wawqinkunaman, aceitapi chakinta chapunqa. Chiki chaymanta anta paypa ushutanqa kanqa, imaynan punchawniykikuna, chaynallataq kallpaykiraq kanqa. Mana kanchu imaynatachus munasqa kaqpa Diosninqa, paymi hanaq pachapi purispa yanapaqnikichu, chaymanta paymi firmamentopi hatun allin kaq. Chaymanta Diospa qallariyninwan qatapanqa qamta, chaymanta wiñaypaq rikhrakunapa kallpanpi kashanki, chaymanta qampa ñawpaqmanta chiqniqta qarqonqa nispa: Chinkapuwankiman. Hinaspa Israel tiyakunqa iñikuspa, sapalla Yaqub allpanpi trigo patapi, vino patapi, hinaspa hanaq pacha qamman phuyuyuq chiriwan kanqa. Bendicionasqa kanki Israel; pi qamman rikch'akuq ayllu Apunchikpa qispisqan? Yanapaqniyki amachawasunqa, hinaspa espadayki q'amisqayki kanqa; hinaspa awqaykikuna llullasunkiku; hinaspa qam paykuna kunkankupi sarunkiqa.

34

Hinaspa Moisés wichayarqan Moabpa pampanmanta Nebo urquman, Pisgah puntaman, chaymi Jericopa ñawpaqninpi kasqa; hinaspa Apunchik payta rikuchirqan tukuy Galaad suyuta Dankama, hinaspa tukuy Neftalipa suyunta, hinaspa tukuy Efraimpa suyunta, hinaspa Manaséspa suyunta, hinaspa tukuy Judapa suyunta qhipa quchakama, hinaspa ch'in suyuta, hinaspa Jericopa muyuriqnin suyukunata, palmapa llaqtanta Zoarkama. Hinaspa Apu nirqa Moisésman: Kay allpam mayqanchus jurarqani Abrahamman, Isaacman, Jacobmanpas, nispa: Qankunapa muhuykiman qusaq chayta. Hinaspa rikuchirqani ñawiykiwan, ichaqa chaypi mana yaykunkichu. Chaymanta Moisés, Apunchikpa sirvinakuqnin, wañurqa Moab suyupi Apunchikpa siminrayku. Chaymanta paytaqa pamparkurqanku Gai llaqtapi Peor wasinpa qayllanpi; chaymanta mana pipas rikurqachu paypa pampakusqanta kay p'unchaykama. Moisés karqan pachak iskay chunka watayuq wañuy pachanpi, mana ñawinkunan llullayarqankuchu, nitaq charaqakunan chinkarqankuchu. Chaymanta Israel churikuna Moisesta waqarqanku Araboth Moab nisqapi, Jordán yakupa qayllanpi Jericó nisqaman hina, kimsa chunka p'unchaykunata, chaymanta tukuparqanku llakiy waqaypa p'unchaykunaqa Moisesmanta. Chaymanta Josué, Nunpa wawan, yuyay espirituwanmi huntasqa karqan, imaraykuchus Moisés payman makinkunata churarqan. Chaymi Israelpa wawankuna payta uyarirqanku, hinaspa Señor Moisésman imayna kamachikarqantaqa ruwarqanku. Hinaspa mana profeta sayarirqachu Israel llaqtapi Moisés hina; paytaqa Apu riqsirqa uya rikuykuspa uya rikuykuspa tukuy señalkunapi hinaspa

musphaykunapi, paytaqa Apu kacharpurqa chaykunata ruwananpaq Egipto llaqtapi Faraonman, hinaspa paypa servidorninkuman, hinaspa tukuy paypa llaqtinman; hatun musphaykunata, hinaspa kallpasapa makita, chaykunata Moisés ruwarqa tukuy Israel ñawpaqninpi.

Josué

1

Chaymanta Moiséspa wañuynin qhipaman karqan, Apu nirqan Josué Nunpa churin Moiséspa yanapaqninman, nispa, Moisés ñuqapa yanapaqniy wañupun. Kunan chayrayku sayarispa, chimpapuy Jordanta qam chaymanta tukuy kay runakuna chay allpaman, chaytaqa noqa paykunaman qoykuni. Tukuy chay lugar maypi qankunapa chakikunapa sillunwan saruykusqaykichikman, qankunaman qusqayki payta, chay rikch'aypi Moisésman nirqayki hina: Chay ch'in pampa chaymanta Anti-Líbano, hatun mayukama, Éufrates mayu, chaymanta qhipa quchakama; inti yaykuy ladomanta kanqa qankunapa saywaykuna. Mana pipas sayarinqachu qankunapa ñawpaqniykipi tukuy kawsayniykipa p'unchayninkunapi, chaymanta imaynatachus Moiséswan karqani, chaynatam qanwanpas kaqsaq, chaymanta mana saqesqaykichu nitaq qonqasqaykichu. Kallpachakuy chaymanta qhari kay, qam imaraykuchus kay runakunaman rakiqanki allpata, mayqinchus ninirqani paykunapa yayaykunaman paykunaman qonaypaq.

Kallpachakuy chayrayku chaymanta qhari kay, waqaychakuy chaymanta ruway imaynatas kamachisunki Moisés churiy ñuqap; chaymanta mana kutikunki chaykunamanta pañaman nitaq lluq'iman, chaypaq allin kakunki tukuy imapi sichus ruwanki. Hinaspa mana chinkakunqanchu kay kamachikuypa liwrunqa qanpa simikiymanta, hinaspa yuyarikunki chaypi punchawkuna hinaspa tutapi, chaymi yachanki ruwayta tukuy qillqasqakunata; chaymanta allin purikunki, hinaspa allin purichkanki qanpa ñankunaykita, hinaspa chaymanta hamut'anki. Qhaway, kamachisqayki; kallpayay hinaspa qhari kay, ama manchakuychu, nitaq manchakuychu, imaraykuchus qanwan Apu Diosniyki tukuy mayman risqaykipi; Hinaspa Josué kamachirqa qillqaqkunata runapaq, nispa, Yaykuychik chawpiman campamentomanta runapaq, hinaspa kamachiy runata, nispanku, Wakichikuychik mikhuykunata, imaraykuchus kinsa punchawlla hinaspa qankunam chimpapunkichik kay Jordanta, yaykuspa hap'inaykichikpaq allpata, maytachus Apu Dios taytaykichikpaq qosunki qankichikta. Chaymanta Ruben-man, chaymanta Gad-man, chaymanta chawpi ayllu Manasés-manta Josué nirqa: Yuyariy simita mayqan kamachirqasunki Moisés Apunchikpa wawan, nispa: Apunchik Diosniykichik samachirqasunki, chaymanta qorqasunki kay allpata. Qankunapa warmiykichis, wawakuna qankunapa, uywakunapas qankunapa tiyakuchunku chay allpapi, chayta quwasqan qankunaman; qankunari chimpapankichis allin chhikuchasqa ñawpaqta qankunapa wawqiykichismanta tukuy sinchi kaq; hinaspa yanapapankichis paykunata, Apu Diosninchis samarichinankama qankunapa

wawqiykichista, imaynan qankunatapas, hinaspa heredankuchunku paykuna ima chay allpata, chayta Apu Diosninchis qon paykunaman; hinaspa ripunkichis sapa runa paypaq herencianman, chayta quwasqan qankunaman Moisés chay Jordanmanta hawasman inti lluqsimunanman. Chaymanta kutichaspa Joshuaman nispanku: Tukuy imachus kamachiwasqaykiku ñuqaykuta ruwasun, chaymanta tukuy maymanchus kachamusqaykiku ñuqaykuta risun. Tukuy imatachus Moisésmanta uyarirqanchik hina, qamtapas uyarisunki, ichaqa Apu Diosninchik qamwan kaychun, Moiséswan kasqan hina. Chay runari mayqin mana kasusuqtiyki, chaymanta mayqin mana uyarinqa qampa simikunata imayna kamachiwaqtiyki payta, wañuchun, ichaqa sinchiyay hinaspa qhari kay.

2

Chaymanta Jesús, Nunpa wawan, Shittimmanta iskay wayna runakunata kacharka watiqanapaq, nispa: Wichaykamuychik, allpata rikuychik, Jericotapas. Chaymanta iskay wayna runakuna ripuspa Jericoman yaykurqanku, chaymanta huk warmi pampanakuqpa wasinman yaykurqanku, paypa sutin Rahab. Chaymanta chaypi samarqanku. Chaymanta Jericó rey-man willasqa karqan nispa: Kaypi yaykurqanku Israel wawankunamanta runakuna llaqtata watiqanapaq. Chaymanta Jericó qhapaq kacharka, chaymanta Rahabman nirqa, nispa: Lluqsichiy chay runakunata chay tuta wasiykiman

yaykusqakunata, imaraykuchus allpata watiqanankupaq chayamusqaku. Chaymi warmi iskay qharita hap'ispa pakarachirqa paykunata; chaymi paykunaman nirqa, nispa, qharikuna noqaman haykumurqanku, ichaqa punku wichq'akuchkaqtin laqhayapi, chaymi qharikuna lloqsimurqanku; mana yachanichu maypi purirqankuta; qatipuychik qhepanpi paykunata, sichus hap'inkichik paykunata. Kay warmiqa paykunata wicharqan pata pataman, hinaspa pakaran paykunata lino q'ichwa chawpipi, chaytaq tawqasqa kasqa pata patapi. Chaymanta runakuna qatipakurqanku paykunapa qipanpi Jordanman ñanta, chimpapunakunaman, chaymanta punkuta wichqasqa karqan. Chaymanta pasakurqa imayna qatiqkuna lloqsirqanku qhepanman paykunamanta, chaymanta paykuna kikiykupis ñawpaqta puñunanku paykuna, chaypas paymi wichaykarqa paykunaman patapi wasipa, chaymanta nirqa paykunaman, yachani chay qorqa qankunaman Apu allpata; urmaykurqaña manchayniyku qankunamanta hawanman noqanchikta. Uyarirqanchikmi, imaraykuchus Apu Dios ch'akichirqa puka quchata qankunapa ñawpaqinmanta hayk'aq Egipto allpamanta lluqsirqankichik, chaymanta hayk'a ruwasqa iskay qhapaqkunaman Amorreokunapa, mayqinkunachus Jordan mayupa chimpanpi karqanku, Sihonman chaymanta Ogman, mayqinkunatachus chinkarachirqankichik. Chaymanta uyarispa, ñuqaykuqa manchakurqayku sunquykunapi, chaymanta mana sayarqachu waqmanta samay manataqmi pipatapas ñuqaykuqpa uqhaykinchiqmanta qankunaqpa, imataq Apu Dios qankunaqpa Dios hanaq pachapi hanaqman,

chaymanta patapi kay pachaqpa uraman. Chaymanta kunan ñuqaman juramento ruwaychik Apu Diosmanta, noqa qankunaman khuyayta ruwasqayta, chaymanta qankunapas khuyayta ruwaychik noqaq taytaypa wasinpi, chaymanta kawsaychik noqaq taytaypa wasinta, noqaq mamaytatawan, noqaq wawqikunaytatawan, chaymanta tukuy noqaq wasiytatawan, chaymanta tukuy imaymanaschus paykunaq kasqanta, chaymanta qespichiychik noqaq almaytatawan wañuymanta. Chaymanta kay runakunaqa payta ninku: Animanchik ñuqaykupa qankunapa rantin wañuyman, chaymanta paymi nirqa: Imaynatachus Apu qankunaman kay llaqtata qunman, ñuqaman khuyayta chaymanta chiqapta ruwankichik. Chaymanta paykunata ventanawan urayachirqa, chaymanta paykunaman nirqa, urqu pataman ripuy, ama qatiqkuna qankunawan tupanankupaq, chaymanta chaypi pakakunkichik kimsa p'unchaykunata qatiqkuna qankunamanta kutimunankamaqa, chaymanta chaykunamanta qankuna ñanniykichikman ripunkichik. Chaymanta chay runakunaqa paymanqa niqanku: Mana huchayuqchu kanchik kay qampa juramentomanta. Rikuy, ñuqaykuqa yaykuykuchkaniku huk t'iqiman llaqtapa, chaymanta churanki unanchata, kay waska puka kayta uraykachinki ventanaman mayqinwan uraykachirqanku ñuqaykuta, chaymanta taytaykita, mamaykita, wawqiykikunata, tukuy taytaykipa wasinta tantanki qanman kikin wasiykiman. Hinaspa kanqa: tukuy pi mayqinchus lloqsinman punkuta wasiykirayku hawaman, huchayuq paypaq kanqa. Ñuqaykutaq mana huchayuq kanqaku kay juramentiykiman. Hinaspa hayk'akunachus kanankupaq

qanwan wasiykipi, ñuqayku huchayuq kaqayku. Sichus pipas noqaykuta mana allinta ruwanqa icha willananpas kay rimaykuna noqaykumanta chaykunata, kanchis kanqaku mana huchayoq kay juramentoy qampa kayman. Chaymanta paykunaman nirqa: Qankunapa simiykiman hina kachun; chaymanta paykunata kacharpurqa, hinaspa ripurqanku. Chaymanta chayamusqaku urqu suyuman, chaymanta qhiparusqaku chaypi kimsa p'unchawkuna. Qatiqkunataq maskharusqaku llapa ñankunata, ichaqa mana tarirusqakuchu. Hinaspa kutirirqanku iskay wayna runakunaqa, hinaspa uraykurqanku urqumanta, hinaspa chimpapurqanku Josué Nunpa churinman, hinaspa willarpurqanku payman tukuy imaymanata pasasqanta paykunaman. Hinaspa Josuéman nirqanku: Apu tukuy allpata ñuqaykupa makiykupi qurqan, hinaspa tukuy chay allpapi tiyaqkuna ñuqaykumanta manchakuspa ch'ullurqanku.

3

Chaymanta Josué paqariy paqariy rikcharirqa, chaymanta Shittim-manta lluqsirqa, chaymanta Jordan-man chayarqanku, chaymanta chaypi samarqanku chimpapunanpaq ñawpaqta. Hinaspa kimsa p'unchaykunamanta qhipaman qillqaqkuna campamento ukhupi puriykurqanku, hinaspa runaman kamachirqanku, nispa: hayk'aq rikunkichik arca alianzata Apu Diosninchikpa, hinaspa sacerdotesninchikta hinaspa Levitakunata apaqta chayta, ripunkichik

tiyayniykichikkunamanta, hinaspa purinkichik qhipanpi chaypa. Ichaqa karumanta kachun qankunapaq ukhupi chaymanta, iskay waranqa codos sayarinki, ama achuykunkichu chayta, chaymanta yachanki ñanta purinki chayta, mana puriranki ñanta qayna punchawmanta kimsa punchawkama. Hinaspa Josué nirqa llawtaman: Chuyanchikuy payanpaq, icha payan Apu qankunapi musphaykunata ruwanqa. Chaymanta Josué nirqa sacerdoteskunaman: Huqariychik Apunchik Diosmanta alianzapa arkanta, chaymanta ñawpaqman puriychik runapa. Chaymanta sacerdoteskuna huqarirqanku Apunchik Diosmanta alianzapa arkanta, chaymanta purirqanku runapa ñawpaqninpi. Chaymanta Apu nirqa Josué-man: Kay p'unchaypi qallarini qanta jatunyanapaq tukuy Israel churikunapa ñawpaqenpi, yachanankupaq imaraykuchus Moisés-wan karqani, chaynatam qan-wan-pis kasaq. Chaymanta kunan kamachiy sacerdotekunata alianzapa arcanta apaqkunata, nispa: imayna yaykunkichis Jordanpa yakupataman, chaymanta Jordanpi sayarinkichis. Chaymanta Josué nirqa Israel churikunaman: Kayman apamuy, chaymanta uyariy ñuqaykupa Dios Apunchikpa siminta. Kaypi yachankichik imaraykuchus Dios kawsaq qankuna ukhupi kachkan, chaymanta chinkarichiq chinkarichinqa ñawpaqeykumanta chay Cananeo-ta, chaymanta chay Heteo-ta, chaymanta chay Ferezeo-ta, chaymanta chay Heveo-ta, chaymanta chay Amorreo-ta, chaymanta chay Gergeseo-ta, chaymanta chay Jebuseo-ta. Qhaway, Apu Yayapa tratunpa arkan llapan kay pachapa Jordanta chimpapun. Akllaykuychik qankunapaq chunka iskayniyuq runakunata Israelpa

churinkunamanta, hukta sapa ayllupi. Chaymanta kanqa, imayna sacerdotekunapa chakinkuna samariptinku, paykunapa apasqanku arca alianza Señormanta tukuy pachapa Jordánpa yakumpi, Jordánpa yakun chinkarinqa, chaymanta uraykamuy yaku sayarinqa. Chaymanta runakuna karpankunamanta lluqsirqanku Jordanta chimpapunanpaq, sacerdotekunataq Señorpa alianzanpa arkanta runakunamanta ñawpaqta aparqanku. Imaynatachus sacerdotekuna arca alianza nisqata apaspa Jordanman yaykuykachaqtinku, hinaspa sacerdotekunapa chakinku arca alianza Apunchikpa apaqkunapa Jordanpa yakun ukhupi chullunkuykachaqtinku; Jordanqa hunt'asqa kasqa tukuy patanpi paypa, trigo pallay p'unchaykunahina; Hinaspa yakukuna uraykamuchkaqkuna hanaqmanta sayarirqanku, sayarirqa huk t'unpu karumanta ancha kuskaykusqa Kiriath Jearim llaqtakama; chaymanta uraykamuchkaqtaq uraykurqa Arabah quchaman kachi quchaman, tukukaykama chinkapurqa; hinaspa runakuna sayasqa karqanku Jericopa ñawpaqninpi. Chaymanta sacerdotekuna, Señorpa alianzanpa arcanta apaqkuna, sayarirqanku ch'aki ch'akipi Jordanpa chawpinpi, chaymanta tukuy Israelpa churinkuna ch'aki patapi chimpapurqanku, tukuy runakuna Jordanta chimpapuyta tukuykama.

4

Chaymanta imaraykuchus tukuy runakuna Jordán yakuta chimpapusqankumanta tukusqa karqan, chaymanta Apu

Josuéta nisqa karqan, nispa, runakunamanta qharikunata hurquy, sapa ayllukunamanta hukta, paykunata kamachiy; chaymanta Jordán chawpimanta chunka iskayniyuq rumikuna wakichisqakunata hurquychik, chaymanta chaykunata qankunawan kuska apaspa, qankunapa campamentoykiraypi churay, maypichus chay tutapi samarankichik chaypi. Hinaspa Josué chunka iskayniyuq runakunata waqyarispa, paykunaqa allin sutiyuq karqanku Israelpa churinkunamanta, sapa ayllupi huknin, paykunaman nirqa: ñuqapa ñawpaqniypi Apunchikpa ñawpaqninpi Jordanpa chawpinman apamuy; hinaspa chaypi sapa qhari huk rumita hurquspa, paypa rikrankunapi aparichun chunka iskayniyuq Israelpa ayllunkunapa yupayninman hina, chaynapi kaykunaqa qankunapaq huk unanchaymi kananpaq wiñaypaq; chaynapi paqarin churiyki qanmanta tapuptin, nispa: ¿imakunataq kay rumikunaqa ñuqanchikpaq? Chaymanta qam rikuchikunki churiykiman, nispa: Jordán mayu chinkaripurqan ñawpaqmanta arka alianza Apunchikpa tukuy kay pachapa, imayna chimpapurqan payta, chaymanta kay rumikunaqa kanqaku qamkunaman yuyariy Israelpa churikunapaq wiñaypaq. Chaymanta Israel churikuna chhaynata ruwasqaku, imaraykuchus Apu Josué-ta kamachirqa, chaymanta chunka iskayniyuq rumikuna Jordán chawpimanta hurquspa, imaynatachus Apu Josué-ta kamachirqa Israel churikunaq chimpayninku tukuchisqa kaptin, chaymanta paykunawan kuska campamento-man apasqaku, chaymanta chaypi churasqaku. Josué churarqa hinallataq huk chunka iskayniyuq rumikunata kikin Jordanpi, sacerdotekunapa chakinkuna uranpi kasqa sitiopi, paykunam Señorpa alianzanpa

arcanta apaqku, hinaspa chay rumikunaqa chaypi kanku kunan punchawkama. Sayarqanku hinaspa sacerdotekuna, apaqkuna arca alianzapa Jordanpi, mana tukuchinankamaJosué tukuy imaykunata kamachirqan Señor willananpaq runaman. Hinaspa usqhayarqan runakuna, hinaspa chimpapurqanku. Hinaspa tukurqan imayna tukuy runa chimpapuyta ushaykuspa, hinaspa Apunchikpa alianzapa arkan chimpapurqan, hinaspa rumikuna paykunapa ñawpaqninpi. Chaymanta Rubenpa churinkuna pasarqanku, chaymanta Gadpa churinkuna, chaymanta Manaséspa chawpi tribunpa churinkuna wakichisqakuna Israelpa churinkunapa ñawpaqninpi, imaynan Moisés paykunata kamarqan. Chunka tawa waranqa armadokuna maqanakunapaq chimpapurqanku Taytanchis ñawpaqninpi, Jericó llaqtaman maqanakunaman. Chay p'unchaypi Apu Jesusta wicharichirqa tukuy Israel ayllu ñawpaqenpi, chaymanta paykunaqa payta manchakurqanku Moisesta hina, hayk'a pachapas kawsasqanmanta. Chaymanta Apu Josuéman nirqa, nispa: Kamachiy sacerdotekunata, Apuq testimoniopa alianzanpa arcanta apaqkunata, Jordánmanta lluqsinanpaq. Chaymanta Josué sacerdoteskunata kamachirqa nispa: Jordanmanta lluqsimuy. Chaymanta karqan, imayna sacerdotekuna arca alianzamanta Señormanta apaqkuna Jordanmanta lluqsirqanku, chaymanta chakikunata allpapi churarqanku, Jordanpa yakun suyunman kutipurqan, chaymanta purirqan imayna qayna chaymanta kimsa punchay tukuy patamanta. Chaymanta runa llaqtaqa lluqsirqanku Jordanmanta chunka p'unchaypi ñawpaq killapa, chaymanta Israel churikunaqa campamentota ruwanku Gilgalpi, inti lluqsiy

ladomanta Jericómanta. Chaymanta kay chunka iskayniyuq rumikunata, maykunatachus Jordanmanta hurqurqa, Josué Gilgalpi sayachirqa, nispa: hayk'aq qankunapa churikuna qankunata tapuwasunki nispa, imakunachus kay rumikunaqa kanku? Willaykuychik qankunapa churikunaman, Israel kay Jordanta ch'aki patapi chimpapurqan, Apunchik Diosnchik Jordanpa yakunta ñawpaqninkumanta ch'akichiptin, paykuna chimpapunankamaqa; imaynatach Apunchik Diosnchik puka quchata ruwaran, chaytaqa Apunchik Diosnchik ñawpaqninchikpi ch'akichipurqan, ñuqanchik pasapunanchikamaqa; Chaywanqa tukuy kay pachapa nacionkuna yachanankupaq, Apunchikpa atiynin sinchi kasqanta, chaymanta qankuna yupaychanki Apunchikta Diosnchikmanta tukuy ruwaypi.

5

Chaymanta karqan, imayna uyarirqanku amawt'akuna Amorreonkunamanta mayqinkunachus karqanku Jordanpa chimpampi, chaymanta amawt'akuna Feniciamanta mayqinkunachus qocha patapi karqanku, imaraykuchus Apu Dios Jordán mayuta ch'akichirqan Israelpa wawankunapa ñawpaqninmanta chimpachkaptinku, chaymanta paykunapa yuyayninkuna ch'ullurqan, chaymanta manchakuywan hap'isqa karqanku, chaymanta mana karqanchu paykunapi yachay ni imapis Israelpa wawankunapa ñawpaqninmanta. Kay pachapiqa Señor nisqa Josuéman: Ruway qampaq

machairakunata rumikunamanta rumi filumanta, hinaspa tiyarispa k'uchuy Israelpa churikunata iskay kutimanta. Chaymanta Josué rumimanta kuchukuq kuchunakuna ruwarqan, chaymanta Israelpa churinkunata circuncidarqan sutichasqa sitiopiqa, Prepuciokunapa Urqun. Imayna ruwaynintaq Josué ch'uyancharan Israelpa churinkunata; hayk'aqpas ñanpi tukusqankuna, chaymanta hayk'aqpas mana kuchusqa kasqankuna Egiptomanta lluqsisqankunamanta, llapa chaykunata Josué kuchurqan; tawachunka iskay watastaq Israel purisqa karan ch'in pampapi Mabdaritispi. Chayrayku mana circuncidado karqanku aswan achka paykunapa maqanakuq runakunamanta lloqsisqankumanta Egipto allpamanta, mana kasuqkuna Diospa mandamientokunata, maykunaman kamachirqataq mana rikuyta paykunata allpata, mayqan Señor jurarqa paykunapa taytakunaman qoyta allpata phawaq lechewan miski mielwan. Chaypa rantipiqa paykunapa churinkunatan churarqa, maykunataqa Josué circuncidarqa ñanpi circuncidana illaq nacisqankurayku. Circuncidado kaspaqa, ch'in kayta charqanku chaypi tiyakuspa campamento-pi qhali kayanankama. Hinaspa Apu nirqa Josué Nunpa churinman: Kunan p'unchaypi qichurqani Egiptopa llullakuyninta qankunamanta. Hinaspa sutiycharqa chay kitipa sutinta Galgala. Chaymanta Israel churikuna pascuata ruwarqanku killapa chunka tawayuq p'unchayninpi, tardesta Jericó intiyaykuy ladupi, Jordán karumanta, pampapi. Chaymanta mikurqanku allpapa t'antanmanta mana phuturichisqata hinaspa musuqta. Kay p'unchaypi maná saqarqa paykuna allpamanta triguta mikhusqankumanta,

chaymanta manaña karqachu Israelpa churinkunapaq maná; ichaqa paykunaqa Foeniciakunapa allpanta allchirqanku chay watapi. Hinaspaqa karqan, imayna Josué Jericopi kasqanman hina, ñawisman qhawarispa riqsirqan runata sayaqta ñawpaqninpi, espada horqosqa makimpi paypa. Hinaspaqa Josué achhuykamuspa nirqan payman: ¿Ñuqaykupa kanki, icha awqakunapa? Chaymi paymanqa nirqa: Ñuqaqa Apunchikpa atiynimpa hatun kamachiqninmi kani, kunanga chayamurani. Chaymanta Josué urmaykurqa uyanman allpaman, chaymanta payta nirqa: Apu, ¿imatach qampa sirviykiqniykiman kamachkanki? Chaymanta Apunchikpa hatun kamachiq nin Josuéman: Qhichuy usutaykita chakiykikunamanta, imaraykuchus chay lugar maypichus kunan sayashanki chayqa santo kan.

6

Chaymanta Jericó wichq'asqa hinaspa muyuriqniyuq karqan, chaymanta mana pi lloqsimurqanchu chaypaymanta, nitaq yaykumurqanchu. Hinaspa Apu nirqa Josuéman: Rikurqani ñuqa, qusqayki makiykiman Jericóta, paypa reynintatawan, chaypi kaq atiyniyuq kallpapi kaqkunatatawan. Qan ichaqa sayachiy kaypaq maqanakuq runakuna muyuriqpi. Chaymanta kanqa imayna qankunaqa trompetata tocaptikichu trompetawan, tukuy runakuna kuska qapariyachun, chaymanta paykunaqa qapariptinku, llaqtap pirkakuna kikinmanta urmakunqa, chaymanta tukuy runakuna phawaspa

yaykukunqa, sapa kaq ñawiman llaqtaman. Chaymanta Josué, Nunpa churin, sacerdotekunaman yaykurqa, chaymanta paykunaman nirqa, nispa: Runaman kamachiy muyurinanpaq, chaymanta llaqtata muyuchinanpaq; chaymanta maqanakuq runakuna armadokuska Apunchikpa ñawpaqninpi ñawpaqman purinqaku. Chaymanta qanchis sacerdotekuna qanchis trompeta sagradokunata charuspa, chaynallataq Señorpa ñawpaqninpi pasachunku, chaymanta sinchita tocachunku, chaymanta Señorpa alianzanpa arcan qatichun. Chay maqanakuq runakuna ñawpaqman purinqanku, chaymanta sacerdotekuna qhipaman purikuqkuna Señorpa alianzanpa arcamanta qhipanpi trompetakunata waqachispa. Runakuna-ta-qa Josué kamachirqa, nispa, ama qaparichinkichischu, manataqmi pipas uyarinqachu qankunapa kunka-ta, p'unchay paymi pay willanqa qapariy-ta, chaymantataq qaparinqankichis; Hinaspa Dios-pa willakuy arka muyurispanqa chaylla ripurqa campamento-man, hinaspa chaypi puñurqa. Chaymanta iskay kaq p'unchaypi Josué tutamanta hatarirqa, chaymanta sacerdotekuna Apuq alianzanpa arcanta hurqurqanku. Chaymanta qanchis sacerdotekuna qanchis trompetakunata apaspa Señorpa ñawpaqninpi ñawpaqman puriykurqanku; chaymanta chaykunamanta qhepaman maqanakuq runakuna yaykuykurqanku, chaymanta qhepaq runakuna Señorpa alianzanpa arcampa qhepanpi; chaymanta sacerdotekuna trompetakunawan tocaykurqanku, chaymanta qhepaq runakuna tukuynin llaqtata soqta kutita qayllamanta muyuykurqanku, chaymanta campamentoman kutiykurqan; chhaynata soqta p'unchaykunapi ruwaykarqan. Chaymanta

qanchis kaq p'unchaypim paqariyta hatarirqanku, chaymanta chay p'unchaypim llaqtata qanchis kutita muyurqanku. Chaymanta qanchisniyuq muyuypiqa sacerdotekuna waqachirqanku, chaymanta Josué Israelpa churikunaman nirqan: Qaparichiy, imaraykuchus Señor qankunaman llaqtata qurqan. Chaymanta llaqtaqa maldita kanqa, paymi chaymanta tukuy hayka chaypi kapun Apuman sabaoth, ichaqa Rahab q’aniraq warmita waqaychay payta, chaymanta tukuy hayka paypa wasipi kapun. Ichaqa qamkuna ancha waqaychanqakichik kay dedicasqa imakunamanta, mana yuyarispa qamkuna kikinchik hap'inqakichik kay dedicasqa imakunamanta, chaymanta Israel wawakunaq campamentonta maldito ruranqakichik, chaymanta noqanchikta chinkachinanqakichik. Chaymanta tukuy qullqi icha quri, icha anta icha khillay k'uchu kanqa Apupaq, Apuq qullqipakananman yaykuchisqa kanqa. Hinaspa sacerdotekuna trompetakunata waqachirqanku, imaynatachus runakuna trompetakunamanta uyarirqa, tukuy runakuna kuska hatun hinaspa kallpasapa qapariywan qaparirqanku, hinaspa tukuy pirqa muyuriq urmarqa, hinaspa tukuy runakuna llaqtaman wichaykarqanku. Chaymanta Josué chaytataq churarqan, chaymanta tukuy imachus llaqtapi karqan qhariymanta warmikama, waynuymanta machu runakama, uywakama karkukama, espadapa siminpi. Chaymanta iskay wayna runakuna watiqisqankuman Josué nirqa: Yaykuychis warmi wasimanqa, chaymanta lluqsichiy payta chaymanmanta, chaymanta tukuy imachus paypa kanqa. Hinaspa yaykurqanku iskay wayna runakuna llaqtata watiqasqakuna warmipa

wasinman, hinaspa lluqsichirqanku Rahab pantanatawan, taytantawan, mamantawan, wawqinkunatawan, ayllu aylluntawan, tukuy imaynatachus karqan paypaq, hinaspa churarqanku payta Israelpa campamentomanta hawa. Chaymanta llaqta ruphasqa karqan ninawan, tukuy chaypi kaqkunawan, ichaqa qullqita, qurita, antata, khillaytapas Apunchikpa qullqi wasinman apachirqanku. Chaymanta Rahab warmi qhatuchiqta, chaymanta tukuy paypa yayayuq wasinta kawsachirqa Josué, chaymanta tiyachirqa Israelpi kunan punchawkama, imaraykuchus pakasqa chay watiqkunata, mayqunkunata Josué Jericóta watiqkunanapaq kachasqa karqa. Chaymanta Josué juramento rurachirqan chay p'unchaypi Apunchikpa ñawpaqenpi, nispa: maldecisqa kanqa chay runa, mayqen chay llaqtata ruranqa; paypa punta wachakusqanwan temelonta churanqa chayta, chaymanta paypa aswan huch'uy wachakusqanwan punkukunata sayachinqa. Chaynallatan Hozan Bethelmanta ruwarqan; Abiron pañachu wawanpi sayachirqan siminta, chaymanta aswan uchuy waqaychasqapi sayachirqan punkukunanta. Chaymanta Apu Joshuawan karqa, chaymanta sutin tukuy llaqtapi karqa.

7

Chaymanta Israelpa churinkuna hatun huchata ruwarqanku, chaymanta mana allinta ruwarqanku, chaymanta dedicasqa imaymanta pakasqamanta suwarqanku; chaymanta Acar, Carmipa churin, Zambri churinpa churin, Zara churinpa churin,

Juda ayllupi kaqmanta, dedicasqa imaymanta hurqurqan; chaymanta Apunchik phiñaywan phiñarikurqan Israelpa churinkunaman. Hinaspa Josué kachaykurqa runakuna Ai llaqtaman, chaymi Betel qayllanpi kasqa, nispa: Ai llaqtata watichikuy, hinaspa chay runakuna wichaykarqanku hinaspa Ai llaqtata watichikurqanku. Hinaspa kutimurqanku Josuéman, hinaspa paymanqa nirqanku: Ama tukuy runakunaqa wichaykunchu, aswanqa iskay waranqa utaq kimsa waranqa runakuna wichaykunqaku hinaspa chay llaqtata hap'ikunqaku; ama chaymanqa tukuy runakunata pusankichu, pisikunam kankuqa. Chaymanta kinsa waranqa runakunaqa siqaykurqanku hinaspa Ai runakuna ñawpaqninmanta ayqikurqanku. Chaymanta Gaimanta runakunaqa paykunamanta kimsa chunka suqtayuq runakunata wañuchirqanku, chaymanta paykunata punkumanta qatirqanku, chaymanta paykunata urayaymanta t'uqurqanku; chaymanta llaqtapa sunqunqa manchakurqan, chaymanta yakuhina tukurqan. Hinaspa Josué p'achanta ch'iqnirqan, hinaspa Josué allpapi uyawan urmarqan Apunchikpa ñawpaqenpi chisi kama, pay hinaspa Israelpa kuraqkunapas, hinaspa paykuna umankuman ñut'uta churarqanku. Chaymanta Josué nirqa, mañakuyki Apu; ¿imaraykutaq qan churiyki kay runakunata Jordanta chimpachirqanki payta Amorreonman qonaykipaq, noqaykuta chinkachinaykipaq? Chaymanta sichus qhipaykusqayku hinaspa tiyakusqayku Jordan mayupi. Chaymanta ima niyman, imaraykuchus Israel kunkata tikrarqan enemigonpa ñawpaqenpi? Chaymanta Cananeo uyarispa chaymanta tukuykuna kay pachapi tiyaqkuna

muyuykuwasunkaku ñuqaykuta, chaymanta chinkarichiwasunkaku ñuqaykuta kay pachamanta, chaymanta imataq ruwanki hatun sutikiyta. Chaymanta Apu nirqa Josué-man: Hatariy, ¿imarayku kay qan urmaykurqanki uqi-yki-man? Huchallirqan chay runakuna hinaspa sallqarqan chay tantakuy mayqanta ruwarqani paykunaman, suwarqaspa chay dedicasqa imamanta churarqanku paykunapa vasokunamanmi. Chaymanta mana atinqakuchu Israel churikuna sayanankupaq karan uyankuna auqankunapa, kunka kutichinkuqaku ñawpaqpi auqankunapa, imaraykuchus karqanku maldito. Mana yapasaqchu kananpaq qankunawan, sichus mana hurqunki chay maldito ukhumanta qankuna. Hataririspa yuyaychay llaqtata, chaymanta nirqani yuyaychasqa kananpaq paqarin. Kaykunata nin Apu Dios Israel: kay millay kachkan qankunapi, mana atinqakuchu sayarikunaypaq awqakunaq ñawpaqninpi, haykamankama qichunqakuchis kay millayqa qankunamanta. Chaymanta tantakusqankichis llapa tutamanta ayllukunaman hina, chaymanta kanqa ayllu mayta Apu rikuchinqa, apamunkichis ayllu rakiriykunaman hina, chaymanta ayllu rakiriy mayta Apu rikuchinqa, apamunkichis wasiman hina, chaymanta wasi mayta Apu chaskikunqa, apamunkichis runaman hina. Chaymanta pi rikuchisqa kanqa, ninapi ruphachisqa kanqa, chaymanta tukuy imapas paypa kasqan, imaraykuchus Apunchikpa huñunakuyninta saqirurqa, chaymanta mana kamachikuyta ruwarqa Israelpi. Chaymanta Josué paqariykamuran, chaymanta runata ayllukuna hina apamurqan, chaymanta Judápa ayllu rikuchikurqan. Chaymanta kacharichisqa karqan aylluman hina, chaymanta Zerah ayllu

rikuchisqa karqan. Chaymanta runa nisqaman hina kacharichikurqa, chaymanta Acar, Zambri churin, Zera churinpa, rikuchikurqa. Chaymanta Josué nirqa Acarman: Qoy gloria kunan punchaw Apu Diosman Israelpaq, chaymanta qoy confesionta, chaymanta willaway ñuqaman imata ruwasqanki, chaymanta ama pakankichu ñuqamanta. Chaymanta Achar Josuéta kutichin, chaymanta nin: cheqaqtam huchallirqani Apu Diospa ñawpaqninpi Israelpa; khaynata, khaynata ruwarqani. Ñuqa rikurqani saquwa chawpipi ch'usaq t'ikraq p'achata, chaynallataq iskay pachak qullqi didrachmasta, chaynallataq huk quri qalluta pichqa chunka didrachmayuqta, chaynallataq paykunamanta yuyarispa hap'irqani; chaynallataq qhawariy, paykunaqa pakasqa kanku ñuqap karpaypi, chaynallataq qullqiqa pakasqa kachkan paykunap urayninpi. Chaymanta Josué willaqkunata kachaykurqa, chaymanta paykunaqa carpaman campamentoman phawaykarqanku, chaymanta kay imakunaqa paypa carpanpi pakasqa karqa, qolqetaq paykunapa urayninpi karqa. Hinaspa paykuna karpamanta chaykunata lluqsichirqanku, hinaspa Josuéman hinaspa Israelpa yuyaqkunaman apamurqanku, hinaspa Apunchikpa ñawpaqninpi chaykunata churarqanku. Chaymanta Josué hap'irqa Achar Zerahpa churinta, chaymanta payta pusarqa Achor quebradaman, chaymanta paypa churinkuna, chaymanta paypa ususinkuna, chaymanta paypa terneros, chaymanta paypa carga uywaykuna, chaymanta tukuy paypa ovejankuna, chaymanta paypa carpanta, chaymanta tukuy paypa imayninkuna, chaymanta tukuy runakuna paywan; chaymanta paykunata pusarqa Emekachorman. Chaymanta Josué Acar-ta

nirqa: ¿Imataq chinkarqanki noqaykuta? Tapu chinkachinasunki Apu, imaynatachus kunan punchawpipas. Hinaspa payta rumikunawan rumiyachirqanku tukuy Israel, hinaspa paypa jatun rumi runtunta churarqanku; hinaspa Apunchik piñakuynin phiñakuyninmanta samarirqa. Chaymi sutichirqa chayta Emekachor kay punchawkama.

8

Hinaspa Apu nirqa Josuéman: Ama manchakuychu, nitaq llakikuychu; pusaway qanwan tukuy runakunata, maqanakuq runakunata, hinaspa sayarispa wichay Aiman; qhaway, qurqayki qan makiykiman Ai qhapaqta, hinaspa allpanta paymanta. Chaymanta Gaita ruranki, imayna Jericota rurashqanki chayna, chaymanta paypa qhapaqnintapas; chaymanta uywakuna saquetapas qanpaqpaq saquenki; ichaqa qanpaq llaqtapa qhepanman ch'aqwayta churay. Chaymanta Josué sayarirqa chaymanta llapa maqanakuq runakuna sayariranku Ai llaqtaman wichaykunankupaq. Josué akllakurqa kimsa chunka waranqa runata kallpapi sinchiyuq kaqllakunata, hinaspa paykuna kachakurqa tutayaqpi. Chaymanta paykunaman kamachirqa, nirqa: Qamkuna llaqtaq qhipanpi saqasichikuy, ama llaqtamanta karuman kaychu, chaymanta llapanchik wakichisqa kanqakichik. Chaymanta ñuqa chaymanta tukuy ñuqawan kaqkuna llaqtaman apasunchik; chaymanta kanqa imayna lloqsimunqaku Ai llaqtapi tiyaqkuna ñuqanchikman tupanankupaq, imaynataq ñawpaqtapas,

chaymanta ayqesunchik paykunapa ñawimanta. Chaymanta imayna lluqsimuchkanqaku qhipanchikman, ayqichisunchik paykuna llaqtamanta, chaymanta ninqaku: Ayqichkanku kaykunaqa ñawinchistamanta, mayqin ñantataq ñawpaqpipas. Qankunataq chaymanta siq'imanta jatarikunki, chaymanta llaqtaman rinki. Kay simiman hina ruwankichis; qhaway, qankichispaq kamachisqayki. Chaymanta Josué paykuna-ta kacharka, chaymanta paykunaqa pakana-man rirqanku; chaymanta tiyakurqanku Betel chawpi-pi chaymanta Hai chawpi-pi, Hai-pa qocha-manta. Chaymanta paqariyaspa Josué tutamanta, runakunata watukurqan; chaymanta paypas kuraqkunapas runakunapa ñawpaqninpi Ai llaqtaman wichaykarqanku. Chaymanta tukuy maqanakuq runakuna paywan wichayarqanku; chaymanta purispanku intiq lluqsimuynin ladumanta llaqtaq qhipanman chayarqanku. Chaymanta llaqtapa pakakuna quchamamanta; Chaymanta pasarqan imayna rikurqan Ai qhapaq, usqhayarqan chaymanta lloqsirqan tupanakunankupaq paykunaman chiqamanta maqanakuyman, paymi chaymanta tukuy runakuna paywanmi; chaymanta paymi mana yachanchu pakakuna paymanqa kasqanta llaqtapa qhepanpi. Chaymanta rikurqanku, chaymanta Josué Israelwan kuska paykunapa ñawpaqmanta kutirirqanku. Chaymanta qatipakurqanku Israelpa churinkunata qhipanmanta, chaymanta paykuna llaqtamanta ripukurqanku. Mana pipas saqisqachu karqan Gaipipi, manam qatirqanchu Israelta qhipanmanta; saqirqanku llaqtata kichakusqata, qatirqankutaq Israelta qhipanmanta; Apuqa nirqan Josuéman, mast'ariy makiykita lanzapi makiykipi kaqwan llaqtaman,

makiykikunamanña qurqayki payta; pakakuqkunataq sayarinkuqa utqaylla tiyasqankumanta. Hinaspa Josué paypaq makinta lanzanta llaqtaman mast'arirqa; hinaspa pakasqa runakunaqa usqhaylla paykuna mayqenmanta hatarirqanku; hinaspa lloqsirqanku makinta mast'ariptinqa, hinaspa yaykurqanku llaqtaman, hinaspa chaytatqa hap'irqanku; hinaspa utqhayaspa llaqtata ninapi rupachirqanku. Chaymanta Gaipa llaqtayuqkuna qhipankuman qhawarispan, rikurqanku qusñita llaqtamanta hanaq pachaman wicharisqanta; chaymanta manaña charqankuchu maymanchus ayqekunankupaq kaymanpas otaq chaymanpas. Josué chaymanta tukuy Israel rikurqanku, chay pakakuq puriqkuna llaqtata hap'irqankuta, chaymanta chay llaqtapa qusñin hananpachaman wicharqanta; chaymanta tikrakuspa, Ai llaqtapa runakunata maqarqanku. Hinaspa kaykunaqa llaqtamanta lluqsirqanku tupanakuyman, hinaspa campamento chawpinpi ch'usayarqanku, kaykunaqa kaymanmanta hinaspa kaykunaqa kaymanmanta, hinaspa paykunata maqarqanku mana paykunamanta qispichisqa nitaq ayqiq saqisqa kananpaq. Chaymanta Ai llaqtapa qhapaq kurajninta kawsaqta hap'irqanku, chaymanta payta Josuéman apamurqanku. Hinaspa imayna Israel churikuna tukuychirqanku llapa wañuchispa Ai llaqtapi kaqkunata hinaspa pampakunapi kaqkunata hinaspa urqupi uraykuy patapi maypichus qatirqanku paykunata chaymanta tukukaykama, hinaspa Josué kutirirqa Aiman, hinaspa maqarqa chayta espada siminnwan. Hinaspa karqanku urmaqkuna chay p'unchaypi qharimanta warmikama, chunka iskayniyuq waranqakuna, llapa Ai llaqtapi

tiyaqkuna. Mana chay saquepamanta chay llaqtapi kaqkunamanta, tukuy imakunata saquirqanku kikinkunapaq Israel churikuna, Apunchikpa kamachiyninman hina, mayqen rikchaypi Apunchik Josuéta kamachirqan. Hinaspa Josué llaqtata ninapi ruphachirqa, ch’usaq t’oqo hina wiñaypaq churarqa chayta kunan p’unchawkama. Chaymanta Ai llaqtapa qhapaqninta warkurqan iskay sachamanta; chaymanta karqan sachamanta tuta haykuykama; chaymanta inti yaykuptin Josué kamachirqan, chaymanta urkuyachirqanku paypaq aychanta sachamanta, chaymanta wikch'urqanku chayta t'uquman; chaymanta sayachirqanku paypaq rumi qhipinta, kay p'unchaykama.

9

Chaynatan uyarisqankupi Amorreo curacakuna Jordán mayumanta chimpapi kaqkuna, urqukuna ukhupi kaqkuna, chaymanta pampapi kaqkuna, chaymanta tukuy hatun mama quchapa qhawanapi kaqkuna, chaymanta Antilíbano urquman qayllapi kaqkuna, chaymanta Heteokuna, chaymanta Cananeokuna, chaymanta Ferezeokuna, chaymanta Heveokuna, chaymanta Amorreokuna, chaymanta Gergeseokuna, chaymanta Jebuseokuna, tukuyninkuna tantarikurqanku kikin pachapi maqanakuyta Josuéwan Israelwan kuska lliw. Chaymanta Gabaonpi tiyakuqkuna uyarirqanku tukuy imakunata Señor Jericopi Gaipi ruwasqanta. Hinaspa paykuna ruwasqaku llullakuywan; hinaspa chayamuspa mikhuyta

huñusqaku hinaspa wakichikusqaku; hinaspa mawk'a kustalakunata rikrankunapi apaspa, hinaspa mawk'a vino odrekunata hinaspa p'akisqakunata watasqakunata, hinaspa usutankunapa ukhunkunata, hinaspa usutankunata mawk'a hinaspa allichasqakunata chakinkunapi, hinaspa p'achankunata mawk'asqakunata paykuna hawanpi, hinaspa t'antanku mikhuymanta ch'aki hinaspa quniyuq hinaspa mikhusqa. Chaymanta paykuna Josué-man shamurqanku, Israel-pa campamento-man Gilgal-man, hinaspa Josué-man chaymanta Israel-man nirqanku: Karumanta, allpamanta shamurqanchik, chaymanta kunan ñuqanchikwan alianza-ta ruwayku. Chaymanta Israel wawakuna Horeo runamanqa nirqanku: Rikuy, mana ñuqapi tiyankichu, chaymanta imaynatataq qanwan tantakuyta rurasaq? Chaymanta paykuna ninku Josué-man: Qanpa yanapakuqkunam kayku. Chaymanta Josué paykuna-man nin: Maymantataq kankichis, chaymanta maymantataq shamurqankichis? Hinaspa nirqanku: qampa wawakuna ancha karu allpamanta shamurqanku qampa Diosniykipa Apunpa sutinpi; paypa sutinta uyarirqankutaq, hinaspa tukuy imakunata Egiptopi ruwarqan, hinaspa tukuy imakunata Amorreokunaqa qhapaq taytakunaman ruwarqan, paykunaqa Jordanpa chimpanpi karqanku, Sihon Amorreokunaqa qhapaq taytaman hinaspa Og Bashanpa qhapaq taytaman, paymi Astarotpi hinaspa Edreimpi tiyarqan. Chaymanta uyarispa, kuraqkunanchik chaymanta tukuy allpanchikpi tiyaqkuna nirqanku ñuqaykuman, nispa: Hapiychik kikinkunapaq mikhunakuna ñanpaq, chaymanta riychik paykuna tupanakunapaq, chaymanta ninki paykuna:

Qharirikuna qampa kayku, chaymanta kunan ruraychik ñuqaykuman rimanakuyta. Kay t'antakunaqa q'uñi ñuqayku churarqayku chay p'unchaymi lluqsirqayku qamkunaman chayamunapaq, kunan ichaqa ch'akirqanku hinaspa mikhusqaña tukurqanku. Chaymanta kay wiñu odresninkunaqa, wiñumanta noqayku hunt'achisqayku musuq kachkaspa, kaykunaqa p'akisqaku, chaymanta p'achanchiskunapas, sandaliasnchiskunapas mawk'ayasqaku ancha askha ñanmanta. Chaymanta kamachiqkuna paykunapa mikhuykunamanta hap'irqanku, chaymanta Apunchikta mana tapurqankuchu. Chaymanta Josué paykunawan thak kayta ruwarqa, hinaspa paykunawan tinkuyta churarqanku paykunata waqaychananpaq, hinaspa tantanakuypa kamachiqkuna paykunaman jurarqanku. Chaymanta karqan kimsa p'unchaykunamanta qhipaman, willakuyta paykunawan ruwasqankumanta qhipaman, uyarirqanku chay qayllamanta paykunamanta kasqankuta, chaymanta chay paykuna ukhupi tiyakusqankuta. Chaymanta Israelpa churinkuna ripurqanku, chaymanta paykunapa llaqtakunaman chayarqanku; paykunapa llaqtakunataq Gabaon, Kefira, Beerot, chaymanta Iarinpa llaqtakuna karqanku. Chaymanta mana maqanakurqankuchu paykunawan Israel churikuna, imaraykuchus tukuy kamachiqkuna juramentota rurqanku paykunawan Señor Dios Israelpa sutimpi, chaymanta tukuy tantakuy musphaykarqanku kamachiqkunamanta. Chaymanta kamachiqkuna nirqanku tukuy tantanakuymanqa: Ñuqaykuqa jurarqayku paykunaman Apu Dios Israelpa sutimpi, chaymanta kunanka mana atisunchu llank’ayta paykunamanta. Kay-ta

rurasunchik: kawsachispa hap'isunchik paykuna-ta, chaymanta waqaychasunchik paykuna-ta, chaymanta mana kanqachu ñuqaykuna-paq phiñakuy juramento rayku, chay-ta jurasqaykiku paykuna-man. Kawsanqaku, chaymanta kanqaku yura kuchukuqkuna chaymanta yaku apakuqkuna tukuy huñunakuypaq, imaynan kamachikuqkuna paykuna nirqanku. Hinaspa Josué paykuna tantarichirqa, hinaspa paykunaman nirqa: Imaraykutaq llullawarchiwankichis nispa: Ancha karumanta qampamanta kanchis, qamkuna ichaqa qayllaykuqkuna kankichis ñuqaykupi tiyaqkunapa? Chaymanta kunan qillqasqa kankichik, mana chinkapunqachu qankichikpita yanapa, nitaq yura kuchukuq, nitaq yaku apakuq ñuqapaq chaymanta Diosniypaq. Hinaspa kutichiranku Josuéta, nispa, willakuwarqanchis imaynatachus kamachirqa Señor Diosniyki Moisésta serviqninta, qonaykichispaq kay allpata, hinaspa chinkachinaykupaq noqanchista hinaspa tukuyta tiyaqkunata chaypipas ñawpaqniykichismanta; hinaspa manchakurqanchis ancha almanchismanta ñawpaqniykichismanta, hinaspa ruwarqanchis kay ruwayta. Chaymanta kunan qhaway, ñuqaykuqa qankunaman uyachisqa kanchik; imayna qankunaman kusichisun chaymanta imayna qankunaman rikurikun, chhaynata ñuqaykuwan ruwaychik. Chaymanta paykunaman chhaynata ruwarqanku, chaymanta Josué paykunata qispichiwarqa chay p'unchaypi Israelpa churikunap makikunamanta, chaymanta mana paykunata wañuchiwarqankuchu. Chaymanta Josué churarqan paykuna chay p'unchayta yura kuchukuqkuna chaymanta yaku apakuqkuna tukuy huñunakunapaq, chaymanta Diospa

altarnimpaq. Kayrayku Gabaónpi tiyakuqkuna tukurqan yura kuchukuqkuna chaymanta yaku apakuqkuna diospa altarnimpaq kunan p'unchaykama, chaymanta mayqin kitipipas Apu akllananpaq.

10

Hinaspa Adoni-bezek Jerusalenpa qhapaqnin uyarisqanman hina Josué Ai llaqtata hap'isqanta, chaymanta chiqamanta chinkachisqanta, imayna ruwasqankuta Jericota chaymanta qhapaqninta, chaynataraq ruwasqanku Aita chaymanta qhapaqninta, chaymanta Gabaonpi tiyaqkuna ayqisqankuta Josuéman chaymanta Israelmanpas, chaymanta paykunamanta ancha manchakurqanku; yachasqanrayku imaraykuchus Gabaon hatun llaqta karqan, huk mama llaqtakunahina, chaymanta llapa runankuna sinchi karqanku. Chaymanta Adoni Bezek Jerusalenpa curaqan kachasqa Elam Hebronpa curaqanman, chaymanta Phidon Jarmuthpa curaqanman, chaymanta Jephtha Lachishpa curaqanman, chaymanta Dabein Adullampa curaqanman, nispa: Shamuy, wichay ñuqaman, chaymanta yanapaway, chaymanta maqanakusunchis Gabeonwan; paykunaqa ayqerisqankuña Josueman chaymanta Israelpa wawankunaman. Chaymanta pichqa curacakuna Jebuseo runakunamanta wichayarqanku, Jerusalén curaca, chaymanta Hebrón curaca, chaymanta Jarmut curaca, chaymanta Laquis curaca, chaymanta Adulam curaca, paykuna kikin chaymanta tukuy paykunapa runakuna. Chaymanta

Gabaonpa muyuriqninpi tiyarqanku, chaymanta payta sitiarqanku. Chaymanta Gabaonpi tiyaqkuna kachaykurqanku Josuéman Israelpa campamentunman Gilgalpi, nispa: Ama saqiychu makikikunata serviykikikunamanta; wichayamuy noqaykuman, utqaylla, chaymanta yanapawayku, chaymanta qespichiway noqaykuta; imaraykuchus huñunakusqaku noqaykuman tukuy Amorreokunaqa curaqkuna, urqu suyupi tiyaqkuna. Chaymanta Josué Gilgalmanta wicharqa, paymi, chaymanta tukuy chay maqanakuq runakuna paywanmi, tukuy kallpapi atiqkuna. Hinaspa Apu Josuéman nirqa: Ama paykuna manchakuychu, makiykiman chayqa paykuna qurqani, mana pi paykuna saqasqa kanqachu ñawpaqniykichis. Chaymanta usqhaylla Josué paykuna pataman chayamurqa, tuta p'unchaw purispa Gilgalmanta. Hinaspa Apuqa llakichirqan paykuna Israel wawakuna ñawpaqenpi, hinaspa Apuqa t'uqurqan paykuna hatun t'uquywan Gabaon llaqtapi, hinaspa qatirqanku paykuna Bet-horon wichay ñanpi, hinaspa kuchurqanku paykuna Azeka llaqtakama hinaspa Makeda llaqtakama. Chaypi, paykuna Israel wawakunapa uyamanta ayqikuchkaptinku Horonpa uraykuyninpi, Apunchik hanaqpachamanta chikchi rumikuna wikch'urqan paykunaman Azecakama. Chaymanta aswan achka runakuna wañurqanku chikchi rumikunarayku, mana chaynallachu Israel wawakuna khuchunawan maqanakuypi wañuchisqankumanta. Chaymanta Josué Apuman rimaran, chay punchay Dios Amorreoniqta Israel makiman qaran, chaymanta payqa paykunata Gabaonpi t'uqyachiran, chaymanta Israel churikunaq ñawpaqinmanta t'uqyachikaran, chaymanta Josué niran: Sayachun inti Gabaon hinam,

chaymanta killa Ajalón quebrada hinam. Chaymanta inti sayarirqa, killa ima sayasqapi, Dios paykunapa awqankunata harkakama. Chaymanta inti hanaq pachapa chawpinpi sayarirqa, mana intiyayman ñawpaqman purirqachu huk punchawpa tukukuyninman. Chaymanta mana karqanchu chay hinaqa p'unchay, manaña ñawpaqpipas, manaña qhipapipas, chaymi Dios uyarinanpaq runap, imaraykuchus Señor kuska maqanakurqan Israelpaq. Chaymanta chay pichqa qhapaqkuna ayqirqanku, chaymanta Makedapi kaq machaymanqa pakakurqanku. Chaymanta Josué-man willasqa karqan, nispa: Pichqa qhapaqkuna tarikusqa kanku machaypi pakasqa, chay Makeda-pi. Hinaspa Josué nirqa: Kuyuchiy rumikuna machaypa simiman, hinaspa runakuna churay paykunata waqaychananpaq. Qamkunataq ama sayarinkichischu, qatispa awqaykichista qhipamanta, chaymanta hap'inkichis qhipaq guardianku paykunapa, chaymanta ama saqinkichischu yaykuyta llaqtakunankuman, qurqasqan imaraykuchus paykunata Señor Diosninchis makiykuman. Hinaspatqa karqan imayna Josué samarqan, chaymanta tukuy Israel wawakuna kuchuspa paykuna hatun kuchuy ancha tukukama, hinaspatqa chay qispichikuqkuna qispichikurqanku chay maqta llaqtakunaman. Hinaspa tukuy runakuna kutirirqanku Josuéman Makedaman qhesqakuna, hinaspa mana pipas Israelpa churinkunamanta ñañarqachu siminwan. Chaymanta Josué nirqa: Machaytataq kichariychik, chaymanta kay pichqa qhapaqkunata machaymantataq lluqsichiychik. Chaymanta paykunaqa pichqa qhapaqkunata maqt'amanta lluqsichirqanku: Jerusalempa qhapaqninta, Hebronpa qhapaqninta, Jarmuthpa

qhapaqninta, Lachishpa qhapaqninta, Odollampa qhapaqninta. Chaymanta, imaraykuchus paykuna lluqsichirqanku paykunata Josuéman, Josué tantachirqa tukuy Israelta, chaymanta maqanakuypa qallariqkunata paywan riqqunata, nispa paykunaman: Ñawpaqman puriy, chaymanta chakiykichista churay paykunapa kunkankunapi. Chaymanta achhuykamuspa, chakinkuta churarqanku paykunapa kunkankunapi. Chaymanta Josué nirqa paykuna-man: Ama manchakuychikchu paykuna-ta, nitaq llakikuychikchu. Qhari-kaykaychik chaymanta kallpa-yoq kaychik, icha chaynatam Apu ruwanqa llapa awqa-kuna-ykichik-man, mayqen-kuna-ta qamkuna maqanakunkichik. Chaymanta Josué paykuna wañuchirqa, chaymanta paykuna pichqa yura hawapi warkurqa, chaymanta pichqa yura hawapi warkusqa karqanku tuta haykukama. Chaymanta inti yaykuy pachapiqa, Josué kamachirqan, hinaspa urqurqanku paykunata yuraqkunamanta, hinaspa wikch'urqanku paykunata mach'ay ukhupi, maypichus ayqirqanku chaypi, hinaspa q'ipirachirqanku rumitakunata mach'ay patapi kunan p'unchay kama. Chaymanta Makkedahta hap'irqanku chay p'unchaypi, chaymanta wañuchirqanku chayta espadap simninwan, chaymanta tukuy samayuqta chinkachirqanku mayqinchus chaypi karqan, chaymanta mana pichus chaypi qhespisqa nitaq ayqesqa saqirqankuchu, chaymanta Makkedahpa qhapaqninman ruwanqanku, mayqin rikchaypi Jericopa qhapaqninman ruwanqanku. Chaymanta Josué ripurqan, chaymanta tukuy Israel paynwan Makeda-manta Libna-man, hinaspa Libna-ta sitiarqan. Hinaspa Apu qurqa chayta Israelpa makikunaman, hinaspa hap'irqanku chayta, chaymanta

qhapaqnintapas, hinaspa wañuchirqanku chayta espadapa simininwan, tukuy samayuq kaqta chaypipas, manataqmi saqirqakuchu chaypi ni piqa qhespichirisqa nitaq ayqirisqa, hinaspa rurqanku chay qhapaqninman chaymanta, chay kikin rikch'aqta rurqanku Jericópa qhapaqninman. Hinaspa Josué ripurqan, hinaspa tukuy Israel paynwan, Lebnamanta Lachisман. Hinaspa muyurqan chayta, hinaspa sitiyarqan chayta. Hinaspa Apu Laqista Israelpa makinman qurqa. Chayta hap'irqanku iskay kaq p'unchaypi, chaymanta payta wañuchirqanku espadapa simninwan, chaymanta payta tukuyta chinkachirqanku, imaynatá ruwasqankuta Lebnata chaylla. Chaypacha Elam, Gazer kuraq, wicharqa Lachista yanapaqnin. Chaymanta Josué payta waqtarqa espadapa simninpi, chaymanta runakuna paymanta, mana saqesqa paykuna qhespichiyta nitaq ayqeqta. Chaymanta Josué ripurqan, tukuy Israel paynwan, Lachismanta Odolamman, hinaspa chayta muyurqan sitiykunapaq. Chaymanta Apu qurqa payta Israelpa makimpi, chaymanta hap'irqaku payta chay p'unchaypi, chaymanta wañuchirqaku payta espadawan, chaymanta tukuy samayuqta chinkachiywan wañuchirqaku, Lachista rurasqankuman rikch'aqta. Chaymanta Josué ripurqan, tukuy Israel paynwan, Hebrónman, chaymanta chayta sitiarqan. Hinaspa chayta espada simipipi maqarqan, hinaspa tukuy samayuq imachus chaypi karqan, mana qhesachisqachu karqan, Odollamta ruwasqankuman hina, chayta chinkarichirqanku, hinaspa tukuy imachus chaypi karqan. Chaymanta Josué kutirirqa hinaspa tukuy Israel Debirman; chaymanta muyurispa tiyakuspa payta hap'irqanku, chaymanta paypa qhapaq

kurajninta, chaymanta paypa llaqtachankunata; chaymanta payta espadapa simninpi waqtarqa, chaymanta payta tukuyta chinkachirqanku, chaymanta tukuy samaq kayniyuqta paychapi; chaymanta mana saqirqankuchu paypaq ni pitatapas qhespichiyta; imaynataraq Hebronman ruwasqankuta hinaspa paypa qhapaq kurajninman, chaynataraq ruwasqanku Debirman hinaspa paypa qhapaq kurajninman. Chaymanta Josué maqarqa tukuy orqo suyuta, chaymanta Negev-ta, chaymanta pampa suyuta, chaymanta Asedot-ta, chaymanta chaypa qhapaqkunata; mana saqirqankuchu paykunamanta qhespichiyta ni pita; chaymanta tukuy samayoq kawsayta chinkachirqa, chay rikch'aqlla Apu Dios Israel kamachirqan, Cades Barnea-manta Gaza kama tukuy Gosen-ta Gabaon kama. Chaymanta tukuy paykunapa kurakakunata, chaymanta paykunapa allpanta Josué maqarqa huknin kutilla, imaraykuchus Apu Dios Israel Israelwan kuska maqanakurqa.

11

Jabes kuraq Asor llaqtamanta uyarisqanman hina, kachayta qallarirqa Jobab kuraqman Maron llaqtamanta, hinaspa Simeon llaqtamanta kuraqman, hinaspa Azif llaqtamanta kuraqman, hinaspa hatun Sidon llaqta qayllanpi kaq kurakunaman, urqu suyuman hinaspa Araba pampaman Quinerot ñawpaqninpi, hinaspa pampa suyuman, hinaspa Fenaedor llaqtaman, hinaspa qocha qayllanpi kaq Cananeo runakunaman inti lloqsimuymanta, hinaspa qocha qayllanpi kaq Amorreo

runakunaman, hinaspa Heteo runakunaman, hinaspa Ferezeo runakunaman, hinaspa Jebuseo runakunaman urqupi kaqkunaman, hinaspa Heveo runakunaman, hinaspa Hermon urqu uranpi kaqkunaman Masima suyuman. Chaymanta lloqsirqanku paykuna, kurakakuna paykunapa paykunawan, qochapa aqun hina achka kayniyuq, chaymanta kawalluykuna chaymanta karruykuna ancha achka. Chaymanta tukuy kurakakuna paykuna tantakurqanku, chaymanta kikin patapi chayamurqanku, chaymanta Maron yakupa patanpi campamentota ruwarqanku Israelwan maqanakuypaq. Hinaspa Apu nirqa Joshuaman: Ama manchakuychu paykunamanta, imaraykuchus paqarin kay pachapi ñuqa paykunata atipasqa qusaq Israelpa ñawpaqninpi. Paykunapa kawallukunata p'itikachanki, hinaspa paykunapa karrukunata ninapi ruphachinki. Chaymanta Josué shamurqa tukuy maqanakuq runakunawan, paykunaman Maron yakupi qunqayllamanta, chaymanta paykunaman urmaykurqanku orqokunapiqa. Hinaspa Apu paykuna Israelpa makiman qurqa, hinaspa paykuna kuchuspa qatipakurqanku Sidon hatunkama, Maseronkama, Massochpa pampankama inti lluqsiyman, hinaspa paykuna kuchurqanku mana paykunamanta qispichisqa saqisqa kananpaq. Chaymanta Josué paykunaman ruwarqan mayqin rikch'ayta Apu payman kamarqan, kaballukunata paykunapa ch'iqnirqan, chaymanta karrukunata paykunapa ninawan ruphachirqan. Chaymanta Josué chay pachapi kutirirqa, chaymanta Asor-ta hap'irqa, chaymanta pay-manta rey-n-ta, karqa-ri Asor ñawpaqta tukuy kay qhapaq-kuna-manta kamachiq. Hinaspa tukuy samayuqta chaypi

espadawan wañuchirqanku, hinaspa tukuyta chinkarichirqanku, hinaspa mana ima samayuqpas chaypi saqirqakuchu, hinaspa Hazorta ninapi rupachirqanku. Chaymanta tukuy llaqtakunata reinokunamanta, chaymanta reinokunapaq qhapaqninkunata Josué hap'irqa, chaymanta paykunata wañuchirqa espadapa simninwan; chaymanta paykunata tukuyta chinkarachirqaku, chay rikchaypi Moisés, Apunchikpa churin, kamachirqan hina. Ichaqa tukuy llaqtakunata muyuwan jatunchasqakunataqa manam Israelqa ninakurqachu; Asorllata sapallanta Israelqa ninakurqan, chaymanta tukuy saquirisqankunanta Israelpa churinkuna kikinkunapaq suwarqanku; paykunataqa tukuyninta chinkarachirqanku espadapa simninpi, chinkarachisqankama paykunata; manam paykunamanta imatapas samayuqta saqirqankuchu. Imayna Apu kamachirqa Moisésta paypa wawanta, chaynallataqmi Moisés kamachirqa Josuéta; chaynallataqmi Josué ruwarqa, mana imapas mana ruwarqachu tukuy imamanta mayqinkunata Moisés kamachirqa payta. Josué hap'irqan tukuy urqu suyuta, tukuy Negev suyuta, tukuy Gosén suyuta, pampa suyuta, inti yaykuy ladomanta suyuta, Israel urquta, uchuy suyukunata urqu qayllampi Halak urqumanta, chaymi wichaykan Seir suyuman, Baal Gad suyukama, Líbano pampankunata Hermón urqu urampi; tukuy paykunapa qhapaqkunatapas hap'irqan, wañuchirqan, wañuchirqan. Hinaspa Josué kay qhapaqkunawan aswan p'unchawkunata maqanakuyta ruwarqa. Chaymanta mana karqan llaqta mayqinchus mana Israel hap'irqanchu, tukuyta hap'irqanku maqanakuypi. Chaymi Apunchik raykun karqan sinchiyachiy

paykuna sunqunta tupanankupaq maqanakuyman Israelwan, chaynapi chinkachikunankupaq, chaynapi mana qusqa kanankupaq paykunaman khuyay, ichaqa chaynapi chinkachikunankupaq, chay rikch'aqta Apunchik nirqan Moisésman. Hinaspa Josué chay pachapi shamurqa, hinaspa Anakimkunata orcokunamanta chinkarachirqa: Hebrónmanta, Dabirmanta, Anabothmanta, hinaspa tukuy Judamanta llaqtankunawan kuska. Hinaspa Josué paykunata chinkachirqa. Mana saqisqachu karqan Anakimkuna Israelpa churinkunamanta, ichaqa Gazapi, Gathpi, Ashdodpi saqisqa karqan. Hinaspa Josué tukuy allpata hap'irqan, imaynatas Apu Moisésman kamachirqan, hinaspa Josué paykunata Israelpa herencianpi qorqan, ayllukunankuman hina rakisqa, hinaspa allpaqa maqanakuymanta samarqan.

12

Chaymanta kaykunam karqanku allpapa reyesnin, maykunata Israel wawakuna wañuchirqanku, hinaspa heredarqanku paykunapa allpanta Jordán mayup chimpanpi, inti lluqsimunanmanta, Arnón qhawamanta Hermón urqukama, chaymanta tukuy Arabá allpata inti lluqsimunanmanta. Sihon, Amorreo runakunapa kurajnin, paymi Heshbon llaqtapi tiyakurqan, kamachikurqan Arnon mayumanta, chaymi kaq quebrada ukhupi quebradapa chikan partinpi, chaymanta Galaadpa chawpinta Jabbok mayukama, Ammon churikunapa saywinkunakama. Hinaspa Arabmanta Chinnereth quchakama

intip lluqsimuynimpi, hinaspa Arabah quchakama, kachi quchata intip lluqsimuyninkuna ñanwan Beth jeshimothmanhina, Temanmanta Asedoth Phasgap uranpi. Chaymanta Og Bashan qhapaq qhipaykusqa karqan giganteskunamanta, payqa tiyaq karqan Astarot llaqtapi chaymanta Edrei llaqtapi, kamachiq karqan Hermon urqumanta chaymanta Salcamanta, chaymanta tukuy Bashanqa Gergesikunaq saywakunankama, chaymanta Maquita, chaymanta chawpi Gileadta Sihon qhapaq Heshbonpa saywakunankama. Moisés, Apunchikpa wawan, chaymanta Israelpa wawankuna paykunata maqarqanku; chaymanta Moisés payta qorqan herenciapi Rubénman, chaymanta Gadman, chaymanta chawpi ayllu Manaséspa. Chaymanta kay Amorreo runakuna kurajkunan, maykunatachus Josué Israel wawakuna ima wañuchirqanku Jordán yakumanta chimpapi Baal Gad quchapa qayllanpi Líbano pampapi, chaymanta Halak urqukama Seir urquman wichaqkunaman, chaymanta Josué payta qorqa Israel ayllukunaman heredanankupaq paykunapa sortenkuman hina, urqupi, chaymanta pampapi, chaymanta Arabapi, chaymanta Asedotpi, chaymanta ch'usaq pampapi, chaymanta Negev; Heteo runata, chaymanta Amorreo runata, chaymanta Cananeo runata, chaymanta Ferezeo runata, chaymanta Heveo runata, chaymanta Jebuseo runata. Jericopa kuraqnin, Ai llaqtapa kuraqnin, chaymi Betel llaqtaman qayllapin, Jerusalenpa kuraqnin, Hebronpa kuraqnin, Jarmuthpa kuraqnin, Lachishpa kuraqnin, Elampa kuraqnin, Gezerpa kuraqnin, Debirpa kuraqnin, Gaderpa kuraqnin, Hormahpa kuraqnin, Aderpa kuraqnin, Lebnahpa kuraqnin,

Odollampa kuraqnin, Elathpa kuraqnin, Tappuahpa kuraqnin, Opherpa kuraqnin, Arokpa Aphekpa kuraqnin, Asompa kuraqnin, Shimronpa kuraqnin, Madonpa kuraqnin, Achshaphpa kuraqnin, Kadeshpa kuraqnin, Jokneampa kuraqnin, Maredothpa kuraqnin, Carmelpa Goiimpa kuraqnin, Phenneadorpa Odollampa kuraqnin, Galileapa Gaiipa kuraqnin, Tirzahpa kuraqnin; tukuy kay kuraqkuna iskay chunka isqonniyuqmi karqanku.

13

Chaymanta Josué kuraq karqa, p'unchawkunapi ñawpaqman puriq, chaymanta Apu Josuéman nirqa: Qam p'unchawkunapi ñawpaqman purirqanki, chaymanta achka allpa qhiparikun herenciapaq. Chaymi kay allpa saqisqa; Filisteokunaq saywasnin, Gesirí, chaymanta Cananeo, mana tiyasqa Egiptopa ñawpaqninmanta Ekronpa saywasninman chayakama Cananeokunamanta lluqi ladumanta yupasqa pichqa satrapíakuna Filisteokunaq, Gazano, chaymanta Asdodita, chaymanta Ashkelonita, chaymanta Gitita, chaymanta Ekronita, chaymanta Avvita, Temánmanta chaymanta tukuy Canaán allpapi Gazapa ñawpaqninpi, chaymanta Sidonkunaqa Afekman chayakama, Amorreokunaq saywasninkama, chaymanta tukuy Galiath allpata Filisteokunaq, chaymanta tukuy Líbanota inti lluqsimuymanta Gilgalmanta Hermón urqupa uranmanta Hamath yaykuyninman chayakama, tukuy urqu suyupi tiyaq Líbanomanta Maserethmankama Memphomaim. Tukuy

Sidoniakuna, ñuqa paykunata chinkachisaq Israelpa ñawpaqmanta; ichaqa chayta rakinki suertewan Israelpaq, imayna qamman kamachirqani. Chaymanta kunan kay allpata rakiy isqun aylluman herenciapi, chaymanta Manasés aylluq chawpinman. Jordanmanta hatun quchakama inti chinkapuy ladupi qunki chayta; hatun qucha saywa kanqa. Iskay ayllukunaman, chaymanta chawpi ayllu Manaséspa, Rubénman, chaymanta Gadman Moisés qorqa Jordán mayupa chimpanpi; inti lloqsimunanman qorqa payman Moisés Apunchikpa churinqa, Aroermanta, chaymi kashan mayu Arnónpa simpin, chaymanta llaqtata chawpi k'ikimpi, chaymanta tukuy Misorta Medebamanta; Tukuy llaqtakunata Sehón qhapaq Amorreokunamanta, paymi qhapaq karqa Hesbónpi Amónpa wawankunapa saywakunankama; Chaymanta Galaadta, chaymanta saywakunata Gesirpa, chaymanta Maacatkunata, tukuy urqu Hermónta, chaymanta tukuy Basanta Salecakama; Tukuy qhapaqninta Ogpa Basanpi, paymi qhapaq karqa Astarotpi chaymanta Edreípi; kayqa saqesqa karqa giganteskunamanta, chaymanta waqtarqa payta Moisés, chaymanta tukuyta chinkarirqa. Chaymanta mana chinkachirqankuchu Israel churikuna Gesiri-ta, Machati-ta, Cananeo-ta-pis, chaymanta tiyarqan Gesiri rey chaymanta Machati Israel churikuna chawpipi kunan p'unchay-kama. Ichaqa Leví ayllumanqa mana herencia qusqa karqanchu, Señor Dios Israelmi herencianku, imaynan Señor paykuna nirqan, chaymanta kayqa rakinakuy, mayqinchus Moisés Israel churikunaman rakirqan Araboth Moabpi, Jordán chimpapi, Jericó nisqaman hina. Hinaspa Moisés qurqa Rubén ayllu

nisqaman paykunapa ayllukuna hina. Chaymanta paykunapa saywakunaqa karqan Aroermanta, chaymi Arnon quebradapa ñawpaqninpi, chaymanta llaqtapas Arnon quebradapi; chaymanta tukuy Misorta, Hesbonkama, chaymanta tukuy llaqtakunata Misorpi kaqkunata, chaymanta Dibonta, chaymanta Bamot Baalta, chaymanta Meelboth wasinta, chaymanta Basanta, chaymanta Bakemotta, chaymanta Maiphaadta, chaymanta Karithainta, chaymanta Sebamata, chaymanta Seradatapas, chaymanta Sionta Enab urqupi, chaymanta Bet Peorta, chaymanta Asedot Fasgata, chaymanta Bet Jeshimotta, chaymanta tukuy Misorpa llaqtakunanta, chaymanta tukuy Sihonpa qhapaqninta Amorreo qhapaqpa, paytaqa Moisesmi maqarqan payta chaymanta Madianpa kamachiqkunatapas, chaymanta Evita, chaymanta Rekemta, chaymanta Surta, chaymanta Hurta, chaymanta Rebata Sionpa kuraqninta saqueo, chaymanta Sionpi tiyaqkunatapas. Chaymanta Balaam, Beorpa yachaqninta, wañuchirqanku kutiykachaypi. Karqan chaymanta Rubenpa linderos, Jordán lindero. Kay karqan Rubenpa churikunapa herencian, ayllukunankuman hina, llaqtakunankuwan chaymanta chakrakunankuwan. Moisésqa qaran Gadpa churinkunaman ayllukunankuman kikinmanta. Hinaspaqa lindero-kuna pay-kuna-q karqan Jazer, llapa Galaad llaqta-kuna, chaymanta Ammon wawa-kuna-q allpa-n chawpi-n kama Araba, chay kashan Arad ñawpaqenpi. Heshbonmanta Araboth pampakama Mizpah nisqaman hina, chaymanta Botanim, chaymanta Maan Dibonpa saywakunankama, chaymanta Enadom chaymanta Othargai chaymanta Bainthanabra chaymanta Succoth

chaymanta Shaphan chaymanta qhipaq qhapaq kuyku Sihon qhapaq Heshbonmanta; chaymanta Jordan saywakunqa Chinnereth quchapa huk rakininkama Jordanpa chimpanpi intilluqsimumanta. Kay Gad churikunapa herencianmi ayllukunankuman hina, llaqtakunankuman hina; ayllukunankuman hina kunka kutirinqaku awqakunankupa ñawpaqenpi, imaraykuchus ayllukunankuman hina llaqtakunanku karqan, chaymanta chakrakunankupas. Chaymanta Moisés qurqa chawpi ayllu Manaséspa ayllukuna paykunaman kikinman. Chaymanta paykunapa saywakunaqa Maanmanta karqan, chaymanta tukuy qhapaq kuyuchiy Basanpa, chaymanta tukuy qhapaq kuyuchiy Og qhapaqpa Basanpa, chaymanta tukuynin Jairpa llaqtachakunata, chaykunaqa Basanitispi kanku, suqta chunka llaqtakuna. Chaymanta Galaadpa chawpin, chaymanta Astarotpi, chaymanta Edreipi, Ogpa qhapaq kayninpa llaqtakunan Basanitidipi, Machirpa churikunaman, Manasehpa churikunaman, chaymanta Machirpa churikunapa chawpinman, Manasehpa churikunaman, ayllukunankuman hina. Kaykunam mayqinkunatachus Moisés herenciata qurqa Jordán mayumanta chimpa ladopi, Araboth Moabpi, Jordán mayumanta chimpa ladopi Jericó llaqtaman hina, inti lluqsimunanmanta.

14

Chaymanta kaykunam Israel wawakunapa rakisqa

huchhakunata churaqkuna Canaan allpapi, maykunamanmi rakisqa huchhakunata churarqanku paykunaman Eleazar sacerdote, chaymanta Josué Nun-pa, chaymanta kamachiqkuna ayllukunapa ayllukunapa Israel wawakunapa. Suertekunaman hina heredarkurqanku, imayna Apu Josuépa makimpi kamachirqa isqon ayllukunaman, chaymanta chawpi aylluman Jordanpa hawamanta. Chaymanta Levitakunamanqa mana qurqanchu herenciata paykunapi, imaraykuchus Josépa churinkuna iskay ayllu karqanku Manasés chaymanta Efraím; chaymanta mana qusqachu rakita allpapi Levitakunaman, ichaqa llaqtakuna tiyanakunapaq, chaymanta paykunapa t'uqasqa allpankuna uywakunapaq, chaymanta paykunapa uywankuna. Ima manera Apu Moisésman kamachirqan, chaynatam Israel churikuna ruwanku, chaymanta allpata rakirqanku. Chaymanta Judapa churinkuna qayllakurqanku Josuéman Gilgalpi, chaymanta Caleb, Jefunépa churin Cenezeo, paymanqa nirqa: Qam yachanki simita chayta Señor Moisésman, Diospa runanta, rimanqa ñuqamanta chaymanta qammanta Cades Barneapi. Tawa chunka watayuq karqani Moisés, Diospa wawan, Cades Barneamanta allpata watiqanapaq kachawaqtinqa; chaymanta paymanqa rimaywan kutichirani paypa yuyaynin hina. Wawqikuna-y noqa-wan wichaq-kuna runakuna-pa sonqon-ta hukniraq ruwarqanku, noqa-taq hunt'asqa karqani Apu Dios-ta-y qatipanaypaq. Chaymanta Moisés juramento ruwarqa chay p'unchaypi, nispa: allpa chaypim sarurqanki qamman kanqa suertewan, chaymanta wawasniykiman wiñaypaq, imaraykuchus munakurqanki qatipanaykipaq Apunchis Diosninchismanta.

Chaymanta kunan Apunchik ñuqata uywawaran imayna nirqan hina; kay tawa chunka pichqayuq watami, maymantachus Apunchik kay simita Moisesman nirqan; chaymanta Israel chaqrapi purirqan; chaymanta kunan qhaway ñuqa kunan pusaq chunka pichqayuq watayuq kani; Kaqllatataq kani kunan kallpayuq, imaynachus Moises ñuqata kachawaqtin, chaynahina kallpayuq kani kunan lluqsimunaypaq chaymanta yaykunaypaq maqanakuyman. Chaymanta kunan mañakuyki kay urquta, imaynatas Apu nirqa chay p'unchaypi, imataq qan uyarirqanki kay shimita chay p'unchaypi. Kunan ichaqa Anakimkuna chaypi kanku, llaqtakuna maqchisqa chaymanta hatunkuna. Sichus chayrayku Apu ñuqawan kachkan, chinkachisaq paykuna, mayqin rikchaypi Apu ñuqaman nirqa. Chaymanta Josué bendicionarqan payta, chaymanta qorqan Hebronta Calebman, Jefone churin, Cenaz churin sorteopiwan. Kayrayku Hebrón tukurqa Calebpaq, Jefunépa churin Cenezeopaq, herenciapi kay p'unchawkama, imaraykuchus paymi qatirqa Señor Diospa Israelpa kamachisqanta. Chayqa Chebrónpa sutinqa ñawpaqtaqa Argob llaqta karqan, Enakimkunapa hatun llaqtan kay, chaymanta allpapas maqanakuymanta samaykurqan.

15

Chaymanta Juda aylluq saywakunaqa karqan kamachiykuna paykunaq hina, Idumea saywakunamanta, ch'in pampa Sinmanta Kadesh nisqakama Urinsuyuman. Chaymanta paykunapa saywakunaqa Urinsuyamanta kachiyuq quchapa

rakinankama karqan, Urinsuyaman apaq qhata qatanmanta. Hinaspaqa pasapun Akrabbim urquyman ñawpaqninpi; hinaspa muyupun Senata, hinaspa wikch'upun Uray Suyumanta Kadesh Barneaman; hinaspa lluqsipun Asoronmanta, hinaspa wikch'upun Saradaman; hinaspa lluqsipun Kadesh inti yaykuy ladomanta, hinaspa lluqsipun Selmonaman, hinaspa puripun Egipto quebradakama; hinaspa paypa linderokunapa lluqsiynin kanqa lamar patapi; kayqa paykunapa linderon Uray Suyumanta. Chaymanta linderokunaka intiq lluqsimuynintamanta tukuy qucha kachiyuq Jordán mayukama. Chaymanta paykunapa saywakunaqa Chinchaysuyu-manta, chaymanta quchapa urqunmanta, chaymanta Jordanpa rakiynin-manta. Saykunmi lindirukuna Bethaglaamman; hinaspa pasanmi Chinkaymanta Betharabaman, hinaspa wichaykunmi lindirukuna Bohan Rubenpa churinpa rumimman; Hinaspa wichaykunmi lindirukuna tawa kaq Achor quebradaman, hinaspa uraykun Gilgalman, chaymi kashan Adammimpa wichayninpa ñawpaqenpi, chaymi kashan Liba ladopi quebradapi, hinaspa lloqsinmi Intipa pukyu yakunman; hinaspa kanqa paypa lloqsiynin Rogel pukyu; Hinaspa wichaykunmi lindirukuna Hinnom quebradaman, Jebusitapa wasanpa patanman Libomanta; kayqa kanmi Jerusalem; hinaspa lloqsinmi lindirukuna urqu puntaman, chaymi kashan Hinnom quebradapa ñawpaqenpi qochaman, chaymi kashan Refaimpa allpanpa rakimanta chinkayman; Hinaspa lloqsinmi lindiru urqu puntamanta Naftho yaku pukyuman, hinaspa lloqsinmi Efron urquman; hinaspa pusanqa lindiruta Baalman; kayqa kanmi Iarim llaqta. Chaymanta suyuqa Baal nisqamanta

mamaquchaman muyurimpunqa, chaymanta Assar urquman pasapunqa Iarin llaqtapa wasanman chinchaymanmanta; kayqa Chaslon nisqa; chaymanta inti llaqtaman uraykupunqa, chaymanta Libaman pasapunqa; Chaymanta suyuqa Ekronpa wasan chinchaymanman lluqsimpun, chaymanta suyukunaqa Succothman lluqsimpunqa, chaymanta suyukunaqa Libaman pasapunqa, chaymanta Lebnaman lluqsimpunqa, chaymanta suyukunapa lluqsiynin mamaquchapi kanqa; Chaymanta paykunapa suyukunaqa mamaquchamanta, hatun mamaquchaqa saywakunqa. Kay saywakunam Judapa churinkunapa muyuriqninpi paykuna ayllukunaman hina karqan. Hinaspa Calebman, Jephunnehpa churinman, qurqan huk rakita Judapa churinkunapa chawpinpi Diospa kamachisqanrayku, hinaspa Josué payman qurqan Arbok llaqtata, Anakpa mama llaqtanta; kayqa Hebrónmi. Hinaspa chaymantan Caleb, Jephunneh churin, kimsa Anak churinkunata chinkachirqa: Sheshai-ta, Talmai-ta, Ahiman-ta. Hinaspa Caleb chaymanta wichayarqan Debir llaqtapi tiyaqkunaman, chaypas Debirpa sutinqa ñawpaqta Qillqakuna llaqta karqan. Hinaspa Caleb nirqa: Pitaq hap'inqa, kuchunqa Qillqakuna llaqtata, kamachinqa chaymanta, payman qusaq Achsah ususiyta warmipaq. Chaymanta Otoniel, Cenazpa churin, Calebpa wawqinpa churin, payta hurqurqa, hinaspa payman Acsata, ususintan, warmita qurqa. Hinaspatqa karqan payta lluqsimuytinpi, hinaspa yuyaychacharqan payman, nispa: Taytaytaqa chakrata mañasaq, hinaspa qaparirqan asnumanta, hinaspa Caleb nirqan payman: ¿Imataq qanpaq? Hinaspa payman nirqan: Qoway ñuqaman bendicionta, imaraykuchus

Negev allpaman qowarqanki ñuqata. Qoway ñuqaman Bothanísta. Hinaspa payman qorqan Gonathlanta hanaqta hinaspa Gonathlanta urayqata. Kay kanqa herencia Judápa churikunaq aylluqmanta. Paykunapa llaqtakunaqa karqanku Judapa churinkunapa ayllumanqa Edompa saywakunapi chawpi sach'a-sach'api, hinaspa Baiseleel, hinaspa Ara, hinaspa Asor, hinaspa Ikam, hinaspa Regma, hinaspa Arouel, hinaspa Kadesh, hinaspa Asorionain, hinaspa Mainam, hinaspa Balmainan, hinaspa paykunapa llaqtachakuna, hinaspa Aseronpa llaqtakuna kayqa Asor, hinaspa Sen, hinaspa Salmaa, hinaspa Molada, hinaspa Seri, hinaspa Baiphalath, hinaspa Cholaseola, hinaspa Beerseba; hinaspa paykunapa llaqtachakuna, hinaspa paykunapa chakrachakuna, Bala, hinaspa Bakok, hinaspa Asom, hinaspa Elboidad, hinaspa Betel, hinaspa Horma, hinaspa Ziklag, hinaspa Macharim, hinaspa Sethennak, hinaspa Labos, hinaspa Sale, hinaspa Eromoth; llaqtakuna iskay chunka isqonniyuq, hinaspa paykunapa llaqtachakuna. Pampa ukhupiqa Ashtaol, Zorah, chaymanta Eshtaol. Chaymanta Ramen, chaymanta Tano, chaymanta Iluthoth, chaymanta Maiani, chaymanta Iermouth, chaymanta Odollam, chaymanta Membra, chaymanta Saocho, chaymanta Iazeka, chaymanta Sakarim, chaymanta Gadera, chaymanta chaypa chakrawasinkunapas; chunka tawayuq llaqtakuna, chaymanta paykunapa markallaqtakunapas. Senna, chaymanta Adasan, chaymanta Migdal Gad, chaymanta Dalad, chaymanta Mizpa, chaymanta Iacareel, chaymanta Bet Dot, chaymanta Ideadalea, chaymanta Cabra, chaymanta Maces, chaymanta Maacos, chaymanta Gedor, chaymanta Bagadiel, chaymanta

Noman, chaymanta Macedan; chunka suqtayuq llaqtakuna, chaymanta paykunapa ayllukunapas; Lebna, chaymanta Itak, chaymanta Anoc, chaymanta Jana, chaymanta Nasib, chaymanta Keilam, chaymanta Akiezi, chaymanta Kezib, chaymanta Batesar, chaymanta Ailom; chunka llaqtakuna, chaymanta paykunapa ayllukunapas; Ekron, chaymanta chaypa ayllukunapas, chaymanta paykunapa chakrakunapas, Ekronmanta Gemnakama; chaymanta tukuynin mayqinkunachus Asdodpa qayllanpi kanku; chaymanta paykunapa ayllukunapas, Asiedot, chaymanta chaypa ayllukunapas, chaymanta chaypa chakrakunapas; Gaza, chaymanta chaypa ayllukunapas, chaymanta chaypa chakrakunapas Egiptopa mayunkama, chaymanta hatun mama qucha rakikun. Chaymanta orqo suyupi Samir, chaymanta Jether, chaymanta Socah, chaymanta Renna, chaymanta Qillqakunap llaqtan, kayqa Debir, chaymanta Anon, chaymanta Es, chaymanta Man, chaymanta Aisam, chaymanta Gosom, chaymanta Chalou, chaymanta Channa, chaymanta Gelom; chunka hukniyuq llaqtakuna, chaymanta paykunap ayllukunan; Airem, chaymanta Remna, chaymanta Soma, chaymanta Jemain, chaymanta Baithachou, chaymanta Phakoua, chaymanta Euma, chaymanta Arbok llaqta, kayqa Hebron, chaymanta Soraith; isqon llaqtakuna, chaymanta paykunap chakrawasikunan; Maor, chaymanta Carmel, chaymanta Ozib, chaymanta Itan, chaymanta Jariel, chaymanta Arikam, chaymanta Zakanaim, chaymanta Gabaa, chaymanta Thamnatha; isqon llaqtakuna, chaymanta paykunap ayllukunan; Ailoua, chaymanta Beth Zur, chaymanta Geddon, chaymanta Magaroth, chaymanta

Baithanam, chaymanta Thekoum; soqta llaqtakuna, chaymanta paykunap ayllukunan; Kariathbaal, kayqa Jarim llaqta, chaymanta Sotheba; iskay llaqtakuna, chaymanta paykunap chakrawasikunan; chaymanta Baddargeis, chaymanta Tharabaam, chaymanta Ainon, chaymanta Aiochioza, chaymanta Naphlazon, chaymanta Sadonpa llaqtakunan, chaymanta Arkadespa; qanchis llaqtakuna, chaymanta paykunap ayllukunan. Chaymanta chay Jebuseo Jerusalenpi tiyakurqan, chaymanta Judapa wawankuna mana atirqankuchu paykunata chinkachiyta, chaymanta chay Jebuseokuna Jerusalenpi tiyakurqanku kay punchawkama.

16

Chaymanta karqan Josefpa churinkunapa saywakunaqa Jordanmanta Jericó nisqaman jina intichiqaymanta, chaymanta wichaykunqa Jericómanta urquman, ch'in pampaman, Betelpa Luzaman. Chaymanta Betelmanmi lloqsimunqa, chaymanta Ajatartipa saywinkunaman pasanqa. Chaymanta pasanqa mama qucha pataman Aptalim saywakunaman Bet Horon uray saywakunankama, chaymanta paykuna lluqsiynin mama qucha patapi kanqa. Chaymanta Josephpa churikuna, Ephraim chaymanta Manasseh, heredarqanku. Hinaspa Efrayimpa churinkunapa saywakunan paykunapa ayllukunaman hina karqan, hinaspa paykunapa herenciapa saywakunan intip lluqsimuynintamanta Atarotmanta, chaymanta Erokmanta Bet Horonpa hananman kaqkama, chaymanta Gazarakama karqan.

Chaymanta linderokunaka chayamunqa lamar pataman Icasmonman Chincha Ruphay nisqamanta; muyurimunqa inti lloqsimuyman Thenasaman, chaymanta Selleswan, chaymanta pasanqa inti lloqsimuymanta Ianokaman, chaymanta Machoman, chaymanta Atarotman, chaymanta paykunapa llaqtachakunawan; chaymanta chayamunqa Jericho pataman, chaymanta lloqsimunqa Jordan pataman. Chaymanta Tapumanta lindero-kuna rikunqa quchaman Chelkanaman, chaymanta paykuna-pa lluqsiynin quchaman kanqa, kayqa Efraim ayllu-pa herencian paykuna-pa ayllukuna hina. Chaymanta llaqtakuna churasqa kaqkuna Efraim churikunaman Manasés churikunapa herenciankupa chawpinpi, tukuy llaqtakuna chaymanta ayllukunapa llaqtankuna paykuna. Hinaspa mana Efraim chinkarachirqachu Cananeo-ta Gezer-pi tiyaq-ta, hinaspa Cananeo tiyarqan Efraim-pi kay p'unchay-kama, Faraon Egipto-manta qhapaq wichayamuq-kama. Hinaspa paymi haparqan chay-ta, hinaspa ruphaychirqan chay-ta nina-pi, hinaspa Cananeo-kuna-ta, Ferezeo-kuna-ta, Gezer-pi tiyaq-kuna-ta t'uqyarqanku. Hinaspa Faraon qorqan chay-ta dote hina ususi-n-man.

17

Chaymanta karqan kay saywaykuna ayllu wawakunamanta Manasés, imaraykuchus kay pñaqay kaq Joséman, Maquir pñaqay kaq Manasés yaya Galaad, runa imaraykuchus awqanakuq karqan Galaadpi, chaymanta Basanpi. Hinaspa

tukurqa Manassépa churinkunaman qhipakunaman, ayllukunankuman hina: Iezipa churinkunaman, hinaspa Kelezpa churinkunaman, hinaspa Iezielpa churinkunaman, hinaspa Sychempa churinkunaman, hinaspa Symarimpa churinkunaman, hinaspa Opherpa churinkunaman. Kaykunam qariquna karqanku ayllukunankuman hina. Hinaspa Salpaad, Opherpa churin, mana churiyuqchu karqan, aswanqa ususiyuqmi karqan, hinaspa kaykunam Salpaadpa ususinkunapa sutinkuna karqan: Maala, Noua, Egla, Melcha, Thersa. Chaymanta sayarqanku ñawpaqpi Eleazar sacerdotepa, chaymanta ñawpaqpi Josué, chaymanta ñawpaqpi kamachiqkunapa, nispa: Dios kamachirqa Moiséspa makinwan qonaykupaq ñuqaykuman herenciata ñuqaykupa wawqeykukunapa chawpinpi, chaymanta qosqa paykunaman Señorpa kamachiyninwan suerte paykuna taytankupa wawqenkunapa chawpinpi. Chaymanta paykunapa tupuy watana urmaykurqa Anassamanta, chaymanta Labek pampa Galaad allpamanta, chaytaq Jordanpa chimpanpi kasqa; Imaraykuchus Manaséspa churinkunapa ususinkunaqa rakisqata hap'irqanku paykunapa wawqinkunapa chawpinpi; Galaad allpataq karqa Manaséspa churinkunapaq mayqinkunachus qhipaykusqanku. Chaymanta Manasés churikunapa saywakuna karqan Delehanath, chay kashan Anath churikunapa ñawpaqinpi, chaymanta purin saywakunaman Jamin pataman, chaymanta Jassib pataman, Taphthoth pukyu pataman. Manassehmanta kanqa, chaymanta Taphath Manassehpa saywakunapi Ephraimpa churinkunanpaq kanqa. Hinaspa uraykamunqa lindikuna Karana quebradaman

patapi Liba laduman Jariel quebrada nisqaman hina; terebinto Efraimpa chawpipi Manaséspa llaqtawan; hinaspa Manaséspa lindikuna chinkay laduman patapi mayuman; hinaspa kanqa paypa lluqsiynin mama qucha Liba ladumanta Efraimpa, hinaspa chinkay laduman Manaséspa; hinaspa kanqa mama qucha lindikuna paykunapa; hinaspa Aser patapi huñunakunkuqa chinkay laduman, hinaspa Isacar patapi inti lluqsiymanta. Hinaspa Manasés Isacar ukhupi, Aser ukhupi ima Baitánta, paykunapa llaqtachakunatapas qharinqa, Dor tiyaqkunata, paypa llaqtachakunatapas, Megido tiyaqkunata, paypa llaqtachakunatapas, Mafetapa kimsa kaq cheqanta, paypa llaqtachakunatapas. Chaymanta mana atirqankuchu Manaséspa churinkuna chay llaqtakunata chinkachinankupaq, chaymanta Cananeo qallarirqa kay pachapi tiyakunanpaq. Chaymanta tukurqan, imaraykuchus Israel churikuna atipanqaku, chaymanta Cananeo runakunata uyariqkunata ruranqaku, ichaqa paykuna mana chinkachinqakuchu. Josefpa churinkuna Josuéman rimariparqanku, nispa: ¿Imaraykutaq noqaykuman huk rakitalla, huk tupusqa rakitalla qorqanki? Ñuqaqa achka runami kani, chaymanta Diosqa bendicionawaran. Chaymanta Josué nirqan paykunaman: Sichus runakuna achka kanki, wichay sachaman, chaymanta pichaykuy qanpaq, sichus Efraim urqu hark'asunki. Hinaspa nirqanku: Mana noqanchikta kusichiwanchu Efrayim urqu; hinaspa akllasqa kawallu, hinaspa khillay kan Kanaan runakunawan tiyaqkunawan paychaw Bet-san llaqtapi, hinaspa paypa ayllukunapi, Jezreel qhichapi. Hinaspa Josué Josépa churikunaman nirqa: Sichus achka runa kanki hinaspa hatun kallpayuq kanki, mana huk

suyulla qanpaq kanqachu; Chayqa sach'a-sach'a qanpaq kanqa, imaraykuchus sach'a-sach'a kan hinaspa payta ch'uyanchanki, hinaspa qanpaq kanqa; hinaspa hayk'aqchus Cananeo runata tukuyta chinkachinki, imaraykuchus akllasqa kawallu paypaq kan; qanqa chayraykuchus paymanta aswan kallpayuq kanki.

18

Chaymanta tantakurqan tukuy tantanakuy Israel churikunamanta Shilohman, chaymanta churqanku chaypi testigo carpata, chaymanta allpaqa atipasqa karqan paykunawan. Chaymanta Israel churikuna saqisqa karqanku, maykunachus mana qanchis ayllukunata heredarqankuchu. Chaymanta Josué nirqa Israel churikunaman: ¿Hayk'akama sayk'usqankichis chaskikunaykipaq allpata, chayta qurqa Apu Diosninchik? Qankunamanta kimsa runakunata sapa ayllumanta quy, hinaspa sayarispa allpata purinqaku, hinaspa payta ñawpaqniypi qillqanqaku, imayna rakiy necesario kanqa hinaqa. Hinaspa paykuna paymanqa chayamuranku; hinaspa payqa paykunamanqa qanchis rakikunata rakiran; Judá paykunapaq lindeta sayarinqa uray ladomanta, hinaspa Josépa wawankuna paykunapaq sayarinkaku hanan ladomanta. Qankunataq rakiy allpata qanchis rakikunaman, chaymanta apamuy kaypi ñuqaman, chaymanta lluqsichisaq qankunaman suerteta Apunchik Diosninchikpa ñawpaqninpi. Mana kanchu Levipi churinkunapaq rakiy qankunapi; imaraykuchus Apupi sacerdocio paypaq rakiynin; hinaspa Gad hinaspa Ruben

hinaspa chawpi ayllu Manasesmanta chaskichirqanku paykuna herenciankuta Jordanpa chimpanpi inti lluqsimunanpi, chayta qurqan paykunaman Moises Apupi serviq. Chaymanta sayarispa chay runakunaqa risqaku, chaymanta Josué kamachirqa chay runakunaman, chay puriqkunaman tupunanpaq chay allpata, nispa: Riychik chaymanta tupuychik chay allpata, chaymanta hamuchkaychik ñuqaman, chaymanta kaypi lluqsichimusaq qankunaman suertetaqa Apunchikpa ñawpaqninpi Silompi. Chaymanta risqaku, chaymanta allpata purisqaku, chaymanta payta rikusqaku, chaymanta payta qillqasqaku llaqtakunaman hina, qanchis rakikunata qillqasqapi, chaymanta Josuéman apasqaku. Chaymanta Josué paykunaman suerte churarqa Silompi Señorpa ñawpaqnimpi. Chaymanta Benjamín aylluq suertenqa ñawpaqta lloqsirqa, ayllukunankupaq hina, chaymanta paykunaq suertenpa saywayninkuna lloqsirqa Judápa churinkunawan Josépa churinkunawan chawpipi. Chaymanta paykunapa saywakunaqa karqanku Chinchay-manta; Jordan-manta saywakunaqa wichaykunqa Jericopa wasan qipanman Chinchay-manta, chaymanta wichaykunqa urquman quchaman, chaymanta paypa lluqsiynin kanqa Mabdaritis Baithon. Chaymantaqa chay saywakunaqa Luz llaqtamanta pasanqa Luz llaqtapa wasan patanpi Uray ladomanta paymanta; kayqa Betel kanmi; chaymantaqa chay saywakunaqa uraykamunqa Maatarobmanta Orech urquman, chaymi kaq Uray ladoman Betoron Uray kaqman. Chaymanta saykunata pasapunqa, chaymanta pasapunqa chay ladoman qhawaq quchapa ladumpi, uray ladumanta urqumanta Bet Horonpa ñawpaqinman uray laduman; chaymanta paypa

lluqsiynin kanqa Quiriat Baalman; kayqa Quiriat Jearim, Judapa churinkunapa llaqtan; kayqa chay lado quchaman. Chaymanta chiqan pata Liba-man Kariath Baal chiqan-manta, chaymanta saywa-kuna pasanqa Gasin-man, Naphto yaku puquyun pata-pi. Chaymanta uraykamunqa lindikuna chay parteman, kayqa kachkan ñawpaqpi Sonnam qhichwa, chayqa kachkan Emek Rafaim partemanta chinkaymanta, chaymanta uraykamunqa Gehenna Jebuseo qhipanman urayllamanta; uraykamunqa Rogel pukyu pataman; Chaymanta pasanqa Bet Shemesh pukyu pataman; chaymanta pasanqa Galilot pataman, chayqa kachkan ñawpaqninpi Adumim wichayninman; chaymanta uraykamunqa Ruben churikunaq Bohan rumiman; chaymanta pasanqa Bet Araba qhipanmanta chinkaymanta, chaymanta uraykamunqa lindikuna pataman qocha qhipanman chinkaymanta. Chaymanta chay saywakunap lluqsiynin qachip quchap patanpi Chinchaman kanqa, Jordanpa ukhunman Urayllamanta, kaykunam chay saywakuna kanku Urayllamanta. Chaymanta Jordanqa saywakunqa intichiqap ladonmanta, kayqa Benjamín churikunap herencian, saywakunankuna paypaq muyuriqpi ayllukuna nisqanman hina. Chaymanta Benjamín wawankunapa llaqtakunan karqanku paykunapa ayllukunaman hina: Jericó, chaymanta Betegaio, chaymanta Amekasis, chaymanta Baitabara, chaymanta Sara, chaymanta Besana, chaymanta Aein, chaymanta Fara, chaymanta Efrata, chaymanta Karafa, chaymanta Kefira, chaymanta Moni, chaymanta Gabaa, chunka iskayniyuq llaqtakuna; chaymanta paykunapa markankunapas: Gabaon, chaymanta Rama, chaymanta Beerota, chaymanta Massema, chaymanta Miron,

chaymanta Amoke, chaymanta Fira, chaymanta Kafan, chaymanta Nakan, chaymanta Selekan, chaymanta Tareela, chaymanta Jebus; kayqa Jerusalén kan; chaymanta Gabaot, Jarim, chunka kimsayuq llaqtakuna, chaymanta paykunapa markankunapas; kayqa Benjamín wawankunapa herencianmi paykunapa ayllukunaman hina.

19

Chaymanta iskay kaq suerte lluqsirqa Simeonpa churinkunamanta, chaymanta paykunapa herencianqa karqa Judapa churinkunapa suertekunapa chawpipi. Hinaspa paykunapa suertinku karqan Beerseba, hinaspa Samaa, hinaspa Kaladam, hinaspa Hazar Shual, hinaspa Bola, hinaspa Jason, hinaspa Erthoula, hinaspa Boula, hinaspa Horma, hinaspa Sikelak, hinaspa Beth Marcaboth, hinaspa Sarsousin, hinaspa Batharoth, hinaspa paykunapa chakranku; chunka kimsayuq llaqtakuna, hinaspa paykunapa ayllullaqtanku. En Rimmon, chaymanta Thalcha, chaymanta Jether, chaymanta Ashan; tawa llaqtakuna chaymanta paykunapa ayllukunapas, paykunapa llaqtakunapa muyuriqninpi Balek kama Bameth-man rispa Liba-man hina; kayqa Simeonpa churikunapa ayllukunapa herencianku paykunapa ayllukunaman hina. Judapa suertemanta Simeonpa churinkunapa ayllukunapa herenciankuna karqan, imaraykuchus Judapa churinkunapa rakinkuna aswan hatun karqan paykunamanta, chaymi Simeonpa churinkuna paykunapa suertenpa chawpinpi

heredarqanku. Chaymanta lluqsirqa kimsa ñiqin suerte Zabulunpaq, paykunapa ayllukunaman hina; kanqa saywakuna paykunapa herenciamanta, Esedekgola saywakuna paykunapa, qucha Mageldapas, chaymanta huñunakusqa Baitharabapi ukhu qhaqaman, chayqa kasqa Iekmanpa ñawpaqenpi. Chaymanta kutipurqa Seddoukmanta, chiqan ladumanta inti lluqsiymanta Beth shemeshmanta Chaseloth aithpa saywakunaman, chaymanta pasanqa Dabirothman, chaymanta wichaykunqa Phanggaiman. Chaymantaqa muyurisqa kanqa chimpamanta intilluqsimuman Geberepaq, Katasem llaqtapaq, chaymantaqa pasasqa kanqa Remmona Matharaozaman. Chaymanta muyupaykunqa saywakunata Chinchaman Amothman, chaymanta kanqa paykunapa tukukuynin Gaifaelpi, chaymanta Katanathpi, chaymanta Nabaalpi, chaymanta Shimronpi, chaymanta Jericopi, chaymanta Baithmanpi. Kay Zabulun wawakunapa ayllupa herencianmi, paykuna ayllukuna kaqman, llaqtakuna chaymanta paykuna markakunapas. Chaymanta Isacar-paq tawantinkuna suerte lluqsirqa. Hinaspa paykuna saywinkunan karqan Jazel, hinaspa Chesaloth, hinaspa Sunam, hinaspa Agis, hinaspa Shiona, hinaspa Reeroth, hinaspa Anachereth, hinaspa Dabiron, hinaspa Kishon, hinaspa Rebes, hinaspa Remmas, hinaspa Jeon, hinaspa Tomman, hinaspa Aimarek, hinaspa Bersaphes. Chaymanta tupanqanqa saywakunata Gathbor patapi, chaymanta Salim patapi quchaman hina, chaymanta Beth shemesh, chaymanta kanqa paypa lluqsiynin saywakunamanta Jordan. Kayqa huk'ucha ayllu Isacar churikunamanta ayllukunankuman hina, llaqtakunapas markakunapas paykunamanta. Chaymanta

pichqayoq suerte Asher nisqapaq lloqsirqa, ayllukunankuman hina. Chaymanta paykunapa saywakunaqa karqan Exeleketh, chaymanta Aleph, chaymanta Baithok, chaymanta Keaph, chaymanta Elimelech, chaymanta Amiel, chaymanta Maasa; chaymanta tantakunqa Carmelwan mama qucha hinamanpi, chaymanta Zionwan, chaymanta Labanathwan. Chaymanta kutirimunqa inti lluqsiymanta chaymanta Bet Egenetmanta, chaymanta huñunakumunqa Zabulunwan chaymanta Ecgaiwan, chaymanta Ftaelwan Chinchaman hina, chaymanta yaykumunqa Safta Bet Mep saywasman, chaymanta Inaelman, chaymanta pasapunqa Cobamasomelmanqa, chaymanta Elbonman, chaymanta Raabman, chaymanta Ememaonman, chaymanta Kantanman hatun Sidonkama. Chaymanta kutikunqa lindikuna Ramaman, chaymanta Masphassat pukyuman kama, chaymanta Tiryukunapa, chaymanta kutikunqa lindikuna Iasiph pataman, chaymanta kanqa paypa lluqsiynin mama qucha, chaymanta Apoleb, chaymanta Echozob, chaymanta Archob, chaymanta Aphek, chaymanta Raau. Kay kaqmi Asher wawakunapa aylluninpa herencian, ayllukunankuman hina, llaqtakuna chaymanta llaqtachankuna paykunapa. Chaymanta Neftalipaqqa suqta kaq suerte lluqsirqa. Hinaspaqa paykuna saywankunan karqan Moolam, hinaspa Mola, hinaspa Besemiin, hinaspa Arme, hinaspa Nabok, hinaspa Iephthamai, Dodamkama, hinaspa paypaq lluqsiyninkuna karqan Jordan. Hinaspaqa saywakunaqa kutinqa quchaman Aththabor-pi, hinaspaqa chaymantataq pasanqa Iakana-ta, hinaspaqa tupanqa Zebulun-wan Uray-manta, hinaspaqa Asher tupanqa quchanman hina, hinaspaqa Jordan Inti

lluqsimuymanta. Chaymanta Tiriokunaqa pirqasqa llaqtakuna, Tiro, chaymanta Omatadaket, chaymanta Keneret, chaymanta Armait, chaymanta Arael, chaymanta Asor, chaymanta Kades, chaymanta Asari, chaymanta pukyu Asor, chaymanta Keroe, chaymanta Megalaarim, chaymanta Baittame, chaymanta Tesamis. Kay herencia Neftalípa churikunaq aylluqpaq. Chaymanta Danpaq lluqsirqa qanchis ñiqin suerte; chaymanta paykunapa saywakunan karqa Sarath, chaymanta Asa, chaymanta Sammaus llaqtakuna, chaymanta Salamin, chaymanta Ammon, chaymanta Silatha, chaymanta Elon, chaymanta Thamnatha, chaymanta Ekron, chaymanta Alkatha, chaymanta Begethon, chaymanta Gebeelan, chaymanta Azor, chaymanta Banaibakat, chaymanta Gethremmon, chaymanta Hierakon qochamamanta saywanqa Joppa qayllanpi. Kayqa Dan churinkuna ayllukunapa herenciankuna, paykuna ayllukunaman hina, paykunapa llaqtakuna hinaspa paykunapa markakunapas. Hinaspa Dan churinkuna risqaku hinaspa Laquis llaqtata maqanakurqaku, hinaspa chayta hap'irqaku, hinaspa chayta espadapa simininpi wañuchirqaku; hinaspa chaypi tiyakurqaku hinaspa sutinta Lasendan sutiyarqaku. Hinaspa risqaku allpata hap'ikunankupaq paykunapa saywakunaman hina; hinaspa Israel churinkuna qorqaku suerteta Josue Nunpa churinman paykunapi Diospa kamachiyninrayku, hinaspa qorqaku payman llaqtata mayqentachus mañakurqa, Tamnasarachta, mayqenchus Efraim urqupi kachkan; hinaspa llaqtata ruwarqa, hinaspa chaypi tiyakorqa. Kaykunam chay rakikuna maykunata Eleazar sacerdote, Josué Nunpa, chaymanta ayllukunapa umalliqkuna

Israel ayllukunapi suertekunaman hina Silopi Señorpa ñawpaqninpi, testimoniopa carpapa punkukunapa chaypi rakichirqanku, chaymanta ripurqanku allpata haykuq.

20

Chaymanta Apu Jeshuaman rimapurqa, nispa: Israelpa churinkunaman rimay, nispa: Quwayku chay ayqikuna llaqtakunata, maykunatachus ñirqani qankunaman Moiséswanrayku. Jark'anakuy wasi wañuchiqman, maqaqman animata mana munaspa, chaymanta kanqanku qankunaman llaqtakuna jark'anakuy wasi, chaymanta mana wañunqachu wañuchiq yawarpa vengadorninpa, hayk'akama sayarinqa ñawpaqninpi tantakuypa juicioman. Hinaspa payqa churarqa Kadeshta Galileapi, Neftalip urqunpi, hinaspa Siquemta Efraimpa urqunpi, hinaspa Arboc llaqtata, kayqa Hebronmi, Judap urqunpi. Chaymanta Jordanpa wak ladopi qurqa Bosor ch’in pampapi, ch’in pampapi Rubenpa aylluymanta, chaymanta Aremoth Galaadpi Gadpa aylluymanta, chaymanta Gaulon Basanitidipi Manasehpa aylluymanta. Kaykunam llaqtakuna sutichisqakuna Israelpa churinkunaman, chaymanta forastero tiyaq paykunapi ayqikunanpaq chayman, tukuy animata maqaq mana munaspa, ama wañuchun yawarpa vengadorninpa makipi, manaraq sayarinankama tantakuypa ñawpaqninpi juicioman.

21

Hinaspa Levipi churinkunapa hatun yayaykuna asuykurqanku Eleazar sacerdoteman, hinaspa Josué Nunpa churinman, hinaspa Israel ayllukunamanta yaya ayllukunapa hatun kamachiqkunaman; Hinaspa paykuna paykunaman nirqanku Shiloh llaqtapi Canaán allpapi, nispa: Apu kamachirqa Moiséspa makimpi qonaykupaq ñuqaykuman llaqtakunata tiyanaykupaq, hinaspa michiy pampakunata ñuqaykupa uywaykupaq. Chaymanta Israel churikuna Levitakunaman qurqanku rakiykachaypi, Apunchikpa kamachisqanrayku, llaqtakunata chaymanta paykunapa michiy pampakunata. Chaymanta lluqsirqan suertemi Caatpa runankunapaq, chaymanta karqan Aarónpa churikunapaq, sacerdotekuna Levitakuna, Judá ayllumanta, Simeón ayllumanta, Benjamín ayllumanta suertepi, chunka kimsayuq llaqtakuna. Chaymanta Kohathpa churinkuna saqisqakunamanmi Efraimpa aylluninmanta chaymanta Danpa aylluninmanta chaymanta Manaséspa chawpi aylluninmanta sortiwan, chunka llaqtakunata. Chaymanta Gershonpa churinkunaman Isacar ayllumanta, chaymanta Aser ayllumanta, chaymanta Neftali ayllumanta, chaymanta Manases ayllupi chawpimanta Basanpi, chunka kimsa llaqtakuna. Chaymanta Meraripa wawankunaman, paykunapa ayllunkunaman hina, Ruben ayllu manta, Gad ayllu manta, Zabulon ayllu manta, suerte nisqawan, chunka iskayniyuq llaqtakunata qurqanku. Chaymanta Israel churikuna Levitakunaman llaqtakunata chaymanta paykuna michiy pampakunata qurqanku, imayna Apu Moisesman kamachirqan, suertewan. Hinaspa Judapa churinkunapa ayllu hinaspa Simeonpa churinkunapa ayllu hinaspa Benjaminpa churinkunapa ayllumanta kay llaqtakunata

qurqanku; hinaspa Aaronpa churinkunaman sutiyachisqa karqanku Levipa churinkunamanta Coatpa runakunamanta, chayrayku paykunaman suerte tukurqan. Chaymanta paykunaman qurqa Kiriat Arba mama llaqtata Anakpa, kayqa Hebron Judapa urqunpi; ichaqa michiy pampakuna muyuriqninpi, chaymanta chakrakuna llaqtapa, chaymanta llaqtachakuna paypa, Josue qurqa Calebpa churinkunaman Jefonepa churinmanta tiyay hina. Chaymanta Aaronpa churinkunaman qurqan llaqtata ayqiy wasita wañuchiqpaq, Hebronta, chaymanta chaywan kaq t'aqasqa sach'a-qiwikunata; chaymanta Libnata, chaymanta chaywan kaq t'aqasqa sach'a-qiwikunata; Chaymanta Ailomta, chaymanta chaywan kaq t'aqasqa sach'a-qiwikunata; chaymanta Temata, chaymanta chaywan kaq t'aqasqa sach'a-qiwikunata; Chaymanta Gellata, chaymanta chaywan kaq t'aqasqa sach'a-qiwikunata; chaymanta Debirta, chaymanta chaywan kaq t'aqasqa sach'a-qiwikunata; Chaymanta Asata, chaymanta chaywan kaq t'aqasqa sach'a-qiwikunata; chaymanta Tanuta, chaymanta chaywan kaq t'aqasqa sach'a-qiwikunata; chaymanta Betsemesta, chaymanta chaywan kaq t'aqasqa sach'a-qiwikunata; isqun llaqtakunata kay iskay ayllukunamanta. Chaymanta Benjamín ayllu manta, Gabaón llaqtata, chaymanta paypaq t'uqarisqa pampakunata; chaymanta Geba llaqtata, chaymanta paypaq t'uqarisqa pampakunata; Chaymanta Anatot llaqtata, chaymanta paypaq t'uqarisqa pampakunata; chaymanta Gamala llaqtata, chaymanta paypaq t'uqarisqa pampakunata; tawa llaqtakuna. Tukuy Aarón churikunapa sacerdotekunapa llaqtakunaqa chunka kimsayuqmi. Chaymanta chay runakuna Coatpa

churikunaman, chay Levitakunaman chay qhipakusqa Coatpa churikunamanta, chaymanta karqan llaqta chay sacerdotekunapa paykunapa Efraim ayllumanta; chaymanta qurqanku paykunaman chay llaqtata chay ayqiy wasiqta chay wañuchiqpa, chay Siquemta, chaymanta chay t'aqasqakunata paypaq; chaymanta Gezerta chaymanta chay paypaq, chaymanta chay t'aqasqakunata paypaq; Chaymanta Bet-horonta, chaymanta chay t'aqasqakunata chay paypaq; llaqtakuna tawata. Hinaspa Dan ayllumanta, Elteqehta, hinaspa paypa michiq allpankuna, hinaspa Gat Danta, hinaspa paypa michiq allpankuna, hinaspa Ayjalonta, hinaspa paypa michiq allpankuna, hinaspa Gat Rimonta, hinaspa paypa michiq allpankuna, tawa llaqtakuna. Hinaspa Manasés aylluq chawpimanta, Taanac llaqtata, paywan kaqninta t'aqasqata, hinaspa Iebata llaqtata, paywan kaqninta t'aqasqata, iskay llaqtakunata. Tukuy llaqtakuna chunkallam, chaymanta chay t'aqasqa kayninchik chaykunawan, Caatpa churinkunapa ayllukunaman qhipaqkunaman. Chaymanta Gershonpa churinkunaman, Levitakunaman, Manaséspa chawpi ayllupi kaqmanta, llaqtakunata wañuchiqkunapaq t'aqasqa kaqta qurqanku, Golanta Basán suyupi, chaymanta paypaq t'aqasqa kaqkunata, chaymanta Bosorta, chaymanta paypaq t'aqasqa kaqkunata, llaqtakuna iskayta. Chaymanta Isacar ayllu manta, Kishon llaqtata, chaymanta paypaq t'aqasqa michiy pampankunata; chaymanta Daberath llaqtata, chaymanta paypaq t'aqasqa michiy pampankunata; Chaymanta Ramoth llaqtata, chaymanta paypaq t'aqasqa michiy pampankunata; chaymanta Qillqakunapa Pukyun llaqtata, chaymanta paypaq

t'aqasqa michiy pampankunata; tawa llaqtakuna. Hinaspa Aser ayllumanta Basella hinaspa paypaq michiy pampankuna, hinaspa Dabbon hinaspa paypaq michiy pampankuna, hinaspa Helkat hinaspa paypaq michiy pampankuna, hinaspa Rahab hinaspa paypaq michiy pampankuna, tawa llaqtakuna. Chaymanta Neftalí ayllumanta, wañuchiqpaq t'aqasqa llaqtata, Cades llaqtata Galilea ukhupi, chaymanta chaywan t'aqasqakunata, chaymanta Nematqa, chaymanta chaywan t'aqasqakunata, chaymanta Temonqa, chaymanta chaywan t'aqasqakunata, kimsa llaqtakunata. Tukuy Gershonpa llaqtakunan ayllukunankuman hina, chunka kimsayuq llaqtakuna karqan. Chaymanta Merarimanta churikuna runakunaman, levitakunaman qhepakaq kaqkunaman, Zabulon ayllu ukhumanta, Maanta chaymanta paypa michiy pampankunata; chaymanta Kadeshta chaymanta paypa michiy pampankunata; chaymanta Zillahta chaymanta paypa michiy pampankunata; kimsa llaqtakuna. Chaymanta Jordanpa chimpapi Jericopa qayllanpi Rubenpa aylluninmanta, wañuchiqpa ayqinakuna wasin llaqtaqa Bosor ch'usaq pachapi; Misoqa, chaymanta paypa michina pampankunaqa; chaymanta Jazerqa, chaymanta paypa michina pampankunaqa; chaymanta Decmonqa, chaymanta paypa michina pampankunaqa; chaymanta Mephaathqa, chaymanta paypa michina pampankunaqa; tawa llaqtakuna. Chaymanta Gad ayllu manta, llaqtata wañuchiqpa ayqina wasinqa, chaymanta Ramoth Galaad nisqapi chaymanta michiy pampakuna paymanta, Kaminqa chaymanta michiy pampakuna paymanta, chaymanta Hesbonqa chaymanta michiy pampakuna paymanta, chaymanta

Jazerqa chaymanta michiy pampakuna paymanta, tukuy llaqtakuna tawaqa. Tukuy llaqtakuna Merari churikunaman ayllukunankuman hina, paykunapa qhipaqkuna Levi ayllupi kaqkunamanta, chaymanta saywakunaqa chunka iskayniyuq llaqtakuna karqan. Tukuy llaqtakuna Levitakunap Israelpa wawakunap jap'iynin chawpipi, tawa chunka pusaq llaqtakuna, chaymanta paykunap michiy pampankuna muyuriq kay llaqtakunap, llaqta chaymanta michiy pampankuna muyuriq llaqtap tukuy kay llaqtakunapi; Chaymanta Apu qorqa Israelpa tukuy allpata, mayta jurarqa qonanta paykunap yayakunaman; chaymanta jap'irqanku chayta, chaymanta tiyarqanku chaypi. Hinaspa Apu paykuna-ta samarqachirqa muyuriq-manta, imayna-taq tayta-kuna-man paykuna-pa jurarqa, mana pi-pas sayarirqachu ñawpaq-ninpi paykuna-pa tukuy awqa-kuna-manta paykuna-pa, tukuy awqa-kuna-ta paykuna-pa Apu qurqa maki-kuna-man paykuna-pa. Mana urmaykurqachu tukuy allin simikunamanta, mayqinkunata Apu rimasqa Israelpa churinkunaman; tukuy chayamusqa.

22

Chaymantataq Josué tantachirqa Rubinpa churinkunata, hinaspa Gadpa churinkunata, hinaspa Manaséspa ayllupi chawpinta, hinaspa paykunaman nirqa: Qankuna uyarirqankichis tukuy imakunata Moisés Apunchikpa servinqin qankunaman kamachirqasqanta, hinaspa uyarirqankichis ñuqapa kunkayta tukuy imakunaman hina ñuqa qankunaman

kamachirqasqayta. Mana saqirqankichischu wawqiykichista kay p'unchawkuna aswan achkata, kunan kay p'unchawkama waqaycharkankichis Apunchik Diosniykichismanta kamachikuyta. Kunan ichaqa Apu Diosninchik wawqinchikta samarachirqa, imaynan paykunaman nirqanman hina. Kunan chayrayku kutipakuspa, ripuychik wasiykichikman, chaynallataq posesionniykichik allpaman, chaytachus Moisés qamkunaman qorqa Jordán mayupa chimpanpi. Ichaqa ancha allinta qhawakuychik kamachikuykunata hinaspa kamachiy ruwanapaq, chayta Moisés Apunchikpa wawan noqaykuman kamachirqa ruwanaykupaq; munanaykichikpaq Apunchikta Diosnchikta, puriynaykichikpaq tukuy ñanninkunapi, qhawanaykichikpaq kamachikuyninkunata, hinaspa paywan tinkuykunaykichikpaq, hinaspa payta sirvinaykichikpaq tukuy sonqoykichikkunamanta, hinaspa tukuy animaykichikkunamanta. Hinaspa Josué paykuna-ta bendición-ta qurqan, hinaspa paykuna-ta kacharpurqan, hinaspa paykuna-pa wasi-kuna-man rirqanku. Hinaspa Manasés aylluq chawpinman Moisés qurqa Basán suyupi, chaymanta chawpinman Josué qurqa paypa wawqinkunawan kuska Jordan mayuq chimpanpi qocha qayllanpi, hinaspa hayk'aq Josué paykuna kachaykurqa wasinkunaman, bendiciurqataq paykunata. Chaymanta achka qullqiwan wasikunaman ripurqanku, uywakuna achka ancha, qullqi, quri, khillay, chaymanta achka p'achakunawan. Awqakunamanta suwasqata wawqinkunawan rakikurqanku. Chaymanta risqaku Rubenpa churinkuna, Gadpa churinkuna, chaymanta Manasespa chawpi ayllunkuna Israelpa churinkunamanta Silompi, Canaanpa

allpanpi, ripunapaq Galaadman, haypayninkunapa allpanman, mayqantaqa heredarqaku Apunchikpa kamachiyninrayku Moisespa makinpi. Chaymanta chayamurqanku Galaadman Jordanmanta, chaymi Canaán llaqtapi kan; chaymanta Rubenpa churinkuna, chaymanta Gadpa churinkuna, chaymanta Manaséspa aylluninpa chawpinkuna chaypi altarta ruwasqanku Jordanpa patanpi, hatun altarta rikuypaq. Chaymanta Israel churikuna uyarirqanku nirqankuta: Qhawariy, Rubén churikuna, Gad churikuna, chaymanta Manasés aylluq chawpinmi huk altarta ruwarqankuña Canaán allpaq saywakunapi, Galaad patapi, Jordán mayupi, Israel churikunamanta karu kaypapi. Hinaspa tukuy Israel churikuna Shiloh-man tantakurqanku, chaymi wichayaspa paykuna-wan maqanakuyta ruranankupaq. Chaymanta Israelpa churinkuna kachaykurqanku Rubenpa churinkunaman, chaymanta Gadpa churinkunaman, chaymanta chawpi ayllu Manasespa churinkunaman Galaad allpaman, Fineasta, Eleazarpa churinta, Aaronpa churinmanta hatun sacerdotemanta, chaymanta chunka kamachiqkunata paywanqa; huk kamachiq sapa ayllu wasimanta tukuy ayllukunamanta Israelpa; kamachiqkunaqa ayllu wasikunapa kanku, waranqa kamachiqkuna Israelpa. Chaymanta chayamurqanku Rubenpa churinkunaman, chaymanta Gadpa churinkunaman, chaymanta Manaséspa ayllupi chawpi kaqman Galaad allpaman; chaymanta paykunaman rimasqanku, nispa, kay ninku tukuy Apunchikpa tantakuy, imachus kay huchalliy, maytachus huchallirqankichik Israelpa Diosninpa ñawpaqninpi, kunan punchaw Apunchikpa qhepamanta kutikunaykichikpaq, kikinchikpaq altarta

ruwarqankichikrayku, Apunchikpa qhepamanta mana kasuqkuna kakunaykichikpaq? ¿Mana huchuychu ñuqaykupaq Peorpa huchanqa, imaraykuchus mana chuyachasqa kanchikchu paymantataq kay punchawkama? Hinaspaqa huk maqay karqan Apunchikpa tantakuyninpi. Chaymanta qamkuna kutirikurqankichis kunan p'unchay Apumanta, chaymanta kanqa sichus chinkakunki kunan p'unchay Apumanta, chaymanta paqarin tukuy Israel patapi kanqa chay piña. Chaymanta kunan sichus qankunapa allpanqa huchuylla qankunapa kayninkipaq, chimpapuy Apunchikpa kaynin allpanman, maypichus Apunchikpa karpan tiyakun chaypi, chaymanta qankunaqa noqaykupi heredankichik; chaymanta ama Diosmanta rebeldekunaman tukupunkichikchu, chaymanta qankunapas ama ripunkichikchu Apunchikpa, qankunapa altar ruwasqaykichikrayku Apunchik Diosninchikpa altarnin hawanpi. Manachu rikuy Acar Zerahpa churin huchalliqwan huchallirqa juchachasqa imamanta, chaymanta tukuy tantakuy Israelpa piñakuy tukurqa. Chaymanta kay huk paylla wañurqa paypaq huchawan. Chaymanta kutichirqanku Rubenpa churinkuna, chaymanta Gadpa churinkuna, chaymanta chawpi ayllu Manaséspa, chaymanta parlarqanku waranqa kamachiqkunawan Israelpa, ninqanku: Dios Dios Apu kan, chaymanta Dios Dios paymi yachan, chaymanta Israel paymi yachanga; sichus saqueriypi huchallirqanchik Apupa ñawpaqninpi, ama qespichiwasunchu kay p'unchaypi. Chaymanta sichus ñuqaykupaq altarta ruwarqayku, Apu Diosninchiqmanta chinkakunapaq, paypaq ruphasqa haywakunata wicharichinapaq, paypaq qhispichiy haywata

ruranapaq, Apuqa maskhawanqa. Ichaqa llaqwaypa rimaymanta kayta rurarqayku, nispa, mana paqarin wawakuna qamkunapa wawakuna ñuqaykupa ninankupaq: ¿Imataq qankunaman Apu Dios Israelpa? Chaymanta Apu saywakunata churarqa ñuqaykumanta qamkunamantawan chawpipi Jordanta, chaymanta mana qamkunapaqqa kanchu Apupi rakiy, chaymanta qamkunapa churikunan t'aqawachinkuqa ñuqaykupa churikunata, chaypaqmi mana Aputa yupaychankuchu. Chaymanta nirqanchik chhaynata ruwayta, kay altarta hatarichiyqa mana haywaykuna rayku nitaq sacrificiokuna rayku, aswanqa kay testigo kananpaq ñuqanchik chaymanta qamkuna chawpipi, chaymanta ñuqanchikpa mirayninchik chawpipi ñuqanchik qhipanpi, Apunchikta sirviyta sirviyninta paypa ñawpaqninpi, ñuqanchikpa haywykunapi chaymanta ñuqanchikpa sacrificiokunapi chaymanta ñuqanchikpa thak salvacionninchikpa sacrificiokunapi; chaymanta mana qamkunapa warmaykuna nirqankuchu ñuqanchikpa warmaykuna paqarinman, mana qamkunapaq kanchu Apunchikpa rakinqa. Chaymanta ñuqanchik nirqanchik: Sichus hamunanpaq tukuypas chaymanta rimanqaku ñuqanchikman utaq ñuqanchikpa mirayninchikman paqarin, chaymanta ninqaku: Rikuychik rikchay Apuqpa altarnin, chay ruwasqanku ñuqanchikpa taytakunanchik, mana haykuykuna rayku mana nitaq haywakuna rayku, astawanqa testimonio kanmi qankunapa chawpiykichik chaymanta ñuqanchikpa chawpinchik, chaymanta ñuqanchikpa churikunanchikpa chawpinchik. Mana kanmanchu chayrayku ñuqanchikta kutiykuyta Apumanta

kunan punchawpi t'aqaykuyta Apumanta, chaymi ñuqanchik altarta ruwanapaq haywaykuna rurukunapaq, chaymanta wajchakunapaq Salamin, chaymanta wajchapaq salvacionmanta, mana chay altarmanta Apumanta mayqinchus kashan ñawpaqninpi carpanpa paymanta. Chaymanta Finees sacerdote uyarispa, chaymanta tukuy kamachiqkuna Israelpa tantanakuyninmanta, mayqinchus paywan karqanku, rimaykuna mayqinkunata rimasqanku Rubenpa churikuna chaymanta Gadpa churikuna chaymanta Manasespa chawpi ayllunpa, kusichisqa karqanku. Hinaspa Phinehas sacerdote nirqa Rubenmanta churikunaman, Gadmanta churikunaman, Manasesmanta chawpi aylluman: Kunan punchaw yachanchik noqanchikwan Apu kasqanta, imaraykuchus mana Apupa ñawpaqninpi huchallirqankichikchu, hinaspa Israelmanta churikunata Apupa makimanta qespichiwarqankichik. Chaymanta Finees sacerdote chaymanta kamachiqkuna kutirirqanku Ruben churinkunamanta, Gad churinkunamanta, chaymanta Manases aylluq chawpinmanta, Galaadmanta Canaán allpaman Israel churinkunaman, hinaspa paykunaman rimaykunata kutichirqanku. Chaymanta kusichirqa Israelpa churinkuna, chaymanta rimanakurqanku Israelpa churinkunawan, chaymanta bendicionarqanku Israelpa churinkunapa Diosninta, chaymanta nirqanku manaña wicharinankupaq paykunaman maqanakuyman chinkachinankupaq Rubenpa churinkunapa, Gadpa churinkunapa chaymanta Manasespa chawpi ayllunpa allpanta, chaymanta tiyakurqanku chaypaq hawanpi. Chaymanta Josué sutichirqa altarta Rubenpa, Gadpa, chawpi ayllu Manaséspa,

hinaspa nirqa, imaraykuchus testigo kan paykunapa chawpipi, imaraykuchus Apu Dios paykunapa kan.

23

Hinaspa karqan aswan achkha p'unchaykunamanta qhipaman, Apu Israelkta llapa chiqniqninkunamanta paypa muyuriqninmanta samarqachisqanmanta qhipaman, hinaspa Josué kuraq karqan, p'unchaykunapi ñawpaqman purisqa. Chaymanta Josué tukuy Israelpa churinkuna, paykunapa kuraq runakunapa tantaninta, paykunapa kamachiqninkuna, paykunapa juezninkunata, paykunapa qillqaqninkuna tantachirqa, chaymanta paykunaman nirqa: Ñuqa maqsayarqani chaymanta p'unchaykunapi ñawpaqman purirqani; Qankunari rikurqankichis hayk'a Apu Diosninchis tukuy kay nacionkunaman ruwasqanta ñuqanchispa ñawpaqninchismanta, imaraykuchus Apu Diosniykichis qankunapaq maqanakurqasqa. Rikuy, imaraykuchus wikch'urqani qankunaman suyukunata saqisqa kaqkunata qankunaman, kaykunata suertisninkunapi ayllukunaman qankunapa, Jordan mayumanta tukuy suyukunata, chaymanta chinkarachirqani, chaymanta hatun quchapa lindaykunqa inti yaykuy patapi. Señor ichaqa chay Dios ñuqanchikpa kaymi chinkachinqa paykuna ñawpaqinchikpi, chinkapunankukama, chaymanta kachanqa paykunaman chay salqa uywakuna, chinkachinanpaqkama paykuna chaymanta chay qhapaqkuna paykunapa ñawpaqiykichikpi, chaymanta heredanqichik chay

allpa paykunapa, imaynan rimaran Señor chay Dios ñuqanchikpa qankichikman. Chantakuychik chayrayku ancha waqaychanaykichikpaq chaymanta ruwanapaq tukuy qillqasqakunata Moiséspa kamachikuyninpa liwrunpi, mana pañaman utaq lluq'iman kutikunaykichikpaq, mana yaykumunaykichikpaq kay saqisqa nasyunkunaman; chaymanta paykunapa dyusninkunapa sutinkuna mana sutichasqa kanqachu qankunapi, nitaq sirvikunqachu, nitaq muchukunqachu paykunaman, aswanqa Apunchikman Dyusninchikman k'askakusqaykichik kanqa, imaynan ruwasqaykichik kay p'unchaykama. Chaymanta Apu paykuna chinkarichinqa qankunapa ñawpaqinmanta hatun chaymanta sinchi llaqtakunata, chaymanta mana pi sayarirqachu ñawpaqninchikpi kay p'unchaykama. Huk qankunamanta waranqata qatirqa, chaymi Apu Diosninchik kay maqanakurqa qankunapaq, imaynan ñuqaykuman nirqan hina. Chaymanta ancha allinta waqaychakuy munanaykipaq Apu Diosninchikta. Sichus qankunaqa kutirikapunkichis chaymanta chay saqisqa nacioneswan qankunawan kaqkunawan tantakunkichis, chaymanta paykunawan casarakunkichis, chaymanta paykunawan chaqrukunkichis chaymanta paykuna qankunawan, yachankichis chayqa mana Apunchis chay nacioneskunata qankunapa ñawpaqinmanta tukuyta chinganapaq yapanqachu; chaymanta paykuna qankunapaq watanapaman tukunkichis, chaymanta urmachiqman, chaymanta qankunapa takiykichispi clavosman, chaymanta qankunapa ñawiykichispi flechasman, chinkapunkichis kay allin allpamanta mayqinchus qankunaman Apunchis

Diosninchis qorqan. Ñuqa chaymanta ripusaq ñanta, imaynatachus llapan kay pachapi kaqkuna ripunku, chaymanta yachankichis sonqoykichiswan chaymanta animaykichiswan, imaraykuchus mana urmaykurqan huk simi llapan simimanta mayqinkunata Apu Diosninchis nirqan llapan ñuqanchispaq kaqkunaman, mana huk paykunamanta pantarqan. Hinaspa kanqa imayna hamuykusqa noqaykuman llapa allin simikuna, maykunata Apu rimasqa qankunaman; chaynataq Apu Dios apamunqa qankunaman llapa millay simikuna chinkaychinankama qankunata kay allin allpamanta, maytachus Apu qosqa qankunaman, qankunapa saqesqaykichikpi Apu Diosninchikpa huñunakuyninta, maytachus kamachiwasqa noqaykuman, hinaspa rispa sirvisqaykichik huk dioskunata hinaspa mucharisqaykichik paykunata.

24

Chaymanta Josué llapa Israel ayllukunata Siloman huñurqan, chaymanta paykuna kurajkunata, paykuna qillqaqkunata, paykuna kamachiqkunata waqyarqan, chaymanta paykunata Diospa ñawpaqninpi sayachirqan. Hinaspa Josué nirqa tukuy runakunaman: Kaykunata nin Apu Dios Israelpa: Mayuq chimpanpi tiyarqanku taytaykichikkuna qallariypi, Tara, Abrahampa taytan, hinaspa Nacorpa taytan, hinaspa sirvirqanku huk dioskunata. Chaymanta ñuqa taytaykichikta Abrahamta mayumanta chimpapamanta hurqurqani,

chaymanta payta tukuy allpapi pusarqani; chaymanta paypa muhuyninta mirarqani, chaymanta payman Isaacta qurqani, chaymanta Isaacman Jacobta chaymanta Esauta qurqani; chaymanta Esauman Seir urquta qurqani paypaq heredananpaq; chaymanta Jacob chaymanta paypa churinkuna Egiptoman uraykurqanku, chaymanta chaypi hatun chaymanta achka chaymanta sinchi nacionman tukurqanku; chaymanta Egipciokunas paykunata llakichirqanku. Chaymanta ñuqa Egiptota maqarqani señalkunawan mayqinkunata paykunapi ruwarqani. Chaymanta chay imakuna qhipaman paymi lluqsichirqa ñuqaykupa taytakunata Egiptomanta, hinaspa qankuna yaykurqankichis puka quchaman, hinaspa Egiptu runakunaqa qatirqanku ñuqaykupa taytakunata qhipanpi carrukunapi, caballukunapipas puka quchaman. Chaymanta qaparikurqayku Apuman, chaymanta qurqa phuyuta chaymanta laqhata ñuqaykuq chawpinpi chaymanta Egiptumantaq chawpinpi, chaymanta apamurqa paykunaman quchata, chaymanta qatarqa paykunata, chaymanta ñawiykichikqa rikurqanku mayqin ruwasqa Apu Egipto allpapi, chaymanta karqankichik chiqchipi aswan p'unchaykunata. Chaymanta pusarqanchis ñuqaykuta Amorreo llaqtakunaq allpanman, chay Jordán mayuq chimpapi tiyaqkunaq, hinaspa Apu paykunata ñuqaykuq makinchikman qurqan, hinaspa qankuna paykunaq allpanta heredarqankichis, hinaspa paykunata qankunaq ñawpaqinmanta chinkarqankichis. Chaymanta Balak, Zipor-pa wawan, Moab-pa kuraqnin, hatarirqa, chaymanta Israel-wan maqanakuypaq churakurqa, chaymanta kachaspa Balaam-ta waqyarqa ñuqaykuta

qillqananpaq. Chaymanta mana munasqachu Apu Diosniyki chinkachiyta qanta, chaymanta bendicionkunawan bendiciwarqanchis, chaymanta qespichiwarqanchis paykuna makinkunamanta, chaymanta entregasqa paykunata. Hinaspa qankunaqa Jordán-ta chimpapurqankichis, hinaspa Jericó-man chayamurqankichis, hinaspa noqanchikman maqanakurqanku Jericó-pi tiyaqkuna: amorreo, cananeo, ferezeo, heveo, jebuseo, heteo, gergeseo, hinaspa Señor paykuna-ta noqanchik maki-kuna-man qorqamurqa. Chaymanta ñawpaqta qankunapa ñawpaqninman chuspi wayrunta kachamurqa, chaymanta paykuna ñuqaykupa ñawpaqninmanta chunka iskayniyuq Amorreo kurakakuna kachamurqa, mana qanpa espadaykiwan, nitaq qanpa arcoykiwan. Chaymanta paymi qurqan qankunaman allpata chaypim mana llank'arqankichis chaypi, chaymanta llaqtakunata maykunatachus mana ruwarqankichis, chaymanta tiyakurqankichis chaykunapi, chaymanta wiñay uwakunata chaymanta olivo sach'akunata maykunatachus mana tarpurqankichis qankuna mikunkichis. Chaymanta kunan Aputa manchakuychik, chaymanta payta chiqap kaymanta chaymanta allin kaymanta sirviychik, chaymanta huk llaqtamanta dioskunata qichuriy, maykunata taytakunanchik mayumanta hawapiqa chaymanta Egiptopi sirvirqanku, chaymanta Aputa sirviychik. Sichus mana qankunata kusichichinchu Aputa sirviyta, akllaykuychik qankunapaq kikinkunapaq kunan punchaw pitaq sirvinqaykichik, icha taytaykichikpa diosninkunata, chay maypa chimpanpi kaqkunata, icha Amorreokunapa diosninkunata, maypichus qankuna tiyankichik paykuna allpanpi, ñuqataq chaymanta

wasiypas sirvisunchik Aputa, imataq santu kan. Chaymanta runakuna kutichispa nirqanku: Mana kachunchu ñuqaykuman Apunchikta saqinapaq, wak dioskunata sirvinapaq. Apunchik Diosninchik, paymi Dios kan; paymi wichayarqan ñuqaykuta taytakunaykutawan Egiptomanta, waqaycharqanpas ñuqaykuta tukuy ñanpi maypichus purirqayku, chaymanta tukuy nacionkunapi maykunatachus pasarqayku paykuna ukhumanta. Chaymanta Apuqa qarqurqa chay Amorreo-ta, chaymanta llapa naciones-kuna chay allpa-pi tiyaqta ñawpaqninchismanta. Ichaqa ñuqanchispas servisunchis Apu-ta, kayqa Diosninchis kanmi. Hinaspa Josué runaman nirqa: Mana atinkichischu Apunchikta sirviyta, imaraykuchus Dios santo kan; hinaspa celoso kaspa paymi mana pampachanqachu qankunapa huchaykunata hinaspa qankunapa mana kamachiy hunt'asqaykunata, hayk'aq Apunchikta saqiptiykichis hinaspa huk dioskunata sirviyptiykichis; hinaspa chayamuspa nanachinqa qankunata hinaspa tukuychasunqa qankunata allin ruwasqanmanta. Chaymanta runaqa Josuéman nirqan: Mana, ichaqa Apunchikta sirvisunchik. Chaymanta Josué nirqa runaman: Qankuna testigos kanki qankunapaq, imaraykuchus qankuna Señorta akllakurqankichik payta sirvinapaq. Chaymanta kunan qichuriy hawa dioskunata qankunapi kaqta, chaymanta chiqanchay sonqoykichista Apu Dios Israelman. Chaymanta runakuna Josuéman nirqanku: Apunchikta servisunchik, chaymanta paypa siminmanta uyarisunchik. Hinaspa Josué runakunawan alianzata ruwaran chay p'unchaypi, hinaspa payman kamachiy nisqata juicio nisqatapas qoran Silopiqa, Israelpa Diosninpa carpan ñawpaqninpi.

Chaymanta qillqarqa kay rimaykuna kay librupi Dyuspa kamachikuykunamanta, chaymanta hurqurqa hatun rumita, chaymanta Josué sayachirqa payta terebinto yurapa urayninpi Apunchikpa ñawpaqninpi. Chaymanta Josué nirqa runaman: Qhaway, kay rumiqa kanqa qankunapi testiyuman, imaraykuchus paymi uyarirqa tukuy niqakusqanta payman Apumanta, imaraykuchus rimarqa qankunaman kunan. Chaymanta kayqa kanqa qankunapi testiyuman qhipa punchawkunapi, mayqin pachachus llullakuwankichis Apuman Diosniyman. Chaymanta Josué llaqtata kacharan, chaymanta sapa qhari paypa tiyayninman rirqanku. Hinaspa Israel sirvirqa Señorta tukuy p'unchaykunapi Josuépa, hinaspa tukuy p'unchaykunapi ancianokunamanta, mayqinkunachus suni kawsarqanku Josué qhipanpi, hinaspa mayqinkunachus riqku tukuy Señorpa ruwayninkunata, mayqinkunatachus ruwaqka Israelpaq. Hinaspa chay runakunamanta qhipaman tukurqa, hinaspa wañurqa Josué, Nunpa churin, Apunchikpa qharichan, pachak chunka watayuq. Chaymanta paytaqa pamparkankuchu paypa suyuninpa saywakunaman qayllapichu Timnath Serahpi Efraim urqupi Galaad urqupa chinkaymanta. Chaymanta Josipa tullukunataqa Israelpa churinkuna Egiptomanta wichayarkankuchu, chaymanta pamparkankuchu Siquempi, chakrapa rakininpichu mayqintachus Jacobqa rantikorqa Amorreo runakunamanta Siquempi tiyaqkunamanta pachak uwihamanta, chaymanta Josifmanqa qorqa chay rakinintaqa. Hinaspa kay imakuna qhipaman karqan, Eleazar, Aaronpa churin hatun sacerdote, wañurqan, hinaspa Gabaapi pampasqa karqan, Fineespa churinpa llaqtanpi, chaytam payman qurqan

Efraimpa urqunpi.